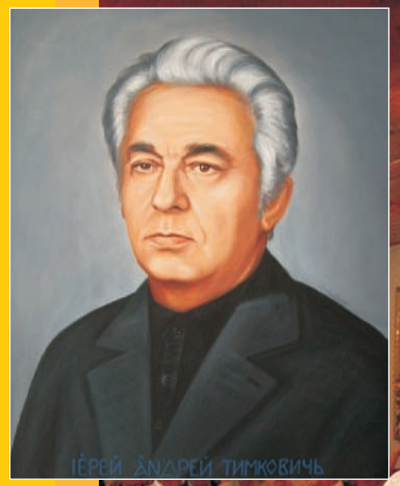

ISBN 978 - 80 - 969643 - 8 - 3

G. A. Timkovič, OSBM

TIMKOVIČ ANDREJ - príbeh zvyčajného ženatého farára

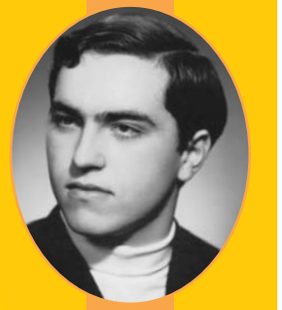

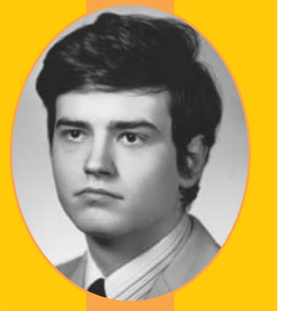

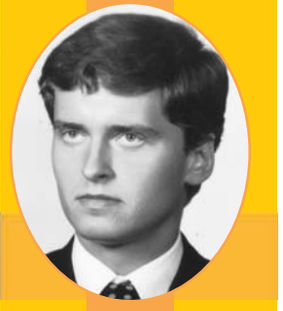

TIMKOVIČ ANDREJ

(1919 - 1987)

- príbeh zvyčajného ženatého farára

Gorazd A. Timkovič, OSBM

Schématické znázornenie «predvojnového Československa» (1919-1939) s mestami a dedinami, kde pôsobil o. Andrej Timkovič.

Timkovič Andrej (1919-1987)
– príbeh zvyčajného ženatého farára

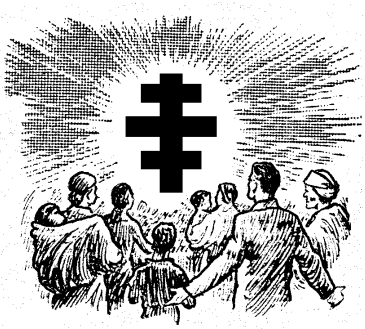

Táto kniha bola napísaná nielen ako spomienka na jedného z vyznávačov viery 20. storočia, ale aj ako podklad pre začatie prípadného procesu svätorečenia. Za týmto účelom bola odoslaná Jeho Svätosti Benediktovi XVI. Pápežovi Rímskemu a miestnemu sídelnému biskupovi vladykovi Kyr Milanovi Chauturovi, CSsR. Andrej Timkovič bol totiž za svoju zásadovosť, vernosť a predovšetkým spravodlivosť v dodržiavaní zásad II. Vatikánskeho koncilu prenasledovaný fašistami (za sympatie k sociálnej politike komunistov), komunistami (za vernosť pápežovi rímskemu) a rímskokatolíkmi, pretože obraňoval gréckokatolícky obrad pred latinizáciou (ktorá bola odsúdená II. Vatikánskym koncilom, definujúcim rovnosť všetkých obradov v katolíckej Cirkvi).

Svetlej pamiatke nášho apiku
o. Andreja Timkoviča (1919-1987),
vyznávača viery,
pri príležitosti 20-tého výročia jeho odchodu do večnosti
(8. marec 1987 – 8. marec 2007)

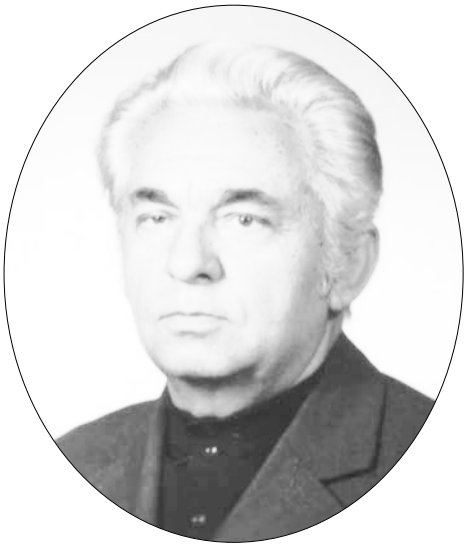

Gorazd A. Timkovič, OSBM

TIMKOVIČ ANDREJ (1919-1987) – príbeh zvyčajného ženatého farára

Prešov
2007

Teologicky odobril a lektoroval:
o. ICLic. Jozafát V. Timkovič, OSBM

© 2007 o. Gorazd A. Timkovič, OSBM

Ad usum laborem per la commissione della beatificazione

Túto knihu i ostatné publikácie propagované na konci knihy si možno objednať na emailovej adrese:
jvtosbm@yahoo.com
alebo na telefónnom čísle: +421-905-496-778

ISBN 978-80-969643-8-3

Na titulnej strane knihy:
Fotografia mladomanželov Andreja Timkoviča a Gizely Havrilovej z roku 1946 a ako medailóny maturitné tváre ich štyroch detí…

Na zadnej strane knihy:
Autor knihy o. Gorazd A. Timkovič, OSBM (1959) pri slúžení Služby Božej sv. Jána Zlatoústeho v júli roku 2006 v Prešovskom baziliánskom monastyre. Fotografia je doplnená snímkou z obrazu jeho otca o. Andreja Timkoviča (1919-1987), vyznávača viery, o ktorom je táto kniha.

OBSAH

Úvod 5
Preface 7
Einleitung 9
1. Detstvo v Lazoch na Podkarpatskej Rusi, Československo **(1919-1932)** 13
2. Školák v okresnom meste Svaľava **(1932/33 – 1933/34)** 35
3. Gymnazista v Užhorode, Svaľave a Mukačeve **(1934-1941)** 37
4. V Užhorodskom gréckokatolíckom seminári **(1941-1944)** .. 75
5. V maďarskej armáde, neskôr sovietsky partizán **(1944)** 89
6. Príslušník 1. čsl. armádneho zboru **(1944-1945)** 97
7. Bohoslovec v Prešovskom gréckokatolíckom seminári, optovanie do Československa **(1945/46)** 135
8. Sobáš a rukopoloženie na gréckokatolíckeho kňaza **(1946)** 143
9. Farár v Starine, okr. Snina **(1946-1949)** 153
10. Premiestnenie do Jesenova (okr. Michalovce) a osudný rok **1950** 181
11. Štvanec pred políciou **(1950-1952)** 187
12. V exile na opačnom konci republiky – v Děčíně **(1952-1959)** 195
13. Neúspešný pokus o návrat na východné Slovensko a pápežské blahoslovenie **(1957)** 215
14. Vďaka Bohu opäť na Východe… – v Košiciach, avšak naďalej len vo "výrobe" **(1959-1968)** 233
15. Obnova gréckokatolíckej Cirkvi a úzka spolupráca so svätým episkopom Vasiľom Hopkom **(1968)** 263
16. Náhla cievna mozgová príhoda (mozgová porážka – **1971**) 293
17. Trvalá invalidita a výpomoc po gréckokatolíckych farnostiach **(1973-1977)** 305

18. Jednoročné pôsobenie v gréckokatolíckej farnosti Petríkovce, okr. Michalovce **(1977-1978)** 319
19. Pôsobenie v gréckokatolíckej farnosti Varhaňovce, okr. Prešov **(1979-1982)** 331
20. Pôsobenie v gréckokatolíckej farnosti Kráľovce, okr. Košice-vidiek (**1982-1984)** 339
21. Definitívna likvidácia samostatnej farskej pastorácie a smrť **(1984-1987)** 423
22. Chronológia života o. Andreja Timkoviča 439
Bibliografia (publikované články) o. Andreja Timkoviča 441
Použitá literatúra 442
Analytický index 443

Úvod

Každá doba, i tá dnešná, má svojich verných, ktorí svedectvom svojho života sú nám vzorom a pomocou na ceste viery. Jedným z nich je aj gréckokatolícky kňaz o. Andrej Fedorovič Timkovič (1919-1987), človek múdry a skromný, ktorého životný príbeh vypovedá o sile, akú čerpal z viery hlavne v ťažkých obdobiach svojho života. Ako rusínsky gréckokatolícky kňaz prežil celý svoj život v službe Bohu, i keď rôzne obdobia života mu nedovolili vykonávať verejne pastoračnú činnosť.

Vychoval štyri deti a všetkým dal vysokú školu (jeden doktorát humánnej medicíny, dva doktoráty z veterinárnej medicíny a jeden inžinier na elektrotechnickej fakulte Vysokej školy technickej…). Tri z Timkovičových detí si neskôr (po smrti svojho otca) urobili ďalšie vysoké školy v teológii. Takže možno povedať, že najstaršie z jeho detí dostalo jednu vysokú školu a ďalšie tri dokonca po dve vysoké školy!

Andrej bol prenasledovaný fašistami zato, že vtedy sympatizoval s komunistami… Potom bol prenasledovaný komunistami zato, že zostal verný rímskokatolíckej Cirkvi (únii), teda latiníkom. Nakoniec bol prenasledovaný latiníkmi zato, že bránil gréckokatolícky obrad pred latinizáciou.

- V období fašizmu bol **šikanovaný a väznený gestapom a horthyovskou políciou** pre svoje sympatie s komunistickou ideológiou, ktorá bola vysoko sociálne príťažlivá.
- Po likvidácii gréckokatolíckej Cirkvi v Československu v roku 1950 bol **prenasledovaný a šikanovaný komunistickým režimom** za svoju vernosť rímskokatolicizmu (únii s pápežom), že nepodpísal nanucované pravoslávie.

💣 Po roku 1968, keď gréckokatolícka Cirkev v Československu bola opäť ako-tak obnovená, bol zasa **intrigami prenasledovaný miestnou rímskokatolíckou hierarchiou** zato, že bol verný gréckokatolíckej Cirkvi a rozhodne a otvorene sa staval proti nekatolíckemu preťahovaniu veriacich a majetku do latinskej Cirkvi.

Unavený, ale nezlomený neustálym bojom za spravodlivosť i za obživu svojej rodiny spočinul v Hospodinovi v roku 1987, nedožijúc sa novej éry v Československu (1989). Jeho život sa odohrával uprostred sveta, ale nedal sa svetom opantať ani obrať o nezávislosť a vnútornú slobodu pre Hospoda Boha. Nekompromisne sa usiloval prekvasiť všetky dimenzie života duchom spravodlivosti, pravdy, lásky a oddanosti Bohu.

Vo Svätom Písme nachádzame slová, ktoré plne platia aj pre životné trudy o. Andreja Timkoviča:

✓ «*Ak trpíte pre spravodlivosť, ste blahoslavení*» (1Pt 3,14).

✓ «*Blahoslavení hladní a smädní po spravodlivosti, lebo oni budú nasýtení*» (Mt 5,6).

✓ «*Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo*» (Mt 5,10).

Životopis tohto gréckokatolíckeho kňaza v malom predstavuje i osud celého rusínskeho národa (vo veľkom) pod Karpatami v 20. storočí. Národa

💣 **prenasledovaného a potláčaného za fašizmu** (anexia Podkarpatskej Rusi horthyovským Maďarskom);

💣 **prenasledovaného za komunizmu** (vymazanie termínu «Rusín» a jeho nahradenie necitlivým «Ukrajinec»; tiež v roku 1950 likvidácia rusínskej Prešovskej gréckokatolíckej eparchie a jej nahradenie v roku 1968 slovenskou Prešovskou gréckokatolíckou eparchiou);

💣 **násilne asimilovaného a latinizovaného**, keď z **rusínskych** gréckokatolíkov miestnou, vatikánskymi slovenskými šovinistami dosadenou, cirkevnou hierarchiou boli vytváraní tzv. **slovenskí** gréckokatolíci a z nich následne slovenskí **rímskokatolíci**.

Ak má životný príbeh a osudy hlavného hrdinu tejto knihy priam románový charakter, autor na tom nenesie nijakú zásluhu. Nič

si v tejto knihe nevymyslel. Táto kniha je prácou potvrdenou mnohými tu uverejnenými dokumentami, ktoré sú faktami, a preto jej románové prvky vytvoril život sám…

Preface

Timkovic Andrew (1919-1987) – the story about normal married priest

Every era has her faithful martyrs whose lives bring witness and help on our journey of faith, especially in this time period. Greek-Catholic priest Father Andrew Fedorovic Timkovic (1919-1987) is one of those outstanding obediently faithful; he is a simple but clever man whose life story bears evidence of power he drew from his Catholic faith even in the hard days of his life. As a Ruthenian Greek-Catholic priest he lived his life serving God although, at times, executing his pastoral service under public pressure.

Father Andrew raised 4 children and all completed University studies (one doctorate of human medicine, two doctorates of vet medicine and one electrical engineer). Three of the four Timkovic children have graduated from Theological Colleges (later after their father Andrew death). Therefore, we can say the eldest of children graduated at one College and other three at two Colleges!

Andrew was accused by the fascists because he sympathized with the Communists; later he was persecuted by the Communists for he was always faithful to the Roman Catholic Church (Union), also named the Latin Church. Finally, he was persecuted by the Latins because he defended Greek-Catholic rite (Greek-Catholic particular Ruthenian *sui iuris* Church) against Latinization.

💣 In the Nazi era Andrew Timkovic was **victimized and imprisoned by the Gestapo and Horthy police** for his sympathy with the Communist intended ideology, which was highly socially at-

tractive at its begining.

💣 After the elimination of the Greek-Catholic Church in Czechoslovakia in 1950 he was **persecuted and victimized by the Communist Regime** for his allegiance with the Pope and because he did not agree to communist constrained Orthodoxy.

💣 After 1968, when the self-governing particular Greek-Catholic Church in Czechoslovakia was restored with limitations, Father Andrew Timkovic was **intrigue-persecuted by the local Roman-Catholic hierarchy** as he remained strongly faithful to his Greek-Catholic Church; Father Andrew strongly protested the illegal transfer of worshippers and property into the Latin church.

Father Andrew Timkovic's unwearying energy was consistent and steady in his endless fight for justice and surviving of his own family; he died and went to the Lord in 1987 without experiencing the new era in Czechoslovakia (1989). Father Andrew lived his life in the middle of the world's wrongs but he wasn't mastered by evil nor would the world deprive him of his faithful independence and inner freedom for the Lord. He tried to overcome all the dimensions of life with a spirit of justice, truth, love and devotion to God. In the Holy Bible we find words which fully reflect the life difficulties of Father Andrew Timkovic:

✓ «*But even if you should suffer for what is right, you are blessed*» (1Pt 3,14).

✓ «*Blessed are those who hunger and thirst for righteousness, for they will be filled*» (Mt 5,6).

✓ «*Blessed are those who are persecuted because of righteousness, for theirs is the kingdom of heaven*» (Mt 5,10).

The biography of the Greek-Catholic priest Father Andrew Timkovic illustrates the fate of the entire Ruthenian nation especially in the Southern Carpathian Mountains in the 20th century. The Carpatho-Rus nation was

💣 **persecuted and oppressed during the Nazi era** (annexation of Subcarpathian Rus by Horthy Hungary),

💣 **persecuted during Communist reign** (denial of the proper description

«Ruthenian» and forced usage of the insensitive title «Ukrainian»; the 1950 elimination of Ruthenian Presov Greek-Catholic eparchy and in 1968 replaced it with the Slovak Presov Greek-Catholic eparchy).

💣 **violently assimilated and latinized** when **Ruthenian** Greek-Catholics were forced by local church hierarchy (assigned by Vatican Slovak chauvinists) to switch to improperly named **Slovak** Greek-Catholics and subsequently to Slovak **Roman-Catholics**.

If the life story and destiny of the faithful and heroic figure of this book appears to have novel characteristics it is not due to the writer's credit. Nothing in this book has been fabricated. This book is a work confirmed by many here publicized documents, which are the facts, hence its historic elements have been experienced by Father Andrew Timkovic's truly obedient and faithful life…

Einleitung

Timkowitsch Andrej (1919-1987) – die Geschichte eines alltägigen verheirateten Pfarrers

Jede Epoche und auch diese heutige, hat ihre Getreuen, die für uns der Zeugenschaft ihres Lebens als Vorbild und Hilfe auf dem Weg des Glaubens sind. Einer von ihnen ist griechisch-katholischer Pfarrer Vater Andrej Timkowitsch (1919-1987), der kluge und bescheidene Mensch, dessen Lebensgeschichte um die Kraft aussagt, die aus dem Glauben, meist in den schwierigen Perioden seines Lebens, schöpfte. Als der ruthenische griechisch-katholische Pfarrer überlebte sein ganzes Leben im Dienst Gottes, obwohl verschiedene Zeitabschnitte des Lebens ihm nicht erlaubten den Priesterdienst offentlich zu betreiben.

Er erzog vier Kinder und ermöglichte allen die Hochschulausbildung zu gewinnen (drei von seinen Kindern sind Träger eines Doktortitels und zwar: ein Doktor der Medizin, zwei Doktoren der Veterinärmedizin und ein Elektroingenieur an der technischen Hochschule…). Später, nach dem Tod des Vaters Andrej Timko-

witsch, machten noch drei von den Timkowitschkinder nächste Hochschulen aus der Theologie. Man kann sagen, daß das älteste von seinen Kindern beendete eine Hochschule und die nächsten drei Kinder beendeten sogar zwei Hochschulen.

Vater Andrej wurde von dem Faschismus darum verfolgt, dass er damals mit den Kommunisten symphatisierte. Dann wurde er von den Kommunisten verfolgt, weil er der römisch-katholischen Kirche (Union), das heißt, den Lateinern treu blieb. Schließlich wurde er von den Lateinern darum verfolgt, dass er den griechisch-katholischen Ritus vor der Latinisierung verteidigte.

- In der Zeit des Faschismus wurde er **von der Gestapo und der Horthypolizei schikaniert** und gefangen halten für die Symphatie mit der kommunistischen Ideologie, die hoch sozial attraktiv war.
- Nach der Liquidation der griechisch-katholischen Kirche in der Tschechoslowakei im Jahre 1950 wurde er **von dem kommunistischen Regime verfolgt und schikaniert** für seine Treue dem Römkatholizismus (der Union mit dem Papst), daß er nicht den gezwungenen griechisch-orthodoxen Glauben unterschieb.
- Nach dem Jahr 1968, als die griechisch-katholische Kirche in der Tschechoslowakei so zu sagen wieder erlaubt wurde, **wurde er wieder mit den Intrigen von der örtlichen römisch-katholischen Hierarchie darum verfolgt,** daß er der griechisch-katholischen Kirche treu war und stand resolut und offen gegen die unkatholischen Überschreitung der Gläubigen und des Eigentums in die lateinische Kirche.

Er war müde aber nicht gebrochen von dem unablässigen Kampf um die Gerechtigkeit und um den Lebensunterhalt seiner Familie, so gab er seine Seele dem Gott im Jahre 1987 ab. Er erlebte die neue Epoche in der Tschechoslowakei nicht (1989). Sein Leben wurde inmitten der Welt abgespielt, aber er wurde nicht von der Welt

beherscht und um seine Unabhängigket und innere Freiheit für den Gott beraubt. Kompromissloss bemühte er sich alle Dimensionen des Lebens von dem Geist der Gerechtigkeit, Wahrheit, Liebe und Ergebenheit dem Gott durchzugären.

In der Heiligen Schrift finden wir Worte, die auch für die Lebensbemühungen Vaters Andrej Timkowitsch gelten:

✓ «*Aber auch wenn ihr um der Gerechtigkeit willen leiden müsst, seid ihr seligzupreisen*» (1Pt 3,14).

✓ «*Selig, die hungern und dürsten nach der Gerechtigkeit; denn sie werden satt werden*» (Mt 5,6).

✓ «*Selig, die um der Gerechtigkeit willen verfolgt werden; denn ihnen gehört das Himmelreich*» (Mt 5,10).

Der Lebenslauf dieses griechisch-katholischen Pfarrers stellt im Kleinen auch das Schicksal des ganzen ruthenischen Volkes (im Großen) unter den Karpaten im 20. Jahrhundert. Das Schicksal des...

- **des verfolgten und unterdrückten Volkes in der Zeit des Faschismus** (Anexion Unterkarpatischen Russia von dem Horthysungarn);
- **des verfolgten Volkes in der Zeit des Kommunismus** (die Ausstreichung des Terminus der «Ruthene» und seine Ersetzung mit der gefühlosen der «Ukrainer»; und auch Liquidation im 1950 des ruthenischen griechisch-katholischen Prešover Bistums und seine Ersetzung im Jahre 1968 von dem slowakischen Prešover griechisch-katholischen Diözese);
- des Volkes, **das gewaltsam assimiliert und latinisiert wurde,** als aus der **ruthenischen** Griechisch-Katholiken wurden von der Lokalkirchenhierarchie (von den slowakischen Chauvinisten) sogenante **slowakische** Griechisch-Katholiken geschaffen und folgendlich von ihnen slowakische **Römisch-Katholiken**.

Wenn die Lebensgeschichte und das Schicksal des Hauptheldens dieses Buches Romancharakter hat, trägt der Autor davon keinen Verdienst. Er dachte in diesem Buch nichts aus. Dieses Buch ist die Arbeit, die mit vielen Urkunden bestätigt wird, die die Fakten sind und darum ihre romanartige Elemente selbst das Leben bildete.

Svjaščenik o. Andrej Timkovič (1919-1987) bol i napriek mnohým životným problémom neustálym optimistom. Optimizmus mu dodávala viera v Hospoda Boha.

1. Detstvo v Lazoch na Podkarpatskej Rusi, Československo (1919-1932)

Rok 1919 — narodenie Andrijka v roľníckej rusínskej (ruténskej) rodine na Podkarpatskej Rusi

Andrij Timkovič uzrel svetlo sveta v sobotu 13. decembra 1919 v rusínskej-ruténskej gréckokatolíckej rodine v dedinke Lazy pod Makytou (po maďarsky sa za Rakúsko-Uhorského kráľovstva volala *Timsor*) na Podkarpatskej Rusi (dnes Zakarpatská oblasť Ukrajiny). Podkarpatská Rus bola v rokoch 1919-1939 integrálnou súčasťou Československa, teda Andrij sa narodil v Československu.

Jeho otec Fedor (Teodor) Lukovič Timkovič mal vtedy 22 rokov (nar. 2. februára 1897, zomrel 5. júna 1937 v Prahe). Bol obyčajným roľníkom, avšak nezvyčajne vysokej prirodzenej inteligencie. Peniaze si sezónne privyrábal aj ako drevorubač-lesný robotník. Matka Eva Michajlovna, rodená Hvozdak (nar. 23. februára 1898

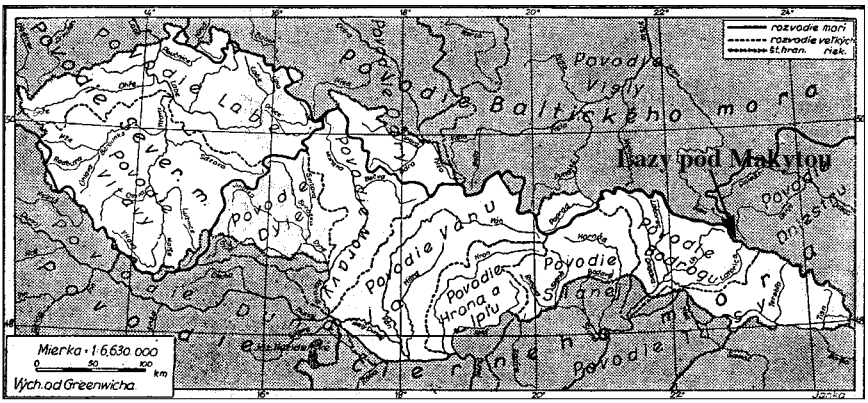

Predvojnové Československo (1919-1939),
Slovenský náučný slovník, *I., Bratislava-Praha, 1932, str. 188.*

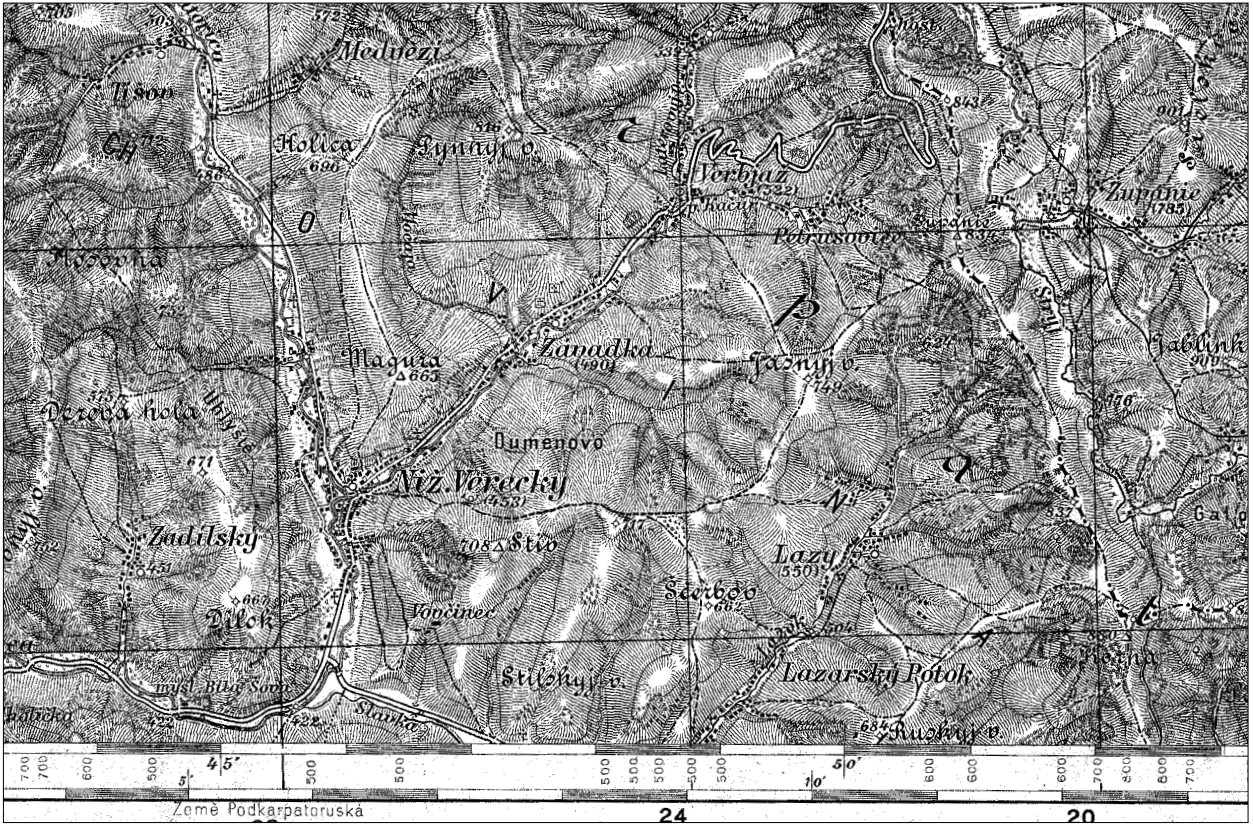

Mapa Nižných Vereckych a Lazov pod Makytou na Podkarpatskej Rusi — československo-poľské pohraničie v časoch detstva Andreja Timkoviča. Túto mapu vlastnil Andrej už ako študent. Na jej zadnej strane je azbukou po rusínsky napísané, že je vlastníctvom Andrija Fedoroviča Timkoviča, učenika VII-ho klasa… Na mape je vyznačené, že Lazy sú 550 metrov nad morom.

v Nižnych Vereckych, zomrela 28. januára 1985 v Lazoch) bola domácou – viedla všetky domáce práce pri gazdovaní, ako i na roli. Doma sa rozprávalo po rusínsky, modlilo sa po staroslovansky.

Andrij sa narodil ako prvorodený z ôsmych detí. Vyrastal v hlinenom domci z valkov prikrytom slamenou strechou v lone prekrásnej karpatskej prírody. V hlbokých lesoch bývalého uhorsko-poľského pohraničia (v čase narodenia Andrija – československo-poľského pohraničia) obklopujúceho Lazy prespávali divokí vlci a neraz na čistinkách, či pod lesom bolo vidieť i typického červenohnedého karpatského medveďa. Občas na oblohe zakrúžil i karpatský orol, ktorý mal nezriedka rozpätie krídiel až dva metre… Dedinka Lazy je dodnes konečnou autobusovou zastávkou temer priamo na temene karpatského chrbta — v Andrijových časoch, ako už bolo spomínané, pár kilometrov od československo-poľskej hranice.

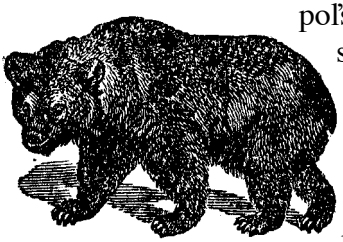

Najútlejšie roky v Lazoch pod Makytou

Keď malý Andrij dovŕšil jeden a pol roka, Hospoď Boh požehnal jeho rodičom mladšieho brata Ivana (27. máj 1921). Kým otec Fedor žil, biedy v dome nebolo, i keď ani nadbytku. Mali dosť veľa statku, kone, kravy, ovce, hydinu… Avšak slepačie vajíčka nikdy nejedli, všetky sa totiž predali v blízkom mestečku Volovec alebo vzdialenejšej Svaľave. Matka Eva Michajlovna za tento nezriedka jediný zdroj peňazí ako takých, kupovala soľ, bez ktorej sa nedalo žiť a tiež petrolej, ktorý používali do lampy na svietenie.

Rok 1923 – ďalší, v poradí už druhý bratček na svete

Keď mal Andrij sotva štyri roky, narodil sa mu druhý brat Fedor. Bolo to v roku 1923. Doma bola veľká radosť, avšak pribudol ďalší hladný krk, a tak, o pár mesiacov neskôr, keď Andrij dovŕšil

Fedor Lukovič Timkovič (1897-1937) so svojimi dvomi koňmi a turistami, ktorým robí povozníka prevážajúc ich cez Vereckyj pereval, tesne pred svojou predčasnou tragickou smrťou v roku 1937…

piaty rok života, rodičia ho posielali, teraz už samého pásť dobytok na obecný pašienok. Pre päťročného chlapca to bolo veľmi namáhavé a náročné, lebo bolo potrebné vstávať veľmi skoro ráno a vyháňať statok na pašu.

Za dedinou bola v lesnom poraste vysoká skala. Andrij pri pasení dobytka často na ňu liezol. Šťastne tam sedával a obdivoval východ slnka. Chlapca nebolo možné dostať dolu z vrcholu skaliska. Odtiaľ pozoroval i pohyb pasúcich sa zvierat.

Päťročný jazdec na statnom koni a pastier stáda

Malý päťročný Andrij pasenie statku teda zvládal celkom dobre. Ako neskôr neraz spomínal, mali v tom čase dva kone, štyri kravy, pár oviec a kozu. Andrij sa veľmi skoro naučil jazdiť na koni. Samozrejme, že to nebol jazdecký, ale len ťažný kôň… Len vysadnúť na veľké zviera bolo ozajstným umením. Spočiatku mu to robilo problémy, ale čoskoro aj na to vynašiel zlepšovák.

Kone boli dva: jeden starý (za vojny nosieval guľomety, po akých mu bolo celý život vidno biele odreniny-jazvy na koži) a druhý mladý. Jazdiť mohol iba na tom staršom, pretože mladší, menom Fuksa, ho stále zhodil – a to už po pár krokoch. Akoby mu to robilo radosť, keď mohol chlapča zhodiť do prachu poľnej cesty. Len čo päťročné chlapča naň horko-ťažko opäť vyliezlo, kôň sa dal do jemného galopu… Urobil – trop, trop, trop – a už bolo dieťa pokorené na zemi. Vtedy, ako na to Andrij s úsmevom spomínal, kôň ihneď zastal a díval sa svojími veľkými dobrotivými očami na – od opakovaných pádov dotlčeného šarvanca.

Starší kôň bol iný – bez akýchkoľvek problémov toleroval ľahké živé bremeno na svojom chrbte. Zlepšovák spočíval v tom, že Andrijko koňa zaviedol do jarku pri ceste a z kamenného okraja, ktorý bol oveľa vyššie, sa už dokázal hra-

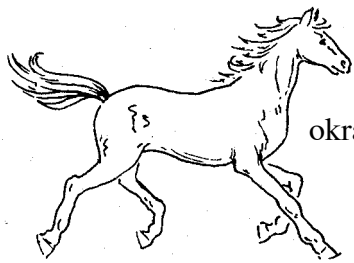

vo vyškriabať zvieratù na šiju, či chrbát — samozrejme, že bez sedla. Takto sa malý Andrijko začal parádne voziť na staršom z dvoch koní, ktorý nebol tak "zlomyseľný", a preto ho nezhadzoval. "Cválajúc" na koni hnal pred sebou ostatný statok a dívajúc sa na svet z výšky bolo zrazu všetko oveľa zaujímavejšie a krajšie. Po prvej jazde sa to však nezaobišlo bez bolestivého zodratia kože na nohách, čo nepredstaviteľne pálilo a spôsobovalo, že Andrij nemohol niekoľko dní vôbec sedieť.

Malý čarodejník, ktorý vraj zaklial dobytok

Na obecný pašienok, ktorý nebol od dediny až tak veľmi vzdialený, bolo však potrebné ísť okľukou – obchádzajúc súkromné pozemky a polia, aby zvieratá neurobili nejakú škodu vlastníkom. Výsledkom však bolo, že cesta každý deň tam a späť bola niekoľkokrát dlhšia (asi 5 km).

Jedného dňa sa vynaliezavý Andrijko rozhodol skrátiť si cestu domov priamo cez súkromné pozemky. Cesta cez ovsom zasiate polia merala len jeden kilometer. Viedla tam totiž pešinka, po ktorej prechádzali ľudia. Avšak ísť so statkom: dvoma koňmi, štyrmi kravami, dvoma ovcami a kozou sa nedalo, lebo statok, hoc-ako by bol napasený, keď prechádzal cez zelené ďatelinové alebo ovsené pole – nebolo možné uchrániť sa momentu, žeby si tu a tam neodšklbol tej "zakázanej dobroty". Malý nezbedník si však už dávnejšie všimol, že kravy nikdy nepasú trávu okolo kravského lajna, kde táto bola vždy zelenšia, bujnejšia a vyššia ako naokolo na lúke (dnes vieme, že na príčine su otravné dusičnany, ktoré zvieratá pudovo odmietajú).

V onen deň, keď večer viselo zapadajúce slnko na nebi ako červený balón na jabloni, chlapec tesne pred návratom domov každej krave jej vlastným lajnom pošpinil mulec-pysk — v dôsledku čoho prestala pásť. Potom priviazal ovce jednu ku druhej a mladého koňa k starému, na ktorého "vyskočil". A potom už len stačilo hnať

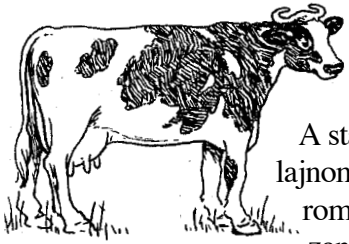

pred sebou kravy kričiac na tú najstaršiu, ktorá bola matkou ostatných:

— Krasjoóó, puťoóóm…!

A stará Krasja išla s pyskom pošpineným vlastným lajnom, za ňou ostatné kravy, potom chlapec na starom koni, za ním mladý kôň a vedľa ovce uviazané povrazom jedna o druhú a povraz v ruke.

Keď prechádzali cez "najhorší úsek", kde lákavé dobroty boli veľmi blízko pešinky, po ktorej išli, majiteľ stál na kopci a s hnevom pozoroval, či niektorá z kráv neodbočí, alebo sa aspoň nezastaví a nezačne žrať z jeho úrody. Ale nič také sa nestalo! Naopak, statok, ako zakliaty, kráčal v tichej náhlivosti cez role, vedený malým škriatkom, ktorý sa hrozivo oháňal domácky vyrobeným bičom a vykrikoval ako o dušu:

— Krasjoóó, puťoóóm…!

Andrij takto vykrikoval v strachu o to viac, keď spozoroval na obzore siluetu zúrivého majiteľa poľa…

— Stačit, žeby lem raz dakotra beštija chňapla pyskom do mojoho a ja tomu malomu Timkovičovi ukažu… Takoj mu vozmu ujoš (krátky filcový kabát) a joho otec mi bude musiti zaplatiti desjať korun a vynahoroditi škodu…, – Andrijko čítal na, od hnevu čiernom obličaji gazdu.

Tento sa spočiatku správal ako boh pomsty. Nič nepodnikal, ani nekričal, stál nehybne, ako vytesaný z kameňa a hrubými rukami si podopieral boky. Čakal na akúkoľvek chybu Andrijkovho dobytka. Potom sa však gazdov hnev premenil na údiv a strach… Nemohol uveriť vlastným očiam. Od malička vyrastal na gazdovskom dvore a také niečo nikdy nevidel. Timkovičov dobytok prechádzal poľom ako zakliaty, hlavami neotočil ani napravo, ani naľavo…

Večer už celé Lazy rozprávali o čarodejnom Andrijkovi Fedorovičovi Timkovičovi, ktorý zaklial dobytok a previedol ho cez ďatelinové pole bez toho, aby si dobytok niečo ušklbol. Majiteľ poľa

totiž celý bez seba v krčme vážne opisoval všetko, čo na vlastné oči videl v daný deň:

— Hvarju vam, chlopi, tot chlopec maťďabla…

Vzápätí sa v zadymenom hostinci rozprúdili duchárske historky, z ktorých vstávali vlasy dupkom na hlave, zatiaľ čo blikajúce tiene rozžatej lampy tancovali po nerovných stenách krčmy. Chlapi totiž už zapálili knôt v plechovke nad stolom…

A malý Andrij? Šťastlivo a hrdo došiel domov. Bolo to oveľa skôr ako obyčajne, ale beda! Kravy odmietali žrať aj doma. Nežrali dokonca ani vtedy, keď im mulce dokonale umyl čistou vodou z blízkeho potoka… Smrdelo im totiž v nose. Hrôza!

— Ňaňo ňa zabijut, – pomyslel si.

Vtedy Andrijko zvolával vo svojej duši všetkých svätých na pomoc. Modlil sa vrúcne, ako nikdy predtým. Vedel totiž, že otec by ho zrezal…, veď statok bol jedinou vážnou obživou rodiny. Až napokon, po niekoľko násobnom vymývaní pyskov a predkladaní všelijakých dobrôt, konečne sa "urazené" kravy nechali "uprosiť" a opäť začali žrať ako obyčajne. Andrijko však mal celoživotné poučenie — už nikdy viac si neskracovať cestu cez privátne pozemky.

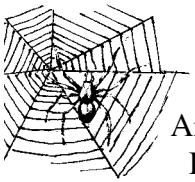

Jar 1925 – zastavenie krvácania pavučinou

Malé deti si obyčajne vymyslia všelijaké zábavy. Andrijko raz navrhol svojmu bratčekovi súťaž:

Bola jar, ľady sa topili a na ich dvorku bolá pekná čľapkanica. Z hromady snehu vytekala voda, sliepky sa prechádzali po malých ostrovkoch trávy a v chlieve mečala koza. Ich rodný dom bol hlinený – postavený z hlinených valkov, ale veranda (neskoršia prístavba) bola z dreva. Deti teda trávili čas na verande. Drevené brvná vyčnievali z každej strany, naukladané a zapustené jedno do druhého. Na rohu verandy, kde do seba zapadali, sa vytvoril prirodzený rebrík, po ktorom sa s trochou šikovnosti dalo vyliezť až pod slamenú strechu.

Prvý liezol takmer päť a pol ročný Andrijko. Vyliezol hore a zlie-

zol dolu. Za ním tento kaskadérsky výkon nadšene zopakoval o rok a pol mladší, ale o to nemotornejší Ivanko. Tak to urobili niekoľkokrát za sebou. Nakoniec Ivanko nezvládol zliezanie a spadol, poraniac si hlavu. Z maličkej hlavičky sa mu začala valiť červená krv. Po celom dvore sa rozľahol hrozitánsky krik zraneného.

Prestrašená matka vybehla zo stajne, zodvihla Ivanka a skúseným okom ohodnotila zranenie. Ranu pofúkala, a keď sa krvácanie nezastavilo, zabehla opäť do stajne a skúmavým pohľadom ľudovej felčiarky…, v kúte našla starú pavučinu. Priložila si trojnožku, náhlivo vzala pavučinu do rúk a priložila ju priamo na krvácajúcu ranu na hlave Ivanka. Krvácanie okamžite prestalo.

Andrijko tentoraz zostal bez trestu, len mu pohrozila, aby bol druhýkrát rozumným. Matka veľmi dobre rozumela detskej logike a filozofii. Na jej pravej ruke totiž tiež chýbal prst. Keď bola malá, jej sotva o rok starší brat išiel rúbať drevo. Prikázal jej, aby pridržala drievko, ktoré štiepal… Netrafil dobre, a tak je odsekol prst. Krvácanie, vtedy oveľa silnejšie, jej zastavila tiež mama (Katarína Vasilivna Hvozdak, rod. Pynzeľ) podobne – po ľudovom. Do rany pritlačila žeravý uhlík z pahreby! Ani nevedela, že je to najosvedčenejší prostriedok zastavenia krvácania z prerušenej cievy i v modernej chirurgii. Dnes sa to v operačných sáloch síce nerobí uhlíkom, ale tiež sa prerušené žily "pripečú" žeravým hrotom.

Babka Andrija Timkoviča: Катарина Василівна Гвоздакъ, рожд. Пынзель, *rodáčka z Lazov, ktorá sa vydala do Nižnych Vereckych.*

Nehojacú ranu na ruke liečila tak, že sa zranenej dcérke prikázala vymočiť do hlinenej nádobky a miesto máčať vo vlastnom moči. Zranenie sa jej vyhojilo kupodivu veľmi skoro.

Také bolo kedysi ľudové lekárstvo. Primitívne, ale účinné.

Andrijkovi sa narodila prvá sestrička Anna

Na tretí jarný deň – 23. marca 1925 Andrijkovi sa narodila prvá sestrička. Dali jej u rusínskych-ruténskych gréckokatolíkov rozšírené meno Anna (podľa sv. Anny – matky Prečistej Ďivy Mariji). Andrij mal vtedy už takmer päť a pol roka.

Víťazne ukončený súdny spor otca Fedora s prefíkaným Židom

Otec Fedor Lukovič Timkovič (1897-1937) sa dostal do sporu so Židom, ktorý ho chcel obrať o nejaký majetok. Spor sa ťahal dlhé mesiace, až sa dostal na súd a div sa svete, stal sa takmer zázrak. Stalo sa nemožné. Kresťan vyhral súdny spor nad Židom. Žid nechcel však ani tak vyplatiť otcovi Fedorovi spomínanú dlžobu a rýchlo poprepisoval svoj majetok so spätnými dátumami na príbuzných, aby tak mohol tvrdiť, že nič nemá, a preto nemôže nič platiť.

Otec majúc nadpriemernú inteligenciu a právnické sklony, počkal pár mesiacov a vystriehol, keď Žid potajomky na jarmoku predával svoje kone, o ktorých pred súdom tvrdil, že nie sú jeho. Vtedy otec Fedor zavolal četníka, ktorý bol na trhovisku a pribehol spolu s ním k nič netušiacemu prekvapenému Židovi práve vo chvíli, keď už predával kone solventnému kupcovi… a samozrejme, že mu ich v mene zákona a v mene spravodlivosti zrekvirovali a exekútorským konaním takto Žid uhradil dlžobu. Takýmto spôsobom získal Fedor všetok majetok späť. Avšak Židia ho zato znenávideli, čo sa mu o niekoľko rokov nato, roku 1937, stalo osudným…

Fedor Lukovič Timkovič

Možno i vďaka ráznemu postoju Fedora Timkoviča Židia v Lazoch nezískali nad sedliakmi taký veľký ekonomický vplyv, ako v iných chudobných rusínskych (ruténskych) dedinách Podkarpatskej Rusi.

Ako svedčia doboví svedkovia (učitelia), v tridsiatych rokoch 20. storočia existovali celé rusínske dediny, v ktorých Žid vlastnil všetky kravy v dedine, o ktoré sa mu starali ľudia vo svojich vlastných stajniach, pretože ich Žid zadlžil. Ba niekde Žid i do soli, ktorú sedliakom predával, vraj dolieval vodu, aby bola vlhkejšia, a teda i ťažšia.

Rok 1925 – v zime na boso do školy

Čas plynul. Je september. Ráno. Studené, šedivé, veterné a daždivé, tak, ako to v nadmorskej výške 550-600 metrov v Karpatoch v tomto ročnom období bežne býva. Sychravo nastalo vonku i vo vnútri. Mierne zožltnutú trávu už kde-tu na bielo vyzdobila ľadová inoväť. Ráno, keď sa človeku chce natrvalo zostať na teplej peci, zachumlať sa pod prikrývky a vyčkať, až nastane niečo lepšie. Deti ešte spia, len najstarší, sotva päť a pol ročný Andrij už otvoril oči. Od spánku ešte zalepenými pootvorenými očami spokojne sleduje mamu.

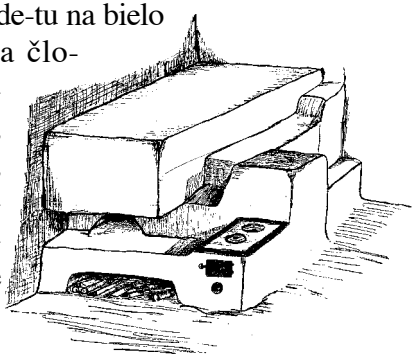

Pec, na ktorej sa varilo i spalo

— Andrijku, vstavaj! Sjohodni ideš do školy…, – prerušilo tiché oddychovanie spiacich súrodencov ležiacich vedľa neho.

Malý Andrij išiel prvýkrát do dedinskej školy v Lazoch, a to i napriek tomu, že nedovŕšil ešte 6. rok svojho života. Do dvojročnej Deržavnej narodnej školy v Lazoch chodil v rokoch 1925-1932, tj. spolu šesť rokov, či lepšie povedané šesť zím. Učili sa totiž iba v zimnom období, lebo v lete museli pracovať na poli a pásť dobytok. Andrij navštevoval školu bosý. Topánky nemal a dreváky šetrili, preto chodil na boso. Ako?

Ráno, a to i za treskúceho mrazu, zobral brvno dreva na plece (bez dreva by ho do triedy nevpustili) a na boso trielil, skáčuc zo stopy do stopy, z výmoľa do výmoľa vyhľbeného v snehu po saniach

či kolesách vozov, až kým vo veľkej náhlivosti (bolo to potrebné urobiť dostatočne rýchlo) nevbehol do školy. Bola to jediná miestnosť, v ktorej sa učili všetky triedy naraz. Učil ich všetkých naraz jeden učiteľ. Spolu s ním do triedy chodil, okrem iných, aj neskorší veľmi vzdelaný profesor-bazilián M. M. Malinič (1911-2003).

Andrij vtrieliac do triedy zhodil brvno dreva rovno pri peci a skočil na svoje miesto v prvej lavici. Bosé, skrehnuté nohy strčil pod zadok – bol to najrýchlejší spôsob ako ich zohriať. Tak to robili aj iné chudobné deti. Pero nemal. Písal griflikom (kúskom bridlice podobným olovu), ktorý mu kúpil otec. Písal na tabličku, na ktorej boli namaľované linajky. Na zmazanie popísaného bolo potrebné pľuvnúť na tabličku a utrieť ju do rukáva. Takto písal celý "učebný rok" (= zimné obdobie).

«Útek» zo školy – z netradičných dôvodov

Ako «päťročný prvák», dostal od mamy biele drelichove nohavice, ktoré sa zaväzovali na šnúrku. Utkala mu ich sama. Tieto nohavice mu ráno zaviazala a keď sa vrátil zo školy domov, tak mu ich rozviazala – aby sa mohol vymočiť. Sám to ešte nevedel.

Krátko po nástupe do školy, bolo to ešte v septembri, sa stalo, že dostal hnačku, ktorá ho prikvačila práve v škole. Nohavice si nevedel rozviazať, preto zo školy zutekal, aby sa mu spolužiaci nesmiali, že sa «posral». Bežal rovno na pole za mamou, kde táto spolu s inými ženami žala ovos. Nestihol to. Pokakal sa… So žalostným nárekom došiel k žencom. Mama mu vybehla naproti a keď sa dozvedela o príčine plaču, pohladila ho rukou po tvári, stierajúc mu guľaté, ako hrach veľké slzy a chlácholivo ho tíšila:

— No…, no…, no… nič sja nestalo, idi sjuda…

Vzala ho za ruku a išli spolu k potoku, tam mu rozviazala nohavice, umyla zadok, oprala, čo sa dalo a len tak v dlhej košeli ho poslala domov. Nohavice mu prikázala doma zavesiť a vysušiť. Iné totiž nemal, len tieto.

Na druhý deň išiel opäť do školy. Cakalo ho však nemilé prekvapenie: učiteľ ho za absenciu pred všetkými deťmi zmlátil hrubou palicou. Keď sa o tom dozvedel jeho otec, prezrel mu na zadku «modré šince», hrubé ako prst, potom išli spolu k lekárovi do Svaľavy a tam všetko u doktora spísali. Andrijko pol roka do školy nechodil. Učiteľa nakoniec z Lazov odvolali a prišiel nový, ktorý bol pravým opakom predošlého, a to nielen, čo sa týka správania sa k deťom, ale aj svojimi vedomosťami.

Nový učiteľ Vorobec

Učiteľ Vorobec bol najdobromyseľnejší človek na svete, ktorý by sa vedel smiať a zabávať hádam aj na šibenici… Keď prišiel prvýkrát do školy v Lazoch, do pravej ruky si zobral dlhé drevené pravítko (namiesto žezla) a do ľavej – veľký glóbus Zemegule (namiesto kráľovského zlatého jablka) a takto sa prechádzal pred deťmi ako kráľ… Bolo to zábavy.

Nový učiteľ si čoskoro všimol, že Andrij je mimoriadne nadaný, a že škoda by ho bolo nechať len tak, a preto navrhol rodičom, aby ho dali do mesta Svaľava na ďalšie štúdiá. Avšak rodičia nechceli o tom ani počuť, veď nemali absolútne nijaký príjem peňazí — okrem sezónnych prác otca v lese a vajec predaných na trhu, ktoré hneď utrácali na soľ a petrolej. A za školu bolo potrebné predsa platiť.

Tie vajcia, keď ich už spomíname, boli ináč veľmi dôležité, tak dôležité, že Andrijko si zapamätal aj iné udalosti týkajúce sa vajec na celý život…

Rok 1926 – smútok i radosť v rodine Timkovičovcov

V roku 1926 stihol Timkovičovú rodinu v Lazoch pod Makytou smútok. Zomrel trojročný syn Fedor. V tom istom roku, 11. júla 1926 sa však narodila do rodiny druhá sestrička Mária.

Všetky deti spolu s matkou spávali na priestrannej hlinenej peci. Hlavne v zime tam bolo mimoriadne útulne a teplo. Otec noco-

val okreme na drevenej prični, prikrytý obyčajne iba svojim kabátom. Jedávali všetci spolu z jednej veľkej misky. Taniere v «chyži» ani nepoznali. Keď sa miska so zemiakmi a kapustou, alebo tatarčanymi pirohami vyprázdňovala, bolo právom najmladšieho člena rodiny, aby misku schmatol a skryl sa s ňou pod obrovský stôl z hrubo otesaných dosák. Tu spokojne dojedol drahocenný obsah. Nikto mu v tom nikdy nebránil, veď bol najmenší – nestihol jesť tak rýchlo, ako ostatní… Jedlo sa drevenými lyžicami.

Prvá sv. spoveď a vajco

Stalo sa to v jeden jarný deň, keď pred Velikodňom (Paschou) všetci ľudia z Lazov išli na sv. spoveď. Všade naokolo príroda už bola plná púčikov a teplý slnečný svit ohrieval týchto prvých poslov jari… Mama rozhodla, že už i jej najstarší chlapec Andrijko by mal ísť na slávnostné svjate pričastije (prvé bolo pri krste). Pohovorila s otcom duchovným. Andrijko o ničom nevedel, len raz ráno mu mama dala do ruky vajco a povedala mu, že má ísť do cerkvi na spoviď.

V cerkvi bolo veľmi mnoho ľudí. Všetci boli sviatočne oblečení. Bolo potrebné veľmi dlho čakať. Hodina za hodinou sa vliekla. Andrijka si otec duchovný ponechal až na samotný koniec. Keď sa všetci ľudia vyspovedali, vyšiel k Andrijkovi, vyviedol ho pred cerkov a skúšal ho: *Otčenaš* – Andrijko sa pomodlil…, *Bohorodice Ďivo*, *Viruju*, *Pod tvoju milosť*, *Carju nebesnyj*… Všetko vedel. Vtedy otec duchovný povedal:

— No dobri, možeš sja spovidati…

A to bola celá "nauka" pred prvou sv. spoveďou a sv. príčastím. Po sv. spovedi dal do misky otcovi duchovnému vajíčko. Bolo tam už veľa vajec, každý totiž, kto išiel na Velikodňovu sv. spoveď priniesol vajce. Z týchto darov otec duchovný žil a okrem toho mal takto spočítané, koľko ľudí bolo na spoveď.

Na Velikdeň každá rodina dávala otcovi duchovnému koláč

Biely chlieb bol vtedy u chudobných rodín naozaj veľmi zriedkavo na stole. Raz, keď prišiel český inšpektor, chlap bucľatý ani lopta, do školy na inšpekciu, pýtal sa učiteľa, prečo deti tak zle vyzerajú. Ten mu nenápadne, tak aby to nepočuli, naznačil:

— Opýtajte sa ich, čo dnes raňajkovali.

Jedno dieťa odpovedalo, že nič; iné, že sa napilo kvasnej jušky; ďalšie, že zjedlo ovsený posúch… Ovsené posúchy boli upečené z celozrnného, takmer nepomletého ovsa. Keď takýto posúch človek hrýzol, bodalo ho v ústach. Také «chleby» jedli rusínske-ruténske deti, ale podobná situácia bola i na strednom Slovensku.

Na Velikdeň však biely chlieb nechýbal. Gazdiné vtedy kládli na stôl tie, na svoje pomery, najvyberanejšie jedlá. Každá rodina v Lazoch jeden takýto biely koláč niesla aj na faru ako dar farárovi. I to bol spôsob, ako si udržať kňaza a jeho rodinu v dedine. Peňazí vtedy nebolo, preto ľudia dobrovoľne dávali takéto naturálie.

Nikto sa však nezamýšľal, čo bude svjaščenik robiť s toľkými bielymi chlebmi, či koláčmi naraz. A chudák farár vedel, že ďalšie chleby dostane až o rok. Preto chleby uložil a sušil v jednej izbe na fare.

Keď už bol Andrij starší, pri akejsi príležitosti zazrel, ako popaďa (farárová žena) niesla pod pazuchami niekoľko bochníkov bieleho chleba do stajne ku statku… Bol pohoršený: on videl biely chlieb-koláč na stole len raz do roka a farár ním kŕmil dobytok!?

Keď sa Andrij stal v roku 1946 kňazom, mal pevné celoživotné predsavzatie, nikdy nerobiť tak, ako onen farár v Lazoch. V Starine, okres Snina, takýto biely chlieb, ktorý dostal na Velikdeň, nikdy nedával dobytku, ale ešte za svieža tajne porozdával najchudobnejším v dedine…, inšpiroval ho k tomu ešte z detstva príklad vlastnej matky.

Timkovičovci sa delia v Lazoch s ešte chudobnejšími

Keď totiž prišli veľké sviatky Rožděstva Hospoda nášeho Isusa Christa, či ešte väčšie sviatky Velikodňa, mama Eva Michajlovna

posielala Andrijka, ako svojho najstaršieho syna, s nošou potravín do ešte chudobnejších rodín v Lazoch, ktoré vôbec nemali nijaký statok, ani role a nemali čo do úst… Robila to spontánne, z nezištnej lásky a súcitu, aby aj oni mali radostné sviatky. Na Andrijka táto dobročinnosť matky zanechala hlboký celoživotný vnem. Bol to totiž práve on, ktorý videl rozžiarené a rozšírené zrenice nečakane obdarovaných… Nemý úžas a slzy vďačnosti…

Celé detstvo sa "krúti" okolo drahocenných vajíčok

Andrij si celý život spomínal i na udalosť, keď ukradol vajíčko od jednej z vlastných domácich kúr, ktoré sa znášali v stajni. O vajíčku nikto nevedel, lebo ho kura práve zniesla. Andrijko sa skryl a vajíčko vypil – a to tak, že urobil dierky na jeho jednom i druhom konci a obsah vycical. Mama sa to nedozvedela, avšak on mal celý život pre toto vajíčko výčitky, a to i napriek tomu, že to napokon mame predsa len povedal.

Keď sa neskôr stal gréckokatolíckym kňazom, keď bol na fare a pre zaneprázdnenosť nemal čas nič zajesť, často jeho jedinou stravou bolo niekoľko takto vypitých surových vajec… a tieto spomienky z mladosti.

Farárov výprask po Velikodni, súd a príchod mukačevského episkopa Petra Gebeja (1864-1931) do Lazov

Svet dieťaťa je predsa len iný než svet dospelých. Andrijko prežil jeden výnimočný, pre neho obzvlášť žalostný Velikdeň, ktorý sa mu natrvalo vryl do pamäti. V ktorýsi sviatočný deň Velikodňa bola dlhá nezvyčajná odprava v cerkvi. Malému Andrijkovi sa zdalo, že Služba Božia sa už skončila, a tak sa nábožne prežehnal, otočil sa a išiel z predku cerkvi (tesne pred ikonostasom, kde stáli deti) k dverám cerkvi. Odtiaľ sa spokojne pobral domov. Čo bolo však ešte horšie, ostatné deti ho nasledovali a počas Služby Božej odišli domov. Služba Božia sa totiž ešte neskončila. Po skončení Služby Božej, keď Andrijko už bol na kopci, vybehol z cerkvi roz-

hnevaný pop (farár) a kričal na deti:

— To sja patrit pered blahosloviňom utikati z cerkvi?!

Deti sa vyhovorili na Andrijka:

— To Andrijko Fedorovič pišov peršyj… My išli lem za nym…

— A de je Andrij? – vyprskol rozhnevaný pop a oči mu len tak blýskali hnevom.

— Tam, na berežku!, – ukazovali prestrašené deti.

Všetci kričali na Andrija, aby sa vrátil. Andrijko poslúchol. Nič netušiac, bezstarostne, skackajúc z nohy na nohu, usmievajúc sa… O to väčší bol pre neho šok, keď ho nahnevaný pan chytili a začali ho zúrivo biť a tĺcť náhodne pochytenou palicou po zadku a nohách, a to až tak, že sa dieťa od strachu a prekvapenia pod rubaškou (až po zem dlhá, biela, doma utkaná košeľa) pomočilo.

Celý prestrašený, v šoku, trasúc sa na celom útlom telíčku, nič nechápuc, čo sa vlastne stalo, sa vrátil domov a nikomu nič nepovedal, lebo sa bál ešte väčšej bitky od svojho rázneho otca. Ale otec sa o tom i tak dozvedel od ľudí, ktorí to videli a v krčme hovorili, «*jak pan pered cerkvov surovo palicov nabiv Fedorivho chlopcja*».

V otcovi Fedorovi Lukovičovi Timkovičovi (1897-1937), ktorý mal cit pre spravodlivosť, sa vzbúrila krv. Vrátil sa domov, vzal Andrijka za ruku na bok a s pochopením a nežnosťou v hlase sa ho

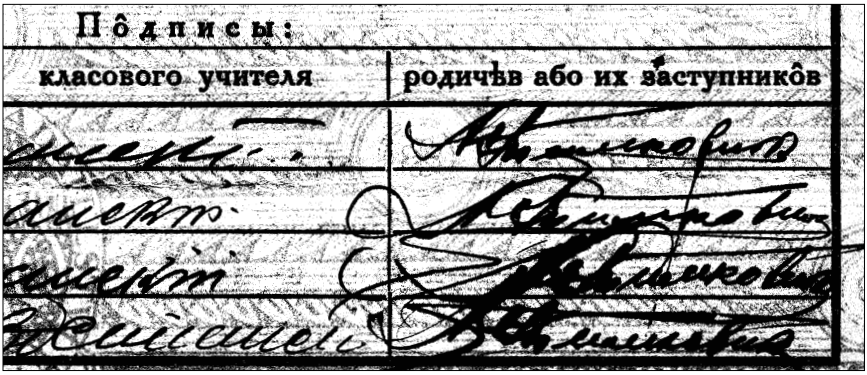
Подписы:
класового учителя | родичѣв або их заступниковъ

Podpisy Fedora Lukoviča Timkoviča (1897-1937)
z vysvedčenia jeho syna Andrija Timkoviča zo školského roka1931/32

vypytoval na všetko, čo sa stalo. Keď postupne z neho vytiahol, čo bolo treba, posúdil aj Andrijkove fialové «šinci» na zadku a stehnách, ktoré neklamne ukazovali, kde dopadala nemilosrdná popova palica.

Na druhý deň, včas ráno, otec Fedor zapriahol odpočinuté kone do voza a zobral Andrijka do okresného mesta Svaľava k doktorovi. Andrijkovi pošepkal:

— Jak ťa bude dochtor obzirjati, chramaj na jednu nohu…

I tak bolo. Keď vošli do ordinácie, doktor – široký a zavalitý, im kolísavým krokom podišiel naproti, potom si sadol, zahasil ohorok cigarety a zamyslene vypočul otca, niečo si pozapisoval, potom si poobzeral chlapcove «šince» a modriny. Nič nehovoril. Vzal chlapca za ruku a prešiel s ním po ambulancii hore a dole. Prestrašený Andrijko plakal a jednu nohu ťahal za sebou… Doktor, ktorý bol českej národnosti, napísal:

«*Těžké poškození na zdraví*».

Fedor Timkovič dal popa na súd.

— Moji diti nichto biti nebude!, – hovoril rozhodne.

Išlo to tak ďaleko, že sám mukačevský episkop Petro Gebej (1864-1931) prišiel za otcom Fedorom Lukovičom Timkovičom do Lazov a prosil ho, aby sa nehneval na farára a žalobu zo súdu stiahol. Fedor to urobil len potom, keď farár pred episkopom prisľúbil, že už nikdy nebude biť cudzie deti. Tak farár nebol súdený za ublíženie na zdraví.

Rok 1929 – deväťročný vo funkcii pôrodnej baby

Narodenie predposlednej sestry Kaliny bolo najdramatickejšie. Tá prišla na svet akurát vtedy, keď nebolo nikoho doma, len Andrij – teraz už viac ako deväťročný a rodiaca matka (bolo to 9. februára 1929). Andrij osobne asistoval pri pôrode. Vtedy mu matka prikázala:

— Nalij vodu do lavora…, – náhlivo to urobil.

— Teper ju, – šepla, pohodiac hlavou smerom k novonarodenej, –

vozmi a umyj, ale daj pozir, žebys jej nezlamav!

Andrij umyl novorodenú, ako najlepšie vedel – samozrejme, že v zimnej vode. Bolo to hrozitánskeho plaču a kriku, ale o to bola Kalina potom zdravšia – s úsmevom neskôr spomínal Andrij.

Matka, ležiaca na posteli sa s úľubou zadívala očarená na obe deti a po chvíľke dodala trasľavým a od únavy vysíleným hlasom:
— Teper idi do komory i prinesi totu fľašku, što stojit na zemli kolo stiny, ale ne totu od petroleja, ale druhu…

Boli tam naozaj dve fľaše – jediné v celom dome. Keď priniesol tú, nie od petroleja a podal ju matke, tá ju zobrala a fúkla do nej – to bol osvedčený spôsob na pôrod placenty.

Rok 1930 – Andrij "urobil" z brata Vasiľa "o rok mladšieho"

V roku 1930 sa narodil ďalší súrodenec: brat Vasiľ. Bolo to v zime, koncom decembra. Prišiel na svet, ako všetky deti v tom čase, doma. Matka Eva Michajlovna sa naučila rodiť sama a dokonca pomáhala v obci aj iným ženám pri pôrodoch. Neskôr sa stala na široko-ďaleko známou pôrodnou babou. Prezývali ju «baba Lučina» a všetci ju poznali pod týmto menom.

37-ročná, životom utrápená Eva Michajlovna Timkovič, rod. Hvozdak (1898-1985) – matka Andrija Timkoviča vo sviatočných šatách. Foto z roku 1935.

Keď sa narodil Vasiľ, ako už bolo vyššie spomenuté, pár dní pred koncom roka 1930, Andrij mal už vtedy jedenásť rokov. Keď išli dieťa zapísať do matriky, navrhol svojmu otcovi:
— Nepišme Vasiľa do staroho roku, ale už do krajšoho-novoho.

Otec Fedor s uznaním prijal návrh svojho najstaršieho jedenásťročného syna Andrija. Vymysleli mu teda spo-

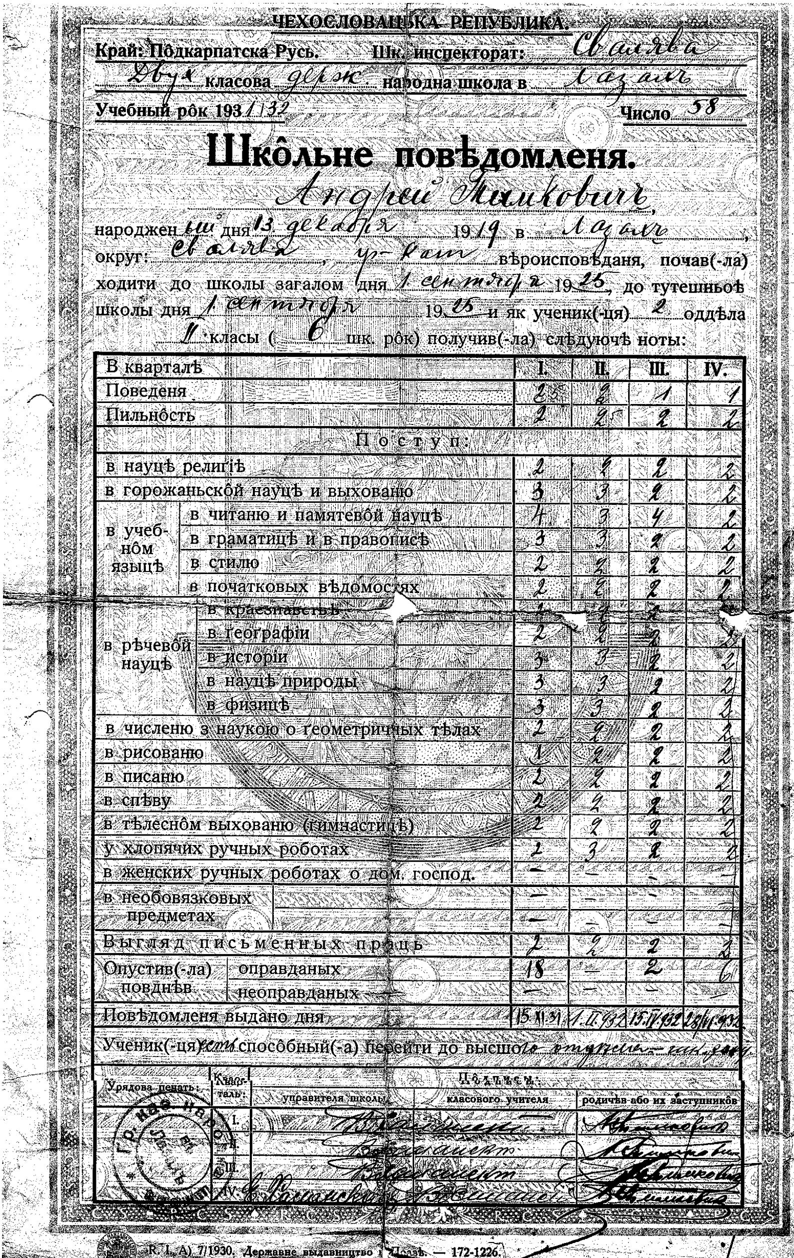

ЧЕХОСЛОВАЦЬКА РЕПУБЛИКА.

Край: Пôдкарпатска Русь. Шк. инспекторат: Свалява

Двух класова держ. народна школа в Лазахъ

Учебный рôк 1931/32 Число 58

Шкôльне повѣдомленя.

Андрей Тимковичъ,

народжен ый дня 13 декабря 1919 в Лазахъ,

округ: Свалява, гр.-кат. вѣроисповѣданя, почав(-ла) ходити до школы загалом дня 1 сентября 1925, до тутешньоѣ школы дня 1 сентября 1925 и як ученик(-ця) 2 оддѣла II класы (6 шк. рôк) получив(-ла) слѣдуючѣ ноты:

В кварталѣ		I.	II.	III.	IV.
Поведеня		2	2	1	1
Пильность		2	2	2	2
Поступ:					
в науцѣ релиґіѣ		2	2	2	2
в горожаньскôй науцѣ и выхованю		3	3	2	2
в учебнôм языцѣ	в читаню и памятевôй науцѣ	4	3	4	2
	в граматицѣ и в правописѣ	3	3	2	2
	в стилю	2	2	2	2
	в початковых вѣдомостях	2	2	2	2
в рѣчевôй науцѣ	в краєзнавствѣ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	в географіи	2	2	2	[illegible]
	в исторіи	3	3	2	2
	в науцѣ природы	3	3	2	2
	в физицѣ	3	3	2	2
в численю з наукою о геометричных тѣлах		2	2	2	2
в рисованю		1	2	2	2
в писаню		2	2	2	2
в спѣву		2	2	2	2
в тѣлеснôм выхованю (гимнастицѣ)		2	2	2	2
у хлопячих ручных роботах		2	3	2	2
в женских ручных роботах о дом. господ.		–	–	–	–
в необовязковых предметах		–	–	–	–
Выгляд письменных працъ		2	2	2	2
Опустив(-ла) повднѣв	оправданых	18	–	2	6
	неоправданых	–	–	–	–
Повѣдомленя выдано дня		15.XI.31	1.II.932	15.IV.932	28.VI.932

Ученик(-ця) есть способный(-а) перейти до высшого отдѣлу ...

Пôдписы:

Урядова печать:	Кварталь:	управителя школы	класового учителя	родичѣв або их заступников
	I.		[illegible]	[illegible]
	II.		[illegible]	[illegible]
	III.		[illegible]	[illegible]
	IV.	[illegible]	[illegible]	[illegible]

R. I. A) 7/1930. Державне выдавництво ... — 172-1226.

Vysvedčenie dvanásťročného Andrija Timkoviča zo školského roku 1931/32
(«Двухкласова державна народна школа в Лазахъ»).

ločne dátum narodenia: 1. januára 1931. Tak to aj dali zapísať do matriky. Vo všetkom vynaliezavý Andrij tým "urobil" svojho brata Vasiľa o rok mladším.

Vasiľ Fedorovič Timkovič (1931-1986) sa neskôr za éry Sovietskeho zväzu stal veľkým komunistom a dlhý čas zastával vysokú funkciu predsedu komunistickej strany (Голова КП СССР) celej Zakarpatskej oblasti Ukrajinskej sovietskej socialistickej republiky (bývalej Podkarpatskej Rusi), kde vtedy žilo jeden a pol milióna ľudí! Pre tento dôvod sa skoro celý život vyhýbal styku so svojim najstarším bratom Andrijom, ku ktorému sa ani "nepriznával", lebo tento bol "uniatským svjaščenikom", ktorý nepodpísal pravoslávie a žil v "západnom" Československu.

Keď Andrij prichádzal na návštevu do Lazov v šesťdesiatych rokoch 20. storočia, Vasiľ ho navštevoval len pod rúškom tmy v noci, aby ho niekto nevidel, že sa stýka s vlastným bratom-kňazom.

Rok 1932 – ukončenie školskej dochádzky v Lazoch

V školskom roku 1931/32 Andrijko chodil do školy výnimočne aj v lete. Za «šesť zím» úspešne ukončil dvojročnú školu, a ako dosvedčuje jeho «Школьне повѣдомленя» mal oproti iným deťom mimoriadne dobrý prospech, takže učiteľ ho zapísal do Graždanskej školy v Svaľave (Державна горожаньска школа), kde nastúpil 1. septembra 1932. Keďže do školy v Lazoch nastúpil v porovnaní s inými deťmi o rok skôr (ako päť a pol ročný) a dvojročnú školu zvládol za šesť zím (= 6 rokov!), meškal za ostatnými panskými deťmi v meste o tri roky. Bol teda od väčšiny z nich prakticky o tri roky starší.

20. septembra 1932 sa Andrijovi narodila posledná sestrička Evka.

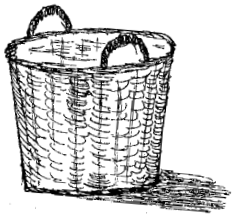

13-ročný Andrij Fedorovič Timkovič (úplne vpravo, s počernavou tvárou) v Svaľave so svojími rovesníkmi – panskými kamarátmi. Konečne i on má svoje prvé niedrelichové nohavice na sebe – prvé v živote, i keď «staromódne», pretože ostatní majú už «moderné kraťasy». Foto z 3. júna 1932.

2. Školák v okresnom meste Svaľava (1932/33 – 1933/34)

Rok 1932/1933 – Andrijko – školák "bez nohavíc"

V roku 1932 Andrij už začal chodiť do meštianky v meste Svaľava. Dobrosrdečný učiteľ Vorobec z Lazov, spoliehajúc sa na chlapcov talent i pomoc Božiu, to vyriešil naozaj geniálnym spôsobom. Jednoducho zapísal decko, i keď už staršie vekom, do školy v blízkej Svaľave a za štipendium, ktoré dostalo za výborný prospech, vyplatili školné (síce dozadu, ale škola s tým súhlasila). Andrijko bol približne o tri roky starší ako väčšina jeho mestských svaľavských rovesníkov.

Do mestskej školy v Svaľave, kde boli deti oblečené po mestsky, nastúpil v bielej ľanovej dedinskej «drelichovej soročke» a bielych «drelichových nohaviciach». Utkala mu ich (podobne ako aj jeho súrodencom) jeho milá mamka. Samozrejme, že mestské deti nenašli pochopenia pre dedinského chudobného chlapca, a preto sa mu smiali. Oni mali nohavice – dokonca vtedy moderné «kraťasy» z panskej rôznofarebnej látky a on len «primitívne» drelichové. Pero a kalamár mu učiteľ z Lazov – ten, čo na deti mraštil tvár v neprestajnom úsmeve – kúpil až po pár týždňoch. Bolo to tiež z Andrijovho štipendia za výborný prospech. Dovtedy písal, na smiech všetkých spolužiakov, bridlicovým griflíkom na tabuľku. Po pár týždňoch tesne po nastúpení do «veľkej a normálnej» školy mu kúpili i panské nohavice – veď predsa už bol «veľkým študentom v meste» (mal 13 rokov). V Svaľave študoval dva školské roky (1932/33 a 1933/34).

Príklady priťahujú – temer o 20 rokov neskôr (v roku 1948) sa Andrij stal tiež dobrodincom istého chudobného študenta (pozri na str. 167-168).

ЧЕХОСЛОВАЦЬКА РЕПУБЛИКА.

Пôдкарпатска Русь.

Державна горожаньска школа в Свалявѣ

Учебный рôк 1933/34 Число 43

СВѢДОЦТВО.

Климович Андрей

уродженый(а) дня 19 мая 1910 в Мазая

ученик(ця) при 7 класы, получае за первый пôврôк учебного рока слѣдуючѣ ноты:

Поведеня: похвальне

Пильнôсть: достаточна

Поступ в поодиноких учебных предметах:

Наука религіѣ	похвальный
Руський язык	добрый
Чеський язык	добрый
Географія	достаточный
Исторія	добрый
Горожаньска наука и выхованя	добрый
Наука природы	добрый
Физика	добрый
Численя	отличный
Геометрія и геометричне рисованя	отличный
Рисованя	добрый
Писаня	отличный
Спѣв	похвальный
Гимнастика	отличный
Ручнѣ роботы	похвальный
Мадярский язык	
Предметы необовязковѣ: Нѣмецький язык	
вязковѣ:	
Выгляд письменных праць	добрый

Число опущеных шкôльных пôвднѣв: оправданых 2, неоправданых

На основѣ того узнаеся ся способным(ою) перейти до высшоѣ класы.

В Свалявѣ дня 30 января 1934

Урядовый печатник

директор

господарь класы

Polročné vysvedčenie štrnástročného Andrija v školskom roku 1933/34
— Державна горожаньска школа въ Свалявѣ

3. Gymnazista v Užhorode, Svaľave a Mukačeve (1934-1941)

Rok 1934 – gymnazista vo veľkom meste Užhorode, Svaľave a Mukačeve

Keďže sa Andrij učil v porovnaní so svojimi spolužiakmi mimoriadne dobre, bol zapísaný a aj prijatý do Štátneho reálneho gymnázia v Užhorode (Державна реальна ґимназія) s vyučovacím jazykom rusínskym (подкарпато-руським). Bolo to na jeseň v roku 1934. Vzhľadom na to, že pri prijímačkách preukázal dobré znalosti a bol nadzvyčajne, tj. o tri roky starší ako ostatní rovesníci-spolužiaci, prijali ho hneď do druhého ročníka. Takto sa

Andrij Fedorovič Timkovič v II. B. na Užhorodskom reálnom gymnáziu…

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. — ЧЕСКОСЛОВАЦКА РЕПУБЛИКА

Державна реальна ґимназія з выкладовым пôдкарпаторуським языком в
Státní reálné gymnasium s vyučovacím jazykem podkarpatoruským v Ужгородъ

Чис. катал.
Čís. katal. 50.

Годичноє свидѣтельство.
Výroční vysvědčení.

Андрей Тимковичъ, Timkovič,

уродж. дня / naroz. dne 13. декабря 1919 в / v Лазѣ в краю / v zemi: Под

вѣроисповѣданя / náboženství греко-кат. учени / žák къ II. (второй) б класы, одержуе / třídy, nabývá

за шкôльный рôк / za školní rok 1934/5 слѣдуюче свидѣтельство: / tohoto vysvědčení:

Поведеня: — Chování: дуже добре

Успѣх в поодиноких предметах: / Prospěch v jednotlivých předmětech:		Конечный успѣх: / Celkový výsledek:
В религіи - V náboženství	дуже добрый	Учен / Žák къ отлично есть способн / způsobil ый, до переходу / aby postoupil у высшу класу. / do vyšší třídy.
В рускôм языцѣ - V jazyku rusínském	добрый	
В ческослов. языцѣ - V jazyku československém	добрый	
В латинскôм языцѣ - V jazyku latinském		
В вел. русскôм языцѣ - V jazyku ruském		
В французскôм языцѣ - V jazyku francouzském		
В нѣмецкôм языцѣ - V jazyku německém		
В исторіи - V dějepise	дуже добрый	
В ґеографіи - V zeměpise	добрый	
В математицѣ - V matematice	дуже добрый	
В природописѣ - V přírodopise	добрый	
В хеміи - V chemii		
В физицѣ - Ve fysice		
В ґеом. рисованю - V rýsování		
В начерк. ґеометріи - V deskriptivní geometrii		
В введеню до философіѣ - V úvodu do filosofie		
В рисованю - V kreslení	дуже добрый	
В чистописаню - V psaní		
В ґимнастицѣ - V tělocviku	дуже добрый	
В конверзаціѣ - V konversaci		
В спѣвѣ - Ve zpěvu	добрый	
В надобовязковых предметах: / V předmětech nepovinných:		

Число пропущеных шкôльных годин: ~ , из них неоправдано: ~
Počet zameškaných hodin učebných: z nich neomluveno:

Учени / Žák къ былъ / byl освободженъ / osvobozen од плаченя / od placení цѣлаго шкôльного. / školného.

Въ Ужгородѣ, дня / dne 28. іюня 1935.

директор. / ředitel

Степанъ Сродоръ
класный наставник. / třídní.

Š 49.

Státní reálné gymnasium v Užhorodě
Держ. реальна ґимназія в Ужгородѣ
Ústřední ředitelství Užhorod 1935.

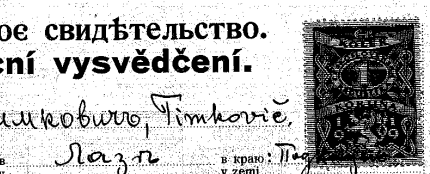

./.

*Gymnaziálne vysvedčenie – Užhorod, **Československá republika**, rok 1935*

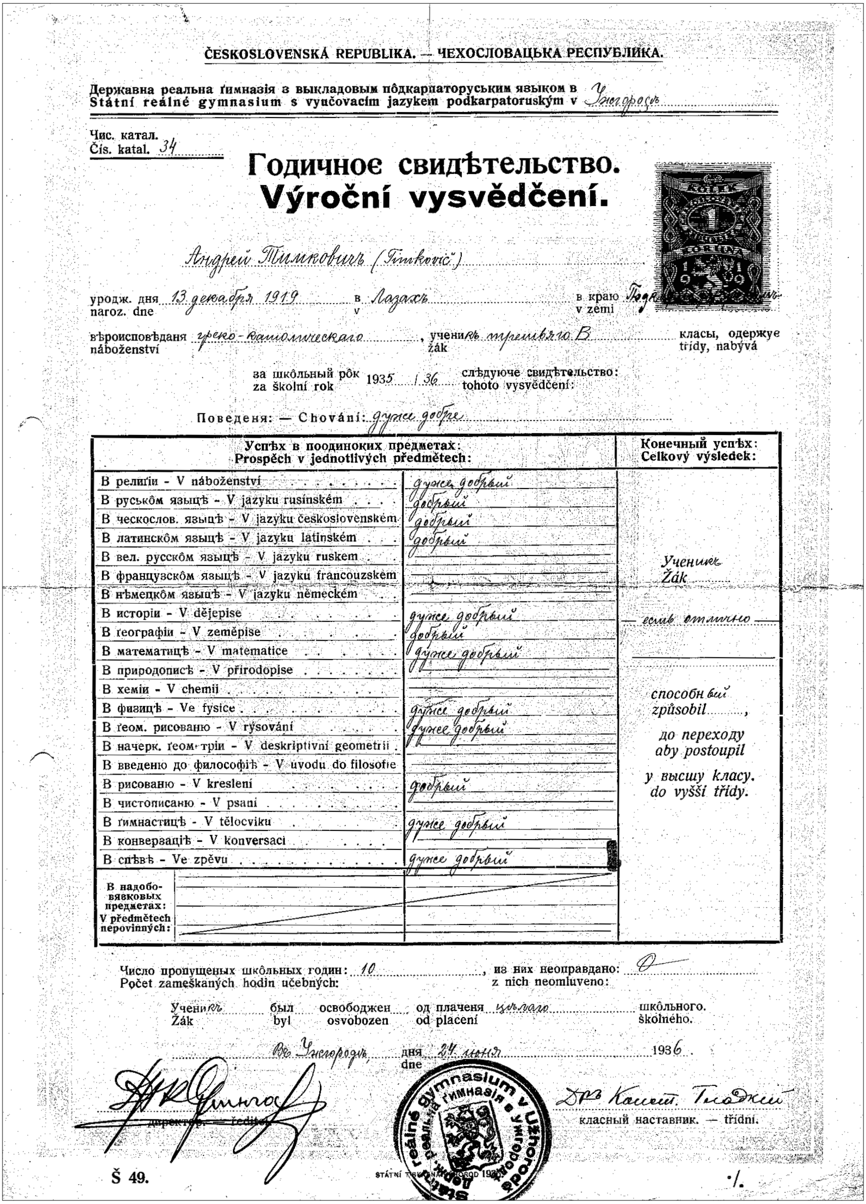

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. — ЧЕХОСЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛИКА.

Державна реальна гимназія з выкладовым пôдкарпаторуським языком в Ужгородъ
Státní reálné gymnasium s vyučovacím jazykem podkarpatoruským v

Чис. катал.
Čís. katal. 34

Годичноє свидѣтельство.
Výroční vysvědčení.

Андрей Тимковичъ (Timkovič)

уродж. дня 13 декабря 1919 в Лазахъ в краю [illegible]
naroz. dne v v zemi

вѣроисповѣданя греко-католическаго, ученикъ третього B класы, одержуе
náboženství žák třídy, nabývá

за шкôльный рôк 1935/36 слѣдующе свидѣтельство:
za školní rok tohoto vysvědčení:

Поведеня: — Chování: дуже добре.

Успѣх в поодиноких предметах: Prospěch v jednotlivých předmětech:		Конечный успѣх: Celkový výsledek:
В религіи - V náboženství	дуже добрый	Ученикъ Žák есть отлично
В руськôм языцѣ - V jazyku rusínském	добрый	
В ческослов. языцѣ - V jazyku československém	добрый	
В латинскôм языцѣ - V jazyku latinském	добрый	
В вел. русскôм языцѣ - V jazyku ruskem		
В французскôм языцѣ - V jazyku francouzském		
В нѣмецкôм языцѣ - V jazyku německém		
В истории - V dějepise	дуже добрый	
В географии - V zeměpise	добрый	
В математицѣ - V matematice	дуже добрый	
В природописѣ - V přírodopise		
В хеміи - V chemii		способный způsobil, до переходу aby postoupil у высшу класу. do vyšší třídy.
В физицѣ - Ve fysice	дуже добрый	
В геом. рисованю - V rýsování	дуже добрый	
В начерк. геометріи - V deskriptivní geometrii		
В введеню до философіѣ - V uvodu do filosofie		
В рисованю - V kreslení	добрый	
В чистописаню - V psaní		
В гимнастицѣ - V tělocviku	дуже добрый	
В конверзаціѣ - V konversaci		
В спѣвѣ - Ve zpěvu	дуже добрый	
В надобовязковых предметах: V předmětech nepovinných:		

Число пропущеных шкôльных годин: 10, из них неоправдано: 0
Počet zameškaných hodin učebných: z nich neomluveno:

Ученикъ был освободжен од плаченя цѣлого шкôльного.
Žák byl osvobozen od placení školného.

Въ Ужгородъ, дня 24 июня 1936
dne

[illegible] [illegible]
директор. — ředitel. класный наставник. — třídní.

Š 49. STÁTNÍ TISKÁRNA UŽHOROD 193 ·/.

Gymnaziálne vysvedčenie – Užhorod, **Československá republika**, rok 1936

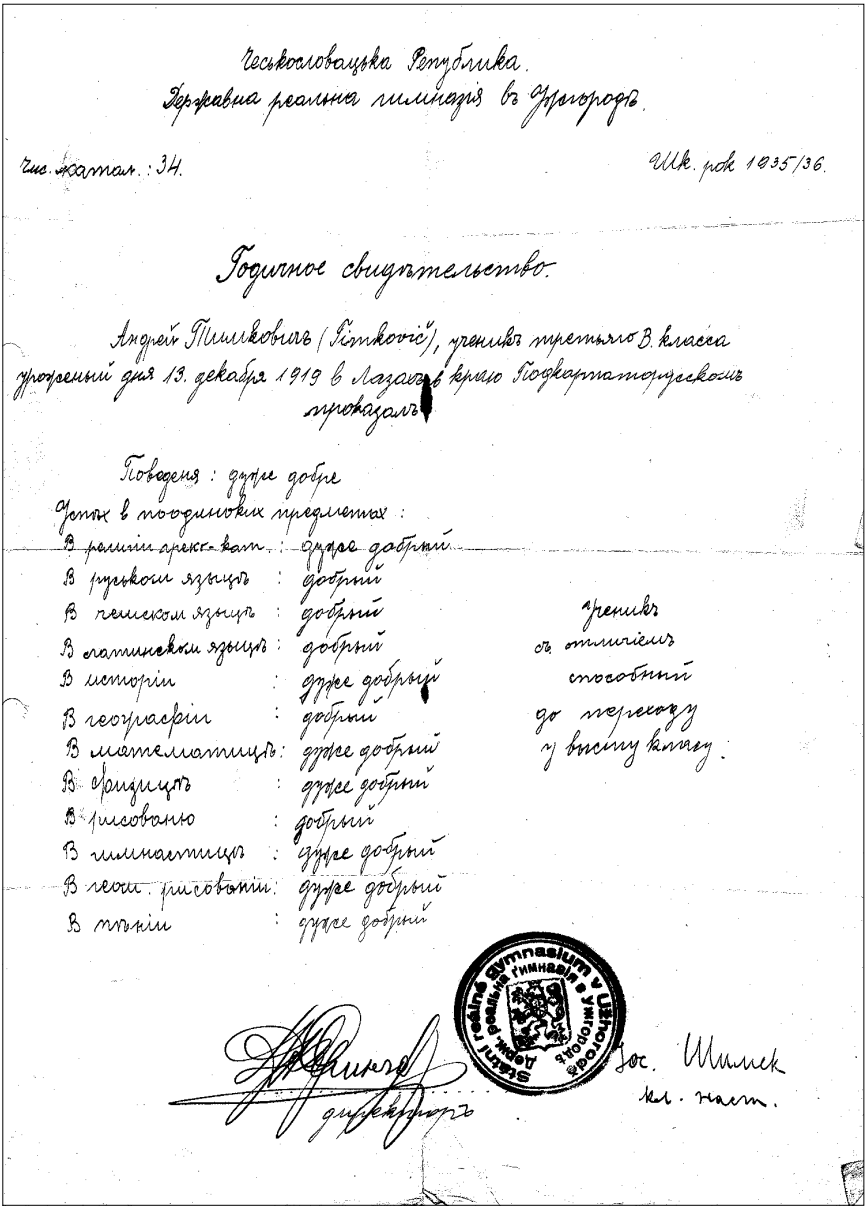

Чеськословацька Република.
Державна реальна гимназія въ Ужгородѣ.

Чис. катал.: 34. Шк. рок 1935/36.

Годичное свидѣтельство.

Андрей Тимковичъ (Timkovič), ученикъ третьяго В. класса
уроженый дня 13. декабря 1919 в Лазахъ в краю Подкарпаторусскомъ
проказалъ

Поведеня: дуже добре
Успѣх в поодиноких предметах:

В религіи арекс.-кат.	дуже добрый
В руськом языцѣ	добрый
В чешском языцѣ	добрый
В латинском языцѣ	добрый
В исторіи	дуже добрый
В географіи	добрый
В математицѣ	дуже добрый
В физицѣ	дуже добрый
В рисованю	добрый
В гимнастицѣ	дуже добрый
В геом. рисованіи	дуже добрый
В пѣніи	дуже добрый

Ученикъ съ отличіемъ способный до переходу у высшу класу.

Státní reálné gymnasium v Užhorodě
Держ. реальна гимназія в Ужгородѣ

директоръ

Іос. Шимек
кл. наст.

Gymnaziálne vysvedčenie – Užhorod, **Československá republika**, rok 1936

ЧЕХО-СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛИКА. — КАРПАТСЬКА УКРАЇНА

Українська реальна державна ґімназія в Сваляві.

Число каталогу: 32.

Піврічне свідоцтво.

Андрій Тимкович

уроджений дня 13 грудня 1919 **в** Лазах

в краю Карпатській Україні, **віри** греко-кат[illegible]

учень(иця) VI (шостої) **кляси, дістає за перший піврік шк. року 19**38/39 **отсе свідоцтво:**

Поведінка: Зовсім вдоволяюча.

УСПІХ:			
в обовязкових предметах		**в необовязкових предметах**	
в реліґії	визначний	в співі (рел. обов.)	
в мові: українській	похвальний		
в мові: чеській	добрий		
в мові: латинській	похвальний		
в мові: німецькій	похвальний		
в історії - ~~краєзнавстві~~	похвальний	**Ступінь загального успіху:**	
в ґеоґрафії	похвальний		
в математиці	визначний	З визначенням	
в природописі	похвальний		
в хемії	похвальний		
в фізиці		**Пропущені години:**	
в ґеометричних рисунках			
у філософ. пропедевтиці			
в рисунках			
в народ. господарстві	добрий		
в руханці	визначний	разом Д, з них неоправдано Д	
в писанні			

В Сваляві, дня 28 лютого 1939.

Бунганич, директор.

Т. [illegible], господар кляси.

Ступні нот	Поведінка:	Зовсім вдоволяюча	вдоволяюча	мало вдоволяюча	відповідна	—
	Успіх:	визначний	похвальний	добрий	достаточний	недостаточний
Ступінь загального успіху		з визначенням	успіх	недостаточний	зовсім недостаточний	—

Д. В. К. У. Державна друкарня в Хусті 1939-90. Ч. ш. 13.

Gymnaziálne vysvedčenie – Svaľava, ***Karpatská Ukrajina****, rok 1939*

Timkovič Andrej (1919-1987) – príbeh zvyčajného ženatého farára

М. Кор. Королевство Венгрія ~~ЧЕХОСЛОВАЦКАЯ РЕСПУБЛИКА. — ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA.~~

Державная Реальная Гимназія въ
Státní reálné gymnasium v Свалявѣ

Чис. катал.
Čís. katal. 52

Годичное свидѣтельство.
Výroční vysvědčení.

Андрей Тимковичъ (Timkovics)

родившійся дня / narozen dne 13. декабря 1919 въ / v Лазахъ

въ краѣ / v zemi Венгерскомъ, вѣроисповѣданія / náboženství грекокатолическаго

ученикъ / žák шестаго (VI.) класса, получаетъ за / třídy, nabývá za školní rok 1938/39

учебный годъ слѣдующее свидѣтельство: — tohoto vysvědčení:

Поведеніе: / Chování: совсѣмъ удовлетворительное

Успѣхъ: — Prospěch:			
по обязательнымъ предметамъ / v předmětech povinných		по необязательнымъ предметамъ / v předmětech nepovinných	
по Закону Божіему / v náboženství	отличный		
по языку — v jazyku: подкарпаторусскому / podkarpatoruském	похвальный		
~~чехословацкому~~ / československém мадь.	добрый		
латинскому / latinském	похвальный		
русскому / ruském	∅		
нѣмецкому / německém	похвальный		
	∅		
по ... конверзаціи / v ... konversaci	∅		
по исторіи - по отечествовѣдѣнію / v dějepise - ve vlastivědě	похвальный	Степень общаго успѣха: / Stupeň celkového prospěchu:	
по географіи / v zeměpise	похвальный		
по математикѣ / v matematice	отличный	съ отличіемъ	
по естественной исторіи / v přírodopise	похвальный		
по химіи / v chemii	похвальный		
по физикѣ / ve fysice	∅	Пропущенные уроки во второмъ полугодіи: / Zameškané hodiny v druhém pololetí:	
в начертательной геометріи / v deskriptivní geometrii	∅		
по философской пропедевтикѣ / по введенію въ философію / ve filosofické propedeutice / v úvodu do filosofie	∅	всего / celkem 5, изъ нихъ неоправданныхъ / z nich neomluveno ∅	
по гимнастикѣ / v tělocviku	отличный		

Въ / v Свалявѣ дня / dne 9. іюля 1939

Иванъ Бугаевичъ — директоръ. — ředitel.

М. Ресменская — классный профессоръ. — třídní profesor.

Степени отмѣтокъ / Stupnice známek						
	Поведеніе: / Chování:	совсѣмъ удовлетворительное / zcela uspokojivé	удовлетворительное / uspokojivé	менѣе удовлетворительное / málo uspokojivé	незаконное / nezákonné	—
	Успѣхъ: / Prospěch:	отличный / výborný	похвальный / chvalitebný	добрый / dobrý	достаточный / dostatečný	недостаточный / nedostatečný
Степень общаго успѣха: / Stupeň celkového prospěchu:		съ отличіемъ / s vyznamenáním	преуспѣвалъ(а) / prospěl(a)	недостаточная / nedostatečný	совсѣмъ недостаточная / zcela nedostačující	—

S 49/a

Státní tiskárna v Užhorodě 1938.

*Gymnaziálne vysvedčenie – Svaľava, **Maďarské kráľovstvo**, rok 1939*

znížil vekový rozdiel medzi ním a jeho rovesníkmi z panských rodín na dva roky. Študoval tam štyri roky, a to od roku 1934 až do roku 1938.

Ako dosvedčujú údaje na niektorých vysvedčeniach, v určitých rokoch bol úplne oslobodený od platenia školného. Býval v internáte oficiálne nazývanom «Школьная помощь». Bol to súkromný internát, ktorý vydržiavala «istá skvelá, nábožná babuška» Jekaterina Breško-Breškovskaja (1844-1934), ktorá emigrovala na Podkarpatskú Rus po Októbrovej revolúcii v Rusku (1917). Táto zbožná žena založila internáty s týmto názvom v Užhorode, Mukačeve a Rosvigove.

Keďže gymnazisti boli skautami, vo voľnom čase chodievali stanovať do mohutných karpatských lesov. Skauti mali prísnu disciplínu a boli úzko spätí s poznávaním a úctou k Božej prírode. Aj tu však bolo potrebné jednotlivé skautské výlety financovať. Skauti a ich rodičia však boli solidárni. Robilo sa to tak, že deväť skautov, ktorí mali finančné zabezpečenie z vlastných rodín, zaplatilo vždy "trochu viac", takže desiaty mohol na výlet do hôr ísť zadarmo. Teda aj chudobný skaut, ktorý peniaze nemal, mohol ísť. Tak platili aj Andrijovi.

V školskom roku 1938/39, ako šiestak, Andrij študoval na Štátnom reálnom gymnáziu vo Svaľave a od roku 1939 až do 30. júna 1941, ako siedmak a ôsmak študoval na gymnáziu v Mukačeve a ukončil ho maturitou.

Pozoruhodné sú jeho vysvedčenia z gymnázia a ich tlačivá (str. 38-42): najprv ohlavičkované «Československá republika», potom krátko «Karpatská Ukrajina» a potom «Maďarské kráľovstvo». Tieto úradné tlačivá presne odzrkadľujú tragický politický "osud" Podkarpatskej Rusi.

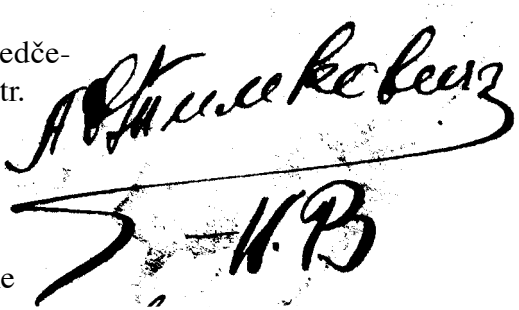

«А. Ф. Тимковичъ» – *podpis 15-ročného Andrija v II. B. triede gymnázia v Užhorode*

Pätnásťročný Andrij Fedorovič Timkovič – gymnazista II. B. triedy v Užhorode, školský rok 1934/35

Doučovanie bohatších spolužiakov

V Užhorode Andrij býval na internáte «Школьная помощь» a všetky trovy jeho štúdia boli hradené, keďže bol vyznamenaný, z jeho prospechového štipendia. V tom čase, ďaleko od rodičov, si veľmi často privyrábal doučovaním svojich slabších, ale o to bohatších spolužiakov — za to mu ich rodičia dávali mesačne niekedy i 20 korún, či neskôr po roku 1939 niekoľko «pengő» (1 pengő = 7 korún). Nezanedbateľným bol aj fakt, že v tej-ktorej rodine ho obyčajne pozvali i na dobrý rodinný nedeľný obed.

Ak by bol Andrij nastúpil do gymnázia normálne, tak ako iní žiaci z panských rodín, bol by začal i ukončil štúdia už o dva roky skôr. Pochádzal z chudobnej rodiny a roky stratil v Lazoch na dedinskej škole, vtedy to bolo u dedinských detí bežné. Faktom však je, že na gymnáziu, i keď bol vďaka nedostatočnej strave a ťažkej manuálnej práci menší postavou, mal intelektuálnu a psycholo-

Andrij Fedorovič Timkovič, žiak III. B. na Užhorodskom reálnom gymnáziu, ako skaut IV. skautského oddielu v Užhorode na prvom spoločnom výlete na začiatku školského roka 1935/36 vo Vyšnom Nemeckom.

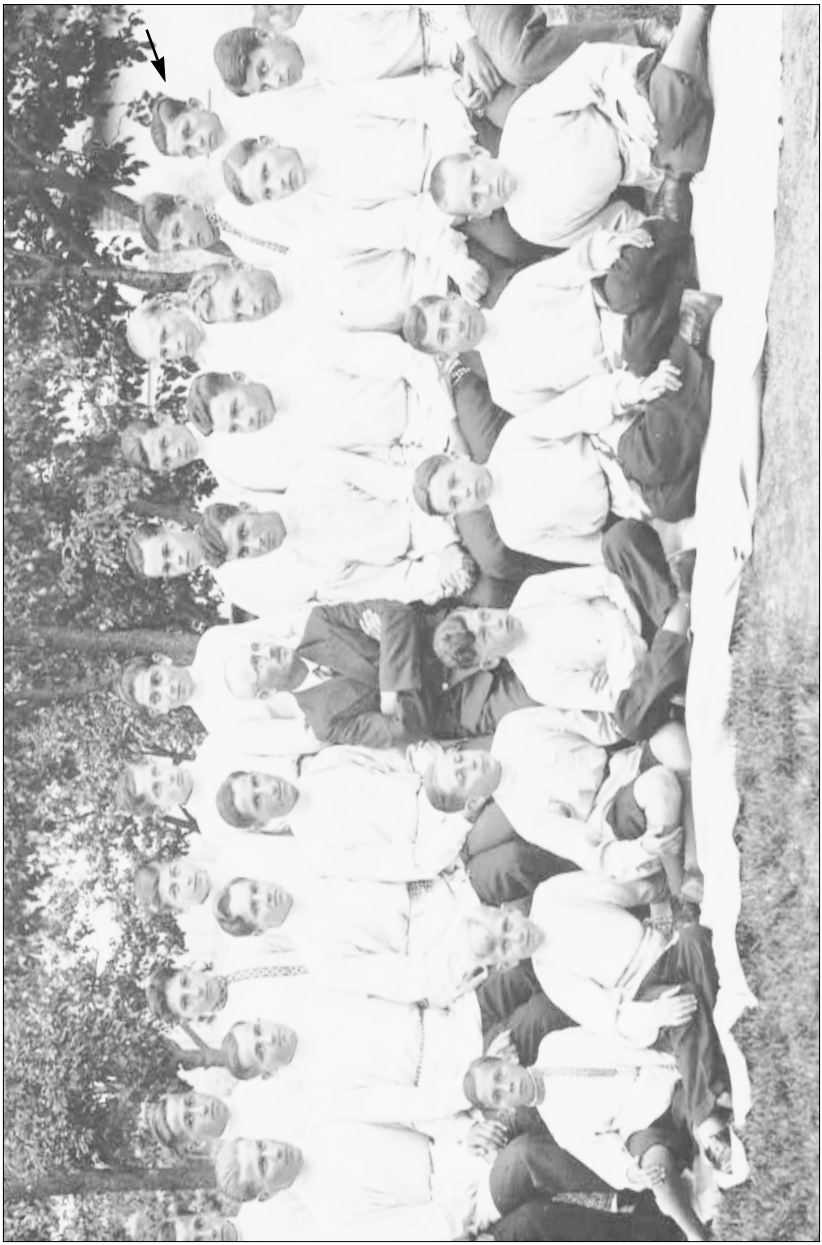

15-ročný Andrij F. Timkovič oblečený v rubaške počas svojich gymnáziálnych štúdií v Užhorode v šk. roku 1934/35

Pätnásťročný gymnazista Andrij Fedorovič Timkovič (1919-1987). Fotografia z roku 1935.

*Gymnazisti z internátu «*Школьная помощь*» v Užhorode. Fotografia – september 1936.*

gickú prevahu nad väčšinou spolužiakov. Bol jednoducho o dva roky starší od nich.

Celá "tepša" krejmešov – a to úplne zdarma!

Andrij nebol bohatý. Nemohol si dovoliť to, čo jeho spolužiaci. Preto, ako chlapec neraz sníval o chutných a voňavých krejmešoch, ktoré často vídaval vo výklade užhorodskej cukrárne. Očarujúca vôňa vanilky sa z nich šírila i široko-ďaleko na ulici.

Raz sa Andrij stavil so svojim solventnejším (o dva roky mladším) spolužiakom, že sám dokáže zjesť, len tak "na posedenie", celú tepšu veľkých krejmešov. Stávka znela v tom zmysle, že keď Andrij dokáže v cukrárni zjesť na jeden raz celú tepšu krejmešov, všetky krejmeše zaplatí jeho spolužiak — ak sa to však Andrijovi nepodarí, zaplatí krejmeše Andrij…

Sadli si teda do cukrárne a objednali krejmeše. Spolužiak-sponzor

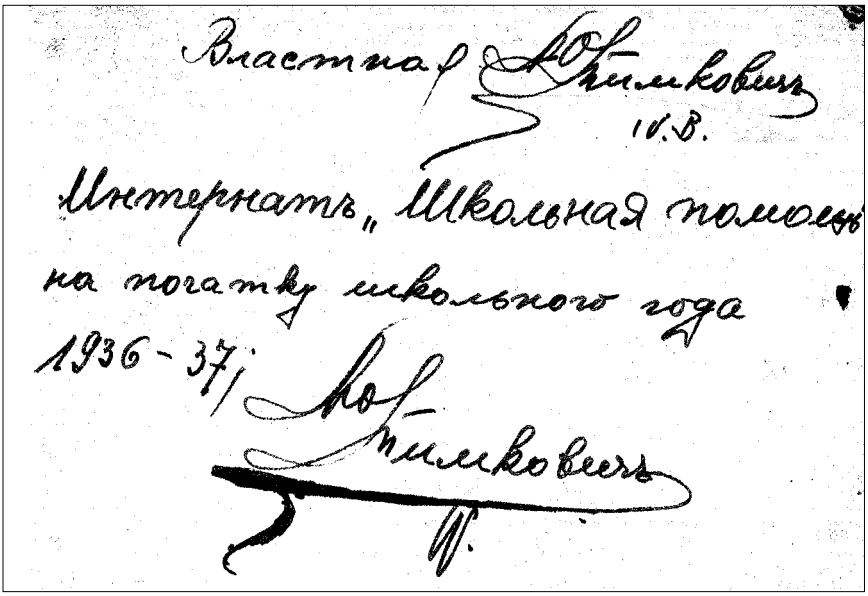
Воспитанникъ Тимковичъ
16.В.
Интернатъ „Школьная помощь"
на початку школьного года
1936-37 г.
Тимковичъ

Rukopis Andrija Timkoviča na zadnej strane fotografie z predchádzajúcej strany a autentický podpis azbukou

si sadol naproti Andrijovi a skúmavo pozoroval s akou veľkou chuťou konzumuje krejmeše. Keď Andrij zjedol asi pol tepše zákuskov, s hrôzou si uvedomil, že žalúdok má takmer plný a celú tepšu určite nezvládne. Peniaze na zákusky nemal, preto si v žiadnom prípade nemohol dovoliť prehru. Začal predstierať teda ešte viac, ako mu chutia a s ešte väčšou horlivosťou chmatol po ďalšom krejmeši… so šľahačkou…, mňam… Odhryzol z neho s takou lahodnosťou a maškrtnosťou, že onen až ústa otváral a prehľtal spolu s ním, samozrejme, že iba prázdne sústa.

Spolužiak s netajenou závisťou sledoval každý jeho pohyb a teraz už dokonca prestal aj popíjať svoju objednanú kávičku. Napätie prudko stúpalo u oboch. Andrij už zjedol takmer dve tretiny tácky s obrovskými krejmešmi a načahoval ruku za ďalším. V kolegovi vzkypela krv. Čo je veľa, to je veľa…! Nedá si predsa pojesť úplne všetko rovno pred nosom. V závisti a ľútosti za zjedenými zákuskami, stratenými peniazmi a prehratou stávkou, náhle, oboma rukami uchmatol celú tácku so zvyšnými kúskami a chvatne ju

Andrij Fedorovič Timkovič v rubaške, ako gymnazista v Užhorode…

pritiahol k sebe:

— Ni!!! Vece už ani jeden…, ty nenažranec…! Toty zjim ja! – zaúpel priškrteným hlasom.

A už ich aj ladoval do seba, ako keby sa bál, že mu ich Andrij vychmatne z ruky. Zvyšné krejmeše pojedol už spolužiak sám. Andrij sa v Užhorode takto raz v živote do nemoty najedol výborných krejmešov. So smiechom nato spomínal potom celý život, obyčajne vtedy, keď niekde na hostine podávali krejmeše…

Celá piksaláma len pre Andrija

Jedenkrát si dokonca kúpil za peniaze našetrené z doučovania spolužiakov celú «štangľu» maďarskej piksalámy.

Keď sa neskôr stal otcom štyroch detí a žil v Košiciach a finančne jeho rodina stála už dosť dobre, vždy zabezpečil, aby v špajze jeho domácnosti na drevenej tyči viseli salámy. Bolo to takmer pravidlom (už na prelome osemdesiatych rokov 20. storočia), že často dával peniaze najmladšiemu synovi Vladimírovi (1964) s príkazom, aby kúpil celé štangle salámy. Samozrejme, že sa kupovali tie najlacnejšie. Napríklad inovecká saláma po 40 korún kilo. V špajze potom viselo 5-6 salám a

Spoločná fotografia internátov Školʹnaja pomošč (Школьная помощь) *z Užhorodu a Mukačeva na oslave Dňa ruskej (rusínskej) kultúry v roku 1937*

obsýchali. Najmladšiemu synovi Vladimírovi (Vladovi) hovorieval:
— Jedz, synu, salámy koľko chceš, dokiaľ ti otec žije. Lebo ja som nemohol…, – a so zaľúbením sa pozeral ako jeho najmladší syn prace do seba inoveckú salámu spolu s čerstvým chlebom a maslom. Niekedy na posedenie zjedol totiž aj pol chleba a štvrť salámy.

Keď sa salámy zo špajze minuli, Andrij poslal syna kúpiť opäť ďalšie.

Paradajky po prvýkrát v živote

V internáte v Užhorode sa Andrij prvýkrát v živote naučil jesť paradajky. V Lazoch totiž paradajky nerástli (tam «na vrchoch» v Karpatách v nadmorskej výške okolo 600 metrov je totiž príliš chladno), takže prvýkrát v živote sa s paradajkou stretol až počas svojich štúdií v teplom Užhorode.

Raz išiel s kamarátom okolo jednej záhrady, a čo nevidí? Krásne a nezvyčajne červené jablká na kriačkoch…, sotva pár centimetrov nad zemou. Nedalo mu, aby neodtrhol aspoň jedno. Bolo to absolútne divné a zaujímavé jablko – nikdy v živote také ešte nevidel. S veľkou chuťou doň zahryzol, no v zápätí s odporom vypľul

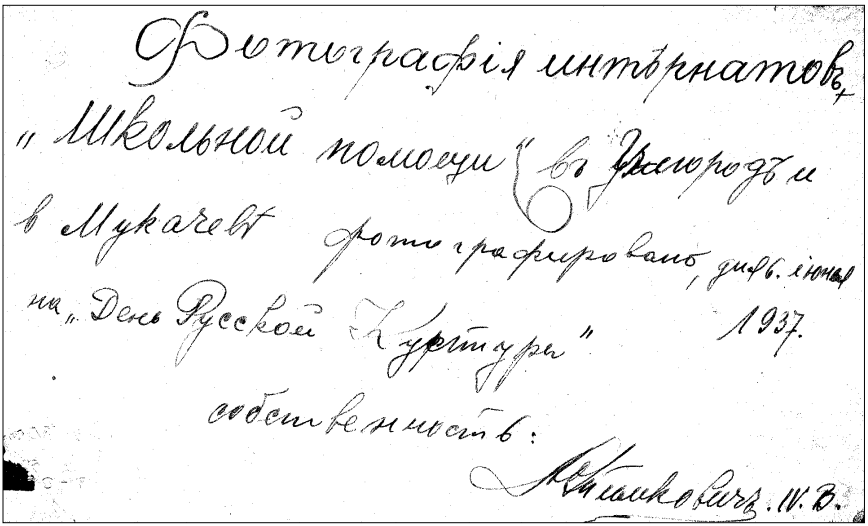
Фотография интернатов
"Школьной помощи" в Ужгороде и
в Мукачеве фотографировано, дня 6. июня
на "День Русской Культуры" 1937.
собственность:

Rukopis Andrija Timkoviča na zadnej strane fotografie a dobový podpis

to odhryznuté pred seba na zem a zvyšok "jablka" už aj vysokým oblúkom letel do diaľky preč, čo najďalej od neho. Tak skončila prvá paradajka, ktorú v živote jedol. Kamarát sa z neho tak smial, že sa až za brucho lapal — aký je hlúpy.

Na internáte však prišiel čas, že sa paradajky objavili aj na ich stole – nakrájané na malé kúsky, pekne posolené, s cibuľkou jemne poukladanou na jednotlivé kúsky a často i so smotanou. Spolužiak mu vtedy povedal:

— Andriju, teper sprobuj, jaka to dobrota!

A boli skutočne výborné, ako ozajstné ovocie z raja. Neskôr si Andrij uvedomil, že i slovo paradajka pochádza zo staroslovanského slova «**порада**», v preklade do slovenčiny *raj*. Podobne po česky «raj-rajčiny».

Prázdninové návraty gymnazistu Andrija z Užhorodu, či neskôr zo Svaľavy a Mukačeva do Lazov

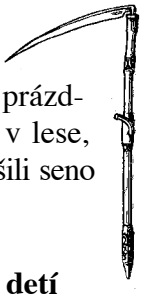

Čas letel. Počas letných prázdnin, ktoré trvali dva alebo tri mesiace, sa študenti vracali domov. Andrij ani cez prázdniny nezaháľal. Doma pomáhal otcovi v maštali, na poli i v lese, kosil, zvážal drevo z lesa. S bratom Ivanom kosili lúky a sušili seno pre dobytok na zimu. Pomáhali otcovi, ako sa len dalo.

Rok 1937 – tragická smrť štyridsaťročného otca ôsmych detí

Koho Hospoď Boh miluje, toho krížom navštevuje (porov. Prísl 3,12; Hebr 12,6; Zj 3,19). V roku 1937 zastihol rodinu krutý osud. Otec mal úraz pri práci s drevom v lese, pri ktorom mu praskla slezina. Odviezli ho do okresnej nemocnice a odtiaľ až do hlavného mesta vtedajšieho Československa (ktorého Podkarpatská Rus bola súčasťou) – do Prahy. V Prahe sám, bez prítomnosti a pomoci najbližších (deti boli malé a matka ich nemohla na opačnom konci republiky na dlhú dobu opustiť) zomrel v sobotu 5. júna 1937 o deviatej hodine večer.

Pozostalej rodine sarkasticky doručili oznámenie o smrti otca takmer o dva týždne po udalosti! Andrijovi do internátu to oznámil jeho šestnásťročný brat Ivan korešpondenčným lístkom opečiatkovaným poštou v Nižnych Vereckych (14. júna 1937) a adresovaným do internátu «Школьная помощь». Mama to nemohla urobiť, lebo v tom čase ešte nevedela písať. Mladší brat Ivan mu hrdinsky dojímavo píše «*… sme siroty, Tato pomer…*». V správe v zmätku opakuje slová i celé myšlienky, obáva sa pomsty akéhosi Žida – aj po rokoch z tohto autentického textu dýcha strach, veľký žiaľ i momentálna vykoľajenosť pisateľa, na ktorého sa akoby zrútil svet. V závere však hneď svojmu o dva roky staršiemu bratovi Andrijovi hrdinsky a chlapsky dodáva: «*nestaraj sa, nejako to zvládneme*».

Fedor Lukovič Timkovič (1897-1937) pri obede na roli tesne pred svojim tragickým úrazom

Andrija nečakaná správa zasiahla ako blesk z jasného neba. V tom momente sa mu zazdalo, akoby žiariace letné júnové slnko bolo stratilo všetok svoj lesk. Z očí mu vyhŕkli slzy veľké ako hrachy, za ktoré by sa ako osemnásťročný bol aj hanbil, ale tentoraz ich nemohol zastaviť… Vyšli spontánne, ani nevedel kedy a ako. Korešpondenčný lístok

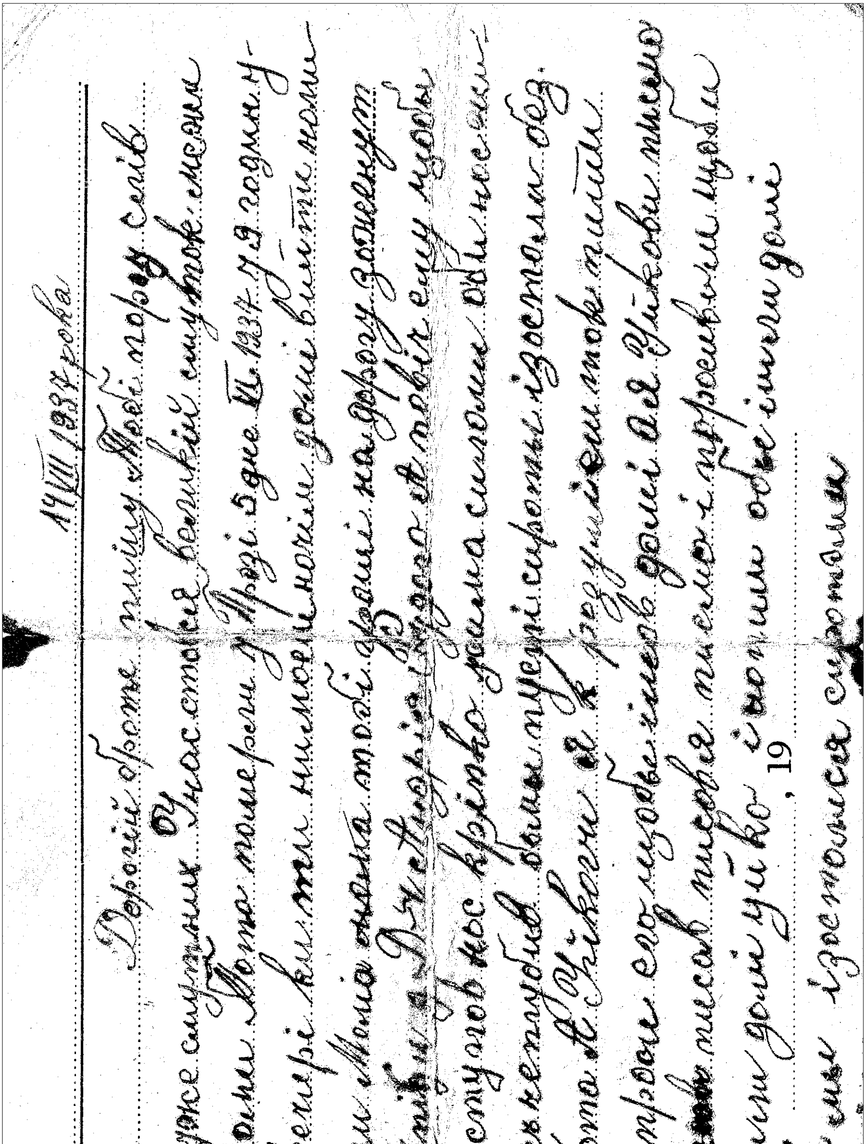
14/VIII 1937 рока

Дорогий брате пишу Тобі пару слів
дуже смутних. У нас стався великий смуток межи
нами Тато померли у Прозі 5 дне VI. 1937 г. у 9 годин у
вечері [illegible] ночіли доми вийти нами
ми Мама [illegible] тобі гроші на дорогу [illegible]
[illegible] Андрія Рудого а повів ему щобы
доступгов нас кріпко [illegible] силоми [illegible]
[illegible] сироты ізостали без
Тата [illegible] розумієш [illegible]
а прош его щобы [illegible] доми [illegible] писмо
писав [illegible] писмо і прошу [illegible] щобы
[illegible] доми [illegible] , 19 [illegible] доми
бо мы ізосталися сиротами

od brata Ivana si Andrij starostlivo uchovával cez celý svoj život medzi svojimi najdôležitejšími spismi (pozri str. 56-57)… Bol to jediný «dokument», ktorý mal o nečakanej smrti svojho otca. O smrti, ktorá ho zasiahla a ranila až do hĺbky duše.

Pohreb bez truhly a bez mŕtveho

Zvuky umieráčka sa rozleteli horskou rusínskou dedinou a nezastavili sa ani na poľských hraniciach. Široko-ďaleko oznamovali prenesmierny žiaľ kohosi… Lazy pod Makytou boli na nohách – správa prekvapila všetkých. Gazdovia i negazdovia neveriacky krútili hlavami nad nečakanou správou o smrti Fedora Lukoviča Timkoviča. Ženy zalamovali rukami – štyridsaťročný chlap v plnej sile života. Pohreb sa však nekonal, lebo pražskí Židia rozhodli nikdy ho nepochovať. Takto to robili len najväčší barbari so svojimi najväčšími nepriateľmi. Bol rozobratý na časti: jednotlivé údy a osobitne kaž-

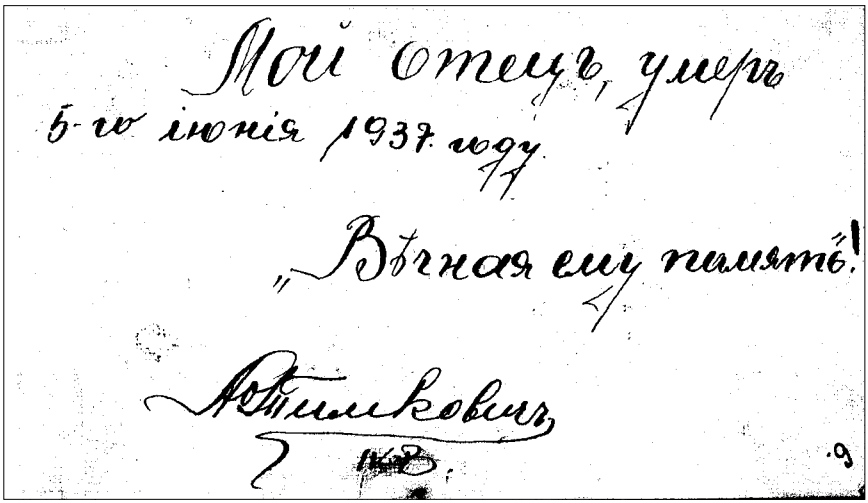
Мой отецъ умеръ
5-го іюнія 1937 году
„Вѣчная ему память!"
А. Тимковичъ

*Vlastnoručný dobový zápis Andrija Timkoviča na fotografii svojho otca. Je stručný, ale o to dojímavejší: «*Мой отецъ умеръ 5-го іюнія 1937 году. Вѣчная ему память*» a podpis «*А. Ф. Тимкович, IV. Б.*»… Na predchádzajúcich stranách 56-57 – korešpondenčný lístok zo 14. júna 1937, ktorým mu oznamuje nečakanú smrť otca jeho šestnásťročný brat Ivan Timkovič…*

dý orgán uložený do sklenených ampúl s formaldehydom pre výuku medikov.

O smrti manžela sa vdova Eva Michajlovna dozvedela s mnohodenným úmyselným spozdením. Telo štyridsaťročného zomrelého ostalo teda v Prahe… A chudobnej rodine prišla upomienka na veľké dlhy za pobyt chorého v nemocnici i za jeho prevoz do Prahy. Jednoducho tragédia.

V gréckokatolíckej cerkvi v Lazoch odslúžili ihneď staroslovanský *Parastas* za dušu zomrelého. Pred dreveným štvorcovým tetrapódom oblečeným do obrusov až po zem, tesne pred ikonostasom v cerkvi stál symbolický čierny katafalk, tentoraz bez truhly. Bolo na ňom len veľké množstvo kvetov a narýchlo po domácky urobených vencov. Naokolo pochmúrnym blikavým plameňom horeli žlté voskovice z včelieho vosku. Z ohnivých jazykov stúpal čierny sadzovitý dym, hrozivo sa vo vzduchu krútiac a zvíjajúc sa do tajomných písmen oznamujúcich, že tento svet je márnosť nad márnosťou… Hrubé knôty boli veľmi dlhé… V cerkvi znelo záverečné smutné, trhavým plačom sirôt občas prehlušované «*Vičnaja pamjať, blaženyj pokoj, vičnaja jemu pamjať…*».

Sedemnásťročný Andrij Fedorovič Timkovič (1919-1987) ako gymnazista v Užhorode. Foto z roku 1937.

Všetci si ctili Fedora Lukoviča a nečakaná smrť chlapa v najlepšom veku zasiahla obyvateľov obce bez rozdielu. Komašňa (kar) pre všetkých

Skauti pochodujú Užhorodom v deň smrti prezidenta T. G. Masaryka, dňa 14. septembra 1937… Medzi nimi aj Andrij Timkovič. Fotografa objednávali bohatší spolužiaci…, preto Andrij Timkovič je vždy v pozadí. Fotograf «zaostroval» vždy na objednávateľov. Potom ponúkal fotky všetkým ostatným za lacnejšie ceny… Tak vznikla i táto fotka.

účastných bola skromná, typické rusínske «holubci», ktoré boli len o niečo hrubšie ako malíček – postná ryža, či geršle v kapustovom liste. Akurát na jeden raz do úst. Každému sa ušli, jeden alebo dva. Slúžila sa i deväťdňová, štyridsaťdňová i ročná Služba Božia, ako je to starodávnym cyrilometodejským obyčajom u gréckokatolíkov na celom svete.

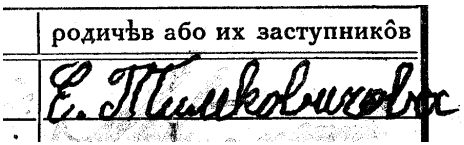
родичѣвъ або ихъ заступниковъ

Podpis matky Andrija Timkoviča – Evy Timkovičovej z roku 1938

39-ročná vdova Eva Michajlovna však nemala čas na neplodné romantické trúchlenie. Okolo nej bolo totiž šesť hladných krkov detí vo veku 5, 6, 8, 11, 12 a 16 rokov a tie bolo treba zasýtiť i zaodieť. Jej nešťastie čiastočne miernil najstarší 18-ročný syn Andrij, ktorý sa ako štvrták na osemročnom gymnáziu zakrátko nato vrátil domov z Užhorodu na letné prázdniny a veľmi horlivo zastúpil zomrelého otca na gazdovstve i v lese. Ako sezónny robotník lesnej firmy Latorica zvážal drevo z lesa (pozri str. 85-86) a za utŕžené peniaze už sám kupoval petrolej a soľ do domácnosti.

Sedemnásťročný Andrij Timkovič ako skaut v Užhorode v roku 1937…

Po II. svetovej vojne, keď gréckokatolícky bohoslovec Andrij, slúžiaci ako vojak v 1. čsl. armádnom zbore došiel s frontom do Prahy, hľadal hrob svojho otca a v nemocniciach preveroval každú stopu po ňom. V jednom z nemocničných archívov, ktoré skúmal, našiel pri mene svojho otca Fedora Lukoviča Timkoviča v poznámke zápis: «*Pohřben nebyl*». S vymyslenou diagnózou, na ktorú vraj zomrel: «*rakovina*». Pravou a bezprostrednou príčinou smrti bol však úraz v lese pri práci s drevom a prasknutie sleziny.

Bola to pomsta Židov, že vyhral súdny spor nad jedným z nich a nenechal sa okradnúť o svoj majetok. Židia v radoch pražských lekárov sa postarali, aby ho najbližší nemohli pochovať – na výstrahu celým Lazom a okoliu. Ako bolo už vyššie spomenuté, celého ho rozobrali na údy a orgány, ktoré uložili do formaldehydu a na týchto vzorkách sa učili študenti medicíny. A možno sa na nich učia ešte dodnes… Tkanivo uložené vo formaldehyde vydrží celé desaťročia.

Vo vojakovi-čatárovi Andrijovi najprv vzkypela krv, ale potom si spomenul, že len pred pár týždňami (roku 1945) iný Žid, dokonca tiež pravdepodobne doktor, v tej istej Prahe mu nezištne zachránil život (pozri str. 113). Preto sa utvrdil v pravde, že každý národ má vo svojich radoch hodných i nehodných, a preto sa prestal hnevať. Súdiť sa majú jednotlivci a nie celé národy. A len Hospoď Boh je kompetentný súdiť: «*Nesúďte, aby ste neboli súdení*» (Mt 7,1).

Po smrti otca doľahla na rodinu bieda v celej svojej krutosti. Ale hlboko pobožná matka sa vo svojej jednoduchosti nevzdávala. Dôverujúc v pomoc Božiu pracovala od mrku do mrku. Vtedy ani nevedela, kde a čo študuje jej najstarší osemnásťročný syn Andrij. Tento prichádzal domov len na prázdniny, aby dobehol a doplnil chýbajúcu mužskú ruku pri hospodárstve.

Približne o rok si Andrij kúpil za svoje ťažko zarobené peniaze bicykel. Nebolo to z rozmaru, ale z nutnosti. Bol to v tom čase preňho ozajstný vynález vedy a techniky. Jazdil na ňom ako strela. Vďaka bicyklu mohol domov chodiť častejšie ako dovtedy. Od toho času chodieval domov nielen cez veľké prázdniny, ale i počas školského roka – hoci len na deň-dva, vždy, keď mali v škole voľno – aby pomohol pri hospodárstve.

Hospoď Boh mu aj v tomto vyšiel v ústrety na pomoc. V školskom roku 1938/39 reálne gymnázium presťahovali z Užhorodu do neďalekej Svaľavy.

Neodradili ho ani mŕtvi

Cestu zo školy zo Svaľavy domov do Lazov a späť absolvoval v noci využívajúc všetky skratky, aké sa len dali. Jednou z nich bola i cesta cez cintorín. Láska k matke i súrodencom premohla strach.

Prvýkrát prešiel cez približne stometrový úsek cintorína o pol noci počas celých dvoch hodín! Bola polnoc, podľa povier čas mŕtvych… Andrij zostúpil z bicykla a s trasúcimi sa kolenami prešiel na pešo cez celý cintorín. Baterkou si svietil do každého kúta, na skoro každý okolitý hrob. Až keď sa presvedčil, že znikadiaľ na neho nevyskočí nejaký mŕtvy, pokračoval ďalej. Za cintorínom nasadol opäť na bicykel a po poľnej ceste pádil ďalej. Odvtedy sa prestal báť «mŕtvych» a cez cintorín o pol noci prešiel nespočetnekrát.

Táto skúsenosť mu neskôr pomohla i počas II. svetovej vojny:

Vo vojnovom čase totiž pravidelne prespával práve na cintorínoch medzi hrobami, lebo tam sa cítil najbezpečnejší pred náhlym prepadom štábu, kde pôsobil… Mŕtvi ho ochraňovali aj pred fašistami…

Bicykel Andrija Fedoroviča Timkoviča, na ktorom chodil domov do Lazov

Matka v noci často potajomky prekračovala štátnu hranicu

Po smrti otca-živiteľa rodiny sa do hlineného domca Timkovičovcov v Lazoch pod Makytou na Podkarpatskej Rusi nasťahoval hlad. Najstarší syn Andrij bol na štúdiách v Svaľave a Mukačeve, ale ostatných jeho šesť žijúcich mladších súrodencov v rozmedzí veku od 5 do 16 rokov žilo v Lazoch spolu s matkou a tá ich musela nakŕmiť a obliecť.

40-ročná vdova Eva Michajlovna si vtedy pomáhala ako vedela. Pochádzala zo susednej obce – z Nižnych Vereckych, celý život žila v Lazoch, a preto poznala veľmi dobre blízke medzištátne hranice medzi vtedajším Československom a Poľskom. Pre život

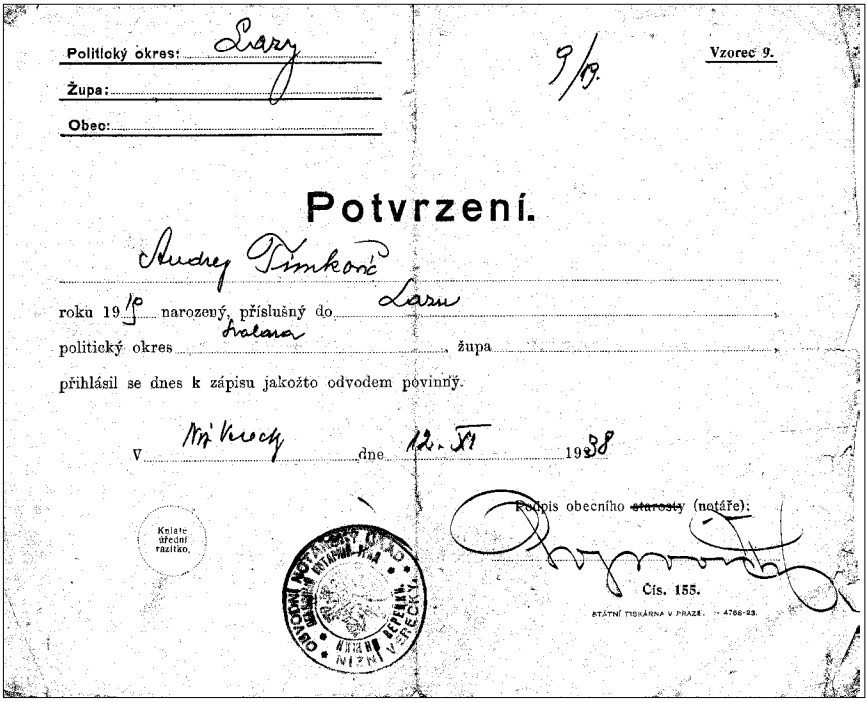

Politický okres: Lazy

Župa:

Obec:

9/19.

Vzorec 9.

Potvrzení.

Andrej Timkoč

roku 19[illegible] narozený, příslušný do Lazu

politický okres Svalava župa

přihlásil se dnes k zápisu jakožto odvodem povinný.

V Mikovcy dne 12. IV 1938

Podpis obecního ~~starosty~~ (notáře):

Kulaté úřední razítko.

OBECNÍ ÚŘAD V NIŽNÍ VERECKÉM

Čís. 155.

STÁTNÍ TISKÁRNA V PRAZE. 4766-23.

Potvrdenie z roku 1938 o odvedení Andreja Timkoviča do armády. Vo vzduchu už visela II. svetová vojna. Adolf Hitler v Nemecku usilovne zbrojil a začínali prvé provokácie predznamenávajúce vypuknutie vojnového ošiaľu…

svojich detí neváhala riskovať i svoju osobnú slobodu. Začala pašovať tovar z Československa do Poľska a naopak. Hlavne potraviny v Poľsku boli oveľa lacnejšie. Zavše preto naložila «zajdu» s tovarom pre poľské trhy, zaviazala ju pevne, vyložila si ju na chrbát a vybrala sa v noci do Poľska. Takto, ešte za noci, ilegálne prekročila hranice, skoro ráno už bola v Poľsku na «pjacu», popredala svoj tovar, nakúpila potraviny a znova pod rúškom tmy sa už v nasledujúcu noc vracala späť do Československa.

Od útleho detstva žila na hraniciach. Poznala každý krík, či strom… Dostať sa na hranicu nepozorovane bolo pre ňu «hračkou». Najťažším úsekom bol len kúsok pooranej zeme bezprostredne na hraniciach. Táto zem bola pravidelne preorávaná a strážená četníkmi na koňoch. Tu už nestačilo len nepozorovane prebehnúť, ale bolo potrebné i konárom v ruke precízne zahladiť stopy v mäkkej oráčine.

Ak by totiž stopy v oráčine zostali, pravidelne hliadkujúci četníci by ju na koňoch ľahko dochytili, a to, či už na jednej alebo druhej strane. Baba Lučina (tak totiž v dedine prezývali Evu Michajlovnu) nechodila jediná ilegálne na jarmoky do Poľska. Podobne to robili i iní z Lazov. Ona však mala "zlepšovák", ktorý nikomu neprezradila (aby ostal naďalej účinný). I keď obyčajne chodila bosá, na cestu do Poľska si vždy obula topánky. Pred čerstvo pooranou oráčinou si ich prezula naopak, a tak, i keď by pohraničná hliadka jej stopy aj po zahladení konárom zazrela, vždy ju hľadala na opačnej strane hranice. Babu Lučinu nikdy nechytili. Keď o tom hovorila svojim vnúčencom na návšteve v Československu, na jej tvári sa vždy objavil bet'ársky úsmev, «aká bola šikovná». Po roku 1945 táto hranica zanikla, lebo všetky tieto územia začali patriť do Sovietskeho zväzu.

Ináč «baba Lučina» písať nevedela, a to až do päťdesiateho roku svojho života (vedela sa iba podpísať, pozri str. 61). Písať ju naučil až jej najstarší syn Andrij, a to až vtedy, keď po roku 1952 začala navštevovať pravidelne každý rok jeho rodinu v Děčíně v Čechách, či neskôr po roku 1959 v Košiciach na Slovensku.

VIIIБ
1941
MUNKÁCSI M.KIR ÁLL MAGYAR-
OROSZ GIMNÁZIUM
МУКАЧЕВСКАЯ КОР ДЕРЖ
УГРО РУССКАЯ ГИМНАЗІЯ

Protifašistický plagát z roku 1941

Rok 1940/41 – komunista dušou i telom prenasledovaný gestapom…

Andrij pochádzal z chudobnej rodiny. Od malička musel každý deň "bojovať" o skyvu chleba, a to nielen pre seba, ale po smrti otca aj pre šesť svojich mladších súrodencov. Preto sa niet čomu diviť, že keď mal 21-22 rokov a najmä, keď bol v oktáve gymnázia, sympatizoval so silne sociálnymi komunistickými ideami. V tom čase však vládol na Podkarpatskej Rusi fašizmus a gestapo zaostrilo i na mladého Andrija Fedoroviča Timkoviča.

Počas záverečného ôsmeho ročníka gymnázia urobili fašistickí žandári prehliadku v izbe Andrija na jeho bydlisku na Esterházyho ulici č. 40 v Mukačeve. Andrija dokonca zaistili na jeden týždeň do väzenia a vypočúvali. Potom ho však prepustili pre nedostatok dôkazov, lebo ani uňho, ani v jeho izbe nenašli protifašistické letáky a plagáty, či iný materiál. Nariadili mu však prísne, aby sa odteraz každé dva týždne hlásil na polícii v Mukačeve a počas letných prázdnin v Nižnych Vereckych. To trvalo až do jeho nastúpenia do Užhorodského gréckokatolíckeho seminára. Potom sa už hlásiť nemusel.

I keď sympatie ku komunizmu u Andrija v srdci zostali, predsa sa už brzdil v ich prejavoch navonok. Vyšetrovanie gestapom mu bolo ponaučením.

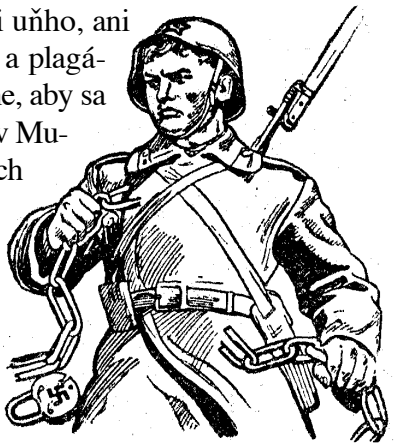

Protifašistický plagát od I. Toidzeho: «spojenecký vojak trhá fašistické okovy».

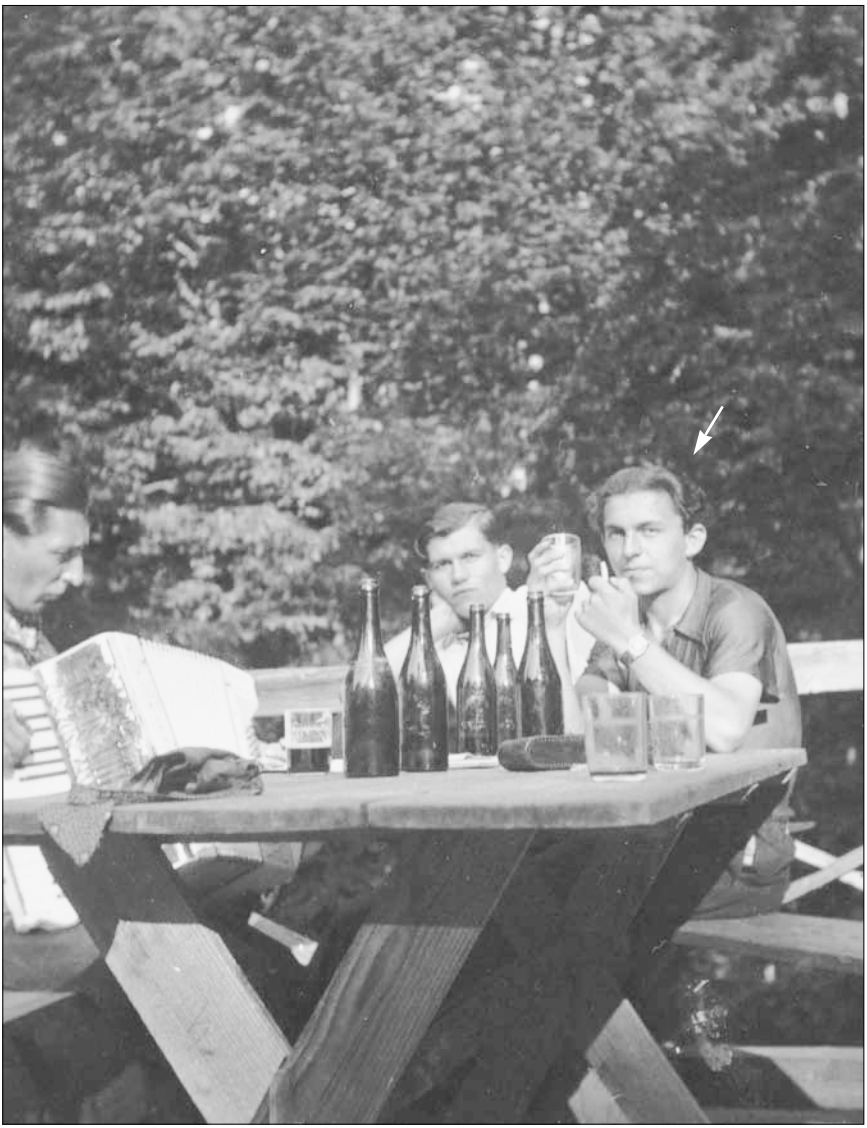

21-ročný Andrij Fedorovič Timkovič (1919-1987) už v záverečnom maturitnom ročníku gymnázia v Mukačeve. Cigaretka v ruke, na ktorej sa blyští v tom čase zriedkavá hodinka, pár fliaš minerálky (či vínka?), harmonika… pohodička mládencov… Foto z roku 1941.

Rok 1941 – maturita a záchrana spolužiakov pred tragédiou vo verejnom dome

Prišiel rok 1941 a s ním aj maturita. Vo svete zúrila vojna. Iní študenti hrali futbal, ale Andrij sa zavrel na pôjd a tam sa potajomky učil. To preto, aby ho spolužiaci nevyrušovali a sa z neho nevysmievali. Na maturite bola totiž aj latinčina a tá mu stále robila problémy. Po latinsky totiž museli vedieť normálne komunikovať pri odpovediach. Učil sa, lebo vedel, že len s najlepším prospechom bude môcť študovať ďalej, ináč nedostane štátne štipendium.

21-ročný Andrij Fedorovič Timkovič (1919-1987) ako maturant v Mukačeve v roku 1941. Na ruke má hodinku, čo bolo vtedy nezanedbateľnou cennosťou…

Zmaturoval 19. júna 1941 na gymnáziu, ktoré sa oficiálne označovalo: Mukačevské kráľovské uhroruské gymnázium. Na maturitnom table VIII. B. triedy z roku 1941 je napísané: «Munkácsi mkiráll magyar-orosz gimnázium, Мукачевская мкор. держ. угрорусская гимназія».

Na gymnáziu (do anexie Maďarmi) sa vyučovali všetky predmety po rusínsky (rusky, ako sa vtedy rusínčina označovala) alebo po latinsky. Ešte do roku 1939 Podkarpatská Rus bola súčasťou Československa. Po roku 1939 už súčasťou Maďarska. Maturita v tých časoch bola taká mimoriadná a zvláštna udalosť, ako dnes promócia na vysokej škole. Kto mal maturitu,

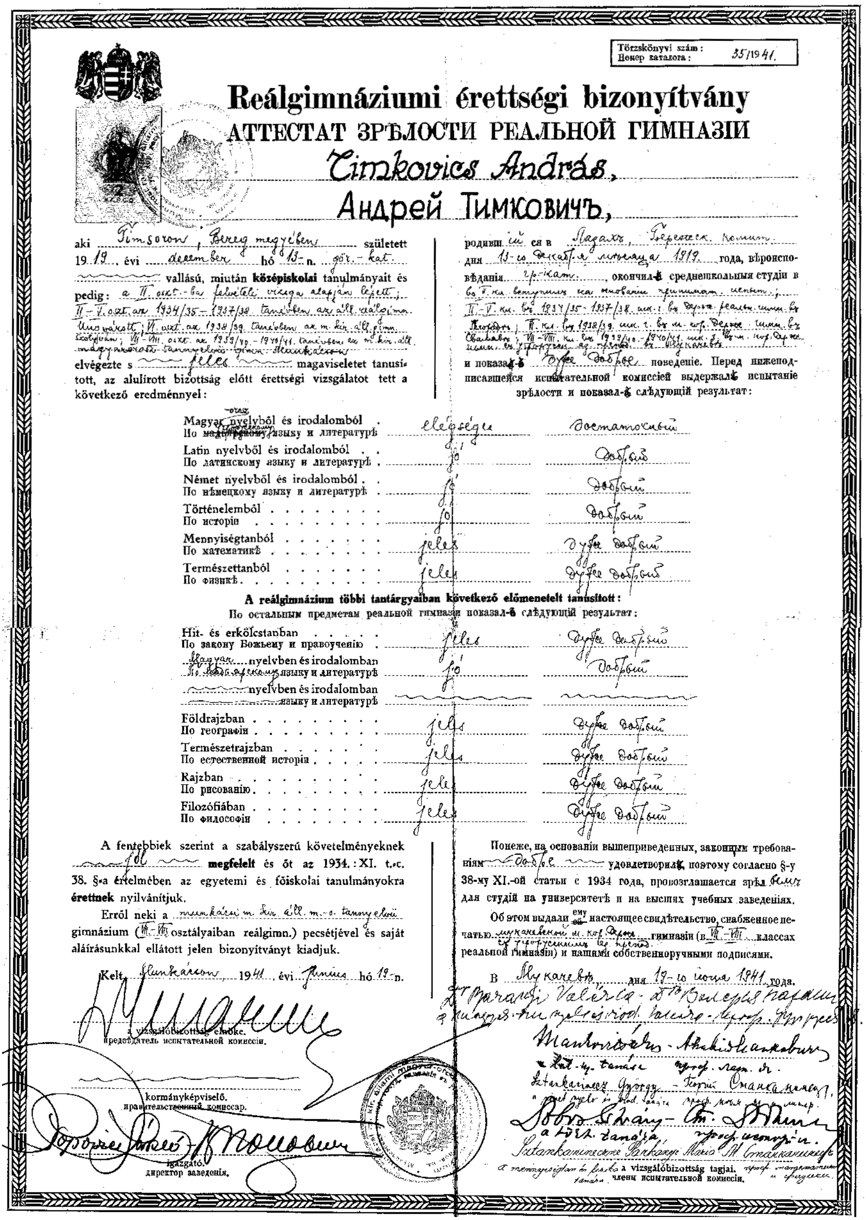

Törzskönyvi szám: 35/1941.
Номер каталога:

Reálgimnáziumi érettségi bizonyítvány
АТТЕСТАТ ЗРѢЛОСТИ РЕАЛЬНОЙ ГИМНАЗІИ

Timkovics András,
Андрей Тимковичъ,

aki Timsoron, Bereg megyében született 1919. évi december hó 13. n. gör.-kat. vallású, miután **középiskolai** tanulmányait és pedig: a II. oszt.-ba felvételi vizsga alapján lépett; II.–V. oszt. az 1934/35.–1937/38. tanévben az áll. reálgimn. Ungváron; VI. oszt. az 1938/39. tanévben az m. kir. áll. gimn. Szolyván; VII.–VIII. oszt. az 1939/40.–1940/41. tanévben az m. kir. áll. magyar-orosz tannyelvű gimn. Munkácson elvégezte s jeles magaviseletet tanusított, az alulírott bizottság előtt érettségi vizsgálatot tett a következő eredménnyel:

родивш. ій ся в Лазахъ, Березск. комит. дня 13-го декабря місяца 1919 года, вѣроисповѣданія гр.-кат., окончил-ъ среднешкольныя студіи в ... и показал-ъ дуже доброе поведеніе. Перед нижеподписавшейся испытательной комиссіей выдержал-ъ испытаніе зрѣлости и показал-ъ слѣдующій результат:

Magyar nyelvből és irodalomból / По мадьярскому языку и литературѣ	elégséges	достаточный
Latin nyelvből és irodalomból / По латинскому языку и литературѣ	jó	добрый
Német nyelvből és irodalomból / По нѣмецкому языку и литературѣ	jó	добрый
Történelemből / По исторіи	jó	добрый
Mennyiségtanból / По математикѣ	jeles	дуже добрый
Természettanból / По физикѣ	jeles	дуже добрый

A reálgimnázium többi tantárgyaiban következő előmenetelt tanusított:
По остальным предметам реальной гимназіи показал-ъ слѣдующій результат:

Hit- és erkölcstanban / По закону Божьему и правоученію	jeles	дуже добрый
Magyar nyelvben és irodalomban / По ... языку и литературѣ	jó	добрый
... nyelvben és irodalomban / ... языку и литературѣ	—	—
Földrajzban / По географіи	jeles	дуже добрый
Természetrajzban / По естественной исторіи	jeles	дуже добрый
Rajzban / По рисованію	jeles	дуже добрый
Filozófiában / По философіи	jeles	дуже добрый

A fentebbiek szerint a szabályszerű követelményeknek jól **megfelelt** és őt az 1934.: XI. t.-c. 38. §-a értelmében az egyetemi és főiskolai tanulmányokra **érettnek** nyilvánítjuk.

Erről neki a munkácsi m. kir. áll. m.-o. tannyelvű gimnázium (VII.–VIII. osztályaiban reálgimn.) pecsétjével és saját aláírásunkkal ellátott jelen bizonyítványt kiadjuk.

Kelt Munkácson 1941. évi június hó 19. n.

Понеже, на основаніи вышеприведенных, законным требованіям добре удовлетворил-ъ, поэтому согласно §-у 38-му XI.-ой статьи с 1934 года, провозглашается зрѣл-ымъ для студій на университетѣ и на высших учебных заведеніях.

Об этом выдали ему настоящее свидѣтельство, снабженное печатью мукачевской м. кор. держ. гимназіи (в VII.–VIII. классах реальной гимназіи) и нашими собственноручными подписами.

В Мукачевѣ, дня 19-го іюня 1941. года.

a vizsgálóbizottság elnöke.
председатель испытательной комиссіи.

kormányképviselő.
правительственный комиссар.

igazgató.
директор заведенія.

a vizsgálóbizottság tagjai.
члены испытательной комиссіи.

Maturitné vysvedčenie Andrija Fedoroviča Timkoviča z roku 1941. Keďže Podkarpatská Rus bola vtedy súčasťou Maďarska, je písané maďarsko-rusínsky.

bol už veľký pán. Okamžite po maturite sa mohol stať pomocným učiteľom, či notárom. Učiteľov na základných (načaľnych) školách bolo vtedy nedostatok, preto toto zamestnanie bolo štátom veľmi dobre platené. Ak sa maturant chcel stať normálnym, teda nie pomocným učiteľom, stačilo mu mať polročnú prax ako pomocný učiteľ a urobiť dialkovo štyri doplňujúce skúšky. Vtedy sa mohol stať plne kvalifikovaným učiteľom s veľmi vysokým platom.

Po úspešnej maturite mali maturanti štyri mesiace prázdnin. Niektorí z jeho spolužiakov chceli pokračovať v štúdiu za kňazov. Andrij chcel byť strojným inžinierom.

V posledné dni si niektorí pri oslave úspešnej maturity vypili viac vína a v podnapitom stave sa vracali do internátu. Jeden z nich navrhol, aby išli "osláviť" maturitu do verejného domu. Ostatní podgurážení vínom súhlasili. Vtedy Andrij siahol po osvedčenom spôsobe, ako opitých ľudí priviesť k rozumu a na iné myšlienky. Zdvihol z ulice konský trus, ktorý tam zanechali kone ťahajúce akýsi fiaker a predstierajúc, že je tiež opitý, začal ním ohadzovať rozjarenú chásku opitých maturantov. Hádzal, až kým sa nerozpŕchli každý svojou stranou – a z verejného domu nebolo nič.

«Len raz zhrešim, a potom už budem žiť sväto…»

Avšak jeden prípad skončil predsa len odstrašujúco. Stalo sa to neskôr, už počas letných prázdnin. Jeden z vážnych kandidátov na bohoslovie, ktorého už dokonca prijali aj do seminára a mal do neho nastúpiť ihneď po skončení prázdnin, povedal Andrijovi:

— Pidu za svjaščenika do seminarja. Od teper už budu musiti žyti svjato…, ta što, cholem raz v žyvoti zprobuju hrich nečistoty.

Nič nepomohlo Andrijovo odhováranie. Ako to videli očití svedkovia, naozaj odišiel do verejného domu. A… nezostalo to len pri jednom hriechu… a prázdniny skončili, a on do seminára už nenastúpil, lebo začal žiť ako zviera. Neskúsený mladík sa úplne dostal do osídiel svojich nepriateľov, ktorí ho strhli do bahna nemravnosti.

Povereníctvo školstva a osvety- Referát ukrajinského školstva v Bratislave.

Číslo: 4946/46-R/1.

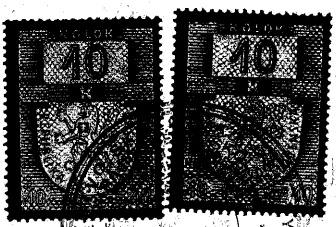

Toto vysvedčenie uznáva sa za rovnocenné s vysvedčením dospelosti št. gymnázia na základe úspešne vykonanej nostrifikačnej skúšky dospelosti podľa výnosu Ministerstva školstva a národnej osvety v Prahe z 23. júla 1934, čís.53.452/34-II/1 a výnosu Povereníctva školstva a osvety v Bratislave z 6. apríla 1946, čís. 1.864/46-R/1 a tak za platné aj v obvode štátneho územia Československej republiky, a to s právnou platnosťou od 25. júna 1946.

V Bratislave 15. júla 1946.

Za povereníka:

Uznanie maturity Andrija Timkoviča z roku 1941 (pozri str. 70) v povojnovom Československu (text zo zadnej strany vysvedčenia).

Vábivý hriech zmocnil sa ho časom úplne a nemilosrdne, podkopal odolnosť jeho organizmu, zruinoval jeho nervovú sústavu a vydal ho napospas chorobám… Nakoniec sa na ňom objavili príznaky nevyliečiteľnej pohlavnej choroby – strašného syfilisu. O pár rokov nato biedne zomrel.

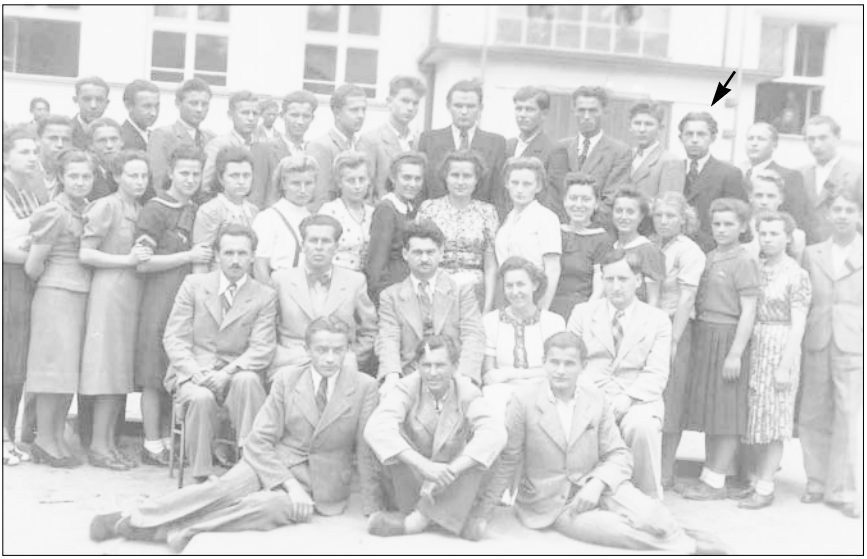

Spoločná fotografia VII. B. triedy Mukačevského gymnázia z roku 1940

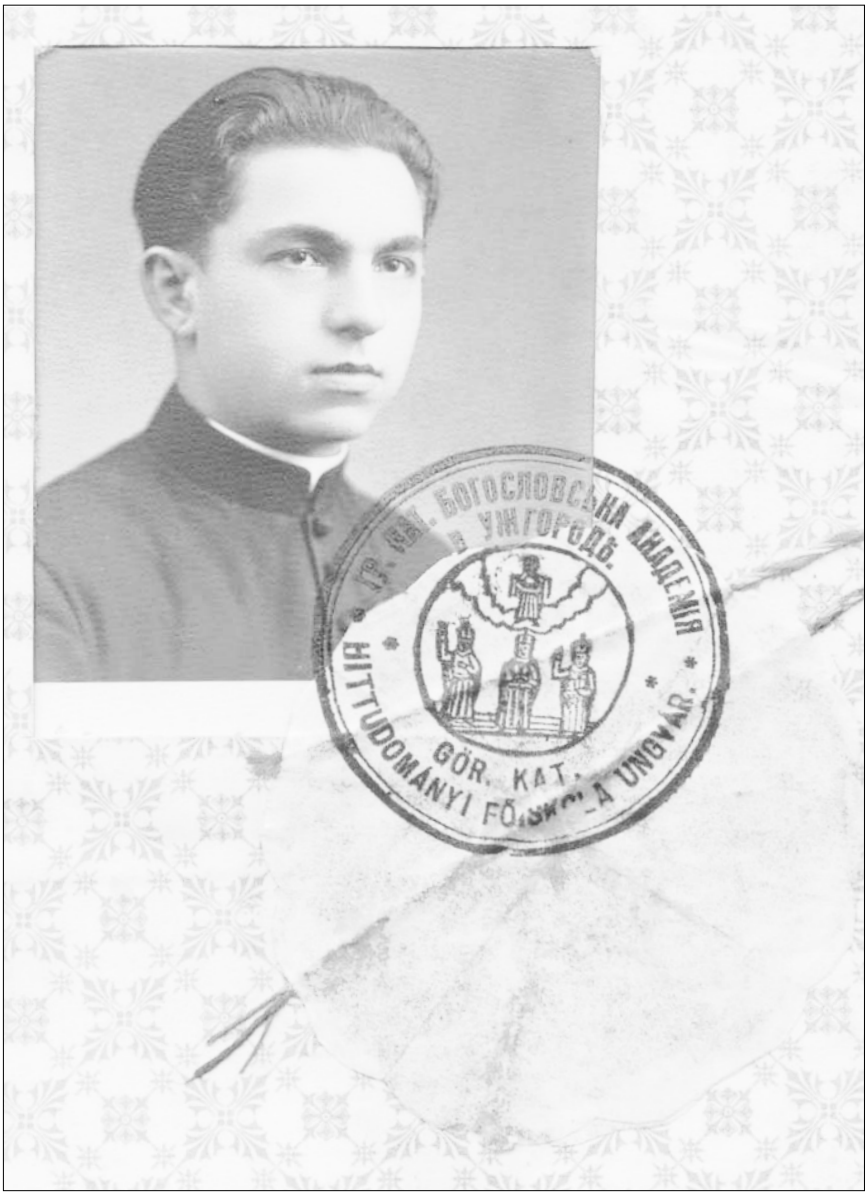

Fotka z indexu bohoslovca Andrija Fedoroviča Timkoviča. Rok 1942.

4. V Užhorodskom gréckokatolíckom seminári (1941-1944)

Kde po maturite? – Božie mlyny melú pomaly, ale iste

Niektorí išli na štúdiá do Viedne, iní do Prahy. Andrij, keďže bol na gymnáziu vynikajúci v matematike a fyzike, sa prihlásil a bol aj prijatý na štúdiá do Budapešti na univerzitu – odbor strojný inžinier. Strojný inžinier – to bol jeho životný sen. Ale Hospoď Boh mal s ním iné, oveľa krajšie plány.

Ešte pred nástupom na prázdniny išiel v ktorýsi deň na prechádzku po Mukačeve so svojim najlepším kamarátom-spolužiakom Michailom Matlachom. Na dverách ich školy visel plagát pozývajúci na teologické štúdiá… Vtedy Andrijov najlepší priateľ z gymnázia, Michail Matlach, šibalsky žmurkol na svojho rovesníka a hovorí mu:

— Davaj, vstupajme. Posmotrime sja, jak to tam vyzirjat.

A šli. Vstúpili do budovy prijímacích pohovorov, obšmietali sa po priestranných vysokých chodbách, zvedavo vošli do čakárne. Vtedy nadišiel ich bývalý profesor-kňaz (poznal dobre svojich odchovancov a všetky ich papiere a doklady mal), potľapkal oboch po pleci a milým hlasom sa opýtal, či aj oni prišli na prijímačky na teológiu a oni zo žartu a študentskej ľahkovážnosti prikývli. Tu sa stalo, čo nečakali. Profesor ich prednostne zobral dnu. Bolo to úplne spontánne, bez akejkoľvek prípravy, či ceremónie, veď všetky dokumenty o ich totožnosti, či prospechu v štúdiách, ako i maturitné vysvedčenia mali. Tak sa Timkovič s Matlachom zrazu ocitli v skúšobnej miestnosti, zoči-voči priamo pred prijímacou komisiou,

ktorej predsedal sám mukačevský episkop Kyr Olexander Stojka (1890-1943).

Všetky oči sa na nich upreli. Členovia komisie boli milo prekvapení, že aj Timkovič a Matlach chcú byť kňazmi a nikomu to predtým nepovedali. Boli to totiž jedni z najlepších študentov na gymnáziu. Episkop Stojka sa otcovsky usmial a povedal:

— Andrijku, ta zaspivaj nam dašto.

Vtedy Andrij mykol plecami a v absolútnych rozpakoch odpovedal:

— A što vam zaspivaju, jak nič ne znaju…

Episkop svojim hlbokým zvonivým hlasom zaintonoval staroslovansky *Otčenaš* podľa ktoréhosi z ôsmych hlasov. Všetky zraky prítomných sa obrátili k Andrijovi, a on červený ako rak od prekvapenia i rozpakov trochu potiahol s ním. Biskup v evidentne dobrej nálade, dobráckym pohľadom premeral Andrija, ktorého z gymnaziálnych štúdií veľmi dobre poznal a so širokým úsmevom na tvári zvolal:

— Optime (= výborne)! Prijatyj.

Toho dňa boli prijatí obaja. Až keď vyšli z budovy von a svieži vetrík ovial ich rozpálené zarumenelé tváre, uvedomili si vážnosť veci, ktorú vykonali, a že v žartovaní zašli priďaleko. Ale už nebolo síl, ani možnosti vrátiť sa a pred celou profesorskou porotou vysvetliť, že oni nechcú študovať za kňazov, že to bol len žart… Do internátu kráčali mlčky a s pocitom veľkej viny. Nedalo sa však už nič robiť, len sa pratať čo najďalej…

V rodine so šiestimi sirotami rozhodla chudoba – Užhorod preto zvíťazil nad Budapešťou

Po maturite nastúpili najdlhšie – skoro štvormesačné prázdniny v živote. Andrij mal počas nich dosť času na rozmýšľanie. Doma v Lazoch pod Makytou videl prenesmiernu biedu a svoju krehkú útlu matku, ktorá mala uživiť sedem hladných krkov. Keďže

bol najstarší, pomáhal, ako sa len dalo a štyri mesiace doma – z dvanástich v roku, nebolo zanedbateľným časom. Veď to bola celá tretina roka, a to práve v lete, keď bolo najviac práce. Andrij vedený Svätým Duchom a láskou k rodine uvažoval logicky:

Hospoď Boh si poslúžil mukačevským vladykom Kyr O. Stojkom (1890-1943), aby sa Andrij stal svjaščenikom. Dobové foto z albumu o. Andrija Timkoviča.

Мы

продиректоръ и актуаръ гр. кат. Богословскаго Лицея названнаго трехъ Великихъ Іерарховъ: Св. Іоанна Златоустаго, св. Василія Великаго и св. Григорія Богослова

привѣтствуемъ читателя.

ГР. КАТ. БОГОСЛОВСЬКА АКАДЕМІЯ В УЖГОРОДѢ. GÖR. KAT. HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA UNGVÁR.

доводимъ до свѣдѣнія всѣмъ къ кому относит-

ся, что мы г.-дина Тимковичъ Андрея

род. въ Лазахъ (Timsor)

дня 13. мѣсяца декабря года 1919.-го записали

во ввѣренный намъ Лицей, какъ порядочнаго слушателя, что собственно ручной подписью и приложеніемъ печати удостовѣряемъ.

Выдано въ Ужгородѣ, 26.-го дня сентембра

мѣсяца 1941. года.

ГР. КАТ. БОГОСЛОВСЬКА АКАДЕМІЯ В УЖГОРОДѢ. GÖR. KAT. HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA UNGVÁR.

актуаръ продиректоръ

— 1 —

Z indexu užhorodského gréckokatolíckeho bohoslovca Andrija Timkoviča

Зачетная книжка.

Владѣлецъ зачетной книжки:

Господинъ Андрей Тимковичъ родившійся 13-го дня декабря мѣсяца 1919 года въ ~~городѣ~~ селѣ Лазахъ (Timsor) края Угорского гр. католическаго вѣроисповѣданія на основаніи аттестата зрѣлости мукачевской реаль. гимназіи за ч. 35/1941 отъ дня 19. мѣсяца іюнья года 1941 принятъ подъ ч. 865 въ Ужгородскій Богословскій Лицей порядочнымъ слушателемъ.

— 3 —

Z indexu užhorodského gréckokatolíckeho bohoslovca Andrija Timkoviča

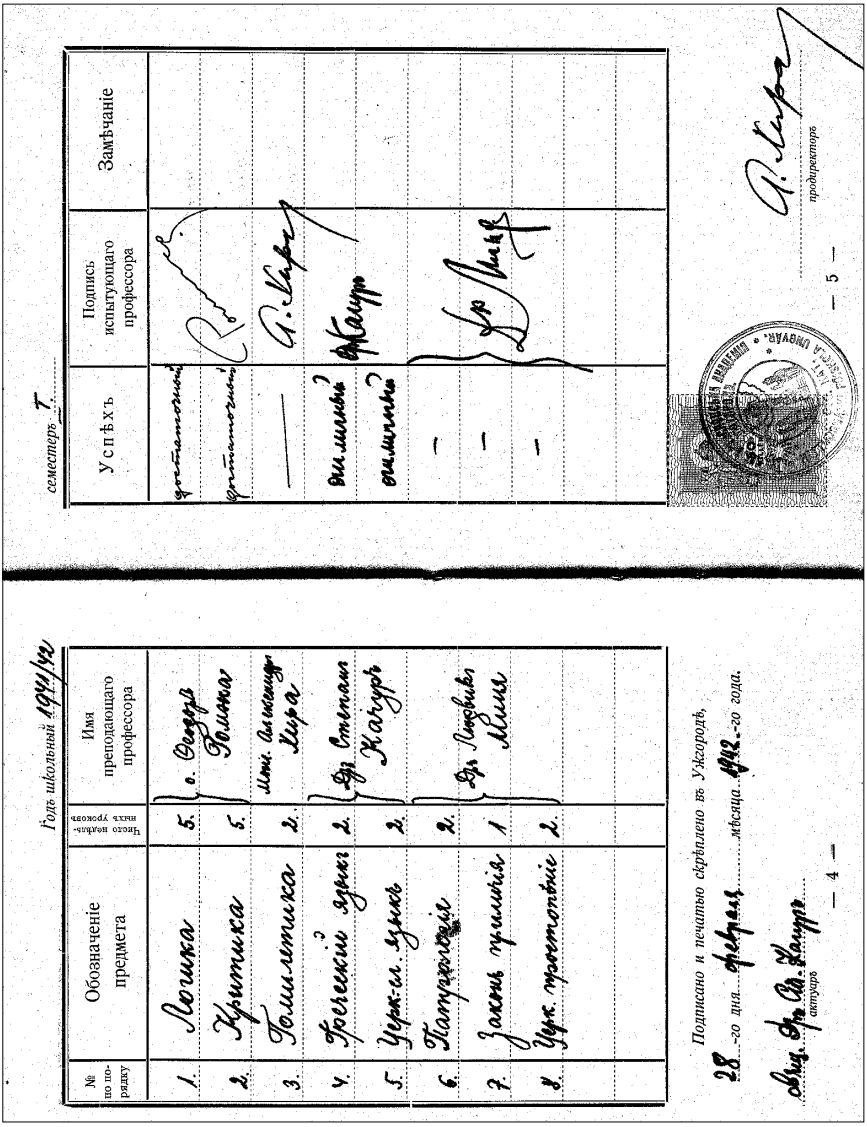

Na tejto i predchádzajúcich dvoch stránkach sú uvedené niektoré strany z indexu Andrija Timkoviča – gréckokatolíckeho bohoslovca v Užhorode. Učil ho napríklad i svjaščenomučenik Teodor Romža, čo dokazuje jeho podpis na tejto strane.

«Budapešť je od Lazov omnoho vzdialenejšia ako Užhorod. Ak budem študovať v Budapešti, nebudem môcť chodiť domov ani cez letné prázdniny pre nedostatok financií. Domov sa vrátim, možno až po ukončení niekoľkoročného štúdia… Ak by som však študoval v Užhorode, každý rok budem tri-štyri mesiace doma, kedy budem môcť pracovať a privyrábať na živobytie rodiny».

To rozhodlo! Preto Andrij dal prednosť kňazskému semináru Mukačevskej gréckokatolíckej eparchie v Užhorode a zriekol sa kariéry strojného inžiniera!

Celé leto tesne pred nástupom do seminára (i počas štúdia v seminári všetky letné prázdniny) ešte húževnatejšie kosil trávu a zvážal drevo z lesa vo firme Latorica (ako manipulant dreva v rokoch 1937-1944) a privyrábal takto peniaze pre rodinu.

Michail Matlach ako maďarský vojak v roku 1942 – bol nástrojom Prozreteľnosti Božej…

Jeho spolužiak Matlach, ktorý bol prvou a bezprostrednou príčinou kňazského stavu Andrija, sa bohoslovcom nikdy nestal a do seminára nenastúpil. Čoskoro ho povolali v mobilizácii do maďarskej armády. Neskôr sa Matlach oženil a žil v Užhorode. Keď Andrij sa v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch 20. storočia skoro každoročne vracal teraz už na Zakarpatskú oblasť Ukrajiny do Sovietskeho zväzu, aby navštívil rodnú krajinu a známych, vždy Matlacha v Užhorode navštívil. Boli to radostné stretnutia. Niekedy v sedemdesiatych rokoch 20. storočia u Matlacha v Užhorode prespávala i celá Timkovičova rodina, ktorá tu prichádzala z vtedajšej ČSSR.

Život v Užhorodskom gréckokatolíckom seminári

Po skončení prázdnin v roku 1941 Andrij nastúpil do veľkého

Bohoslovci Užhorodského gréckokatolíckeho seminára na výlete na rozvalinách starodávneho hradu. Fotografia zo štyridsiatych rokov 20. storočia.

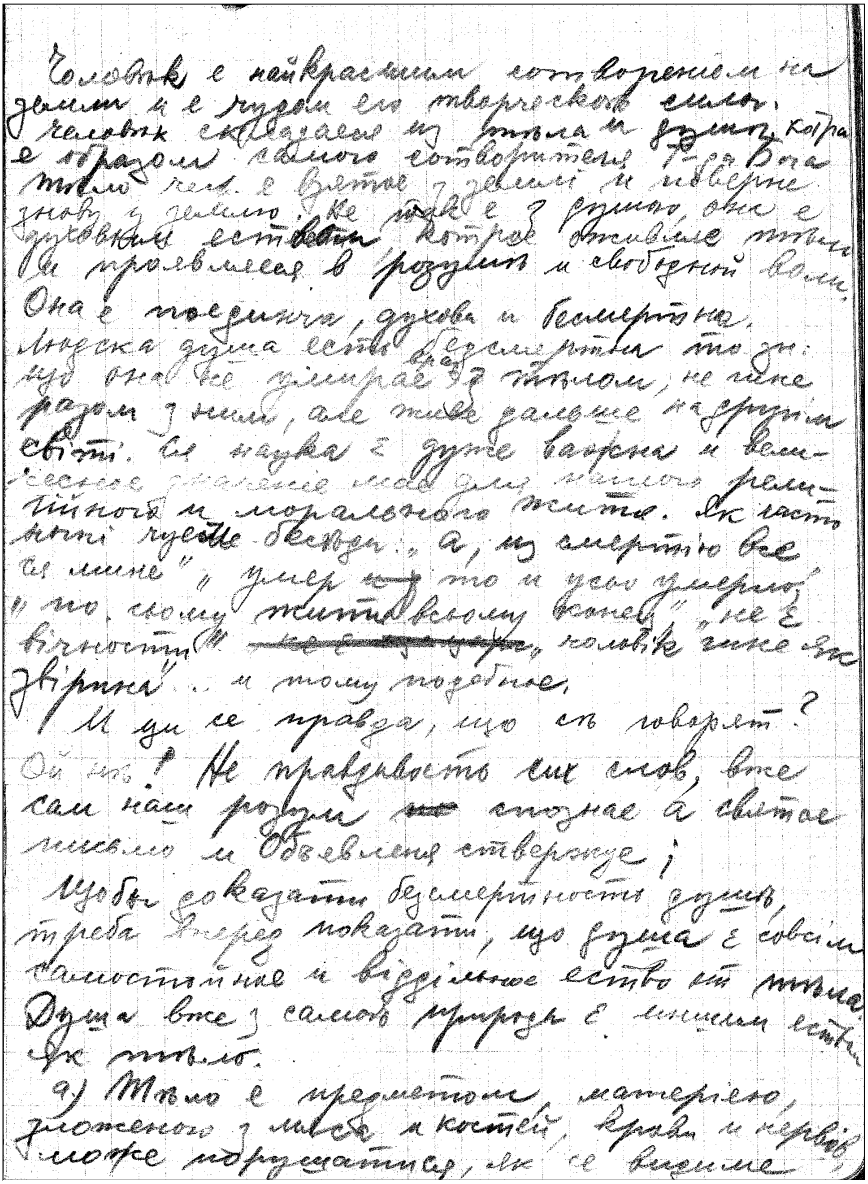

Osobné školské poznámky – rusínsky, azbukou písaný rukopis Andrija Fedoroviča Timkoviča ako bohoslovca v Užhorodskom gréckokatolíckom seminári…

Bohoslovci Užhorodského gréckokatolíckeho seminára… Fotografia zo štyridsiatych rokov 20. storočia.

seminára, kde sa pôvodne prihlásil «len zo žartu». Ako sám neskôr rozprával, vždy veril v Boha, chodil na sv. spoveď i sv. príčastie, ale to, kde sa dostal, lepšie povedané, kde ho takýmto čudesným spôsobom priviedol Hospoď Boh, to pochopil až v druhom roku štúdií. Až v druhom roku štúdia v seminári dostal skutočné povolanie od Boha stať sa gréckokatolíckym kňazom. Vtedy sa začal ešte usilovnejšie učiť, a to už nielen pre prospechové štipendium, ale i zo záujmu o sv. teológiu samotnú. V Užhorodskom gréckokatolíckom seminári študoval od 1. októbra 1941 do 30. júna 1944.

Bol čas II. svetovej vojny. Pokiaľ Nemci a ich spojenci Maďari vo vojne vyhrávali, bolo ako-tak, fungovalo zásobovanie, i potravín ešte bolo… Keď sa však vojna preťahovala a prišli ich prvé neúspechy, nastal všeobecný nedostatok potravín a hlad. Bohoslovci v seminári dostávali neraz polievku zo stuchnutých geršlí, ale všetci

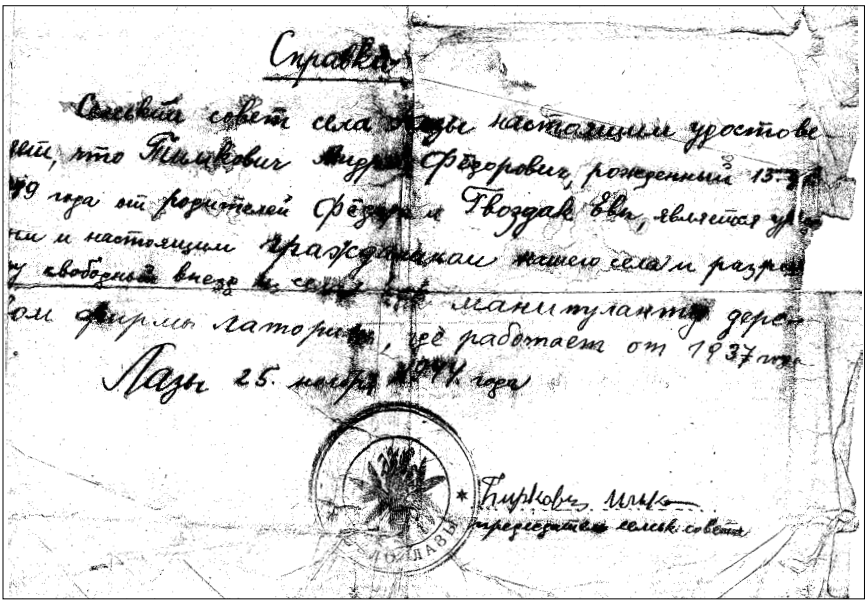
Справка

Лазы 25. января 1944 года

Bumažka z 25. novembra 1944 z Lazov – dovoľujúca Andrijovi Timkovičovi voľný pohyb na konci roka 1944. Je zároveň potvrdením, že Andrij pracoval ako manipulant dreva vo firme Latorica už od roku 1937 (teda od smrti svojho otca).

Překlad z jazyka ruského:

P o t v r z e n í .

MNV obce L á z y tímto potvrzuje, že T i m k o v i č O n d ř e j , syn Fedora, narozený dne 13. prosince 1919., z rodičů Fedory a Hvozdákové Evy v naší obci a je pravoplatným jejím občanem. Povoluje se mu libovolné opouštění této obce jako nákupčímu dřeva pro firmu "Latoriva", u které je zaměstnán od r. 1937.

Lázy, dne 25. listopadu 1944.

L. S.

Birkovič IĽko

předseda MNV

Osvědčují, dovolávajíc se své přísahy jako stálý přísežný tlumočník, ustanovený dekretem vrchního soudu v [illegible] dne 30. listopadu 1946, čís. [illegible] 5/46, že tento překlad souhlasí doslovně s prvopisem sepsaným v jazyku ruském

Děčín, - 4. dubna 1955

LIMAREV ALEXANDR stálý přísežný tlumočník jazyka ruského a českého Děčín, Tylova 990

Limarev

Český preklad «bumažky» z Lazov dovoľujúcej Andrijovi Timkovičovi voľný pohyb po Podkarpatskej Rusi vo vojnovom roku 1944

boli radi, že mali čo položiť do úst a do vyhladnutých žalúdkov.

Rok 1943 – smrť milovaného episkopa Kyr Oleksandra Stojku

Andrij si veľmi vážil a netajene obdivoval mukačevského gréckokatolíckeho episkopa, ktorý ho prijal do seminára v roku 1941. Bral to tak, že cez vladyku prehovoril a konal sám Hospoď Boh. Keď episkop Oleksander Stojka ako 53-ročný 31. mája 1943 predčasne zomrel (1890-1941), Andrij za ním veľmi smútil. Vo svojom osobnom albume fotografií posvätil tomuto veľkému episkopovi a jeho pohrebu celú jednu stranu. Vždy o ňom hovoril s veľkou úctou a povďačnosťou.

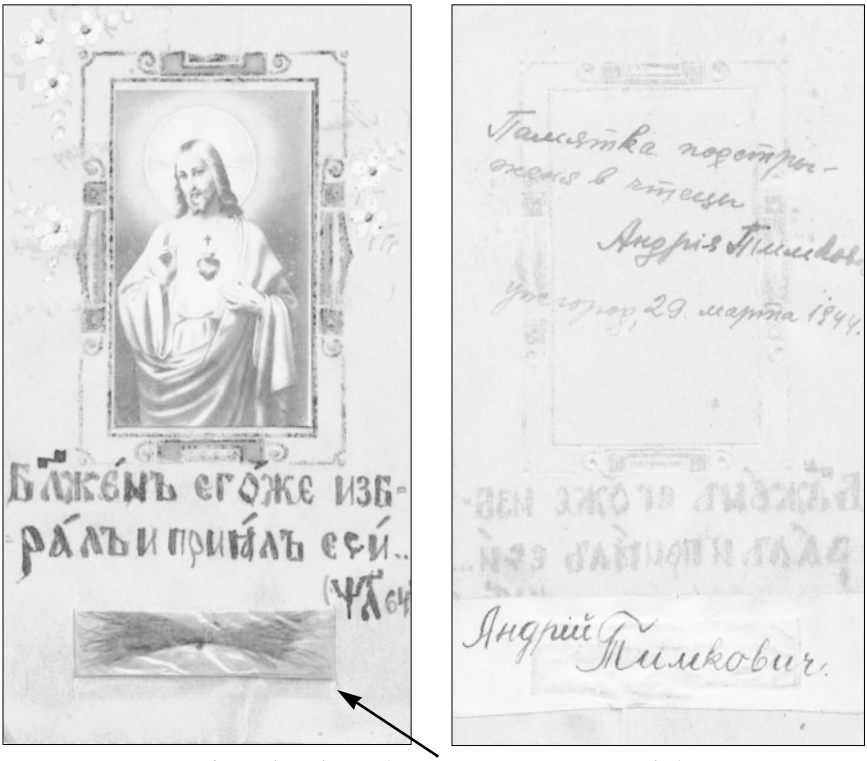

Pergamenový obrázok s vlasmi (v pergamenovom vrecúšku) z postriženia na čteca z roku 1944

Rok 1944 – postriženie do klerického stavu

Keďže Podkarpatská Rus bola anektovaná Maďarským horthyovským kráľovstvom, Apoštolský Stolec menoval za «dočasného» správcu mukačevského gréckokatolíckeho episkopstva maďarského hajdudorožského gréckokatolíckeho episkopa Kyr Mikloša Dudáša, OSBM (1902-1972).

29. marca roku 1944, tj. v stredu 5. týždňa Veľkého Pôstu – sv. Štyridsiatnice (podľa juliánskeho kalendára), keď sa v noci na veľkej staroslovanskej Utreni počas Veľkého kánona sv. Andreja Krétskeho robia dozemné poklony (spolu 350 veľkých poklonov dotknúc sa čelom zeme) sa Andrij stal raz a navždy členom – príslušníkom klerického stavu. Bol postrihnutý hajdudorožským episkopom Miklošom Dudášom v mene Presvätej Trojice: Otca, Syna a Svätého Ducha za *čteca* (pozri vlasy z postriženia na str. 87). Andrij odovzdal pri tejto príležitosti do služieb Hospodu Bohu všetku svoju silu (porov. Mk 12,30; Lk 10,27), ktorú podľa starodávneho obyčaju symbolizujú vlasy («**власть**» *sila* – «**власъ**» *vlas*). Postrihnutím dostal nižšie kňazské svätenie. V živote budúceho kňaza to bola, a aj je neopakovateľná udalosť.

5. V maďarskej armáde, neskôr sovietsky partizán (1944)

Rok 1944 – približujúci sa front – rozpustenie seminára, mobilizácia

V roku 1944 seminár zatvorili. Všetci gréckokatolícki bohoslovci museli chtiac, či nechtiac prerušiť štúdia i duchovnú formáciu. Keďže Podkarpatská Rus v rokoch 1939-1945 bola už súčasťou Maďarska, Maďari celý ročník bohoslovcov, v ktorom bol aj Andrij, zobrali na trojmesačný vojenský výcvik. Andrij sa takto dostal na krátky čas do maďarskej horthyovskej armády. V maďarskej armáde bol od 1. júna 1944 do 31. augusta 1944. Tento výcvik prebiehal najmä v nemocnici v Miškolci, kde ho inštruovali na zdravotníka.

Neskôr, v liste z 24. septembra 1973 adresovanom ministrovi národnej obrany ČSSR armádnemu generálovi Ing. Martinovi Dzúrovi do Prahy písal o svojej prítomnosti v maďarskej armáde toto (uvádzame v doslovnom prepise):

«*Podotykam v boji proti spriateleným armádam nikdy som sa nezúčastnil. K nepriateľskej horthyovskej armáde maďarskej bol som povolaný v zmysle okupačných horthyovských zákonov ako posluchač Vysokej školy bohosloveckej na trojmesiačný vycvik – cez prazdniny od 1. 6. 1944 do 30. 8. 1944. Mal som byť cvičený na "poľného duchovného". Pre nespoľahlivosť bol som zariadený do voj. nemocnice v Miškolci a cvičený ako zdravotný inštruktor. 30. 8. 1944 ma prepustili do mimočinnej služby a dňom 31. 8. 1944 ma preložili do zálohy*».

Andrij bol nespoľahlivý, lebo na polícii mal záznam o svojich

Na povinnom výcviku bohoslovcov v maďarskej armáde. Andrij Timkovič spolu s ostatnými gréckokatolíckymi bohoslovcami v maďarských uniformách vo vlaku. Lúči sa s nimi ich kolega kňaz — oblečený je v reverende… Fotografia z 24. 7. 1944.

sympatiách ku komunizmu i o výsluchu gestapom, ako i o týždennom väzení, keď bol v poslednom ročníku gymnázia. Preto ho necvičili na «poľného duchovného», ale len na «zdravotníka».

Sovietsky partizán

Bohoslovci opäť nastúpili do seminára, ale čoskoro na miesto Horthyho prišiel Szalassi a ten vzápätí vyhlásil všeobecnú mobilizáciu. Andrij vtedy už nenastúpil do maďarskej armády, ale ušiel k partizánom do hôr. Pôsobil v sovietskej skupine veliteľa Aksa-

Andrij Timkovič pri obede v maďarskej armáde. Fotografia z 2. augusta 1944.

kova, hlavného veliteľa Asmolova v Turjanskej doline na Podkarpatskej Rusi. Operovali medzi dedinami Turja Remety, Turja Pasika, Turja Rakovo. V záujme bezpečnosti v partizánskej skupine sa nikdy nepoznali podľa priezviska, ale len podľa mena a prímenia. Andrija volali «Andrij Fjodorovič» (lebo Andrij mal otca Fedora a po rusky sa nehovorí Fedorovič, ale Fjodorovič).

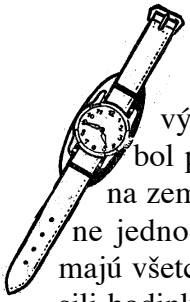

"Samovražedné" úteky do "raja" Sovietskeho zväzu

Veľa mladých ľudí utekalo, a to hlavne v chaose vojnových rokov, cez hranice do Sovietskeho zväzu. Aj Andrij bol presvedčený, že v komunistickom Rusku je ozajstný raj na zemi. Že je tam blahobyt a dostatok všetkého, že tam vládne jednoduchý chudobný ľud. Šírili sa dokonca chýry, že tam majú všetci ľudia hodinky na rukách a pod. Ak v ZSSR všetci nosili hodinky, znamenalo to, že tam bol absolútny dostatok všetkého… Kto by netúžil po takejto ideálnej krajine, kde panuje dobro a spravodlivosť?! Bol teda aj on v srdci sympatizantom komunistickej ideológie. Z ich dediny Lazy pod Makytou, ktorá sa nachádzala tesne pri hranici, veľa mladých ľudí utieklo do Ruska. Veď bývalá československo-poľská hranica sa ku koncu vojny menila na hranicu maďarsko-ruskú. Stačilo prebehnúť cez pooranú medzu, ktorá tvorila štátnu hranicu a človek sa ľahko dostal do sovietskeho raja. Nikto z tých, čo utiekli, sa nevrátil. Bolo to znamenie, že v Rusku je dobre.

Raz sa však stalo, že do Sovietskeho zväzu utiekli z Lazov dve maloleté deti – dve štrnásť, či šestnásťročné dievčatá. Ako neskôr vyšlo najavo, po pár kilometroch ich chytili sovietski pohraničníci na koňoch, hneď potom ako spozorovali ich stopy na pooranej medzi. Prestrašené dievčatá im našťastie v zmätku a hrôze povedali, že len poblúdili a neprezradili svoj pravý úmysel, že chceli ujsť natrvalo do sovietskeho raja. A to ich zachránilo. Všetci totiž, ako to neskôr vysvitlo, ktorí úmyselne a vedome emigrovali do Ruska, boli

odsúdení ako špióni zo Západu na nútené práce do koncentračných táborov za polárny kruh na Sibír. Len tie dve dievčatá z mnohých sa živé vrátili po niekoľkých týždňoch, potom, ako ich o hlade a smäde s nejedným buchnátom držali v akejsi pivnici, kde ich vypočúvali. Nakoniec im uverili, že len poblúdili, previedli ich cez hranice späť a pustili domov do Lazov.

Aj vďaka týmto dievčatám a ich skúsenosti Andrij zavrhol myšlienku úteku priamo do Sovietskeho zväzu a radšej sa pridal k miestnym partizánom v horách.

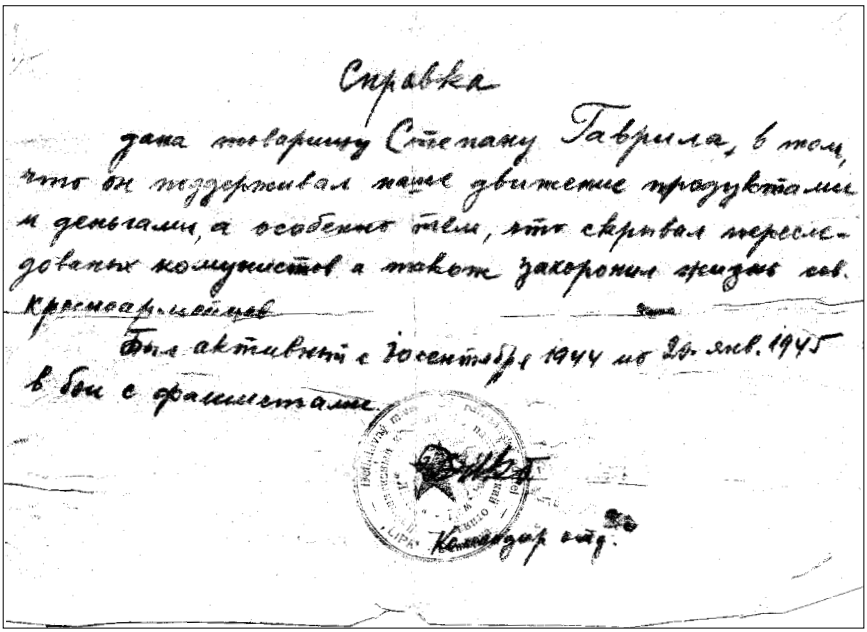

Справка

дана товарищу Степану Гаврила, в том, что он поддерживал наше движение продуктами и деньгами, а особенно тем, что скрывал переследованых комунистов а також захоронил жизнь сов. красноармейцев

Был активный с 10 сентября 1944 по 20 янв. 1945 в бои с фашистами.

Командир отд.

Papiere sú dôležité. Neskorší švagor o. Andrija Timkoviča, o. Štefan Havrila (Степан Гаврила – *pozri str. 141, pozn. 1*) *dostal od sovietskych partizánov v roku 1945 takúto «bumažku», že ich skrýval a materiálne podporoval, i keď nikdy partizánom nebol. Andrij Timkovič takúto dobovú bumažku nemal, a preto mu neskôr nechceli priznať «výhody» sovietského partizána za socializmu. Papier je papier. Ak ho nemáš, nemáš pravdu. V ruskom texte potvrdenky je priezvisko Havrila* (Гаврила) *napísané s jedným «l».*

MUNKÁCSI GÖR. SZERT. KAT. PÜSPÖKI FŐHATÓSÁG UNGVÁROTT.

3452 /1944 szám. Katonai ügyben bélyegmentes.

Hivatalos jogcím-igazolvány.

A munkácsegyházmegyei gör. szert. kat. püspöki főhatóság nevében ezennel hivatalosan bizonyítom, hogy Timkovics András született 1919 évben Timsor községben. Anyja neve: Hrozdák Éva ezen egyházmegye ~~felszentelt áldozópapja~~ — papnövendéke s így az 1939: II. t. c. 42. §-ának alapján a katonai papi ~~kedvezmény~~ elnyerésére jogosult.

Ungvár, 1944 évi október hó 18-n.

Az egyházmegyei főhatóság nevében:

18. október 1944 – potvrdenie v maďarskej reči, že Andrij Timkovič je gréckokatolíckym bohoslovcom, s ktorým v prípade zaradenia na front sa má nakladať ako s kňazom.

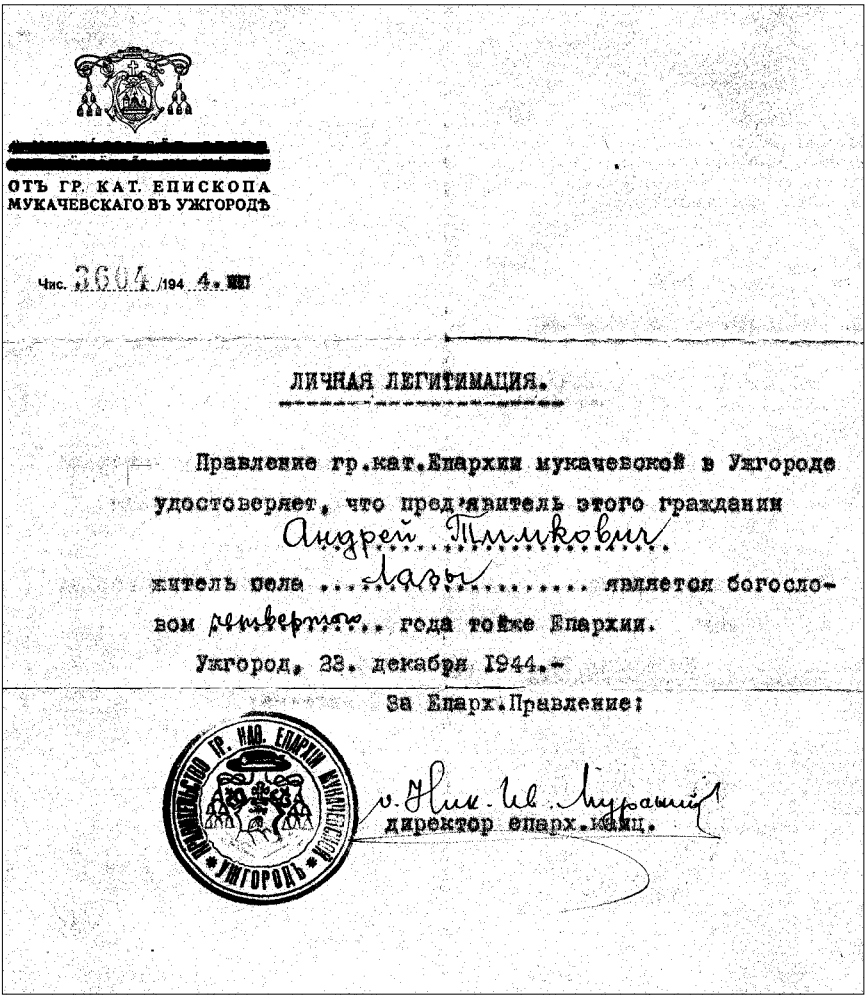

ОТЪ ГР. КАТ. ЕПИСКОПА
МУКАЧЕВСКАГО ВЪ УЖГОРОДѢ

Чис. 3604/194 4. XII

ЛИЧНАЯ ЛЕГИТИМАЦИЯ.

Правление гр.кат.Епархии мукачевской в Ужгороде удостоверяет, что предъявитель этого гражданин Андрей Тимкович житель села ...Лавы..... является богословом четвертого.. года той же Епархии.

Ужгород, 28. декабря 1944.-

За Епарх.Правление:

директор епарх.канц.

23. december 1944 – rusínsky písané potvrdenie z roku 1944, že Andrij Timkovič je gréckokatolíckym bohoslovcom. Dostal ho, pretože seminár bol rozpustený v dôsledku vojny. Týmto potvrdením sa neskôr preukázal aj prešovskému sídelnému episkopovi Kyr Pavlovi P. Gojdičovi, OSBM v septembri 1945…

6. Príslušník 1. čsl. armádneho zboru (1944-1945)

5. november 1944 – vstup Andrija do 1. čsl. armádneho zboru

Keď sa vojna chýlila ku koncu, kohosi v Sovietskom zväze napadla spásonosná myšlienka vytvoriť z československých emigrantov-utečencov živoriacich v koncentračných táboroch na Sibíri armádny zbor a nasadiť ho proti fašistom na fronte. Tak vznikol tzv. 1. československý armádny zbor. Začal sa formovať v Buzuluku na Sibíri pri Urale. Všetci trestanci pôvodom z Československa chceli bojovať, veď to bola jediná šanca, ako sa dostať z koncentračného tábora naspäť domov, samozrejme, že za podmienky, že porazia fašistických Nemcov. Preto tento zbor bojoval s naozaj veľkým oduševnením.

Andrij bol partizánom (tak udáva i jeho vojenská knižka) od 3. októbra 1944 do 4. novembra 1944. Keď 1. čsl. armádny zbor robil nábor nových adeptov na Podkarpatskej Rusi, pridal sa doň aj Andrij. Bolo to v Chuste – 5. novembra roku 1944. Mal ukončenú maturitu a tri kompletné ročníky bohoslovia, okrem toho 3-mesačný výcvik maďarského vojaka v zálohe. Preto v Chuste po vojenskej lekárskej prehliadke bol zaradený do sústredenia. Počas sústredenia konal vojenskú stráž pri vládnej budove v Chuste.

Január 1945 – vznik 4. čsl. samostatnej brigády 1. čsl. armádneho zboru

Podľa smerníc 4. ukrajinského frontu bolo prikročené k výstavbe nových bojových jednotiek. Tak sa dňa 5. februára 1945 zrodila kompletná 4. čsl. samostatná brigáda 1. čsl. armádneho zboru,

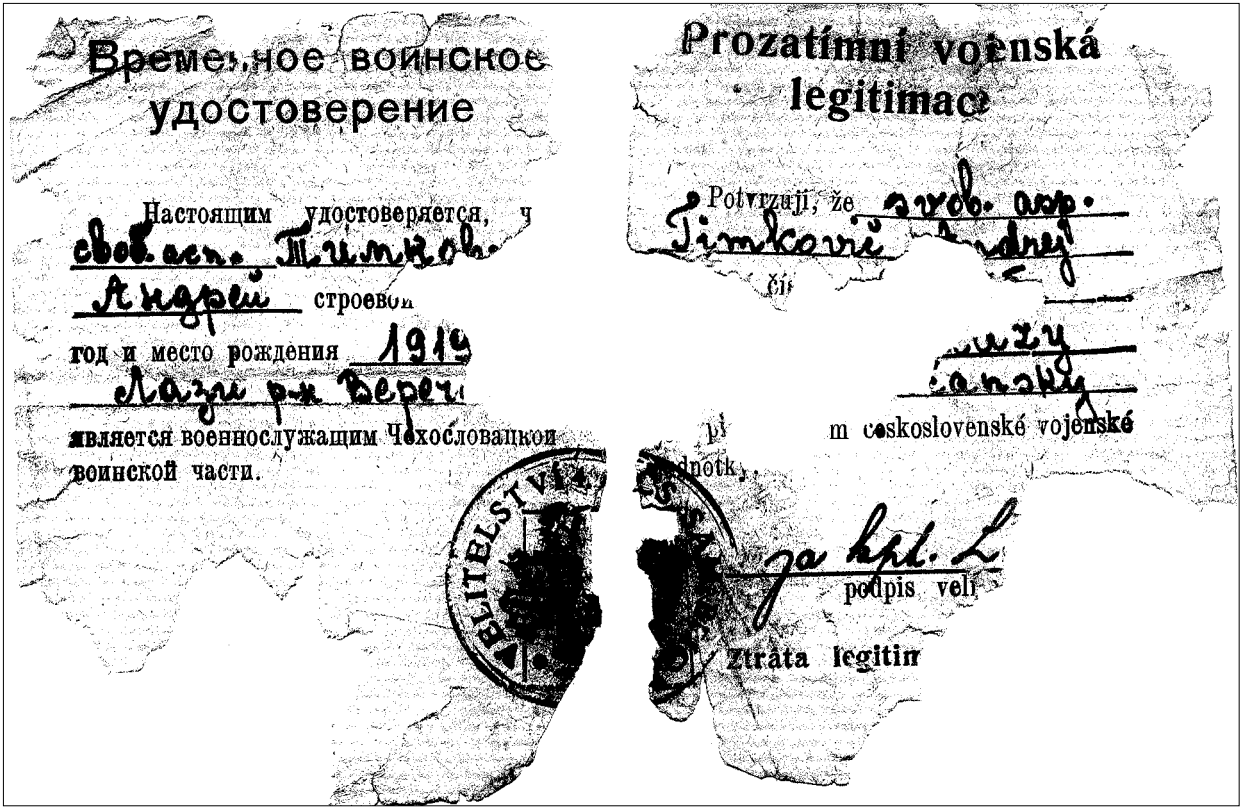

Veľmi cenná «bumažka», potvrdenie o tom, že Andrij Timkovič bol príslušníkom 1. čsl. armádneho zboru v Chuste… Vtedy bol ešte len slobodníkom. Vydrela sa nosením v peňaženke počas frontu… Cez vojnu sa ňou preukazoval ako legitimáciou.

ktorá mala spolu vyše 5500 bojaschopných mužov. Na formovanie a cvičenie jej jednotiek bola určená Levoča.

Výcvik prebiehal v Levoči len tri týždne. Keďže dodávky zbraní zo sovietskej strany viazli, pešiaci museli cvičiť s imitáciami puškiek. Delostrelecký pluk napríklad dostal prvé delá až 20. februára 1945 a protilietadlový oddiel bol dodatočne zrušený, pretože neobdržal zbrane vôbec. Problém bol aj s obsadením funkcií veliteľov.

23. januára 1945 odvelený priamo do boja…

Začiatkom januára 1945 bol Andrij Fedorovič Timkovič prevelený z Chustu do Humenného, kde v druhej polovici januára bol podrobený druhýkrát vojenskej lekárskej prehliadke a zaradený do výcviku nováčikov (učil ich prvej pomoci) na front.

Ako inštruktora a zdravotného ošetrovateľa u roty ho poslali s akousi správou na prápor… Keď prišiel ku veliteľovi a odovzdal mu správu, veliteľ sa ho po jej prečítaní opýtal, kto ju zkomponoval a napísal. Keď mu povedal, že on, ponechal si ho na prápore ako administratívneho pracovníka.

O tri týždne niesol hlásenie na 4. oddelenie 4. čsl. brigády. Tu sa ho opäť kapitán, ktorému odovzdal hlásenie spýtal, kto to hlásenie spracoval a následne si ho ponechal u seba. Na prápor len zatelefonoval, že si ho u seba ponechávajú. K takémuto raketovému "postupu" v armáde mu dopomohla nielen maturita, ale i skutočnosť, že perfektne ovládal ruštinu, a to nielen ústne, ale aj písomne… Bolo to vtedy veľmi vyhľadávané pre komunikáciu medzi 1. čsl. armádnym zborom a sovietskou armádou. Perfekt po rusky sa naučil na "ruskom" gymnáziu v Užhorode, Svaľave a neskôr v Mukačeve.

Ako je to možné, že z obyčajného zdravotného inštruktora sa stal pracovník priamo na štábe? Maturitu mal vtedy málokto. Ak mal niekto maturitu, ani nemusel ďalej študovať a boli pred ním otvorené mnohé možnosti zárobku. Mohol sa napríklad stať okamžite

Andrij Timkovič (1919-1945) – príslušník 1. čsl. armádneho zboru. Fotografia z roku 1945.

pomocným učiteľom, či notárom. Preto taký rýchly postup Andrija v armáde. V podstate mu však nepomohli ani tak papiere zo školy, ako jeho vlastná intelektuálna šikovnosť. Okrem toho netreba zabudnúť, že sa jednalo o novovytvorenú 4. čsl. samostatnú brigádu a ako už bolo spomínané, i jej veliteľstvo sa len formovalo.

Andrij Timkovič na fronte priamo v štábe veliteľstva…

V 1. čsl. armádnom zbore takto Andrij väčšinu času pôsobil v štábnej rote 4. čsl. samostatnej brigády-divízie v ZSSR 4. odd., pod náč. majorom Stavom, na fronte pod kapitánom Schwarzom najprv ako zdravotný inštruktor, potom ako spojka medzi štábom a prápormi a neskôr priamo na štábe. Stav stykov potom denne hlásil kpt. Weberovi na veliteľstve 1. čsl. armádneho zboru. Po ukončení bojov veliteľom štábnej roty (v ktorej slúžil aj A. Timkovič) bol kapitán Lazor.

Celá štvrtá brigáda mala 5500 mužov. Stojedenásť z nich zabezpečovalo bojové organizačné povinnosti na štábe. Medzi nimi bol i Andrij.

Čo robil? Obsluhoval vysielačku štábu, kreslil mapy, zaznačoval bojové postavenia a pod. V rodinnom archíve sa dodnes zachovala podrobná dobová mapa okolia Vsetína, so zakrúžkovanými ostrovčekami i jednotlivými vrchmi v blízkom okolí. Na mape nie je nič iné rukou napísané, len krúžky a postavenia.

V blízkosti štábu duneli kanóny, sem-tam okolo zahvižďali poblúdené, či cielené guľky… Všade naokolo sa umieralo. Ešte ráno s človekom rozprával a o hodinu ho už nebolo… Andrij mal strach a bolo to naozaj reálne, že v hociktorom okamihu môže nečakane zomrieť. Preto sa snažil žiť čisto a v úzkom spojení s Hospodom Bohom. Ako neskôr s vážnou tvárou zavše spomínal, v tom päťmesačnom čase svojho pobytu priamo na bojisku, nespáchal ani jeden jediný vedomý a dobrovoľný malý hriech.

Štáb obyčajne prespával v opustených dedinských školách.

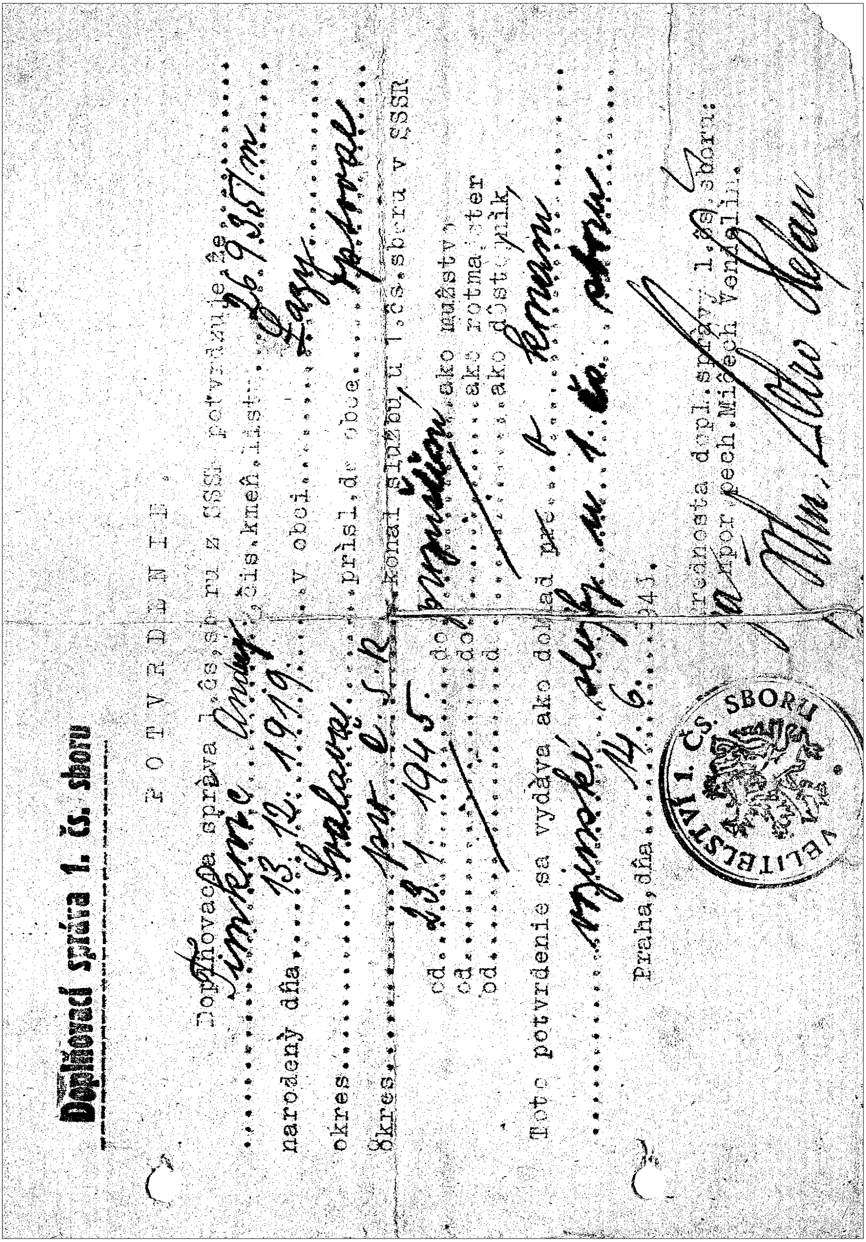

Doplňovací správa 1. čs. sboru

P O T V R D E N I E.

Doplňovacia správa 1. čs. sboru z SSSR potvrdzuje, že Timkovič Andrej, čís. kmeň. listu 269351/m narodený dňa 13. 12. 1919 v obci Lazy okres Svalava prísl. do obce Iptovac okres pre ČSR konal službu u 1. čs. sboru v SSSR

od 23. 1. 1945 do prepuštění ako mužstvo
od .... do .... ako rotmajster
od .... do .... ako dôstojník.

Toto potvrdenie sa vydáva ako doklad pre k konání vojinskí služby u 1. čs. sboru

Praha, dňa 14. 6. 1941.

Prednosta dopl. správy 1. čs. sboru:
za npor. pech. Miočech Vendelín.

Mm. Petro Hefan

VELITELSTVÍ 1. ČS. SBORU

Skoly i dediny boli ľudoprázdne z dôvodu evakuácie. Avšak Andrij bol inteligentný. Správne predpokladal, že miesto štábu je obľúbeným terčom nečakaných prepadov zo strany nepriateľa, preto v noci v najväčšej utajenosti opúšťal pre štáb pridelené ubytovacie priestory a spal osobitne, hoci aj pod holým nebom v neútulných, či priamo neľudských podmienkach. Tak nebolo výnimkou, že kým ostatní spali v perinách v škole, či na fare, on zakrútený do vojenského plášťa spal o pár desiatok metrov ďalej pod holým nebom na blízkom cintoríne v priehlbine medzi hrobmi s kameňom pod hlavou.

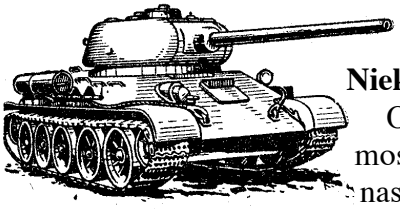

Niektoré miesta dobýjali až na trikrát…

Od 18. marca 1945 bola celá 4. čsl. samostatná brigáda, v ktorej bol aj Andrij, nasadená do bojov o Liptovský Mikuláš. I počas bojov boli jednotky nováčikov cvičené a poučované na riešenie rozličných bojových situácií.

Hlboko členená nemecká obrana pri meste Liptovský Mikuláš zastavila postup 4. čsl. samostatnej brigády. Boje sa preťahovali, preto brigáda musela byť posilnená novými jednotkami, lebo mala veľké straty na životoch. Vojaci-nováčikovia platili krutú daň za svoju neskúsenosť v boji s dobre vyzbrojenými nemeckými profesionálnymi vojakmi.

Konečne, 4. apríla 1945 brigáda oslobodila Liptovský Mikuláš a začala postupovať ďalej.

Takto bojovali… Liptovský sv. Mikuláš, Martin, o horu Polom pri Žiline, Vsetín. Niektoré miesta sa niekedy dobýjali až na trikrát, a to s ukrutnými stratami na životoch. Rusi hnali svojich vojakov ako dobytok. Každý pred útokom vyfasoval veľký «stakan» vodky a…

— Uraáá na Berliíín…!

VELITEĽSTVO 4. DIVÍZIE

Šaľa n/Váhom, 1. septembra 1945.

P o t v r d e n i e .

Potvrdzujem, že čat. asp. T i m k o v i č Ondrej, 1919/26935/ 1944 konal voj. činnú službu u 4. čs. divízie od 23. januára do 31. augusta 1945. Počas konania voj. činnej služby trestaný nebol.

VELITEĽSTVO 4. DIVÍZIE

Prednosta 4. oddelenia:
kpt. pech. Dugas Leopold.
kpt. Dugas

4. čsl. samostatná brigáda-divízia vznikla v druhej polovici januára 1945 ako posilnenie 1. čsl. armádneho zboru, ktorý pri vstupe do Československa cez Duklu mal len tri divízie. Aj pre tento dôvod toto potvrdenie mohlo začať dátumom len 23. januára 1945 a nemohlo byť s dátumom od 5. novembra 1944, od kedy v skutočnosti bol Andrij príslušníkom 1. čsl. armádneho zboru.

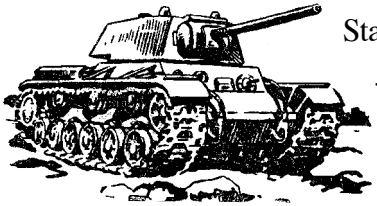

Stačilo pár dobre zakopaných Nemcov na nejakom dobre krytom strategickom mieste a držali v šachu celý front. Nemci strieľali dovtedy, dokiaľ im nedošla munícia a dole pod nimi – tisícky mŕtvych… Keď Nemcom došla munícia a sovietski vojaci k nim dobehli, ani ich nestrieľali, ale v zúrivosti rozkopali na smrť. V zbesilom hneve, že Nemcov bolo tak málo a narobili tak veľa škody. Potom bola oslava z víťazstva. Všetci sa ožrali do nemoty a v noci Nemci opäť zaútočili a obsadili stratené pozície na strategickom mieste s novým arzenálom zbraní a munície a s novými ľuďmi. Tak to niekde išlo i trikrát za sebou – s obrovskými stratami na životoch.

Samopaly, ktoré naozaj strieľali samé od seba…

Aké mali samopaly? S okrúhlym zásobníkom, ruskej výroby. Boli vyrobené tak nahrubo, že jednotlivé súčiastky samopalu nezapadali tesne vedľa seba a všetko v samopale vibrovalo. Vyrábali sa v Sovietskom zväze v obrovskom množstve, často priamo v lese, v narýchlo presťahovaných fabrikách pod holým nebom, a "detaily výroby" sa vôbec nestihali. Keď takýto samopal niekto neopatrne odložil, prudšie ho oprúc napr. o stenu, nezriedka samopal, a to v plnom slova zmysle "sám od seba" znenazdajky vypálil celú dávku, ktorú si "zlízol" plafón bunkra, či strop miestnosti, kde sa jednotky rozložili.

Najprv zaodetí ako tuláci a neskôr ako z módneho časopisu

Ako boli oblečení? Každý ináč… Jeden druhému, živí mŕtvym, hlavne v zimnom období sťahovali z nôh čižmy a obúvali ich na vlastné od mrazu skrehnuté nohy. A neraz sa stalo, ako to už medzi ľuďmi vojnou premenenými na zver býva, zastrelil jeden druhého napr. len kvôli obuvi…, že mal totiž lepšie

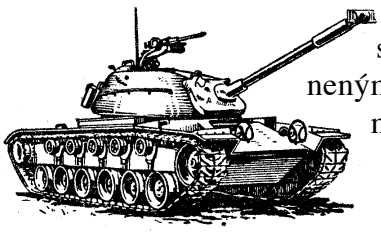

Andrij Timkovič (1919-1945) – príslušník 1. čsl. armádneho zboru. Fotografia z r. 1945.

čižmy na nohách. Až neskôr dostali uniformy z kvalitnej látky, ušité v Anglicku. Potom už mali jednotné parádne uniformy z kvalitnej anglickej látky až do konca vojny.

Piksaláma s orieškovou čokoládou

Raz ich jednotka objavila neporušený nemecký sklad proviantu-potravín. Piksalámu vtedy jedli bez chleba! Piksalám a čokolády bolo tak veľa, že každý vojak z nich jedol dosýta. Andrij často po vojne spomínal na tento nemecký sklad, že jedli výbornú salámu bez chleba a zajedali ju orieškovou mliečnou čokoládou. Bolo to druhýkrát v živote, čo sa najedol salámy dosýta.

Dovolenka, ktorá skončila takmer trestom smrti pred poľným súdom

Keď 1. čsl. armádny zbor bol už kdesi na území dnešného stredného Slovenska, Andrij za spoľahlivý výkon v štábe dostal krátku dovolenku, aby mohol ísť navštíviť svoju matku Evu Michajlovnu do rodných Lazov na Podkarpatskú Rus. Na Podkarpatskej Rusi vtedy už boli sovietske vojská, ktoré kontrolovali každého a všade…, najmä, ak bol oblečený v uniforme.

Andrij dostal «bumažku», ktorá ho oprávňovala na nerušený pohyb, preto si bol istý svojou bezpečnosťou.

Pod nohami mu vrždal sneh. Ľadový vietor nemilosrdne šľahal do chudej zamyslenej tváre. Myšlienkami bol už doma – v horách, v Lazoch. Kdesi vzlietol kŕdeľ krákavých vrán a stratil sa v strašidelnom bledom svetle. Naraz sa v diaľke objavila patrola sovietskych vojakov. Bola to hliadka chytajúca vojenských zbehov, vlasovcov či banderovcov. Keď im ukázal «bumažku», boli s ňou spokojní…

O pár kilometrov ďalej naďabil na druhú patrolu. Jej veliteľ so siňavou jazvou na pravom líci už spokojný nebol. Čosi sa mu znevidelo. Namierili na Andrija guľomety a pušky a viedli ho ako podozrivého do svojho vojenského tábora, kde mu jeden naholo vystrihaný

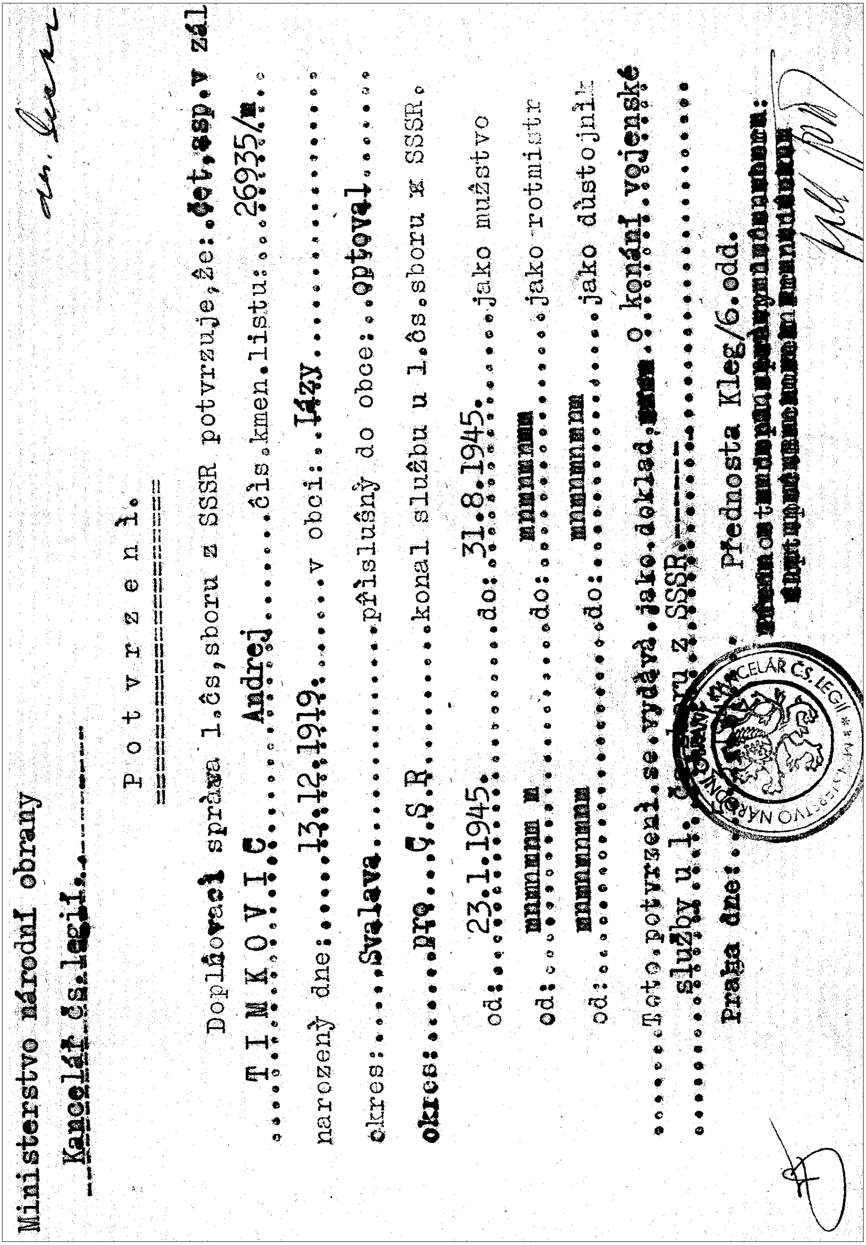
Ministerstvo národní obrany

Kancelář čs.legií.

P o t v r z e n í.

Doplňovací správa 1.čs,sboru z SSSR potvrzuje,že: čet.asp.v zál

T I M K O V I C Andrej čís.kmen.listu: 26935/m.

narozený dne: 13.12.1919. v obci: Lázy

okres: Svalava příslušný do obce: optoval

okres: pro Č.S.R. konal službu u 1.čs.sboru z SSSR.

od: 23.1.1945. do: 31.8.1945. jako mužstvo

od: do: jako rotmistr

od: do: jako důstojník

Toto potvrzení se vydává jako doklad o konání vojenské

služby u 1. čs. sboru z SSSR.

Praha dne: Přednosta Kleg/6.odd.

sovietsky vojak «bumažku» zobral a išiel s ňou kdesi do kancelárie.

Tu prišli iní vojaci a vidiac cudzieho osamoteného vojaka v tábore, žiadali od neho potvrdenie na voľný pohyb. On ho nemal, lebo pred pár minútami mu toto potvrdenie iný vojak vzal. Nechceli mu veriť. Krv mu vtedy stuhla v žilách, nevedel povedať ani meno vojaka, ktorý mu «bumažku» zobral, ani kde s ňou odišiel… Veľa teda nechýbalo a boli by ho postavili pred poľný súd a zastrelili ako zbeha. Našťastie však v trme-vrme zazrel vojaka s jeho «bumažkou», ako sa vracia na miesto, kde ho zanechal. Chvatne naň ukázal ostatným a všetko sa vďaka Bohu okamžite vyjasnilo…

Hlboko otrasený touto novou životnou skúsenosťou, však úplne stratil chuť vidieť mamu. Vôbec nepokračoval v ceste do Lazov, ale okamžite ukončil cestu a vrátil sa k svojej jednotke na front.

Veľmi ťažké boje o pohorie Malá Fatra

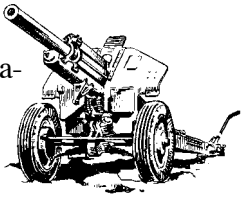

Nemci boli veľmi dobre zakopaní v skalách na Malej Fatre. Jediným spôsobom pre 4. čsl. samostatnú brigádu ako prekonať Malú Fatru bolo premiestniť delostrelectvo do hôr. Cesta na vrcholky bola veľmi vyčerpávajúca. Delá pomáhalo vynášať aj civilné obyvateľstvo, a to s nadľudským vypätím všetkých síl. Na vzdialenosti okolo 3 km bolo potrebné prekonať prevýšenie 700 metrov. Tu sa uskutočnil krvavý boj o horu Polom.

Nemecká obrana bola na západných svahoch, ktoré skoro kolmo spadali do údolia Váhu, zakopaná v umelo vytvorených jaskyniach vzájomne pospájaných tunelmi. Behom noci sa vždy nepriateľ pozbieral a niekoľkokrát jednotky brigády vytlačil z dobytých postavení. Hoci jednotky 4. čsl. samostatnej brigády mali mohutnú podporu od delostreleckej paľby, utrpeli obrovské straty. Dialo sa to najmä okolo 22. apríla 1945.

Konečne po veľkých obetiach na životoch brigáda dobyla aj vrchol Polomu.

Záchrana kamaráta-dezertéra pred istým zastrelením a dva kufre cigariet

Raz Andrij pri istej príležitosti pracoval na štábe v papierochzoznamoch. Zrak mu padol na meno istého svojho dobrého známeho bohoslovca zo Slovenska, o ktorom vedel, kde – na ktorej dedine sa tento zdržiava. Pri mene bolo ceruzkou, v kolónke «*poznámka*», zapísané: «*zbeh*», teda že dezertoval z vojska. V armáde chýbal totiž už skoro pol roka. Andrej zobral gumu a vygumoval nebezpečnú poznámku, potom dal vedieť dotyčnému, aby, keďže sa už vojna takmer končila, sa dostavil na štáb a vyfasoval prídel šiat, alkoholu, cigariet za posledný polrok. Zároveň mu oznámil, že za odmenu – polovica vyfasovaných cigariet, bude jeho (Andrijova). Tak aj bolo. Andrij dostal takmer dva kufre plné cigariet.

Andrij Timkovič sa totiž v posledných ročníkoch, ešte počas gymnaziálnych štúdií v Mukačeve, naučil fajčiť a neskôr bol veľmi tuhým fajčiarom. V päťdesiatych rokoch 20. storočia (tesne predtým, ako sa odnaučil od svojho zlozvyku), fajčil okolo jednej stovky cigariet denne. Jednu si pripaľoval od druhej, až mal čierne prsty od cigaretového dechtu.

Máj 1945 – konečne v Prahe

1. čsl. armádny zbor došiel do vytúženej Prahy v máji roku 1945. Čo videli? V Prahe nebolo v skutočnosti žiadne povstanie – to vymysleli a zveličovali komunisti až neskôr. Len na jednom mieste Andrij videl povytrhávané kocky z dlažby ulice, ale tie boli len tak porozhadzované a nebola tam ani jedna barikáda. Dokonca po Prahe viseli nápisy-transparenty s textom: «*Vítejte v osvobozené Praze*».

Prahu totiž oslobodili nie sovietske vojská, ani nie 1. československý armádny zbor, ale dve vzbúrené ukrajinské armády pod vedením generála Vlasova, ktoré počas vojny prešli na stranu Nemcov. Prešli na stranu Nemcov kompletne celé armády, a to počnúc generálom, dôstojníkmi, s tankami, delami, a to až do po-

sledného pešiaka… Bojovali za slobodnú, od Moskvy nezávislú Ukrajinu. Keď sa takýto vzbúrenec dostal do ruského zajatia, bol bez súdu ihneď nemilosrdne zastrelený. Tí, keď ustupovali cez Prahu na Západ (v snahe vyhnúť sa ruskému zajatiu, a teda istej smrti), nedovolili Nemcom Prahu vyhodiť do vzduchu a Nemcov z nej zavčasu vyhnali. Vlasovci sa potom presunuli na Západ do Rakúska.

Praha vďaka svojmu skoršiemu nečakanému oslobodeniu nebola zničená, ako to pôvodne plánovali hitlerovci pri svojom ústupe. Vďaka tomu dodnes sa môže označovať ako «stovežatá». Ako hovoria v súčasnosti turisti z celého sveta, Praha je dnes jednou z najkrajších miest sveta a to práve vďaka svojim bezpočetným historickým pamiatkam, ktoré sa zachovali i napriek ničivej II. svetovej vojne.

Ako vítali v Prahe ľudia 1. čsl. armádny zbor? Tam, kde bol Andrij, nijako. Možno preto, že bol v štábe a nie v prvej línii. Len istá milosrdná žena priniesla raz v zástere vojakom buchty s lekvárom. Andrijovi sa ušla len jedna – zjedol ju bleskovo, aby sa nemusel s nikým deliť…, buchty boli totiž nadmieru dobré a vojaci nadmieru vyhladovení.

17. mája 1945 príslušníci 4. čsl. samostatnej brigády (divízie) mali slávnostnú vojenskú prehliadku v Prahe. Aby velitelia udržali «jednotky v disciplíne», celá brigáda nedostala nijaké dovolenky, ale mala zakázané vychádzky a od 20. mája do 9. júna 1945 bola rozkazom prevelená na základný (poradový) výcvik na cvičišti v Motole. To preto, aby vojaci, ako je zvykom v «nezamestnanej» armáde, neobťažovali civilné obyvateľstvo. Samozrejme, pre štáb a jeho členov to neplatilo.

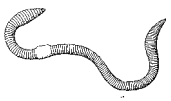

Dážďovky na obed…

Pri istej príležitosti ktosi pozval Andrija do reštaurácie na obed. Ako druhé jedlo dostali zemiaky a namiesto mäsa dve či tri upečené dážďovky. Bol totižto chronický nedostatok potravín. Aj levy v pražskej ZOO na konci vojny niekoľko mesiacov dostávali

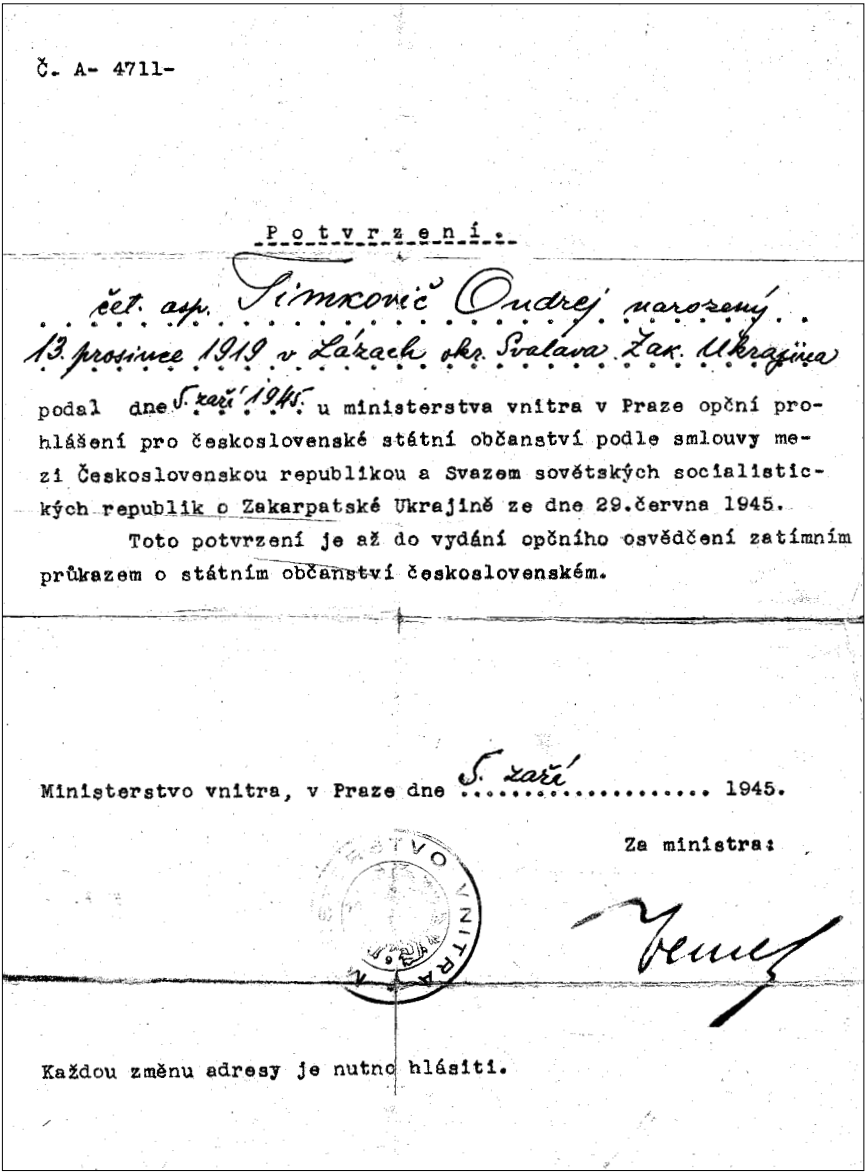

Č. A- 4711-

P o t v r z e n í.

čet. asp. Timkovič Ondrej narozený
13. prosince 1919 v Lázach okr. Svalava Zak. Ukrajina

podal dne 5. září 1945. u ministerstva vnitra v Praze opční prohlášení pro československé státní občanství podle smlouvy mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině ze dne 29.června 1945.

Toto potvrzení je až do vydání opčního osvědčení zatímním průkazem o státním občanství československém.

Ministerstvo vnitra, v Praze dne 5. září 1945.

Za ministra:

MINISTERSTVO VNITRA

Každou změnu adresy je nutno hlásiti.

Už 5. septembra 1945 Andrij Timkovič (1919-1987) požiadal o optovanie do Československa, lebo Podkarpatská Rus sa stala súčasťou Sovietskeho zväzu.

miesto mäsa iba zeleninu. A čuduj sa svete, celkom dobre to prežili.

Dobrosrdečný pražský Žid zachraňuje Andrijovi život

V tom čase Andrij vážil niečo menej ako 50 kilogramov – takmer ako trestanci zachránení z koncentračných táborov. Dostal totiž, okrem iného, strašný týfus s nekonečnými hnačkami. Život mu visel na vlásku. Zachránil ho istý dobrosrdečný Žid, s ktorým sa náhodne stretol na ulici. Bol to pravdepodobne doktor. Mimoriadne sa tešil príchodu oslobodeneckých vojsk do Prahy. Keď tento videl Andrijov biedny a žalostný stav, dal mu krabičku s veľkými bielymi tabletami (bolo ich vo vnútri len sedem). Žid mu povedal:

— Sněz každý den jednu tabletu, zastaví ti to průjem.

Andrij z nich zjedol len dve. Hnačky okamžite prestali. Ostatných päť tabliet si nechal na horšie časy. A práve to ho takmer stálo život…, tj. práve tých päť nezjedených tabliet!

Andrij zachránil život sovietskeho vojaka a temer ho to stálo vlastný život

Krátko po uzdravení uvidel istého ruského vojaka tiež evidentne celkom vysileného a vychudnutého neustálymi hnačkami. Už ledva dýchal a vliekol sa ťahajúc nohu za nohou, akoby to už nekráčal človek, ale iba jeho mŕtvola. Andrij mu chcel nezištne pomôcť, tak nezištne, ako jemu pomohol neznámy Žid. Preto mu daldaroval svojich zvyšných päť tabliet.

Keď sa o pár dní stretol, tentoraz už so zdravým Rusom, tento sa mu mimochodom priznal, že ho chcel zastreliť… Po zjedení prvej tablety mu totiž náhle prišlo nevoľno a on bol presvedčený, že ho Andrij otrávil. Našťastie, ktosi naokolo mu povedal, že to nebolo od tablety, aby vyčkal. Takí sú ľudia, taký je ľudský život…, visí neustále na vlásku.

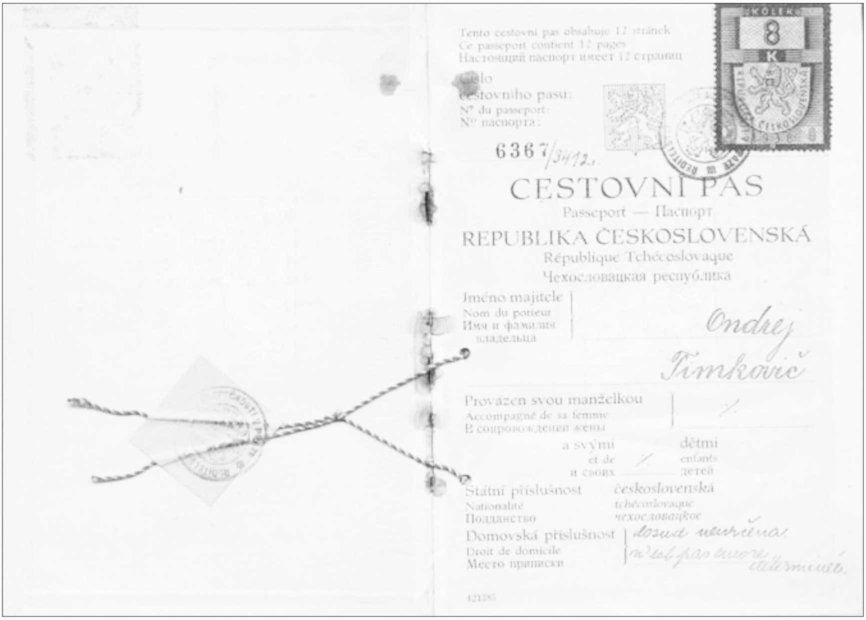

Tento cestovní pas obsahuje 12 stránek
Ce passeport contient 12 pages
Настоящий паспорт имеет 12 страниц

Číslo cestovního pasu:
N° du passeport:
№ паспорта:
6367/3412.

CESTOVNÍ PAS
Passeport — Паспорт
REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ
République Tchécoslovaque
Чехословацкая республика

Jméno majitele | Nom du porteur | Имя и фамилия владельца: Ondrej Timkovič

Provázen svou manželkou | Accompagné de sa femme | В сопровождении жены: /.

a svými dětmi | et de enfants | и своих детей: /

Státní příslušnost | Nationalité | Подданство: československá, tchécoslovaque, чехословацкое

Domovská příslušnost | Droit de domicile | Место приписки: dosud neurčena, n'est pas encore déterminé.

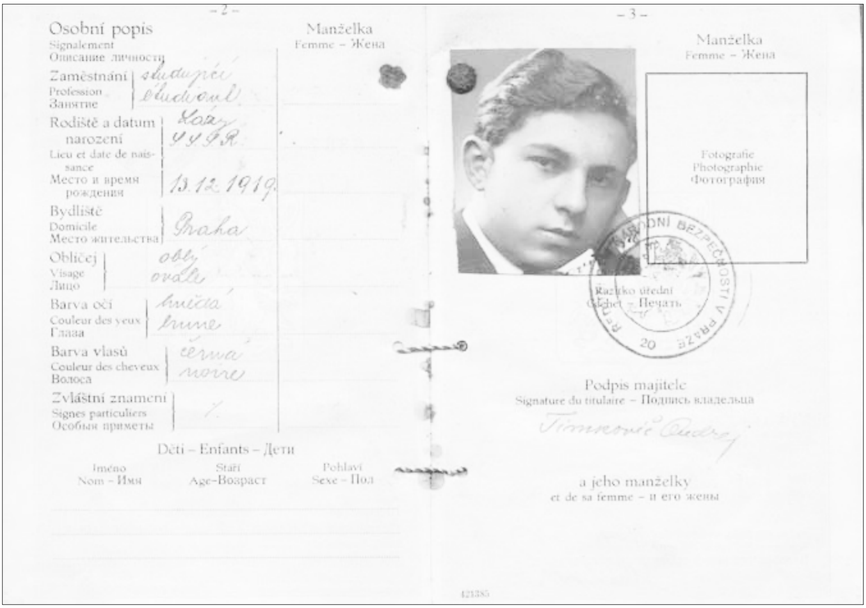

– 2 –

Osobní popis
Signalement
Описание личности

Zaměstnání | Profession | Занятие: studující, étudiant

Rodiště a datum narození | Lieu et date de naissance | Место и время рождения: Lazy, VVSR, 13. 12. 1919

Bydliště | Domicile | Место жительства: Praha

Obličej | Visage | Лицо: oblý, ovale

Barva očí | Couleur des yeux | Глаза: hnědá, brune

Barva vlasů | Couleur des cheveux | Волоса: černá, noire

Zvláštní znamení | Signes particuliers | Особые приметы: /.

Manželka
Femme – Жена

Děti – Enfants – Дети
Jméno Nom – Имя | Stáří Age – Возраст | Pohlaví Sexe – Пол

– 3 –

Manželka
Femme – Жена

Fotografie
Photographie
Фотография

Razítko úřední
Cachet – Печать

Podpis majitele
Signature du titulaire – Подпись владельца
Timkovič Andrej

a jeho manželky
et de sa femme – и его жены

Teda doktor Zid zachránil život Andrija Timkoviča. Jeho otcovi Fedorovi zas iný doktor Žid v Prahe pravdepodobne život vzal a zabezpečil, aby nebol nikdy a nikde pochovaný. I tu je potvrdenie starého rusínskeho porekadla, ktoré sa traduje medzi Rusínmi v okolí Medzilaboriec dodnes: «*Sut ľude i ľudiska*». Teda sú ľudia normálni a dobrí, ale tiež ľudia, čo rozsievajú len zlo, nenávisť a smrť, a to v každom národe, či vierovyznaní bez rozdielu.

«Bumažka» sem, «bumažka» tam…

Andrij bol príslušníkom 1. čsl. armádneho zboru od 5. novembra 1944. Na fronte sa nedávali potvrdenia na papieri z bezpečnostných dôvodov. A keď sa aj nejaké dali, nikto si ich neodkladal, le-

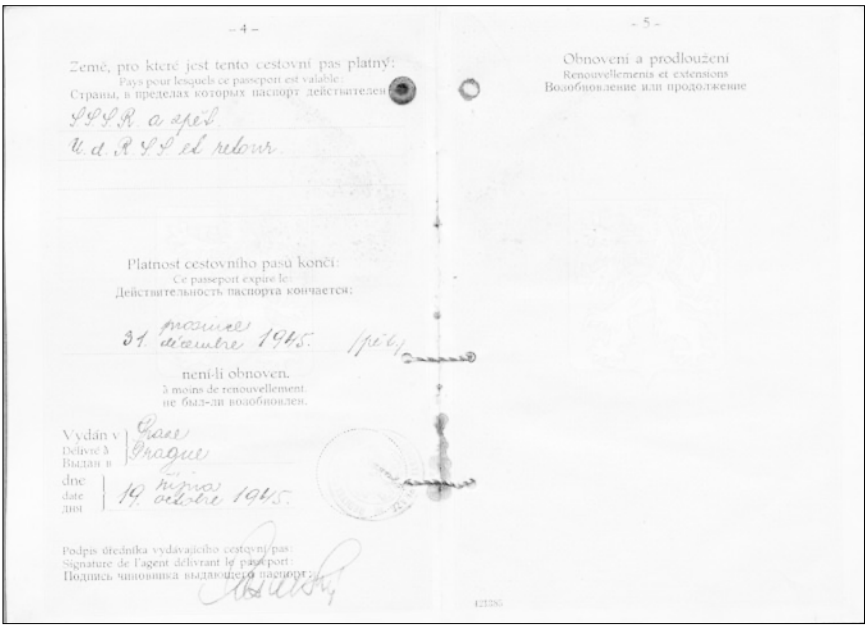

Andrij Timkovič (1919-1987), ako príslušník 1. čsl. armádneho zboru sa aktívne zúčastnil pri oslobodení Československa od fašizmu. Po vojne však nemal československé štátne občianstvo, preto obdržal tento provizórny pas, aby mohol navštevovať svoju rodinu na Podkarpatskej Rusi v Sovietskom zväze (str. 114-115).

Min.nár.obrany Kancelář čs.legií.
1. [redacted]

74.

Praha, dne 5.3.1947.

Potvrzení

Potvrzuji, že čet.asp.v zál.T I M K O V I Č Andrej kmen. čís. 26935/m

narozen dne 13.12.1919. v bci Lázy okres Svalava

příslušný do obce optoval pro C S R okres mmmmmm

poslední bydliště Staryna č.118. okr. Snina

konal činnou voj. službu u 1. čs. armádního sboru v zahraničí

m kon[redacted]

od 23.1.1945. do 31.8.1945. jako mužstvo

od mnmnmnmnm do mnmnmnm jako rotmistr

od mnmnmnmnm do mnmnmnm jako důstojník

Během své služby choval se státně: ----s p o,l e h l i v ě -----

Potvrzení bylo vydáno jako průkaz k jednání s čs. úřady

Přednosta Kleg/6.odd.

[redacted]

(Toto potvrzení si dobře uschovejte, v případě ztráty se nenahrazuje!)

MNO — 46-1756

bo sa bál, že keď padne do nepriateľského zajatia, priťaží mu to… Z toho istého dôvodu vojaci nenosili dokonca ani len frčky na uniformách, pretože stačili už len dierky na uniforme a nepriateľ takéhoto zajatca po neľudskom mučení strieľal, mysliac si, že má pred sebou vysokého vojenského funkcionára.

Z tohto dôvodu Andrij na konci vojny nemohol dokázať presný dátum svojho nástupu, odkedy už bol členom v 1. čsl. armádnom zbore. Našťastie mal odložený jeden ústrižok-potvrdenie s podpisom veliteľa o tom, že dal nohavice do vojenskej čistiarne. «Bumažku» uschoval z dôvodov, aby mu nohavice vrátili z čistiarne. Dátum tohto dokrkvaného papierika bol 23. január 1945. Po skončení vojny a rozpustení 1. československého armádneho zboru mu preto dali na ministerstve potvrdenie, že v armádnom zbore bol ako vojak-mužstvo od 23. 1. 1945 do 31. 8. 1945.

27 rokov po udalostiach, v roku 1971 (v čase už po mozgovej porážke), Andrij takto písal, v liste adresovanom na Ministerstvo národnej armády do Prahy, o osude svojich «bumažiek», teda vojnových potvrdení:

«Od 3. 10. 1944 do 4. nov. 1944 zúčastnil som sa bojov zo sov. partizanmi v Turianskej doline (SSSR-Zakarp. obl.) sov. vel. partizanov-skupiny Aksakov, hlavný veliteľ Asmolov. Bumažka (bez razitka-razitko nemali) mi sa už nezachovala, lebo bola silne poškodená už počas bojov s 1. čsl. arm. sborom v SSSR. Na priezviska spolubojovníkov už nepamätam, oni uživali meno a otčestvo bez priezviska aj sam som bol "Andrej Fjodorovič". Snaď ak ešte žiju tam v Turjanskej doline – v Turja Remetach, Turja Pasike, Turja Rakovo ľudia, ktori by na mňa pamätali ako na partizana, ale aj ti by nemali osved. podľa zák. č. 255/46 Sb. Tuto skutočnosť, že som partizan mám zapisanu do voj. knižky seria F evid. č. 498300, vtedy ešte zdrapy z tej bumažky som mal.

Po príchode Krasnej armii, hlasil som sa v Chuste-SSSR k 1. čsl. sboru v SSSR a to dňa 5. novembra 1944, kde som toho is-

tého dňa bol odvedený a zariadený do sustredenia. V Chuste sme stražili vladnu budovu. Tam nam vydali prozatimní voj. preukaz aj tento som mal dlhé roky v peneženke. Časom sa zodrela, dal som ju medzi papiere a pri sťahovaniach sa mi stratila.

V Chuste som sa stretol s Andrejom Berčom a Jozefom Anďalom oni sa hlasili do 1. čsl. zboru v SSSR dňa 16. novembra 1944. Z Berčom som chodil 1. rok do gymnazia spolu, preto sa mi on zapamätal. Z Chustu nás previezli do Humenného v polovici januára 1945. Opäť sme šli na lekársku prehľadku, po ktorej nás odoslali na sústredenie do 4. čsl. sam. brigády v SSSR ku Snine a potom do Levoče. V Bele pri Snine bol som tri dni v rote, keď som doniesol hlásenie na prápor, opýtali sa má, kdo to hlasenie zpracoval, ponechali má na prápore. V III. prápore som bol asi tri týždne, potom som niesol hlásenie na 4. odd. 4. čsl. brigády v SSSR. Tu opäť kpt. Schwarz opytal sa ma kdo to hlasenie spracoval a ponechal ma u seba na 4. odd., len na prápor zatelefonoval, že si ma u seba ponechávajú. Keďže predtým som absolvoval zdravotnú školu pre dôstojníkov v zálohe, ako zdr. inštruktor, po celu dobu bojov bol som v stalom styku zo zdravotnikmi práporov a donašal som potrebné udaje z práporov o stave "štykov" na bojišti. Do bojov bol som nasadený u Mikuláša ešte pred príchodom štabu 4. sam. čsl. brigády a správy podaval som priamo na Zbor do sv. Petra kpt. Weberovi. Bojov som sa zučasnil u Mikulaša, Martina, Žiliny o "Polom" a Vsetina. Prednostom 4. odd. 4. čsl. brigády bol škpt. Stav. Ja som podľahal prijamo kpt. Schwarcovi.

Po skončení valky s 4. diviziou bol som odoslany z Prahy na maďarské hranice do Šaly nad Vahom. 31. 8. 1945 ako vysokoškolak bol som prepustený do mimočinnej voj. služby.

V roku 1947 potreboval som osvedčenie o štátnej spoľahlivosti, ako optant pre ČSR obratil som sa na MNO Kancelář čsl. legií a vydali mi potvrdenie, opis, ktorého predkladám. Ani vtedy som nevenoval pozornosť časovým údajom tam uvedeným i keď vtedy som mal prozatimní voj. prukaz vystavený mne v Chuste ešte 5.

novembra 1944, bolo potrebné cestovať do Prahy z Vých. Slovenska, nato som nemal čas. O "Osvedčenie podľa zák. č. 255/46 Sb." som nežiadal, osvedčením mi bola poctiva práca. Dnes ho potrebujem pre rodinu, pre detí, ak by som zomrel. Zdravie mám chabe, pochybujem, že by som sa dožil dôchodku. Andrej Berč mal podobný osud ako ja. O tom svedčí kmeňové číslo. On požiadal o Osvedčenie podľa zák. č. 255/46 Sb. ešte v roku 1948, predložil prozatimní voj. preukaz z Chustu a nepotreboval čestné prehlasenia. Jemu bolo vydané Osvedčenie podľa zák. č. 255/46 Sb. MNO Kancelář čsl. legií čj. 20208-Be-588-1948 Ev. č. 31401 zo dňa 6. 9. 1948.

Udaje o činnosti ako partizana ako aj v 1. čsl. sbore v SSSR od 5. novembra 1944 mam zapisané do voj. knižky seria F ev. č. 498300, lebo vtedy som ešte bumažku aj prozatimní voj. preukaz ešte mal. Skutočnosť, že bumažku bolo potrebné poslať na MNO na registraciu viem až teraz. Človek po fronte bol rad, že žije, staral sa o poctivu prácu, nestaral sa o bumažky a dnes koľko je s tým starosti. Vo voj. archive z Chustu určite sa najde moj odvod a vstup do 1. čsl. zboru v SSSR.

Predkladam Vám čo mám: 1. Opis Potvrdenia z MNO Kancelář čsl. legií zo dňa 5. 3. 1947. 2. Potvrdenie z Vel. 4. divizie z 1. 9. 1945, že ako prísl. čsl. zahr. arm. v SSSR dostal som erarné odevné sučastky do osob. vlastnictva. 3. Potvrzení o opčném prehlaseniu. 4. Čestné prehlasenie A. Berča…».

Koniec vojny aj pre Andreja…

V Prahe bol 1. čsl. armádny zbor v pohotovosti ešte nejaký čas aj po ukončení vojny, potom 4. divíziu prevelili do Šale nad Váhom a potom z časti rozpustili.

K presunu 4. čsl. samostatnej divízie dostali rozkaz 15. júna 1945. Tak opustili Prahu. 27. júna 1945 už táto brigáda-divízia defilovala pred obyvateľmi Bratislavy. Obyvateľstvo Bratislavy ju

slávnostne a úprimne vítalo, každému bolo jasné a každý bol už naozaj istý, že vojna skončila.

29. júna 1945 sa veliteľstvo i samotná divízia presunula do Šale nad Váhom s cieľom vojensky zabezpečiť hranice s Maďarskom. Maďari totiž prejavovali ešte stále netajené túžby obsadiť Žitný ostrov.

Andrij Timkovič bol natrvalo prepustený z vojenskej služby 31. augusta 1945 v hodnosti «čatára ašpiranta», ako vysokoškolák, aby mohol ukončiť vysokoškolské štúdium teológie. Keďže nemal iné šaty, dostal «do daru», teda do vlastníctva uniformu, ktorú mal na sebe.

Zákon č. 255/46 Sb.

Všetci členovia 1. čsl. armádneho zboru dostávali v Prahe na počkanie potvrdenie o protifašistickom odboji (neskorší zákon č. 255/46 Sb.). Andrij nechcel. Nepokladal to za dôležité. Bol rád, že vôbec prežil vojnu.

Neskôr štát začal poskytovať účastníkom odboja proti fašizmu zadarmo kúpeľné liečby, cestovné, mimoriadny dôchodok, privilegované prijatie do domovov dôchodcov a pod. «Výhody 255-ky» boli na Slovensku zrušené až v roku 1993 a v Čechách trvajú dodnes. V Čechách účastníci odboja dodnes dostávajú 50 Kč za mesiac účasti v odboji k mesačnému dôchodku (minimálne 200 Kč mesačne).

Neskôr, za socializmu, keď o to žiadal roku 1968, keď potreboval zľavné na cestovné Košice-Jasenov, či neskôr – po svojej mozgovej porážke (1971), keď výhody mohli pomôcť jemu i jeho rodine, mu úrady tieto výhody zákona č. 255/46 Sb. už nikdy neuznali. Urobili to i napriek tomu, že dokázal pomocou štyroch miestoprísažných úradne overených svedectiev, že skutočne bol sovietským partizánom v Turjanskej doline pod veliteľom Aksakovom a už 5.

novembra 1944 v Chuste bol členom 1. čsl. armádneho zboru. Odbili ho so za vlasy pritiahnutým argumentom: «Pretože ste tri mesiace boli v nepriateľskej maďarskej armáde, nedostanete nijaké výhody bojovníkov partizánov, či vojakov 1. čsl. armádneho zboru».

Juraj Mikula, nar. 10. apríla 1924, v čestnom prehlásení potvrdenom na Národnom výbore roku 1971 podal napr. toto svedectvo o partizánskom i vojenskom účinkovaní Andreja Timkoviča:

«*Andreja Timkoviča poznávam z odboja. Andrej Timkovič nar. 13. 12. 1919 v roku 1944 v oktobri-koncom mesiaca oktobra 1944 prichádzal do lesa k našej dedine, kde som mu ako sov. partizanovi podaval zprávy o stave a rozmiestňovaní maďarských a nemeckých vojsk.*

V januari 1945 koncom januara som sa stretol s Andrejom Timkovičom v našom prápore, kde nas poučoval ako mame poskytovať prvú pomoc pri zraneniach. Stretol som sa s ním na fronte v boji pri Mikulaši a Martine v boji o horu Polom, kde som bol ranený. Andrej Timkovič pracoval na 4. odd. 4. čsl. brig. v ZSSR a služobne navštevoval naše prápory. Som držiteľom Osvedčenia podľa zák. 255/1946 Zb., evidovaného pod číslom j.: 19.266/ Kleg. ref. 1947, ev. č. 65 zo dňa 26. jan. 1948».

Alebo o. Andrej Berč (nar. 22. decembra 1921, Dubová, ZSSR, zomrel 21. októbra 1974 v Košiciach) – toto:

«*Andreja Timkoviča poznám zo školských lavíc. Začatkom novembra 1944, Andrej Timkovič nar. 13. 12. 1919 v Lázach SSSR, navštivil ma, ako sov. partizan z Turjanskej doliny doma v Sevljuši SSSR a volal ma, aby som išel s ním do Chustu prihlasiť sa do 1. čsl. Sboru v SSSR. Dňa 16. novembra 1944, keď som sa hlásil u 1. čsl. Sboru v SSSR v Chuste, stretol som v sustredení 1. čsl. Sboru v SSSR v Chuste už Andreja Timkoviča ako príslušníka 1. čsl. Sboru v SSSR. Do 1. čsl. Sboru vstupil 5. novembra 1944.*

Spolu sme boli začatkom januára 1945 prepravení do Humen-

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Podpísaný /á/ . Andrej BERČ . . . . . .

narodený /á/ . 22.decembra 1921. Dubová, SSSR . . . . . .

bytom v Košiciach na uľ . . Kukurelihe 14. . . . . .

prehlasujem na svoju česť, že. Andreja Timkoviča poznam ze školských lavíc. Začatkom novembra 1944, Andrej Timkovič nar. 13.12.1919 v Lázach SSSR, navštívil ma, ako sov. partizan z Turjanskej doliny doma v Sevljuši SSSR a volal ma, aby som išel s ním do Chustu prihlasiť sa do 1.čsl. Sboru v SSSR. Dňa 16. novembra 1944, keď som sa hlasil u 1.čsl. Sboru v SSSR v Chuste, stretol som v sustredení 1.čsl. Sboru v SSSR v Chuste už Andreja Timkoviča ako príslušníka 1.čsl. Sboru v SSSR. Do 1.čsl. Sboru vtupil 5. novembra 1944. Spolu sme boli začatkom januára 1945 prepravení do Humenného, kde po lekárskej prehľadke boli sme zaradení do rot-práporov. Andrej Timkovič v rote-vycvikovej rote zastával funkciu výkonného rotmajstra. V Levoči bol zariadený do štabnej roty a pracoval na 4.odd. 4.čsl. brigády v SSSR. Tejto štabnej roty bol som príslušníkom aj ja. Andrej Timkovič ako zrav. inštruktor, chodieval na prápory, viedol školenia prvej pomoci-pred tým než sme boli v boji, viedol evidenciu stavov v práporoch-stav štykov- a denne aj počas bojov z fronty hlasil situaciu kpt. Weberovi. Zúčasnil sa bojov u Liptovského Mikuláša, Martina, Vrútok, Žiliny-Polom a Vsetína. Počas bojov bol som mnou v styku telefonicky, keď sa žartovne pytal či ešte žijem, bol stale vpredu, s kpt. Schwarcom.

Som držiteľom Osvedčenia podľa zák. 255/1946 Zb. vydaného MNO kancelář čsl. legií čj.: 20208-Be-588-1948 evid. číslo: 31401 v Preze dne 6. září 1948. xx

xx

xxxx

Potvrdzujem, že som bol /a/ xx poučený /á/ o trestných následkoch, ktoré by ma postihli v prípade nesprávnosti môjho vyhlásenia podľa § 39 odst. 3, zák. 71/1967 Zb.

Novosad ~~Košice~~, dňa. 20. augusta 1971. . . . . Andrej Berč . . . . .

čitateľný podpis

364983 seria LU-53

. . . . . .

OP číslo

Obvodný národný výbor v Košiciach Staré Mesto, odbor org. a vnútorných veci, správnosť na tomto čestnom vyhlásení potvrdzuje,

Košice, dňa. . . . . .

overujúci

Správny poplatok vymeraný na základe vyhl. Min. fin. č. 146/65 Zb. Sadzobník 1. oddiel A, pol. 3/.

M N V v Novosade pravdivosť údajov overíl podpís na čstnom prehláseni a údaje, ktoré sú v ňom napísané, podľa origínali čestného prehlásenia.

KČS 2 KČS

ČSSR

MINISTAV NÁRODNÝ ... Tribišov ... NOVOS

matrikárka MNV:

ného, kde po lekárskej prehľadke boli sme zaradení do rot-práporov. Andrej Timkovič v rote-výcvikovej rote zastaval funkciu výkonného rotmajstra. V Levoči bol zaradený do štabnej roty a pracoval na 4. odd. 4. čsl. brigády v SSSR. Tejto štábnej roty bol som príslušníkom aj ja. Andrej Timkovič ako zdrav. inštruktor, chodieval na prápory, viedol školenia prvej pomoci – pred tým než sme boli v boji, viedol evidenciu stavov v práporoch – stav štykov – a denne aj počas bojov z fronty hlasil situaciu kpt. Weberovi. Zúčastnil sa bojov u Liptovského Mikuláša, Martina, Vrútok, Žiliny-Polom a Vsetina. Počas bojov bol so mnou v styku telefonicky, keď sa žartovne pytal či ešte žijem, bol stale vpredu, s kpt. Schwarcom. Som držiteľom Osvedčenia podľa zák. 255/1946 Zb. vydaného MNO kancelář čsl. legií Čj.: 20208-Be-588-1948 evid. číslo: 31401 v Praze dne 6. září 1948».

26. februára 1974 Andrej Timkovič napísal prezidentovi republiky armádnemu generálovi Ludvíkovi Svobodovi do Prahy na Hrad list. Prezidentom ČSSR bol v rokoch 1968-1975. Ministrom obrany v rokoch 1945-1950. Andrej doslovne píše toto:

«*Počas* (maďarskej) *okupácie, ako študent, učil som bohaté deti a tak som pokračoval v štúdiu. V oktáve* (v 8. ročníku gymnázia) *fašistickí žandári urobili v mojom byte v Mukačeve na Esterháziho ulici č. 40 prehliadku, mňa zavreli a po týždennom vyšetrovaní mňa prepustili, lebo u mňa nenašli žiadné letáky ani usvedčujúci materiál, s tým, že každé dva týždne budem sa hlásiť u nich, a ak by som chcel zmeniť pobyt, mám im oznámiť, na novom mieste pobytu opäť som sa mal hlásiť u žandárov, oni už to zariadili… Keď vyhlásili v Maďarsku mobilizáciu, ušiel som 3. 10. 1944 do hôr k sovietským partizánom. Dňa 5. novembra 1944 hlasil som sa k 1. čsl. armádnemu sboru v SSSR v Chuste. Po vycviku, bojov som sa zúčastnil u Mikuláša, Vrútok, Martina o horu Polom u Žiliny a Vsetina. Do mimočinnej voj. služby bol*

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY
KANCELÁŘ ODBOJE

Čj.: 2 5 5/74-26 -39
29. ledna 1974

TIMKOVIČ Andrej

Gottwaldova č.11
KOŠICE

Dopisem ze dne 9.dubna 1973 požádal jste ministra národní obrany ČSSR o povolení vyjímky z ustanovení § 1 odst. 3 písm. a) zákona čís. 255/1946 Sb., podle kterého nemůže nabýt charakter účastníka národního boje za osvobození, kdo vykonával službu v nepřátelské armádě, i když jinak splňuje podmínky stanovené zákonem.

Na základě zmocnění ministra národní obrany ČSSR přezkoumal jsem Vaši žádost, avšak případ jsem neuznal hodným zvláštního zřetele. Proto vyjímku z ustanovení § 1 odst. 3 písm. a) zákona čís. 255/1946 Sb. n e p o v o l u j i .

Z pověření ministra národní obrany ČSSR :

Vďaka tomu, že Andrij Timkovič v roku 1950 nepodpísal pravoslávie v akcii «P», a bol verný uniatizmu (vernosť rímskokatolíckemu pápežovi), komunisti mu v roku 1974 neuznali ekonomické a sociálne výhody, ktoré dával zák. č. 255/1946 Sb. všetkým odbojárom proti fašizmu.

som prepustený 31. 8. 1945…

Požiadal som o osvedčenie podľa zákona č. 255/46 Sb. cestou ZSPB Košice z 15. 3. 1969 na MNO. V komisii MNO pro vydaní osvedčenia, moja žiadosť bola vedená pod. č. 83442/ZO-V/69.

Po ľavostrannom ochrnutí, požiadal som MNO Kom. pro vydaní osvedčenia o prednostné vybavenie mojej žiadosti. Dostal som dotazník, aby som vyplnil a požiadal Ministra NO o udelení vyjímky podľa §1, odst. 3, písmena a, zákona č. 255/46 Sb., lebo som slúžil v nepriateľskej armade. Dotazník som vyplnil a odoslal.

Začatkom februara 1974 bol mi doručený prípis MNO Kancelář odboje p.č. 255/74-2-39 zo dňa 29. ledna 1974, že mi "vyjímku nepovoľuju".

Touto cestou obraciam sa na Vás Pán Prezident ČSSR, ako na Hlavného veliteľa armady ČSSR, ako na člena Zakonodarného zboru pri zrode zákona č. 255/1946 Sb., ako na mojho byvalého hlavného Veliteľa, aby ste posúdil či Zákonodarný zbor mal na myslí takú účasť v nepriateľskej armade ako bola moja. Moja účasť bola pasivna a trojmesačný vycvík v nepriateľskej armáde vo mne zväčšil neprekonateľny odpor k fašizmu, čo som dokázal aktivným bojom proti fašizmu.

Dnes mňa úplného invalidu z mojho celoživotného idealu jednoducho pre mrtvú literu vylúčia. Podľa mňa Zákonodarca nemal na mysli takú pasivnu účasť v nepriateľskej armade ako bola moja. Hanbim sa prípis MNO ukazať svojim štyrom deťom, lebo po celý život som im rozprával o bojoch o zlobe fašizmu a že dnes mne nepatrí charakter účastníka národného boja za oslobodenie…

Veľmi deprimujúco na mňa zapôsobil prípis MNO, fotokopiu ktorého prikladam, ktorým mi sdeľuje, že mi nepatrí charakter účastníka národného boja za oslobodenie. Verím, že bude mojej žiadosti kladne vybaveno a mi bude udelena vyjímka z ustanovení podľa §-u 1 odst. 3 písm. a./ zák. č. 255/1946 Sb.».

VOJENSKÁ KANCELÁŘ
PREZIDENTA REPUBLIKY

č. 35387
4 březen 1974

Výtisk č.
Počet listů:

Při odpovědi uvěďte naše čj.

Pan
Andrej T i m k o v i č
Gottwaldova 11
K o š i c e

Vážený pane,

obdrželi jsme Váš dopis, který jste dne 26.2.t.r. zaslal soudruhu presidentovi republiky.

K jeho obsahu Vám sdělujeme, že podle zák. č. 255/46Sb., § 1, ods. 3, písm. a) nemůže nabýt vlastností účastníka národního boje za osvobození ten, kdo konal službu v nepřátelské armádě. Pouze ve zvlášť zřetele hodných případech může povolit výjimku ministr národní obrany a z jeho pověření náčelník MNO- Kanceláře odboje. Z ustanovení zákona nevyplývá, že by byla dána možnost odvolání proti tomuto rozhodnutí.

Rozhodnutí náčelníka MNO- Kanceláře odboje proto považujte za konečné.

Litujeme, že Vám nemůžeme podat příznivější zprávu.

Příloha: 2 listy

Náčelník

Andrijovi Timkovičovi v roku 1974 nepomohlo ani odvolanie sa na generála Ludvíka Svobodu (bývalého veliteľa 1. čsl. armádneho zboru), ktorý bol vtedy prezidentom ČSSR a vrchným veliteľom ozbrojených síl.

Vojenská kancelář presidenta republiky mu 4. marca 1974, čj. 35387, odpovedala tiež zamietavo:

«Vážený pane, obdrželi jsme Váš dopis, ktorý jste 26. 2. t. r. zaslal soudruhu presidentovi republiky.

K jeho obsahu Vám sdělujeme, že podle zák. č. 255/46 Sb., §1, ods. 3, písm. a) nemůže nabýt vlastností účastníka národního boje za osvobození ten, kdo konal službu v nepřátelské armádě. Pouze ve zvlášť zřetele hodných případech může povolit výjimku ministr národní obrany a z jeho pověření náčelník MNO – Kanceláře odboje. Z ustanovení zákona nevyplývá, že by byla dána možnost odvolání proti tomuto rozhodnutí.

Rozhodnutí náčelníka MNO – Kanceláře odboje proto považujte za konečné.

Litujeme, že Vám nemůžeme podat příznivější zprávu».

Kto chce psa biť, palicu si nájde. Aj tu mu nechceli dať odmenu, a preto si dôvod našli… Iní odbojári prešli, podobne ako Andrej, povinným vojenským výcvikom v maďarskej armáde, a oni výhody zákona 255/46 Sb., dostali… Andrej nedostal. Pravou príčinou však nebola «maďarská armáda», ale skutočnosť, že bol gréckokatolíckym kňazom, ktorý nepodpísal prechod na pravoslávie v akcii «P» v roku 1950. A rehabilitácie sa preto nikdy nedočkal a nedožil.

"Trojročný partizán"

Raz sa v sedemdesiatych rokoch 20. storočia rozprával s istým protifašistickým bojovníkom komunistom-účastníkom Slovenského národného povstania (SNP), ktorý mal všetky socialistické výhody odbojára. Keď mu onen povedal svoj vek, hneď si vypočítal, že tento "slovenský partizán" počas SNP v roku 1944 mal len tri roky (!). Keď sa ho pýtal, ako si to mohol vybaviť, keď vtedy mal len tri roky, tento mu urazene odpovedal:

SLOVENSKÝ ZVÄZ PROTIFAŠISTICKÝCH BOJOVNÍKOV

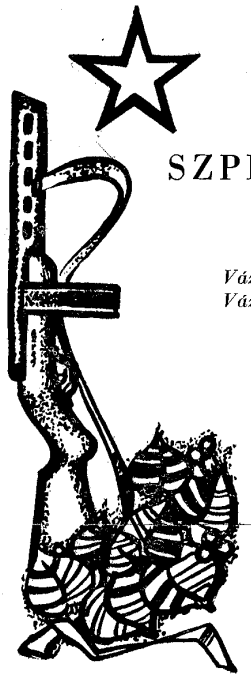

SZPB

60

Vážená súdružka
Vážený súdruh

Andrej Timkovič

Pri príležitosti Tvojho sviatku prijmi od nás úprimné a srdečné

BLAHOŽELANIE

Prajeme Ti do ďalších rokov Tvojho života veľa-veľa zdravia, šťastia a mnoho osobných úspechov i dobrej pohody.

Toto naše blahoželanie prijmi od nás ako priateľský pozdrav a povzbudenie do ďalšieho života.
Tvoj sviatočný deň nech zdobia najkrajšie spomienky na Tvojich najmilších, na priateľov z hrdinských bojov a utrpenia.

Košice dňa 10. XII. 1979.

predseda Slovenský zväz protifašistických bojovníkov Základná organizácia 040 01 KOŠICE - Staré mesto 1 *tajomník*

K šesťdesiatym narodeninám (v roku 1979) dostal Andrej Timkovič tento diplom, ktorý ho úprimne potešil a povzbudil. Výhody zák. č. 255/1946 Sb. však ani tento papier so sebou nepriniesol – ale bol aspoň morálnym uznaním a zadosťučinením.

— Moja mama nosila partizánom do lesa tajne jesť. Mňa nosila v zajde na chrbte, a tak som riskoval svoj život aj ja!

Dnes to vyzerá smiešne, ale je to tak:

Bola to veľká nespravodlivosť. Tí, čo skutočne bojovali, výhody nedostali, ale tí, čo mali ideologické pozadie a kontakty, výhody protifašistických bojovníkov obdržali. Ale taký nerovnaký je ľudský «meter».

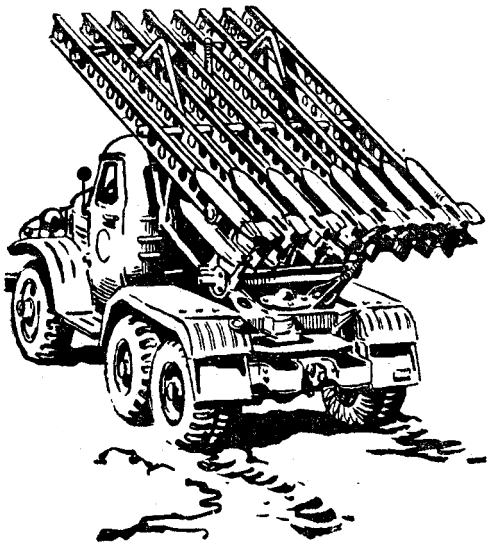

Sovietske katiuše

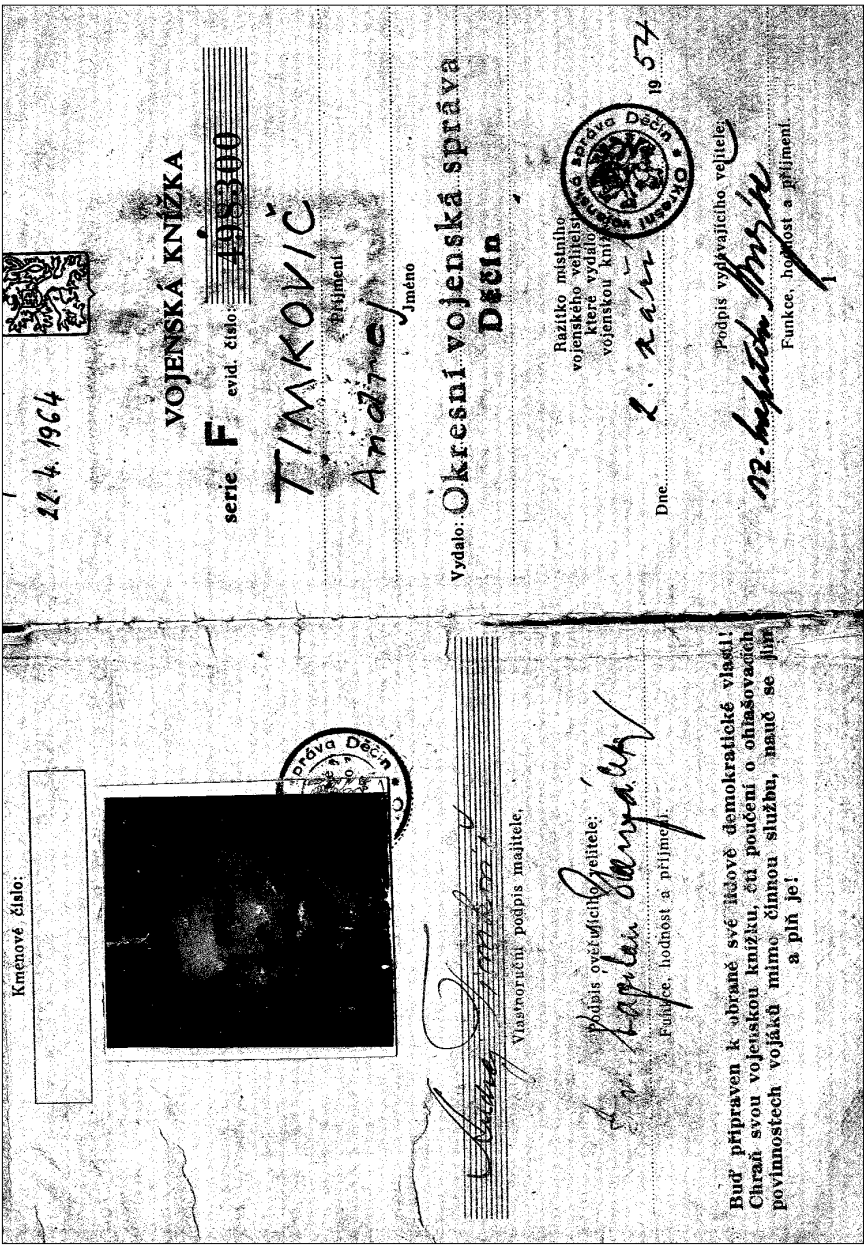

22. 4. 1964

VOJENSKÁ KNÍŽKA

serie F evid. číslo: 498300

Příjmení TIMKOVIČ

Jméno Andrej

Vydalo: Okresní vojenská správa Děčín

Razítko místního vojenského velitelství které vydalo vojenskou knížku

Dne 2. září 1954

Podpis vydávajícího velitele:

Funkce, hodnost a příjmení.

Kmenové číslo:

Vlastnoruční podpis majitele,

Podpis ověřujícího velitele:

Funkce, hodnost a příjmení.

Buď připraven k obraně své lidově demokratické vlasti! Chraň svou vojenskou knížku, čti poučení o ohlašovacích povinnostech vojáků mimo činnou službu, nauč se jim a plň je!

Príslušník 1. čsl. armádneho zboru (1944-1945)

I. VOJENSKÁ EVIDENČNÍ DATA				
1. Datum narození	13. 12. 1919			
2. Druh zálohy (slovy)	záloha ~~druhé~~ ~~první~~ prvej kategorie			
3. Skupina podle podřízenosti	PV			
4. Skupina podle hodnosti	poddůstojníci			
5. Číslo vojenské odbornosti	135			
6. Odborný výcvik	odborníci ~~lékařské~~ ~~zdravotnické~~ služby			
7. Způsobilost pro funkci	zdravotnický instruktor			
8. Vojenská hodnost	četař			

2

II. VŠEOBECNÁ DATA		
9. Občanské povolání (zaměstnání)	zdrav. ošetrovateľ ~~[illegible]~~	
10. Ve které politické straně je organisován a od kterého roku		
11. Je členem Čs. svazu mládeže a od kterého roku		
12. Národnost	slovenská	
13. Mateřská řeč	slovenská	
14. Znalost cizích řečí	ruskej, ukrajinskej, maďarsky, dobře, slovem i písmem, německy částečně slovem	
15. Sociální skupina (dělník, úředník, družstevní nebo samostatný zemědělec, živnostník, podnikatel, soukromník a p.)	syn poľnohosp. deputátnik ~~zaměstnanec~~ ~~[illegible]~~	

3

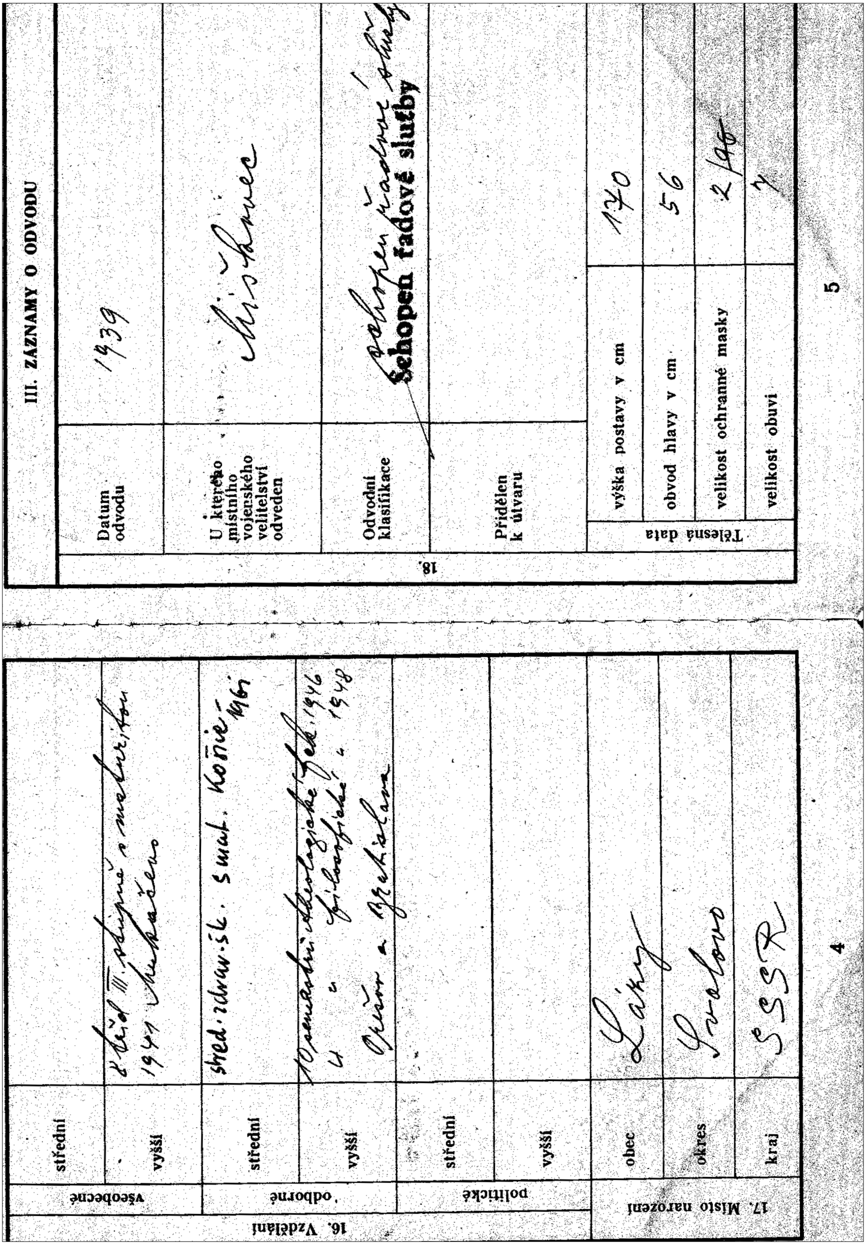

16. Vzdělání		
všeobecné	střední	
	vyšší	8 tříd III. stupně s maturitou 1941 Mukačevo
odborné	střední	stred. zdrav. šk. s mat. Košice 1961
	vyšší	10 semestrov theologické fak. 1946 4 " filosofické " 1948 Prešov a Bratislava
politické	střední	
	vyšší	

17. Místo narození	
obec	Lázy
okres	Svalovo
kraj	SSSR

4

III. ZÁZNAMY O ODVODU

18.	
Datum odvodu	1939
U kterého místního vojenského velitelství odveden	Miškovec
Odvodní klasifikace	schopen řadové služby Schopen řadové služby
Přidělen k útvaru	

Tělesná data	
výška postavy v cm	170
obvod hlavy v cm	56
velikost ochranné masky	2/90
velikost obuvi	7

5

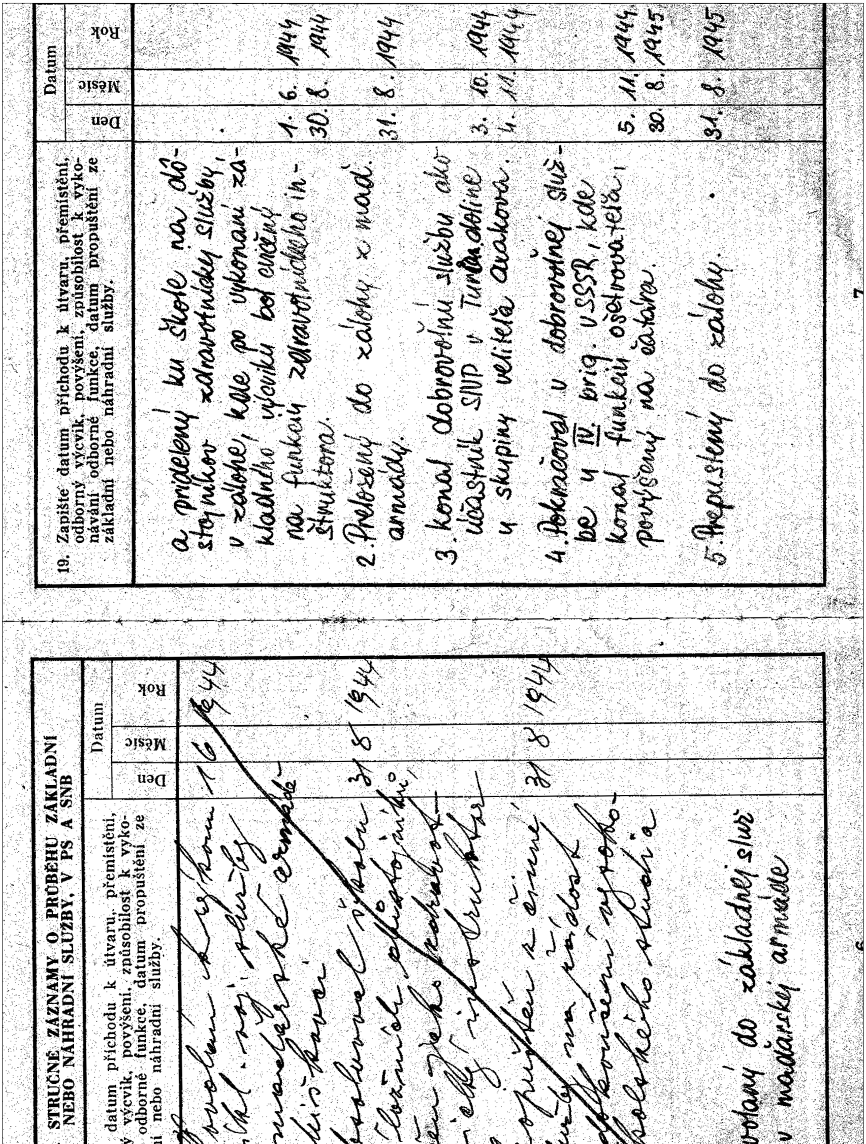

IV. STRUČNÉ ZÁZNAMY O PRŮBĚHU ZÁKLADNÍ NEBO NÁHRADNÍ SLUŽBY, V PS A SNB

19. Zapište datum příchodu k útvaru, přemístění, odborný výcvik, povýšení, způsobilost k vykonávání odborné funkce, datum propuštění ze základní nebo náhradní služby.	Datum		
	Den	Měsíc	Rok
~~4. Povolán k výkonu prakt. voj. služby v maďarské armádě v Liškovci~~	~~1~~	~~6~~	~~1944~~
~~2. Absolvoval školu záložních důstojníků, cvičen jako zdravotnický instruktor~~	~~31~~	~~8~~	~~1944~~
~~3. Propuštěn z činné služby na žádost k dokončení vysokoškolského studia~~	~~31~~	~~8~~	~~1944~~
1. Povolaný do základnej služby v maďarskej armáde			

19. Zapište datum příchodu k útvaru, přemístění, odborný výcvik, povýšení, způsobilost k vykonávání odborné funkce, datum propuštění ze základní nebo náhradní služby.	Datum		
	Den	Měsíc	Rok
a pridelený ku škole na dôstojníkov zdravotníckej služby v zálohe, kde po vykonaní základného výcviku bol cvičený na funkciu zdravotníckeho inštruktora.	1.	6.	1944
	30.	8.	1944
2. Preložený do zálohy v maď. armády.	31.	8.	1944
3. konal dobrovoľnú službu ako účastník SNP v Turčianskej doline v skupine veliteľa Asakova.	3.	10.	1944
	4.	11.	1944
4. Pokračoval v dobrovoľnej službe v IV. brig. v SSSR, kde konal funkciu ošetrovateľa, povýšený na čatára.	5.	11.	1944
	30.	8.	1945
5. Prepustený do zálohy.	31.	8.	1945

6 7

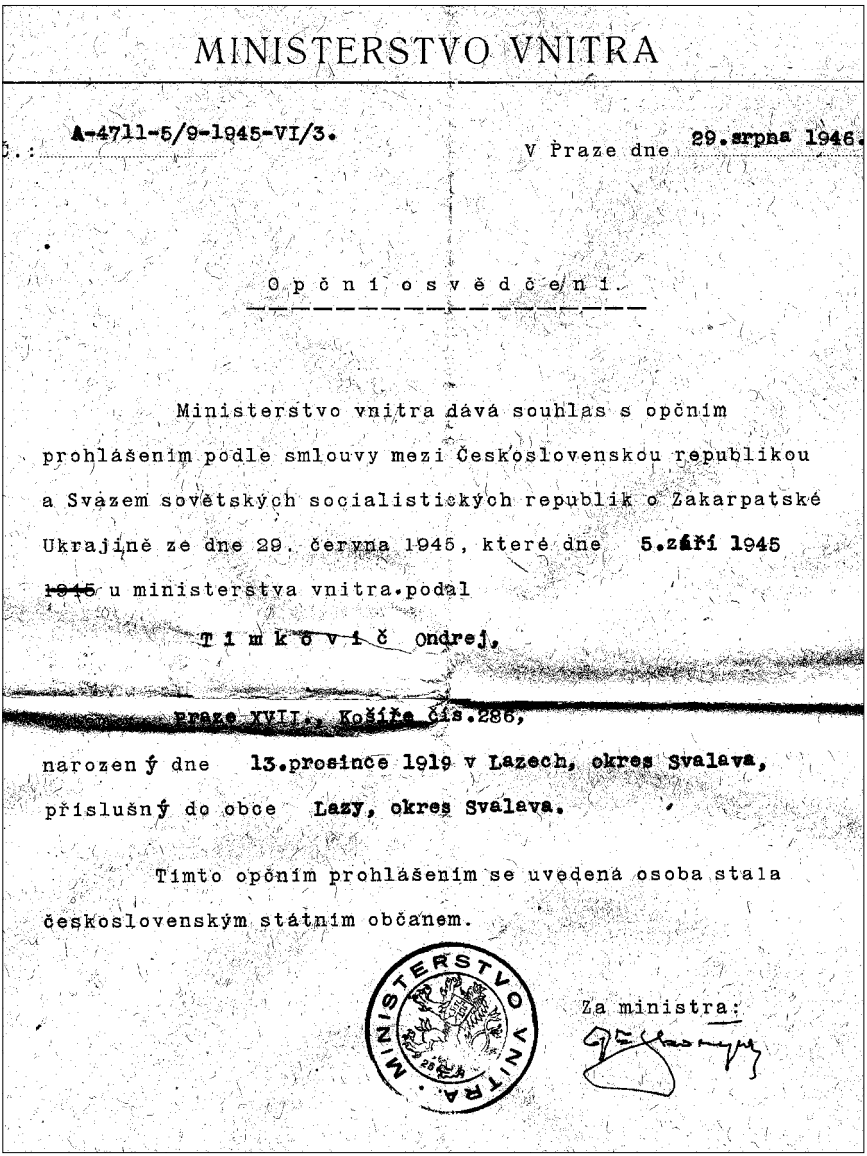

MINISTERSTVO VNITRA

č.j.: A-4711-5/9-1945-VI/3. V Praze dne 29.srpna 1946.

Opční osvědčení.

Ministerstvo vnitra dává souhlas s opčním prohlášením podle smlouvy mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině ze dne 29. června 1945, které dne 5.září 1945 ~~1945~~ u ministerstva vnitra.podal

T i m k o v i č Ondrej,

Praze XVII., Košíře čís.286,

narozen ý dne 13.prosince 1919 v Lazech, okres Svalava,

příslušn ý do obce Lazy, okres Svalava.

Tímto opčním prohlášením se uvedená osoba stala československým státním občanem.

MINISTERSTVO VNITRA

Za ministra:

Týmto dokumentom 29. augusta 1946 o. Andrij Timkovič obdržal československé štátne občianstvo. Bolo to 14 dní po jeho sobáši s Gizelou Havrilovou v Sečovciach.

7. Bohoslovec v Prešovskom gréckokatolíckom seminári, optovanie do Československa (1945/46)

Rok 1945 – 25-ročný vojak tajným poslom medzi Romžom a Gojdičom

Keď sa Andrij vracal po ukončení vojny zo Šale nad Váhom, už sa povrávalo, že Podkarpatská Rus bude definitívne pridelená k Sovietskemu zväzu. Preto sa už domov do Lazov pod Makytou nepokúšal vrátiť, ale sa najprv zastavil v Užhorode u svojho episkopa Teodora Romžu (1911-1947). Romža mu zveril tajnú depešu pre prešovského episkopa Pavla Gojdiča (1888-1960) a poslal ho do Prešova. Vojenská uniforma mu bola výbornou priepustkou.

U Pavla Gojdiča sa ohlásil ako gréckokatolícky bohoslovec z Mukačevskej eparchie. Bol oblečený vo vojenskej uniforme s vysokými vyblýskanými čižmami na nohách. Na episkopskom úrade už čakalo niekoľko desiatok kňazov, ktorí chceli hovoriť s vladykom. Jeho príchod vyvolal v ich radoch nemalý rozruch. Všetci sa s úctou a bázňou dívali na vychudnutého vojaka v uniforme 1. čsl. armádneho zboru, ktorého vladyka Gojdič prijal prednostne. Rozprávali sa dlho medzi štyrmi očami. Gojdič sa informoval o situácii v Užhorode a najnovších udalostiach z frontu. Pýtal sa ho i na Podkarpatskú Rus, či je to pravda, že sa už nevráti do Československa, ale sa stane súčasťou Sovietskeho zväzu. Vzni-

19-ročná Gizela Havrilová – neskoršia manželka Andreja Timkoviča

kali totiž a šírili sa všelijaké poplašné správy a chýry o pripojení celého východného Slovenska (až po Poprad) k Sovietskemu zväzu. Episkop Pavel mal totiž oprávnené obavy o jemu zverené stádo. Akú správu poslal vladyka Kyr Romža po bohoslovcovi Andrijovi Timkovičovi vladykovi Kyr Gojdičovi, sa nikto nezainteresovaný nikdy nedozvedel. Andrij o tom nechcel hovoriť ani po viacerých desaťročiach a tajomstvo si odniesol do hrobu (+1987). Kyr Romža zomrel mučeníckou násilnou smrťou o dva roky potom, čo bohoslovca Andrija poslal ku Gojdičovi… Andrij sa už do Užhorodu nevrátil a definitívne ostal v Československu.

Prozreteľnosť Božia zaúradovala: Andrij spoznáva rodinu sečovského gazdu Havrilu

27-ročný bohoslovec Andrij Timkovič (1919-1987) v roku 1946

Svjaščenomučenik bazilián Kyr Pavel P. Gojdič inkardinoval Andrija do svojej Prešovskej eparchie, tj. prijal ho za svojho bohoslovca. Podkarpatská Rus bola pripojená k Rusku. Andrij teologické štúdiá ukončil v Prešove. Skrze niektorých bohoslovcov, s ktorými študoval: Štefana Havrilu[1] (1922-1989), Mikuláša Havrilu (1918-2006) a skrze priateľa – mladého kňaza Juraja Bujňáka (1913-1999) sa zoznámil s nábožnou gazdovskou rodinou Havrilovcov žijúcou v Sečovciach. Juraj Havrila, prezývaný Džurbala (nar. 1. 1. 1881 v Trnávke, zomrel 29. 10. 1958 v Košiciach), tam

vlastnil, i keď nebol Zidom, aj reštauráciu-krčmu.

Nová, v priebehu jednej noci vytvorená medzištátna hranica natrvalo oddelila Prešov od Lazov pri Volovci. Preto Andrij cez prázdniny už nemohol chodiť domov do Lazov, ale častejšie chodieval do Sečoviec, a to mnohokrát i počas školského roka, hlavne, keď v seminári mali 1-2 dni voľna. Hladným chlapcom veľmi dobre padlo, že im štedrý a dobrosrdečný gazda a hlavne jeho gazdiná dali dobre najesť a veru vtedy sa nedali dvakrát prosiť a aj im zabalili… a keďže, ako sa hovorí, "láska ide cez žalúdok" a bolo tam aj jedno švárne dievča súce na vydaj… Andrijovi bola na nej najviac sympatická jej skromnosť – nerada nosila prstienky, náušničky či náhrdelníky… A tak si ju 15. augusta 1946 zobral za svoju manželku, ako najmladšiu dcéru Havrilovcov – Gizelu, (nar. 20. 8. 1927 v Sečovciach a po domácky prezývanú Babika-Babija). Do rodiny Havrilovcov sa už predtým, tj. v roku 1941, priženil gréckokatolícky bohoslovec-kňaz Juraj Bujňák – rodák z Blažova, ktorý si zobral staršiu dcéru Máriu Havrilovú (prezývanú Maňka, či Rija).

19-ročná rodáčka zo Sečoviec – Gizela Havrilová, neskoršia Timkovičová (1927-2000) krátko pred sobášom v roku 1946

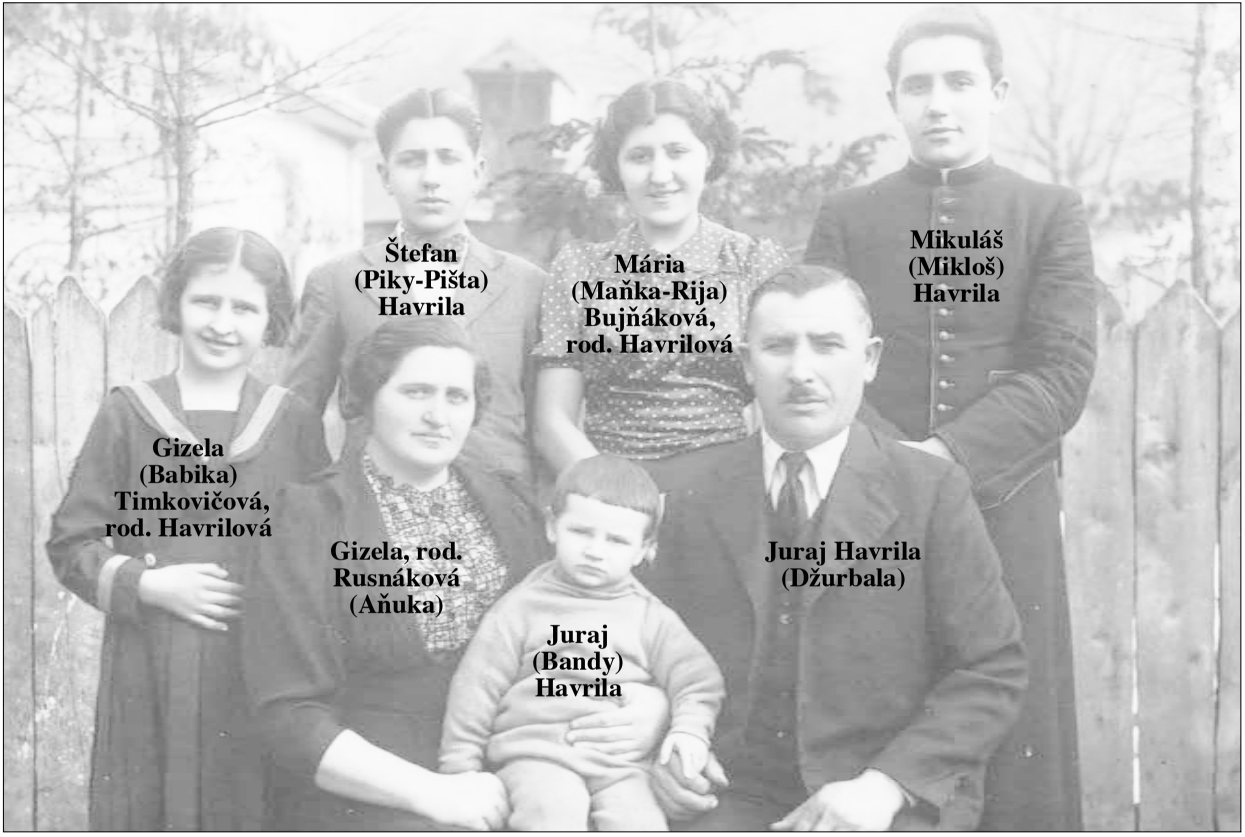

Rodičia a súrodenci Andrejovej manželky Gizely Havrilovej…

Štefan Havrila (prezývaný Pišta), rodný brat oboch dievčat, ten ktorý vlastne spolu so svojim bratom Mikulášom «spískal» sobáš Timkoviča a predtým Bujňáka, zostal však navždy neženatým celebsom a neskôr (22. augusta 1948), ako slobodný, bol tiež vysvätený na gréckokatolíckeho kňaza v baziliánskom monastyre v Prešove. Vysvätil ho svätý vladyka Kyr Pavel P. Gojdič, OSBM. Štefan Havrila (1922-1989) mal okázale primície v Sečovciach 5. septembra 1948. Obšírne o nich písali viaceré noviny a priniesli aj bohatý fotografický materál.

«Ta žadne take! V mojom dome še štriľac nebudze!…»

Rodina Havrilovcov bola hlboko veriacou a gréckokatolíckou rodinou. Hlavne matka Gizela, rodená Rusnáková (pôvodne Rusňáková) – prezývaná ako Aňuka (nar. 10. februára 1900 v Sečovciach, zomrela 25. mája 1971 v Košiciach) – pôvodne sa narodila v kalvínskej rodine, ale pri svojom sobáši sa stala gréckokatolíčkou – mala veľmi dobré srdce.

V čase hladu, o ktorý cez vojnové roky nebolo núdze, do ich reštaurácie prišli na obed neraz aj nemeckí oficieri, ale i partizáni z lesa. Raz sa stalo, že v zadnej komore jedli partizáni a vpredu Nemci. Keď sa partizáni dozvedeli, a mali už aj dobre vypité, o Nemcoch v prednej časti domu, chceli ísť a postrielať ich. Vtedy, a dodnes žijú očití svedkovia udalosti, Aňuka energicky zakročila:

— Ta žadne take…! V mojom dome še štriľac nebudze! Kec še chcece štriľac, ice do ľesa a ňe tu, – a nedovolila im. Partizáni potom, potácajúcim sa krokom, v tichosti vkĺzli do lesa… a Nemci sa o nich tiež nikdy nedozvedeli.

Pomoc židovskej rodine rabína Hechta pred fašistami

Na územiach okupovaných Nemcami bol za ukrývanie Židov stanovený trest smrti. I napriek tomu v čase vojny Aňuka (1900-1971) skrývala Židov z rodiny Hecht žijúcich v Sečovciach. Hecht bol veľkoobchodníkom s pivom, Neumann zas mal veľkovýrobu a predaj pálen-

ky. Títo nešťastní ľudia vediac, že budú musieť skôr, či neskôr opustiť Sečovce, ukrývali u krčmára Juraja Havrilu (1891-1958) svoj nábytok, periňanky a pod. Často chodievali k Havrilovi-Džurbalovi počúvať rádio a rozhlasové správy o priebehu vojny.

Keď začali deportácie Židov do koncentračných táborov v Nemecku (marec 1942), Židia-Hechtovci sa cez deň skrývali v Havrilovej plevni, či maštali a pod. Najstarší Hecht sa určitý čas ukrýval aj v Havrilovej prírodnej chladničke: bola to vykopaná jama, kde v zime navozili bloky ľadu, prikryli ich slamou a zemou. Tam sa v lete pivo uschovávalo a Havrila ľad v lete aj predával. Na vzduch vychádzali len v noci. Potom to už nemohli psychicky vydržať, a preto po niekoľkých mesiacoch ukrývania sa rozhodli, že odídu. Aňuka im na cestu vyúdila a nabalila húsky (lebo bravčovinu nejedli), a tak odišli. Havrilovi nechali litrovku plnú zlatých predmetov, aby ich pre nich uchoval. Ten ju potom zakopal v záhrade. Boli to zlaté retiazky, prstienky, náušnice…

Keď Nemci brali Židov do koncentračného tábora, ktosi zahlásil, že Havrilovci ukrývajú Židov a židovský majetok. Až dvakrát prišla prehliadka… Hechtovci už boli našťastie dávno preč. Našli však obliečky na vankúše a periny s vyšitými iniciálami «H» (H-echt). Našťastie priezvisko Havrilu tak isto začínalo na H, a tak Aňuka prehlásila pred gestapákmi, že periňanky sú jej… To ich zachránilo.

Židovské zlato zakopané v záhrade

Po skončení II. svetovej vojny sa vrátil iba najmladší syn z rodiny Hecht. Jeho rodičia na úteku po niekoľkých mesiacoch padli do rúk fašistov a zahynuli. Jemu sa podarilo ujsť na Západ do Anglicka, kde sa stal anglickým vojakom. Keď prišiel, mal už okolo 20 rokov a bol oblečený v elegantnej uniforme anglického vojaka. Žiadal si iba zlato a iné imanie ho nezaujímalo. Veď po evakuácii (evakuovaní boli v Lipanoch) aj tak z toho zostali len fragmenty. Sečovce boli totiž evakuované a opustený krčmársky dom Havrilovcov vykradnutý. Keď sa Havrilovci niekoľko mesiacov po evakuácii Sečoviec vrátili, domov našli s povybíjanými oknami a rozlámanými dverami. V izbách bolo na pol

metra konského hnoja… Eternitová strecha rozstrieľaná početnými náhodnými strelami od Dargova. Čo nebolo zakopané, alebo ináč skryté – všetko zmizlo. Ostal len obrovský klavír s krídlom, ktorý si u nich skryl Žid Neumann. Ruskí vojaci ho v strašnej zime nespálili len preto, že na ňom neustále hrali.

— Vojna bula i tak na daco dobra, – mudroval neskôr starý Džurbala, – treskuca žima v čaše evakuaciji vymražila šicke obisca a zbavila chyže od švaboch, proci chtorim še marno bojovalo caly život… Mraz totiž pomohnul vykynožic chrobaky…, – spokojne ukončoval svoje spomienky a bafkal zo svojej starej «pipky».

Keď spomínaný Havrila-Džurbala odovzdával mladému Židovi Hechtovi v záhrade vykopané zlato, tomuto sa v očiach zaleskli slzy povďačnosti. Zo zlata totiž nechýbalo absolútne nič, z toho, čo zanechali jeho rodičia v úschove u Havrilovcov. Mladý muž v anglickej uniforme prosil Havrilovcov, aby si zo zlata časť odobrali ako odmenu za čestnosť. Nechceli. Nakoniec mu Aňuka povedala:

— Dobre, dajce mi jeden maly perscenok na pamjatku za toto šicko, co zme spolu z vašov famelijov prežili.

— Vyberte si, ktorý chcete, – odvetil jej Hecht a vysypal zlato na stôl v kuchyni. Gizela-Aňuka (1900-1971) vybrala jeden najmenší zlatý prstienok s modrým očkom. Neskôr ho po nej zdedila práve jej dcéra Gizela-Babika (1927-2000) – neskoršia manželka Andreja Timkoviča. O Hechtovi viac nepočuli. Žije a podniká vraj kdesi na Západe.

---

[1] Štefan Havrila (1922-1989) pochádzal tiež z rusínskej rodiny keltského pôvodu. Avšak pod vplyvom slovakizácie sa začal pokladať za Slováka, preto sa hanbil za svoje rusínsky znejúce gréckokatolícke priezvisko («Havrila» je totiž odvodené od staroslovanského «Havrijil» = Gabriel). Preto si do svojho priezviska začal pridávať ešte jedno «l» podobne, ako sa to predtým písalo v maďarských oficiálnych dokumentoch. Úrady mu to akceptovali. Tak niektoré deti Juraja Havrilu si až do svojej smrti písali «Havrila»: napr. Gizela (1926-2000), Juraj (1935-1982) a niektoré užívali priezvisko s dvojitým «l» v tvare «Havrilla»: Mikuláš (1918-2006), Štefan (1922-1989), Mária (1921) – pozri str. 94. Zaujímavé bolo, že tak ako sa rozlíšili priezviskami do dvoch skupín, vo svojich dvoch skupinách spolu viac držali. Teda Gizela najlepšie vychádzala s Jurajom a Mikuláš najlepšie vychádzal celý život so Štefanom a Máriou.

Nr.18/1946.

Absolutorium.

Subscriptus Theologicae Academiae Rector et Notarius hisce testamur

R.D. Andream T i m k o v i č

oriundum e Lazy

natum anno 1919 die 13-a mensis decembris

religionis graeci ritus catholicae

ratione sui testimonii maturitatis in auditorem ~~nostrum~~ Užhorodensis theol. Academiae susceptum ab anno schol. 1941/42 -1943-44 ab anno 1944-45 usque 1945-46 finem secundi semestris anni schol. ------- utpote studiosum eiusdem Academiae cursum theologicum rite absolvisse cunctisque indigentiis congruenter satisfecisse et in moribus probitatem manifestasse.

Quorum in fidem testimonium hoc propria subscriptione sigilloque confirmamus.

Datum Fragopoli, die 24-a sept. 19 46.

Mgr. Emericus Sedlák
Rector Academiae.

Dr. Viktor Pothajecky
Notarius.

Potvrdenie v latinčine pre Andrija Timkoviča, že ukončil teologické štúdiá na gréckokatolíckej teologickej episkopskej Akadémii v Prešove v roku 1946.

8. Sobáš a rukopoloženie na gréckokatolíckeho kňaza (1946)

Rok 1946 – vesiľa-sobáš s Gizelou Havrilovou

Sobáš Andreja F. Timkoviča (1919-1987) a Gizely Havrilovej (1927-2000) sa uskutočnil vo štvrtok, práve na sviatok Uspenija Presvjatoj Bohorodici – 15. augusta 1946 v Sečovciach.

Sečovská gréckokatolícka cerkov bola počas II. svetovej vojny rozbombardovaná. V Sečovciach bola preto vtedy vytvorená na gréckokatolíckej fare z troch izieb – prebúraním priečok provizórna kaplnka. V tejto kaplnke sa uskutočnil sobáš Andrija Timkoviča a Gizely Havrilovej. Ako jediný bohoslužobný priestor táto kaplna slúžila až do roku 1972, keď bola vybudovaná súčasná moderná cerkov v Sečovciach. Z Podkarpatskej Rusi na sobáš nemohol prísť nikto – politická situácia to nedovoľovala.

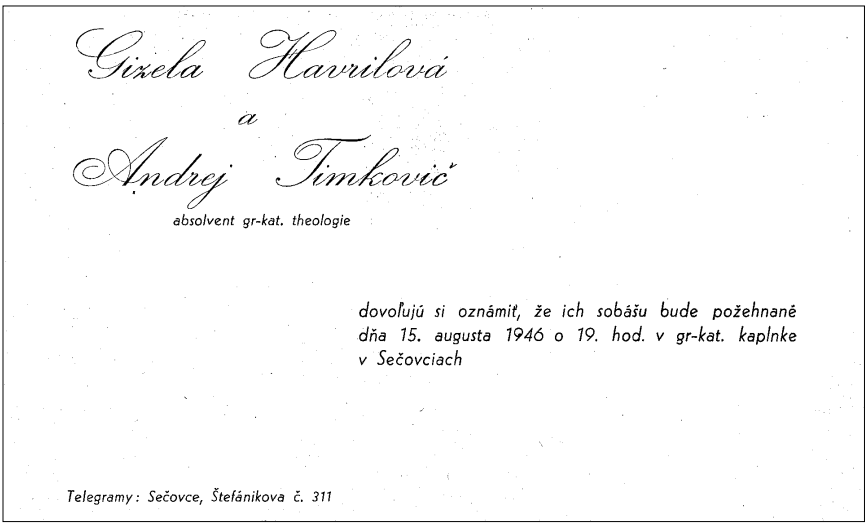

Gizela Havrilová

a

Andrej Timkovič

absolvent gr-kat. theologie

dovoľujú si oznámiť, že ich sobášu bude požehnané dňa 15. augusta 1946 o 19. hod. v gr-kat. kaplnke v Sečovciach

Telegramy: Sečovce, Štefánikova č. 311

Svadobné oznámenie Andreja Timkoviča a Gizely Havrilovej

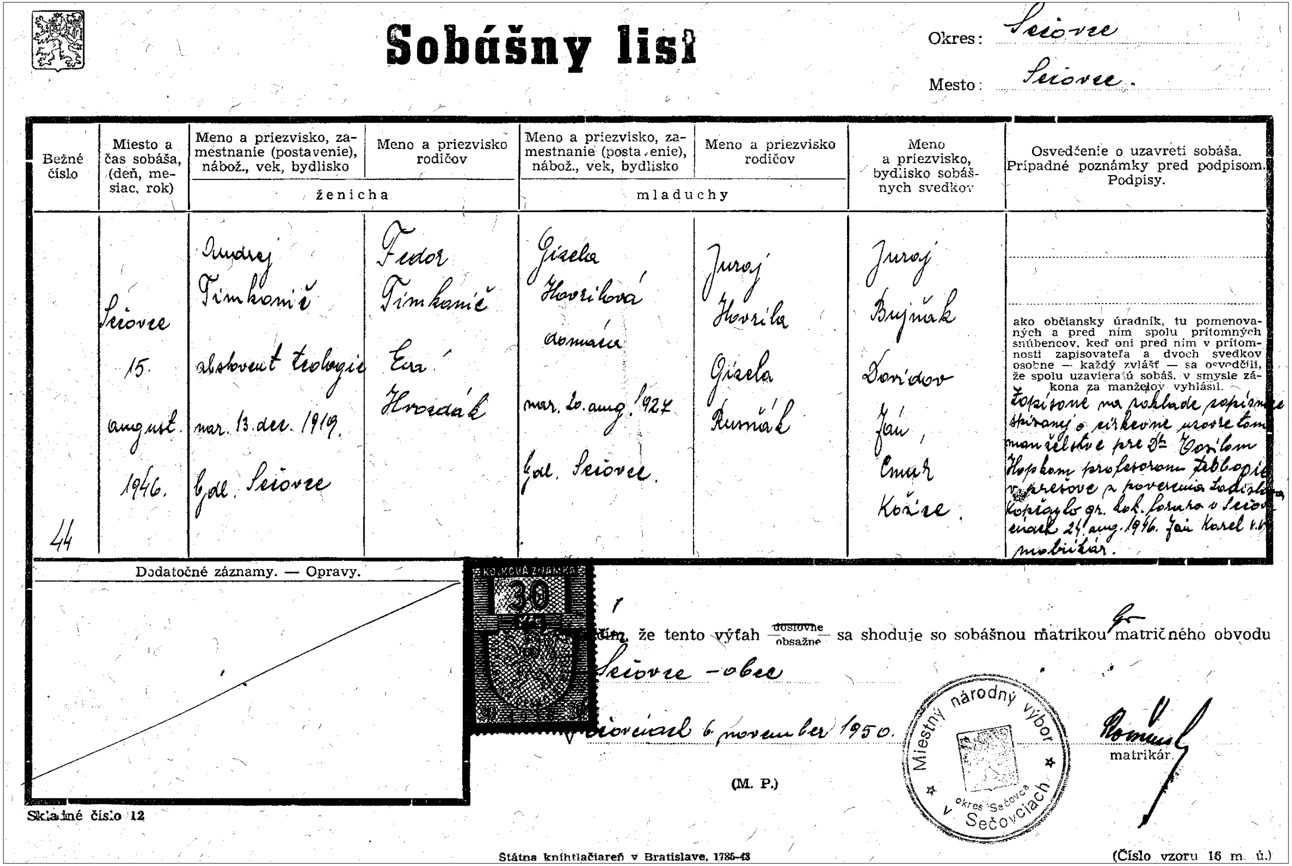

Sobášny list

Okres: Sečovce

Mesto: Sečovce.

Bežné číslo	Miesto a čas sobáša, (deň, mesiac, rok)	ženicha: Meno a priezvisko, zamestnanie (postavenie), nábož., vek, bydlisko	ženicha: Meno a priezvisko rodičov	mladuchy: Meno a priezvisko, zamestnanie (postavenie), nábož., vek, bydlisko	mladuchy: Meno a priezvisko rodičov	Meno a priezvisko, bydlisko sobášných svedkov	Osvedčenie o uzavretí sobáša. Prípadné poznámky pred podpisom. Podpisy.
44	Sečovce 15. august 1946.	Andrej Timkovič absolvent teologie nar. 13. dec. 1919. bydl. Sečovce	Fedor Timkovič Eva Hvozdák	Gizela Havrilová domáca nar. 20. aug. 1927 bydl. Sečovce	Juraj Havrila Gizela Kuruňák	Juraj Bujňák Dávidov Ján Čmár Košice.	ako občiansky úradník, tu pomenovaných a pred ním spolu prítomných snúbencov, keď oni pred ním v prítomnosti zapisovateľa a dvoch svedkov osobne — každý zvlášť — sa osvedčili, že spolu uzavierajú sobáš, v smysle zákona za manželov vyhlásil. Zapísané na základe zápisnice spísanej o cirkevnom uzavretom manželstve pre St. Tarilom Hopkom profesorom teologie v Prešove z poverenia ... gr. kat. farára v Sečovciach 24. aug. 1946. Ján Korel v.r. matrikár.

Dodatočné záznamy. — Opravy.

KOLKOVÁ ZNÁMKA 30 Kčs

Osvedčujem, že tento výťah ~~doslovne~~ obsažne sa shoduje so sobášnou matrikou gr. matričného obvodu Sečovce - obec

V Sečovciach 6. november 1950.

(M. P.)

Miestny národný výbor v Sečovciach okres Sečovce

matrikár

Skladné číslo 12

Štátna kníhtlačiareň v Bratislave, 1785-43

(Číslo vzoru 16 m. ú.)

Andrej mal vtedy 27 rokov a Gizela len 19…, bola teda o osem rokov mladšia. Tajomstvo manželstva im neudelil, ako obyčajne, sečovský gréckokatolícky farár, ktorým v tom čase bol o. Ladislav Kopčay (1906-1988),[1] ale mimoriadne na základe jeho poverenia, profesor gréckokatolíckeho seminára, ThDr. Vasiľ Hopko (1904-1976), ktorý sa o rok nato stal episkopom (chirotonizovaný bol 11. mája 1947) a po smrti bol 14. septembra 2003 blahorečený pápežom Jánom Pavlom II.

Krčmár Džurbala bol široko-ďaleko známy a práve vydával svoju najmladšiu dcéru…, tomu zodpovedal i veľký počet svadobných hostí. Aby o. Vasiľovi Hopkovi, ktorý bol vtedy profesorom v seminári, zabezpečili súkromie, dali ho prenocovať do izby, kde boli odložené torty a zákusky. V noci Hopko pri otáčaní sa na posteli zakopol nohou do sobášnej torty… Túto na druhý deň museli narýchlo «kozmeticky upraviť», aby nejako vyzerala. Na sobáši sa zúčastnila i Hopkova mama Anna, rod. Petrenková (1880-1952), ktorá bola ináč

Andrij Timkovič a Gizela rod. Havrilová v Sečovciach 15. augusta 1946

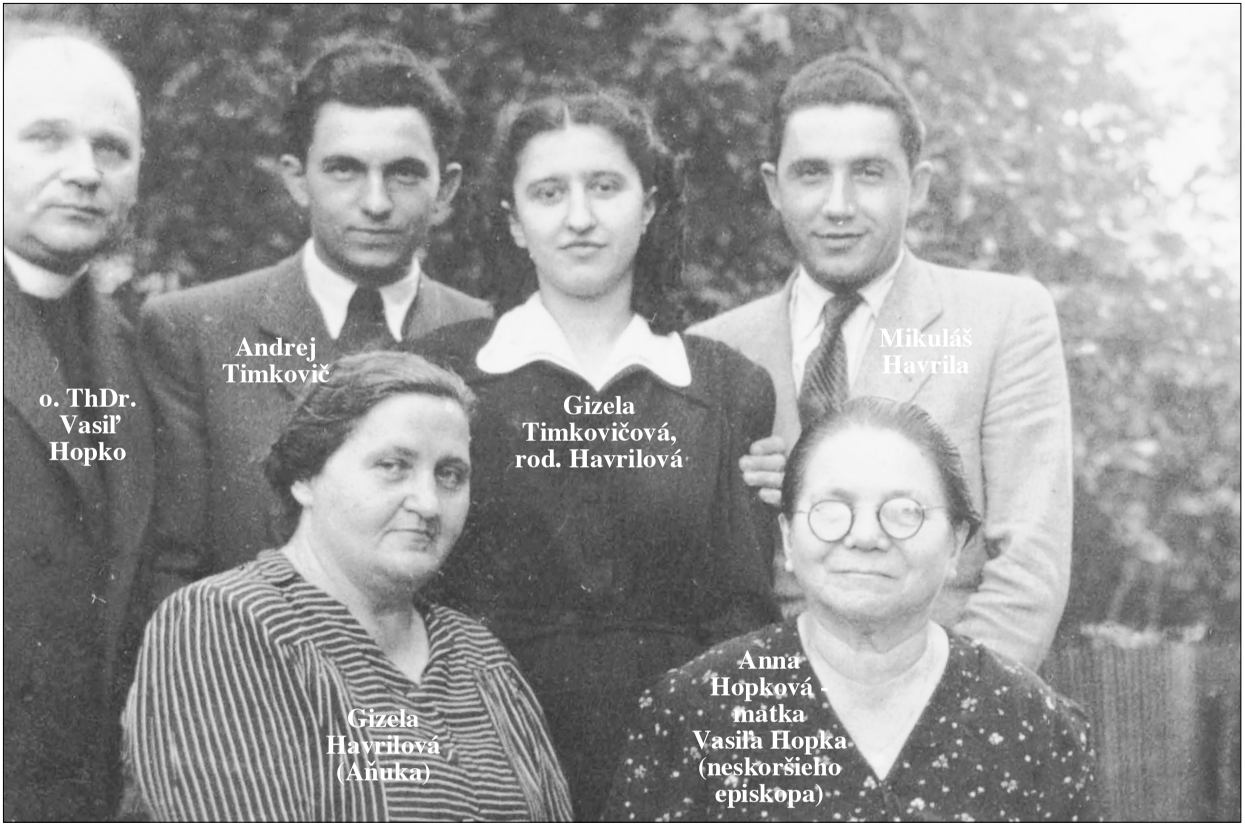

Fotografia novomanželov Andreja Timkoviča s Gizelou, teraz už Timkovičovou zo 16. augusta 1946, teda na druhý deň po svadbe

veľmi dobrou priateľkou rodiny Havrilovcov.

Priateľstvo bolo až také hlboké, že neskorší svätý episkop Vasiľ Hopko sa stal v roku 1942 krstným otcom jednej z vnučiek sečovských Havrilovcov – MVDr. Marici Bujňákovej (neskôr po vydaji mala priezvisko Matejovičová, 1942-2004) a zanechal Bujňákovcom po svojej smrti aj svoj rodinný dom v Prešove.

Ako neskôr Gizela (Babika) spomínala, bola v tom čase taká mladá, čistá a neskúsená, že po sobáši svojmu o osem rokov staršiemu manželovi naďalej vykala, podobne ako pred sobášom… Až niekoľko dní po sobáši si to vyjasnili a začali si s manželom tykať.

August 1946 – vysviacka na gréckokatolíckeho kňaza

O desať dní po sobáši, v nedeľu dňa 25. augusta 1946, bol Andrej za prítomnosti veľkého množstva ľudu vysvätený za gréckokatolíckeho kňaza. Vysvätil ho gréckokatolícky svätec-episkop Kyr Pavel P. Gojdič, OSBM (1888-1960, blahorečený pápežom Jánom Pavlom II. 4. novembra 2001). V ten istý deň svjaščenomučenik Pavel Gojdič vysvätil-rukopoložil spolu sedem kňazov: «*Nikolaj Gladiš, Nikolaj Hricov, Ladislav Hlebaško, Joann Zuber, Metodij Székely, Andrej Timkovič, Stefan Štilicha*».[2]

August 1946 patril medzi

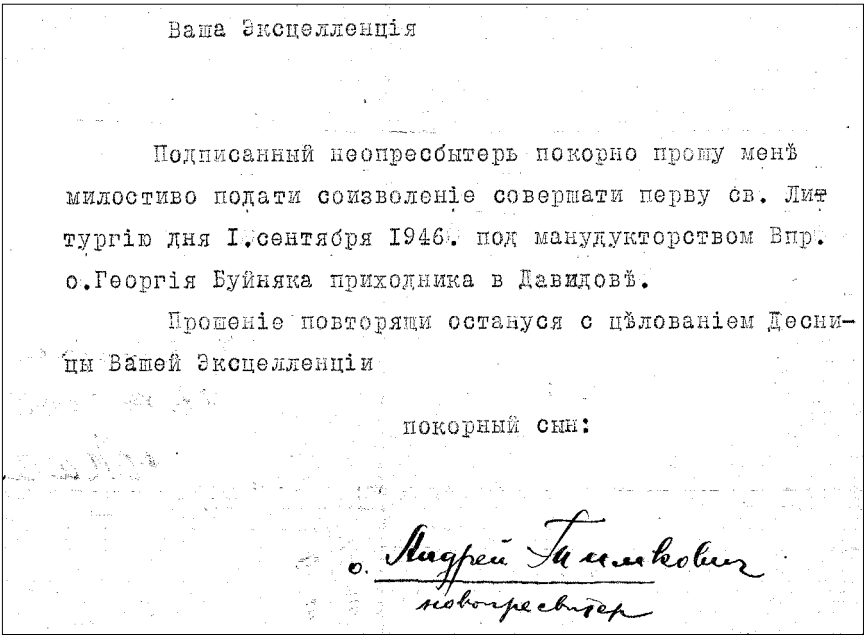

Ваша Эксцелленція

Подписанный неопресбытерь покорно прошу менѣ милостиво подати соизволеніе совершати перву св. Литургію дня I.сентября 1946. под манудукторствомъ Впр. о.Георгія Буйняка приходника в Давидовѣ.

Прошеніе повторящи остануся с цѣлованіем Десницы Вашей Эксцелленціи

покорный сын:

о. Андрей Тимковичъ
новопресвитеръ

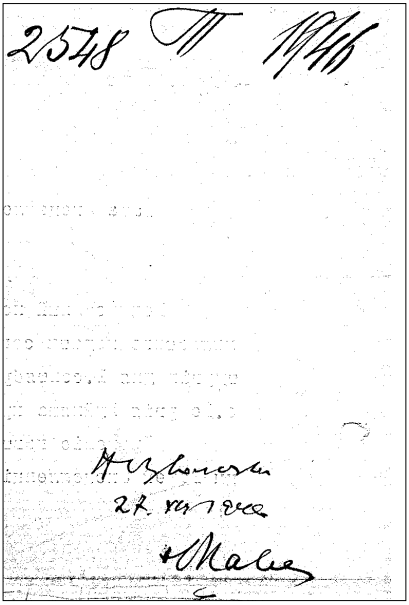

2578 III 1946

27. VIII 1946

+Павел

*Novojereji (novokňazi) museli písomne žiadať svojho episkopa o dovolenie odslúžiť svoju primičnú Službu Božiu. Na tejto strane (hore) je publikovaná písomná žiadosť novojereja Andrija Timkoviča vladykovi Kyr Pavlovi P. Gojdičovi o dovolenie odslúžiť primičnú Službu Božiu v Davidove u svojho švagra o. Juraja Bujňáka 1. septembra 1946. Na zadnú stranu tejto žiadosti (pozri vedľa) vladyka vlastnou rukou napísal «*Позволяю*» a podpísal sa «*27. VIII. 1946 + Павел*». S episkopským úradom v Prešove sa vtedy komunikovalo cyrilikou a po rusínsky. Prešovská gréckokatolícka eparchia bola od nepamäti stále «rusínskou». «Slovenskou» sa nečakane stala až po roku 1968 – a to administratívnym zásahom, ktorý sa v následných desaťročiach, veľakrát i s tichým násilím presadzoval do života a presadzuje sa i dnes.*

najšťastnejšie mesiace Andrija Timkoviča v jeho živote: **1.)** v tomto mesiaci sa oženil, **2.)** bol vysvätený na svjaščenika a **3.)** 29. augusta 1946 dostal aj štátne občianstvo «novej Československej republiky».

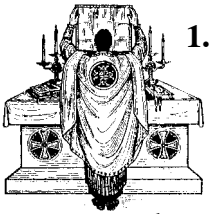

1. septembra 1946 – primície v Davidove

V nedeľu 1. septembra 1946 mal Andrej svoje primície, tj. svoju prvú Božiu Liturgiu v živote v Davidove, kde bol na fare jeho švagor mladý kňaz Juraj Bujňák (o. Bujňák pôsobil na fare v gréckokatolíckom Davidove v rokoch 1945-1950, 1968-1995).

Primície sa vždy konajú v rodnej obci. Do rodnej dediny Lazy pod Makytou na Podkarpatskej Rusi (v Zakarpatskej oblasti USSR) však bola "cesta zarúbaná" — jeho rodná obec sa už ocitla v inej krajine, v Sovietskom zväze. Na Zakarpatskej Ukrajine sa okrem toho už tušilo, že gréckokatolícka Cirkev bude zakázaná-zrušená. O rok nato sa to potvrdilo, keď mukačevský episkop svjaščenomučenik Teodor Romža bol 1. novembra 1947 zavraždený a v roku 1949 jeho eparchia zrušená. V Lazoch bol v tom čase okrem iného aj povojnový hladomor, ľudia zomierali od hladu. Preto sa primície neuskutočnili v Lazoch pod Makytou, ale v Davidove pri Vranove… Na svoje primičné obrázky si dal 26-ročný novojerej Andrij vytlačiť text:

«**Бди́те и моли́тесѧ, да не вни́дете въ напа́сть: дꙋхъ оу҆́бо бо́дръ, пло́ть же немощна̀.** Памятка Рукоположения й першої Служби Божої о. Андрія Тимковича неопресб. Пряшів 25. VIII. 1946 IX. 1. Давидово».

1946-1948 – štúdium na Karlovej univerzite v Prahe

O. Andrej Timkovič spolu so svojim švagrom o. Štefanom Havrilom študovali v školských rokoch 1946/47 a 1947/48 ako riadni poslucháči na Karlovej univerzite v Prahe. Prednášky a skúšky absolvovali na Filozofickej fakulte tejto univerzity.

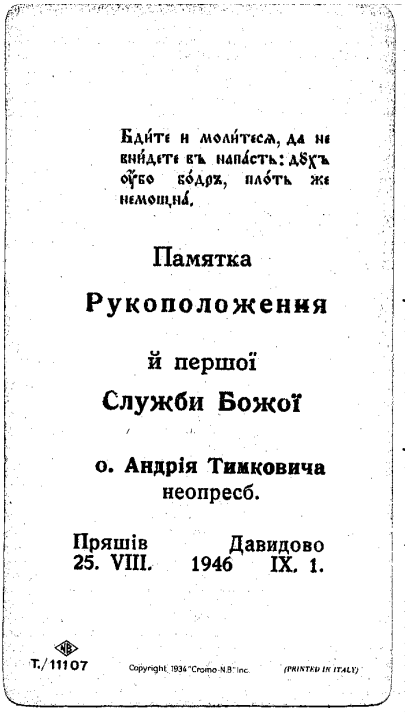

Бди́те и моли́тесѧ, да не вни́дете въ напа́сть: дꙋхъ оу̑бо бо́дръ, пло́ть же немощна́.

Памятка

Рукоположения

й першої

Служби Божої

о. Андрія Тимковича
неопресб.

Пряшів 25. VIII. 1946 Давидово IX. 1.

T./11107 Copyright 1934 "Cromo-N.B." Inc. (PRINTED IN ITALY)

Text na primičnom obrázku o. Andrija Timkoviča z roku 1946

Andrej v tom čase býval s manželkou u tesťovcov v Sečovciach na Štefanikovej č. 311, kde mal prihlásený aj trvalý pobyt. Do Prahy dochádzal vlakom. Neskôr sa presťahovali na faru do Stariny. Od 28. februára 1947 už o. Andrej mal trvalý pobyt na svojej fare v Starine. Pre nával pastoračnej práce medzi svojimi rusínskymi gréckokatolíckymi veriacimi v Starine však musel prerušiť sľubne sa rozvíjajúce štúdia na Karlovej univerzite v Prahe.

---

[1] Dcéru sečovského gréckokatolíckeho farára o. Ladislava Kopčaya, Kláru Kopčayovú (1940) si neskôr zobral za manželku najmladší syn Džurbalu – MVDr. Juraj Havrila (Bandy, 1935-1982). Mali spolu dve deti: Ing. Danielu (1964) a Ing. Igora (1967).

[2] Porov. *Благовѣстник*, Пряшев, 13 (1946) str. 8.

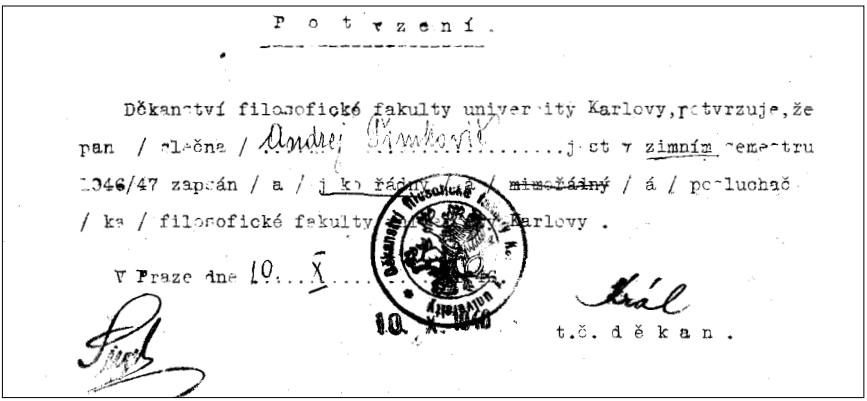

P o t v z e n í .

Děkanství filosofické fakulty univer ity Karlovy, potvrzuje, že pan / slečna / Andrej Timkovič .....j st v zimním semestru 1946/47 zapsán / a / j ko řádný / á / ~~mimořádný~~ / á / posluchač / ka / filosofické fakulty univ rity Karlovy .

V Praze dne 10. X. 1946

Král

t.č. d ě k a n .

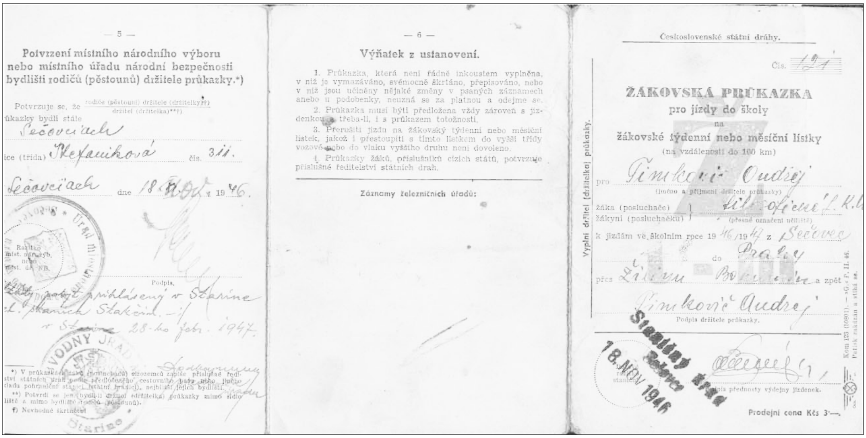

— 5 —

Potvrzení místního národního výboru nebo místního úřadu národní bezpečnosti bydlišti rodičů (pěstounů) držitele průkazky.*)

Potvrzuje se, že rodiče (pěstouni) držitele (držitelky)**) průkazky bydlí stále Sečovciach

ulice (třída) Štefániková čís. 311.

Sečovciach dne 18. XI. 1946.

Podpis.

— 6 —

Výňatek z ustanovení.

1. Průkazka, která není řádně inkoustem vyplněna, v níž je vymazáváno, svémocně škrtáno, přepisováno, nebo v níž jsou učiněny nějaké změny v psaných záznamech anebo u podobenky, neuzná se za platnou a odejme se.
2. Průkazka musí býti předložena vždy zároveň s jízdenkou a, třeba-li, i s průkazem totožnosti.
3. Přerušiti jízdu na žákovský týdenní nebo měsíční lístek, jakož i přestoupiti s tímto lístkem do vyšší třídy vozové nebo do vlaku vyššího druhu není dovoleno.
4. Průkazky žáků, příslušníků cizích států, potvrzuje příslušné ředitelství státních drah.

Záznamy železničních úřadů:

Československé státní dráhy.

ŽÁKOVSKÁ PRŮKAZKA
pro jízdy do školy
na
žákovské týdenní nebo měsíční lístky
(na vzdálenosti do 100 km)

pro Timkovič Ondrej

žáka (posluchače) žákyni (posluchačku) filozofickej f. K. U.

k jízdám ve školním roce 1946/1947 z Sečoviec do Prahy přes Žilinu a zpět

Timkovič Andrej
Podpis držitele průkazky.

18. NOV. 1946

Podpis přednosty výdejny jízdenek.

Prodejní cena Kčs 3.—

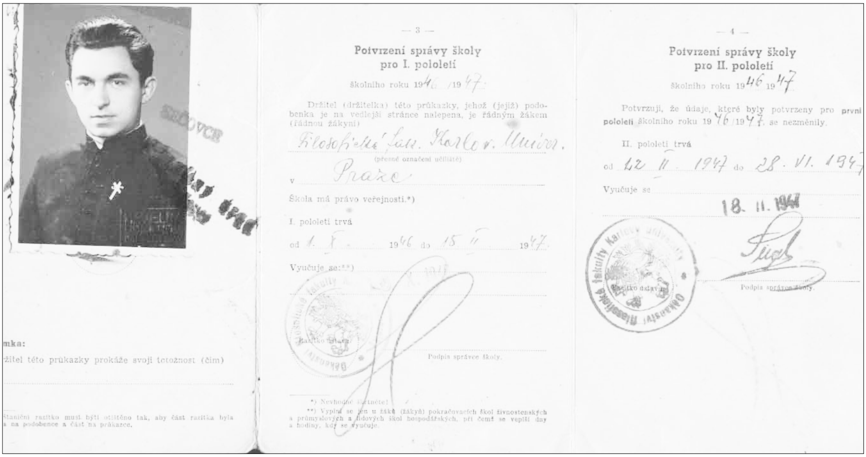

— 3 —

Potvrzení správy školy pro I. pololetí

školního roku 1946/1947

Držitel (držitelka) této průkazky, jehož (jejíž) podobenka je na vedlejší straně nalepena, je řádným žákem (řádnou žákyní) Filosofickej fak. Karlov. Univer. v Praze

Škola má právo veřejnosti.*)

I. pololetí trvá od 1. X. 1946 do 15. II. 1947.

Vyučuje se:**)

Podpis správce školy.

— 4 —

Potvrzení správy školy pro II. pololetí

školního roku 1946/1947

Potvrzuji, že údaje, které byly potvrzeny pro první pololetí školního roku 1946/1947, se nezměnily.

II. pololetí trvá od 22. II. 1947 do 28. VI. 1947

Vyučuje se

18. II. 1947

Podpis správce školy.

Ako študent Karlovej univerzity v Prahe mal o. Andrij Timkovič tento preukaz na zľavnené študentské cestovanie zo Sečoviec a neskôr zo Stariny do Prahy a späť v rokoch 1946-1947

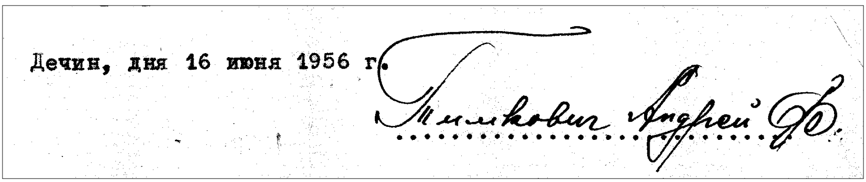

Podpis o. Andreja F. Timkoviča (1919-1987) v Děčíně v roku 1956

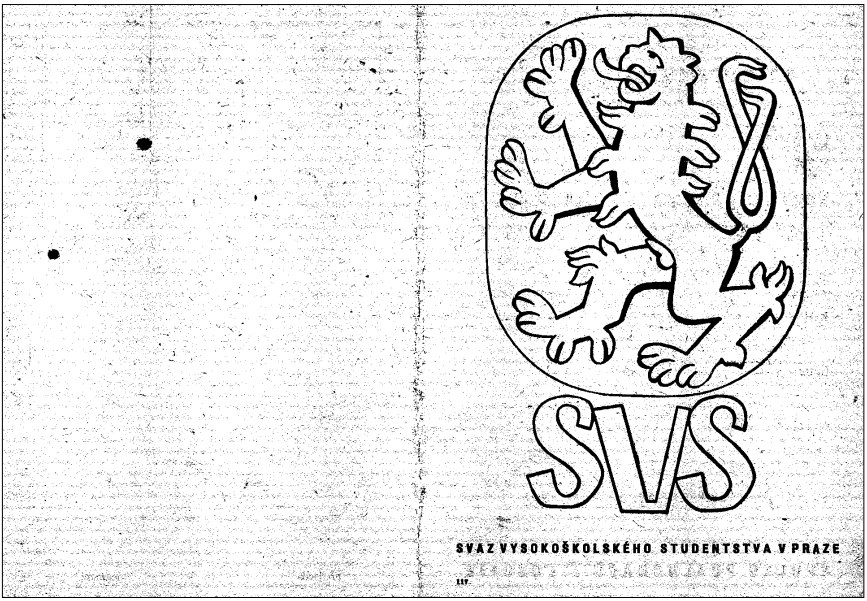

Ako poslucháč filozofie v Prahe o. Andrij Timkovič vstúpil do «Svazu vysokoškolského studentstva v Praze». Legitimácia z roku 1946.

9. Farár v Starine, okr. Snina (1946-1949)

Rok 1946 – prvé mesiace na fare

Svätý vladyka-bazilián Pavel Gojdič, OSBM (1888-1960), ihneď po rukopoložení o. Andreja Timkoviča, ešte v ten istý deň, ho vymenoval za farára do gréckokatolíckej rusínskej (ruténskej) dediny Starina (okr. Snina). Dekrét číslo 2653/1946 je datovaný dňom 25. august 1946 a je v ňom doslovne napísané toto:

> «Настоящим Ваше Высокопреподобіе приходником старинским выименую с тѣм, чтобы на время ‘заистеня’ Впр. о. Т. Пришляка в Крайной Быстрѣ поселилися – и вѣрников тамошных и на околицѣ – выслужили».

Preto o. Andrej sa nemohol hneď presťahovať s manželkou do Stariny, kde bol určený dekrétom od episkopa Pavla Gojdiča, ale sa prihlásil k trvalému pobytu v Sečovciach a zanechajúc manželku v Sečovciach išiel žiť a pôsobiť do Krajnej Bystrej, okres Svidník, kde zastupoval o. Prišľaka podľa príkazu episkopa v dekréte. O. Prišľak pochádzal z Ukrajiny, v Krajnej Bystrej, ktorá sa nachádza na hraniciach Slovenska s Poľskom a je obklopená lesmi, pomáhal ukrajinským partizánom banderovcom, ktorí bojovali za samostatnosť Ukrajiny aj proti Sovietskemu zväzu, a preto boli nemilosrdne prenasledovaní a strieľaní. Nevie sa, či obvinenie bolo opodstatnené, alebo vymyslené, ale faktom je, že zatykač bol pre tento dôvod vydaný aj na o. Prišľaka z Krajnej Bystrej. Jemu sa však podarilo zavčasu ujsť do Ameriky.

Jednalo sa o nebezpečné zastupovanie, lebo ak vojenský zbeho-

Novokňaz o. Andrij Timkovič so svojou Dušinkou (manželkou Gizelou) v Starine na fare v roku 1947. Slnko im svieti priamo do očí – na spodnej časti fotografie si možno všimnúť zvečnenú siluetu fotografa so šiltovkou na hlave…

via, či banderovci ešte žili v lesoch, mohli i gréckokatolíckeho farára v Krajnej Bystrej obťažovať a ohrozovať… Ale zastupovanie sa šťastne skončilo a o. Andrij zaujal svoje miesto v Starine.

Päť rokov trvajúce úpenlivé modlitby k sv. Jozefovi o príhovor, aby mohli mať deti

Do Stariny sa preto o. Andrij presťahoval aj s mladou manželkou až o niekoľko mesiacov neskôr. V tom čase Andrij volal-oslovoval svoju milovanú manželku Gizelu menom «Dušinka». Zaľúbená Gizela mu to oplácala menom «Zlatenko». Deti, na ich nemalý zármutok, nemali. Manželstvo bolo neplodné niekoľko dlhých rokov. Hospoď Boh skúšal túto gréckokatolícku kňazskú rodinu… a lekári tvrdili, že v tomto manželstve sa deti nikdy nenarodia. Skľúčení manželia sa však neprestávali modliť a úpenlivo prosili sv. Jozefa, pestúna Bohorodičky a Isuska o príhovor u Hospoda Boha.

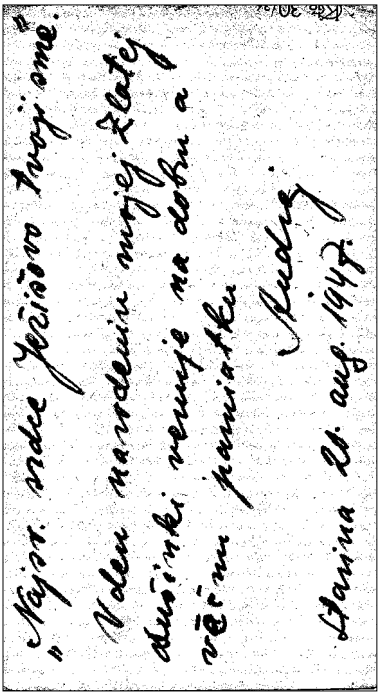

Vlastnoručné venovanie na zadnej strane sv. obrázka: určené manželke Gizele – «Zlatej Dušinke» k jej 20-tym narodeninám.

Po piatich rokoch boli ich vytrvalé modlitby vyslyšané. Preto ich prvé dieťa dostalo meno «Jozef», ako poďakovanie sv. Jozefovi za príhovor u Hospoda Boha. O. Andrij mal z narodenia svojho prvorodeného synáčka Jozefa tak veľkú radosť, že v momente, keď sa v roku 1951 dozvedel o jeho narodení, zahasil cigaretu, ktorú práve držal v ruke a od toho času prestal fajčiť! Ale o tom až neskôr…

Otec Andrij Timkovič dáva sv. príčastie svojej manželke v starinskej cerkvi roku 1947

POVERENÍCTVO ŠKOLSTVA A OSVETY
V BRATISLAVE

V Bratislave 28.januára 1947.

Č.: 15.242/47-prez.kult.

Vec: Andrej Timkovič,gr.kat.novokňaz - ustanovenie za farára do Stariny.

Odpoveď na číslo 265/47 zo dňa 15.I.1947.

Príloha:

Gr.kat.biskupský ordinariát

v P r e š o v e .

Ustanovenie Andreja Timkoviča,gr.kat.novokňaza za farára v Starine s platnosťou od 15. novembra 1946 beriem na vedomie.

Do ohľadu berúc provizórne zistený a do kongruy započitateľný čistý dôchodok na V.lustrum ročite Kčs 1.020.- spojený bezprostredne s vyššie uvedeným zastávaným duchovným miestom a s funkciou gr.kat.farára v Starine bez toho,že by sa prejudikovalo definitívnej úprave kongruálnych požitkov na základe zákona číslo 122/1926 Sb.z. a n.,resp.vl.nar.číslo 124/1928 Sb.z. a n. a zák. 167/1946 Sb.z. a n.,- súčasne poukazujem menovanému duchovnému od 1.decembra 1946 zúčtovateľnú zálohu na kongruu v ročitej sume Kčs 14.880.-,t.j. štrnásťtisícosemstoosemdesiat korún čsl., ako aj platový prídavok ročitých Kčs 6.000.-,t.j. šesťtisíc korún čsl., v mesačných vopred splatných čiastkach po odpočítaní všetkých zákonitých zrážok.

Ráčte o tom menovaného upovedomiť.

Za poverenika:

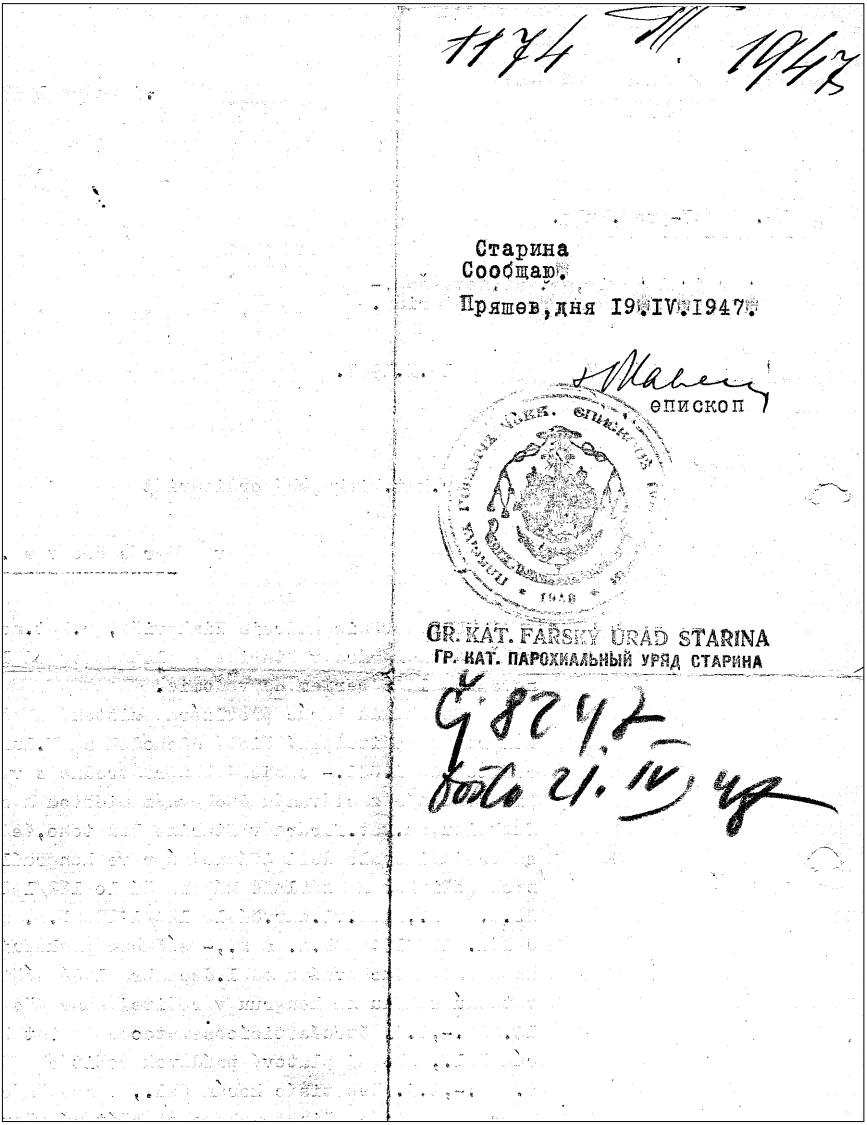

Na str. 157-158: platový výmer pre o. Andrija Timkoviča v Starine v roku 1947 – predná a zadná strana dokumentu. Na zadnej strane (pozri hore) vladyka Pavel P. Gojdič píše úradne po rusínsky «Старина, Сообщаю (= upovedomujem). Пряшев, дня 19. IV. 1947». *Podpísaný je* «+Павел, епископ».

V diaľke sa ozvalo zavýjanie vlka, no vlk to nebol!

Tento príbeh sa stal v Starine koncom novembra 1946, tesne po II. svetovej vojne. Bol všeobecný nedostatok potravín…

Neskorý jesenný deň sa rýchle chýlil ku koncu. Na zemi sa kde-tu belel biely poprašok prvého snehu. Bolo veľmi chladno a sychravo. Vlhká zima zachádzala pod akékoľvek oblečenie až do kostí a o. Andrijovi Timkovičovi v tomto nepomáhal ani ťažký vlnený vojenský kabát, ktorý si priniesol z frontu a nosil ho aj vo svojej prvej farnosti. Dnes si výnimočne skrátil cestu odbočiac popod les po chodníku vedúcom povedľa cigánskej osady. Z komínov chatrčí čupiacich tesne jedna vedľa druhej sa hojne dymilo. Práve ukončil večernú Službu Božiu, ponáhľal sa do útulného tepla na faru, kde jeho mladučká manželka udržiavala oheň v železnej piecke… Rozmýšľal nad krásou spevu svojich rusínskych-ruténskych veriacich, že dnes intonovali takú ľubozvučnú tóninu *Hospody pomiluj*, akú predtým ešte nikdy nepočul. Zo zadumania ho prebralo podivné zavýjanie v diaľke… Andrij sa zastavil a náhlivo si posunul dozadu kozácku čiapku z čierneho perziánu, ktorú nosieval nasadenú aj na ušiach – aby lepšie počul.

Hrôzostrašné zavytie sa zopakovalo. Doma v Lazoch, na temer samotných hrebeňoch Karpát, často počul zavýjanie karpatských vlkov… Toto však vlk nebol! Nepríjemný mráz mu prebehol po chrbte. Bolo to zavytie zvieraťa, alebo človeka? Keď sa ozvalo opäť, presne sa zorientoval, odkiaľ prichádza. V zlom tušení sa prežehnal, rukou poblahoslovil cestu pred sebou znamením veľkého kríža a odhodlane sa pobral za zvukmi.

Tma rýchlo hustla. Ešte šťastie, že biely sneh tu a tam svietil na cestu. Ťahavý zvuk ho viedol k táboru cigánov. Ešte tu nebol, veď v Starine pôsobil len pár týždňov. Mrazivý vzduch opäť preťalo ťahavé stonanie. Potvrdilo zlú predtuchu. Zastal a znova načúval, či opäť nezačuje niečo v zlovestnej tme. Áno, nemýlil sa, opäť sa ozvalo

stonanie, tentoraz celkom zreteľne a len niekoľko krokov pred ním. Veľmi opatrne, podobne ako bol zvyknutý na fronte, sa zakrádal vpred. Na priedomí obydlia, ak sa to obydlím vôbec dalo nazvať, sa čosi pohlo. Hrôza! Pod kúskom potrhaného vreca sa tam chúlil polonahý starý zarastený cigán, a trasúc sa na svojom od zimy zme-

Starinská gréckokatolícka cerkov tesne po II. svetovej vojne, v čase keď tam pôsobil o. Andrij Timkovič. Dnes už neexistuje, lebo na mieste dediny sa dnes nachádza Starinská vodná nádrž.

ravetom tele čakal svoju smrť. Počiatočné zdesenie v Andrijovi vystriedal neudržateľný spravodlivý hnev. Pochopil, že bezmocného starca schválne vyhodili von na mráz, aby do rána zahynul.

— Dido, što tu robite? Čom nejdete dnuka? Šak zamerznete i pomrete! – vyhŕkol jedným dychom.

Nešťastník mu nič neodpovedal. Už nevládal. Otec Andrij náhlivo zabúchal na polospráchniveté dvere cigánskej chatrče, a odchýliac ich vstúpil rozhodne dovnútra. V pološere začmudenej malej izbice sa krčilo, či ležalo okolo 20 osôb rozličného pohlavia a veku… Ležali a kŕmili sa hrubými krajcami chleba, natretými maslom a slivkovým lekvárom; pri stene na ohnisku syčal hrniec s kávou, ktorej vôňa napĺňala celú začmudenú kuticu. Bolo tak, ako predpokladal: Cigáni jednoducho vyhodili deda von, lebo podľa nich dlho žil a zavadzal. Urobili to za účelom, aby do rána zamrzol. Starký už ani nerozprával, len unavené čierne oči spomedzi šedivých špinou a potom pozliepaných a zároveň rozcuchaných vlasov prosili o zmilovanie…

— To je rašaj…, rašaj!, – s bázňou v hlase zvolal ktorýsi počernavý chlapec.

Hneď po tomto odhalení jednotliví cigáni začali náhlivo vstávať. Po cigánsky sa totiž kňaz povie «rašaj». Rašaj Andrij však neprestával kričať na cigánov, a presviedčať ich, že zabiť deda zamrznutím je ťažkým hriechom. Stál v pootvorených dverách a rázne ich vyzýval, aby polozamrznutého starca prijali dovnútra. Všetci cigáni, a to aj z ostatných chatrčí povyliezali – povychádzali von na dvor. Bolo ich až neuveriteľne veľa: muži, ženy, deti… Zo všetkých strán naň gánili tváre tej najhoršej bandy pirátov. Boli to ľudia spravidla úžasne biedni, bez hocakého majetku, bez práce a vo svojich potrebách veľmi nenároční. Deti sa tlačili dopredu, išli sa rozpučiť od zvedavosti.

Kňaza-rašaja sa báli. Rašaj Andrij bol oblečený v dlhej čiernej reverende, ktorá mu vykúkala spod trocha kratšieho vojenského

Otec Andrij Timkovič so svojou manželkou Gizelou v Starine v roku 1947

kabáta. Cigáni rašaja vždy kládli na roveň mocného čarodejníka, ktorý narába s božstvami, démonmi a záhrobím, a preto si s nim neradno nič začínať. No jeho slovné dôvody si nikto nevšímal. Darmo Andrij argumentoval kresťanskou morálkou, darmo apeloval na ich svedomie a ľudský cit, nikto sa z cigánov ani nepohol, aby starca vzal dovnútra. Len nechápavo a zvedavo pozerali na rašaja Andrija a boli, akoby sa ich nič z toho, čo hovorí, netýkalo – vytesaní z tvrdého čierneho žulového kameňa.

— …brý dzeň, – povedal polohlasne sám vajda. Bolo to jediné, na čo sa zmohol: proste tam stál, vyvaľoval oči a pochabo sa usmieval, zatiaľ, čo o. Andrij hlasne kričal.

Po telesnej stránke bol vajda naozajstným majstrovským kusom, avšak jeho črty by Darwin mohol použiť na podporu svojej teórie vývoja. Keď raz vykopú jeho lebku, budú mať ľudia podozrenie, že starinský chotár bol kolískou ľudstva. No aj keď mal nízke čelo, vyčnievajúce obrvy a tak isto vystrčenú dolnú časť tváre s malou bradou, veľkými perami a s dokonalým radom zubov, hrubý nos a bystré zvieracie oči, nebol tento cigán napriek celému svojmu zjavu hlúpy opičiak. Naopak, bol nezvyčajne šikovný a duševne čulý a mal prenikavý zmysel pre humor i záhrobné záležitosti. Nielen on sám, ale aj všetci ostatní boli mimoriadne poverčiví.

Andrij si v zlomku sekundy uvedomil, že tu žiadne morálne argumenty neobstoja. Pri pastorácii s cigánmi treba niekedy veľmi rafinovanej diplomacie, inokedy zasa veľkej pevnosti, aby človek ovládol tieto veľmi nedisciplinované, často na samej hranici zločinnosti sa pohybujúce elementy. Vtedy mu hlavou preblesla spásonosná myšlienka a hneď ju aj vyslovil, pokojne a chladnokrvne, ako školený psychológ, či krotiteľ divej zveri, pomaly, s dôrazom na každé slovo:

— Što… to… z nym… robite? Však… vas…… bude… po smerti… choditi… strašyti!

To zabralo ako blesk z jasného neba. Keby hrom znenazdajky u-

drel medzi túto chásku, nedala by sa viac do pohybu ako po tomto vyhlásení. Zrazu všetci všetko chápali. Každý chcel pomáhať. Svalnatý vodca-vajda naraz, akoby sa v zlomku sekundy prebral z večného spánku. Bol ako zelektrizovaný a po obdržaní nečakanej energie priskočil k starcovi a chytil ho pod pazuchu z jednej strany, no tento bol príliš skrehnutý a nevládny. Pozrel sa preto na ostatných rovesníkov a hlavou im dal znamenie. Tí hneď chvatne priskočili k starcovi. Spoločnými silami ho odvliekli, strkajúc jeden do druhého, do chatrče. Staré cigánky akoby na povel, opreteky prerušili hrobové ticho a masovým bedákaním doprevádzaným zalamovaním rúk jedna cez druhú uisťovali rašaja-svjaščenika, že sa oň postarajú. Všetci boli naraz rozhorčení nad trestuhodným zaobchádzaním so starým človekom a vinníka samozrejme nebolo.

Otec Andrij Timkovič medzi starinskými Rómami v roku 1947

Na druhý deň, keď celý chotár bol už zaliaty lúčmi slnka blyštiacimi sa na čerstvo napadanom bielučkom snehu, o. Andrij navštívil starého cigána v chatrči a zaopatril ho. Skutočne sa o neho vzorne starali, ale už to nepomohlo. O dva dni nato bol pohreb.

Cigáni pre zomrelého starčeka objednali na ich pomery neuveriteľný stredný pohreb! V tom čase boli totiž v Starine zavedené tri druhy pohrebov a mladý novojerej Andrij to musel dodržiavať. Pohreb malý, stredný a veľký. Rozlíšené boli nielen finančne (pre farára, kantora, cerkovnika a cerkov), ale aj množstvom obradov. Odlišovali sa takými vecami ako množstvom čítaných Evanjelií po ceste na cintorín, počtom a dĺžkou zvonení na cerkovných zvonoch a pod.

Na pohrebe bol komplet celý tábor. Všetci plakali a jačali, ako keby z nich drali kožu. Ani jedno oko nebolo suché. Keď o. Andrij lopatou pečatil hrob na cintoríne robiac ňou znak v tvare kríža po bokoch hrobu, «*do vtoraho prišestvija Isusa Christa*» (teda do konca sveta), zarastený cigán-vajda so širokými plecami, ale aj s odstávajúcim pupkom, ktorý sa nedal utajiť i napriek tomu, že mal na sebe hrubý baraní kožuch, mu prosebne šepol do ucha:

— Otče nebeckyj… lem ho dobri zapečatajte, naj nevyjde z ňoho nas strašyti…

— Kantor a ja, – spomínal o. Andrij, – sme len ťažko vedeli udržať vážne tváre. Potom cigáni začali spievať úryvky zo starej piesne, po cigánsky – samozrejme.

Po pohrebe bola komašňa-kar. Hrala typická cigánska muzika, všetko bolo na nohách, poháriky so slivovicou len tak štrngali.

Táboroví cigáni, ako to dosvedčujú etnológovia, prechovávajú i dnes vo svojom konaní mnohé pradávne pohanské obyčaje. U pohanských národov (Slovanov nevynímajúc) bolo obyčajom, že ak starcom či starenám vypadali zuby (znamenie staroby), aby títo uvoľnili miesto pri stole a v dome pre mladých vnukov a pravnukov, odvádzali ich v zime do hôr na kultové miesta, a tam ich

o. Andrij Timkovič so svojou manželkou Gizelou a starinskými, od biedy a práce v domácich hospodárstvach predčasne zostárnutými deťmi roku 1947

ponechávali, aby v mrazoch zahynuli, prípadne aby ich roztrhali vlci. Niečo podobné sa dialo v roku 1946 v Starine. Hlavnou a bezprostrednou príčinou tohto konania však boli priam nemožné sociálne, hygienické a zdravotné podmienky tesne po II. svetovej vojne.

Rok 1948 – o. Andrij sa stal utajeným dobrodincom chudobného študenta

Dobročinnosť a vynaliezavosť zbožného ďako-učiteľa Vorobcja (bol aj kantorom v gréckokatolíckej cerkvi) z Lazov pod Makytou, ako i zbožnej «babušky» Jekateriny Breško-Breškovskej (1844-1934) a ďalších dobrodincov, zanechali na Andrijovi hlbokú pozitívnu stopu. Dobro plodí ďalšie dobro… a príklady priťahujú…

Keď sa o. Andrij vo svojej prvej farnosti v Starine trochu "ekonomicky uchytil", po dohode so svojou manželkou Gizelou (1927-2000) a svätým episkopom Gojdičom (1888-1960), si od roku 1948 zobral na starosť jedného úplne chudobného študenta, ktorému mesačnými splátkami hradil komplet celé štúdium i internát bez toho, aby sa tento dozvedel meno svojho tajuplného dobrodinca. Tak isto sa za neho aj s manželkou modlili.

Ten študent sa stal nakoniec výborným gréckokatolíckym kňazom. Andrij a ani jeho manželka Gizela (Babika) nikdy nikomu neprezradili jeho meno. A to dokonca ani po rokoch svojim deťom ho nechceli povedať s argumentom, že ten človek ešte žije, aby mu to nebolo trápne, aby sa necítil menejcenným, a aby im nemohol poďakovať.

Pri písaní tejto knihy, autor v domácom archíve objavil po rusínsky písanú odpoveď episkopa Pavla Gojdiča z roku 1948, kde Timkovičovcom prideľuje chudobného bohoslovca, že mu budú uhrádzať 200 korún mesačne na štúdiá (pozri dokument na str. 168). Bol to bohoslovec z tretieho ročníka, dnes už nebohý **Josif Šoltýs (Šoltes)** (1925-1994) – pozri foto na str. 315.

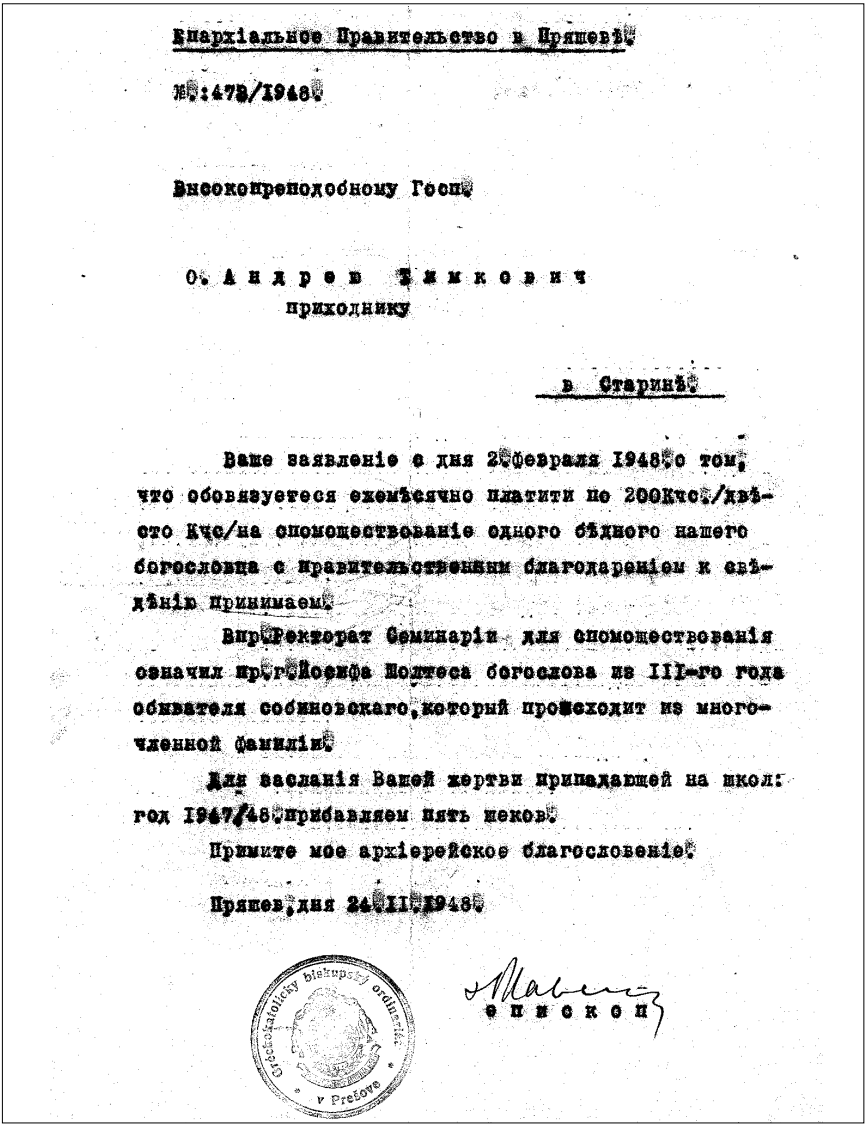

Епархіальное Правительство в Пряшевѣ.

№:478/1948.

Высокопреподобному Госп.

О. Андрею Тимковичу
приходнику

в Старинѣ.

Ваше заявленіе с дня 2.Февраля 1948.о том, что обовязуетеся ежемѣсячно платити по 200Кчс./двѣсто Кчс/на спомоществованіе одного бѣдного нашего богословца с правительственнымъ благодареніем к свѣдѣнію принимаем.

Впр.Ректорат Семинаріи для спомоществованія означил пр.г.Іосифа Шолтеса богослова из III-го года обивателя собиновскаго,который происходит из многочленной фамиліи.

Для засланія Вашей жертви припадающей на школ: год 1947/48.прибавляем пять неков.

Примите мое архіерейское благословеніе.

Пряшев,дня 24.II.1948.

Єпископ

Odpoveď vladyku Pavla Gojdiča z roku 1948 a pridelenie tretiaka-bohoslovca Josifa Šoltýsa o. Andrijovi Timkovičovi, aby za neho uhrádzal štúdiá – 200 korún mesačne… Timkovič za neho platil až do apríla roku 1950, keď bola zrušená gréckokatolícka Cirkev.

Pedagogická chyba? Somárske uši nenapraviteľnému chlapcovi v Starine

Keď sa v roku 1993 stal najmladší syn Andreja, Vladimír Timkovič gréckokatolíckym kňazom-baziliánom, jeho otec Andrej Timkovič už nežil (1919-1987), preto mu už nijaké rady do kňazskej služby nemohol dať. Tento nedostatok nahrádzala jeho matka Gizela (1927-2000). Mamka porozprávala synovi, okrem iného, i tento smutný príbeh zo Stariny – na poučenie:

— Keď sme boli po II. svetovej vojne na fare v Starine, ktorá je dnes už zatopená Starinskou vodnou priehradou, – zaspomínala matka:

— Bol tam jeden nevychovaný chlapec-šarvanec, ktorý v cerkvi veľmi vyrušoval, a to i počas nedeľných Služieb Božích. Tvoj otec ho mnohokrát upozorňoval a napomínal. Dokonca veľakrát navštívil aj jeho rodinu a hovoril s jeho rodičmi. Nič nepomáhalo. Chlapec naďalej roztopašne vyrušoval na hodinách náboženstva i na bohoslužbách. Tvoj otec dostal kedysi bitku od svojho farára, keď bol malý – ešte v Lazoch, na Podkarpatskej Rusi, preto si zaumienil, že nikdy a v žiadnom prípade nebude biť deti, ktoré mu budú zverené na farnosti. Čo teda mal robiť? Keď si ani vlastní rodičia s dosť podrasteným synom tiež nevedeli rady? V jednu nedeľu, keď chlapec opäť v cerkvi drzo vyvádzal a pobehoval, tvoj otec už mal pripravené papierové somárske uši a dal príkaz kurátorom, aby ich po Službe Božej priviazali na hlavu chlapcovi a nechali ho takto so somárskymi ušami kľačať pred cerkvou, keď ľudia budú vychádzať. Tak aj urobili. Chlapec kľačal… nemohol utiecť, lebo kurátori naň dozerali. Pustili ho, až keď sa tvoj otec zobliekol z ríz. Bolo to účinné. Chlapec prestal v nasledujúce nedele v cerkvi vyvádzať. Neskôr však, na prelome šesťdesiatych rokov 20. storočia sa tento chlapec, už ako otvorený ateista, stal nielen komunistom, ale aj predsedom komunistickej strany v kraji. Tvoj otec mal vždy potom výčitky svedomia, že možno i on napomohol k tomu, že tento chlapec tak otvorene bojoval proti Cirkvi a Bohu. Preto si pamätaj, – dodala matka:

Gizela Timkovičová

Gizela Timkovičová, rod. Havrilová (1927-2000), jej podpis…

— Nikdy nebi zverené deti, a dávaj po-

Otec Andrij Timkovič so svätým vladykom P. P. Gojdičom, OSBM na duchovných cvičeniach v Ružomberku v roku 1947

zor, aby si nemal výčitky svedomia ako tvoj otec, ktorý i keď nebil, ale možno kruto zosmiešnil chlapča…

Vizitácia svätca-vladyku Kyr Pavla Gojdiča (1888-1960) v Starine

Tak sa míňali prvé roky mladého kňazského života o. Andrija Timkoviča. Na pozemské majetky bol chudobný ako «žobravý mních». Hoci bol taký, predsa aj so svojou manželkou bol vždy veselý a málo sa staral o svoj vlastný blahobyt.

V Starine na fare ich navštívil prešovský sídelný episkop svätého života Pavel Peter Gojdič (1888-1960). Bol mimoriadne milo prekvapený ich chudobou. Na fare totiž mali len tri vojenské železné postele so slamenými madracmi a skoro nič inšie…

Svjaščenomučenik Pavel Peter Gojdič, OSBM (1888-1960)

Ako Gizela Timkovičová, rod. Havrilová, neskôr spomínala, sv. Pavel Gojdič pobudol na fare niekoľko dní. Gojdič býval v Starine preto dlhší čas, lebo vizitoval okolité farnosti (ako Zvala a iné). Navštevoval ich episkopským autom, ktorému šoféroval o. Boris Turkiňák (1905-1980). Celý deň ich nebolo a na faru prichádzali len večer. Ona sama mu vlastnoručne ustlala posteľ v obývačke a dala na ňu najnovšiu-najkrajšiu čistú plachtu a bielizeň a sama s manželom o. Andrejom sa stiahli do kuchyne.

Keď vladyka zo Stariny odišiel, vošla do "jeho" izby, aby urobila poriadok. Posteľ Gojdi-

ПОВЕРИТЕЛЬСТВО ПО ДЕЛАМ ШКОЛ И ПРОСВЕЩЕНИЯ
РЕФЕРАТ УКРАИНСКИХ ШКОЛ
В БРАТИСЛАВЕ

№:3271/48-Р/1. Братислава, 15 м а я 1948 г.

Госпожа
Гизела Т и м к о в и ч,
всп.учитель
в С т а р и н е.

На основании заявления Украинского школьного инспектората от 10 мая 1948 г., за № 4544/48, принял я к сведению, что Вы отсутствуете в службе по причине болезни с 1 мая 1948 г.

Имея в виду вышеприведенное днем 4 мая 1948 г. приостанавливаю Вам выплату вознаграждения с надл.законными прибавками.

За уполномоченного:

Gizela Timkovičová, manželka o. duchovného Andreja Timkoviča bola v Starine pomocnou učiteľkou na škole.

čova bola však na jej nemalý úžas nedotknutá. Nevedela si to nijako vysvetliť. Kde spal? A ako spal? To sa dnes už nikto nedozvie. Pravdepodobne na holej zemi či na kresle? Vtedy si uvedomila, že tu v Starine stretla veľkú osobnosť, azda najväčšiu, akú v živote poznala.

Keď vladyka Pavel Gojdič z fary odchádzal, povedal o. Andrijovi:

— Andrijku, ja duže milo prekvaplenyj, jak ty tut uboheňko žyješ…, – z jeho ligotavých dobrotou preplnených očí, v ktorých vždy poihrával nenapodobiteľný úsmev, žiarila radosť zo života a energia večnej mladosti.

Pavel Gojdič uzdravuje Gizelu Timkovičovú z rakoviny chrbtice

Hoci vladyka Kyr Pavel Gojdič bol pápežom Jánom Pavlom II. blahoslavený až v roku 2001, v rodine Timkovičových bol v úcte svätca už dávno predtým. Jeho obraz (formátu A5) stále visel na stene v ich domácnosti na čestnom mieste, a to aj v čase najtvrdšieho socializmu. Po jeho smrti (po roku 1960) sa k nemu aj modlili a neskôr v 90-tych rokoch 20. storočia na jeho príhovor Gizela (1927-2000) bola podivuhodne vyliečená z rakoviny chrbtice. Lekári jej vtedy, po objavení zhubného nádora, dávali nádej len na 3 až 6 mesiacov. Ona žila ešte ďalších desať rokov.

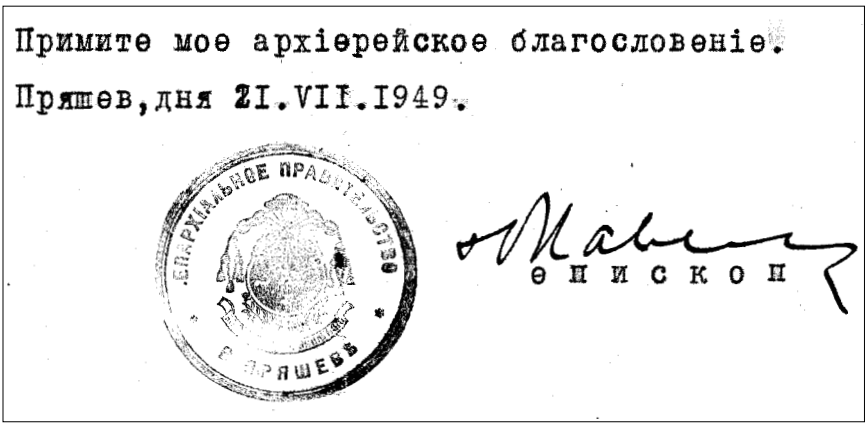

Vladyka-svätec Kyr Pavel Peter Gojdič, OSBM, poslal v jednom zo svojich listov o. Andrijovi Timkovičovi do Stariny toto blahoslovenie…

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

Číslo 5/638/1947

Evidenčné číslo:

✻ 137120

Osvedčenie

o československom štátnom občianstve

Meno a priezvisko Andrej T i m k o v i č

zamestnanie (povolanie) gr.kat.farár

narodený (deň, mesiac, rok, miesto a okres) 13.decembra 1919

v Lazoch,Zakarpatská Ukrajina

domovská obec Sečovce pol. okres Trebišov

bytom v Sečovciach

je československým štátnym občanom.

Toto štátne občianstvo má aj jeho manželka Gizela

rod. Havrilová narodená

dňa 20 augusta roku 1927 v Sečovciach

pol. okres Trebišov a maloleté deti (meno a dátum narodenia)

V Trebišove dňa 18.júna 1947

prednosta úradu ONV.
Pečiatka.

Predseda
okresného národného výboru
okresnej správnej komisie
okresný komisár

Gizela sľúbila, že keď vyzdravie, urobí si púť a pôjde do prešovskej gréckokatolíckej katedrály sa pomodliť-poďakovať nad Gojdičov hrob. Počas úpenlivých modlitieb jej dcéru Máriu napadlo dať na rakovinou postihnuté miesto tzv. «švédske bylinky» ako obklady. Strašné bolesti v priebehu niekoľkých hodín prestali a Gizela zázračne vstala z postele. Stalo sa to týždeň po rukopoložení jej syna o. Gorazda Andrija Timkoviča, OSBM (8. apríl 1991), tj. 15. apríla 1991. Bolesti chrbtice sa jej v tejto podobe už nikdy nevrátili.

Jej synovia-kňazi Jozafát (Vladimír) a Gorazd (Andrej) ju nabádali, aby išla k lekárom a aby ju opäť vyšetrili, dali potvrdenie, aby sa takto urýchlilo blahorečenie Pavla Gojdiča. Ich matka však mala prirodzenú antipatiu k lekárom, a preto odmietala sa opäť ukázať v nemocnici. Na púť k hrobu tiež neišla, lebo synovia študovali v Ríme a ju nemal kto príležitostne odviesť do Prešova na aute, tak sa vec odkladala.

Splnenie sľubu Gojdičovi ako poďakovanie za uzdravenie

Jej najmladší syn (Vladimír) sa vrátil zo štúdií v Ríme až o štyri roky nato (roku 1995), druhý (Andrej), o pár mesiacov po Vladimírovi – tiež v roku 1995. Vtedy bol Vladimír okamžite zaradený na farnosti, lebo v Prešovskej eparchii bol akútny nedostatok kňazov (vysluhoval nezriedka i štyri dediny naraz), Andrej bol hospitalizovaný a na vec sa znova prizabudlo. V roku 2000, keď synovia už žili v blízkom Prešovskom monastyre, raz pred nimi opäť spomenula svoj sľub:

— Mam vyčitky svedomia, že som nespovnila obecaňe Gojdičovi…, že som nebula v prešovskej katedrale na joho hrobe. Jak by sce mohli me odvejsc, rada by som išla.

Bolo to v čase, keď na príhovor Pavla Gojdiča bola opäť podivuhodne uzdravená, tentoraz zo zlomeniny chrbtice (spadla lekárom v nemocnici z röntgenového stola)!

Keďže v tom čase o. Jozafát (Vladimír) bol ihumenom Prešovského monastyra (2000-2003) a v tomto monastyre pôsobil i o. Gorazd Andrej Timkovič, OSBM (a mali k dispozícii monastyrské auto značky Škoda-Favorit), pricestoval na aute z Prešova do Košíc a spolu s bratom Gorazdom odviezli mamku do Prešova. Zabezpečili mimoriadné otvorenie katedrály (mreží oddeľujúcich pritvor od lode). Matka Gizela vošla o paličke pomalým krokom do katedrály, uklonila sa pred prestolom a zamierila do bočnej kaplnky naľavo, kde bol vtedy uložený sarkofág Pavla Gojdiča v malom oltáriku, ktorý dal vyhotoviť o. Marián J. Potaš, OSBM (1918-2006) prostredníctvom akademika Mikuláša Klimčáka. Podišla k oltáriku s ostatkami Gojdiča, oprela sa oň lakťami a vrúcne ďakovala so sklonenou hlavou asi desať minút… Kľačať už nevládala.

A tu sa stal opäť akoby zázrak. Po modlitbe nad ostatkami svätca-baziliána Pavla Gojdiča, rezkým krokom, temer bez pomoci detí, vyšla z katedrály kráčala do priľahlej uličky, kde bolo zaparkované auto. Pred katedrálou bola totiž už

Otec Andrij Timkovič so svojou Dušinkou (manželkou Gizelou) v Starine v roku 1948

v tom čase pešia zóna a autom sa tam nesmelo ísť. Gizela Timkovičová bola šťastná a veselá, všetka únava z cesty akoby z nej spadla. Vôbec nechcela ísť domov, potom si obzrela Prešovský baziliánsky monastyr na Vajanského č. 31, pochvaľovala si krásu monastyrskej kaplnky (i keď tam v tom čase ešte nebol ikonostas), začalo jej chutiť jesť. Jej syn o. Gorazd Andrej si už myslel, že opäť definitívne vyzdravela. Keď bola autom privezená domov do Košíc na Štefánikovu č. 11, k večeru sa jej stav prihoršil, avšak už nie od chrbtice, ale z chronického nedostatku červených krviniek. O pár dní nato, dňa 18. októbra 2000, zomrela na zlyhanie obličiek. Boh jej dal milosť i možnosť, aby splnila svoj sľub svätcovi Pavlovi Gojdičovi, zato, že na jeho príhovor jej v roku 1991 Hospoď Boh predĺžil život z troch mesiacov na skoro desať rokov…

Rok 1948 – o pastoračných úspechoch o. Andrija píšu noviny

Eparchiálny časopis *Blahovistnik* priniesol správu, že v dňoch 14.-21. novembra 1948 na pozvanie o. Andrija Timkoviča dávali v Starine sv. ľudové misie o. Augustín Kliment a o. Vladimír Arvaj z Michaloviec. K sv. tajnam počas misií pristúpilo okolo 760 ľudí. Posledné misie v Starine predtým boli v roku 1926.

Otec Andrij Timkovič v Starine s deťmi, ktoré boli na prvú sv. spoveď a slávnostné sv. príčastie

ПОВЕРИТЕЛЬСТВО ПО ДЕЛАМ ШКОЛ И ПРОСВЕЩЕНИЯ — РЕФЕРАТ УКРАИНСКИХ ШКОЛ В БРАТИСЛАВЕ

№: 908/49-Р/2.

Братислава, 12 февраля 1949 г.

Господин
Андрей Т и м к о в и ч,
греко-кат.приходник
в С т а р и н е.

Согласно Вашему прошению назначаю Вас вспомогательным учителем Гос. народной школы с русским языком обучения в С т а р и н е, Украинский школьный инспекторат в Межилаборцах, с действием со дня на~~хх~~чала Вашей службы, на время потребности, дольше всего до 15 мая 1949 г.

Свое поступление на службу заявьте заведующему школой.

Служебную присягу принесите школьному инспектору.

~~[illegible]~~

На этом месте службы, по смыслу § 4 зак.№ 22/47 Св.з.и расп. ~~[illegible]~~

вознаграждение со дня поступления на службу ~~Кчх~~ по 15 мая 1949 г. ежемесячно Кчс 80.-, прописью восемьдесят крон чсл.за каждый еженедельный урок.

~~вознаграждение в размере прибавки заведующего — Кчс~~

~~прибавка по декрету президента респ. №: 58/45 Св. Кчс~~

~~прибавка на воспитание детей — Кчс~~

~~особая прибавка (зак. №: 150/45 Св.) — Кчс~~

~~прибавка на детей (зак. №: 69/47 Св.) — Кчс~~

~~Из этого у Вас будут отчитаны законные сбавки.~~

Приведенное вознаграждение ~~Эти доходы~~ будет Вам ликвидировано сразу после заявления о Вашем поступлении на службу.

Подчеркиваю, что в случае Вашей нетрудоспособности в течение свыше трех дней, служебные доходы Вам не принадлежат.

За уполномоченного:

Лихвар

Menovací dekrét Ministerstva školstva v Bratislave (Ukrajinský školský inšpektorát v Medzilaborciach) pre o. Andrija Timkoviča z 12. februára 1949 za pomocného učiteľa do starinskej «Štátnej ľudovej školy s vyučovacím jazykom ruským (rusínskym)».

Blahovistnik doslovne chváli mladého energického kňaza Andreja Timkoviča:

«Радуемся духовному возрождению верников Старины, которые под отцевским ведением молодого, энергического священника о. А. Тимковича не только, что в небывалом числе посещают церковь, но тоже многие из них и на первые пятницы начали приступать к св. Причастию. Перед годом на первую пятницу приступало 12 душ а теперь это число взросло на 230 душ. Надеемся, что за их примером последуют и остальные».[1]

Na fare sa uňho často stretávala rusínska gréckokatolícka mládež, deti, miništranti i dievčatá. Brával ich so sebou na celodenné výlety, hrával s nimi divadlá.

Nedotknutá panenská príroda v Starine

V starinskom chotári bola veľmi krásna príroda. Jednoducho rusínske Karpaty vo svojej plnej nádhere.

V jednu noc im kuna zadusila všetkých 24 husí, ktoré mali. Našli ich ráno na jednej kope — akoby pekne poukladané. Zadusila ich, ale nevládala odniesť preč…

Keď ich prešovský gréckokatolícky episkop Pavel Peter Gojdič, OSBM, 1. októbra 1949, dekrétom číslo 2160/1949 preložil do Jesenova v okrese Michalovce, s veľkým smútkom odchádzali preč.

---

[1] Porov. *Благовѣстник*, Пряшев, 21 (1948) str. 172.

Gréckokatolícky svjaščenik o. Andrij Timkovič v Starine…

10. Premiestnenie do Jesenova (okr. Michalovce) a osudný rok 1950

Rok 1949 – premiestnenie do Jesenova (okr. Michalovce)

Do Jesenova-Ješenova (neskôr premenovaného na Jasenov) sa Andrej s manželkou prisťahoval 5. októbra 1949. Táto gréckokatolícka farnosť bola oveľa lepšie finančne zabezpečená ako Starina. V Jesenove je totiž omnoho úrodnejšia pôda ako bola v horách sa nachádzajúcej Starine. Aj ľudia boli omnoho žičlivejší. Stará fara bola však v Jesenove neobývateľná, preto mladá rodina žila v dome pani Anny Serejovej. Tam ich už nezadlho (o pol roka nato) zastihlo prenasledovanie.

Otec Andrej Timkovič v roku 1949

Prvá ponuka stať sa eštebákom

Začalo sa to v podstate tak, že istého dňa prišiel na faru (bola tam funkčná len kancelária) jeden pracovník ŠtB (tajnej policajnej služby zvanej Štátna Bezpečnosť). Tento príslušník ŠtB so schopnosťou chameleóna prirodzene sa prispôsobovať rozličným podmienkam a situáciam, nahováral o. Andreja na spoluprácu. Keď tento sa zdráhal a pra-

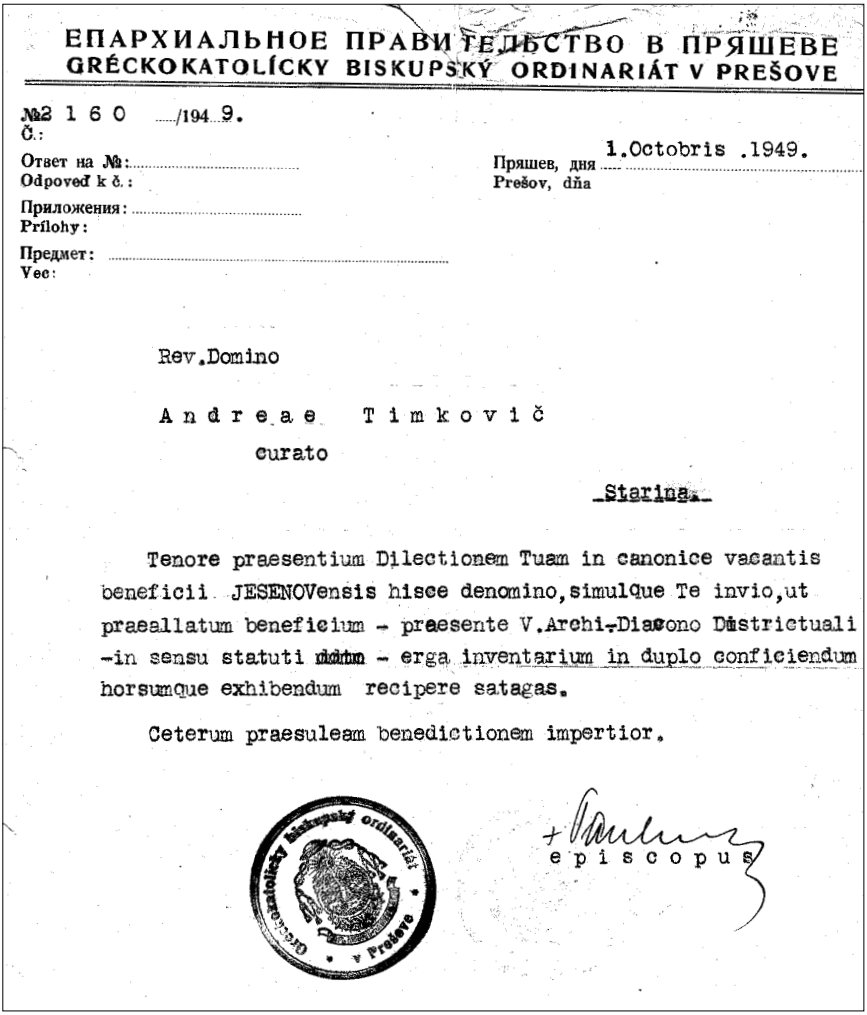

ЕПАРХИАЛЬНОЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО В ПРЯШЕВЕ
GRÉCKOKATOLÍCKY BISKUPSKÝ ORDINARIÁT V PREŠOVE

№2 1 6 0 ...../194 9.
Č.:

Ответ на №:.....
Odpoveď k č.:

Пряшев, дня 1.Octobris .1949.
Prešov, dňa

Приложения:.....
Prílohy:

Предмет:.....
Vec:

Rev.Domino

A n d r e a e T i m k o v i č

curato

Starina.

Tenore praesentium Dilectionem Tuam in canonice vacantis beneficii JESENOVensis hisce denomino, simulque Te invio, ut praeallatum beneficium - praesente V.Archi-Diacono Districtuali -in sensu statuti ~~ddm~~ - erga inventarium in duplo conficiendum horsumque exhibendum recipere satagas.

Ceterum praesuleam benedictionem impertior.

Gréckokatolícky biskupský ordinariát v Prešove

+Paulus
episcopus

Latinsky písaný menovací dekrét na gréckokatolícku farnosť Jesenov (okr. Michalovce) pre o. Andrija Timkoviča z 1. októbra 1949 podpísaný svätcom-vladykom Pavlom P. Gojdičom «+Paulus».

Krajský ~~národný~~ výbor v Prešove

-Cirkevné oddelenie-

Jednacia značka: 195-652[illegible]-1950-I/7-kult. V Prešove dňa 24.januára 1950.

Dôstojný pán
Andrej T i m k o v i č,
gr.kat.farár
v J e s e n o v e.

Oznámenie nároku na zvýšenie osobných požitkov.

Na základe Vášho oznámenia zo dňa 28.novembra 1949 o uplatnení nároku na zvýšenie osobných požitkov podľa §-u 9 vl. nar. číslo 219/1949 Sb., zastavujem Vám dňom 30.novembra 1949 výplatu doterajšieho základného platu ročne Kčs 36.000.- a poukazujem Vám týmto titulom od 1.decembra 1950 ročite Kčs 39.600.- slovom tridsaťdeväťtisíc-šesto korún čsl., čím sa Vám základný plat doplňuje na medzu I.trienalky.

Ostatné osobné požitky sa Vám nemenia.

Proti platovej časti tohoto výmeru môžete podať námietky v lehote 15 dní odo dňa doručenia počínajúc úradným postupom na Slovenský úrad pre veci cirkevné v Bratislave.

KRAJSKÝ NÁRODNÝ VÝBOR 112. V PREŠOVE

Referent pre cirkevné veci:

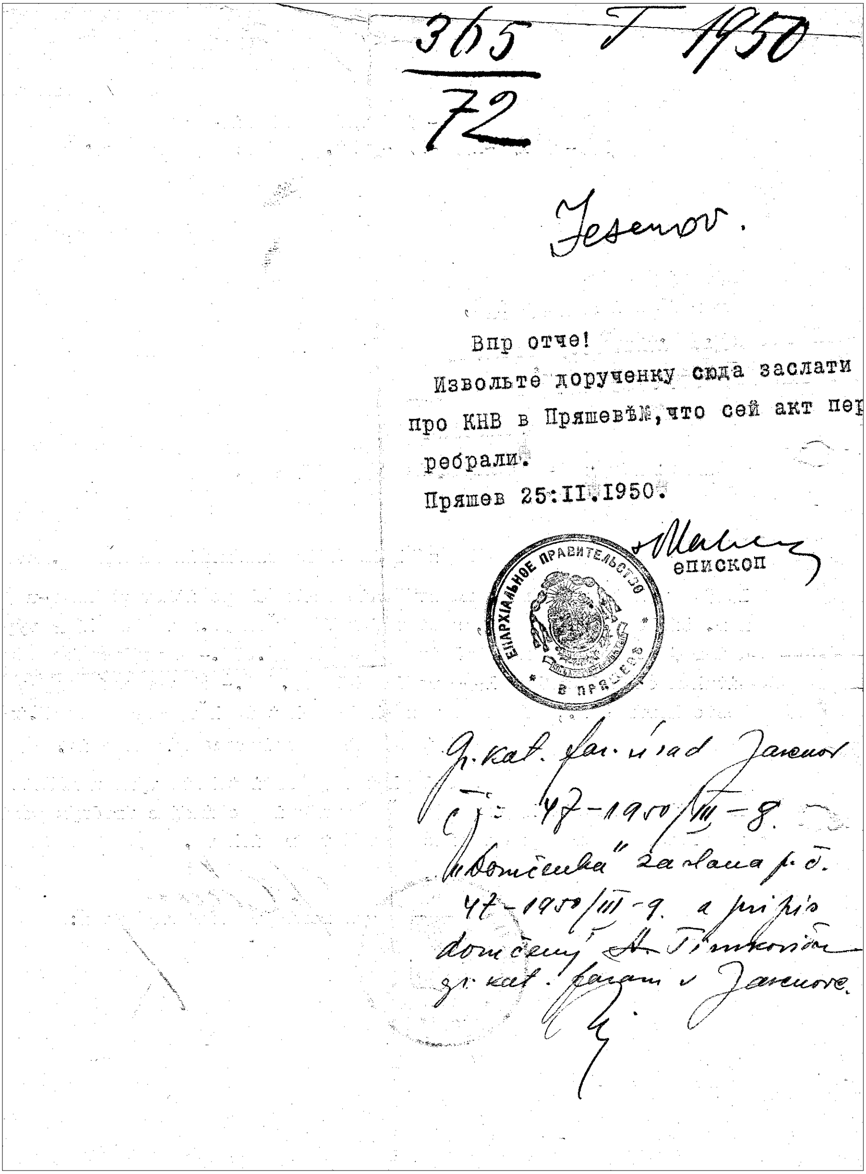

365 T 1950
72

Jesenov.

Впр отче!
Извольте доорученку сюда заслати
про КНВ в Пряшевѣ,что сей акт пер
ребрали.
Пряшев 25.II.1950.

епископ

ЕПАРХІАЛЬНОЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО В ПРЯШЕВѢ

Gr. kat. far. úrad Jesenov
č. 47-1950/III-8.
„Doručenka" zaslaná p. č.
47-1950/III-9. a prípis
doručený A. Timkovičovi
gr. kat. farárovi v Jesenove.

Prvá a druhá strana platového dekrétu v Jesenove pre o. Andreja Timkoviča z 24. januára 1950 (str. 183 a 184).

covník StB videl, že nič nezmôže, v návale hnevu a nenávisti začal preklínať Boha a vulgárne sa o Bohu vyjadrovať. Vtedy ho o. Andrej priamo vyhodил z fary.

Rok 1950 – pokus o zatknutie o. Andreja Timkoviča

A tak, keď v roku 1950 začali brať kňazov v akcii «P» (= pravoslavizácia gréckokatolíckej Cirkvi), medzi prvými prišli pre Timkoviča do Jesenova. Manželka Gizela bola akurát u svojich rodičov v Sečovciach. Keď prišli poň, riadením Božej vôle nebol práve na fare. Keď sa vrátil a ľudia mu hovorili:

— Otče, hľedali vas tu dajaky panove na motoru…, – už vedel koľko bije, lebo už leteli chýry, že tu zobrali farára – tam zobrali farára.

Teda, riadiac sa slovami Sv. Písma (porov. Mt 24,16-17), sa skryl a viac sa na faru, ani do Sečoviec k manželke nevrátil.

Farský plat-kongruu poberal v Jesenove len do 30. apríла 1950. Potom sa do roku 1952 skrýval…

Dobová pečiatka gréckokatolíckej farnosti Jesenov, písaná azbukou

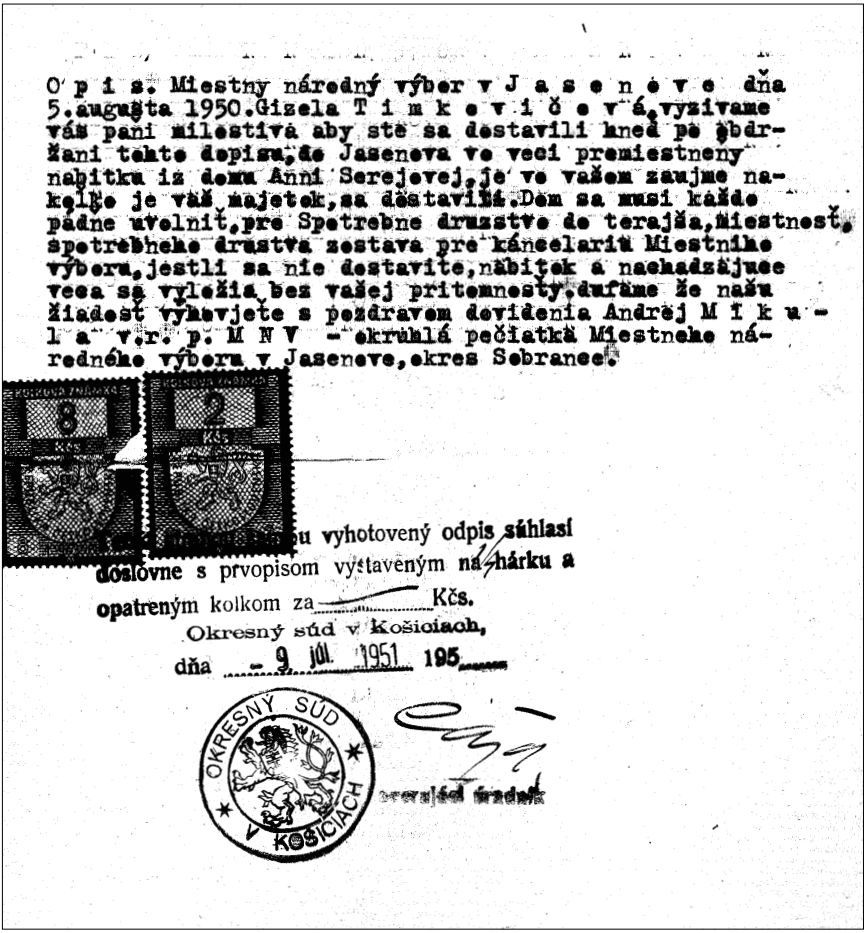

O p i s. Miestny národný výbor v J a s e n o v e dňa 5.augusta 1950.Gizela T i m k o v i č o v á,vyzývame vás pani milostivá aby ste sa dostavili kneď po obdržaní tohto dopisu,do Jasenova vo veci premiestnenej nabitka iz domu Anni Serejovej,je vo vašem zaujme nakoľko je váš majetek,sa dostaviť.Dom sa musi každe padne uvolnit,pre Spetrebne druzstve do terajša,miestnosť, spetrebneho drustva zostava pre kancelariu Miestnihe výboru,jestli sa nie dostavite,nábitok a nachadzajuce veca sa vyložia bez vašej pritomnosty.dufame že našu žiadosť vyhavjete s pozdravom dovidenia Andrej M I k u l a v.r. p. M N V - okrúhla pečiatka Miestneke národneke výboru v Jasenove,okres Sobranec.

u vyhotovený odpis súhlasí doslovne s prvopisom vystaveným na /hárku a opatreným kolkom za ..... Kčs.

Okresný súd v Košiciach,

dňa - 9 JÚL 1951 195....

OKRESNÝ SÚD V KOŠICIACH

vedúci úradník

Oznámenie z 5. augusta 1950 o deložácii nábytku rodiny Timkovičovej z Jasenova (v dôsledku likvidácie gréckokatolíckej Cirkvi a toho, že o. Andrej Timkovič nielen že odmietol podpísať nanucovaný vstup do pravoslávnej Cirkvi, ale sa aj skrýval pred políciou) bolo napísané len na štvrťhárku! Toto je oficiálny, notárom overený opis tohto strohého úradného oznámenia.

11. Štvanec pred políciou (1950-1952)

So švagrom o. Jurajom Bujňákom sa skrývali v jednej skrini…

Podľa svedectva o. Juraja Bujňáka (1913-1999), určitý čas sa spolu s o. Andrejom Timkovičom (1919-1987) skrývali u davidovského gréckokatolíckeho kurátora Juraja Petrika. Ktosi prezradil, že u kurátora Petrika sa skrýva o. J. Bujňák a eštebáci prišli znenazdajky na prehliadku domu. Keď kurátorová manželka uvidela auto s eštebákmi, vbehla do domu a skríkla:

— Nedobre je, prišli po vas, ucekajce…!

Bolo však neskoro, eštebáci vchádzali už do domu. Obaja kňazi narýchlo vliezli do akejsi skrine. Bolo v nej veľmi veľa šiat a o to menej vzduchu… Navyše prehliadka sa preťahovala… Dusili sa a mali strach. Eštebáci kričali na Petrikovcov:

— Kde je farár Bujňák? Tu má byť!, – o prítomnosti o. Andreja Timkoviča nevedeli.

Kurátorova žena s plačom zalamovala rukami:

— Vidíte, že tu nie je a nikdy u nás nebol.

Keď odišli, otvorila skriňu a oni celí spotení a prestrašení vypadli zo skrine…[1] Andrej Timkovič potom z Davidova odišiel a skrýval sa inde.

Rok 1951 – od radosti zahasil poslednú nedofajčenú cigaretu…

V týchto pohnutých časoch sa stal malý zázrak – narodil sa mu prvorodený syn Jozef. Stalo sa to v košickej pôrodnici vo velik-

denný pondelok 26. marca 1951, po takmer piatich rokoch neplodnosti, na priame orodovanie sv. Jozefa (rímskokatolícky sviatok 19. marca). Andrej v tom čase nebol doma – skrýval sa po cudzích ľuďoch ako štvaná zver.

V okamihu, keď mu oznámili, že sa mu narodil syn, mal takú úžasnú radosť, že chváliac Boha na nebesiach, vzdávajúc vďaky sv. Jozefovi za orodovanie, zahasil cigaretu, ktorú práve fajčil so slovami:
— To byla posľidňa, od teper perestavam kuriti, žeby moji diti nedychali dym z cigaretľoch a za hroši, kotry by jem mav prekuriti, budu jim kupovati čokoladu.

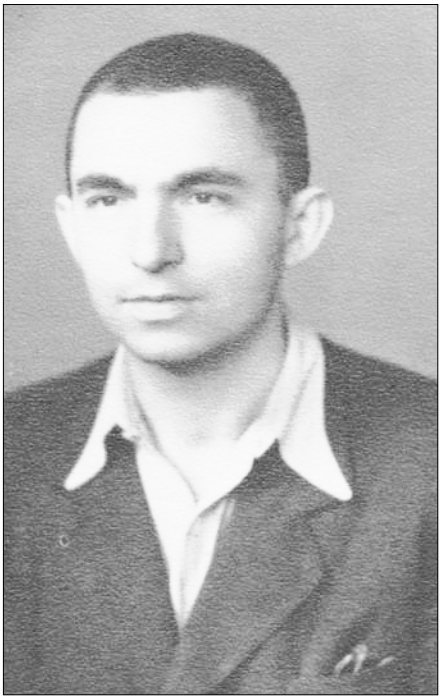

Otec Andrej Timkovič sa dal v roku 1950 ostrihať dohola, aby ho polícia nepoznala. Holohlavým bol počas celého času skrývania sa – teda až do roku 1952.

Svoje slovo dodržal. Na tú každodennú čokoládu pamätá ešte aj druhá narodená dcéra Mária, ktorá sa narodila v Děčíne v roku 1954. Hospoď Boh zázračným vyslyšaním o. Andreja Timkoviča (že sa im narodilo dieťa) povzbudzoval svojho vyvoleného k vytrvalosti vo vernosti gréckokatolíckemu cyrilometodejskému obradu a viere.

Mamka-prvorodička však mala popôrodné komplikácie. Keďže sa jednalo o rizikové tehotenstvo, lekári jej pred pôrodom zakazovali pohyb. Po pôrode sa to odrazilo na zoslabnutých nohách – dostala trombózu žíl. Manžel, o. Andrej jej pomáhať nemohol, lebo sa skrýval pred políciou. Trombóza sa preto komplikovala dlhé mesiace, matka si nemohla

dovoliť ležať, lebo sa musela starať o novorodeniatko: prebaľovať ho, kúpať, kŕmiť, na ruky brať, kočíkovať… Dieťa už chodilo a matka musela polihovať a nevstávať z postele, lebo trombóza bola nedoliečená.

Skrývanie sa pred políciou, eštebáci naň tri dni a tri noci potajomky striehli doma…

«*Tri dni ma naháňali, aj tak ma nedostali… a keď ma ešte budú, ujdem do Hollywoodu…*» — tak sa žartovne spievalo v istej pesničke. Ľahko sa to spieva, ale ťažko sa takáto naháňačka prežíva…

Andrej sa ukrýval raz u tých dobrých ľudí, raz u iných. Po niekoľkých týždňoch sa konečne v noci nečakane vrátil k manželke do Sečoviec. Bolo to už po narodení syna Jozefa. Vystrašená manželka, jeho milovaná Dušinka, ako ju zvykol oslovovať, mu vtedy zreferovala, že niekoľkí príslušníci tajnej polície ŠtB vnikli do ich domu (v Sečovciach) a robili hĺbkovú prehliadku. Jej strach bol o to väčší, že ju zastihli doma len samú s nedávno narodeným dieťaťom. Preklepávali dokonca i múry, či v nich nie sú nejaké dutiny a skrýše, pretriasali periny, párali madrace. Našli len niekoľko málo listov a adries, ktoré pri svojom odchode vzali so sebou.

Ako vypovedala manželka, po prehliadke "tajní" zostali v byte ešte dva-tri dni a v tichosti striehli, aby, keď sa v noci o. Andrej vráti, ho chytili a násilím prinútili podpísať prechod na pravoslávie. Andrej sa riadil Sv. Písmom, ktoré pre prípad prenasledovania prikazuje: «*… kto bude na poli, nech sa už nevracia domov vziať si plášť!…*» (Mt 24,16-17) a vrátil sa až po dlhšej dobe.

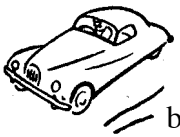

Dom obkľúčený eštebákmi

Pár dní po svojom návrate, keď už opäť v skrytosti býval v dome testovcov v Sečovciach, okolo obeda začul (bol akurát v špajzi), že pred domom zastavilo auto. V tom čase boli autá ešte stále zriedkavosťou. Vykukol cez špajzové okienko a znepokojený spozoroval cudzích mužov v civile náhlivo vystupovať z auta.

Nečakal. V momente vybehol na zadnú verandu a preskočil cez nízky plot k susedom. Tí práve obedovali vonku na priedomí. Bez akéhokoľvek vysvetľovania si prisadol na lavicu k ich stolu a ducha-prítomne, akoby sa nič nestalo, si naberal polievku do taniera.

Dom tesťovcov obkľúčili muži. Jeden zostal na ulici pri aute, druhý vnikol do záhrady, tretí búchal na vstupné dvere. Potom začala prehliadka. Susedia pôsobením Sv. Ducha ihneď pochopili, že sa deje niečo zvláštne. Nik ani nehlesol. A o. Andrej po chvíľke, akoby sa nič nestalo, pomaly vstal od stola a zdanlivo bezstarostne, prezerajúc si novozaštepené stromky v susedovej záhrade, sa pomaly uberal k humnám. A keď sa stratil z dohľadu, hodil, ako sa hovorí, nohy na plecia a opäť zmizol.

"Trachóm očný" a hospitalizácia v nemocnici v Košiciach

V tom čase mu pomáhali mnohí dobrí ľudia, hlavne zo strany veriacich. Ukrývali ho raz jedni a raz druhí. Koncom roka 1951, keď sa už nedalo ďalej ukrývať u súkromných osôb, a vyšlo nariadenie o tom, že každý musel byť niekde zamestnaný, sa o. Andrej pobral do nemocnice v Košiciach. V štátnej nemocnici išiel k prvým dverám, kam ho oči zaviedli a zaklopal na dvere. Bola to očná ambulancia. Za stolom sedel šedivý pán v okuliaroch, ako vysvitlo neskôr, bol to samotný primár. Otec Andrej pozdravil a bez akéhokoľvek zvláštneho úvodu, dúfajúc jedine v pomoc a prozreteľnosť Božiu, zašeptal v náhlivosti:
— Som Andrej Timkovič, gréckokatolícky kňaz…, viete, čo sa s nami teraz deje…, – odmlčal sa, a potom pokračoval prosebným, skľúčeným hlasom, – potreboval by som u vás ležať.

Primár, čuduj sa svete, bez slova zobral papier a napísal diagnózu: «očný trachóm» (*Trachoma granulosum*), čo je prudko nákazlivá choroba a hospitalizoval ho v samotke. Ako neskôr vyplynulo, ten doktor bol dokonca evanjelikom.

Evanjelici a protestanti dodnes viac žijú Evanjelium vo vzťahu k "inovercom" ako rímskokatolíci. Napr. dokonca i dnes po celom Poľsku rozhodení

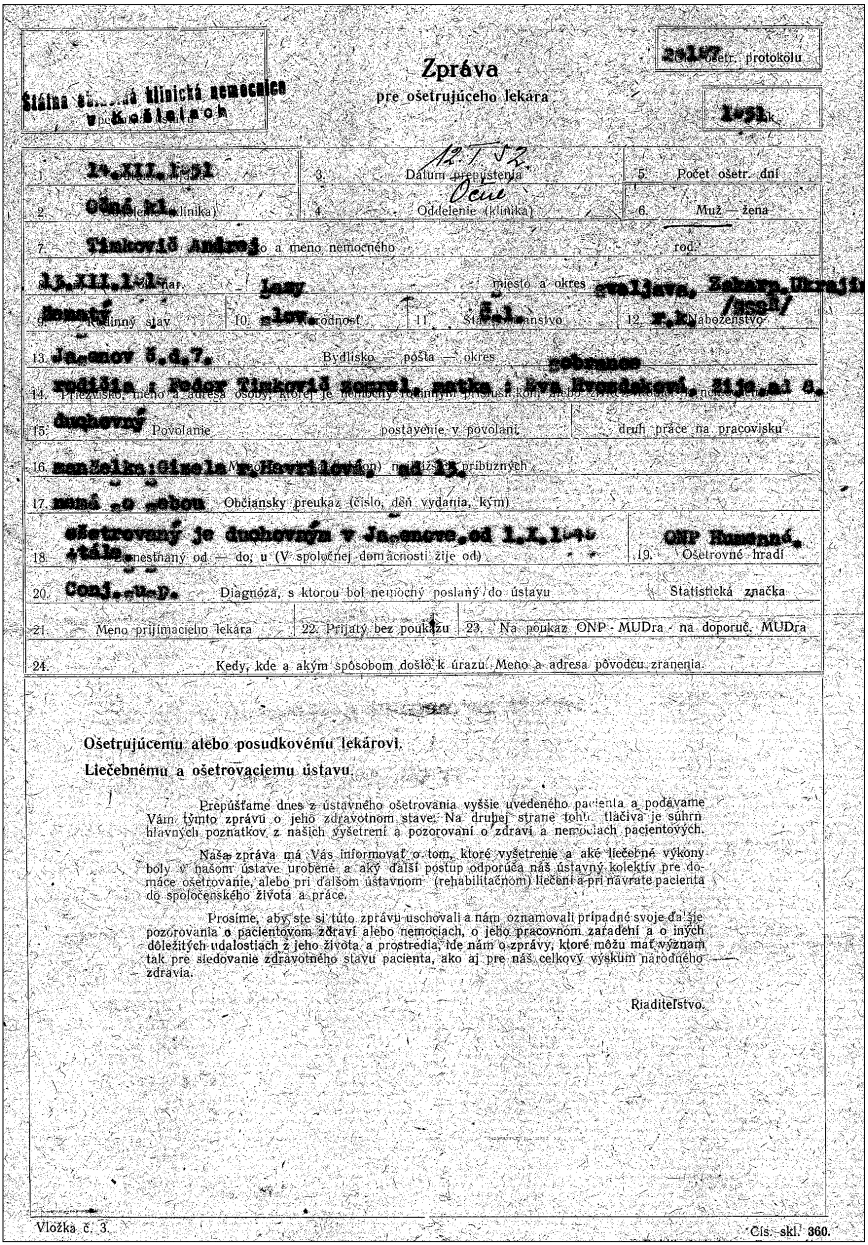

Štátna [illegible] klinická nemocnica v Košiciach

Zpráva

pre ošetrujúceho lekára

[illegible] ošetr. protokolu

[illegible]

1. 14.XII.1951	3. Dátum prepustenia 12.I.52	5. Počet ošetr. dní
2. Očné kl. Oddelenie (klinika)	4. Oddelenie (klinika) Očné	6. Muž — žena
7. Timkovič Andrej [illegible] a meno nemocného		rod.
8. 13.XII.1[illegible] nar. Lazy	miesto a okres	[illegible]valjava, Zakarp.Ukraji[illegible] /[illegible]/
9. Rodinný stav Ženatý	10. [illegible] Národnosť	11. Štátne [illegible]anstvo Č.l.
12. r.k. Náboženstvo		
13. Ja[illegible]enov č.d.7. Bydlisko — pošta — okres		gobrance
14. Priezvisko, meno a adresa osoby, ktorej je nemocný rodinným príslušníkom alebo [illegible]		rodičia : Fedor Timkovič zomrel, matka : Eva Hvozdaková, žije, ad 8.
15. duchovný Povolanie	postavenie v povolaní	druh práce na pracovisku
16. manželka: Gizela r.Havrilová, ad 15. Meno [illegible] (kolon) najbližších príbuzných		
17. nemá [illegible] Občiansky preukaz (číslo, deň vydania, kým)		
18. ošetrovaný je duchovným v Ja[illegible]enove, od 1.X.1[illegible] ztále Zamestnaný od — do; u (V spoločnej domácnosti žije od)		19. ONP Humenné, Ošetrovné hradí
20. Conj.-u-p. Diagnóza, s ktorou bol nemocný poslaný do ústavu		Statistická značka
21. Meno prijímacieho lekára	22. Prijatý bez poukazu	23. Na poukaz ONP - MUDra - na doporuč. MUDra
24. Kedy, kde a akým spôsobom došlo k úrazu. Meno a adresa pôvodcu zranenia.		

Ošetrujúcemu alebo posudkovému lekárovi.

Liečebnému a ošetrovaciemu ústavu.

Prepúšťame dnes z ústavného ošetrovania vyššie uvedeného pacienta a podávame Vám týmto zprávu o jeho zdravotnom stave. Na druhej strane tohto tlačiva je súhrn hlavných poznatkov z našich vyšetrení a pozorovaní o zdraví a nemociach pacientových.

Naša zpráva má Vás informovať o tom, ktoré vyšetrenie a aké liečebné výkony boly v našom ústave urobené a aký ďalší postup odporúča náš ústavný kolektív pre domáce ošetrovanie, alebo pri ďalšom ústavnom (rehabilitačnom) liečení a pri návrate pacienta do spoločenského života a práce.

Prosíme, aby ste si túto zprávu uschovali a nám oznamovali prípadné svoje ďalšie pozorovania o pacientovom zdraví alebo nemociach, o jeho pracovnom zaradení a o iných dôležitých udalostiach z jeho života a prostredia, ide nám o zprávy, ktoré môžu mať význam tak pre sledovanie zdravotného stavu pacienta, ako aj pre náš celkový výskum národného zdravia.

Riaditeľstvo.

Vložka č. 3. Čís. skl. 360.

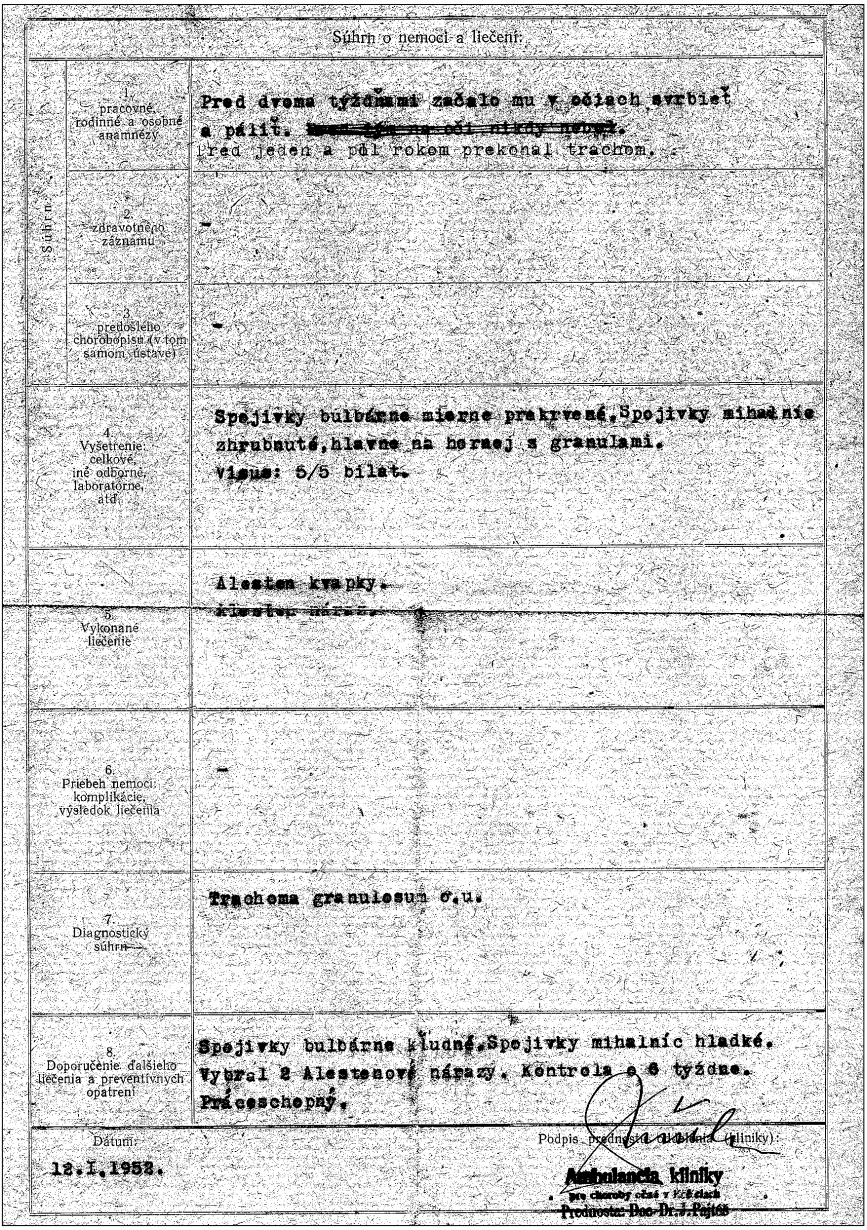

Súhrn o nemoci a liečení.

Súhrn

1. pracovné, rodinné a osobné anamnézy: Pred dvoma týždňami začalo mu v očiach svrbieť a páliť. [illegible] pred jeden a pol rokom prekonal trachom.

2. zdravotného záznamu: –

3. prenášleho chorobopisu (v tom samom ústave): –

4. Vyšetrenie celkové, iné odborné, laboratórne, atď.: Spojivky bulbárne miezne prekrvené, Spojivky mihalnice zhrubnuté, hlavne na hornej s granulami. Visus: 5/5 bilat.

Alestan kvapky.

5. Vykonané liečenie: [illegible]

6. Priebeh nemoci: komplikácie, výsledok liečenia: –

7. Diagnostický súhrn: Trachoma granulosum c.u.

8. Doporučenie ďalšieho liečenia a preventívnych opatrení: Spojivky bulbárne kludné. Spojivky mihalnice hladké. Vybral 2 Alestanové nátery. Kontrola o 8 týždňe. Práceschopný.

Dátum: 12.I.1952.

Podpis predstaviteľa oddelenia (kliniky):

Ambulancia kliniky pre choroby očné v Košiciach
Prednosta: Doc. Dr. J. Pajtás

Tento papier (str. 191-192) z košickej nemocnice s diagnózou «trachóm očný» zachránil o. Andreja Timkoviča pred istým väzením, zato, že sa dva roky skrýval…

gréckokatolíci (po násilnej akcii Visla) obyčajne slúžia po evanjelických kostoloch svoje nedeľné bohoslužby. Rímskokatolíci im totiž spoluužívanie nedovolia, protestanti áno. Taká je realita.

V samotke, v teple a dobrej starostlivosti s pravidelnou teplou stravou, konečne Andrej odpočíval plných tridsať dní. Bol to ozajstný balzam na uzimené telo a boľavú dušu na prelome rokov 1951/1952. Taká je pomoc Božia. Boh dopustí, ale nikdy neopustí!

Komické na celej veci bolo i to, že primár niekoľkokrát priviedol dokonca i študentov-medikov pri vizite a spolu sa dívali do zdravých oči pacienta Andreja a primár im hovoril:

— Vidíte, to je trachom očný…

Prepustený z nemocnice (očnej kliniky) bol 12. januára 1952.

Spätná legalizácia dvojročnej "nezvestnosti" nemocničnými potvrdenkami

Vďaka novozískaným kontaktom počas svojej hospitalizácie v košickej nemocnici sa o. Andrejovi Timkovičovi podarilo získať od tamojších lekárov veľmi cenné zdravotné potvrdenky so starým dátumom o tom, že bol temer celé dva posledné roky práceneschopný… (napr. aj v nemocničnej hospitalizácii). Takýmto spôsobom veľmi šikovne pokryl skoro všetok čas, ktorý sa skrýval pred políciou (od apríla 1950 až do januára 1952). Takto sa vyhol sekundárnemu potrestaniu a uväzneniu «za príživníctvo», pretože počas skrývania sa prakticky nikde nepracoval. Vďaka papierom z nemocnice dokázal, že bol celý ten čas práceneschopný, a tak 19. 5. 1952 Štátny úrad pre veci cirkevné v Prahe s ním oficiálne rozviazal pracovný pomer. Andrej Timkovič však opäť odmietol podpísať pravoslávie, a preto v rámci akcie «P» ho preradili do «výroby».

---

[1] Porov. J. Babjak, «ThDr. Juraj Bujňak, st. (1913-1999)», *Zostali verní*, 5. diel, Košice, 1999, str. 5.

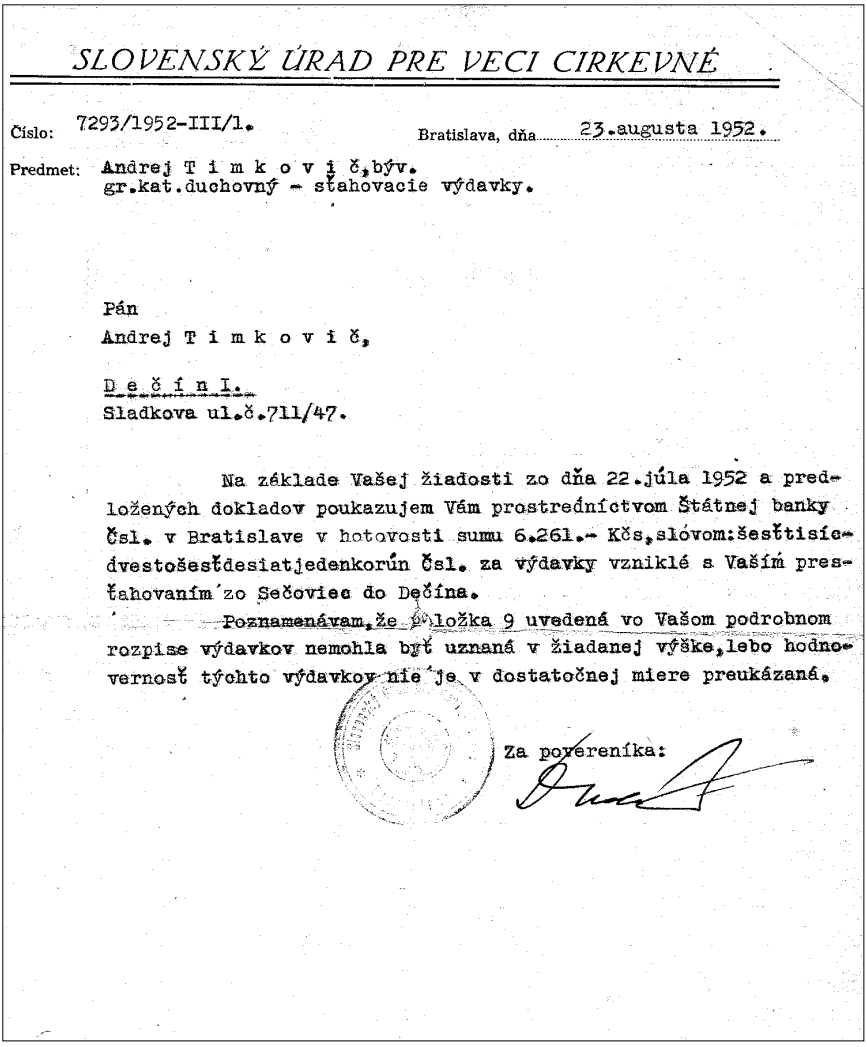

SLOVENSKÝ ÚRAD PRE VECI CIRKEVNÉ

Číslo: 7293/1952-III/1. Bratislava, dňa 23.augusta 1952.

Predmet: Andrej T i m k o v i č,býv.
gr.kat.duchovný - sťahovacie výdavky.

Pán
Andrej T i m k o v i č,

D e č í n I.
Sladkova ul.č.711/47.

Na základe Vašej žiadosti zo dňa 22.júla 1952 a predložených dokladov poukazujem Vám prostredníctvom Štátnej banky Čsl. v Bratislave v hotovosti sumu 6.261.- Kčs,slovom:šesťtisícdvestošesťdesiatjedenkorún Čsl. za výdavky vzniklé s Vaším presťahovaním zo Sečoviec do Dečína.

Poznamenávam,že položka 9 uvedená vo Vašom podrobnom rozpise výdavkov nemohla byť uznaná v žiadanej výške,lebo hodnovernosť týchto výdavkov nie je v dostatočnej miere preukázaná.

Za poverenika:

Nútené vysťahovanie sa Andreja Timkoviča «bývalého gr. kat. duchovného» s manželkou, jedným dieťaťom a všetkým nábytkom zo Sečoviec (Východoslovenský kraj) do exilového Děčína (Severočeský kraj) v roku 1952 stálo okolo 7000,- Kčs. Časť týchto «sťahovacích výdavkov» (6261,- Kčs) bola o. Andrejovi Timkovičovi preplatená Slovenským úradom pre veci cirkevné, čo dokazuje tento dobový dokument z 23. augusta 1952. Je to v skutočnosti jediný dobový písomný úradný dokument o «neľudskom» exile.

12. V exile na opačnom konci republiky – v Děčíně (1952-1959)

Rok 1952 – «máte 24 hodín, aby ste sa vysťahovali do exilu»

Začiatkom roku 1952 Andreja chytili, prihlásil sa vlastne sám. Avšak prvotný ošiaľ prenasledovania už ochabol.

⌗ Tých, čo totižto chytili na začiatku (a nechceli podpísať pravoslávie), odsúdili na najťažšie tresty, doživotné väzenia…

⌗ Tých, čo chytili o 2-3 mesiace neskôr, odsúdili už len na pár desiatok rokov väzenia.

⌗ Tí, čo ich chytili ešte neskôr, dostali už len 2-3 roky väzenia (napr. o. Nikifor Petrašovič (1915), ktorý sa úspešne dlhšiu dobu skrýval a dokonca roku 1952 ilegálne prebehol do Maďarska, kde ho chytili (v roku 1958); dostal za všetko: tj. za "vlastizradu", i za ilegálny prechod hraníc i za "nepriateľstvo k socializmu" len dva roky väzenia).

⌗ A o. Andrej Timkovič, keďže mal všetky papiere v poriadku a vedel dokázať, kde bol po celú dobu nezvestnosti (v nemocnici a pod.), a naďalej odmietal podpísať prestup na pravoslávie, dostal príkaz:

— Máte 24 hodín nato, aby ste sa vysťahoval a naložil svoj nábytok do pristaveného vagóna!

Vtedy si Timkovič i jeho manželka, kojaca jednoročného synčeka Jožka, mysleli, že idú do vyhnanstva na Sibír. To bola hrôza! Hospoď Boh žiadal od nich takúto skúšku viery a obetu. V skutočnosti však neboli vyvezení na Východ, ale na Západ – do Čiech, na pohraničné

Prvé Rožestvo-Vianoce vo vyhnanstve v Děčíně v Čechách s takmer dvojročným Jožkom na rukách. Ustarostený pohľad o. Andreja Timkoviča: «Čo bude ďalej? Ako uživím rodinu?». Foto z decembra 1952.

ČSD

Děčín hlavní nádraží

Ředitelství Praha Služebna vozová služba

Výkaz o zkoušce způsobilosti.

Timkevič Andrej (jméno, příjmení, služ. hodnost)

pro službu zapisovače vozu

den a rok	Předměty zkoušky	Výsledek
3.7.52	Zpaměti z předpisu D 21 č, RIV, PPV.	dobrý

podrobil se zkoušce pro službu zapisovače vozu s dobrým výsledkem; ježto se i při praktickém výcviku velmi dobře osvědčil, byl zmocněn k samostatnému výkonu této služby.

Děčín hl.n. dne 3.7.52 194

Pers 782 (01602) Má. X. 47.

Vysvedčenie o. Andreja Timkoviča z roku 1952: zapisovač železničných vozňov s prospechom dobrý… «Konečne nejaká kvalifikácia v rukách…»

Andrej Timkovič (bývalý gr. kat. duchovný s typickou "kozáckou" perziánovou čiapkou na hlave), jeho manželka Gizela a prvorodený Jožko v prvom roku vyhnanstva v Děčíně v Severočeskom kraji. Foto december 1952.

NÁJEMNÍ SMLOUVA

uzavřená dnešního dne, měsíce a roku mezi Oblastním bytovým komunálním podnikem města Děčína (dále jen OBKP) jako pronajimatelem se strany jedné a T i m k o v i č Andrej nar. dne 13.12.1919, zaměstnáním zaměstnanec ČSD jako nájemcem se strany druhé.

I.

OBKP pronajímá a touto smlouvou již pronajal uvedenému nájemci byt číslo 4 v domě čp. 710 v Děčíně I. ulice Sládkova č. or. 43 v rozsahu a s příslušenstvím vyznačeném v protokolu sepsaném o převzetí, který je nerozlučnou součástí této smlouvy.

II.

Tato nájemní smlouva se uzavírá na dobu neurčitou, a k jejímu zrušení je třeba výpovědi. Zrušení nájemní smlouvy bez dodržení výpovědní lhůty je možné pouze z důvodů uvedených v § 403 a 404 obč. zákona.

III.

Nájemné činí ročně Kčs 1.380.- dávky Kčs 210.-
čtvrtletně Kčs 345.- Kčs 52,50
měsíčně Kčs 115.- Kčs 17,50

a je splatno čtvrtletně neb měsíčně předem vždy nejpozději do 10. ledna, 10. dubna, 10. července a 10. října, neb do 5. dne každého měsíce.

Poplatky za spotřebovanou vodu, domovní osvětlení a čištění komínů budou předepsány zvláštním výměrem.

Pokud je v domě ustanoven domovník, platí nájemce poplatky za čištění a klíč přímo domovníkovi.

IV.

Nájemce prohlašuje, že najímá uvedený objekt dnem 1.září 1952. v řádném stavu dle přejímacího protokolu.

Nájemce se zavazuje předati protokolárně objekt po skončení nájemního poměru ve stejném stavu s přihlédnutím k obvyklému opotřebení vzniklému normálním užíváním.

Povinnost k náhradě nákladů údržby a oprav řídí se ustanovením obč. zákona a platného domovního řádu.

V.

Veškeré úpravy a adaptace najatého objektu může nájemce prováděti pouze po předchozím písemném souhlasu pronajimatele na svůj náklad bez nároků na úhradu těchto nákladů pronajimatelem.

VI.

Podnájem je přípustný pouze po předchozím souhlasu pronajimatele.

VII.

Nájemce prohlašuje, že platný domovní řád si přečetl a uznal za sebe, jakož i za všechny osoby, za něž odpovídá za závazný a že se jím bude bez výhrad říditi.

VIII.

Nájemce prohlašuje, že stanovené nájemné s veškerými dávkami a poplatky je schopen platiti ze svých příjmů a že každou změnu omezující platební schopnost oznámí do 15 dnů pronajimateli.

IX.

X.

Tato smlouva se vyhotovuje ve dvou stejnopisech, z nichž obdrží každá smluvní strana po jednom vyhotovení.

V Děčíně, dne 26. srpna 1952.

Nájemce: Andrej Timkovič

Pronajimatel: ÚPLATNÝ DYTOVY KOMUNÁLNÍ PODNIK MĚSTA DĚČÍNA oddělení správní

Nájomná zmluva z 26. augusta 1952 na byt v Děčíně v Čechách (str. 199-200)…

pásmo – ľudoprázdne po vyvezených sudetských Nemcoch. Tam sa usadili, pridelili im byt na Sládkovej ulici č. 710/47 v Děčíne. Bol to byt, v ktorom už predtým bývala Mária (Rija) Bujňáková s rodinou. Z príbuzných tam totiž bola vyvezená aj Gizelina staršia sestra Mária Bujňáková, rod. Havril(l)ová, s manželom gréckokatolíckym kňazom Jurajom Bujňákom i deťmi. Keď sa teda do Děčína prisťahoval o. Andrej Timkovič s rodinou, o. Juraj Bujňák s rodinou im uvoľnili byt a sami sa presťahovali do väčšieho bytu o tri-štyri domy ďalej.

Gréckokatolícky kňaz o. Juraj Bujňák (1913-1999) bol tiež medzi tými vernými, čo nepodpísali pravoslávie. Keď poň prišlo ŠtB a žiadali, aby podpísal prestup na pravoslávie, nepovedal ako iní, že nie, vôbec sa nepriečil, naopak ukazoval sa nerozhodným a veľmi povoľným. Keď videli, že s ním bude ľahká robota, zobrali ho na žandársku stanicu a tam sa, ešte keď boli na schodoch, Bujňák prosil na záchod. A cez záchodové okienko im utiekol… Druhýkrát ho chytili, už oveľa neskôr a potom vyviezli do Děčína i s rodinou.

Roky 1952-1955 – práca Andreja na železnici v Děčíně

Krátko po svojom príchode do Čiech sa o. Andrej Timkovič najprv zamestnal v železničnej doprave v ČSD. Oficiálne sa jeho zamestnávateľ menoval «ČSD Žst Děčín» a tu pracoval od 19. mája 1952 až do 1. augusta 1955. Najprv, ako človek bez akejkoľvek kvalifikácie mastil len výhybky. Andrej však nezaháľal. Študoval, robil kurzy, ktorými si zvyšoval kvalifikáciu robotníka. Od 5. novembra 1952 už mal lepšie platenú prácu «zapisovač vozňov ČSD».

Čas utekal a o. Andrej tiež nelenil, ďalej húževnato študoval, robil skúšky. Od 20. mája 1952 do 14. mája 1954 navštevoval večernú školu pod názvom Veľká komerčná ČSD nadstavbová Ústí nad Labem. Konečne vďaka kvalifikácii sa od 5. novembra 1954 stal «nákladním pokladníkem v Žst Děčín» a pomocným výpravcom na stanici. Jedine na železnici mohol Andrej postupovať, i čo

sa týka platu, lebo zákon dovoľoval zamestnávať gréckokatolíckych kňazov v tom čase iba v dvoch rezortoch: v železničnej doprave a v zdravotníctve. Tam bol totížto akútny nedostatok pracovných síl.

Bláznivá sekretárka nástrojom zlého ducha

Tento príbeh sa stal na železnici v Děčíně. Za švárnym Andrejom sa začala «šaliť» istá sekretárka… Veľmi skoro si to všimol a začal si dávať pozor, aby s ňou nikdy nezostal sám, a radšej sa jej vyhýbal. Raz pri akejsi príležitosti v prítomnosti kolegov ho táto dievčina pohladila po vlasoch. Vtedy Andrej odtlačil jej ruku prudkým pohybom a nahlas sucho vyhŕkol:

— Neprajem si, aby ste mi prejavovali svoju priazeň! Mám manželku a dieťa, ktoré milujem!

Otec Andrej Timkovič (1919-1987) ako tridsatpäťročný počas núteného vyhnanstva v Čechách. Foto z roku 1954.

Všetci to počuli. Zahanbená vyšla z miestnosti. Odvtedy mal od dotieravej ženskej pokoj. Pri najbližšej príležitosti prišiel «popod pazuchu» so svojou manželkou do práce a predstavil ju – zoznámil ju so všetkými kolegami a kolegyňami. Jeho manželka mala vtedy už opuchnuté nohy (po prvom pôrode dostala totiž silnú trombózu)… Andrej sa však za to vôbec nehanbil, naopak, bol na ňu hrdý a ľúbil ju ešte viac.

MINISTERSTVO DOPRAVY

Železniční škola: v Ústí n/Labem.

Číslo třídního výkazu: 29. Studijní období od 5.4. 1954.

do 23.4. 1954.

ZÁVĚREČNÉ VYSVĚDČENÍ

Jméno a příjmení: Timkovič Ondřej

Den, měsíc a rok narození: 13.prosince 1919

Rodiště: Lázy - Svalava Kraj: SSSR.

Národnost: česká Státní příslušnost: Československá

Funkce: kancelista

Útvar: výpravna zboží Dráha: Ústecká

Navštěvoval(a) v době od 5.dubna 1954 do 23.dubna 1954.

Druh školení: Kom kurs č:17 pro výpravčí a kalkulanty v Děčíně vých.n.

Při ukončení školení byl(a) takto hodnocen(a):

Chování: velmi dobré.

Vyučovací předmět	Prospěch
TR 1 Pravidla roztřídění	výborný
TR 2 abecední seznam předmětů	výborný
TR 4 kilometrovník	chvalitebný
Jednoduché příklady	chvalitebný
Složité příklady	chvalitebný
Kalkulace	chvalitebný

Celkový prospěch: prospěl - / s pochvalou /.

Doporučuji specialisovat: v kalkulaci,nákl.a hlavní pokladně.

Adm 201 (10601) — Zčt. 01 Pl. • XII. 53 • 024

Zájmové kroužky

Pracoval(a) ..... v kroužku .....

Pracoval(a) ..... v kroužku .....

Počet zameškaných hodin: -/- z nich neomluveno: -/-

V Ústí n/Labem, dne 24.dubna 1954.

Soll Karel
náčelník školy.

Železniční škola práce v Ústí n. L.

Šindler Jiří
třídní učitel

Stupnice známek:

Stupeň	1	2	3	4	5
Chování	velmi dobré	uspokojivé	méně uspokojivé	neuspokojivé	—
Prospěch	výborný	chvalitebný	dobrý	dostatečný	nedostatečný
Celkový prospěch	prospěl s vyznamenáním	prospěl		neprospěl	
Zájmové kroužky	pracoval(a) úspěšně	pracoval(a)			

Prvá a druhá strana železničného vysvedčenia z roku 1954 (str. 203-204)

Námestnícka funkcia a jehovistická kariéra

O. Andrej Timkovič bol šikovný a v zamestnaní obľúbený. Jeho talent i zodpovednosť si všimol aj riaditeľ železníc – muž príjemných spôsobov. Dal si o. Andreja zavolať do svojej riaditeľskej kancelárie. Sekretárku poslal preč, a keď sa presvedčil, že nemá nijakých nepohodlných poslucháčov, a že zostali sami, medzi štyrmi očami, ponúkol Andreja sadnúť si do pravou kožou obtiahnutého obrovského kresla pri veľkom okrúhlom stole z akéhosi tmavého drahého dreva. Bol veľmi zhovorčivý a priateľský. Listoval v neprehľadnom stohu papierov, ktorý sa hrozivo kopí na stole každého riaditeľa. Potom vylovil tenký fascikel – Andrejove doklady.

V rozhovore sa spočiatku pýtal na prácu a pracovné pomery Andreja a potom, akoby mimochodom spomenul, že on je jehovistom (svedkom jehovovým). Sklonil sa k nemu, otvoril ústa, zase ich zavrel, chvíľu uvažoval, potom šiel k pokladnici, prudko ju otvoril a pohrával sa ledabolo so zväzkom bankoviek. Ostro ho pozoroval.

Ideálny život v socialistickej spoločnosti… – typický dobový plagát

— Nechtěl by jste opět pracovat jako kazatel? – spýtal sa náhle a skúmavo sa na neho zahľadel.

— Myslím, jako kazatel svědků jehovových…, – dodal šeptom a prefíkane sa mu zadíval priamo do tváre, aby zistil, aké účinky majú jeho slová. Andrej zmeravel, vytreštil oči – jednoducho neuveriteľné. Neveril vlastným ušiam. – To bude nejaký trik – pomyslel si. Hľadel na neho vyjavene, mlčky. Okamžite, a to už na začiatku rozhovoru šípil, že sa tu varí čosi nezvyčajné, preto

sa snažil tváriť ľahostajne. Riaditeľ, ktorý si pri zvláštnych príležitostiach občas zapálil cigaretu, vytiahol ju i teraz a po jej rozžatí si z hlboka potiahol a kúdoľ dymu vyfúkol smerom k snehobielemu plafónu riaditeľne. Potom pokračoval, akoby pre seba:

— Telefonicky jsem se právě dozvědel, že ste řeckokatolický kněz, – zamrmlal, – já osobně potřebuji nového spolehlivého náměstníka, – zašepkal veľavravne s chytráckym úsmevom a nebadane mrkol okom.

Keď by Andrej chodil na ich stretnutia a stal sa prípadne aj jehovistickým kazateľom, povýšil by ho a urobil dokonca priamo svojim námestníkom.

V podstate to bola ponuka na apostaziu od pravej viery v Trojjediného Boha výmenou za výhodný luxusný život námestníka. Diabol ho takýmto spôsobom už druhýkrát v živote pokúšal vo vernosti vo viere.

- Prvýkrát to bolo v rokoch 1950-1952 ponukou formálne podpísať prestup na pravoslávie
- a tentoraz návrhom prakticky prestúpiť do totálne nekresťanskej jehovistickej sekty.

Andrej, ktorý bol kvôli pravej gréckokatolíckej viere (dokonca s celou svojou rodinou) vo vyhnanstve v Čechách, rozhodným hlasom odmietol:

— Súdruh generálny riaditeľ, prepáčte mi, ale toto nemôžem urobiť v žiadnom prípade. Môžete ma zato potrestať a opäť poslať mazať výhybky na koľajniciach ako najobyčajnejšieho robotníka, aj tak svoju vieru nikdy nezradím…

Riaditeľ sa po takejto rozhodnej reakcii musel vzdať a obrátil celú vec na žart, nemalo totiž význam ďalej o tom hovoriť. Skromný muž pred ním však naň urobil nezvyčajný dojem. Veľmi skoro ukončil tento už aj pre neho nepríjemný rozhovor. Tvár sa mu však rozjasnila a Andrejovi nerobil nijaké postihy, naopak, Andrejov nekompromisný postoj vyvolal u neho silný rešpekt. Potriasol mu ruku a veľmi srdečne sa rozlúčili.

Jeseň 1954 – skončil temer pod kolesami rýchlika

Zdalo by sa, že sa život vyhnancov ako-tak normalizuje, avšak prišiel opäť jeden osudný deň, ktorý sa len-len, že neobrátil v tragédiu.

Bolo to na jeseň. Dni sa rýchlo skracovali, tiene nezadržateľne predlžovali, stmievalo sa oveľa skôr – Andrej Timkovič, ako zodpovedný pracovník železnice, stál v koľajisku a kontroloval ako obyčajne akési vozne. Vietor monotónne pohvizdoval. Čas od času pritisol na okno železničných vagónov i nejakú tu snehovú vločku.

Z diaľky sa rútil rýchlik. Tento v tejto časti děčínskej stanice dokonca ani nezastavoval. Pískal, pískal…, no pôvodne ostrý zvuk píšťaly sa tentoraz akosi výnimočne lenivo prevaľoval vo všetko pohlcujúcej sadajúcej podvečernej sychravej hmle… a muž v koľajisku nepočul tento varovný hvizd rútiacej sa lokomotívy. Len zrazu, pod-

Mesačný predplatný lístok Andreja Timkoviča (predná a zadná strana) platný v Děčíně v auguste a septembri roku 1955

vedome, bez toho, žeby vedel a chcel to urobiť, spravil jeden, či dva kroky vpred… A vtedy prehrmel za jeho chrbtom rýchlik. Tlaková vlna ho temer strhla pod kolesá, zapotácal sa, ale ostal na nohách…, akoby precitol zo sna. Od úľaku ho zalial smrteľne studený pot. Bol to pravdepodobne iba jeho anjel strážny, čo ho v poslednom okamihu vyviedol z koľajiska.

Celý týždeň chodil ako obarený, doma máločo prehovoril. «*Chodil celý zelený a mlčky*», spomínala po pár desaťročiach neskôr jeho manželka Gizela. Keď po týždni prezradil svojej Dušinke, že už týždeň mohol byť mŕtvy, tej viac nebolo treba. Chvejúcim sa hlasom a so slzami v očiach ho úpenlivo prosila:

— Nechcem peniaze, nechcem zárobok, nechcem nič…, ty musíš ísť preč, preč, preč… zo železnice… Viem, že budeš musieť začať odznova, ale Hospoď Boh nám nejako pomôže…

A tak pre zachovanie kľudu v rodine a v domácnosti musel chtiac či nechtiac po veľkom zdráhaní sa dať výpoveď. Prešiel však odvtedy už takmer polrok. V tom čase sa pokúsil zohnať nejakú prácu na východnom Slovensku, ale priatelia mu oznámili, že je to beznádejné. Tí, ktorí zúrivo prenasledovali gréckokatolícku Cirkev, boli ešte stále vo funkciách. Bolo potrebné počkať.

December 1954 – narodenie sa 5 kilogramovej dcérky

V Děčíne sa po veľkých trampotách a psychických stresoch presťahovali z bytu na Sládkovej ulici č. 710/47 do bytu na Sládkovej ulici č. 710/43. V tej bytovke bolo ubytovaných spolu osem nájomníkov s rodinami. Kúpeľňu nemali. Mali len kuchyňu, záchod a dve izby. Žili tam od 1. septembra 1952 až do 31. augusta 1957.

V bytovke živorili tieto rodiny: 1. rodina Bradatschová, rodina Kourová, 2. gréckokatolícky kňaz o. Eugen Dohovič (1904-1983) s manželkou, 3. rodina Burjanková, 4. rodina o. Andreja Timkoviča (1919-1987), 5. rodina Ledvinková, 6. rodina Mazúrová, 7. vdova Jaroslava Procházková a 8. Ján Neuvirth.

V Děčíne, v dvojizbovom byte, do ktorého sa im po prepustení z väzby nasťahoval i o. Štefan Havril(l)a (1922-1989, – brat manželky Gizely, ktorý tiež nepodpísal pravoslávie, preto ho zavreli), sa im narodila dcérka Marie. Boh im ju tam daroval temer pod vianočný stromček 16. decembra 1954. V o čo horších podmienkach sa narodila (byt bez kúpeľne), o to zdravšia bola. Keď sa narodila, mala temer 5 kilogramov! Andrej mal vtedy 35 a Gizela 27 rokov. Mamke však po tak nezvyčajnom pôrode ostali následky na celý život: uvolnila sa jej maternica a neskôr jej vždy pri väčšej únave «padala» (klesala), čo jej spôsobovalo nepríjemné bolesti.

Štyridsaťstupňové horúčky klesli v priebehu niekoľkých minút

Zdravie novonarodenej pätkilogramovej Mariky však netrvalo dlho. Niekoľko dní po pôrode, keď matka s dieťaťom boli ešte (kvôli zdravotnému stavu matky) v děčínskej nemocnici, dieťa dostalo vysoké horúčky a zomieralo. Lekári i rodičia boli bezmocní. Dieťatko bolo už v tak zlom stave, že nevládalo ani plakať. Horúčky dosahovali 40-41 stupňov Celzia. Novorodenci vtedy neboli s matkami natrvalo, ale ich prinášali k matkám len na kojenie.

Keďže smrť bola istá, pristúpilo sa k núdzovému krstu v nemocnici. Mladá detská lekárka z Prahy, ktorá praxovala už štvrtý rok v pohraničí v Děčíně, MUDr. Blanka Blažková (1920-1960) privolaná k zomierajúcemu dieťaťu sa sama ponúkla, že malej Marike bude krstnou matkou. Po tajomstve krstu a myropomazania, ktoré udelil svojej dcérke v nemocnici jej vlastný otec Andrej Timkovič, zaúradoval už sám Hospoď Boh, a to skrze nábožnú lekárku Blanku Blažkovú, ktorú napadlo, že dieťa vôbec nie je choré, ale len dehydratované, tj. zomiera od smädu. Preto prikázala dať novonarodenej čaj. Teplota rozhorúčeného malého telíčka behom jednej hodiny prudko klesla na normál. Bol to taký malý zázrak.

Nesvedomitý nemocničný personál totiž nedal dieťaťu dostatočne piť a keďže materinské mlieko nestačilo, a niekoľkodňové dievčatko si samé prosiť nevedelo, následne dieťa upadlo do vysokej horúčky. Keď novopečená krstná mamka MUDr. Blanka Blažková dala svojmu krstnému dieťaťu, Marike Timkovičovej, vypiť cumlíkom celú fľašu čaju…, vysilené dieťa zaspalo uzdravujúcim spánkom. Od toho času sa MUDr. Blanka Blažková stala doslovne súčasťou rodiny Timkovičovcov, a to nielen ako krstná matka a záchrankyňa ich dieťatka, ale aj ako výborná pomocnica a radkyňa v každom ohľade.

MUDr. Blanka Blažková (1920-1960) bola ženou svätého života. Hospoď Boh si ju povolal práve v desiatom roku lekárskej praxe v pohraničí (Lovosice). Zomrela ako 40-ročná v autonehode pri obetavom výkone svojej lekárskej služby núdznym v sobotu 16. januára 1960. Nehoda sa stala pri Litoměřicach, keď

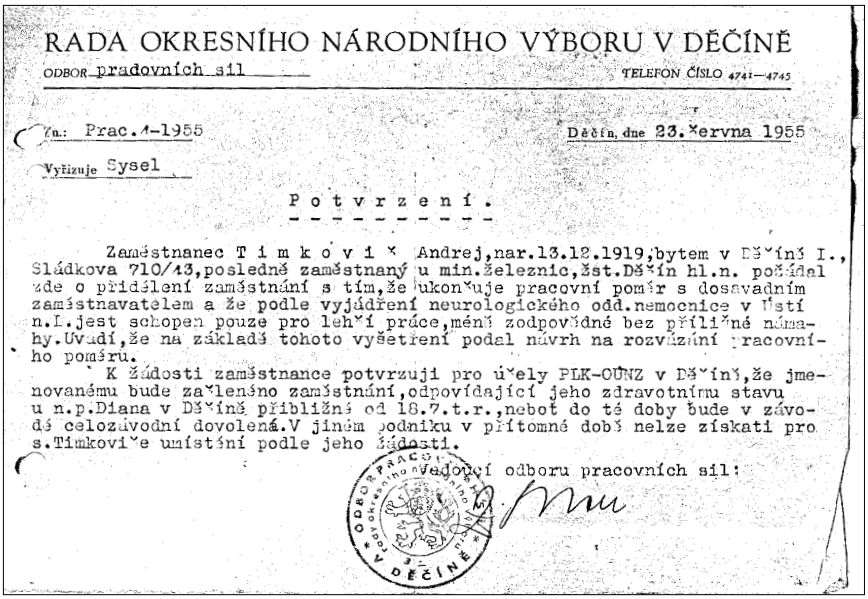

RADA OKRESNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU V DĚČÍNĚ

ODBOR pracovních sil — TELEFON ČÍSLO 4741—4745

Zn.: Prac.1-1955 — Děčín, dne 23. června 1955

Vyřizuje Sysel

P o t v r z e n í .

Zaměstnanec T i m k o v i č Andrej,nar.13.12.1919,bytem v Děčíně I., Sládkova 710/13,posledně zaměstnaný u min.železnic,žst.Děčín hl.n. požádal zde o přidělení zaměstnání s tím,že ukončuje pracovní poměr s dosavadním zaměstnavatelem a že podle vyjádření neurologického odd.nemocnice v Ústí n.L.jest schopen pouze pro lehčí práce,méně zodpovědné bez přílišné námahy.Uvádí,že na základě tohoto vyšetření podal návrh na rozvázání pracovního poměru.

K žádosti zaměstnance potvrzuji pro účely PLK-OÚNZ v Děčíně,že jmenovanému bude zařazeno zaměstnání,odpovídající jeho zdravotnímu stavu u n.p.Diana v Děčíně přibližně od 18.7.t.r.,neboť do té doby bude v závodě celozávodní dovolená.V jiném podniku v přítomné době nelze získati pro s.Timkoviče umístění podle jeho žádosti.

Vedoucí odboru pracovních sil:

ODBOR PRACOVNÍCH SIL RADY OKRESNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU V DĚČÍNĚ

Dokument z 23. júna 1955, ktorý stroho konštatuje, že pre psychologické dôvody (chcel ho zabiť vlak) o. Andrej Timkovič opúšťa svoju prácu na železnici a keďže inú pre neho nemajú, ide manuálne pracovať do čokoládovne Diana.

havarovala sanitka, v ktorej sa ponáhľala k nemocnému. Fotografiu doktorky-krstnej matky má Marie Timkovičová nad posteľou dodnes.

Dcérka Marie sa teda narodila už v Čechách, a preto jej do matriky napísali meno v českej verzii «Marie», a tak si ho píše dodnes i po slovensky – tak ma uvedené v občianskom preukaze.

Neskôr, keď Marie Timkovičová študovala na strednej škole v Košiciach (na gymnáziu), a bol tvrdý socializmus…, v škole sa jej raz pri istej príležitosti spolužiaci verejne pred celou triedou opýtali, prečo sa narodila v ďalekých Čechách a nie na východnom Slovensku. Z trápnej situácie (veď nemohla prezradiť, že jej otec je kňaz a bol vo vyhnanstve v Čechách) sa vynašla veľmi dobre:
— Ja za to nemôžem, že ma tam bocian odniesol…, – odvetila.

Všetci sa vtedy schuti zasmiali a viac sa nikto nepýtal.

Čokoládovňa Diana v Děčíně

Andrej odišiel z vysokej funkcie a dobre platenej práce, ktorú dosiahol na železnici dňa 1. augusta 1955 a vymenil ju za prácu obyčajného nekvalifikovaného robotníka v čokoládovni Diana. Oficiálny názov nového zamestnávateľa bol: Severočeské čokoládové závody, n.p. v Děčíně. Inú prácu nenašiel.

Pripravoval tam tony karamelu pre veľkovýrobu čokolády a cukroviniek. Bola to veľmi namáhavá a zodpovedná robota, pretože už len malým nedodržaním technologického postupu (napr. teploty praženia cukru), celá niekoľko stokilogramová várka vyšla navnivoč. Nosil, vykladal a prekladal ťažké vrecia cukru na vlastnom chrbte, až zrazu zistil, že má kýlu (herniu) a musel sa podrobiť operácii. Po prepustení z nemocnice mu neostávalo nič inšie, ako zmeniť manuálnu prácu v čokoládovni a zamestnať sa inde.

Po relatívne krátkej dobe sa ešte v tom istom roku uchytil v Zemědelskom kovostavebnom závodě n. p. Děčín III Pod Chlumem. Tu pracoval v rokoch 1955-1957.

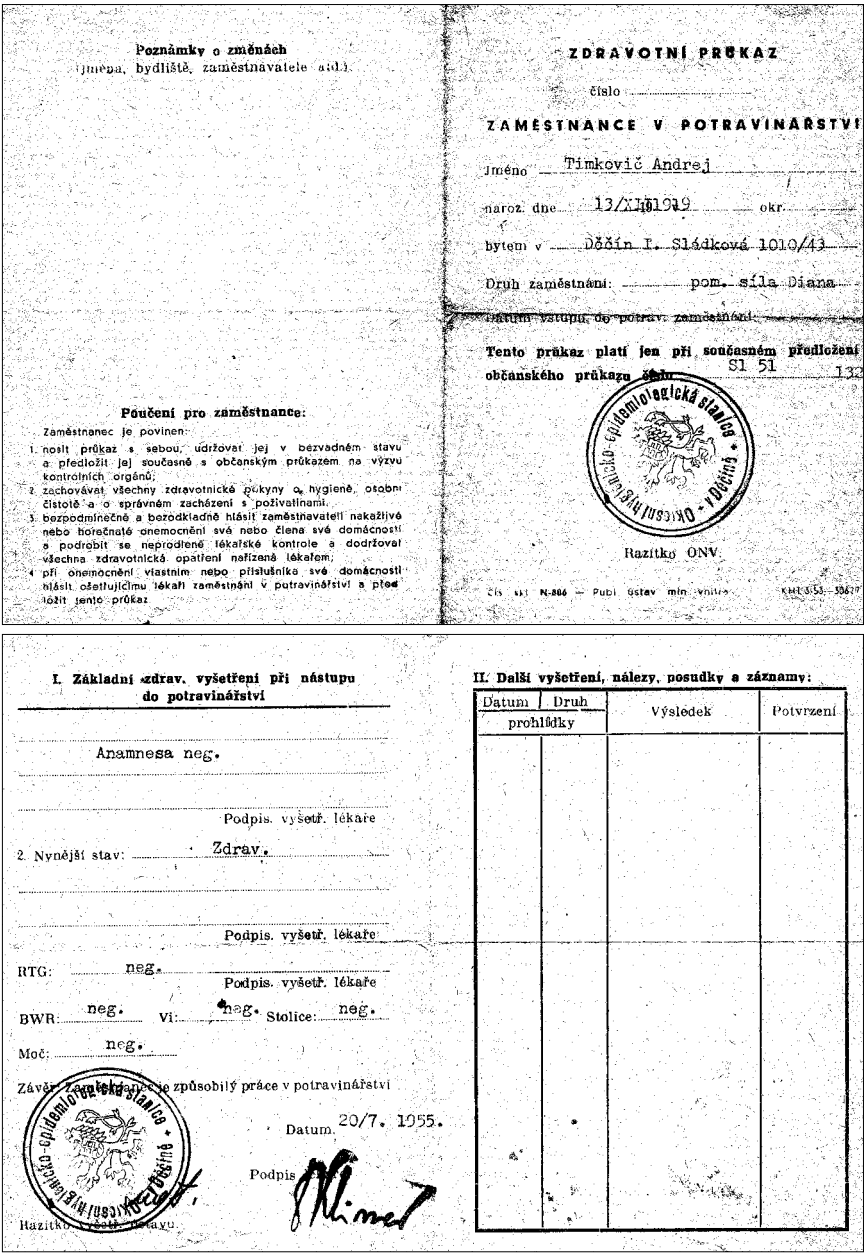

Poznámky o změnách
(jména, bydliště, zaměstnavatele atd.)

Poučení pro zaměstnance:

Zaměstnanec je povinen:

1. nosit průkaz s sebou, udržovat jej v bezvadném stavu a předložit jej současně s občanským průkazem na výzvu kontrolních orgánů;
2. zachovávat všechny zdravotnické pokyny o hygieně, osobní čistotě a o správném zacházení s poživatinami;
3. bezpodmínečně a bezodkladně hlásit zaměstnavateli nakažlivé nebo horečnaté onemocnění své nebo člena své domácnosti a podrobit se neprodleně lékařské kontrole a dodržovat všechna zdravotnická opatření nařízená lékařem;
4. při onemocnění vlastním nebo příslušníka své domácnosti hlásit ošetřujícímu lékaři zaměstnání v potravinářství a předložit tento průkaz

ZDRAVOTNÍ PRŮKAZ

číslo .....

ZAMĚSTNANCE V POTRAVINÁŘSTVÍ

Jméno Timkovič Andrej

naroz. dne 13/XII 1919 okr. .....

bytem v Děčín I. Sládková 1010/43

Druh zaměstnání: pom. síla Diana

Datum vstupu do potrav. zaměstnání: .....

Tento průkaz platí jen při současném předložení občanského průkazu číslo S1 51 132

Okresní hygienicko-epidemiologická stanice v Děčíně

Razítko ONV.

Čís. skl. N-886 — Publ. ústav min. vnitra KHT 5-53 — 30627

I. Základní zdrav. vyšetření při nástupu do potravinářství

Anamnesa neg.

Podpis. vyšetř. lékaře

2. Nynější stav: Zdrav.

Podpis. vyšetř. lékaře

RTG: neg.

Podpis. vyšetř. lékaře

BWR: neg. Vi: neg. Stolice: neg.

Moč: neg.

Závěr: Zaměstnanec je způsobilý práce v potravinářství

Datum 20/7. 1955.

Podpis

Okresní hygienicko-epidemiologická stanice v Děčíně

Razítko vyšetř. ústavu.

II. Další vyšetření, nálezy, posudky a záznamy:

Datum	Druh prohlídky	Výsledek	Potvrzení

Zdravotný preukaz potrebný pre prácu v čokoládovni…

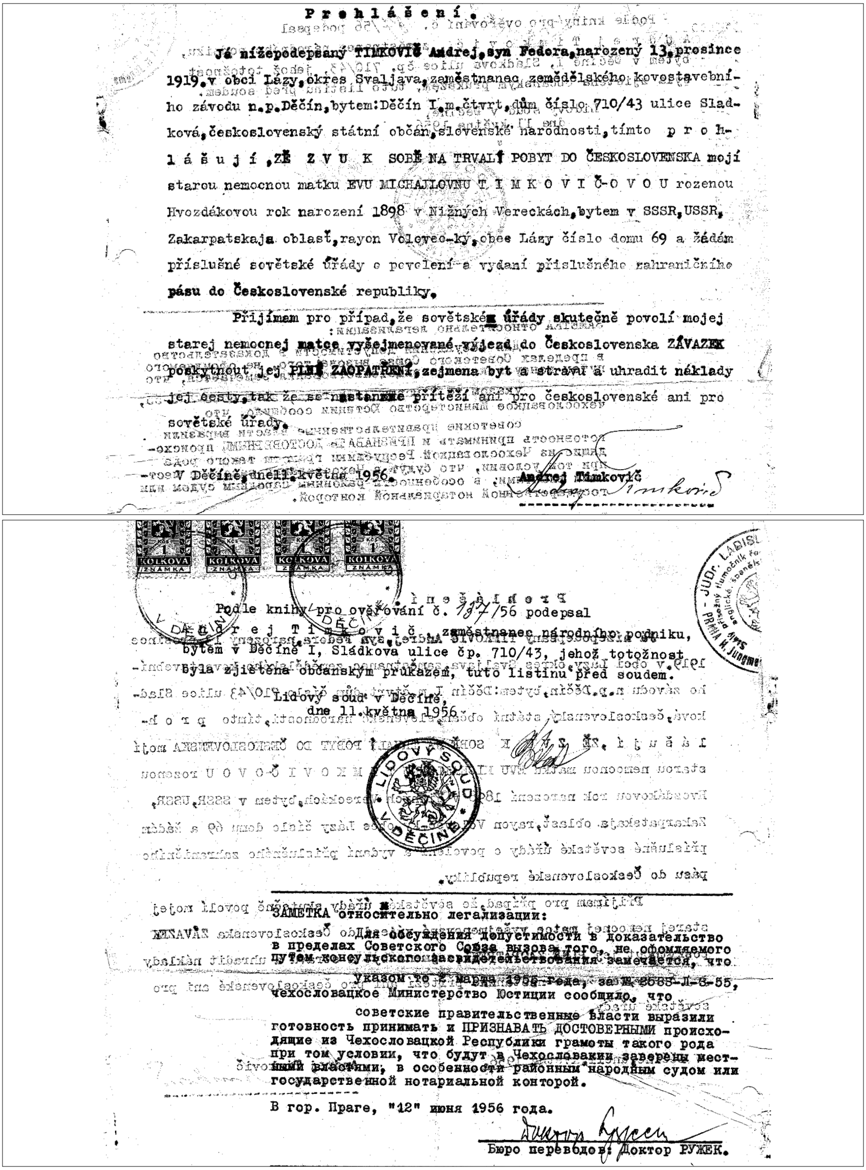

Prehlášení.

Já nížepodepsaný TIMKOVIČ Andrej, syn Fedora, narozený 13. prosince 1919, v obci Lázy, okres Svaljava, zaměstnanec zemědělského kovostavebního závodu n.p. Děčín, bytem: Děčín I. m. čtvrt, dům číslo 710/43 ulice Sladková, československý státní občan, slovenské narodnosti, tímto p r o h l á š u j í, ZE Z V U K SOBĚ NA TRVALÍ POBYT DO ČESKOSLOVENSKA mojí starou nemocnou matku EVU MICHAJLOVNU T I M K O V I Č-O V O U rozenou Hvozdákovou rok narození 1898 v Nižných Vereckách, bytem v SSSR, USSR, Zakarpatskaja oblasť, rayon Volovec-ký, obce Lázy číslo domu 69 a žádám příslušné sovětské úřady o povolení a vydaní příslušného zahraničního pásu do Československé republiky.

Přijímam pro případ, že sovětské úřady skutečně povolí mojej starej nemocnej matce vyšejmenované výjezd do Československa ZÁVAZEK poskytnout jej PLNÍ ZAOPATŘENÍ, zejmena byt a stravu a uhradit náklady jej cesty, tak že se nestanne přítěží ani pro československé ani pro sovětské úrady.

V Děčíně, dneli 11. května 1956.

Andrej Timkovič

Podle knihy pro ověřování č. 137/56 podepsal A n d r e j T i m k o v i č, zaměstnanec národního podniku, bytem v Děčíně I, Sládkova ulice čp. 710/43, jehož totožnost byla zjištena občanským prukazem, tuto listinu před soudem.

Lidový soud v Děčíně,
dne 11. května 1956.

LIDOVÝ SOUD V DĚČÍNĚ

ЗАМЕТКА относительно легализации:

Для обсуждения допустимости в доказательство в пределах Советского Союза вызова того, не оформляемого путем консульского засвидетельствования замечается, что

Указом то 2 марта 1955 года, за № 2588-Л-3-55, чехословацкое Министерство Юстиции сообщило, что

советские правительственные власти выразили готовность принимать и ПРИЗНАВАТЬ ДОСТОВЕРНЫМИ происходящие из Чехословацкой Республики грамоты такого рода при том условии, что будут в Чехословакии заверены местными властями, в особенности районным народным судом или государственной нотариальной конторой.

В гор. Праге, "12" июня 1956 года.

Бюро переводов: Доктор РУЖЕК.

Úradné prehlásenie Andreja Timkoviča z 11. mája 1956 o tom, že v prípade, že československé a sovietske úrady dovolia jeho matke Eve Michajlovne Timkovič, rodenej Hvozdak, sa natrvalo presťahovať zo ZSSR k synovi do Děčína v Československu, preberá za ňu plne všetku finančnú zodpovednosť.

Svjaščenik o. Andrej Timkovič (1919-1987) so svojou manželkou Gizelou, rod. Havrilovou (1927-2000) a dvoma deťmi: Jožkom (1951) a na rukách s Marikou (1954). Na fotke sú aj netere Marica (1942-2004) a Táňa (1948) Bujňákové – dcéry o. Juraja Bujňáka (1913-1999) a Márie, rod. Havrilovej (1921). Sviatočné foto z vyhnanstva v Čechách z roku 1957.

13. Neúspešný pokus o návrat na východné Slovensko a pápežské blahoslovenie (1957)

Rok 1957 – neúspešný pokus o návrat na východné Slovensko

V roku 1957 sa Andrej znova pokúsil vrátiť na Slovensko. Preto 26. januára 1957 dal výpoveď v Zemědelskom kovostavebnom závode v Děčíně III., Pod Chlumem, kde robil ako «dopravní referent», nastúpil na vlak a odviezol sa sám bez rodiny do Košíc na Slovensko. Dôvodom tohto náhleho počíňania bol fakt, že deti začali trpieť v hmlistom prostredí Děčína na zápaly horných a dolných dýchacích ciest, na chronickú hnisavú angínu a bolesti hlavy. Či to «hmlisté prostredie Děčína» bol dôvod ozajstný alebo len predstieraný, pravdou je, že všetci lekári odporučili zmenu klímy.

Otec Andrej Timkovič (1919-1987)

Štátne orgány socialistického režimu mu však v odpovedi zo dňa 1. marca 1957 zabránili sa zamestnať na východnom Slovensku. Žiaden zamestnávateľ ho preto neprijal. Potom ho prinútili vrátiť sa do Čiech s blahosklonným dovolením, že ak kvôli deťom musí zmeniť prostredie, môže sa usídliť

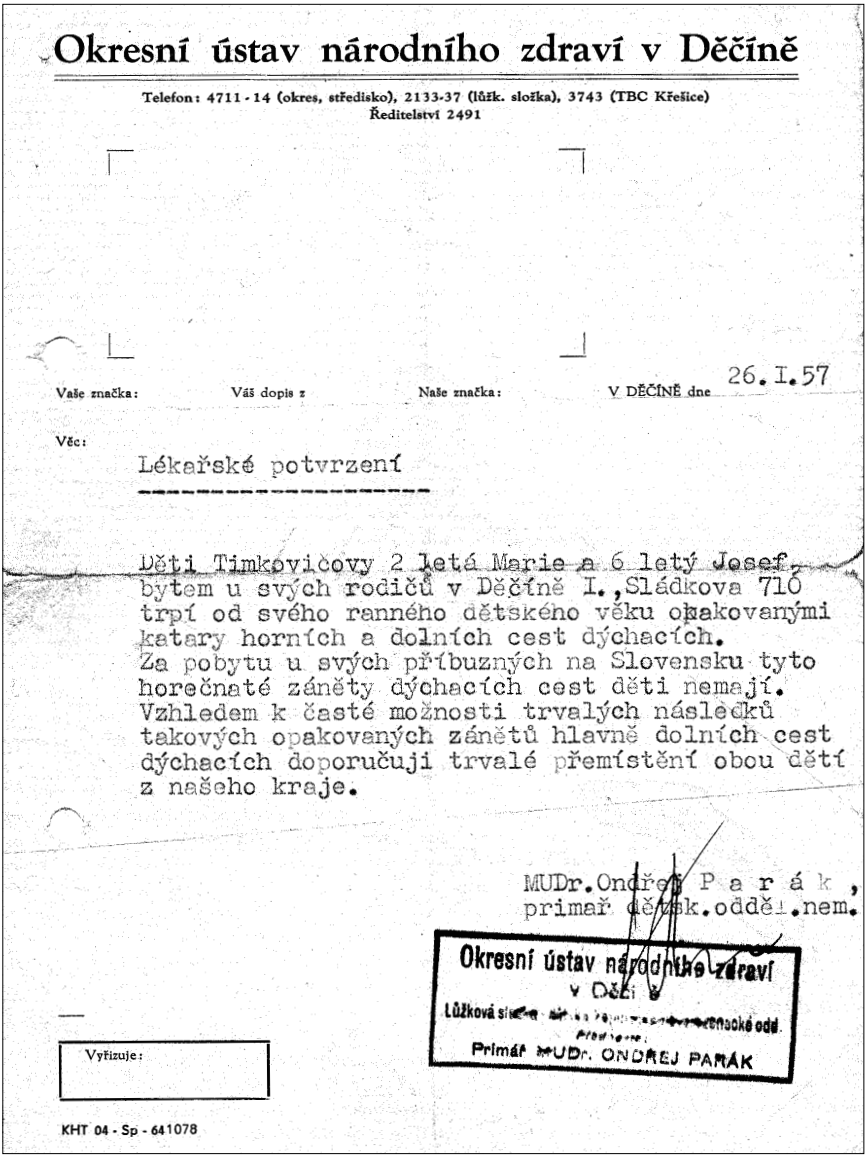

Okresní ústav národního zdraví v Děčíně

Telefon: 4711 - 14 (okres, středisko), 2133-37 (lůžk. složka), 3743 (TBC Křešice)
Ředitelství 2491

Vaše značka: Váš dopis z Naše značka: V DĚČÍNĚ dne 26. I. 57

Věc:

Lékařské potvrzení

Děti Timkovičovy 2 letá Marie a 6 letý Josef, bytem u svých rodičů v Děčíně I., Sládkova 710 trpí od svého ranného dětského věku opakovanými katary horních a dolních cest dýchacích. Za pobytu u svých příbuzných na Slovensku tyto horečnaté záněty dýchacích cest děti nemají. Vzhledem k časté možnosti trvalých následků takových opakovaných zánětů hlavně dolních cest dýchacích doporučuji trvalé přemístění obou dětí z našeho kraje.

MUDr. Ondřej P a r á k ,
primař dětsk. odděl. nem.

Okresní ústav národního zdraví
v Děčíně
Lůžková sl... dětské odd.
Primář MUDr. ONDŘEJ PARÁK

Vyřizuje:

KHT 04 - Sp - 641078

Potvrdenie děčínskeho lekára-primára z 26. januára 1957, ktorým sa odporúča rodine Timkovičovej zmeniť prostredie z dôvodov lepšieho zdravia ich dvoch detí.

kdekoľvek v Cechách alebo dokonca i na Morave, ale na Slovensko sa vrátiť nesmie v žiadnom prípade. Gréckokatolícky kňaz sa nesmie dostať do styku so svojimi veriacimi.

Rozhodol sa teda zmeniť aspoň byt v Děčíně a presťahovať sa niekde na kopec – ďalej od rieky Labe. Vo svojom životopise z 5. apríla 1957, ktorý priložil k žiadosti adresovanej na bytový podnik dojímavo píše:

«Klimatická poloha Děčína, stálé mlhy, neosoží zdraví mé rodiny. Děti trpí chronickou hnisavou anginou a bolestí hlavy. Podobně i manželka. V důsledku toho na lekařské doporučení změnit klima, rozvázal jsem prac. poměr v ZKZ Děčín III. V důsledku bytové tísní v ČSR nezbylo mi nic jiného, než požádat MNV Děčín o přidělení výmenou bytu dál od Labe někde na kopci a tak skusit zachranit zdraví rodiny…».

Tak sa v roku 1957 presťahovali z dvojizbového bytu na Sladkovej ulici č. 710/43 Děčín I., kde žili od 1. septembra roku 1952 (do roku 1957), do trojizbového bytu na 1. poschodí na Puchmajerovej ulici č. 739/7, Děčín I. Tu, v novom byte, v lepších klimatických podmienkach žili až do konca svojho vyhnanstva v Čechách, teda od roku 1957 teoreticky až do roku 1960 (byt na Puchmajerovej ulici odovzdali domovej správe 23. júna 1960). V skutočnosti však manželka Gizela Timkovičová s dvoma deťmi bývala od leta 1958 viac-menej už u svojich rodičov v Košiciach.

Andrej si našiel iné zamestnanie. Od 1. apríla 1957 pracoval v podniku Československé státní silnice Ústí nad Labem, národní podnik se sídlem v Teplicích, ako «starší účetní na závodě 0501 v Děčíně». Tu pracoval až do 3. apríla 1959, keď si konečne našiel robotu v Košiciach na východnom Slovensku.

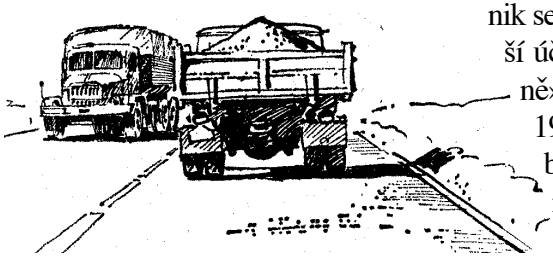

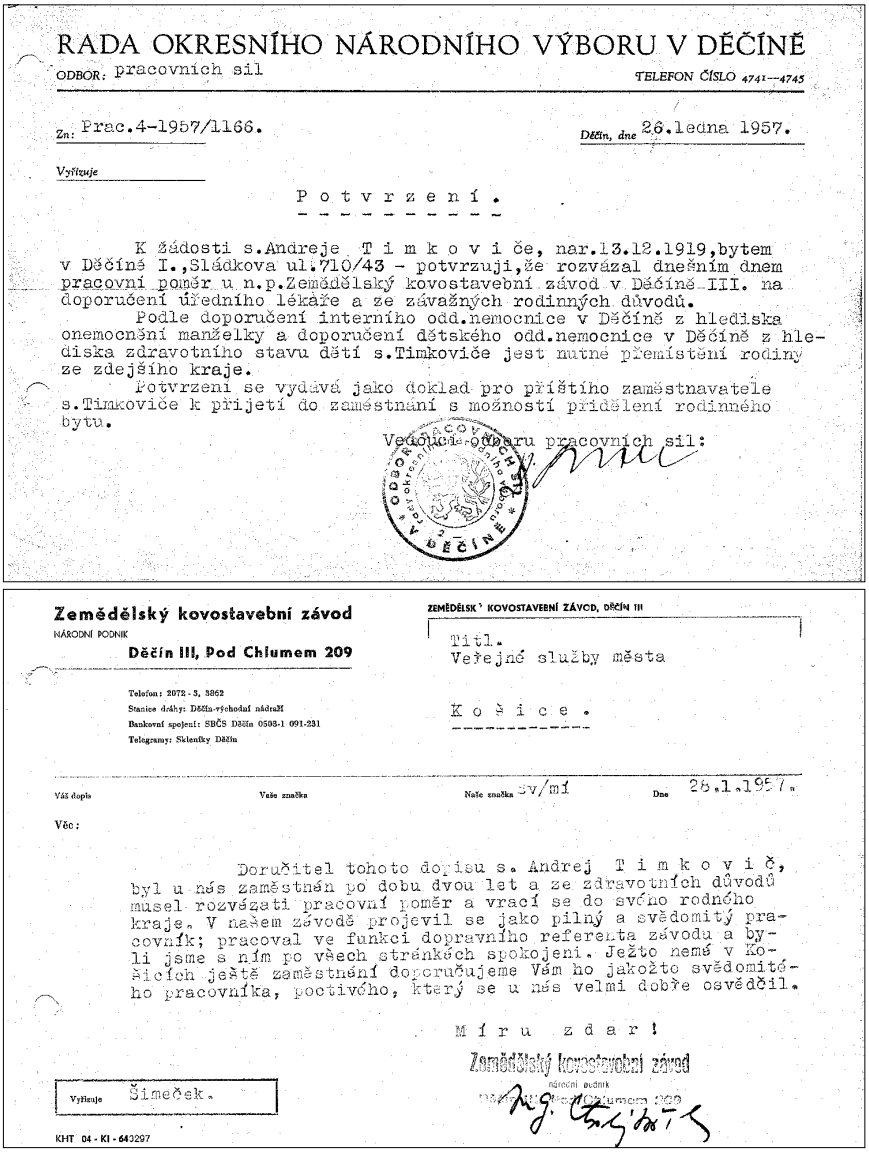

RADA OKRESNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU V DĚČÍNĚ

ODBOR: pracovních sil — TELEFON ČÍSLO 4741—4745

Zn: Prac.4-1957/1166. — Děčín, dne 26.ledna 1957.

Vyřizuje

P o t v r z e n í .

K žádosti s.Andreje T i m k o v i če, nar.13.12.1919,bytem v Děčíně I.,Sládkova ul.710/43 - potvrzuji,že rozvázal dnešním dnem pracovní poměr u n.p.Zemědělský kovostavební závod v Děčíně III. na doporučení úředního lékaře a ze závažných rodinných důvodů.

Podle doporučení interního odd.nemocnice v Děčíně z hlediska onemocnění manželky a doporučení dětského odd.nemocnice v Děčíně z hlediska zdravotního stavu dětí s.Timkoviče jest nutné přemístění rodiny ze zdejšího kraje.

Potvrzení se vydává jako doklad pro příštího zaměstnavatele s.Timkoviče k přijetí do zaměstnání s možností přidělení rodinného bytu.

Vedoucí odboru pracovních sil:

ODBOR pracovních sil * DĚČÍN

Zemědělský kovostavební závod
NÁRODNÍ PODNIK
Děčín III, Pod Chlumem 209

Telefon: 2072 - 3, 3862
Stanice dráhy: Děčín-východní nádraží
Bankovní spojení: SBČS Děčín 0503-1 091-231
Telegramy: Sklenářky Děčín

ZEMĚDĚLSK' KOVOSTAVEBNÍ ZÁVOD, DĚČÍN III

Titl.
Veřejné služby města

K o š i c e .

Váš dopis — Vaše značka — Naše značka Sv/mí — Dne 25.1.1957.

Věc:

Doručitel tohoto dopisu s. Andrej T i m k o v i č, byl u nás zaměstnán po dobu dvou let a ze zdravotních důvodů musel rozvázati pracovní poměr a vrací se do svého rodného kraje. V našem závodě projevil se jako pilný a svědomitý pracovník; pracoval ve funkci dopravního referenta závodu a byli jsme s ním po všech stránkách spokojeni. Ježto nemá v Košicích ještě zaměstnání doporučujeme Vám ho jakožto svědomitého pracovníka, poctivého, který se u nás velmi dobře osvědčil.

M í r u z d a r !

Zemědělský kovostavební závod
národní podnik
Děčín III, Pod Chlumem 209

Vyřizuje Šimeček.

KHT 04 - KI - 643297

Rozviazanie pracovného pomeru s Andrejom Timkovičom v Děčíně a doporučenie českého zamestnávateľa, aby Timkoviča prijali do zamestnania v Košiciach, január 1957.

O p i s .

Ministerstvo školství a kultury .

Čís.: 4189 / 57 D I/3 V Praze dne 16.února 1957.

Věc: Andrej Timkovič,r.1919,Děčín I Sládkova 710/43-povolení návratu na Slovensko.

Rada okresního národního výboru
odbor pracovních sil

D ě č í n .

K vašemu přípisu č.prac.7-88/57-Sy ze dne 12.2.1957 sdělujeme,že z církevně politických důvodů by nebylo vhodné, aby Timkovičovi byl dán souhlas k zaměstnání v Košicích či na východním Slovensku vůbec. Souhlasili bychom však s tím, kdyby přijal zaměstnání v Roudnici n.L.,či v jiném kraji ve východních neb středních Čechách či na Moravě.Doporučujeme, aby ke stávajícím náboženským poměrům na východním Slovensku mu bylo doporučeno,aby ve vlastním zájmu přijal zamastnání - pokud ovšem skutečně nemůže v Děčíně zůstat - v jiném českém neb moravském kraji.

Sdělte nám laskavě,jak byla věc vyřízena.

Vedoucí oddělení D I/3:
V.Lorenc v.r.

Za správnost vyhotovení:
Groulíková vrr.

Za správnost výpisu:

ODBOR PRACOVNÍCH SIL okresního národního výboru V DĚČÍNĚ

List z Ministerstva školstva a kultúry zo 16. februára 1957, v ktorom sa zakazuje dať Andrejovi Timkovičovi zamestnanie v Košiciach, či vôbec niekde inde na východnom Slovensku. V tom istom liste ministerstvo blahosklonne dovoľuje Andrejovi Timkovičovi nájsť si zamestnanie v hociktorom kraji v Čechách či na Morave.

RADA OKRESNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU V DĚČÍNĚ

ODBOR: pracovních sil — TELEFON ČÍSLO 4741—4745

Zn.: Prac.7-1957-Sy. — Děčín, dne 1.března 1957.

Vyřizuje Sysel

T i m k o v i č Andrej,

Gottwaldova ul.č.44

K o š i c e.

Žádost o vydání převodky na Slovensko - rozhodnutí.

Dne 30.1.1957 jste zde požádal o vydání převodní poukázky pro ONV Košice na Slovensku.K žádosti jste předložil doklady o rozvázání pracovního poměru a doporučení úředního lékaře o nutnosti změny klimatického prostředí z hlediska onemocnění manželky a dětí.

Vzhledem k tomu,že jste se do Děčína přestěhoval v roce 1952 v akci "P",bylo třeba k vydání převodky na Slovensko si vyžádati souhlasu ministerstva školství a kultury,odbor církevní. Na dotaz zdejšího odboru sdělilo uvedené ministerstvo dopisem ze dne 16.2.1957 čís.4189/57 D I/3,že z církevně politických důvodů by nebylo vhodné dáti Vám souhlas k zaměstnání v Košicích či na východním Slovensku vůbec. MŠ a K sděluje,že by souhlasili s tím,aby jste přijal zaměstnání v Roudnici n.L. nebo v jiném kraji ve východních neb středních Čechách či na Moravě.Dále doporučuje,aby ke stávajícím náboženským poměrům na východním Slovensku Vám bylo doporučeno přijmouti ve vlastním zájmu zaměstnání v jiném českém neb moravském kraji.

Z výše uvedených důvodů nelze Vám povoliti vydání převodní poukázky pro ONV Košice,kde jste hodlal nastoupiti zaměstnání.

Proti rozhodnutí se můžete do 15 dnů odvolat k odboru pracovních sil rady KNV v Ústí n.L. podáním,učiněným u zdejšího odboru.

Vedoucí odboru pracovních sil:

ONV v Děčíně 1. marca 1957 potvrdzuje, že Andrej Timkovič 30. januára 1957 požiadal o dovolenie pracovať v Košiciach a okolí z dôvodov zmeny klimatického podnebia pre zdravie manželky a detí. ONV oznamuje Timkovičovi, že kedže do Děčína bol premiestnený v roku 1952 pre akciu «P», pre «cirkevno-politické dôvody» nedostal z ministerstva, odbor cirkevný, súhlas k presťahovaniu sa na Slovensko, ale sa môže presťahovať hocikde inde v Čechách, či na Morave.

Neúspešný pokus o návrat na vých. Slovensko a pápežské blahoslovenie (1957)

Čsl. stát. silnice Děčín Fáguerová

Životopis.

Narodil jsem se dne 13.12.1919.v obci Lázy,okres SvaĽava,USSR.Bylonás osům sourozenců z kterých jsem byl nejstarší. Náš život byl naplněn velkými těžkostěmi.Můj tatínek byl deputatnikem,který těžko pracovak celý svůj život.Letem na cizích rolích, zimou v lese.

Po skončení obecné školy,jak nadaného žáka mně zapsali na stát.gymn.kám jsem složil skoušku s vyznamenaním.Studoval jsem vlastní pílí a tím,že jsem učil jiných- dětí bohatých rodičů. Pro finančné těžkosti musel jsem studium přerušit,šel jsem dělat a studium soukromě-privatně dokončit.Gymnazium 6.tříd jsem skončil v Užhorodě,dvě v Mukačevě kde jsem k uděl.maturitu.

V letech po 1941 studoval.privatně teolog.fak. a v 1944 byl jsem povolan k vykonu pres.voj. služby,odkud po třech mesicích byl jsem propuštěn jak posluch.výs. školy.Bohoslovecké studium jsem skončil v Užhorodě a Prešově.

V září 1944,když Szalassi v MaĎarsku vyhlasil všeob. mobilisaci,nechal jsem studia a přidal jsem se k sovět.partizanům. Účast v bijích mám ověřěnu v voj.knižce.Náše skupina zanedlho se setkala s 1.Čsl.Sborem v SSSR a od 5.11.1944. jak příslušník 1.čsl. Sboru v SSSR zučasnil jsem se osvobozeneckých bojů do skončení 2.světové války do 31.8.1945.Zůčasnil jsem se bojů u Mikuláše, Žiliny a Vsetina.Účast mam zaznamenanou u voj.knize.

Po skončení 2.svět.války,poabsolvovaní teol.fak. byl jsem jmenovan sprav.farnosti v Jasenově aStarině.Při tom jsem privatně studoval filosofickou fak.v Praze a Bratislavě.V roku 1952. požádal jsem Stát.úřad pro věci cirkevné v Praze aby mně uvolnil ze svých služeb.Bylo mně vyhověno.

Od 19.5.1952.jsem pracoval u Žel.stanici Děčín jak kontr.přep.planovaní,nákl.pokladník,a ved.voz.sluby.Během jedného a půl roku udělal jsem všichni potřebné skoušky včetně velké kom. skoušky pro služby komerční a účetní.

V roku 1955.od 1.8. na lekářské doporučení nastoupil jsem do Sev.čokol.záv.Diana n.p.v Děčíně,kde jsem po kratkém čase v důsledku operace nemohl těžko fizicky pracovat,nastoupil jsem místo adm.tech.v Zemědělském kovostavebním závodě v Děčíně III.ve funkci vedoucího dopravy.

Klimatická poloha Děčína,stále mlhy,neosoží zdraví mé rodiny.Dětí trpí chronickou hnisavou anginou a bolestí hlavy.Podoně i manželka.V důsledku toho na lekařské doporučení změnit klima rozvazal jsem prác.poměr v ZKZ Děčín III.V důsledku bytové tísní v ČSR nezbylo mi nic jiného než požádat MNV Děčín o přidělení vyměnou bytu dál od Labe nekde na kopci a tak skusit zehranit zdraví rodiny. Poslední dobu stáv zdravotní se zlepšuje a mame náděj,že změna bytu bude osožná o kterou jsem žádal již ~~dva roky~~. před 2 lety

V Děčíně,5.4.1957.

Andrej T i m k o v i č .

Andrej Timkovič

Oficiálny, socializmu prispôsobený životopis o. Andreja Timkoviča z roku 1957

ČESKOSLOVENSKÉ STÁTNÍ SILNICE ÚSTÍ N. L.

národní podnik se sídlem v Teplicích

Soudruh
Andrej T i m k o v i č ,
v D ě č í n ě .

Podnikové ředitelství
TEPLICE LÁZNĚ V ČECHÁCH
Chelčického ulice číslo 7

ERP 32/57

Vaše značka | Váš dopis | Naše značka K-2226/57 | Dne 12.4.1957.

Věc:

Se souhlasem ZV ROH pověřuji Vás dnem 1.dubna 1957 výkonem funkce staršího účetního na závodě 0501 v Děčíně a zařazuji Vás do pracovní třídy A 10 se základní hrubou měsíční mzdou v částce 1.160,- Kčs.

K uvedenému platu může Vám býti přiznána premie podle zásad o premiování inženýrsko - technických pracovníků a úředníků v národních podnicích silničních, vydaných výnosem ministra dopravy ze dne 21.července 1956.

Váš pracovní poměr řídí se ustanoveními zák.č.154/1934 Sb. z. a n. a pracovním řádem pro zaměstnance národních podniků silničních, vydaným min. dopravy.

Podnikový ředitel:

Československé státní silnice
Úst. n. L. - nár. podnik se sídlem v Teplicích
Podnikové ředitelství
Teplice-Lázně v Č. - Chelčického 7

31.8.45
5 11 44
26 P

Vyřizuje:
Linka:

odd. kádrové

Telefony 2600 a 4006 -- Adresa telegramů: Státní silnice Teplice - Bankovní spojení: Státní banka československ. pobočka Teplice, číslo účtu 101-087

KHT 02 - PB 612797

1. apríla 1957 si Andrej Timkovič nachádza nové zamestnanie v Děčíně

Jeseň 1957 – jedovatá zmija v rukách trojročnej dcérky Mariky

Keď mala Marika takmer tri roky, bolo to na pozdnú jeseň 1957, sa stala príhoda, na ktorú sa tak ľahko nezabúda:

Nič netušiace dieťa sa hralo na schodoch pred domom. V korunách stromov vietor naháňal posledné zabudnuté lístie. Príroda sa už ukladala na zimný odpočinok. Obnažené stromy s nevôľou potriasali hlavami a svojimi holými konármi hrozili akoby prútmi. Andrej neďaleko vyhrabával suchú trávu. Malá Marika zrazu začala nadšene volať:

Trojročná Marika Timkovičová (1954) v záhrade pred bytovkou v Děčíně

— Chlista, chlista…! – a veselo dvíhala rúčku, v ktorej stískala mladú zmiju držiac ju za chvost. Had zlovestne dvíhal hlavu, hrozivo sa prehýňajúc zo strany na stranu, akoby chcel ešte viac zvýrazniť lomenú čiaru na svojom chrbte…

Bol to neskorý jesenný deň, kedy sa hady skrehnuté od chladu už ukladali na zimný spánok. Vretenica sa chcela ešte trochu povyhrievať na schodoch na slnku. Ale nemala dostatok síl, aby sa bleskove, ako to hady zvyknú, dvihla a uštipla dieťa. Otec vidiac hrôzostrašný obraz, zmeravel, krv mu stuhla v žilách, a zmohol sa len na zúfalý výkrik:

— Puúúsť, pusť dole!

Odpustková listina pre prípad smrti o. Andreja Timkoviča a jeho rodiny od pápeža Pia XII. z roku 1957

Dieťa vypustilo jedovatého hada z rúk a ten sa vzápätí ukryl v štrbine pod schodišťom. To bol ale šok! Adrenalín v krvi desaťnásobne nad normál, tlak 250…!

V nasledujúcich dňoch otec rozobral schodište a našiel tam, ako sa predpokladalo, hadie zimovisko… Všetky plazy neľútostne pozabíjal.

Ináč, nebyť tejto hrôzostrašnej príhody, lesy, lúky a vôbec celá príroda v okolí Děčína boli prekrásne – veveričky im chodili, ako Marika spomína dodnes, priamo do okien domu.

Pápež Pius XII. žehná rodinu o. Andreja Timkoviča

O utrpení o. Andreja Timkoviča a jeho rodiny vo vyhnanstve v Čechách sa dozvedel aj samotný pápež Pius XII. (1939-1958) vo Vatikáne. Za vernosť primátu pápeža rímskeho a pre povzbudenie udelil o. Andrejovi Timkovičovi, jeho manželke i všetkým deťom mimoriadné plnomocné odpustky v hodine smrti. Mimoriadnosť týchto odpustkov spočíva v tom, že privilegovaným stačí v hodine smrti ľutovať svoje hriechy nedokonalou ľútosťou, a ak budú ústami, alebo srdcom vzývať najsvätejšie meno Isusovo, obdržia plnomocné odpustky.

Cirkev normálne učí, že na odpustenie hriechov je potrebná
1.) spoveď,
2.) alebo v prípade nemožnosti spovede – aspoň dokonalá ľútosť, teda ľútosť absolútne čistá – len z dôvodov, že sme urazili Božiu lásku, teda ľútosť z čistej lásky, čo je veľmi ťažko v sebe vzbudiť.

Pri spovedi je dostatočná aj tzv. nedokonalá ľútosť (teda ľútosť len preto, že nechceme ísť do pekla, ľútosť zo strachu pred potrestaním). Pápežovo privilégium pre Timkovičovu rodinu spočíva v tom, že v hodine smrti a nemožnosti vykonať spoveď a ísť na sv. príčastie, **je im dostatočná nedokonalá ľútosť so vzývaním mena Isus, a budú mať odpustené hriechy, ba dokonca i plnomocné odpustky**.

Teda sa jedná o mimoriadne výnimočné duchovné privilégium.

Pápežské privilégium bolo udelené v slovenskej reči. A je tohto znenia:

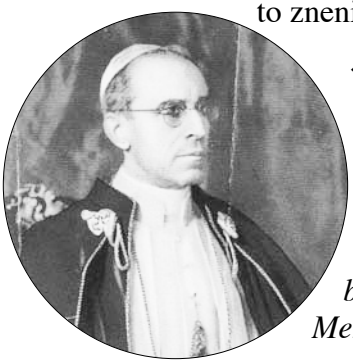

«Svätý Otče! Andrej Timkovič s rodinou pokorne klačiac u nôh Vašej Svätosti prosia o Apoštolské Požehnanie a Plnomocné odpustky v hodine smrti, a to i vtedy, ak by sa nemohli vyspovedať a prijať Telo Pána, len keď oľutujú svoje hriechy a ústami alebo aspoň srdcom budú vzývať Najsvätejšie Meno Ježiš» (pozri str. 224).

Potom nasleduje rukou po latinsky dopísané vyhovenie tejto žiadosti, plastická (priestorová, tzv. biela) pápežská pečať vtlačená do papiera o priemere 6,5 cm a dátum: 21. októbra 1957.

Pozoruhodné je, že v odpustkovej listine sa spomína, že vraj o tieto plnomocné odpustky v hodine smrti požiadal sám Andrej Timkovič s rodinou, i keď o. Andreja Timkoviča by ani vo sne nenapadlo, aby sa opovážil tak mimoriadné a veľké duchovné privilégium vôbec žiadať. Vatikán sa vyjadruje vždy vo svojom zvláštnom štýle… a aj táto nečakaná listina (bulla) z Vatikánu z 21. októbra roku 1957, je písaná «v štýle typickom pre vatikánsku diplomaciu».

«Babka z Ruska» na každoročných návštevách v rodine svojho syna

Mama o. Andreja Timkoviča — Eva Michajlovna Timkovič, rodená Hvozdak (1898-1985), žila v Lazoch pod Makytou na bývalej Podkarpatskej Rusi, teraz už oficiálne zvanej Zakarpatská oblasť Ukrajinskej sovietskej socialistickej republiky, Sovietsky zväz. V Lazoch v Karpatoch sa aj za socializmu žilo oveľa ťažšie ako v iných častiach krajiny.

«Babka», ako ju volali deti Andreja Timkoviča, sa v roku 1957 de-

Sedemdesiatročná «Babka z Ruska» – Eva Michajlovna Timkovič, rod. Hvozdak (1898-1985) – matka o. Andreja Timkoviča

finitívne presťahovala-optovala k svojmu synovi Andrejovi do Děčína do Československa a dostala na to i oficiálne dovolenie od úradov v Sovietskom zväze a Československu. Tu sa konečne naučila čítať a písať. Dovtedy bola totiž negramotná (vedela sa len podpísať, pozri str. 61), a to i napriek tomu, že mala nadpriemernú prirodzenú inteligenciu, mimoriadné obchodnícke vlohy a ovládala perfektne šesť rečí: rusínsky, ukrajinsky, rusky, poľsky, maďarsky a slovensky.

Vlhká klíma pri rieke Labe, kde Timkovičovci žili, jej však tiež robila zle na zdravie. Okrem toho mala problémy so srdcom, čo však pravdepodobnejšie súviselo s tým, že ako staršia 59-ročná žena, neprestajne túžila po svojej domovine a po rodných Karpatoch, a preto po pol roku sa definitívne natrvalo vrátila (po opätovnom dovolení úradov oboch krajín) nazad do Lazov do Sovietskeho zväzu. Tam potom bývala najprv u svojej dcéry Evy Fedorovny Bruncvik (1932) a potom u druhej dcéry Kaliny Fedorovny Ivaško (1929). Každoročne však pravidelne, a to na celú zimu prichá-

«Babka» Eva Michajlovna Timkovič (úplne vľavo) so zaťom Vasiľom Fedorovičom Ivaško a dcérou Kalinou Fedorovnov Ivaško s vnučkou Marijov. Foto z roku 1957.

dzala k svojmu najstaršiemu synovi Andrejovi a jeho rodine do Československa, a to do Čiech, keď bol v emigrácii v Čechách, a neskôr i na Slovensko, a to temer až do svojej smrti v roku 1985. Prichádzala nielen vidieť svojho syna a vnúčence, ale aj prečkať krutú zimu, ktorá je v Karpatoch s dvojmetrovým snehom zaujímavá dodnes.

Pašovanie tovaru cez hranice Československo – Sovietsky zväz

Babka si okrem toho každým príchodom do Československa veľmi pomohla i finančne.

Celý svoj život hrdlačila na poli na svoje deti ako vdova. Keď v roku 1945 prišiel socializmus, robila v kolchoze a keď zostárla, dostala «na staré kolená» ako dôchodok len 9 rubľov (!), tj. okolo 90 korún mesačne, z čoho sa nedalo vyžiť ani v Sovietskom zväze. Bola to "odmena" socialistického štátu pre matku, ktorá priviedla na svet osem detí. Pardón, aby sme nekrivdili, dostala raz zato akúsi medailu…, ale bez akejkoľvek finančnej pomoci. Preto si pomáhala tak, že cez hranice prenášala-pašovala «chustočky» (šatky) červenej farby s veľkou výraznou ružou uprostred. Čím väčšia ruža bola uprostred, tým väčšmi «chustočky» išli «na dračku» a lepšie sa predávali. Kupovali sa v Československu v obchode so zahraničným tovarom za bony v Tuzexe.

«Chustočky» boli niekoľko desaťročí nedostatkovým tovarom v Lazoch pod Makytou v Zakarpatskej oblasti ZSSR a boli medzi tamojšími ženami vo veľkej móde. Nosili ich s hrdosťou na hlavách, a to tak, aby tú veľkú už spomínanú ružu na červenom podklade bolo dobre vidieť. Ak sa prepašovali šatky bez asi pätnásťcentimetrov veľkej ruže uprostred, ale len napr. s malými kvietkami, hoci podklad bol tiež rovnako krvavočervený, už sa nepredali. Pašovala ich tak, že ich mala obviazané okolo pása — niekedy aj dvadsať kusov naraz. Keď prišla do Lazov, okamžite ich raz-dva popredala a na každej z nich zarobila okolo 20 rubľov! Mesačný dôchodok mala len 9 rubľov, a tu na jednej šatke zarobila až 20 rubľov! Ak by ich mala aj

sto kusov, hneď by ich predala – taký bol záujem o tieto červené «chustočky».

Na zimu ona chodila do Československa a na leto, na oplátku zas do Lazov prichádzal jej syn Andrej Timkovič so svojou rodinou. A tiež prinášali tento nedostatkový tovar – «chustočky», blúzky z umelej hmoty «olympijky» a pod., čím babke i sebe tiež finančne pomáhali. Takto Andrej Timkovič pomáhal prežiť svojej chudobnej, životom zodranej mame na Zakarpatskej Ukrajine i v čase socializmu a

Andrijov brat – Ivan Fedorovič Timkovič (1921-2006) v Lazoch pod Makytou, ZSSR, so svojou manželkou Annou Vasilivnou, rod. Isevič (1924-1995), dcérami (zľava): Hannou (1949), Máriou (1947), Hafijou (1951) a synom Michajlom (1958). Niektoré z detí sú oblečené v typických vyšívaných krojoch z Lazov. Foto z roku 1963.

Osemdesiatročná «babka z Ruska» – Eva Michajlovna Timkovič, rod. Hvozdak (1898-1985) – matka o. Andreja Timkoviča

zároveň si pomáhala i jeho rodina, lebo v Sovietskom zväze boli vtedy lacné potraviny a sovietska elektronika, čo sa výborne predávalo v Československu.

Najmladší vnúčik Vladimír dodnes živo pamätá, ako sa táto stará rusínska žienka po večeroch doma, keď bola v Československu, vrúcne staroslovansky modlila. Vedela celú *Psaltyr* (Žaltár = 150 Žalmov) po staroslovansky naspamäť. Dlho kľačala, a na konci modlitieb robila mnohé dozemné poklony tak, že sa čelom dotýkala podlahy… Bol to hlboký duchovný vnem na deti-vnúčatá, ktoré sa hrali v jej blízkosti v tej istej miestnosti, a ktoré si zas ona počas svojej modlitby vôbec nevšímala.

Neposedný vnúčik tmoliaci sa neustále okolo nej sa jej po jednej takej modlitbe pýtal, čo robí, keď veľakrát vstáva a padá na zem a čelom sa dotýka zeme. Ona mu s vážnou tvárou vysvetľovala:

— Poklaňajusja Hospodu Bohu…

Rok 1958 – smrť dobrého tesťa Džurbalu

Juraj Havrila (Džurbala) zomrel v Košiciach vo veku 67 rokov. Bolo to 29. októbra 1958 — päť mesiacov pred narodením svojho vnúčika – tretieho syna Gizely – Andrejka (3. apríla 1959). Dedo Džurbala sa veľmi tešil na tohto vnúčika, a svojej dcére Gizele-Babike, ktorá v tom čase (od leta 1958) už viac-menej trvalo žila u nich a bola v požehnanom stave, hovorieval:

— Tot mi išči na stare koľena budze podavac harčičok čaju…

Nestalo sa, nedožil sa ani jeho narodenia. Nemal totižto žalú-

Pohreb Juraja Havrilu, prezývaného Džurbala na Košickom verejnom cintoríne. Na fotografii je jeho najbližšia rodina: manželka s deťmi a ich rodinnými príslušníkmi. Fotografia z roku 1958.

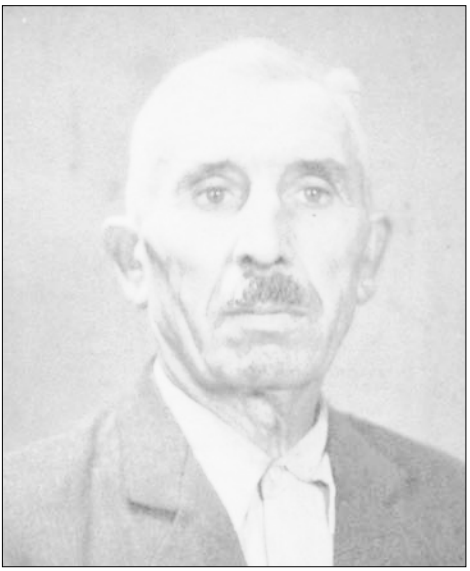

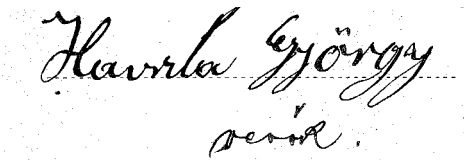

Juraj Havrila, prezývaný Džurbala (1891-1958) sa vyznačoval mimoriadným zmyslom pre spravodlivosť a nezištnú pomoc núdznym. Fotografia z 50-tych rokov 20. storočia. Vyššie je uverejnený aj jeho podpis z úradnej listiny z 13. októbra 1912.

dok. Zil, či hrdinsky sa trápil takto niekoľko rokov. Vybrali mu ho pri jednej z operácii, ktoré prekonal. Musel dodržiavať špeciálnu diétu – jesť len mäkkú, prípadne prepasírovanú stravu.

V deň pred jeho smrťou boli na obed buchty na pare. Mal na nich veľmi veľkú chuť.

— Čo mi kemu zrobil, že nemožem sebe žejsc aspoň jednu buchtu…!, – zasmial sa a pohladkal si vpadnuté brucho.

A naozaj zjedol len jednu či dve buchty a o niekoľko desiatok hodín v kŕčoch zomrel.

14. Vďaka Bohu opäť na Východe… – v Košiciach, avšak naďalej len «vo výrobe» (1959-1968)

Rok 1959 – konečne opäť na východe (Slovenska), tretie dieťa na svete

Andrej dostal túžobne hľadanú prácu na východnom Slovensku. Od 3. apríla 1959 začal pracovať v Krajskom ústave národného zdravia na Psychiatrickej klinike, Fakultnej nemocnice v Košiciach. Bolo to práve v deň, keď mu jeho Dušinka v košickej pôrodnici priviedla na svet tretie dieťatko. Z vďačnosti Bohu ho nazvali po otcovi: Andrej. V tom čase mal jeho otec Andrej 40 a Gizela 32 rokov.

Andrej, teraz už ako otec troch detí, nastúpil do novej práce znova ako človek bez akejkoľvek kvalifikácie. Spočiatku vykonával funkciu pomocného sanitára, teda najpodradnejšiu prácu akéhokoľvek druhu za 950 korún mesačne hrubého (700 korún čistého). Čoskoro však nastala zdravotná komplikácia. V tom istom roku (1959) bol hospitalizovaný a museli mu vyoperovať ľavú obličku.

Manželka v tom čase s troma deťmi bývala v Košiciach u svojich rodičov, presnejšie povedané u svojej matky-babky Aňuky a brata Štefana (Pištu), pretože otec-dedo Džurbala bol už pol roka pochovaný (1958). V Košiciach si totiž jej rodičia, zanechajúc Sečovce, kúpili rodinný dom na Žriedlovej ulici č. 16 s rozprávkovo krásnou záhradou, akoby stvorenou pre tri malé deti.

Dom bol neskôr, v polovici 70-tych rokov asanovaný, dnes je v priestoroch ich záhrady krajská väznica, krajská prokuratúra a súdy. Lepšie povedané, dnes sa priamo na pozemku ich bývalej záhrady prechádzajú väzni na svojich vychádzkach na čerstvom vzduchu po vybetónovanom okruhu… Naproti bol sta-

Andrej T i m k o v i č ,sam.účetní výr.záv.0501.ČSS n.p. v Děčíně.

Věc: Žádost o rozvazaní pracovního
----poměru z rodinných-zdravotních
důvodů děti.
Příloh: 3./lek.potvrzení/.

Titl.

Československé statní silnice
podnikové ředitelství
T e p l i c e-Chelčického 7.

Podepsaný, Andrej Timkovič, touto cestou žádam o rozvazaní p racovního poměru z rodinných-zdravotních důvodů dětí.

Zdůvodnění:

Poloha Děčína a klimatické podminky škodí zdravotnímu stavu mojích dětí. Viz přiložené lekářké potvrzení z nemocnice a ošetřujícího lekáře. V roce 1957 na dop oručení primaře dětského oddělení nemocnici přemistit obě děti z našeho kraje, v důsledku bytové tísní, změnil jsem byt v Děčíně na kopec. Změna bytu nezlep šila zdravotní stav dětí. V letě na doporučení ošetřujícího lekaře odeslal jsem děti i manželku k rodičům na Slovensko. Od té doby dětí nejsou nemocné.

Dnes, když čekáme třetí dítě není znesitelné aby rodina bydlela na Slovensku a ja v Děčíně.

Železnice-ČSD mně nabízí zaměstnaní i změnu bytu v ramci správy dráhy jak bývalému zaměstnanci dráhy. Mam k tomu potřebné odborné vzdělaní. Mam zato, že ze strany vedení závodu i p odnikového ředitelství bude mé žádosti z výšeuvedených důvodů kladně vyhověno. S p ovděkem by jsem uvítal rozvazaní pracovního poměru i před uplynutím kvartalní vypovědí aby manželka mohla rodit již na novém bytě.

Zůstavám s odborařským podravem: "Práci čest"!

v Děčíně 12. února 1959

Andrej Timkovič

Žiadosť o rozviazanie pracovného pomeru v Děčíně z 12. februára roku 1959

rodávny evanjelický cintorín (dnes z neho zostala len jedna väčšia kryptakaplnka) a pár desiatok metrov vľavo, dívajúc sa z okien domu smerom na cintorín bol košický pivovar, ktorý tam stojí dodnes.

Problémy s ubytovaním v Košiciach

Po návrate na Slovensko mala rodina Timkovičovcov veľké problémy s ubytovaním. Vlastný byt v rodinnom dome, ktorý im daroval tesť Džurbala (pozri ďalej), nemohli zaujať, lebo v ňom boli nájomníci. Povojnové Československo zápasilo s chronickým nedostatkom bytov.

Po návrate z Čiech určitý čas bývali, ako bolo už vyššie spomenuté, u starých Havrilovcov (testovcov) na Žriedlovej ulici č. 16 v Košiciach. Avšak život tam bol stále neznesiteľnejší a neznesiteľnejší. Príčinou bola pravda stará ako samé ľudstvo: medzi svokrou a nevestou, resp. medzi testinou a zaťom boli, sú a stále budú problémy. Mladá rodina musí žiť a lietať na vlastných krídlach, majúc vlastné hniezdo. Dva kohúty nemôžu obstáť na jednom smetisku. Keďže dochádzalo stále častejšie a častejšie k rodinným nedorozumeniam a svárom, testiná Aňuka i jej syn Štefan (Pišta) v hneve pohŕdavo nazývali Andreja «Ukrajinom», a to i napriek tomu, že vôbec nepochádzal z Ukrajiny, ale bol Rusínom z Podkarpatskej Rusi – vtedy integrálnej to súčasti predvojnového Československa (1919-1939).

Preto nasledovala zdĺhavá reťazová a veľmi komplikovaná výmena bytov.

Rodinný dom na Gottwaldovej č. 11 v Košiciach – dar od tesťa Džurbalu

Situáciu Timkovičovcov zlepšovala však jedna skutočnosť, a to, že starý Džurbala (Juraj Havrila, 1891-1958), ešte pred svojou smrťou predvídal budúce problémy typu zať-testiná a stihol urobiť základné kroky na nápravu. Mal obzvlášť dobré srdce a veľmi silný cit k spravodlivosti. Mal štyroch synov: Konštantín (zomrel jednoročný),

Krajský ústav národného zdravia-fakultná nemocnica v Košiciach

Číslo: 810/1959. Košice, 30.IV.1959.

Predmet: Ustanovenie do funkcie-
funkčný plat.

Súdr. T i m k o v i č Andrej,
sanitár na odd.

Psych.klinika - T u .

Ustanovujem Vás podľa § 4 zákonného opatrenia č.31/1956 Zb. o úprave platových pomerov zdravotníckych zamestnancov dňom 3.IV.1959 v rámci plánu pracovníkov do funkcie:

sanitára na psych.klinike A
..... čís.funk.

Z Vašej doterajšej praxe sa Vám započítáva:

v požadovanom obore:	..... rokov	.....	mesiacov
v príbuznom obore:	2 rokov	2	mesiacov /voj.služba + sl.nár.povst./
v inom obore :	6 rokov	10	mesiacov
c e l k o m :	9 rokov		mesiacov

Od uvedeného dňa sa Vám priznáva funkčný plat ..... 950.- Kčs

jaz.prípl.naďalej,odo d.a..... ..... Kčs

nebzp.prípl. naďalej odo dňa .... Kčs

Pracovné príjmy celkom:..... 950.- Kčs

slovami: Deväťsto päťdesiat korún čsl.....

Funkčný plat podľa stupňa III. v rámci prí.rozpätia môže Vám byť priznaný po splnení podmienok odo dňa 1.IV.1960.-

~~Výplatu doterajších Vašich pracovných príjmov zastavujem dňom~~ ...

Proti tomuto rozhodnutiu môžete podať námietky na tun.riaditeľstvo do 15 dní odo dňa jeho doručenia.Námietky nemajú však odkladný účinok.

Funkčný plat bol prejednaný mzdovou komisiou a schválený od ZVROH.

Riaditeľ:

B-118 výtlačkov 1500 ks

Prvý platový dekrét o. Andreja Timkoviča «vo výrobe» v Košiciach z roku 1959

PhDr. Mikuláš (Mikloš), o. Štefan (Pišta), MVDr. Juraj (Bandy) a dve dcéry: Mária (Maňa) a Gizela (Babija). Chlapci dostali vysoké školy, avšak dievčatá nie, a preto im ich otec Džurbala kúpil od doktora-gynekológa Jaroslava Perlíka poschodový rodinný dom situovaný na lukratívnom mieste v centre mesta — na bývalej Barkóczyho ulici (ľavý breh Mlynského náhona sa zvykol označovať kedysi i ako Rašínova ulica) v Košiciach (neskôr Štefanikova, potom Gottwaldova a dnes opäť Štefanikova č. 11) – pozri foto na str. 244.

MUDr. Jaroslav Perlík si spomínaný rodinný dom vybudoval v rokoch 1937-1938 pre seba a svoju manželku (tiež gynekologičku) ako súkromnú nemocnicu. Stavba bola zahájená 1. júla 1937 a ukončená na jeseň 1938. Staviteľom bol Karel Kopt a J. Horák, pričom ten druhý bol osobným priateľom Dr. Perlíka a expertom-betonárom pri stavaní mostov.

Na prízemí domu – súkromnej nemocnice boli dva vchody: jeden vpredu, úradný pre pacientov a druhý zo záhrady, vzadu, privátny. Úradný služobný vchod na priečelí domu pokračoval čakárňou a dvoma ambulanciami (neskôr z nich bola vyhodením priečky vytvorená priestranná jedáleň, po domácky nazývaná «obedná»). Ďalej kuchyňa a vedľa nej izba pre hospitalizované pacientky (neskoršia tzv. «detská» izba). Na poschodí bol vlastný, na tú dobu prepychový doktorský byt prvej triedy s loggiou (neskôr zasklenou) bez kuchyne (jedlo doktorom posielali malým výťahom z prízemia) a v drevenej manzartke žili slúžky a kuchárky. V suteréne žil domovník.

Doktor Jaroslav Perlík svoj dom prozreteľne postavil na trinástich železobetónových pilieroch na impozantnom nábreží Mlynského náhona, rieky Hornád. Trinásť železobetónových pilierov bola architektonická nevyhnutnosť, lebo ešte v časoch Rakúsko-Uhorska priamo na mieste tohto domu, alebo ešte lepšie povedané, priamo pod ním, tiekol Mlynský náhon rieky Hornád. Koryto bolo neskôr preregulované o niekoľko metrov vedľa. Ako ukázali nasledovné desaťročia, tie železobetónové piliere neboli vôbec zbytočnou investíciou. Keď bol totiž v 60-tych rokoch 20. storočia Mlyn-

ský náhon po mnohých storočiach prevádzky natrvalo vypustený a jeho koryto preto vyschlo, väčšina domov v jeho blízkom okolí, znížením hladiny spodnej vody a nasledovným klesnutím pôdy, popraskala. Dom číslo 11 však zostal bez akejkoľvek vážnejšej ujmy stáť ďalej a neochvejne stojí dodnes.

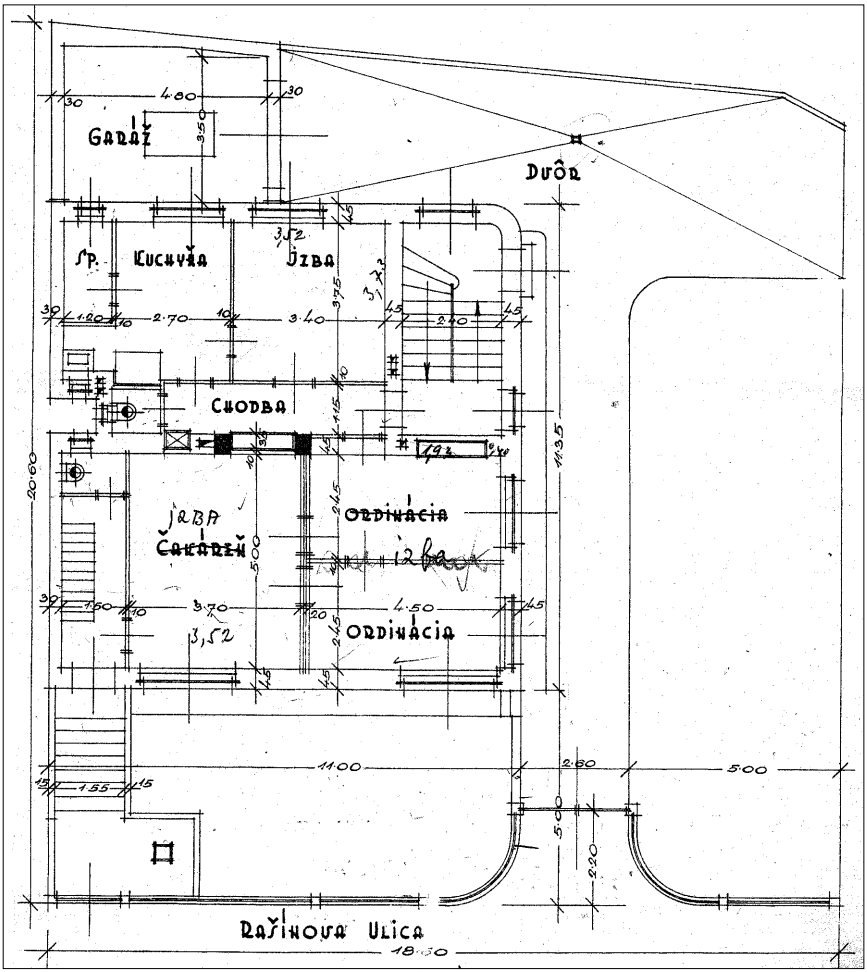

Pôdorys prízemia rodinného domu v časoch ordinovania MUDr. J. Perlíka

MUDr. Jaroslav Perlík svoj dom-nemocnicu musel opustiť zo smutných politických dôvodov už v roku 1938. Bol to vtedajší osud väčšiny českých občanov-intelektuálov (doktorov, profesorov, učiteľov…) žijúcich na Slovensku. Po II. svetovej vojne mu bol dom vrátený, ale už v ňom žili mnohopočetní nájomníci. Perlík preto predal dom spolu s nájomníkmi (ktorých nemohol z domu dostať), Jurajovi Havrilovi (Džurbalovi) a sám zostal žiť v Prahe.

MUDr. Jaroslav Perlík napísal 21. mája 1967 o. Andrejovi Timkovičovi list, kde okrem iného uviedol:

«*Abyste tedy, vážený, věděl, jak důkladně je dům stavěn. Pozemek je bývalé řečiště kanálu (vedlejšího ramene Hornádu). Při vyrovnávaní toku tohoto "mlýnského kanálu" bylo bývalé řečiště zasypáno a vznikly tak 3 parcely, z nichž prostřední je Vaše. Při kopání základů se šlo do hloubky 4-5 m až na pevnou skálu, kde byly položeny betonové patky asi 4-6 i více plošných metrů, hluboké asi 3/4-1 m a na nich vybudované železobetonové sloupy asi 3,5-4 m vysoké (60x60 cm široké) – bylo jich celkem 13 a byly spojeny ve výši pozemku dohromady železobetonovými pásmi asi 60x60 cm a na něm teprve postaven vlastní dům, jehož přízе-*

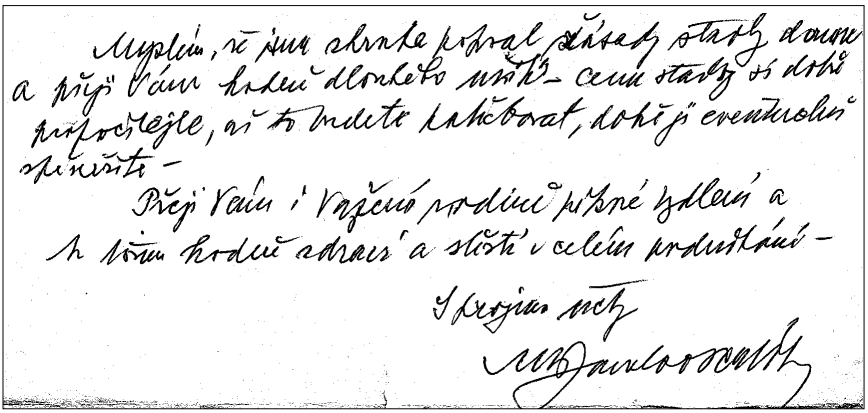

Autentický úryvok z listu Dr. Jaroslava Perlíka z roku 1967

mí je rovněž železobetonové a na jednotlivých patrech železobetonové prsteny, v rozích pak betonová malta, také až po střechu je dům pevně spojen a nemůže se jim prostě pohnout – snad že by se převrátil celý, což je ovšem nemožné… v základe je beton míchán 1:4!!!».

Džurbala daroval novonadobudnutú nehnuteľnosť svojim dvom dcéram. Staršia Mária (Maňka, Ria) dostala poschodie, mladšia Gizela (Babika) prízemie — bolo to preto, lebo nemali vysoké školy — tak hovoril a rozhodol ich otec Džurbala.

Povojnové časy a hlavne pravoslavizácia gréckokatolíckej Cirkvi v tzv. akcii «P» spôsobili, že obidve sestry s manželmi-kňazmi a rodinami boli vyvezené do Čiech do Děčína k rieke Labe… Keď sa v roku 1959 z druhého konca republiky vrátili, v ich rodinnom dome bolo až niekoľko nájomníkov s rodinami! Každému bolo potrebné nájsť byt. Mária Bujňáková mala šťastie, veľmi skoro sa dostala do svojho bytu na poschodie na Gottwaldovej ul. č. 11 v Košiciach. Horšie to bolo s Gizelou a jej manželom Andrejom Timkovičom a ich troma deťmi.

Neoficiálny návrat z Čiech k testovcom

Po návrate z núteného vyhnanstva z Čiech neoficiálne bývali u testovcov na Žriedlovej ul. č. 16 v Košiciach (neďaleko košického pivovaru). Neoficiálne preto, lebo o. Andrej Timkovič ešte nerozviazal pracovný pomer v Čechách a jeho manželka s deťmi už s väčšou alebo menšou prestávkou bývala u svojich rodičov. Byt v Děčíne odovzdali tamojšej domovej správe až 23. júna 1960.

Bytové problémy

Potom bývali, ale len fiktívne, v suterénnom domovníckom byte na Gottwaldovej č. 8 v Košiciach. Ktosi totiž veľmi dobre poradil o. Andrejovi Timkovičovi, že ak chce získať oficiálne byt a trvalý pobyt na Slovensku, má sa prihlásiť za domovníka. Andrej tak aj

urobil už v júni 1959 (v tom čase už od 3. apríla 1959 pracoval na Slovensku), a tak mu ako domovníkovi domová správa pridelila dvojizbový domovnícky byt v suteréne na Gottwaldovej ul. č. 8.

Domovnícku zmluvu podpísal 1. januára 1960. Bývať sa tam nedalo, lebo bol v dezolátnom stave. Andrej ho opravil, nafarbil, vymaľoval… Avšak byt v suteréne (pod úrovňou zeme) bol katastrofálne mokrý, nik ho nechcel vymeniť. Preto si na jar požičal z práce elektrické ohrievače a nimi niekoľko dní nonstop sušil zamokrené steny. Nakoniec sa podarilo vymeniť tento domovnícky dvojizbový byt v suteréne za trojizbový byt na Sverdlovovej ul. č. 60, v ktorom bývala pani Anna M. Tá chcela ísť do menšieho, lebo nevládala platiť za trojizbový byt. Dovolenie na výmenu (s tým, že sa uskutoční do 30 dní) dostali z bytového odboru 29. marca 1960.

Násilný neznámy votrelec v prenajatom byte

Tak sa o. Andrejovi Timkovičovi teda podarilo začiatkom leta v roku 1960 byt vymeniť za iný na Sverdlovovej ulici č. 60 tiež v Košiciach. Na tento byt už dostali aj oficiálny výmer, a preto už mohli (23. júna 1960) odovzdať byt v Čechách.

Avšak ešte v deň, keď z mestského národného výboru dostali výmer na bývanie a len-len, že stihli tam presťahovať už nejaké skrine a nábytok, v ten istý deň sa im doň bez ich vedomia a v ich neprítomnosti nasťahoval cudzí človek s manželkou. Bola totiž bytová kríza a nikoho z bytu nebolo možné podľa zákonov vyhodiť len tak na ulicu. Cudzí manželský pár to využil a pred hodinou, či dvoma, nasťahovaný do cudzieho bytu, nechcel tento opustiť. Vôbec im nevadilo, že do tohto cudzieho bytu sa dostali po vylomení zámkov na dverách. Hrozilo, že v jednom byte sa budú tlačiť dve rodiny.

Vtedy o. Andrej Timkovič využijúc právnické bunky, ktoré zdedil po svojom nebohom otcovi Fedorovi, okamžite zavolal VB – Verejnú Bezpečnosť (políciu). Avšak, keď prišli príslušníci, votrelec

tvrdil, že on tam býva atď. Spor sa začal nebezpečne preťahovať a hrozilo, že len čo sa do toho zatiahnu orgány bytovej správy, budú, ako bolo už vyššie spomínané, v jednom byte nakoniec bývať dve cudzie rodiny naraz. Andrej Timkovič vedený duchom spravodlivosti, ihneď potom, keď ich votrelec konečne vpustil aj s políciou dnu, prehlásil, že v tej a tej skrini, v tom a tom šuflíku pod papierom mal uložených deväťnásť tisíc korún. Samozrejme, že peniaze tam po vlámaní sa cudzieho manželského páru do bytu už neboli, teda zmizli… To urobilo radikálny zvrat v situácii. Nešlo už len o jednoduché nedorozumenie ohľadom výmerov na byt, ale o vlámanie sa s lúpežou.

Andrej a votrelec boli odvedení na policajnú stanicu, aby sa spísala zápisnica. Vtedy sa získal drahocenný čas, kedy Gizela spolu so svojim bratom o. Štefanom (Pištom) Havril(l)om pomaly, pomaly s veľkou námahou vytlačili kus po kuse nábytok votrelcov na vonkajšiu chodbu a poukladali ho vedľa steny. Dvere bytu uzamkli novým zámkom. Keď sa po niekoľkých hodinách Andrej aj s votrelcom vrátili z polície, v byte už bol len nábytok Timkovičovcov, a tak votrelcovi, ktorému hrozilo vyšetrovanie a súd za krádež, neostávalo nič iné, len odísť tam, odkiaľ prišiel. Samozrejme, že Andrej Timkovič vec už ďalej nepodával na žiaden súd, veď v skutočnosti žiadne peniaze nezmizli. Z dvoch ziel o. Andrej Timkovič vybral menšie zlo, pretože tretia možnosť nebola.

Rok 1960 – krvilačné ploštice na Sverdlovovej ul. č. 60

Ale beda! Len čo si ako-tak vydýchli a ďakovali Bohu za ochranu a manželka Gizela stlala postele na spanie, všimla si, že po stene lezie akýsi chrobáčik. Zavolala manžela a… hrôza!! Bola to ploštica posteľná (*cimex lectularius*). Byt bol totiž plný ploštíc, ktoré sa živia ľudskou krvou, pijúc ju svojim obetiam hlavne počas nočného spánku. Likvidovať sa nedajú, lebo sa cez deň ukrývajú a kladú vajíčka vo všeli-

jakých škárach v nábytku, v stenách, dokonca i v rúrkach elektrického vedenia, či v dutinách pod kachličkami… Hrozilo, že sa napchajú i do čerstvo dovezeného nábytku mladej rodiny a táto sa už nikdy tejto pliagy nezbaví.

Vtedy Andrej ešte pred západom slnka utekal do obchodu skôr ako ho zatvoria a kúpil za 100 korún dymogam. Jednalo sa o ohromné množstvo, lebo jedno balenie bolo veľmi lacné. Dymogamové tablety boli horľavé. Zapálením uvoľňovali dym obsahujúci DDT prášok usmrcujúci všetok hmyz. Po zapálení dymogamovej «nálože» Andrej i jeho manželka s tromi deťmi odišli späť k tesťovcom na Žriedlovú ulicu, avšak ešte predtým dômyselne poprikrývali všetok nábytok novinovým papierom. Na druhý deň sa im naskytol strašný pohľad: ohromné množstvá od pol do jedného centimetra veľkých potvoriek… Mnohé z nich ešte hýbali nožkami…! A to všade po podlahe i na predmetoch a nábytku poprikrývanom novinami. Omámený a usmrtený hmyz v noci popadal zo stien a z plafónu. Všetok nábytok bol ešte stále v strede miestnosti, tam, kde ho pri sťahovaní zložili.

Po tejto úspešnej akcii "prvej pomoci" Andrej oznámil na bytový odbor mestského národného výboru výskyt ploštíc. Bol to zjav v povojnovej dobe nezriedkavý. O niekoľko hodín nastúpilo vojsko protichemickej obrany a všetkých nájomníkov domu evakuovali, okná a dvere utesnili, a v plynových maskách ničili ploštice kyanovodíkom, čo je jeden z najprudších bojových jedovatých plynov.

Konečne na Gottwaldovej ulici č. 11

Krvilačné ploštice v novopridelenom byte na Sverdlovovej ulici č. 60 v Košiciach spôsobili, že sa tam Timkovičovci prakticky nikdy skutočne nenasťahovali a nezačali tam ani bývať. Konečne, asi dva mesiace po «incidente» s plošticami a votreleckým neznámym manželským párom sa im podarilo ďalšou komplikovanou výmenou bytov dostať sa do vlastného domu na Gottwaldovej ulici č. 11, avšak

len do drevených podkrovných priestorov manzartky, ktorá bola a aj dodnes je v zime neobývateľná (nemá totiž nijakú tepelnú izoláciu). Nájomník Štefan S. (so sedemčlennou rodinou) odtiaľ odišiel a presťahoval sa na Sverdlovovú ul. č. 60. Do tejto dvojizbovej manzartky, kde v zime bolo zima a v lete nepredstaviteľne horúco, sa nasťahovali priamo od tesťovcov zo Žriedlovej ulice č. 16 (Košice) Tim-

Rodinný dom na Gottwaldovej č. 11 v Košiciach, v ktorom o. Andrej Timkovič prežil posledných 27 rokov svojho života. Dnes v koryte bývalého Mlynského náhona pred domom vedie štvorprúdová cesta pre autá. Fádne betónové steny štvorprúdovky v roku 2006 akýsi architekt dal ozdobiť kresbou modrých vĺn…

kovičovci. Tak konečne boli vo svojom vlastnom dome. V tomto dome prežil o. Andrej Timkovič svojich posledných 27 rokov života.

V byte na prízemí Gottwaldovej č. 11, ktorý patril Gizele, býval ako nájomník bývalý gréckokatolícky farár Jozef Haščák. Na prvom poschodí, ako bolo už vyššie spomenuté, bývala už Mária Bujňáková ako majiteľka svojej časti a manzartku obsadil o. Andrej Timkovič s rodinou.

Na bývanie v manzartke si už hmlisto začína pamätať aj vtedy najmladší z troch detí, trojročný Andrej (autor tejto knihy) – domácky nazývaný Lulo. Celkom jasne si pamätá kapra vo vani pred sviatkami Rožd estva Hospoda nášho Isusa Christa. Ďalej si pamätá udalosť, keď mu otec dával ochutnať penu-šupku z prevareného mlieka a on, ako trojročné dieťa, sa prudko odtiahol (odvtedy nemá rád šupku z mlieka), až spadol do zadu z postele a udrel si hlavu o radiátor. Prestrašený otec s ním utekal na pohotovosť, kde chirurg mal prácu – niekoľko stehov na zašitie tržnej rany na hlave. Takéto zážitky sa zrejme pamätajú až do smrti.

o. Andrej Timkovič

Rok 1961 – druhá maturita Andreja na zdravotnej škole

Za týchto dramatických udalostí sa o. Andrej Timkovič opäť vzdelával. Cez deň chodil do práce a robil prácu nekvalifikovaného pomocníka sanitára a po nociach sa učil. V práci bol však tak obľúbený a vážený, že ešte pred ukončením (zdravotnej) maturity prednosta kliniky a riaditeľ KÚNZ-u ho neraz poverovali zastupovať Jána Leša (tajného jezuitského kňaza) – vedúceho ošetrovateľa na oddelení.

Andrej usilovne študoval, až externe urobil druhú strednú školu, tentoraz zdravotnú s maturitou. Večerne študoval na Strednej zdravotníckej škole nadstavbovej v Košiciach od 1. septembra 1959 do 31. septembra 1961. Druhýkrát vo svojom živote maturoval 30. septembra 1961. Vtedy už bývali na Gottwaldovej ulici č. 11 v manzartke tesne pod strechou.

Pokračoval v práci na košickej záchytke pre liečbu alkoholi-

Krajský ústav národného zdravia v Košiciach

Číslo: 1342/1960. KOŠICE dňa 24.V.1960.

Vec: Timkovič Andrej - poverenie zastupovaním ved.ošetrov. ZS.

s. T i m k o v i č Andrej
ved. ošetrov. ZS

KÚNZ - psych.klinika.

Na základe návrhu prednostu a úsek.dôvernika psychiatrickej kliniky p o v e r u j e m Vás zastupovaním vedúceho ošetrovateľa ZS /s.Lešu/ počas jeho neprítomnosti.

V zmysle § 8 vlád. nar. č. 31/1956 Zb. po uplynutí 4 týždňov zastupovania priznávam Vám odmenu vo výške 15 % Vášho funkčného platu t.j. najviac 157.- mesačne, slovom: Jedensto päťdesiatsedem korún čsl. s účinnosťou od 1.V.1960 do odvolania.

Vaše doterajšie pracovné príjmy zostávajú nezmenene.

Proti tomuto rozhodnutiu môžete podať námietky na tun. riaditeľstvo do 15 dní po doručení výmeru.

R i a d i t e ľ :

ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

Škola: Stredná zdravotnícka škola v Košiciach

Odbor: zdravotných sestier

Číslo: 2

Externé štúdium

VYSVEDČENIE O MATURITNEJ SKÚŠKE

Meno a priezvisko: Andrej T i m k o v i č

Deň, mesiac a rok narodenia: 13. december 1919

Rodisko: Lazy, kraj: Zakarpatská SSČR

Maturitnú skúšku vykonal

z jazyka slovenského	s prospechom	oslobodený
z jazyka ruského	„	oslobodený
z chorôb vnútorných	„	dobrým
z chirurgie	„	dobrým
z hygieny	„	chválitebným
z prakt. skúšky z ošetrovat. techniky	„	chválitebným

Celkový prospech: prospel

V Košiciach dňa 30. septembra 19 61

Stredná zdravotnícka škola

riaditeľ školy

predseda skúšobnej komisie

triedny učiteľ

SŠ. — S. 500-18. Všetky práva vyhradené. 1961-59

V roku 1961 o. Andrej Timkovič úspešne externe ukončil Strednú zdravotnícku školu v Košiciach maturitou v odbore «zdravotných sestier» (str. 247-248)…

Maturitná skúška sa konala podľa smerníc .....

zo dňa ....., čís. .....

a na zdravotníckych školách aj podľa smerníc Poverenictva zdravotnictva

zo dňa 11.IV.1958, čís. II/01-8320/958

Absolvent(ka) zdravotníckej školy je spôsobilý(á) na výkon povolania zdravotnej sestry

..... vo všetkých zariadeniach preventívnej a liečebnej starostlivosti.

Z jazyka slovenského a jazyka ruského oslobodený z maturitnej skúšky na základe maturitného vysvedčenia reálneho gymnázia v Mukačove vydaného dňa 9. júna 1941 p.č. 35/1941.

Stredná zdravotnícka škola v Košiciach

riaditeľ

Stupnica prospechu:	výborný	chválitebný	dobrý	dostatočný	nedostatočný

Celkový prospech:
prospel(a) s vyznamenaním
prospel(a)

TSNP-11 1497

Zadná strana maturitného vysvedčenia o. Andreja Timkoviča… (pozri aj str. 247)

kov. Policajti vozili výtržníkov-opilcov na záchytku… Na záchytke ich nezriedka priväzovali koženými remeňmi k posteliam, poskytovali im zdravotnícku starostlivosť, a keď vytriezveli, triezvi opúšťali záchytku. Od 25. októbra 1961 dostal kvalifikovanejšie miesto staničného ošetrovateľa na Záchytke na Psychiatrickej klinike Fakultnej nemocnice v Košiciach. Po nejakom čase sa tam stal dokonca vedúcim ošetrovateľom oddelenia.

Dnes sa v budove bývalej Psychiatrie nachádza Všeobecná zdravotná poisťovňa. Záchytná stanica bola osobitne, v zadnej prízemnej budove situovanej v záhrade.

Práca bola psychicky náročná a fyzicky nie ťažká, ale nebezpečná. Jedného dňa (15. 7. 1965) mu ktorýsi opilý výtržník-pacient rozbil kolenom tvár. Oko a jeho okolie mal zčerneté šesť týždňov počas nepretržitej práceneschopnosti (PNS). Od toho času boli všetky postele na záchytke povinne opatrené pevnými koženými remeňmi, ktorými spútavali agresívnych opitých klientov tesne potom, ako ich na záchytku priviezli príslušníci tzv. Verejnej Bezpečnosti (VB – policajti).

Kolegovia v práci mali Timkoviča veľmi radi. Vzdávali mu úctu aj lekári, a to nielen ako dobrému spolupracovníkovi, ale i ako gréckokatolíckemu kňazovi, lebo sa skôr-neskôr začalo pošuškávať, ba stalo sa i verejným tajomstvom, že je gréckokatolíckym svjaščenikom. Ľudia, hlavne nešťastné manželky opilcov, sa k nemu chodili radiť pred vážnymi životnými rozhodnutiami. Dvere na jeho pracovisku boli pre každého otvorené. Návštevy prijímal v ktorúkoľvek hodinu, čím sa vytvárala, upevňovala a rozvíjala neopakovateľná a nezabudnuteľná charizma, obklopujúca tohto obľúbeného, mimoriadne ľudského duchovného vodcu.

Tak sa oddelenie Protialkoholickej záchytnej stanice v Košiciach začalo krok za krokom meniť na malú neoficiálnu farnosť s problematickými vrstvami obyvateľstva (pijakmi a ich rodinami). A to o to viac, že ako vedúci ošetrovateľ-pracovník na záchytke o. Andrej Timkovič zamestnal aj iných gréckokatolíckych kňazov, ako napr. o. Andreja Škovieru (1914), o. Štefana Havrilu (Havrillu) (1922-1989, svojho švagra), popri tam už pracujúcom tajnom jezuitovi o. Jánovi Lešovi (1924).

Andrej Timkovič ako staničný ošetrovateľ protialkoholickej záchytky KÚNZ v «dobrovoľne-povinnom» prvomájovom sprievode v Košiciach na Leninovej ulici spolu so spolupracovníkmi (šesťdesiate roky 20. storočia).

Rok 1962 – po dlhých rokoch čakania konečne vo svojom byte

V októbri 1962 sa s pomocou Božou podarilo nájsť uspokojujúci byt aj nájomníkovi Haščákovi z prízemia, ktorý trpel nespavosťou. Jeho hlavnými argumentami na odmietanie ponúkaných bytov bol totiž údajný vonkajší hluk, pre ktorý vraj nemohol spať. Odsťahoval sa na Rooseweltovu ul. č. 7.

7. novembra 1962 dostali štyri košické rodiny z bytového odboru dovolenie na uskutočnenie (do 15 dní) komplikovanej bytovej štvorvýmeny:
– Milan Gašpar z Rooseweltovej ul. č. 7 v Košiciach sa presťahoval do bytu Ladislava Szaba na Dukelských hrdinov 35/IV. posch.;
– Ladislav Szabó s rod. opustil svoj byt na Dukelských hrdinov a nasťahoval sa do manzartky na Gottwaldovej ul. č. 11;
– o. Andrej Timkovič s rodinou sa presťahoval z manzartky na prízemie domu na Gottwaldovej ul. č. 11;
– o. Jozef Haščák odišiel bývať na Rooseweltovu ul. č. 7.

Takto sa o. Andrejovi Timkovičovi s rodinou po mnohých peripetiách podarilo dostať do svojho vlastného bytu na prízemí rodinného domu na Gottwaldovej ulici č. 11 v Košiciach. Bolo to však za cenu, že pri poslednej výmene bytov sa do manzartky nasťahoval nový nájomník Ladislav Szabó, skromný človek maďarskej národnosti s manželkou a troma deťmi. Na starom mieste Szabóvi susedia bili deti, a preto z neho utekal. Timkovič Szabóvi sľúbil, že dokiaľ on bude spoluvlastníkom domu, a teda i manzartky, bude tam Szabó bývať zadarmo v podnájme až do smrti.

Štyria študenti-podnájomníci v byte

Je len samozrejmé, že i ten byt na prízemí bolo treba opraviť a financií nebolo odkiaľ vziať. Andrej pracoval najprv ako človek bez akejkoľvek kvalifikácie za 700 korún mesačne čistého (po zdanení a odvodoch; 950 korún hrubého), neskôr po roku 1961 ako zdravotník-ošetrovateľ s maturitou (v roku 1966 mal hrubý mesačný príjem

1450,- Kčs). Peňazí bolo málo, plat úbohý a každá výmena bytov bola spojená nielen s opravami, úplatkami pre skorumpovaný socialistický personál národných výborov, ale aj s odstupným pre tohoktorého nájomníka.

Preto sa Andrej rozhodol využiť skutočnosť, že byt na prízemí má dva samostatné vchody. Z bývalého vchodu pre pacientov a bývalej čakárne urobil izbu pre študentov (dostala preto meno «chlapčenská»). Túto časť prenajal pre štyroch študentov na obdobie školského roka. Takto vznikol príjem 4x100=400 Kčs mesačne… Bol to veľmi cenný príspevok v porovnaní k 950 Kčs hrubého mesačného platu!

Zľava do prava: brat Ivan F. Timkovič (1921-2006), jeho manželka Hanna Vasilivna, rod. Isevič (1924-1995), neter Hafija Ivanivna Timkovič (dnes Iľjaševič) (1951), neter Marija Ivanivna Timkovič (dnes Derbaľ) (1947), o. Andrej F. Timkovič (1919-1987), neter Hanna Ivanivna Timkovič (dnes Matola) (1949), švagor Andrij Michajlovič Birkovič (1927), sestra Eva Fedorivna Timkovič (Bruncvik) (1932), švagor Ivan Michajlovič Bruncvik (1935), švagor Vasiľ Fedorovič Ivaško (1928) v Lazoch na Zakarpatskej Ukrajine (bývalej Podkarpatskej Rusi).

Ekonomické výlety do Sovietskeho zväzu a Maďarska

Takýto stav trval po mnoho rokov, kým rodina nesplatila všetky dlžoby. Okrem toho si rodina pomáhala «obchodovaním» v malom, že každoročne sa podnikali obojstranné výlety do Sovietskeho zväzu do rodiska Andreja do Lazov pri Volovci, kde sa viezli už spomínané nedostatkové červené «chustočky» s čo najväčšou, dobre viditeľnou ružou… a umelé «olympijky» (blúzky z plastickej látky) a odtiaľ sa dovážali lacné potraviny i «sovetskaja» elektronika (elektrické zažigaľky na plyn, ohrievače vody, tranzistory). Na jednej ceste sa mohlo previesť len jedno tranzistorové rádio, a aj to sa muselo skryť, ináč by platili vysoké clo a už by sa to nevyplatilo. Podobné ekonomické výlety sa poriadali i do Maďarska, odkiaľ sa dovážala klobása, saláma a čokoláda (pre deti) a tak si rodina ekonomicky pomáhala, ako mohla… – podľa starého porekadla «*babka k babce, budú kapce*».

Tajuplná izba po štyroch podnájomníkoch

Izba zvaná «chlapčenská» bola pre deti Andreja Timkoviča veľmi vzácna, veď tam nemohli vstupovať, okrem príležitosti, z času na čas, keď otec alebo matka Gizela šli vizitovať študentov-podnájomníkov. Preto bolo pre deti absolútnou vzácnosťou, keď cez letné prázdniny, v čase, keď študenti odišli domov, rodina Timkovičovcov mohla užívať i túto izbu. Všetky tri deti tam chceli spať na poschodových vojenských železných posteliach. Eštebákom (tajnej polícii ŠtB), ktorí ani vtedy nespúšťali kňazskú rodinu Timkovičovcov z očí, aj to bolo tŕňom v očiach. Ale o tom pozri ďalej…

Rok 1964 – narodenie sa štvrtého dieťaťa, Vladimíra

Bolo leto, 19. júla 1964, tri deti spali v chlapčenskej. Ráno ich zobudil otec so žiariacimi očami a so širokým úsmevom na tvári. Slávnostne oznamoval, či vlastne až spieval:

— Narodil sa vám bratček Vladimír. Dostal meno po veľkom slo-

vanskom kniežati sv. Vladimírovi, ktorý pokrstil Rus. Aj on bude taký veľký ako Vladimír Veliký.

Andrej mal vtedy 45 a Gizela 37 rokov. Doma bola slávnostná nálada. Deti zrazu zabudli na niekoľkodňovú samotu bez mamky, ktorá bola v pôrodnici. V ten deň deti dokonca zabudli aj na raka, ktorého mali v kúpelni vo vode vo veľkom hrnci na vyváranie kompótov… Raka niekoľko dní predtým chytil najstarší Jozef (vtedy mal 13 rokov) v Mlynskom náhone rieky Hornád, ktorý tiekol pár metrov popred rodný dom uprostred Gottwaldovej ulice (dnes je tam štvorprúdová prvotriedna cesta s nadjazdmi).

Hneď po raňajkách, ktoré všetci jedli chvatne vo veľkom očakávaní, otec poobliekal najmladšieho Andreja, ostatné deti sa už poobliekali samé a išli sa pozrieť do košickej pôrodnice na Moyzesovej ulici na to malé čudo.

Samozrejme, že do pôrodnice takúto hlučnú návštevu ani nevpustili. Otec to vyriešil naozaj geniálne. Všetci čakali pred pôrodnicou v parku a matka Gizela ukázala v okne na poschodí malé dieťatko zababušené v bielych perinkách. Samozrejme, že deti i keď si mali oči vyočiť, cez zatvorené okno máločo videli. Preto nastalo veľké sklamanie. O niekoľko dní neskôr, keď mama prišla s novorodencom Vladimírom domov, vysvetlila deťom, že sa bála, aby jej drahocenný poklad nevypadol z rúk, a preto neotvorila v pôrodnici vonkajšie okno.

Narodenie štvrtého dieťaťa Vladimíra však spôsobilo, že sa jeho matke úplne uvolnila maternica (poškodená už v roku 1954 nosením 5-kilogramového dievčatka-Mariky), ktorá jej potom samovoľne hocikedy klesala a znepríjemňovala jej život po mnoho rokov. Zakaždým však vzdávala Bohu vďaku a keď jej "spadla maternica", ihneď si musela ľahnúť horeznačky na posteľ a pod zadok si podložiť maličký hokerlik. Po pár minutách takéhoto ležania sa jej maternica vrátila späť do správnej polohy.

Napriek všetkému neprestajne ďakovala Bohu za zdravé, v po-

radí už štvrté dieťa. Pri takýchto príležitostiach sa jej v mysli občas vybavila nemocničná ambulancia, v ktorej jej lekár po otehotnení viackrát navrhoval, aby nechala usmrtiť svoje dieťa. Gynekológovia jej totiž predpovedali veľmi ťažký pôrod, ba reálnu možnosť, že ho ani nemusí prežiť. Mnohokrát jej navrhovali ako jedinú možnú alternatívu predčasné odobratie dieťaťa. Vtedy zakaždým odmietavo krútila hlavou a hovorila:

— I kedz ja umrem, dzecko budze žic!

A keď jej argumentovali, že môžu zomrieť obaja, tak odvetila:

— Ta umreme obidvome…

Pri pôrode asistoval MUDr. Štefan Herkeľ, ktorý patril medzi tých, čo boli proti potratu. Krátko potom sám zomrel a zhodou okolností bol pochovaný na Košickom verejnom cintoríne neďaleko hrobu deda Juraja Havrilu (Džurbalu). Preto vždy, keď matka Gizela s deťmi navštevovala hrob svojho otca Džurbalu a neskôr aj matky Aňuky-Gizely, vždy sa zastavili aj pri hrobe MUDr. Štefana Herkeľa a sa pomodlili krátku modlitbu plnú povďačnosti za jeho dušu. Mama pri tejto príležitosti vždy pripomínala deťom, hlavne najmladším Andrejovi a Vladimírovi, že to bol práve Herkeľ, ktorý im obom pomohol sa narodiť.

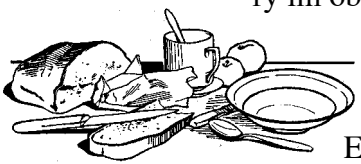

Po roku 1964 – hladové dni v rodine Timkovičovcov

Ešte i po roku 1964, keď Vladimír už bol na svete, bola ekonomická situácia v rodine Timkoviča ešte stále taká žalostná, že ako spomína syn Andrej, boli dni, keď ráno nemali čo jesť. Na raňajky museli vtedy vyhladnutí čakať, až kým otec Andrej nesadol na bicykel a neišiel na psychiatriu, kde mu rehoľné sestričky (dve zostali v civile, a preto ich komunisti nezavreli do "koncentračných táborov") dali pár kúskov chleba, alebo rohlíkov so sladenou čiernou kávou-meltou, za predpokladu, že to zvýšilo na oddelení po pacientoch. A takéto raňajky vtedy boli veľmi, veľmi chutné.

Gréckokatolícky kňaz Andrej Timkovič so svojou rodinou v parku v Košiciach v roku 1966. Zľava sedia: Gizela s Vladimírom, Andrej (otec), Andrej (syn); vzadu stoja: Jozef a Marie.

Andrej Timkovič – dobrý otec s pevnou a rozhodnou rukou, ktorá vedela nielen hladiť…

Keď rodina Timkovičova už žila v Košiciach na Gottwaldovej ulici č. 11, pred ich domom, v necelej vzdialenosti asi desiatich metrov tiekol Mlynský náhon Hornádu s vodou hlbokou od jedného do dvoch metrov. Zo strany domu, v ktorom Timkovičovci, Bujňákovci a Szaboovci žili, brehy Mlynského náhonu boli strmé a na niektorých miestach v dezolátnom stave. Pôvodne boli spevnené dubovými doskami zvislo upevnenými nad sebou a na vrchu so železným zábradlím, aby do náhonu nepopadali deti. Niektoré z týchto dosák sa zubom času uvolnili, a napriek tomu, že zábradlie ostalo, neplnilo na viacerých miestach svoj ochranný účel, lebo breh sa na mnohých miestach ešte pred zábradlím prudko zosúval do riečišťa. Ak by sa pošmykol aj dospelý človek, mal by problémy dostať sa z vody mlynského náhona von.

Keď najmladší syn Vladimír mal sotva dva roky, rodičia mu bránili i zakazovali samotnému ísť von z dvora rodinného domu v obave, aby sa neutopil v rieke. Bol však veľmi maličký, a teda žiadnym zákazom nerozumel a nebezpečenstvo nechápal. Raz sa Vladimírovi cez pootvorenú bránku (ináč bola stále uzamknutá) podarilo ujsť z dvora.

Bol nádherný jarný deň. Orgován na dvore kvitol a napĺňal celé okolie okúzľujúcou vôňou mladosti, na stromoch spievali drozdy. Človeku sa zrak a sluch takmer nebadane otvorili dokorán a nechali viať vánok jari rovno do duše. Jeho otec Andrej bol práve na dvore a kričal na drobčeka, aby sa vrátil. Vladimír (Vlaďo) nič nepočul a ani nechcel počuť, ale zacítiac zrazu voľnosť, s radostným výskotom začal utekať preč od dvora pozdĺž brehu Mlynského náhona rieky Hornád…

Jeho otec vybehol za ním, avšak Vladimír bol už v tesnej blízkosti jedného z miest, kde sa breh samovoľne prudko zosúval do vody… Na zlomok sekundy nastala bezvýchodisková situácia. Roz-

Gréckokatolícky kňaz Andrej Timkovič so svojim «Broučkom» – najmladším synom Vladimírom na dvore v roku 1965. V pozadí kočík, v ktorom prežili svoje detstvo skoro všetky štyri deti Andreja Timkoviča.

behnúť sa k dieťatu znamenalo nahnať ho priamo k rieke, lebo ono si myslelo, že je to naháňačka zo zábavy… Nerozbehnúť sa znamenalo, že v nasledujúcich okamihoch aj tak dieťa samovoľne padne do mútnej vody. Otec so zatajeným dychom však využil moment, kedy drobulinký nezbedník, pripravený stále na útek, spustil z neho zrak a zodvihol kamienok, aby ho, ako to deti zvyknú robievať, hodil do vody. Predsa sa podarilo! Otec niekoľkými skokmi, za ktoré by sa nemusel hanbiť ani športovec na nejakej olympiáde, priskočil k blonďavému dieťatu, schmatol ho do oboch rúk…, a nasledoval exemplárny výprask. Prehol ho cez ruku a po holom bacuľatom zadočku napliaskal hneď na mieste… Bolo to z veľkej lásky a z ešte väčšieho strachu o život najmladšieho potomka. Ozval sa hrozitánsky plač, sprevádzaný ústnymi poučeniami a výčitkami prestrašeného otca. To sa už však pomaličky-pomaly, zadychčaný otec aj so svojim synáčkom, držiac sa za ruky, vracali domov. Po lícach Vladimíra sa gúľali vodopády krokodílych sĺz. Pamätá si to dodnes.

O pár minút nato o. Andrej Timkovič zavolal von na dvor «dvorného-rodinného fotografa» najstaršieho syna Jožа (1951). Uvedomil si totiž, že sa jeho najmladší syn mohol práve utopiť v Mlynskom náhone, a už by ho nebolo. A nemali by z neho na pamiatku nijakú poriadnu fotku. Vtedy otec povedal ešte stále plačúcemu Broučkovi – tak ho volal, keď sa s ním mazlil («brouček» je český výraz znamenajúci v slovenčine *chrobáčik*):

— Prestaň revať, lebo nás fotia…

Malého Vladimíra však fotografovanie vôbec nezaujímalo a plakal ďalej… Tak ho zachytila i fotografia na strane 258. Pri tejto príležitosti boli urobené aj iné fotografie s plačúcim Vladimírom (1964), ktoré si našli pevné miesto v rodinnom archíve fotografií.

Vladimír sa potom o pár hodín nato obšmietal, ako to len malé deti vedia, okolo svojho otca. So strachom sa skúmavo pozeral do jeho tváre. Veď ho Apika (tak ho deti volali) nikdy nebil. Čo sa to teraz vlastne stalo? Vírilo v maličkej blonďavej hlávke chlapčeka. Otec

sa chcel naďalej tváriť prísne, no nedarilo sa mu to, cez zdanlivo skamenelú tvár prebleskol úsmev… Vladimír však pochopil: s otcom treba narábať vážne, jeho slová pozorne počúvať…

Bolo to prvý i posledný krát v živote, keď o. Andrej zbil svojho syna Vladimíra. A bolo to účinné – už nikdy sám neutekal k nebezpečnej vode a stačilo, aby mu otec niečo zvýšeným hlasom povedal, hneď ho upočúvol.

Andrej mal v svojej rodine pred svojimi deťmi veľkú spontánnu prirodzenú autoritu. Obyčajne sa nemiešal priamo do maminej výchovy detí, a keď mama na deti kričala, či sa s nimi "vadila", ako to v každej normálnej domácnosti pri výchove ratolestí býva…, on sa tváril, že to nepočuje. Keď však matku deti i napriek viacnásobným upozorneniam neposlúchli, stačilo, aby otec na nich len prísnejšie pohliadol, alebo im pohrozil a deti už plnili príkaz. Otec totiž vždy dodržal svoje slovo!

Rok 1967 – "bomba" so slzotvorným plynom a panika vo vlaku

Najstarší syn, Jožo-Jozef (1951), bol v tom čase už v druhom ročníku SVŠ (Stredná všeobecnovzdelávacia škola v Košiciach, Kováčska č. 28) a bol okrem iného i najlepším chemikom na škole (maturoval z chémie na výbornú). Miloval chémiu a všetko, čo s ňou súviselo, teda výbuchy, explózie, výrobu a odpaľovanie rakiet… Doma, v kuchyni mal v skrini vlastné chemické laboratórium, čo samozrejme narážalo na večné protesty a nesúhlas zo strany jeho ustráchanej mamy.

Istého dňa išla celá ich škola na koncoročný, celodňový výlet. Cestovali vlakom. Skupina mladých roztopašných obdivovateľov chémie sedela vo vlastnom kupé. Zrazu jeden z nich vytiahol fľaštičku s kvapalinou, ktorá sa po odparení menila na slzotvorný plyn.

Ako to už v takých prípadoch býva, stalo sa, čo vôbec nechceli: v nevinnej študentskej zábave rozliali časť obsahu fľaštičky na kabát jedného z nich… Rýchloprchavá tekutina sa začala ihneď odparovať a meniť na slzotvorný plyn. Ktorýsi z mládencov (Emil Kuchár – druhý najlepší chemik na škole) duchaprítomne otvoril okno a vystrčil kabát von z okna kupé zacviknúc ho medzi okno a rám… Myšlienka bola dobrá, ale bočný fyzikálny efekt negatívny — otvorenie okna spôsobilo prievan, takže slzotvorný plyn z ich kupé prenikol do celého vagóna ČSD.

Vo vagóne nastala panika a všetci cestujúci bez rozdielu veku začali plakať. Ľudia spolu so študentami vybiehali zo svojich kupé v domnení, že na chodbe nájdu čerstvejší vzduch, ale práve naopak — tam bola koncentrácia najväčšia. Nastal dokonalý chaos, nikto nič nechápal a každý sa kdesi ponáhľal a tlačil, lebo si myslel, že tam bude lepšie a tam prestanú jeho oči slziť…

Po akom-takom stabilizovaní a upokojení situácie nastalo veľké vyšetrovanie. A ešte horšie bolo jeho pokračovanie v škole… Všetci účastníci z "chemického" kupé boli predvolaní pred riaditeľa školy… Hrozili dvojky, či trojky z chovania… Avšak po niekoľkých týždňoch vychladli hlavy aj profesorom aj riaditeľovi a nikomu sa nič nestalo. Žiadne dvojky z chovania neboli, len veselá spomienka na celý zvyšný život. Riaditeľ školy spolu s celým profesorským zborom totiž predsa len uznali, že najväčší "previnilci" vyhrali tesne predtým krajské kolo chemickej olympiády a mimoriadne dobre reprezentovali školu. Preto im nakoniec «slzotovornú bombu» spontánne a jednomyseľne odpustili.

Odpaľovanie rakiet «do vesmíru»…

V rodine Timkovičovcov bolo teda veselo – žiadna nuda. Počas školského roka, ale hlavne počas prázdnin, pravidelne každý týždeň letela k oblohe z dvora rodinného domu Timkovičovcov vlastnoručne vyrobená raketka a všetky deti (a nielen deti) z ulice sa chodili na jej odpálenie pozerať z diaľky. Konštruktérom raketiek bol najstarší už spomínaný syn Jožo. Niektoré raketky mali dokonca i štartovaciu rampu (zvislá kovová tyč) a diaľkovo ovládané odpaľovanie napojené na baterku… všetko domáckej výroby…

Na tomto mieste je potrebné podotknúť, že Jozef Timkovič (1951), ako najstarší zo štyroch detí, bol tiež vášnivým fotografom. Fotografie si vyvolával a zväčšoval sám doma. Väčšina rodinných fotografií (uverejnených aj v tejto knihe) po roku 1966 vznikla práve vďaka nemu.

Podpísaní občania obce Jasenov okres Michalovce, greckokatolického vyznania, žiadame slobodu GRECKO-KATOLICKEJ CIRKVI nasilne nám odobratej v roku 1950. Žiadame aby nas vysluhoval greckokatolický kňaz, aby nám bola vratena GRECKOKATOLICKA CIRKEV, naš chram, a farská budova. Máme nádej, že obrodný proces skončí aj naše veľké utrpenie a že sa nám vratí ústavou zaručena v praxi ODOPIERANA náboženská sloboda.

Jasenov, 11.4.1968.

Už v apríli 1968 o. Andrej Timkovič zorganizoval podpisovú akciu za obnovenie gréckokatolíckej Cirkvi v Jasenove. Táto žiadosť mala spolu štyri strany podpisových hárkov, spolu 238 podpisov. Tu je uverejnený prvý podpisový hárok. *Pozri str. 264.*

15. Obnova gréckokatolíckej Cirkvi a úzka spolupráca so svätým episkopom Vasiľom Hopkom (1968)

Rok 1968 — obnova gréckokatolíckej Cirkvi, návrat na faru do Jasenova (Jesenova) (1968-1971)

Po roku 1968 sa situácia v rodine výrazne zlepšila, a to nielen zvýšením platu Andreja, keď tento už bol vedúcim oddelenia Záchytnej protialkoholickej stanice, Psychiatrickej kliniky v Košiciach, ale mohol sa i vrátiť na faru po obnovení gréckokatolíckej Cirkvi. Na faru v Jasenove nastúpil už 1. júna 1968, i keď oficiálne až od 1. augusta 1968.

Za správcu farnosti Jasenov ho menoval Akčný výbor v Košiciach: o. ThDr. Ján Murín (1913-1990) a o. ThDr. Štefan Ujhelyi (1912-1994) – dekrétom pod č. 117/68 zo dňa 24. 7. 1968. Andrej mal vtedy 49 rokov. Teda ako 31-ročný bol násilne vytrhnutý z pastorácie a po osemnásťročnej nedobrovoľnej prestávke sa znova, už ako vyznávač viery, vrátil ku svojej verejnej kňazskej činnosti (samozrejme, ak nepočítame jeho tajnú pastoračnú činnosť: príležitostné krstenie a sobášenie po bytoch a plevniach).

o. Andrej Timkovič (1919-1987)

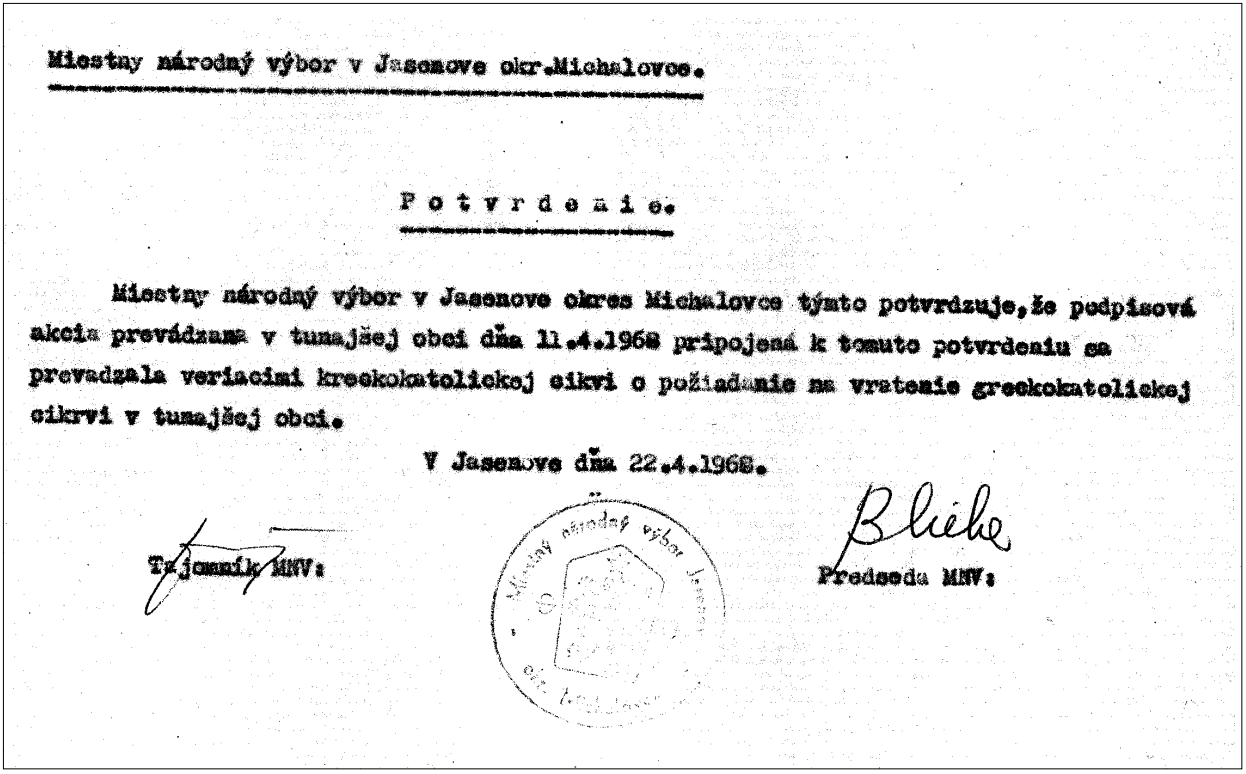

Miestny národný výbor v Jasenove okr.Michalovce.

Potvrdenie.

Miestny národný výbor v Jasenove okres Michalovce týmto potvrdzuje,že podpisová akcia prevádzaná v tunajšej obci dňa 11.4.1968 pripojená k tomuto potvrdeniu sa prevadzala veriacimi kresokatolickej cirkvi o požiadanie na vratenie grecokatolickej cirkvi v tunajšej obci.

V Jasenove dňa 22.4.1968.

Tajomník MNV:

Predseda MNV:

Už v apríli 1968 o. A. Timkovič zorganizoval podpisovú akciu za obnovenie gréckokatolíckej Cirkvi v Jasenove. Táto žiadosť mala spolu štyri strany podpisových hárkov, spolu 238 podpisov. Pozri str. 262. Tu je uverejnené potvrdenie z MNV, že petícia bola odovzdaná na príslušné úrady.

Na vedomie:KNV Košice,ONV Michalovce,Akčný výbor gr.kat.cirkvi v čele s gr.kat.biskupom v Košiciach,Mojzesova ul.50.

Z a p i s n i c a

napísana dňa 1.júna 1968 zo snemovania grecko-katolických veriacich obci Jasenov okres Michalovce.

Grecko-katolicki veriaci v Jasenove zhromaždili sa pred chramom v počte 161 osôb ku ktorým prehovoril najstarší gr.kat.občan Blicha-Varga Ján. Prítomní zvolili si navrhovu komisiu v osobach:Mirda Ján,Macik Michal, Kužma Ondrej ml.,ktorá mala prípravit-navrhnuť kandidatku"Akčného výboru grecko-katolických veriacich v obci Jasenov".Navrhnutu kandidatku snem gr.kat.vetiacich prerokoval a po doplnení zvolil "Akčný výbor gr.kat. veriacich v Jasenove"v tomto složení:Andrejco Juraj,Koškovský Juraj, Blicha-Varga Ján,Ihnat Ján,Ihnat Juraj,Blicha-Varga Juraj,Ihnat Jozef, Kužma Ondrej ml.,Balak Jozef,Janovčík Michal,Macik Michal,Džuba štefan, Mirda Ján.

Za kandidatku vyše uvedeného akčného výboru gr.kat.veriacich hlasovalo 161 osôb.Proti:nikto,zdržal sa hlasovania:nikto.Týmto aktom bol "Akčný výbor gr.kat.veriacich v Jasenove" zvolený jednohlasne.Týmto aktom zahajila činnosť Gr.kat.cirkev v Jasenove.

Snem gr.kat.veriacich v Jesove sa uznesol:

1.Že v gr.kat.chrame sa budu konať grecko-katolické bohoslužby,nakoľko v celej obci všetcia občania sa považuju za grecko-katolikov a menšia častka za rim-katolikov.

2.Žiadajú,aby ich vysluhoval gr.kat.kňaz,vysvätený gr.kat.biskupom,menovaný Gr.kat.Ordinariatom ich otec duchovný Andrej Timkovič.

3.Žiadaju,aby do ich gr.kat.chramu nesmeh vstupiť žiadna osoba vyslana Pravoslavným biskupom za účelom vykonavania akých koľvek náboženských úkonov,nakoľko v celej obci není osoby,ktorá by sa považovala byť pravoslavného vierovyznania.

4.Duchovný,ktorého Pravoslavná cirkev dosadila v dobe deformacie do našej farskej budovy a ktorý požiadal o prijatie do grecko-katolickej cirkvi,gr.kat.biskupa Dr.Vasil Hopka,zostane bývať,kým o jeho žiadosti nebude rozhodnuté Gr.kat.Ordinariatom,nesmie však vykonavať žiadné náboženské úkony v našom gr.kat.chrame.

Jasenov,datum ako na hore. ,ako duchovný.

Predsedníctvo akčného výboru gr.kat.veriacich v Jasenove:

Zápisnica zo vzniku Akčného výboru v Jasenove z 1. júna 1968

Na vedomie: Východosl.KNV Košice,ONV Michalovce,Akčný výbor gr.kat. cirkvi v čele s gr.kat.biskupom v Košiciach,Mojzesova ul.50.

Z a p i s n i c a

napísana dňa 1.júna 1968 zo snemovania grecko-katolických veriacich obci R u s k o v c e okres Michalovce,filialky farnosti Jasenov. Grecko-katolicki veriaci v Ruskovciach zhromaždili sa pred gr.kat. chramom v Ruskovciach v počte 135 osôb,kde úvodné slovo mal starší gr.kat.občan Dzvoník Pavol.Prítomni zvolili si navrhovu komisiu, ktorá mala pripraviť kandidatku"Akčného výboru gr.kat.veriacich v Ruskovciach".Členmi navrhovej komisii boli zvolení:Dzvoník Juraj, Basanda Pavol,Dzvoník Pavol.Navrhova komisia predložila kandidatku, ktorú snem svojimi pripomienkami doplnil.Po doplnení kandidatky Snem gr.kat.veriacich v Ruskovciach zvolil ~~tento~~"Akčný výbor gr. kat.veriacich v Ruskovciach"v tomto složení:Pavol Basanda,Juraj Basanda ml.,Juraj Dzvoník,Michal Copak,Juraj Kačur,Michal Kačur ml., Ján Kema ml.,Ján Lechman,Michal Dzvoník ml.,Ján Kačur,Michal Kuročka,Horňak Juraj,Labač Ján.

Za kandidatku hlasovalo:135 osôb,proti kandidatke:nikto,zdržal sa hlasovania:nikto.Týmto bol zvolený "Akčný výbor gr.kat.veriacich v obci Ruskovce"a gr.kat.cirkev zahajila svoju činnosť.

Snem grecko-katolických veriacich sa uznesol:

1./Že v grcko-katolickom chrame v Ruskovciach budu sa konať grecko-katolické bohoslužby,nakoľko v celej obci všetcia občania sa považuju za grecko-katolikov,menšina za rimo-katolikov.

2./Žiadajú,aby ich vysluhoval gr.kat.kňaz,vysvätený gr.kat.biskupom,menovaný gr.kat.Ordinariatom,ich otec duchovný A.Timkovič, ktorý ich vysluhoval pred 1950 r.pred deformačnými zasahmi.

3./Žiadajúaby do ich gr.kat.chramu nesmela vstupiť žiadna osoba vyslana pravoslavným biskupom za účelom vykonavania akých koľvek náboženských úkonov,nakoľko v celej obci není osôby,ktorá by sa považovala byť pravoslavného vierovyznania.

4./Duchovný,ktorého pravoslavná cirkev dosadila v dobe"deformacie" do našej farskej budovy v Jasenove a ktorý požiadal o prijatie do Gr.kat.cirkvi,gr.kat.biskupa Dr.Vasiľ Hopka,zostane bývať vo farskej budove,kým o jeho žiadosti nebude rozhodnuté gr.kat. Ordinariatom,nesmie však vykonavať žiadné náboženské úkony ako duchovný v našom gr.kat.chrame.

Ruskovce,datum ako na hore.

Predsednictvo akčného výboru gr.kat.veriacich v Ruskovciach

Na vedomie:Východosl.KNV Košice,ONV Michalovce,Akčný výbor gr.kat. cirkvi v čele s gr.kat.biskupom v Košiciach,Mojzesova ul.50.

Zapisnica

napísana dňa 1.júna 1968.zes prvého zasadania Akčného výboru gr.kat. veriacich v Ruskovciach okres Michalovce.

Akčný výbor gr.kat.veriacích v Ruskovciach začal svoju činnosť voľbou predsedníctva: Za predsedu ~~bol zvolený~~ zvolili :Michal D z v o n í k ml.,

Za podpredsedu " " :Pavol B a s a n d a ,

Za pokladníka " " :Michal Č o p a k,

za tajomníka :Michal Kuročka,

za člena :Juraj Dzvoník.

Ako druhý bod rokovania bola otazka upratovania gr.kat.chramu.Bolo rozhodnuté,že bude zjednana sila/osoba/,ktorá bude túto prácu vykonavať.

Ako tretí bod bolo prerokované uznesenie plena gr.kat.veriacich zo dňa 1.6.1968,jeho všetké štyri body podľa zapisnice a bolo rozhodnuté, že mimo oznamenia horeuvedeným štát.a cirkevným organom,písomne sa odovzda vypis bodu 3 a 4 zo zapisnice spisanej 1.6.68 zo snemovania gr.kat.veriacích v Ruskovciach, aj duchovnému,ktorého pravoslavná cirkev dosadila v dobe deformacie ~~do [illegible]~~ našej farskej budovy a vynaloží všetko usile aby uznesenie plena gr.kat.cirkvi v Ruskovciach bolo uskutočnené.

Ruskovce,datum ako na hore.

Predsedníctvo akčného výboru gr.kat.
veriacích v Ruskovciach:

Zápisnice Akčného výboru v Ruskovciach z 1. júna 1968 (str. 266-267)

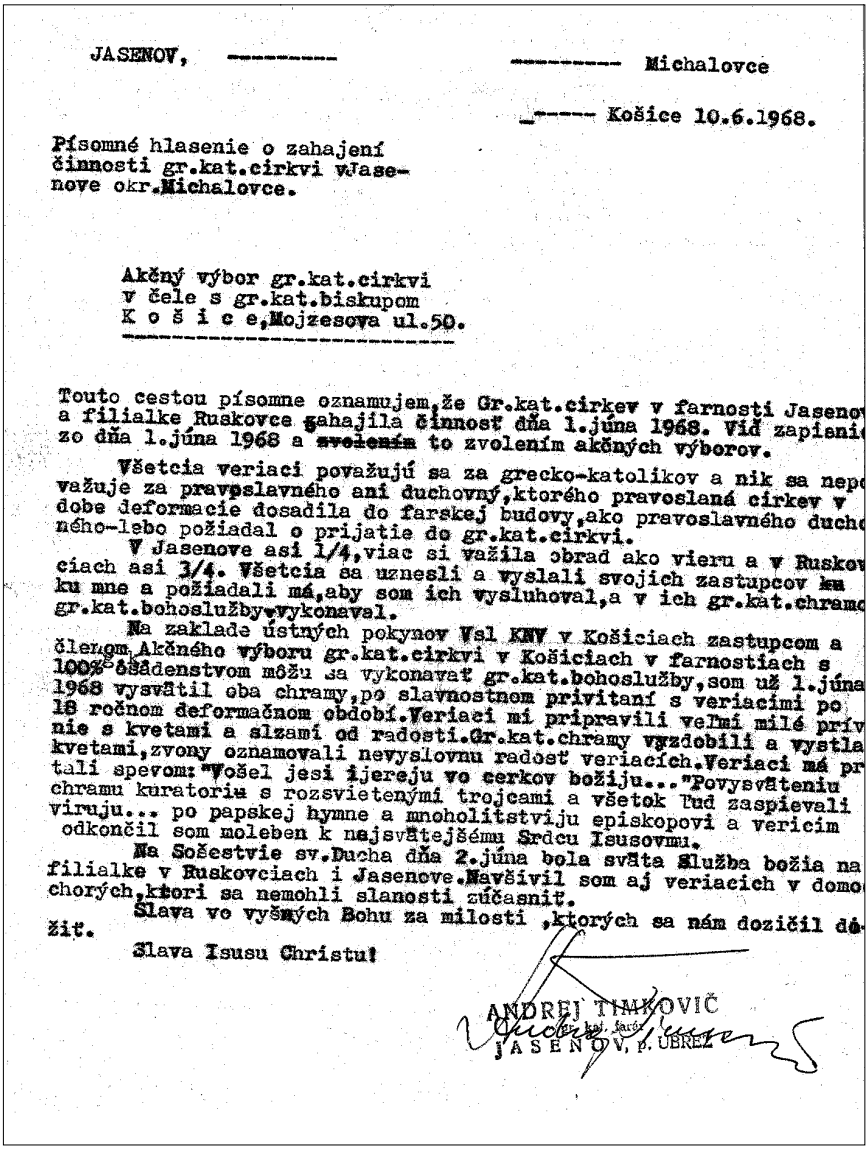

JASENOV, ---------- ---------- Michalovce

_----- Košice 10.6.1968.

Písomné hlasenie o zahajení
činnosti gr.kat.cirkvi vJase-
nove okr.Michalovce.

Akčný výbor gr.kat.cirkvi
v čele s gr.kat.biskupom
K o š i c e,Mojzesova ul.50.

Touto cestou písomne oznamujem,že Gr.kat.cirkev v farnosti Jasenov
a filialke Ruskovce zahajila činnosť dňa 1.júna 1968. Víď zapiseni
zo dňa 1.júna 1968 a svolením to zvolením akčných výborov.

Všetcia veriaci považujú sa za grecko-katolikov a nik sa nepo
važuje za pravoslavného ani duchovný,ktorého pravoslaná cirkev v
dobe deformacie dosadila do farskej budovy,ako pravoslavného ducho
ného-lebo požiadal o prijatie do gr.kat.cirkvi.

V Jasenove asi 1/4,viac si vážila obrad ako vieru a v Ruskov
ciach asi 3/4. Všetcia sa uznesli a vyslali svojich zastupcov ku
ku mne a požiadali má,aby som ich vysluhoval,a v ich gr.kat.chramo
gr.kat.bohoslužby vykonaval.

Na zaklade ústnych pokynov Vsl KNV v Košiciach zastupcom a
členom Akčného výboru gr.kat.cirkvi v Košiciach v farnostiach s
100%-ôsadenstvom môžu sa vykonavať gr.kat.bohoslužby,som už 1.júna
1968 vysvätil oba chramy,po slavnostnom privitaní s veriacimi po
18 ročnom deformačnom období.Veriaci mi pripravili veľmi milé prív
nie s kvetami a slzami od radosti.Gr.kat.chramy vyzdobili a vystla
kvetami,zvony oznamovali nevyslovnu radosť veriacích.Veriaci má pr
tali spevom:"Vošel jesi ijereju vo cerkov božiju..."Povysväteniu
chramu kuratoriu s rozsvietenými trojcami a všetok ľud zaspievali
viruju... po papskej hymne a mnoholitstviju episkopovi a vericim
odkončil som moleben k najsvätejšému Srdcu Isusovmi.

Na Sošestvie sv.Ducha dňa 2.júna bola svätá Služba božia na
filialke v Ruskovciach i Jasenove.Navšivil som aj veriacich v domo
chorých,ktori sa nemohli slanosti zúčasniť.

Slava vo vyšnych Bohu za milosti ,ktorých sa nám dožičil dô
žiť.

Slava Isusu Christu!

ANDREJ TIMKOVIČ
gr. kat. farár
JASENOV, p. UBREŽ

Gréckokatolícky duchovný o. Andrej Timkovič oznamuje 10. júna 1968 Akčnému výboru v Košiciach, že gréckokatolícka Cirkev v Jasenove s filiálkou Ruskovce zahájila svoju činnosť 1. júna 1968.

Prosíme o registraciu akčného výboru gr.kat. veriacích vo Vyšných Remetách okres Michalovce.

Vsl. KNV Košice, ONV Michalovce, akčný výbor gr.kat.církvi v čele s gr.biskupom v Košiciach Mojzesová ul. 50.

Z á p i s n i c a

napísana dňa 15.6.1968 zo znamovania gr. kat. veriacích vo Vyšných Remetách okres Michalovce. Grecko-katolickí veriací zhromaždili sa a zvolili si akčný výbor grecko-katolických veriacích vo Vyšných Remetách okres Michalovce, v tomto složení:

Predseda: Jozef Bencuľak
Tajomník Ján Hamorský
Pokladník: Lazur Michal
členovia: Bencuľak Andrej
Ján Timočka
Michal Hlivak
Juraj Kochman
Pavol Kica
Ján Dolinič Benc.
Ján Dolinič
Michal Mackulin
Michal Vataha

Činnosť zahajena dňa 23.6.68 Timočkovi

Týmto aktom zahajila činnosť gr.kat. cirkev vo Vyšných Remetách okres Michalovce umlčaná pred 18 rokmi.

Snem grecko-katolických veriacích vo Vyšných Remetách okres, Michalovce sa uznesol: 1./ V našom gr.katolickom chrame vo Vyšných Remetách budú sa konať gr. kat. bohoslužby nakoľko sa všetci občania považujú za gr. kat. a rimo katolikov 2./ Žiadajú aby ich vysluhoval gr. katol. farar vysvetený gr. kat. biskupom a 3./ Žiadajú aby do ich gr. kat. chramu nesmela vstúpiť žiadná osoba výslana pravoslavnou církvov za účelom vykonavania akých koľvek náboženských úkonov, ako duchovný, nakoľko v celej obci nie je človeka ktorý by sa považoval byť pravoslavným.

4./ Duchovný ktorého dosadila pravoslavná cirkev v dobe deformácie do našej farskej budový vo Vyšnej Rybnici môže bývať v zmysle pl. zákonov nesmie však vstúpiť do našho gr. kat. chramu ako duchovný.

5./ Prosíme AV gr. kat. cirkví v Košiciach aby nam vyslal gr. kat. kňaza, aby nas vysluhoval.

Predsedníctvo Akčného výboru gr. kat. veriacích vo Vyšných Remetách okres Michalovce.

Vyšné Remete dňa 15.6.1968

Zápisnica Akčného výboru z Vyšných Remet z 15. júna 1968

Jasenov ——— ——— Michalovce

Košice, 17.6.1968.

Písomná hlásenie o zahajení činnosti
grecko-kat.cirkvi v farnosti Vyšná
R y b n i c a okr.Michalovce.

Akčný výbor gr.kat.cirkvi
v čele s gr.kat.biskupom
K o š i c e, Mojzesova ul.50.

Touto cestou písomne oznamujem, že Gr.kat.cirkev v farnosti Vyšná Rybnica okr.Michalovce zahajila činnosť dňa 15.6.1968. Viď zapisnicu Akčného výboru gr.kat.veriacich v Vyšnej Rybnici.

Všetcia veriaci gr.kat.v celej farnosti V.Rybnici sa považuju za grecko-katolikov a zapisnicu zo svojho snemu doručili duchovnému pravoslavnej cirkvi, ktorého pravoslavná cirkev k ním dosadila v dobe deformacie s tým, že mu zakazuju vstupiť do ich gr.kat.chramu ako duchovnému.

Dňa 16.6.1968 o 6,30 hod. dostavili sa zastupcovia gr.kat. veriacich farnosti Vyš.Rybnica a požiadali má, aby som prišel k ním a slavnostne zahajil činnosť gr.kat.cirkvi a vykonal prvé gr.kat.bohoslužby nakoľko všetcia sa považuju za gr.katolikov a v ich obci nik sa za pravoslavného nepovažuje.

Veriaci mi pripravili veľmi milé privítanie s kvetami a bielými Ľalijami v rukách. Zvlašť dojímavé slova prečitala žiačka 4.tr. ktorá má vítala v méne detí, ktoré boli v bielých šatkach s bielymi Ľalijami v rukách.

Po posvätení vody, posvätení gr.kat.chramu, vierovyznaniu mnoholitsviju sv.Otcovi, gr.kat.biskupovi Vasiliju, veriacím, vykonal som prvú slavnostnu sv.liturgiju po osemnástich rokach deformacie. Veriaci žiarili sčastím a blažennosťou, že po 18 rokoch opäť mohli byť prítomní v ich gr.kat.chrame na grecko-katolických bohoslužbych.

Zastupcovia gr.kat.veriacich filialky Vyš.Remety žiadali mňa a Akčný výbor gr.kat.cirkvi v Košiciach Mojzesova 50, aby aj u nich 23.6.1968 bola vysvätený gr.kat.chram a boly konané gr.kat.bohoslužby. Vzhľadom na moj chabý zdravotný stav, touto cestou prosím AV vyslať gr.kat.kňaza, ktorého by som doprovodil do Vyš.Remet, zúčasnil sa slavnostného zahajenia, ktorý by potom vykonal sv.liturgiu a ja by som sa vrátil k svojim veriacím do Jasenova.

Slava vo vyšných Bohu, že i dalšia farnosť môže slavit a Boha chvaliť za milosť nám vratenej slobody.

Slava Isusu Christu!

ANDREJ TIMKOVIČ
JASENOV

V o Vyš. Remetoch činnosť bola zahajena 23. 6. 68

Gréckokatolícky duchovný o. Andrej Timkovič oznamuje 17. júna 1968 Akčnému výboru v Košiciach, že gréckokatolícka Cirkev vo Vyšnej Rybnici zahájila svoju činnosť 15. júna 1968. Vyšné Remety zahájili svoju činnosť 23. júna 1968.

AKČNÝ VÝBOR GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI, Moyzesová č.50
K O Š I C E

Tel.: 25937

Veľadôstojný pán
Andrej T i m k o v i č
Gottwaldova č. 11
K o š i c e

Jedn.čís.: 117/68 Vybavuje: Košice dňa 24.7. 1968

Vec:
Ustanovenie

Dôstojný otče,

podľa §-u 17. vl. nar. č. 219/1949 Zb. žiadali sme KNV, cirkevné oddelenie v Košiciach o predchádzajúci štátny súhlas pre Vaše ustanovenie za správcu fary v Jasenove
okres Michalovce
kraj východoslovenský
Krajský národný výbor, cirk.oddelenie udelilo predchádzajúci štátny súhlas pod č. 159/68 zo dňa 19. júla 1968

Týmto ustanovujeme Vás za správcu fary do Jasenova a to s platnosťou od 1. augusta 1968

Nové miesto nastúpte v určený čas presne, o čom nám ihneď podajte zprávu.

Na Vaše účinkovanie pri spáse nesmrteľných duší vyprosujeme hojnosť Božieho požehnania.

Za Predsedníctvo AV

Ján Murín
Štefan Ujhelyi

Akčný výbor v Košiciach (Murín, Ujhelyi) menuje o. A. Timkoviča od 1. augusta 1968 za správcu fary do Jasenova

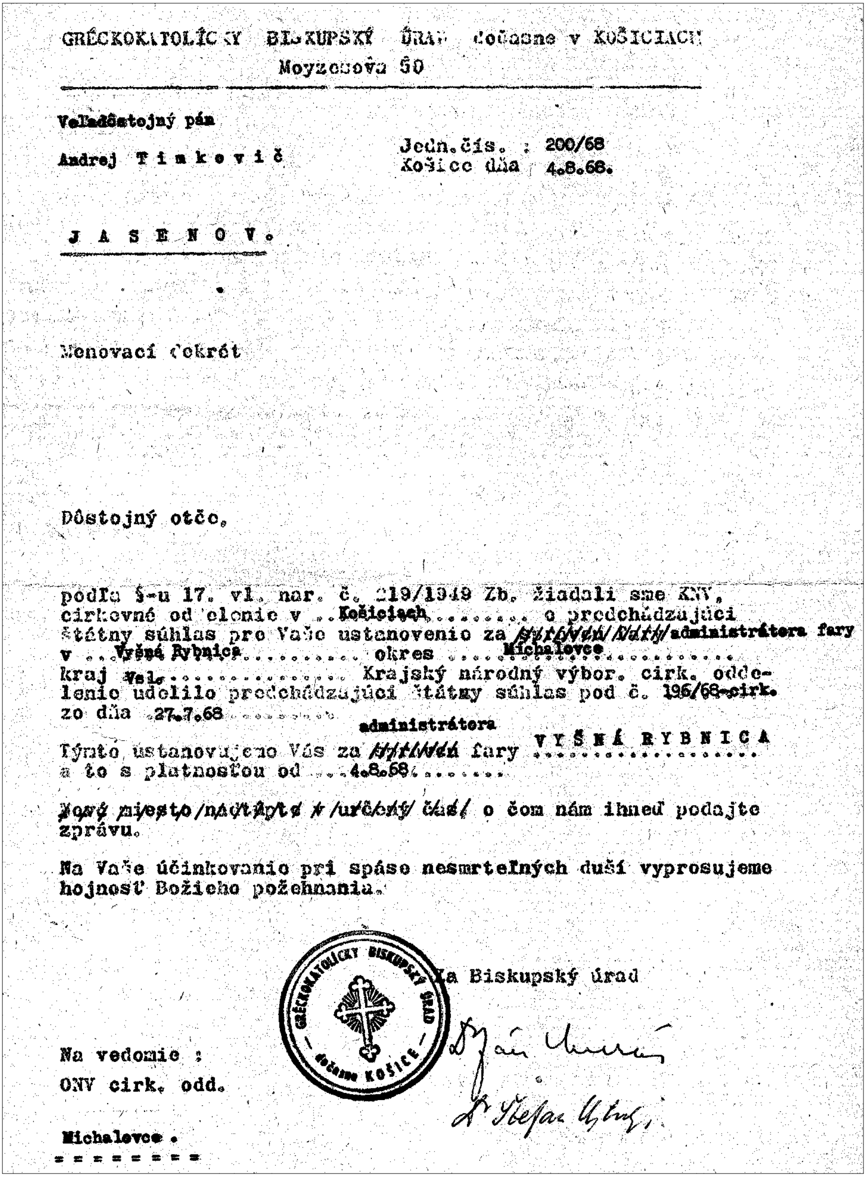

GRÉCKOKATOLÍCKY BISKUPSKÝ ÚRAD dočasne v KOŠICIACH
Moyzesova 50

Veľadôstojný pán

Andrej T i m k o v i č

Jedn. čís. : 200/68
Košice dňa : 4.8.68.

J A S E N O V.

Menovací dekrét

Dôstojný otče,

podľa §-u 17. vl. nar. č. 219/1949 Zb. žiadali sme KNV, cirkevné oddelenie v ..Košiciach........ o predchádzajúci štátny súhlas pre Vaše ustanovenie za ~~správcu fary~~ administrátora fary v ..Vyšná Rybnica.......... okres ....Michalovce............... kraj Vsl.................. Krajský národný výbor, cirk. oddelenie udelilo predchádzajúci štátny súhlas pod č. 196/68-cirk. zo dňa .27.7.68.........

Týmto ustanovujeme Vás za ~~správcu~~ administrátora fary V Y Š N Á R Y B N I C A ....
a to s platnosťou od ...4.8.68........

~~Nové miesto nastúpte v určený čas~~ o čom nám ihneď podajte zprávu.

Na Vaše účinkovanie pri spáse nesmrteľných duší vyprosujeme hojnosť Božieho požehnania.

Za Biskupský úrad

Na vedomie :
ONV cirk. odd.
Michalovce.

Akčný výbor v Košiciach (Murín, Ujhelyi) menuje o. Andreja Timkoviča od 4. augusta 1968 za administrátora fary do Vyšnej Rybnice

Andrej T i m k o v i č, Košice, Gottwaldova ul.11.

Odoslané doporučene
Košice 1 dňa 29.7.68
pod. číslo: 2P 381

Košice, 29.7.1968.

P.T.

Akčný výbor gréckokatolíckej cirkvi
K o š i c e, Moyzesova ul.50.

Potvrdzujem príjem Vášho prípisu pod čj.:117/68 zo dňa 24.7.1968, ktorým mi zdeľujete, že Vsl.KNV v Košiciach pod č.:159/68 zo dňe 19.7.1968 udelil mi predchadzajúci súhlas štátny k činnosti ako duchovnému a, aby som nastúpil 1.8.1968 ako spr.fary v Jasenove okr.Michalovce.

Neviem, ako tomu rozumeť? Je to quasi placet na doterajšiu prácu ?Alebo má to byť menovací dekret?Veď nikto zo mnou o ničom nerozprával!Bez ohľadu na môj zdravotný stav vydal som sa do Jasenova, aby som zjednotil veriacich, skonsolidoval pomery a z milosťou Božju sa mi podarilo to urobiť nie len v jasenovskej farnosti/Jasenov, Ruskovce/ ale aj vo vyšnorybníckej farnosti/Vyš.Rybnica, Vyš.Remety/.

V dotazníku gr.kat.biskupa k svojim kňazom som uviedol, že som nemocný, som pod stálym lekárskym dozorom, dňa mojho života sú spočítané, cestu z domova z Gottwaldovej ulici na Ménešiho ul.t.j.na pracovisko musim ísť električkou, chôdza pešo mi robí ťažkosti. Manželka leží-je ťažko nemocná-chronický zápal pečene-nemôže chodiť ani pracovať je pod stálym lek.dozorom inf.odd.FN.Mám štyri drobné deti/17,13,9,a 4.ročné/.Za tohto stavu n e p o m y š ľ a m rozviazať pracovný pomer z terajším zamestnavateľom, keďže pracujem v zdravotníctve.Som ochotný, pokiaľ mi dovolí zdravotný stav, a bude k tomu štátny súhlas, bezplatne vyuhovať veriacich, prípadne vyučovať nábožen stvo.

Sláva Ježišu Christu!

Andrej Timkovič

Svjaščenik Andrej Timkovič upozorňuje Akčný výbor v Košiciach (Murín, Ujhelyi) ***na neštandardnosť ich postupu, keď ho menovali na farnosť bez akejkoľvek konzultácie s ním. Pochybnosť v ňom zbudilo i to, že ignorovali vladyku Hopka.*** *Pozri dokument z pera vladyku Vasiľa Hopka z 27. augusta 1968 na strane 278.*

Socializmus a násilná likvidácia gréckokatolíckej Cirkvi mu zblokovali najaktívnejšie roky jeho zrelého života. Avšak pre večnosť to bolo najplodnejšie a najzásluž nejšie obdobie.

V Jasenove však fara nebola uspôsobilá na bývanie, preto musel z Košíc dochádzať autobusom a prespávať u veriacich. Päť dní v týždni pracoval v Košiciach na záchytke a dva dni, po dopravení sa autobusom, vysluhoval gréckokatolícku farnosť v Jasenove v okrese Michalovce. Farníci už svojmu farárovi i jeho rodine nedali zahynúť od hladu. Vtedy sa už objavili na stole v rodine i makov-

Gréckokatolícky svjaščenik Andrej Timkovič so svojími kurátormi v Ruskovciach

níky, vajcia, syry, slanina… Bola to odmena od Hospoda Boha, lebo pracoval na fare úplne zadarmo, bez nároku na honorár, pre dobrú vec neváhal obetovať svoj čas, prostriedky i znalosti.

Po Pražskej jari 1968 sa farnosti vracali gréckokatolíkom a Akčný výbor v Košiciach (Biskupský úrad v Prešove naďalej držali pravoslávni) žiadal všetkých gréckokatolíckych kňazov, ktorí pracovali vo výrobe, aby sa vrátili každý na svoju farnosť, z ktorej boli pri akcii «P» násilne v roku 1950 vzatí. Takto sa aj Andrej vrátil do Jasenova a ľudia v mnohých prípadoch dezorientovaní pravoslavizáciou počas 18 rokov neslobody, spoznali svojho starého kňaza a vrátili sa, komplet celá dedina, na starodávnu cyrilometodejskú gréckokatolícku vieru.

V auguste 1968 však v povetrí zahučali sovietske stíhačky – okupácia, či «internacionálna pomoc» Pražskej jari v Československu… A opäť neistota do budúcnosti gréckokatolíckej Cirkvi…

Svätý episkop Vasiľ Hopko (1904-1976) – sused Timkovičovcov

Približne v tom čase sa do bytu o. Juraja Bujňáka (1913-1999) na poschodí domu na Gottwaldovej ulici č. 11 v Košiciach znova nasťahoval na kratší, či dlhší dočasný pobyt aj vladyka Kyr Vasiľ Hopko (1904-1976) po svojom návrate z vyhnanstva v Čechách. Episkop Vasiľ Hopko bol krstným otcom najstaršej dcéry o. Juraja Bujňáka – Marice (1942-2004). Býval v tom čase v tom istom dome ako Timkovičovci, s tým rozdielom, že oni na prízemí a on na prvom poschodí v byte o. Juraja Bujňáka (1913-1999). Episkop Hopko žil u Bujňákovcov s prestávkami niekoľko mesiacov.

Ako neskôr spomínala Gizela Timkovičová (1927-2000): Hopko chodieval každý deň von na prechádzku. Vtedy mal nápadne spustenú hlavu… Akoby ho tlačila obrovská ťarcha problémov (pozri foto na str. 314). Sprievodcu mu robil o. Juraj Bujňák. Hopka navštevovalo veľké množstvo ľudí. Veriaci prinášali Hopkovi v kufroch potraviny – mali ho veľmi radi.

Druhá ponuka stať sa eštebákom

Jedného dňa v roku 1968, prišli eštebáci za o. Andrejom Timkovičom (už druhýkrát v jeho živote, prvýkrát to bolo v roku 1950), a žiadali ho, najprv priateľsky (ako to oni vedia) a potom i pod hrozbami, aby s nimi spolupracoval. Jeho úlohou by malo byť, aby hlásil Štátnej Bezpečnosti (ŠtB), kto chodí na návštevu k Hopkovi.

Keď Andrej odmietol, poslali na neho kontrolu, či platí daň z príjmu za študentov-podnájomníkov. Nepochodili, lebo Andrej poznal a plnil zákony. Doplatili nato len štyria študenti, ktorí dostali pokutu po 20 Kčs, že neboli prihlásení na prechodný pobyt. Andrej okamžite oznámil episkopovi Vasiľovi Hopkovi i svojmu švagrovi o. Jurajovi Bujňákovi, aby si dávali pozor, pretože ich sleduje ŠtB, a že on dostal návrh od tajnej služby polície, teda eštebákov, aby na nich donášal, fotil príchodzích cudzích návštevníkov za príplatok 400 Kčs k platu (od roku 1966 mal o. Andrej Timkovič plat 1450 Kčs hrubého).

Vladyka Vasiľ Hopko bol systematicky otravovaný jedovatým arzénom

Svätý[1] vladyka Kyr Vasiľ Hopko bol teda ešte stále pod drobnohľadom nepriateľov Cirkvi. Neprestajne chorľavel a mal mnohé zdravotné problémy. Ako sa neskôr po jeho smrti, počas beatifikačného procesu zistilo, ktosi ho pomaličky-pomaly sporadicky otravoval arzénom! Jed bol primiešavaný pravdepodobne do jeho potravy. Nikto už nikdy na tomto svete neurčí, kto toto robil. Či sa to dialo už vo väzení, či neskôr… Pod vplyvom tohto jedu mával aj depresie. Prítomnosť arzénu bola dokázaná pri exhumácii jeho ostatkov v jeho vlasoch a kostiach.

Svätý episkop Vasiľ Hopko bol kňazmi-slovakizátormi označený ako «šalený», a tak znemožnený vo Vatikáne

Svätý vladyka Vasiľ Hopko bol episkopom, ktorý sám seba po-

Zľava: bazilián o. Izidor Patrylo, pápež Pavol VI., svätý vladyka Vasiľ Hopko a o. Juraj Bujňák. Fotografia z roku 1968.

kladal za Rusína a hovoril vždy po rusínsky. Po ťažkom mučení vo väzení mal i na slobode v určitých momentoch života psychické depresie. Stalo sa napríklad, že episkopa hľadali, nikde ho nebolo, a našli ho po niekoľkých hodinách ukrytého v pivnici, lebo si myslel, že je vo väzení a chcú ho podrobiť ďalšiemu výsluchu.

K depresiám, okrem vyššie spomenutého arzénu, prípadne iných jedov, ktoré mu ktosi pridával do jedla, mu napomáhalo i to, že tzv. Akčný výbor, ktorý vznikol v roku 1968 po obnove gréckokatolíckej Cirkvi a mal sídlo v Košiciach, ho nechutne ignoroval a zastretým spôsobom bojoval proti nemu (pozri uverejnený list vladyku Hopka na strane 278). Na príčine bolo to, že na čele tzv. Akčné-

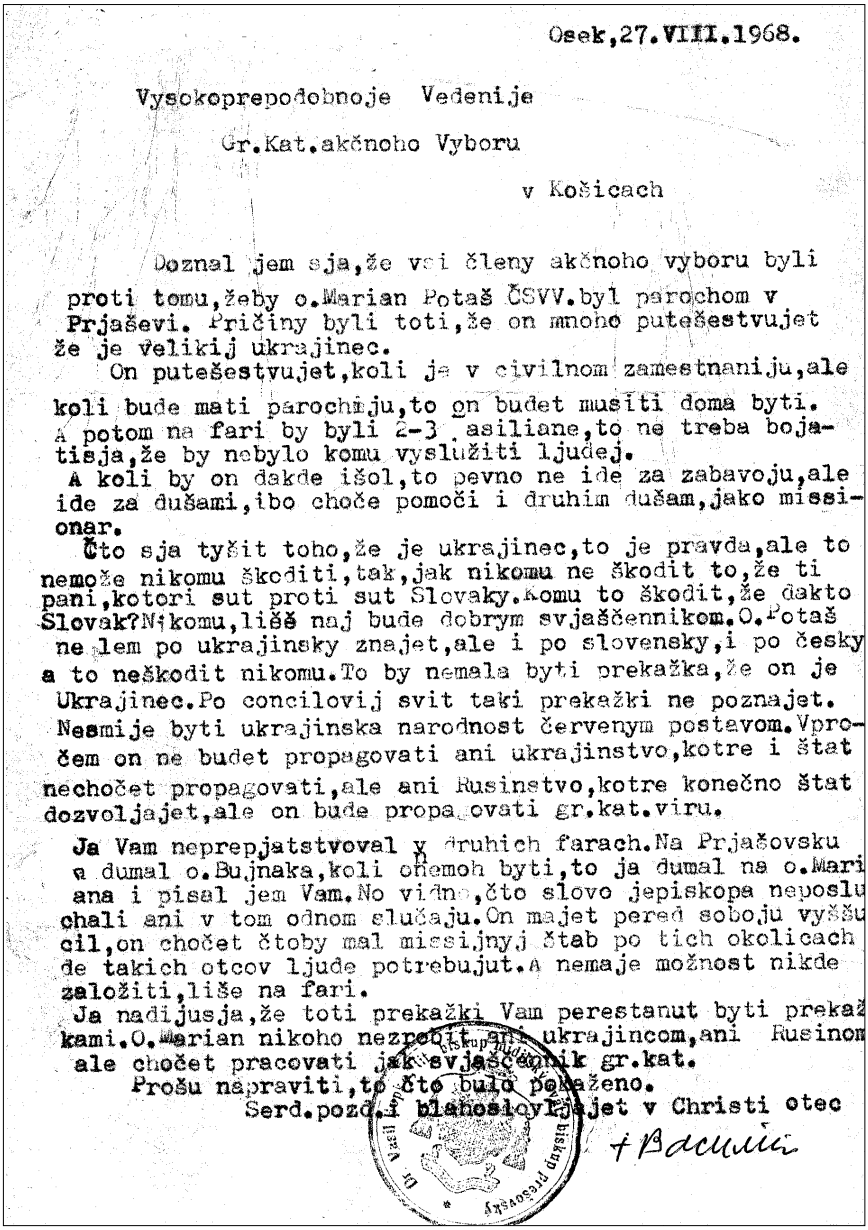

Osek,27.VIII.1968.

Vysokoprepodobnoje Vedenije

Gr.Kat.akčnoho Vyboru

v Košicach

Doznal jem sja,že vsi členy akčnoho vyboru byli proti tomu,žeby o.Marian Potaš ČSVV.byl parochom v Prjaševi. Pričiny byli toti,še on mnoho putešestvujet že je velikij ukrajinec.

On putešestvujet,koli je v civilnom zamestnaniju,ale koli bude mati parochiju,to on budet musiti doma byti. A potom na fari by byli 2-3 asiliane,to ne treba bojatisja,že by nebylo komu vslužiti ljudej.

A koli by on dakde išol,to pevno ne ide za zabavoju,ale ide za dušami,ibo choče pomoči i druhim dušam,jako missionar.

Čto sja tyšit toho,že je ukrajinec,to je pravda,ale to nemože nikomu škoditi,tak,jak nikomu ne škodit to,že ti pani,kotori sut proti sut Slovaky.Komu to škodit,že dakto Slovak?Nikomu,lišš naj bude dobrym svjaščennikom.O.Potaš ne lem po ukrajinsky znajet,ale i po slovensky,i po česky a to neškodit nikomu.To by nemala byti prekažka,že on je Ukrajinec.Po concilovij svit taki prekažki ne poznajet. Nesmije byti ukrajinska narodnost červenym postavom.Vpročem on ne budet propagovati ani ukrajinstvo,kotre i štat nechočet propagovati,ale ani Rusinstvo,kotre konečno štat dozvoljajet,ale on bude propagovati gr.kat.viru.

Ja Vam neprepjatstvoval v druhich farach.Na Prjašovsku a dumal o.Bujnaka,koli onemoh byti,to ja dumal na o.Mariana i pisal jem Vam.No vidno,čto slovo jepiskopa neposluchali ani v tom odnom slučaju.On majet pered sobo ju vyššu cil,on chočet čtoby mal missijnyj štab po tich okolicach de takich otcov ljude potrebujut.A nemaje možnost nikde založiti,liše na fari.

Ja nadijusja,že toti prekažki Vam perestanut byti prekažkami.O.Marian nikoho nezrobit ani ukrajincom,ani Rusinom ale chočet pracovati jak svjaščennik gr.kat.

Prošu napraviti,to čto bulo pokaženo.

Serd.pozd.i blahoslovljajet v Christi otec

† Vasiľ

Osobné svedectvo svjaščenomučenika Vasiľa Hopka z roku 1968 o tom, že bol Akčným výborom v Košiciach ignorovaný.

ho výboru stáli kňazi-novotári, ktorí rusínskeho episkopa Hopka nechceli za svojho vladyku a robili po svojom i pri nových obsadzovaniach farností, neberúc ohľad na Hopkovu vôľu. I to pridávalo k jeho depresiám a neraz ich priamo vyvolávalo.

Ako svedkovia potvrdzovali, episkopa Hopka mučili vo väzení napr. tým, že si 120 dní nesmel sadnúť a v nepretržitom výsluchu a týraní mu nedovolili spať. Spal trhaným spôsobom v neľudských podmienkach po stojačky, pričom policajti, ktorí ho budili, sa pri ňom striedali…

Niektoré neprajné jazyky v snahe odstrániť a znemožniť rusínskeho episkopa Hopka a dosadiť slovenského, začali o ňom rozširovať, že «je šalený, a preto vraj nemôže byť sídelným biskupom prešovským». Týmto ohovárkam, ako voda na mlyn, pomáhala skutočnosť, že ThDr. Vasiľ Hopko vo voľných a nestrážených chvíľkach stále čosi šeptal… Ako však dosvedčila jeho domáca, Mária Bujňákova, u ktorej na Gottwaldovej ulici býval, on sa modlieval Ježišovu modlitbu. Povedal jej to sám, keď sa ho nato opýtala. Je to ďalšie prekrásne svedectvo o jeho svätosti.

Ježišova modlitba je krátka strelná modlitba: *Hospody Isuse Christe, Syne Božij, pomiluj mja hrišnaho*, na ktorú sa vzťahujú bohaté Božie prísľuby (porov. Joel 2,32; Rim 10,13; Sk 2,21).

Intrigy vo Vatikáne: proslovensky orientovaný kňaz Ján Hirka poverený vedením Prešovskej rusínskej eparchie na úkor rusínskeho svätca-episkopa-mučeníka Hopka

Keď pápež Pavol VI. rozhodoval, koho ustanoviť na čelo obnovenej gréckokatolíckej Cirkvi v Československu, pozval episkopa Kyr Vasiľa Hopka do Ríma. Tento okamžite odcestoval sprevádzaný o. Jurajom Bujňákom a jeho manželkou Máriou, rod. Havril(l)ovou. Avšak na audienciu bolo potrebné niekoľko dní čakať a keď prišiel jej čas, Vasiľ Hopko bol unavený a dostal opäť depresiu. Jeho sprievodcovia neprozreteľne nepoprosili o odloženie audiencie, a tak sa episkop Hopko nestal sídelným episkopom. Pomohol k tomu aj

slovenský jezuita Michal Lacko (1920-1982), ktorý bol poradcom pápeža v týchto veciach a chcel presadiť proslovenského episkopa. Lacko sa okrem iného "preslávil" aj tým, že od roku 1963 sa v pápežských ročenkách (*Annuario Pontificio*) rusínska-ruténska Prešovská eparchia prvýkrát v histórii svojvoľne prestala uvádzať ako rusínska (ruthena) a začali ju uvádzať ako čisto slovenskú, čo trvá dodnes. Tisícročná cyrilometodejská tradícia bola vďaka jezuitovi Michalovi Lackovi behom "24 hodín" zmenená… Takto sa Lacko vďaka svojim vplyvom vo Vatikáne stal v plnom slova zmysle "stvoriteľom" slovenskej gréckokatolíckej Cirkvi *sui iuris* v Československu na úkor starodávnej tisícročnej cyrilometodejskej rusínskej-ruténskej.

Svätý Vasiľ Hopko dostal vo Vatikáne do rúk obálku určenú

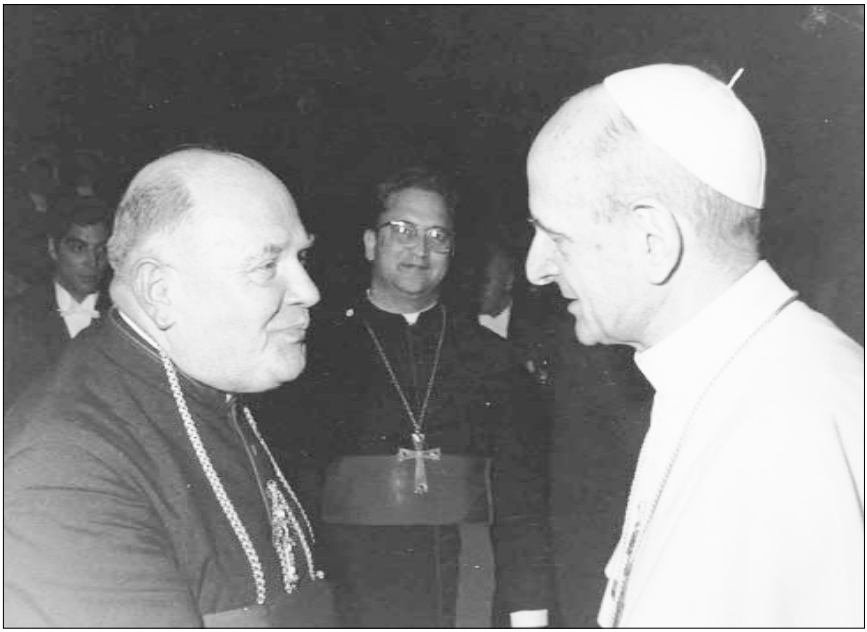

"Dokonané je – sídelným prešovským biskupom nebudeš… Prečo? Oznámili mi slovenskí kňazi, že si šaleny, a preto nemôžeš mať túto funkciu."
Vladyka Vasiľ Hopko s pápežom Pavlom VI. v roku 1969.

pre ktoréhosi rímskokatolíckeho biskupa na Slovensku, s tým, že o jeho menovaní, či nemenovaní do úradu sídelného prešovského episkopa ho vyrozumia neskôr. V obálke však, bola druhá obálka, ktorú onen rímskokatolícky biskup odovzdal kňazovi Jánovi Hirkovi (1923). Bolo tam menovanie Jána Hirku za prešovského ordinára na úkor Vasiľa Hopka… V tejto funkcii Hirka viedol a "úspešne" slovakizoval-latinizoval[2] Prešovskú rusínsku (ruténsku) gréckokatolícku eparchiu až do roku 1989, keď bol za odmenu menovaný (tentoraz zásluhou slovenského vplyvného kardinála Jozefa Tomka – prefekta rímskej Kongregácie Propaganda Fide = tretí najvýznamnejší muž v rímskokatolíckej Cirkvi v poradí 1. pápež, 2. štátny sekretár, 3. prefekt Propaganda Fide) a za sídelného prešovského episkopa aj kardinálom Tomkom vysvätený.

Všetkými odvrhnutý a zabudnutý Vasiľ Hopko reagoval ako skutočný svätec. Vrátil sa do Košíc na Gottwaldovu č. 11 a dával v byte o. Juraja Bujňáka duchovné prednášky všetkým, čo o to stáli. Chodila na ne i celá rodina Timkovičovcov, veď z prízemia na ne nemali ďaleko. Jeho prednášky a učenie boli preň také skutočné, ako život sám. Svätý episkop Vasiľ Hopko často žartoval a jeho duchovné obnovy prebiehali veľmi veselo. Ako svedčí očitý svedok,

* **Prešov, Prjašev, Eperjes,** dei Ruteni (22 sett. 1818), *Fragopolitan(us)* – Imm. sogg. – (Indirizzo: . . . . .).

Ch. . . .; parr. . . . .; sac. d. . . .; sem. . . .; sac. r. . .; sac. n. . . .; crm. . . .; crf. . . .; iem. . . .; ief. . . .; iac. . . .; catt. . . .; ab. . . .; sup. . . .

✠ PETER PAVEL Gojdič, dei Basiliani di S. Giosafat, n. in Pillar Peklany, dioc. di Prešov, 17 lu. 1888; ord. 27 ag. 1911; el. alla Ch.

Tento fragment je z Annuario Pontificio *na rok 1960,* Città del Vaticano, 1960, str. 401. *Ešte do roku 1960 (tj. do smrti rusínskeho episkopa Gojdiča) sa vo všetkých oficiálnych pápežských ročenkách pár storočí* ***nepretržite*** *uvádzalo, že Prešovská eparchia je pre Rusínov-Ruténov… Od roku 1963 až dodnes sa v* Annuario Pontificio *uvádza, že Prešovská eparchia je pre tzv. byzantských katolíkov a na inej strane sa upresňuje, že je pre Slovákov.*

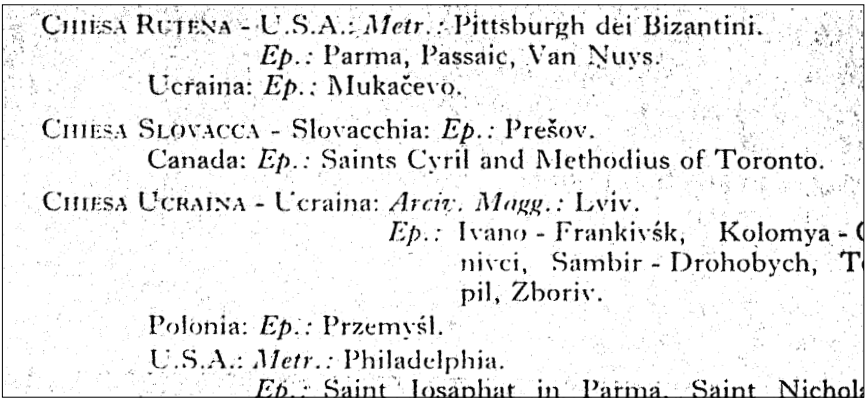

CHIESA RUTENA - U.S.A.: *Metr.*: Pittsburgh dei Bizantini.
Ep.: Parma, Passaic, Van Nuys.
Ucraina: *Ep.*: Mukačevo.

CHIESA SLOVACCA - Slovacchia: *Ep.*: Prešov.
Canada: *Ep.*: Saints Cyril and Methodius of Toronto.

CHIESA UCRAINA - Ucraina: *Arciv. Magg.*: Lviv.
Ep.: Ivano - Frankivśk, Kolomya - C
nivci, Sambir - Drohobych, T
pil, Zboriv.
Polonia: *Ep.*: Przemyśl.
U.S.A.: *Metr.*: Philadelphia.
Ep.: Saint Iosaphat in Parma, Saint Nichol

Fragment z Annuario Pontificio *na rok 1995,* Città del Vaticano, 1995, str. 1134. *Po smrti prešovského sídelného episkopa Pavla P. Gojdiča, OSBM (1960), jeho rusínsku (ruténsku) eparchiu administratívnym spôsobom pretransformovali na slovenskú. Od roku 1963 až dodnes sa v* Annuario Pontificio *uvádza, že Prešovská eparchia je pre tzv. byzantských katolíkov a na inej strane sa upresňuje, že je pre Slovákov. Rusíni-Ruténi už vraj v Prešovskej eparchii neexistujú, a poslední Rusíni (Ruténi) žijú len v USA a na Podkarpatskej Rusi v Mukačeve (na Zakarpatskej Ukrajine).*

autor tejto knihy, Hopko vtedy veľmi často hovorieval aj vtipy, a jeho výrazný humor bol veľmi nákazlivý, takže všetci prítomní pukali od smiechu. Ináč na zachovávanie mravnej čistoty bol veľmi prísny a v jeho okolí ženy a dievčatá nemohli nosievať dokonca ani šaty bez rukávov (krátke rukávy boli dovolené), tiež malé deti nesmeli pobehovať po dvore, či v záhrade v lete holé. Neskôr sa Hopko presťahoval z Košíc do svojho domu v Prešove.

Rok 1968 – úspešná pastorácia medzi Rómami

O. Andrej Timkovič sa na svojej staronovej farnosti v Jasenove opäť prejavil ako neúnavný a starostlivý otec veriacich i neveriacich, najmä detí a mládeže. Naplno rozvinul svoje pastoračné schopnosti a povzdvihol nielen kresťanské povedomie, ale aj nábožný život predovšetkým Rómov. V priebehu niekoľkých málo týždňov zosobášil vo svojej farnosti a filiálkach 17 párov Rómov, ktorí predtým "žili na viru",

teda len tak. Poskytovanie duchovných hodnôt spájal i s materiálnou, či skôr intelektuálnou pomocou týmto opusteným ľuďom. Všetkým vlastnoručne napísal žiadosti a vybavil mladomanželskú pôžičku, ktorú štát vtedy veľmi výhodne poskytoval novouzatvoreným manželstvám. Bolo to ekonomicky obzvlášť výhodné aj z toho dôvodu, že po narodení jednotlivých detí, štát odpúšťal dlžníkom adekvátnu časť, čo predstavovalo nezanedbateľné sumy z tejto pôžičky.

November 1968 – návšteva večného mesta Ríma

V novembri 1968 o. Andrej Timkovič absolvoval spolu so svojim najstarším synom Jozefom a zamestnancami Fakultnej nemocnice z Košíc nezabudnuteľný zájazd do Talianska. Ako bývalý železničiar vybavil jeden celý samostatný vagón pre nemocnicu. Tento potom pripájali k rozličným vlakom po trase Košice-Viedeň-Benátky-Rím-Neapol-Miláno-Paríž-Lurdy-Mníchov-Insbruck-Viedeň-Košice. Cestovali teda v noci a cez deň bol vagón odpojený a čakal ich v tom-ktorom meste odstavený na bočnej koľaji. Spali, jedli a vôbec žili jeden mesiac (každá rodina vo svojom kupé) vo vlaku a cez deň chodili po starobylých mestách Európy.

Na tejto nádhernej turistickej ceste bol spolu s nimi i jeho kolega zo záchytky Ján Lešo (1924). Až v Taliansku sa kolegovia dozvedeli, že ich spolupracovník Lešo je tiež kňazom. Otec Lešo zobral so sebou do Talianska aj celebret (dovolenie slúžiť Službu Božiu v cudzine), pretože sa nemienil už do Československa vrátiť. Vďaka tomuto celebretu mohol v talianských bazilikách slúžiť spolu s ním i o. Andrej Timkovič.

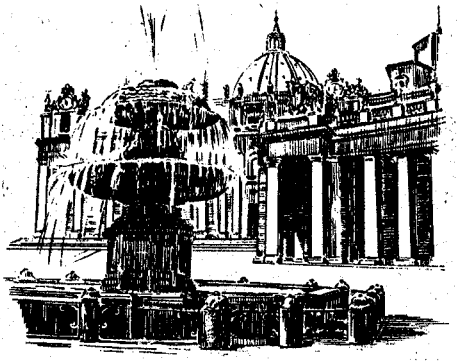

Jezuita o. Michal Lacko (1920-1982), ktorý ich čakal v Ríme, ich

zaviedol na Východnú kongregáciu (vatikánska kongregácia v Ríme zodpovedná za gréckokatolíkov). Akýsi úradník príjemných spôsobov, oblečený ako zo škatuľky v čiernom, s milou tvárou a sladučkým hlasom ich uvítal, a každého zvlášť sa medzi štyrmi očami na všetko povypytoval. Po rozhovore s o. Andrejom Timkovičom poznamenal uznanlivo, a len akoby náhodou:

— Škoda, že ste ženatý…, – odmlčal sa a skúmavo sa zahľadel do jeho tváre, potom akoby ledabolo pokračoval: – taký šikovný a rozhľadený človek… Ak by ste neboli ženatý, vysvätili by sme vás za biskupa…, – úsmev sa mu roztiahol po celej tvári.

Pre Andreja to bol akoby blesk z jasného neba. Bol takouto rečou veľmi prekvapený. Samozrejme, že mu to dobre a milo padlo, veď kto by nechcel byť episkopom (porov. 1Tim 3,1). A zároveň to

Otec Andrej Timkovič (vľavo) v rímskom Koloseu. Fotografia z roku 1968.

bolo preň veľmi vysoké vyznamenanie, veď i sv. Pavol hovorí: «*Episkop musí byť bez úhony…, triezvy, rozvážny, slušný, pohostinný, schopný učiť…*», (1Tim 3,2).

Keď sa neskôr doma o tejto záležitosti rozprával s inými gréckokatolíckymi kňazmi, ktorí boli tiež v Ríme, niektorí z nich mu nezávisle jeden od druhého potvrdili, že aj im monsiňorik v smokingu na východnej kongregácii hovoril podobne… Až vtedy Andrej pochopil, že sa jednalo o neúprimné, bežné zdvorilostné diplomatické frázy. Tento farizeizmus-pretvárka priamo vo Vatikáne ho vo vnútri ranili. Ale i to bola škola života.

Pri návrate zájazdu domov o. Ján Lešo, SJ, zostal v Insbrucku. Tam doplnil a ukončil svoje štúdia teológie, v roku 1970 emigroval do Kanady. Dnes, od roku 1997, opäť žije na Slovensku v Prešove.

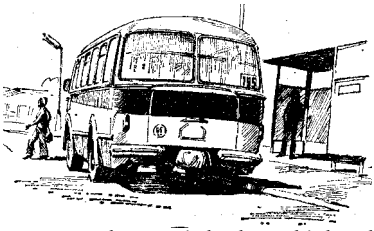

Socialistické autobusy a neobytná fara v Jasenove

Andrej Timkovič i napriek tomu, že 1. júna 1968 začal opäť duchovne pôsobiť v gréckokatolíckej farnosti v Jasenove, ako gréckokatolícky kňaz, zároveň neprestal pracovať ako vedúci ošetrovateľ na Protialkoholickej záchytnej stanici v Košiciach. Tá sa medzičasom presťahovala k pivovaru na Ménešiho ul. č. 15.

Ménešiho č. 15 bolo len niekoľko málo metrov od Žriedlovej č. 16. Pracovisko o. Andreja Timkoviča sa takto riadením Božej Prozreteľnosti dostalo do tesného susedstva k domu jeho testinej Gizely Havrilovej, rod. Rusnákovej (Aňuky), čo jej predĺžilo život o niekoľko rokov. Aňuka totiž vo svojom dome na Žriedlovej č. 16 v posledných rokoch svojho života bývala sama (syn o. Štefan Havril(l)a bol ako kňaz opäť uväznený). Samovoľne sa jej v tom čase niekedy púšťala krv z nosa, ktorú si sama nevedela zastaviť. Vtedy – a stalo sa to v priebehu posledných rokov jej života niekoľkokrát – telefonicky zalarmovala svojho zaťa Andreja v práci a on behom dvoch minút bol pri nej. Odomkol si sám hlavné domové vráta kľúčom, ktorý pre tento prípad nosieval v peňaženke stále so sebou a ako zdravotnému ošetrovateľovi mu už nebolo problémom poskytnúť Aňuke prvú pomoc a zastaviť krvácanie.

Svjaščenik o. Andrej Timkovič so svojimi dvomi synmi Vladimírom (vľavo) a Andrejom (vpravo) u testinej Aňuky na Žriedlovej ul. v Košiciach v roku 1970

Otec Andrej bol ozajstným lekárom duše i tela. Nezriedka sa stávalo, že poskytoval svojim veriacim na farnosti i medicínske rady a často im meral krvný tlak.

V civilnom zamestnaní pracoval od pondelka do piatka, a v sobotu a nedeľu, tj. dva dni do týždňa, plus vo sviatky pôsobil na fare v Jasenove. Tam a späť dochádzal autobusom. Do Košíc sa vracal na smrť vyčerpaný, často stojac na jednej nohe v preplnenom autobuse.

To bol aj jeden z dôvodov, prečo neskôr nepôsobil na fare v sobotu a nedeľu, ale v nedeľu a v pondelok. V piatok večer totiž a v nedeľu večer boli autobusy preplnené na prasknutie.

V jednom liste z roku 1969 adresovanom priamo episkopovi Kyr Vasiľovi Hopkovi Andrej veľmi podrobne píše o svojej pastorácii v Jasenove a Vyšnej Rybnici. Dopočul sa totiž, že episkop predáva svoju starú Volgu (auto). Andrej chcel od episkopa toto auto kúpiť (hoc aj za peniaze získané z pôžičky), aby mohol dochádzať na farnosť autom. Auto však nebolo pojazdné, preto sa navrhované neuskutočnilo.

Hospoď Boh však požehnával túto spasiteľnú námahu — i napriek ťažkému zdravotnému stavu (Andrej mal vtedy totiž už len jednu obličku a aj tá bola z väčšej časti nefunkčná, ako i opakované krvácania zo žalúdočných vredov). Požehnanie sa prejavovalo nielen v nezvyčajnej nábožnosti farníkov, v hojnom navštevovaní bohoslužieb, pristupovaním k tajnam spovede a Božej Eucharistie, ale i v štedrosti farníkov. Ako bolo už vyššie spomenuté, od toho času v rodine v Košiciach nastal potravinový blahobyt — syry, vajcia, slanina, ovocie… To sa blahodárne prejavilo i na finančnom stave rodiny, takže od toho času čoskoro nebolo potrebné vydržiavať žiadných študentov v podnájme a početná rodina Timkovičovcov (rodičia + štyri deti) mohla konečne žiť v troch izbách bytu.

Najstarší syn Jozef, 31. mája 1969 zmaturoval na SVŠ, Kováčska 28 v Košiciach a začal študovať medicínu. Potreboval preto vlastnú miestnosť, aby nebol rušený pri samoštúdiu, ktoré sa často preťahovalo až do pozdnej noci. V tom čase si dokonca i prvýkrát

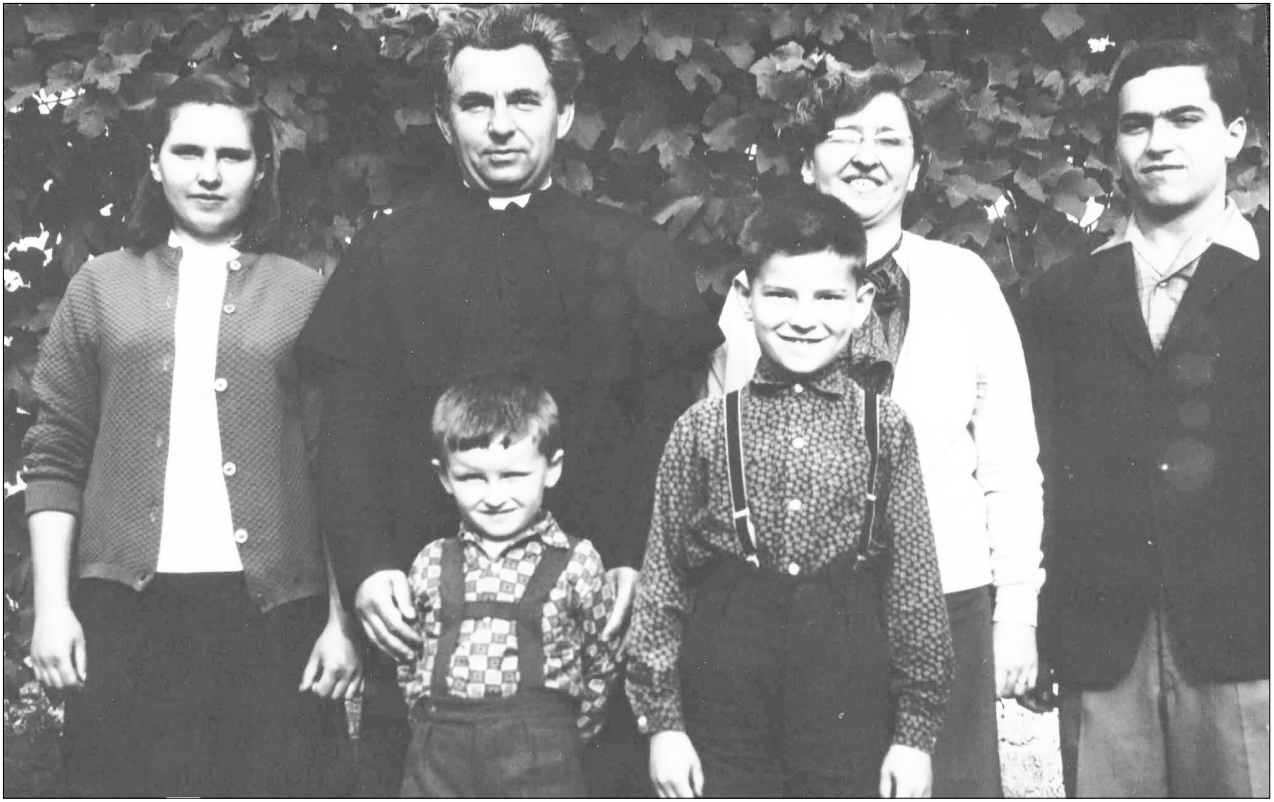

Gréckokatolícky svjaščenik Andrej Timkovič so svojou manželkou a deťmi v Jasenove v roku 1969. Zľava hore: dcéra Marie, o. Andrej Timkovič v reverende, manželka Gizela, syn Jozef; zľava dole syn Vladimír a Andrej.

Andrej T i m k o v i č,Košice,Gottwaldova ul.11.

Košice dňa 10.3.1969

Slava Isusu Christu!

Vaša Excelencia,Preosvjaščennyj Vladyko!

Dopočul som sa,že vraj predavate osobné auto "Volgu",ak ak by to bola pravda,mám ušporené peniaze a kupil by som ho,nakoľko pri mojej pastoračnej práci by som ho veľmi nutne potreboval.

Ako viete od 1.júna 1968 prevzal som svoju starú farnosť Jasenov a o dva týždne susednú farnosť Vyšnú Rybnicu,pred dvoma mesiacami ostala vôbec nikým nevysluhovaná cirkevná obec Poruba pod Vihorlatom s 1000 našimi veriacimi tak že teraz každú nedeľu mám tri svätá liturgije.

Každú sobotu rano o tretej vstavam idem na autobus a o osmej som vo Vyšnej Rybnici tam učim náboženstvo od 8 do 10 hod.,potom od 10 hod.do 12 hod.učim naboženstvo vo Vyšných Remetoch vďalenej asi 2 km o pol jednej poobede idem do Ruskoviec a tam učim náboženstvo do 15 hod. od 15,15 obyčajne učim náboženstvo v Jasenove do 18 hod. o 18,30 liturgizujem i spovedam obyčajne všetko skončim v sobotu okolo20,30 hod. V nedeľu ráno liturgizujem od 8,oo hod vo farnosti Vyšnerybnickoj,od 10,oo vo farnosti Jasenovskoj, a poobede o 14,oo hod v cirkevnej obci Poruba pod Vihor. od 16,oo hod mám naboženstvo v Porube pod Vihorlatom do 18,oo hod.o 19,20 hod nasadam na autobus a cestujem do Košic v Košiciach som okolo 23 hod.

V oboch farnostiach budujem nové farské budovy,to potrvá aj rok než bude sa moct tam bývať,do toho času musím cestovať,ale najviac mi starosti robí stratá času pri prechode z jednoho valala na druhý než nečo objevim abysom čím skor mohol byť na mieste vyučovania náboženstva.Vyučujem asi 250 detí.Prekonavám pri tom vdialenosť asi 20 km.samozrejmé niektoré autobusom.Ak vskutku by bola aktualný

predaj auta peniaze by som zohnal pozyčal aj mam ušetrené,dnes už domy nepotrebujeme len ušetriť zdravie,abysme mohli všetké sily dať do služieb Bohu aj nášmu ľudu.

Prosím Vás Excelencia,ak to není pravda nehnevať sa na mňa,lebo som si vedomý,že zdravie sa za peniaze kupiť nedá,a už som trikrát v autobuse stal zo Sobraniec po Košice a je to strašné utrpenie a tým viac pri mojom podkopanom zdraviu.Po takejto ceste mávam strašné bolesti vredom na črevach tak že aj noc na odpočinok stravim v krčoch.A ta nervozita sv.liturgiu skončim a čakaj na nákoho kým pride a na druhej farnosti čakaju netrpezlivo na mňa na druhej farnosti veriaci a obyčajne prichazam nie o 10,oo ale o 10,30 alebo 11 hod. Je to veľká strata času.

Vaša Excelencia ak je to aktualné prosím napisať,koľko by ste za auto chcel.

Za láskavosť vrele ďakujem a cuľuju Vášu pravicu,

Vaš syn v Christu :

Andrej Timkovič

List gréckokatolíckeho svjaščenika Andreja Timkoviča vladykovi Hopkovi do Prešova, v ktorom podrobne opisuje pastoračnú aktivitu v Jasenove…

kúpili čiernobiely elektrónkový televízor značky Orion. Bol prvý a posledný, lebo im slúžil 25 rokov. Hospoď Boh je verný a naozaj stonásobne (porov. Mt 19,29) odmeňoval každú investovanú korunu i námahu.

Starostlivá a pozorná manželka

Otec bol pre deti stále zaujímavejší a vzácnejší než matka, ktorá ako domáca s nimi bola non-stop celý čas.

Keď sa o. Andrej Timkovič každodenne vracal domov unavený z práce na záchytke, deti, hlavne tie menšie, na neho už nedočkavo číhali. Mamka nedovolila svojim ratolestiam, aby vyrušovali otca ihneď po príchode. Okrem pri-

vítacieho bozku nesmeli k nemu ísť. Unavený si vtedy ľahol vo svojej izbe a po ležiačky si prečítal denník *Pravda*. Veľmi rád totiž čítal noviny a hlavne, ako všetci muži, šport. *Pravda* bola vtedy najserióznejším denníkom. Tieto noviny mali Timkovičovci dokonca predplatené, a preto ich každé ráno nachádzali vo svojej poštovej schránke. Po niekoľkých minútach, keď si odpočinul, deti mohli ísť vystrájať okolo neho. A on sa im s láskou venoval… Bol to jeden z prejavov absolútnej tolerancie, teda najvyššieho stupňa čistej lásky a porozumenia zo strany manželky k manželovi.

---

[1] Vladyka Kyr Vasiľ Hopko bol v roku 2003 vyhlásený pápežom Jánom Pavlom II. za **blahoslaveného**. Pôvodne vo sv. Cirkvi titul «blahoslavený» neexistoval. Ak sv. Cirkev (aj latinská) niekoho po smrti označila, že jeho duša je v nebi, vždy mu dávala titul «svätý». Neskôr v latinskej Cirkvi sa rozšírila prax, že sa začal dávať najprv titul «blahoslavený» a až po nejakom čase tej istej osobe aj titul «svätý».

Aj «blahoslavený», aj «svätý» je v nebi. Jediný rozdiel je len v právnom myslení latinskej Cirkvi, podľa ktorého, ak je niekto vyhlásený za «blahoslaveného», úcta k nemu je vraj povinná len lokálne, teda len na nejakom teritóriu. Ak je vyhlásený už za «svätého», úcta k nemu je povinná v celej latinskej Cirkvi. Pre Východ je právne delenie v tomto zmysle absolútne cudzie a neteologické. Na Východe je povinná úcta ku každému, kto je v nebi bez rozdielu. Každý, kto je v nebi, je totiž **Jedno s Isusom Christom** a k Isusovi Christovi je vždy úcta povinná.

Zavádzanie nového netradičného latinského titulu «blahoslavený» u gréckokatolíkov spôsobuje latinizáciu východnej teológie a špirituality, čo je proti jasným uzneseniam II. Vatikánskeho koncilu. Preto, pre ľahšiu zrozumiteľnosť gréckokatolíckeho čitateľa, ktorý má východnú mentalitu, v tejto knihe píšeme v zhode s východnou mentalitou, teológiou i cirkevným právom «svätý Vasiľ Hopko» namiesto latinského «blahoslavený Vasiľ Hopko».

[2] Vatikán (rímskokatolíci) v 19. storočí podporoval maďarizáciu Rusínov na Podkarpatsku menovaním promaďarsky orientovaných mukačevských a prešovských episkopov. Jeden z nich (Štefan Novák, 1879-1932) bol dokonca taký maďarón, že keď sa rozpadlo Rakúsko-Uhorsko a vzniklo Československo, z protestu svojvoľne opustil svoje ovečky a prešovskú episkopskú katedru a odsťahoval sa do Budapešti. V druhej polovici 20-teho a na začiatku 21-ého storočia boli z Vatikánu menovaní na gréckokatolícke katedry Prešova a Mukačeva proslovensky orientovaní episkopi. Niektorí z nich dokonca priamo rímskokatolíci (M. Šášik, 1952) za účelom poslovakizovania-polatinčenia Rusínov.

Maďarizácia, či slovakizácia gréckokatolíckych Rusínov sa prevádzala nie za ú-

čelom nejakých nacionalistických dôvodov, ako by sa na prvý pohľad zdalo, ale z dôvodov cieľavedomej latinizácie a transformácie Rusínov na latinský (rímskokatolícky) obrad. Logika tohto nekatolíckeho počínania bola a aj je jasná: dodnes neexistuje nijaký Rus, Rusín či Ukrajinec na svete, ktorý by bol rímskokatolíkom. Charakteristickým národným náboženstvom týchto národov je pravoslávie, či jeho inšia forma gréckokatolícizmus. Ak rímskokatolíci chcú zlatinizovať tieto národy, potrebujú najprv ich príslušníkov denacionalizovať na Maďarov, Slovákov, či Poliakov… Potom je prechod na rímsky obrad už len otázkou krátkeho času. Preto tie večné «národnostné» problémy na styčných plochách dvoch obradov…

Gréckokatolícki svjaščenici spolu so svojím svätým rusínskym episkopom Vasiľom Hopkom v sedemdesiatych rokoch 20. storočia. Otec Andrej Timkovič stojí po pravici Hopkovej.

16. Náhla cievna mozgová príhoda (mozgová porážka – 1971)

Zrútenie sa stropu na záchytke

Vráťme sa však ku všednému každodennému životu o. Andreja na Záchytnej protialkoholickej stanici v Košiciach, kde bol ešte stále vedúcim ošetrovateľom.

Zamestnanci si raz všimli, že na chodbe na pracovisku sa už dlhšiu dobu trochu odlupuje omietka na strope. Bolo nebezpečie, že dosť veľký kus niekomu spadne na hlavu. Andrej, ako vedúci ošetrovateľ, pri istej príležitosti vzal palicu od tam náhodne stojaceho svojho spolupracovníka, ktorý už bol dôchodcom, a tou palicou sa snažil zhodiť onen kus omietky z plafónu. Bolo to blízko dverí. Tu istá kolegyňa, ktorá tam bola tiež akurát prítomná, vedená Svätým Duchom, ani čo by o tom vedela, navrhla:

— Súdruh vedúci, postavte sa, prosím, tu na prah dverí, odtiaľ ľahšie dosiahnete.

Andrej ju poslúchol, chytil sa zárubne, a stojac vo dverách do susednej miestnosti, druhou rukou, v ktorej držal palicu, udieral do uvedeného miesta na plafóne… V tom momente sa celý plafón na veľké zdesenie prítomných zrútil. Keby zostal stáť na predošlom mieste, bol by okamžite mŕtvy-pochovaný pod metrákmi muriva. Celým jeho telom vtedy prebehol ten známy pocit, ktorý už poznal, keď ho pred rokmi na děčínskej stanici mali rozmliaždiť kolesá uháňajúceho rýchlika (porov. str. 207-208). Anjel strážny, ktorého každý človek dostáva od Hospoda Boha pri krste, bol však opäť pri ňom a ochránil ho pred náhlou smrťou. Ako sa vyšetrovaním zistilo, nesvedomití murári napchali medzi betón a murivo handry, a preto to raz muselo padnúť.

Východonemecké dvojtaktné auto značky Wartburg de Luxe

28. júla 1971 si o. Andrej Timkovič prvý a zároveň posledný-krát v živote kúpil osobné motorové vozidlo krémovej (svetlošedej) farby, značky Wartburg 353.1 de Luxe — päťmiestny s obrovským kufrom, aby sa doň vmestila celá šestčlenná rodina s potrebnými vecami. Na dopravnom oddelení VB auto dostalo evidenčné číslo: KEA 77-06 a neskôr, potom – čo z neho ktosi ukradol značku, malo číslo: KEB 45-10. Auto začalo slúžiť predovšetkým na cestovanie do vzdialenej farnosti Jasenov, či iných farností.

Čelná autohavária…

O tri mesiace neskôr, 17. októbra 1971 sa s novučičkým autom vybral s celou rodinou na výlet do Tatier. Tam však do nich vybehol v zákrute, priamo do protismeru, 18-ročný mladík Milan R. z Levoče na Škodovke a v kolízii predok Wartburgu zdemoloval. Mla-

Gréckokatolícky svjaščenik o. Andrej Timkovič (v čiernej reverende) pri pastoračnej návšteve

dík išiel na svojom aute do stúpania, preto veľkú rýchlosť nemal. Nikomu sa našťastie nič vážne nestalo, iba o. Andrej nemohol už nikdy dvíhať narazenú ruku ako predtým. Pribudla mu totiž nová diagnóza: poškodené stavce na chrbtici (C 5-6) a platnička medzi nimi… Ale nato sa prišlo až po mnohých lekárskych vyšetreniach o pol roka po incidente.

Tak sa nové auto dostalo do autoopravovne, kde mu vzápätí nesvedomití opravári hneď na začiatku ukradli nový motor a vymenili ho za starý. Odvtedy sa auto často kazilo. Každá návšteva autoopravovne robila nové auto stále viac a viac starým. Majiteľ- Andrej nato, že ho jeho "dobrý známy" opravár áut priezviskom T. okráda, prišiel až o hodne rokov neskôr. Ten nespravodlivec totiž vlastnil starého Wartburga a Andrejovým autom si ho celkom vynovil. Na takomto staronovom poruchovom aute sa potom už nedalo jazdiť veľmi často. Až do roku 1987, teda do svojej smrti, tj. skoro za 20 rokov na ňom o. Andrej najazdil len okolo 40 tisíc kilometrov. Koho Hospoď Boh miluje, toho krížom navštevuje.

Fyzické prepracovanie o. Andreja Timkoviča

A to všetko akoby ešte nestačilo. Milostivý Boh dopustil ešte inú skúšku. Andrij, ako bolo už vyššie ukázané, podstúpil v časoch

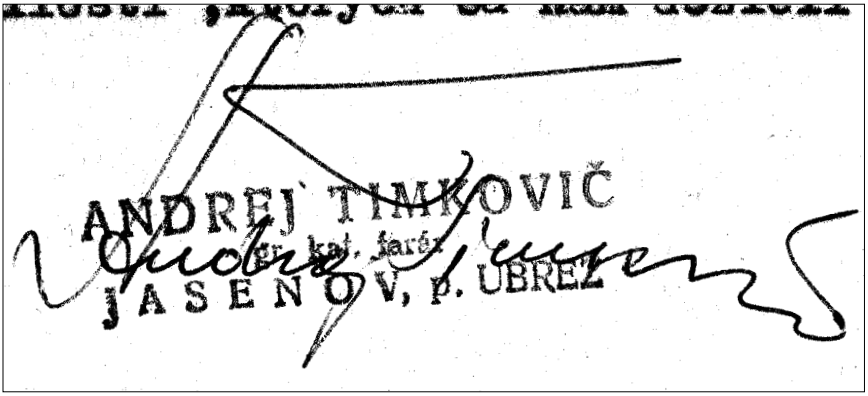

Podpis o. Andreja Timkoviča ako jasenovského správcu farnosti v roku 1971

likvidácie gréckokatolíckej Cirkvi v rokoch 1950-1968 veľkú fyzickú i psychickú záťaž. Najprv sa dva roky skrýval pred políciou, potom bol s rodinou poslaný do exilu do Děčína v Čechách… Často menil zamestnania… V každom si neustále, a to po nociach zvyšoval kvalifikáciu na rozličných kurzoch a školách.

Nakoniec sa mu podarilo usídliť vo vlastnom dome v Košiciach a nájsť si solídnu a kľudnú prácu. Prácu, ktorá bola blízka i jeho povolaniu kňaza – nielen telesne, ale hlavne duševne sa staral o najväčších vyvrheľov ľudskej spoločnosti – pijakov, alkoholikov… a privádzal ich naspäť do koľají normálneho života. Zachraňoval aj ich rodiny a manželstvá… Okrem toho mal nemocnú manželku a štyri malé deti.

Keď prišla Pražská jar a s ňou rok 1968 spojený s obnovou gréc-

Obchod okolo cerkvi na «Rusadľa» spojený so spievaním Evanjelií po staroslovansky

kokatolíckej Cirkvi, okamžite nastúpil na svoju pôvodnú farnosť, ktorú pod tlakom udalostí musel roku 1950 nedobrovoľne opustiť. Celá farnosť Jasenov i farnosť Vyšná Rybnica sa kompletne vrátili vďaka nemu do lona gréckokatolíckej Cirkvi. Nebola tam však obývateľná fara, preto ta dochádzal z Košíc. O necelé tri mesiace nato prišla tzv. «internacionálna vojenská pomoc» a násilím udusila Pražskú jar. V Košiciach bolo vyhlásené štatárium, hovorilo sa o opätovnom zrušení gréckokatolíckej Cirkvi. Andrej, starý frontový vojak, poučený vysokou školou života už nemal síl ani ochotu začínať s podlomeným zdravím odznova, v exile, bez bytu, bez práce, starajúc sa o početnú rodinu z jediného platu. Preto prozreteľne nezanechal svoju prácu na protialkoholickej Záchytke v Košiciach a «ťahal» pastoráciu farnosti i stabilné zamestnanie súbežne.

Rok 1971 – mozgová porážka

Tento zhon bez akéhokoľvek odpočinku organizmus Andreja nemohol dlho vydržať. 13. novembra 1971 dostal o. Andrej, pravdepodobne z prepracovania, náhlu cievnu mozgovú príhodu-porážku (pravostranná mozgová hemiparéza s ľavostranným ochrnutím), čím ochrnul na jednu stranu a dostal sa tak do stavu dlhodobej práceneschopnosti. Mal vtedy len 52 rokov.

Ako zdravotník našťastie vedel, že ak chce začať opäť ako-tak aktívne žiť, nesmie v prvých dňoch na posteli ostať nečinný. V prvú noc po porážke, keď ležal v nemocnici, cvičil s ochrnutou rukou a nohou tak intenzívne a horlivo, že až potrhal plachtu pod sebou. Ale vyplatilo sa to. Zdravotný stav sa postupom času tak dobre upravil, že mohol celkom dobre hýbať všetkými údmi a aj rozprávať. Do pracovného pomeru však už nikdy plne nenastúpil. V jeho rodine nastala opäť finančná kríza. Manželka Gizela bola totiž takmer celý život domácou, teda bez akéhokoľvek samostatného vlastného príjmu a k tomu štyri nezaopatrené deti.

Každodenné slúženie Služieb Božích doma

Po mozgovej porážke (v roku 1971), v čase dlhodobej PNS, pravidelne každý deň skoro ráno slúžieval doma v kruhu svojej rodiny staroslovanskú Službu Božiu. Vždy mal pre svoju manželku a deti krátku päťminútovú kázeň. Na prvé sv. príčastie pripravil vtedy i svojho najmladšieho syna Vladimíra (1964). Učil ho, často ležiac na posteli. Vladimír bol takto od svojho vlastného otca nielen pokrstený (na chodbe nemocnice ho pri krste neznáma sestrička držala na rukách), ale doma dostal aj prvé sv. príčastie.

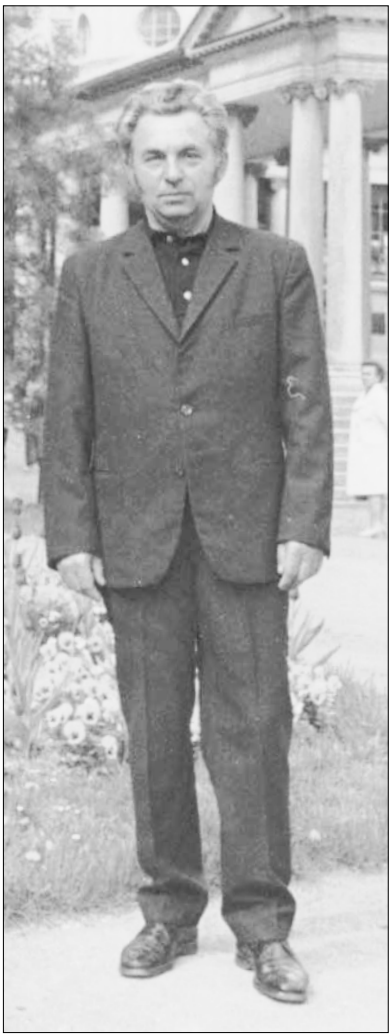

o. Andrej Timkovič (1919-1987)

Za onoho času – pri prvej návšteve svojej manželky v pôrodnici v Košiciach, keď Andrejovi sestrička vyniesla ukázať syna Vladimíra na chodbu, poučený neblahými skúsenosťami, keď mu už umieralo jedno dieťa v nemocnici, povedal jej:

— Podržíte mi ho? Pokrstím ho…

— Nebude to dlho trvať? – s obavou v hlase zaúpela prekvapená pôrodná sestrička.

— Nie, nebojte sa… – a už sa nemocničnou chodbou niesli šeptavé slová otvárajúce nebo: – *Kreščajetsja rab Božij Volodimir vo imja Otcja i Syna i Svjatoho Ducha. Amiň.*

Po útlučkom čielku stekala maličkému krstná voda (obyčajná z vodovodu) zmývajúca jeho dedičný hriech. Nebeský Otec ho vtedy adoptoval raz a navždy sa svojho Syna a čo je najdôležitejšie, za Dediča (porov. Gal 4,7) – Spoludediča Christovho (porov. Rim 8,17).

Myropomazanie Vladimír dostal až o trinásť rokov po narodení, 3. augusta 1977 v Petríkovciach, nakoľko v košickej nemocnici otec vtedy nemal pri sebe sv. myro.

Smiali sa z neho, lebo bol gréckokatolíkom

Možno sa niekto bude čudovať, prečo najmladší syn Vladimír bol pripravovaný na prvé sv. príčastie doma od svojho vlastného otca a nie v škole na náboženstve…

Vladimír vtedy chodil na Základnú deväťročnú školu na Marxovej ulici v Košiciach. Ako sedemročného druháčika ho v roku 1971 rodičia prihlásili na náboženstvo v škole. Na škole sa učilo len rímskokatolícke náboženstvo, preto ho prihlásili na také, aké bolo – v latinskom obrade… Veď sv. Cirkev je všeobecná (= katolícka!), uznáva a prijíma do svojho materinského lona všetky kultúry, všetky tradície i obrady rovnako a bez toho, aby ich ničila…

Keď Vladimír prišiel na prvú hodinu náboženstva (deti z rozličných ročníkov z celej školy, kde sa učilo okolo 500 žiakov na dve smeny, boli sústredené do jedinej triedy!), v triede bolo asi päťdesiat detí. Rímskokatolícky farár, ktorý náboženstvo učil (o. Michal Kľučár, 1921), okamžite spozoroval, že mu pribudlo nové dieťa do triedy. Po úvodnej spoločnej modlitbe o. Kľučár prísne ukázal na Vladimíra a namiesto privítania mu bez okolkov povedal pred všetkými deťmi:

— Ty…, postav sa a predstav sa, z ktorej si triedy, teba tu vidím po prvýkrát!!!

Vladimír, ktorý sedel asi v piatej lavici, hneď pred katedrou…, bol zošokovaný už len tým, že pán farár takýmto tónom upozornil všetky deti práve na neho…, a postavil sa a so strachom v hlase s divoko búšiacim srdcom kdesi v hrdle sa predstavil trasľavým hlasom:

— Moje meno je Vladimír Timkovič a som z II.B.

Dobre živený farár, asi päťdesiatnik, sa zamračil ako nebo tesne pred letnou búrkou a pokračoval v náhlom prísnom výsluchu hlasom, v ktorom nebolo nijakého zmilovania:

— Prečo si nechodil na náboženstvo minulého roka? A prečo ťa nikdy nevidím v kostole v nedeľu?, – a prebodol ho nemilosrdným pohľadom stredovekého kata, ktorý práve ide stínať komusi hlavu.

Sedemročné prestrašené dieťa ničomu nechápalo. To sa chodilo aj minulého roka na náboženstvo? – vírilo mu hlavou… A prečo mám chodiť do kostola v nedeľu, keď my máme Službu Božiu každý deň doma? Nechápal. Toto všetko prebleskло hlavou malého…, ako hypnotizovaný sa díval na strašného muža pred sebou a nezmohol sa na nijakú odpoveď, len pokrčil nechápavo plecami. Všetky

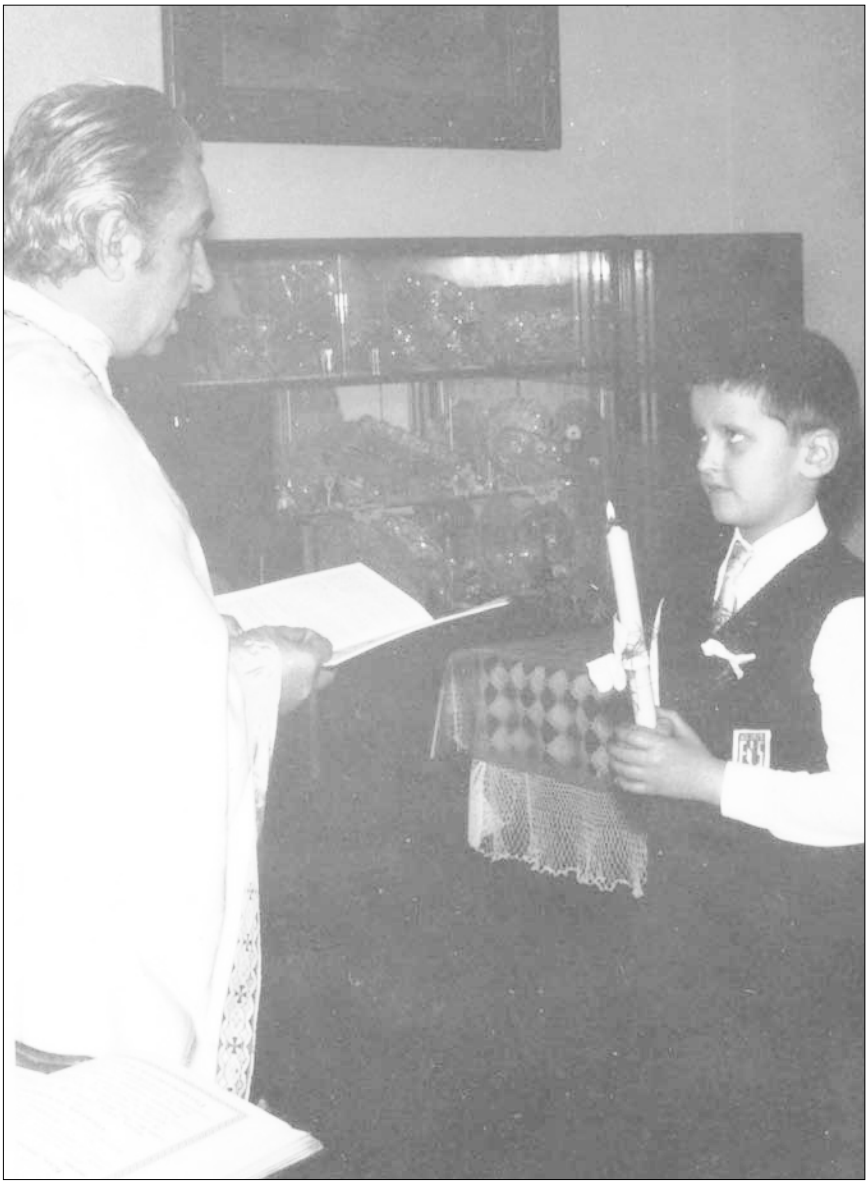

Najmladší syn o. Andreja Timkoviča, Vladimír – dostal prvé sv. príčastie od svojho otca doma v Košiciach… Fotografia z roku 1972.

deti sa na neho pozerali, ba niektoré sa zlomyseľne chechtali a uškŕňali. Latinský farár, oblečený v čiernych nohaviciach, čiernej košeli a sivom vyťahanom svetri, však neprestával dorážať. Obličaj sa mu ľadovo zachmúril ešte viac, čosi ho napadlo a prehovoril s pohŕdaním v hlase:

— Vieš sa aspoň prežehnať?!!

Stojaci Vlado urobil na sebe veľký kríž, dôstojne, ako to najlepšie vedel, so zloženými troma prstami… – určite ho pán farár pochváli, ako to dobre vie… Učila ho to mama, a okrem toho sa večer celá rodina vždy modlila celý-celučičký ružanec! V tom niektoré deti začali nesúhlasne volať:

— Zlééé… cha, cha, cha… žehnáá sa zleé, žehná sa naopak! – víťazoslávne prevolávali, že objavili chybu.

V celej triede to len tak vrelo. Deti skoro vyskakovali na lavice… Gréckokatolíci sa totiž už 2000 rokov žehnajú zprava do ľava, lebo Christos zasadol po pravici Boha Otca; rímskokatolíci sa žehnajú opačne už asi 800 rokov – zľava do prava, pričom to nevedia vysvetliť. To však vtedy Vlado nevedel. Bol totálne dezorientovaný a prekvapený, že sa žehná ináč, ako to chce pán farár. V hlave mu hučalo, absolútne nechápal, prečo sa naraz žehná zle, keď doteraz to bolo dobre. Farár Kľučár s mrazivou tvárou zdvihol ruku ako Július Cézar pred zhromaždeným davom na rímskom fóre. Bolo to znamenie pre rozbesnené deti a skríkol silným hlasom:

Gréckokatolíci sa žehnajú skladajúc tri prsty spolu, lebo veria v Jediného Hospoda Boha – Presvätú Trojicu. Latiníci sa žehnajú piatimi prstami a nevedia prečo…

— Pšššššt! Tiichooó!

Potom sa otočil k zošokovanému Vladovi a povedal sucho:

— Pomodli sa *Zdravas Mária*!

Chlapcovi sa uľavilo. Z hlboka si vydýchol. Už našťastie vedel, že to, čo u rímskokatolíkov sa volá *Zdravas* je u gréckokatolíkov *Bohorodice Ďivo…* A to predsa vedel perfektne, veď ako už vyššie bolo naznačené, každý večer sa doma modlievali ružanec. Preto zopäl ruky a zdržiavajúc slzy so srdcom od úzkosti pritisnutým kdesi v hrdle, spustil:

— Bohorodice Ďivo, radujsja, blahodatnaja Marije, Hospoď s toboju. Blahoslovena ty v ženach i blahosloven plod čreva tvojeho, jako rodila jesi Christa, Spasa, i Izbaviteľa dušam našym.

V triede na zlomok sekundy nastalo hrobové ticho a potom celá trieda začala burácať hurónskym smiechom. Deti vyskakovali z lavíc, rozhadzovali rukami, smiali sa a kričali jedno cez druhé… Hurhaj bol taký dokonalý, že i čas

prestal plynúť. A latinský farár ich nechal, nezasiahol. Vedel, že to je najosvedčenejší spôsob ako zlomiť sebavedomie akéhokoľvek gréckokatolíka. A deti vedia byť naozaj kruté! Asi po minúte či dvoch, ktoré trvali nekonečno, o. Kľučár dal opäť znamenie rukou a keď nastalo temer hrobové ticho, povedal všetkým prítomným ako nejaký detektív zo Scotland Yardu, ktorý práve rozlúskol veľkú záhadu:

— Je to gréckokatolík, a bolo to dobre. Čo sa smejete! U nich sa *Zdravas Mária* modlia tak…

Deti zvážneli a už sa nesmiali. Začala hodina. Vlado, celý červený v tvári, si na znamenie farára sadol a do konca hodiny sa nevedel spamätať zo šoku. Momentálne mu už dali pokoj a nikto si ho nevšímal. V hlave mu vírilo. Bol najposlednejší z posledných, pošliapaný, neschopný, povysmievaný, akoby už ani nie človek. Do konca hodiny už nič nevnímal.

Keď sa vrátil domov, nesúvisle koktajúc a zajakávajúc sa všetko so slzami rozpovedal mame. Povedal jej okrem iného:

— Mami? V najbližšu nedzeľu mušime isc do koscela!

— A čom?, – opýtala sa mama.

— Bo farar Kľúčar povedzel, že me tam nevidzel…

— Ta žadne take, – odpovedala mu mama, – či neznaš, že mame Službu Božu doma a ci služi ocec? A v nedzeľu, jak budze v Ješenove, idzeme jak furt, do cerkvi! My sme grekokatolici a ne rimokatolici.

Mama bola zhrozená, «že Kľučar je taky glupy», že nechal zosmiešniť jej syna. Nechápala, že to je odveká už takmer tisícročná taktika netolerantných rímskokatolíkov, ako «homogenizovať» svoje stádo, aby sa už nikto nikdy neopovážil prejaviť ako gréckokatolík, lebo bude pokladaný za prašivého psa. Keď prišiel jej manžel z roboty, všetko mu stíšeným, rozochveným hlasom oznámila. Na smrť vyčerpaný Vladimír už totiž zaspal.

Prešiel týždeň a prišlo opäť náboženstvo – vo večerných hodinách, v budove základnej školy… Riaditeľstvo totiž schválne určilo najpozdnejšie hodiny na vyučovanie náboženstva, aby deti boli unavené a čo najmenej vnímali. Mama opäť poslala Vlada s tým, že aby sa nebál, že už mu nič hovoriť nebudú, lebo sa jeho otec už porozprával s Kľučárom.

Vlado s veľkými obavami a strachom ta išiel, ale keď prišiel do triedy, kde náboženstvo malo byť, bola prázdna. Škola bola síce otvorená, ale o siedmej večer aj ľudoprázdna a nevedel, kde sa podeli všetky deti aj s farárom. Pravdepodobne na minulej hodine farár na konci oznámil zmenu miesta budúcej hodiny, ale Vladimír vtedy už nič nevnímal a ani nebol schopný vnímať. Po márnom vyčkávaní a postávaní na chodbe…, sa teda s nemalou úľavou pobral domov. Na otázku mamy,

prečo je tak skoro doma, povedal ako bolo. Nedôverčivo a ustráchano na neho hľadela a povedala:

— Neboj še…, čom še bojiš…? Povedz mi šicko. Co na tebe Kľučar zaš nadaval a ši uceknul?

Keď ju syn opäť úprimnými slovami presvedčoval, že náboženstvo tam naozaj nebolo, zmĺkla a nechala to tak. Chápala, že pred dieťaťom vznikla neprekonateľná psychologická bariéra. Asi o týždeň Vladovi jeho otec slávnostne kývol:

— Poď tu.

Nič netušiaci synček k nemu hravo priskackal. Otec ho láskavo chytil za ruku a pokračoval, oddeľujúc slovo od slova:

— Na náboženstvo do školy chodiť nebudeš. Ja ťa všetko naučím a dám ti aj prvé sväté príčastie. Veď som svjaščenik…

To bola úľava. Vladovi sa rozlial po tvári šťastný úsmev. A tak aj bolo. Ako práceneschopný po mozgovej príhode otec pripravil Vlada na sv. príčastie. Problém bol len so záverečným naučením sa *Viruju* naspamäť. Ale to vyriešila mama jednoducho. Nariadila Vladovi:

— Dovtedy še nepojdzeš bavic vonka, dokym nebudzeš znac naspamäc *Viruju*!

A keď Vlado prišiel nato, že to mama myslí skutočne vážne, behom jednej hodiny vedel *Viruju* bez akejkoľvek chybičky zopakovať. Prvé sv. príčastie mu dal otec doma pri rannej Službe Božej ešte v júni v roku 1972. Pripravil ho preto tak skoro, lebo nevedel, či opäť nenastúpi do pastorácie, a potom by nemal čas na syna a jeho súkromné hodiny náboženstva. Hore uvedený smutný príbeh okrem iného vysvetľuje aj to, prečo gréckokatolíci sa po pristťahovaní do veľkých miest strácajú ako sneh po jarnom daždi a menia sa na rímskokatolíkov – a to už celé stáročia.

Učiteľke v škole pojedol pšenicu…

S domácimi kázňami o. Andreja Timkoviča sa viaže i tento úsmevný príbeh:

Keď najmladší syn Vladimír už chodil na Základnú jazykovú školu na Kováčskej ulici v Košiciach (špecializácia na ruštinu a angličtinu), to znamená, že mal už asi 9 rokov (bolo to už po prvom sv. príčastí), na vlastivede im učiteľka pri jednej príležitosti ukazovala rozličné semienka obilnín. Drevená paleta, na ktorej sa pod sklom v jednotlivých označených priehradkách nachádzala pšenica, ovos, raž…, ostala cez prestávku na učiteľskom stole s tým, že si ju učiteľka neskôr odnesie do kabinetu.

Malý vševedko-Vladimír vtedy podišiel k stolu, odsunul sklo z palety, vybral niekoľko pšeničných zrniek a dal si ich do úst, snažiac sa ich ochutnať a rozhrýzť

zubami (nedali sa, lebo boli veľmi staré a preschnuté). Čo bolo však najhoršie, Vladimíra spozorovali aj ostatné deti.

— Čo to robíš?, – pýtali sa Vlada.

— Dá sa to jesť, – poučoval Vlado spolužiakov, – preto to ochutnávam, ako to chutí.

Deťom nebolo potrebné viac hovoriť, zobrali si aj ostatné… a z pšenice zostali doslovne symbolicky len tri zrnká! Keď sa učiteľka vrátila, zhrozená uvidela, že jej zmizla pšenica. Začala vyšetrovať, kde sa podela. Deti žalovali:

— Timkovič ju pojedol…

Učiteľka bola najprv od rozčúlenia celá červená v tvári, potom ju však čosi napadlo, náhle sa ukľudnila a vážne sa zahľadela na chlapca dlhým skúmavým pohľadom. Už nič nehovorila. Oznámila to telefonicky rodičom.

Po niekoľkých dňoch sa mama (Gizela) doma prísne spýtala malého Vladimíra, prečo jej urobil takú hanbu a pojedol pšenicu v škole učiteľke. Vladimír jej vtedy, úplne nevinne, ako to len deti vedia, odpovedal:

— Keď išli apoštoli cez pole a boli hladní, brali klasy pšenice do rúk, mrvili ich a jedli… Farizeji vyčítali Isusovi Christovi, prečo to robia v sobotu… A ja som chcel zistiť, ako im to chutilo. Bolo to však strašne tvrdé a nedalo sa to vôbec jesť!

Pohľad prekvapenej matky úplne zmäkol. Užasnutá dojemne pohladila svojho deväťročného syna, ba dokonca ho aj pochválila, že si pamätá, čo jeho otec na ranných bohoslužbách káže. Neskôr o tom s hrdosťou a radosťou rozprávala nielen svojmu manželovi o. Andrejovi Timkovičovi, ale pri iných príležitostiach aj mnohým známym, akého má šikovného syna. Všetci sa z toho smiali. Učiteľke vec tiež objasnila, ako sa dalo a veselo prisľúbila, že jej zoženie celý mech pšenice. Andrej vysvetlil svojmu synovi, že keď je pšenica ešte v klasoch, je úplne mäkká, šťavnatá a veľmi chutná.

— Tá, ktorú si jedol v škole, bola už stará a preschnutá, preto bola tvrdá.

A učiteľka? Bola ateistka, a preto ničomu nechápala… Ešte dlho pokyvovala hlavou nad Timkovičom, skúmavo na neho občas hľadela a myslela si svoje:

— Čo len tí Timkovičovci so svojimi deťmi doma robia, že sú až také hladné, že mi ich dieťa pojedlo storočnú vzorkovú pšenicu na vlastivede?

Bohoslužby Andreja Timkoviča v úzkom kruhu svojej rodiny prinášali svoje ovocie a každodenná kázeň mala na deti, či už vedome alebo podvedome, nemalý vplyv.

17. Trvalá invalidita a výpomoc po gréckokatolíckych farnostiach (1973-1977)

Rok 1973 – trvalá invalidita

Andrej bol naďalej zamestnancom Fakultnej nemocnice v Košiciach, avšak už ako práceneschopný (PNS) až do 31. augusta 1973. Od 27. júna 1973 mu bola so spätným dátumom priznaná trvalá invalidita.

Vždy prízvukoval svojim deťom, aby sa učili na samé jednotky, aby mohli dostávať nielen sociálne, ale aj prospechové štipendium. Okrem toho, ako deti gréckokatolíckeho kňaza mali malé šance, že ich prijmú na vysokú školu. Ak by však mali najlepší prospech…, možno by sa komunistický systém nad nimi uľútostil a ako mimoriadne nadaným im možno vysokoškolské štúdium dovolí. Zo štipendia totiž aj o. Andrej Timkovič za prvej republiky v skutočnosti vyrástol. V tomto ohľade vzor svojho otca plne nasledovali jeho dvaja najmladší synovia Andrej a Vladimír, ktorí na gymnáziu mali celé štyri roky samé jednotky, na samé jednotky aj zmaturovali a na vysokých školách patrili k najlepším študentom.

Vladimír študoval na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v rokoch 1982-1987. Školu zavŕšil nielen na červený index, teda bol vyznamenaný, ale po ukončení päťročného štúdia bol spomedzi 150 vysokoškolákov-veterinárov tretím najlepším študentom v ročníku.

Prvým piatim «najmúdrejším» vysoká škola veterinárska zabezpečila adekvátne veterinárne zamestnanie a zároveň im ponúkla vstup do komunistickej strany. Otec však Vladimíra už pár rokov predtým pripravil na takúto ponuku, aby ju vedel elegantne, neuraziac nikoho – odmietnuť. A skutočne, keď Vladi-

Okresná (obvodná, mestská, závodná) posudková komisia sociálneho zabezpečenia v Košiciach

Rodné číslo: 191 213 / 962 Dňa 1.8.1973

Adresa:

ROZHODNUTIE

Timkovič Ondrej
Košice, Gottwaldová 11

Mestská posudková komisia sociálneho zabezpečenia po zistení Vášho zdravotného stavu rozhodla, že ste úplne invalidný podľa ustanovenia § 20 ods. 3 písm. a zákona č. 101/64 Zb., a to od 27.6.1973

Odôvodnenie:

pretože pre dlhodobé nepriaznivý zdravotný stav ste neschopný vykonávať akékoľvek sústavné zamestnanie alebo výkon takéhoto zamestnania by vážne zhoršil Váš zdravotný stav.

Proti tomuto rozhodnutiu sa môžete odvolať do 15 dní po jeho doručení. Odvolanie sa podáva u okresného národného výboru písomne alebo ústne do protokolu. O odvolaní rozhodne posudková komisia soc. zabezpečenia krajského národného výboru.

Po uplynutí jedného mesiaca odo dňa doručenia tohto rozhodnutia Vám odborový orgán zastaví výplatu nemocenského, pokiaľ neskončí podporná doba skôr.

MESTSKÝ NÁRODNÝ VÝBOR V KOŠICIACH

Odtlačok pečiatky

Medveďová
Predseda posud. komisie soc. zab.

Prehliadka zisťovacia — uznaná plná (čiast.) invalidita, ak nebola podaná žiadosť.

ŠEVT — 89 417 0 (MPSV-417) II/68 TSNP 200 1113-68

Rozhodnutie z 1. 8. 1973, ktorým bol o. Andrej Timkovič uznaný za invalidného dôchodcu

mírovi ako jednému z najtalentovanejších vysokoškolákov dali túto ponuku verejne – v prítomnosti 150 spolužiakov, tento išiel za komunistickými predákmi a povedal im s pokorným hlasom:
— Prepáčte, cítim sa nedôstojný a nehodný vstúpiť do komunistickej strany, ktorá združuje najexcelentnejších ľudí s pokrokovým zmýšľaním…, ale navrhujem na moje miesto predsedu SZM nášho piateho ročníka toho a toho…

Komunisti zodpovední za zväzákov boli prekvapení, avšak súhlasili s tým. Predseda ročníkového SZM (Socialistického zväzu mládeže) bol zato Vladimírovi Timkovičovi veľmi povďačný a povedal mu medzi štyrmi očami:
— Ďakujem ti, nikdy ti to nezabudnem…

A Vladimír sa tešil, že nemusel vstúpiť do komunistickej strany, kde by ho nútili byť ateistom a zapierať vieru v Hospoda Boha. Stalo sa to v roku 1987, pár mesiacov po smrti o. Andreja Timkoviča a pár mesiacov predtým ako Vladimír emigroval na Západ, aby sa mohol stať kňazom namiesto svojho zomrelého otca.

Starší syn Andrej študoval kybernetiku na Vysokej škole elektrotechnickej v Košiciach v rokoch 1978-1983, obdržal titul «Ing» a mal také vysoké prospechové štipendium, že suma celého mesačného štipendia, ktoré poberal, bola vyššia ako jeho neskorší nástupný plat na Slovenskej akadémii vied v Košiciach!

Plodonosné zdravotné prechádzky Andreja so svojimi synmi

Hospoď Boh vie aj zlé obrátiť na dobré. Mozgová porážka a trvalá invalidita sama o sebe zlá, priniesla mimoriadne dobré výsledky vo výchove detí. Otec Andrej Timkovič, ako invalidný dôchodca chodieval často na mnohohodinové zdravotné prechádzky do lesa Čermeľa a Bankov v okolí Košíc.

Mimochodom, v Čermeli v posledných rokoch 20. storočia objavili výskyt drahocennej rádioaktívnej uranovej rudy v množstve asi 1000 ton, čo sa v tom čase samozrejme ešte nevedelo.

Na tieto potulky prírodou s ním mama posielala alebo Vladimíra, alebo Andreja. Robila to v obave, aby jej manžel niekde v lese neodpadol. Ako spomínajú obaja jeho synovia, boli to najkrajšie chvíle v ich živote, keď mohli byť s otcom na plný úväzok. Otec sa

Päťdesiattri ročný o. Andrej Timkovič (1919-1987). Foto z roku 1973.

im nikdy v živote nemohol tak venovať ako vtedy, lebo bol vždy alebo v práci, alebo v pastorácii, a vtedy ho vídavali iba večer a po víkendoch takmer vôbec. V tom čase obaja prežívali vo svojom živote i pubertu a rozhovory s rozumným, skúseným a ľúbiacim otcom, ktorý mal nielen dve maturity a jednu vysokú školu, ale bol aj gréckokatolíckym kňazom — im pomohli s rozvahou riešiť a prežiť búrlivé chvíle dospievania. Otec mal s nimi na prechádzkach rozhovory o všetkom možnom i nemožnom – od duchovných sfér až po šport a olympijské hry, ich pravidlá, či dejiny. Malo to nemalý vplyv na rozvoj mladých chlapcov, či neskôr dospievajúcich mužov – budúcich kňazov a mníchov. Veď otec dával svojim synom všetko najlepšie, čo vedel a mal.

Vďaka práceneschopnosti po mozgovej porážke (1971) sa o. Andrej Timkovič mohol nehatene venovať svojej rodine. Záber ho zachytáva pri skautskom stanovaní v Zádielskej doline (kaňóne) spolu so svojimi deťmi pri ohnisku. Sprava: dcéra Marie, syn Andrej, vzadu syn Vladimír, otec Andrej. Foto z roku 1973.

Otec Andrej Timkovič na návšteve v rodných Lazoch na Zakarpatskej Ukrajine u svojej sestry Kaliny. Fotografia ho zachytáva tesne po rannom umývaní sa vodou prinesenou vo vedre z blízkeho potoka pred sestrinou drevenicou. Všimnime si «vyrovnanosť» dvora… Lazy sa nachádzajú v nadmorskej výške 550 metrov a tento dom stojí na kopci ešte o 50 metrov vyššie.

Čirč, Kojšov, Šemetkovce, Ladomírová, Bodružaľ…

Po akom-takom zotavení sa z ťažkej choroby sa o. Andrej pýtal opäť do pastorácie. Už v apríli 1972 na Paschu pár týždňov vysluhoval gréckokatolícku rusínsku-ruténsku farnosť Čirč s filiálkami Ruská Voľa a Obručné (okr. Stará Ľubovňa). Zastupoval tam o. Myrona Podhajeckého (1911-1995) svojho bývalého profesora v prešovskom seminári. V tom čase tam pochoval istú veriacu, čo dodnes dokazuje jeho zápis v matrike zomrelých. V nasledujúcich rokoch takto najmä na Veľkdeň, alebo v iné veľké sviatky vypomáhal v gréckokatolíckych farnostiach v Kojšove, v Krajnej Bystrej (Roždestvo Isusa Christa v januári 1977), v Šemetkovciach, v Ladomírovej (na Veľkdeň 1977), v Bodružali s filiálkami Miroľa, Príkra, Hunkovce, Krajná Poľana (na Veľkdeň 1981).

O 25 rokov neskoršie, v roku 1997 jeho syn, o. Jozafát Vladimír Timkovič, OSBM, už ako mních a svjaščenik zastupoval miestneho správcu farnosti v Čirči na jeden týždeň. V tom čase mal pohreb akéhosi Róma v miestnom rómskom tábore za dedinou. Keď sa vracali z pohrebu, kantorka-cerkovníčka pani Šimová, keď sa reč zvrtla na jeho otca Andreja Timkoviča, zaspomínala:

Andrej Timkovič po zotavení sa z choroby

— Ja pamjatam na vašoho otca, jak by jem ne pamjatala. Pamjatam i nato, što propovidav. V jednij propovidi o 10 Božich zapoviďach nam nakazovav, že Hospoď Boh dav každomu čolovikovi desjať anheliv-policajtiv, kotry joho chraňat, žeby sja ne dostav do pekla, ale do neba…

Prešlo už 25 rokov! Teda semienka, ktoré o. Andrej zasial napr. v Čirči, prinášali svoje plody aj po 25 rokoch.

Rodinný spovedník-bazilián Nikodém Nikolaj Krett (1912-1983)

Syn Andreja Timkoviča, Vladimír v roku 1996 (už ako svjaščenik) uverejnil v gréckokatolíckom časopise *Blahovistnik* túto spomienku na sedemdesiate roky v rodine Timkovičovcov:

«Otec Nikodém Krett, OSBM, chodil k nám domov v Košiciach, vždy na prvé piatky, či tesne predtým, aby nás

všetkých vyspovedal. Bolo to i v posledných rokoch jeho života, čo sa na to pamätám ja - vtedy ešte len žiak základnej školy, či gymnazista či neskôr vysokoškolák… Zúrila totalita a o. Krett pracoval práve takouto formou pre Hospoda Boha.

Keď som bol ešte malým chlapcom, pamätám sa, že o. Krett, kedykoľvek, keď ku nám prišiel, priniesol nám niečo dobrého. Čakali sme ho ako skutočného Mikuláša, chýbala mu už len brada. Priniesol niekoľko sáčkov cukríkov, dietnu Liptovskú salámu, ovčí syr… Jednoducho, keď prišiel bola to radosť nad radosti, lebo u nás doma, i keď sa nehladovalo, ale peňazí na "zbytočné" cukríky nikdy nebolo. Štyri deti, chorá matka - to už je niečo. Okrem toho otec - živiteľ rodiny bol tesne po mozgovej porážke. O. Nikodém - zavalitý, fučiaci, vždycky v saku, utierajúc si vreckovkou spotenú plešinu na hlave… Vždy sa ponáhľal: mal ešte navštíviť pred prvým piatkom mnoho domov, kde chcel pomôcť ľuďom v ich duchovnom raste.

Svjaščenik Andrej Timkovič so svätým vladykom Kyr Vasilom Hopkom

Keďže môj otec bol kňazom, o. Nikodém sa u neho spovedal a môj otec zas u o. Nikodéma.

Po istom čase však prestal nosiť cukríky. Na môj dotaz adresovaný mame - tá mi odpovedala, že minule, keď priniesol, sme pred ním ohŕňali nosmi a povedali:

— Len také isté ako minule? Nemáte iné?

Vtedy totiž o. Krett porozumel, že už máme dosť, keď si vyberáme. A skutočne, v tom čase sa ekonomická situácia v našej rodine trocha zlepši-

la. Od vtedy nám už nenosil nič, dával chudobnejším. Nám zostali nostalgické spomienky na staré "zlaté" časy plné očakávania, ale aj tak sme ho neprestali mať radi.

Nepamätám sa presne, kedy to vlastne bolo…, viem však, že som bol už asi tak veľký, že keď som sa postavil na špičky svojich nôh, videl som i zblízka, čo leží na stole, kde som vždy so záujmom pozeral očakávajúc, že sa na ňom objaví nejaká dobrota z tašky nejakého návštevníka našej rodiny… Vtedy bol o. Nikodém opäť u nás doma a sedel s mojím otcom pri stole a rozprávali sa… Ako som sa tak okolo nich "obšmietal" s nádejou, že "Mikuláš" čosi dobrého vytiahne zo svojej aktovky… Otec Nikodém Krett, ukázal na mňa prstom a povedal:

— Ty budeš kňazom.

Začal som sa krútiť ako červík pod papučou a trocha v rozpakoch som povedal:

— Nie… Ja nechcem byť kňazom.

Môj otec vtedy vážne povedal o. Krettovi:

— Keď sa narodil, dal som mu meno Vladimír, aby bol raz tak veľkým ako sv. Vladimír. - Keď to povedal, vážne sa zamyslel, obrátil sa ku mne a dodal, tentoraz už pre mňa:

— … aby si raz, urobil tak veľa pre Hospoda Boha, ako urobil sv. Vladimír Veľký, keď pokrstil celú Rus.

Neskôr som na celú udalosť zabudol, nebral som ju vážne. Jednoducho som kňazom nechcel byť a «basta fidli». Ešte raz, či dva razy mi to môj otec počas svojho života pripomenul. Ja som však o kňazstve vtedy nechcel počuť ani slovo».[1]

«Nebezpečná ruská štvorka» v Košiciach

V Košiciach v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch 20. storočia žili aj iní gréckokatolícki kňazi, ktorí pochádzali z Podkarpatskej Rusi a po II. svetovej vojne ostali na Slovensku. Okrem o. Andreja Timkoviča (1919-1987) to bol o. Štefan Papp (1917-1990), o. Vincent Naď (1922-2004) a o. Jozef Anďal (1918-1985). Všetci boli rusínskej (ruténskej), či v tom čase jedinej oficiálne dovolenej – ukrajinskej orientácie. Všetci boli ženatí a mali rodiny. Okrem Pappovcov (ktorí boli bezdetní), každá z týchto rodín mala viaceré deti.

Tieto štyri rodiny sa priatelili, pomáhali si a sa schádzali pravidelne, a to pri rozličných príležitostiach, dokonca i v cudzine, napr. na gréckokatolíckych odpustoch v blízkom Maďarsku – v Mária-Pócsi, kde

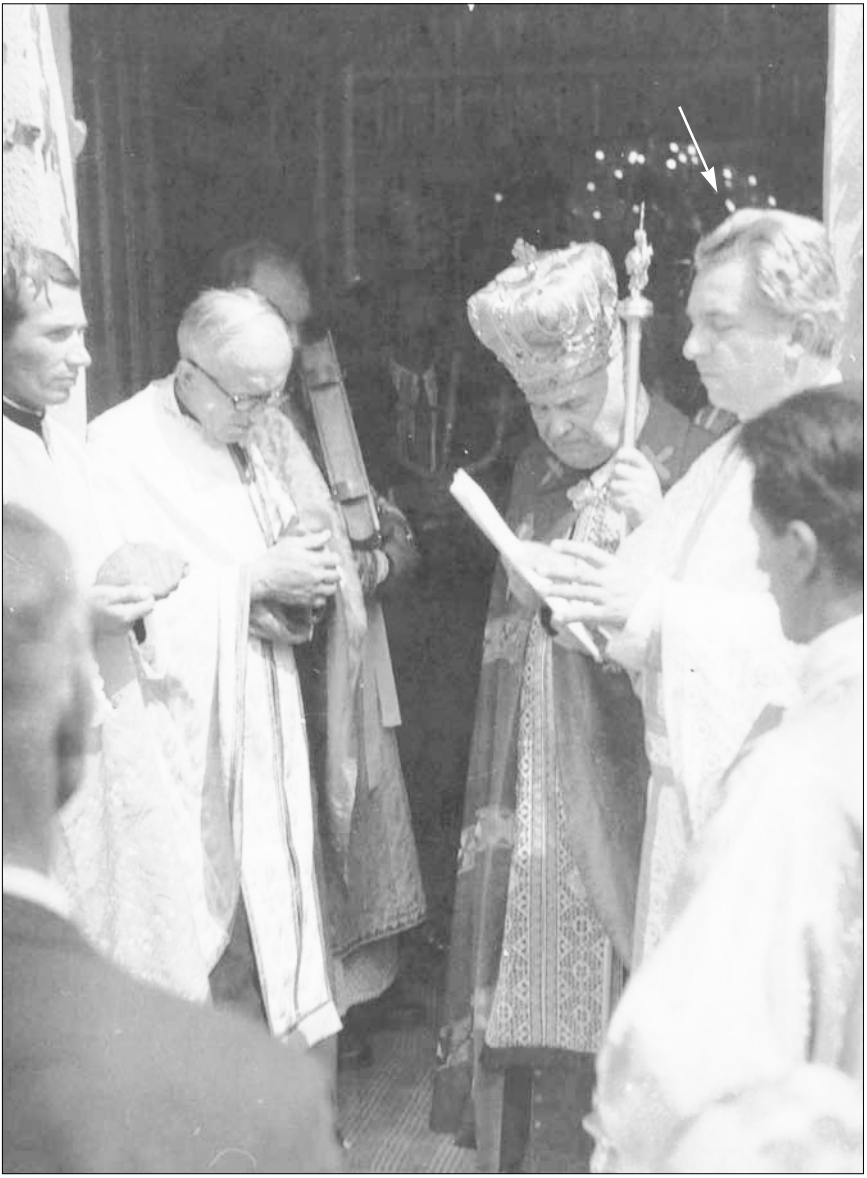

Otec Andrej Timkovič s vladykom Kyr Vasiľom Hopkom (úplne vľavo diakonizujúci Jozef Duda (1942), vedľa neho o. Irenej Bačinský (1906-1989)). Foto z roku 1975.

chodilo veľa rusínskych (ruténskych) gréckokatolíkov zo Slovenska. V Mária-Pócsi títo z «ruskej štvorky» vypomáhali spovedať dlhé rady pútnikov, ktorí tam prichádzali, lebo v Maďarsku bola väčšia náboženská sloboda ako v Československu. Pre kňazov z Československa v Maďarsku neplatil zákaz pastoračnej činnosti, tj. nepotrebovali tam tzv. štátny súhlas na kňazskú činnosť.

Okrem toho sa každoročne pravidelne schádzali aj na rodinných slávnostiach — na meninách jednotlivých otcov duchovných. Tak napr. sa systematicky stretávali na oslavách menín o. Andreja Timkoviča (na Ondreja 30. novembra), či 27. decembra na Štefana u o. Štefana Pappa v jeho byte na Bajkalskej ulici Nad jazerom v Košiciach… Podobne u o. Naďa a o. Anďala… V rodine Timkovičovcov to boli najväčšie rodinné oslavy v roku, keď prichádzali kňazi-priatelia aj so svojimi manželkami a väčšími deťmi. Deti sa na takéto oslavy mimoriad-

Druhý zľava o. Štefan Papp (1917-1990), ďalej o. Andrej Timkovič (1919-1987), o. Ján Jurko (1919-1990), o. Michal Horňák (1911-1985), o. Jozef Šoltýs (1925-1994, za ktorého anonymne platil v rokoch 1948-1950 teologické štúdiá o. Andrej Timkovič – pozri str. 167-168), o. Ján Parnahaj (1922).

ne tešili, lebo vtedy šunku na obkladaných misách jedli nielen hostia, ale keď sa zvýšilo, zo šunky, tôrt a iných sladkostí, ušlo sa aj deťom.

Na týchto mítingoch sa rozprávalo výlučne po rusínsky, a to nielen počas radostných rozhovorov, ale sa spievali aj národné rusínske piesne a spomínalo sa na mladosť v Užhorode či Mukačeve. To všetko pre malé deti bolo veľkým povzbudením v národnom uvedomení si, že sú Rusínmi. Videli totiž, že nielen ich otec je Rusínom, ale aj jeho významní a sebavedomí priatelia. Najmä prešovský historik, vydavateľ a šéfredaktor časopisov *Slovo* a *Blahovistnik*, o. Štefan Papp (1917-1990) často pútavo vyprával úryvky zo slávnych dejín rusínskych gréckokatolíkov v starom Uhorskom kráľovstve, či o boji proti nekatolíckej latinizácii našich predkov… Mládež i kolegovia ho vtedy počúvali «s otvorenými ústami» a

Oslava narodenín mamy o. Andreja Timkoviča – Evy Michajlovny Timkovič, rod. Hvozdak – v Košiciach v 70-tych rokoch 20. storočia. Zľava: Daniela Havrilová, jej mama Klára Havrilová (blondína), Igor Havrila (najmenší), Eva Michajlovna Timkovič (v centre), Vladimír Timkovič, o. Andrej Timkovič a Andrej Timkovič ml. (najvyššie vpravo).

zatajeným dychom.

Na tieto rodinné stretnutia sa však s očividnou nevôľou a nedôverou dívala nová garnitúra na episkopskom úrade v Prešove, kde sa po smrti svätého vladyku Kyr Vasiľa Hopka (1904-1976) už otvorene slovakizovalo. Všetko rusínske, kde sa to len dalo, sa tlačilo do úzadia. Na episkopskom úrade v Prešove sa obávali, že na týchto stretnutiach "šaleni rusnaci" kujú plány, ako zachrániť cyrilometodejskú tradíciu v Prešovskej gréckokatolíckej eparchii v staroslovančine a ako zabrániť cieľavedomej úlistnej latinizácii, tj. nekatolíckemu pohlteniu gréckokatolíkov zo strany latinskej Cirkvi.

---

[1] Jeden z baziliánov [J.V. Timkovič], «Spomienka na jeromonacha Nikodéma M. Kretta, OSBM», *Blahovistnik*, Prešov, 10 (1996) str. 267-268.

V roku 1976 sa skoro celá rodina o. Andreja Timkoviča zúčastnila na pohrebe vladyku Vasiľa Hopka v Prešove. Fotografia ich zachytáva pri návrate z pohrebu pri aute značky Wartburg. Z prava: Andrej Timkovič ml., Gizela Timkovičová, Vladimír Timkovič a o. Andrej Timkovič.

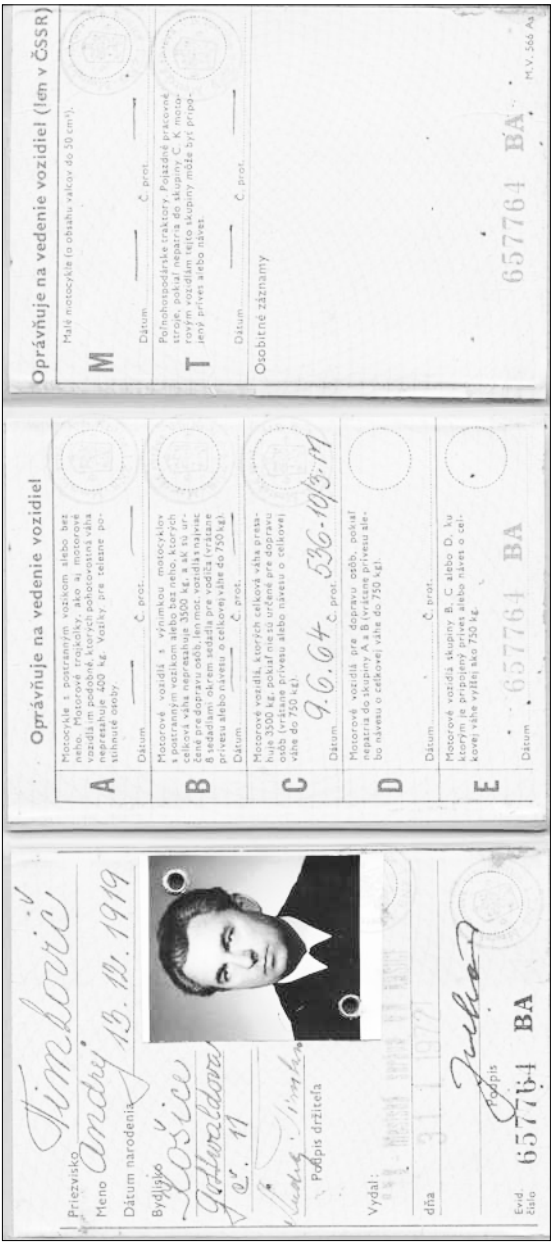

Vodičský preukaz o. Andreja Timkoviča. Oprávnenie (A, B, C, M, T) jazdiť na osobných autách, motorkách, nákladných autách nad 3500 kg i traktoroch získal 9. júna 1964.

18. Jednoročné pôsobenie v gréckokatolíckej farnosti Petríkovce, okr. Michalovce (1977-1978)

Roky 1977-1978 – takmer jednoročné kňazské pôsobenie v Petríkovciach pri Michalovciach

V priebehu ďalších rokov sa zdravotný stav o. Andreja veľmi výrazne stabilizoval. A keďže v Prešovskej gréckokatolíckej eparchii už medzitým veľké množstvo prestárlych kňazov zomrelo, bol chronický nedostatok kňazov. Ordinár o. Ján Hirka (1923) ho preto požiadal o pastoračnú výpomoc a vybavil pre neho od cirkevného tajomníka (ktorý kontroloval vtedy Cirkev zo strany štátu) ústny štátny súhlas.

Od 15. mája 1977 (čj. 622/1977) do 1. apríla 1978 bol takto správcom gréckokatolíckej farnosti Petríkovce s filiálkou Malčice na Zemplíne. Pôsobil tam však len necelý jeden rok.

Starostliví veriaci

V máji 1977 sa nasťahoval na faru do Petríkoviec. Zemplínčania ho prijali s veľkým nadšením. Ľudia boli veľmi pobožní a obetaví. Príčina bola jednoznačná – jeho predchodcom bol rehoľný kňaz svätého života o. Michal Majovský, CSsR (1923-1991). Keď je totiž kňaz svätý – jemu zverení ľudia vo farnosti sú pobožní, keď je kňaz pobožný – ľudia sú dobrí, keď je kňaz dobrý – ľudia sú ateisti… Takže kňazovi nestačí byť dobrým! Keďže o. Andrej na fare žil spočiatku sám, každý deň mu spontánne, bez toho, žeby niekoho niekedy o to prosil, iná rodina nosila obed.

Už koncom júna toho istého roku prišiel k nemu prázdninovať aj jeho najmladší syn Vladimír. Vtedy mal 13 rokov. Veriaci pri-

GRÉCKOKATOLÍCKY ORDINARIÁT - PREŠOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY RÁD ČÍSLO 8 — TELEFÓN: 346-22

Čís. j.: 622/1977 Prešov 20.mája 1977

K čís.:

Vec: **Menovací dekrét.**

Veľadôstojný pán

o. Andrej T i m k o v i č

K o š i c e, Gottwaldova č.11.

Dôstojný otče!

~~Po~~ predchadzajúcom štátnom súhlase, ktorý udelil Okresný národný výbor odbor kultúry v Michalovciach zo dňa 13.mája 1977 čj. 1785/1977 podľa §-u 16 vl. nar. č. 219/49 Zb. v zmysla vl. nar. č. 70/68 Zb. ustanovujem Vás za správcu fary v P e t r i k o v c i a c h okres Michalovce a to s platnosťou od 15.mája do 31.dec.1977

Na Vaše účinkovanie vyprosujem hojnosť Božieho požehnania.

GR.KAT. BISKUPSKÝ ÚRAD PREŠOV

seminár-ap. adm.

Menovací dekrét pre o. Andreja Timkoviča za správcu farnosti v Petríkovciach z roku 1977

nášajúci obedy automaticky zvýšili dávku dvojnásobne. Jedlo bolo, i napriek svojej jednoduchosti, veľmi chutné, lebo každý deň bol obed úplne iný, pripravovali ho iní ľudia (halušky na rozličný spôsob, pirohy, kapustníky, nalečniky, lokše, buchty, palacinky…). Po pár týždňoch, keď sa naplno začali letné prázdniny, sa prisťahovali na faru aj ostatní členovia rodiny spolu s mamou. Vtedy si však malý labužník-Vladimír všimol, že ľudia, akoby «šibnutí čarovným prútikom», naraz prestali nosiť «fajne» obedy. Keď to so začudovaním spomenul mame, táto sa trochu zamyslela, akoby uvažovala sama nad sebou a potom mu vysvetlila:

— Znaš čom už nenoša? Bo už mi tu ja. Znaju, že mu žena sama navari…

Mama tiež pravidelne varila obedy, ale na tie boli už jej deti zvyknuté, veď od detstva poznali jej receptúry.

Mimoriadna dobrosrdečnosť Petríkovčanov

Vladimír ešte v Košiciach dostal darom od o. Štefana Pappa starý, ale zachovalý bicykel. Otec Štefan Papp sa musel sťahovať z asanovaného rodinného domu do bytovky na Bajkalskej ulici Nad jazerom v Košiciach. Preto sa "zbavoval zbytočností" a bicykel daroval Timkovičovmu najmladšiemu synovi.

Vladimír sa na ňom «preháňal» od rána do večera po Petríkovciach. Vtedy ho občas zavolala jedna gazdiná, alebo druhá a dala mu tašky so zeleninou, prípadne ovocím, alebo inými potravinami, ktoré mal odniesť domov na faru otcovi duchovnému. Ženy sa tešili, že to nemuseli «vláčiť» samé.

Prečo boli Petríkovčania takí až obdivuhodne dobroprajní k svojmu otcovi duchovnému? Pred o. Andrejom Timkovičom na tejto farnosti dlhšie pôsobil, ako bolo už vyššie spomenuté, redemptorista svätého života o. Michal Majovský. Bola to zásluha práve tohto svätého muža, že táto dedina bola taká, aká bola. A navyše, o. Majovský ešte pred svojim náhlym odchodom (zobrali mu štátny súh-

«Vocerkovlenije» novorodeného dieťaťa vedené o. Andrejom Timkovičom

las, lebo bol vynikajúci kňaz) hneď, ako sa dozvedel, kto nastúpi po ňom, veľmi pekne rozprával o o. Andrejovi Timkovičovi. Chválil ho, vyzdvihoval jeho dobré vlastnosti. A o. Andrej tiež nikdy predtým, ani potom nepreriekol krivého slova na adresu svojho predchodcu. A ľudia to videli, a preto prelievali svoju lásku zo starého farára, za ktorým sa im cnelo, na nového, ktorý bol akoby pokračovaním toho predošlého.

Spravodlivá delba pšenice…

Leto 1977 bolo v plnom prúde a pšenica v záhrade, ktorú vysial Andrejov predchodca redemptorista o. Michal Majovský (1923-1991), dozrela. Andrej objednal kombajn, aby úrodu pozbieral. Nebolo toho veľa, len asi šesť mechov čistej pšenice. Tri mechy pšenice naložil do svojho Wartburgu a odviezol Majovskému do Bukovca, okr. Stropkov. Ten bol veľmi prekvapený čestnosťou Timkoviča, že dodržiava zvykové právo. Andrej Timkovič vtedy povedal o. Majovskému:

— Ty jes byv pered tym na fari v Petrikovcoch i jes zasijal, proto tobi patrit polovka zo žňiv…

A ľudia to videli (ľudia totiž na dedine všetko vidia) a boli ešte štedrejší ako predtým. Predbiehali sa jeden pred druhým, keď mohli svojmu farárovi niečo dobré urobiť.

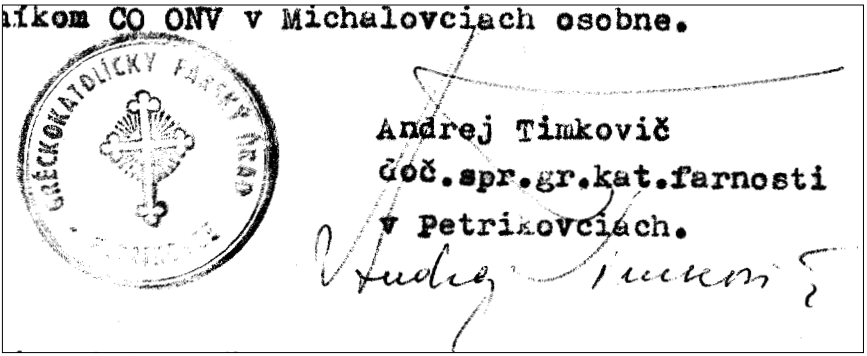

Pečiatka a podpis v Petríkovciach

Obrana staroslovanskej Liturgie

V roku 1976 zomrel pomocný prešovský episkop svätý Vasiľ Hopko. Odvtedy v Prešovskej eparchii začala otvorená a tvrdá slovakizácia. Pod vedením ordinára o. Jána Hirku (1923) i v Petríkovciach niektorí ojedinelí rímskokatolíci-pristaši (tj. tí, čo sa kdetu medzi gréckokatolíkov priženili) vo farnosti (i keď ešte nesmelo) žiadali o. Andreja, aby vymenil tisícročnú staroslovanskú cyrilometodejskú Službu Božiu za nedávno preloženú slovenskú… Vtedy sa jednalo ešte len o nedokonalý a nepresný preklad, ktorý vydal jezuita o. Michal Lacko v Ríme. O. Andrej túto zmenu zásadne odmietal a naďalej slúžil po staroslovansky, ako si želali všetci gréckokatolícki veriaci. I to mu však napomohlo k skorému odvolaniu z Petríkoviec, takže sa tam dlho nezohrial.

Rok 1977 – založenie ovocného sadu na fare

Na jeseň 1977 v rozľahlej záhrade za farou, kde sa predtým na voľnom priestranstve siala iba pšenica, vysadil veľké množstvo ovocných stromov, egrešov, ríbezlí… Stromčeky priviezli zo sadovníckeho podniku samostatným nákladným autom (tak ich bolo veľa). Služebnice, ktoré v neskorších rokoch žili na uprázdnenej fare v Petríkovciach, lamentovali, že nevedia, čo majú robiť s toľkým ovocím… O. Andrej im pri jednej príležitosti poznamenal:
— Lepšie je mať veľa ovocia, než žiadne…

Obnova prícestných krížov po farnosti

V každej farnosti kde o. Andrej Timkovič len trochu dlhšie pôsobil, dal opraviť-obnoviť a vymaľovať v celom chotári prícestné kríže a ich maľované rozpjaťa s tabuľkami INCI (**ІNЦІ**). Bolo to však veľmi ekonomický náročné, pretože maliari žiadali niekoľko tisíc korún za novonamaľované rozpjaťa.

Táto obetavosť «dedinského farára» mala hlboký vplyv na jeho synov, ktorí mu pomáhali pri demontáži, čistení i opätovnom namontovávaní

rozpjatí na kríže. Keď sa po mnohých rokoch dvaja z jeho synov stali baziliánskymi mníchmi a kňazmi, začali bezplatne – úplne zdarma opravovať, čistiť, maľovať rozpjatá po celom východnom Slovensku. Keď sa o tom dopočuli ľudia, zo všetkých strán im začali do Prešovského monastyra prinášať zhrdzavené, či inak zničené rozpjatá z cintorínov, rázcestí, spred cerkví…

V rokoch 2000-2004 bolo takto **zdarma opravených vyše 650 gréckokatolíckych krížov** na východnom Slovensku. Na krížoch boli obnovované i staroslovanské nápisy na tabuľke INCI (**ІНЦІ**), čo bolo tŕňom v oku latinskej hierarchii v Košiciach (rímskokatolíci majú latinské INRI), ktorá intrigami zasiahla u slabého prešovského jezuitu-episkopa Jána Babjaka (1953). Tento, aby zabránil takejto obnove gréckokatolíckeho obradu na Slovensku, vo svojom eparchiálnom *Obežníku* č. 4 (2004) str. 2 zakázal kňazom nosiť-obnovovať rozpjatá do Prešovského baziliánskeho monastyra k Timkovičovcom, lebo tieto vraj **pôsobia *«hrubo, často až dehonestujúco, na okoloidúceho človeka»***… Inú alternatívu «zdarma» však Babjak kňazom samozrejme nedal. Tak sa diablovi podarilo cez "úzkoprsých" ľudí zblokovať Bohumilú a celkom ojedinelú aktivitu tohto druhu. Porov. fotografie uverejnené na str. 326-327.

Na kňazských dňoch v Prešove (13. a 20. septembra 2006) biskup Babjak dokonca prikázal svojim kňazom posnímať rozpjatá zadarmo opravené Timkovičovcami, priniesť ich na biskupský úrad, zaplatiť za premaľovanie každého z nich 2000 korún (bochník chleba v roku 2006 stál okolo 25 korún). V danom čase na prícestných krížoch po eparchii bolo niekoľko tisíc iných neopravených zhrdzavetých a polorozpadávajúcich sa rozpjatí, ktoré si tento jezuitský biskup však vôbec nevšímal. Nešlo mu totiž o rozpjatá samé, ani o Isusa Christa, ale o latinizáciu a o to, ako sa čo najviac zapáčiť latiníkom.

Synovia o. Andreja Timkoviča gréckokatolícke prícestné kríže opravovali pod vplyvom dobrého príkladu svojho otca… Príklady totiž vždy priťahujú.

Záchrana gréckokatolíckej kaplnky v Malčiciach pred ukradnutím zo strany rímskokatolíkov

Aby nebolo všetko ružové, a aby sa o. Andrej so svojou rodinou necítil v Petríkovciach ako v raji, diabol sa postaral o adekvátne strpčovanie života a pohoršovanie veriacich. O. Timkovič mal na tejto farnosti nevídané problémy s nekatolícky a arogantne sa chovajúcimi rímskokatolíckymi farármi, huckanými rímskokatolíckym kapitulným vikárom o. Štefanom Onderkom (1916-2006) z Ko-

Kdekoľvek o. Andrej Timkovič (1919-1987) pôsobil ako kňaz, ako prvú vec dával do poriadku zanedbané starodávne gréckokatolícke prícestné kríže…

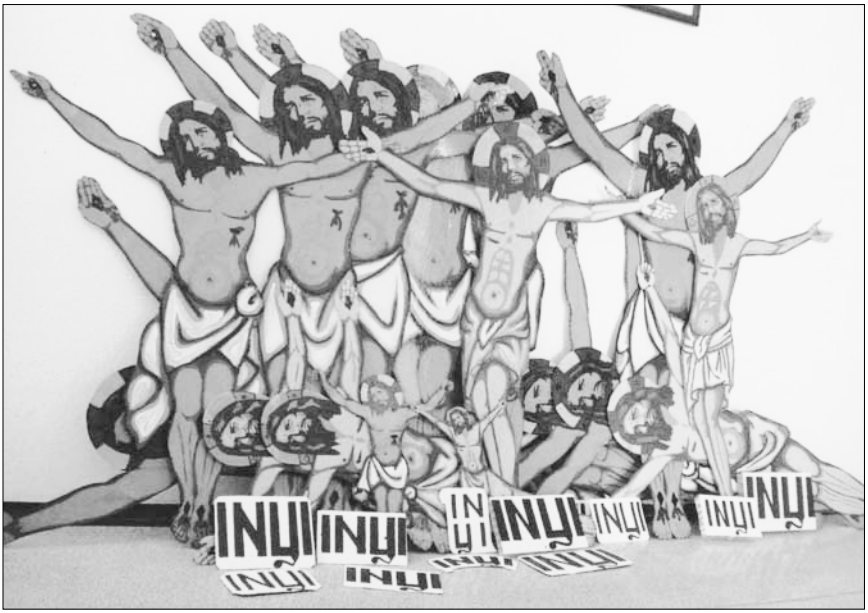

*Ukážka Timkovičovcami v rokoch 2000-2004 obnovených 650 gréckokatolíckych rozpjatí pripravených na zavesenie na svoje pôvodné miesta, odkiaľ boli ako hrdzavé vzaté. Od roku 2004 boli biskupovi Babjakovi tŕňom v oku hlavne cyrilikou písané tabuľky INCI (***ІНЦІ***), preto nezištné obnovovanie krížov «zdarma» vo svojom* Obežníku *zakázal. Nech ctený čitateľ sám posúdi tieto vraj «hrubé a dehonestujúce» rozpjatia (porov. str. 324-325)…*

šíc (vraj svojho času vyhlásil, že do päť rokov na Slovensku už nebude ani jeden gréckokatolík).

Títo nekatolícki-rímskokatolícki farári nielen že pravidelne a pri každej možnej príležitosti kradli deti (pri krstoch) gréckokatolíckych veriacich a protiprávne ich prevádzali na latinský obrad, ale vo filiálke Malčice latiníci si chceli dokonca prisvojiť-ukradnúť aj miestnu gréckokatolícku kaplnku, v ktorej gréckokatolíci mávali pravidelné bohoslužby. Mnohostoročný majetok gréckokatolíkov chceli prepísať, podobne ako v mnohých iných prípadoch na Slovensku, v pozemkových knihách do rímskokatolíckeho vlastníctva. Právnicky podkutý o. Andrej Timkovič im však takúto do neba volajúcu nespravodlivosť nedovolil, avšak stálo ho to, ako obyčajne, vďaka ich intrigám, stratu štátneho súhlasu verejne vykonávať funkciu kňaza. Kaplnku síce zachránil (je dodnes gréckokatolícka), ale musel preto náhle opustiť Petríkovce. Zobrali mu totiž štátny súhlas. Vrátil sa späť do Košíc…

Paradoxne, odkedy Andrej Timkovič začal pôsobiť ako gréckokatolícky kňaz, vždy ho niekto persekuoval a znepríjemňoval mu nejako život… Presne podľa slov Isusa Christa:

«*Mňa prenasledovali, budú prenasledovať aj vás*», (Jn 15,20). «*Medzi svojich prišiel a svoji ho neprijali*», (porov. Jn 1,11).

o. Andrej Timkovič (1919-1987) Foto z roku 1978.

Od roku 1950 až do roku 1968 bol prenasledovaný komunistami preto, že bol verný rímskokatolíckemu pápežovi, a teraz ho prenasledovali samotní rímskokatolíci zato, že nebol povoľný k nekatolíckemu preťahovaniu veriacich a majetku z gréckokatolíckej do rímskokatolíckej Cirkvi. Či pre latiníkov neplatí 7. Božie prikázanie (Nepokradneš)? Ako Hospoď Boh bude súdiť týchto nezodpovedných rímskokatolíckych kňazov?

Otec Andrej Timkovič (1919-1987) bol hladný po spravodlivosti, za ktorú vždy bojoval a nikdy sa mu jej na tomto svete nedostalo. Nevdojak prichádzajú človeku na myseľ slová Sv. Písma:

«*Blahoslavení lační a smädní po spravodlivosti, lebo oni budú nasýtení*», (Mt 5,6).

Áno, teraz po smrti je už nasýtený a dostáva svoju večnú odmenu od samotného Hospoda Boha.

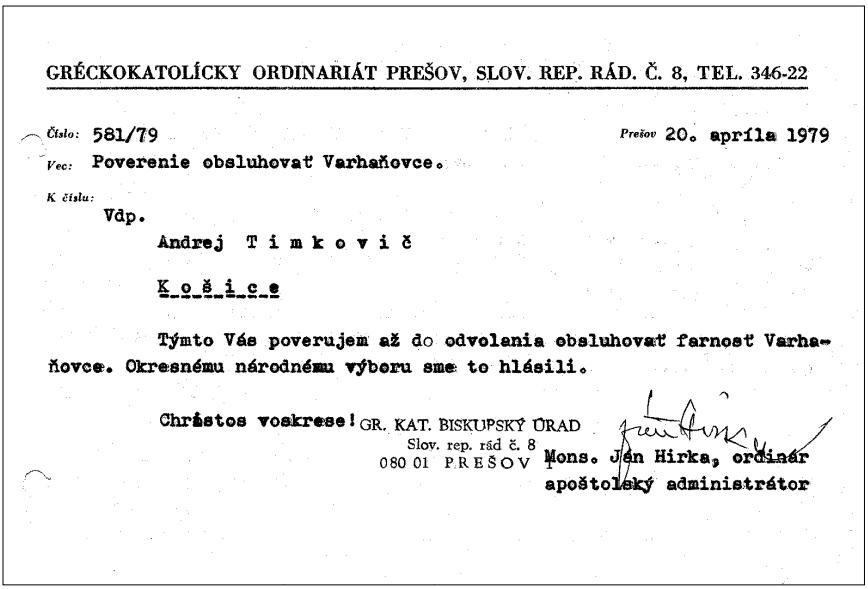

GRÉCKOKATOLÍCKY ORDINARIÁT PREŠOV, SLOV. REP. RÁD. Č. 8, TEL. 346-22

Číslo: 581/79 Prešov 20. apríla 1979

Vec: Poverenie obsluhovať Varhaňovce.

K číslu:

Vdp.

Andrej T i m k o v i č

K o š i c e

Týmto Vás poverujem až do odvolania obsluhovať farnosť Varhaňovce. Okresnému národnému výboru sme to hlásili.

Christos voskrese! GR. KAT. BISKUPSKÝ ÚRAD
Slov. rep. rád č. 8
080 01 PREŠOV 1
Mons. Ján Hirka, ordinár
apoštolský administrátor

Menovanie o. Andreja Timkoviča za dočasného správcu farnosti do Varhaňoviec v roku 1979 na základe ústneho štátneho súhlasu

Gréckokatolícky svjaščenik o. Andrej Timkovič so svojou o osem rokov mladšou manželkou Gizelou a najmladšími synmi: Vladimírom (v podrepe) a Andrejom. Foto z druhej polovice sedemdesiatych rokov.

19. Pôsobenie v gréckokatolíckej farnosti Varhaňovce, okr. Prešov (1979-1982)

Roky 1979-1982 – pôsobenie vo Varhaňovciach (gr. kat. dedina na rozmedzí prešovského a košického chotára)

«Na paragraf», teda len na ústny štátny súhlas ho ordinár Hirka poveril na pár mesiacov kňazskou službou aj vo Varhaňovciach… Tam začal pôsobiť 20. apríla 1979. Takýto labilný štátny súhlas bolo treba pravidelne, a to dosť často obnovovať. Ale predsa, jeho pastoračné pôsobenie sa tam pretiahlo až skoro na štyri roky. Štátny súhlas mu tam viackrát vzali, ale i dali naspäť. Vo Varhaňovciach pôsobil v rokoch 1979-1982.

I tu mal niekoľko "zrážok" s rímskokatolíckym plebanom, ktorý mu v rozpore so všetkými morálnymi a právnymi normami kradol deti a novomanželov. Dialo sa to najmä na filiálkach. Preto jedného dňa predĺženie ústneho štátneho súhlasu už definitívne

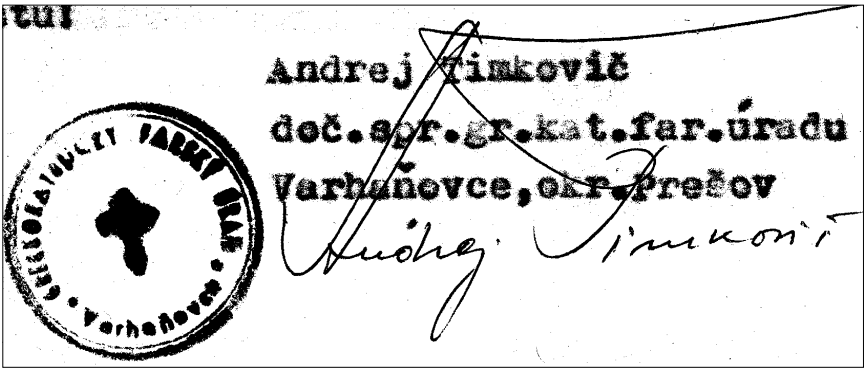

Pečiatka a podpis vo Varhaňovciach

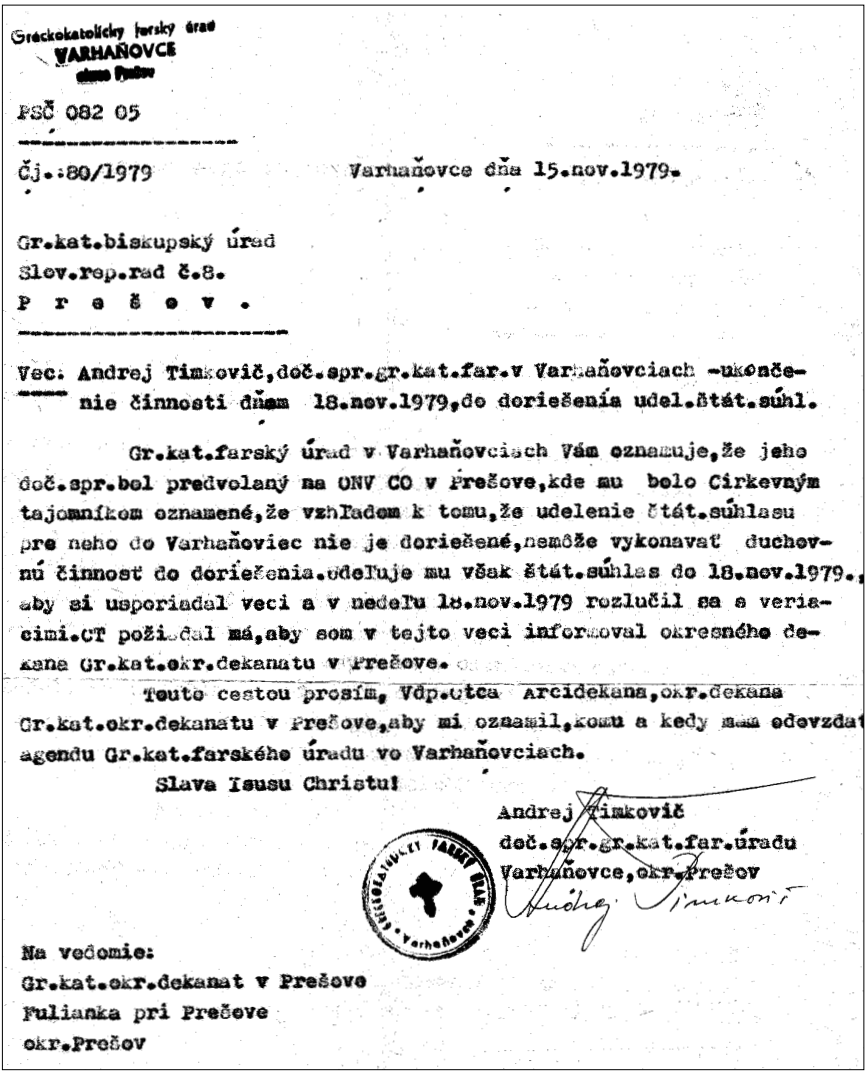

Gréckokatolícky farský úrad
VARHAŇOVCE
okres Prešov

PSČ 082 05

Čj.:80/1979 Varhaňovce dňa 15.nov.1979.

Gr.kat.biskupský úrad
Slov.rep.rad č.8.
P r e š o v .

Vec: Andrej Timkovič,doč.spr.gr.kat.far.v Varhaňovciach -ukonče-
nie činnosti dňom 18.nov.1979,do doriešenía udel.štát.súhl.

Gr.kat.farský úrad v Varhaňovciach Vám oznamuje,že jeho doč.spr.bol predvolaný na ONV CO v Prešove,kde mu bolo Cirkevným tajomníkom oznamené,že vzhľadom k tomu,že udelenie štát.súhlasu pre neho do Varhaňoviec nie je doriešené,nemôže vykonavať duchovnú činnosť do doriešenia.udeľuje mu však štát.súhlas do 18.nov.1979., aby si usporiadal veci a v nedeľu 18.nov.1979 rozlúčil sa s veriacimi.CT požiadal má,aby som v tejto veci informoval okresného dekana Gr.kat.okr.dekanatu v Prešove.

Touto cestou prosím, Vdp.otca Arcidekana,okr.dekana Gr.kat.okr.dekanatu v Prešove,aby mi oznámil,komu a kedy mám odovzdať agendu Gr.kat.farského úradu vo Varhaňovciach.

Slava Isusu Christu!

Andrej Timkovič
doč.spr.gr.kat.far.úradu
Varhaňovce,okr.Prešov

Na vedomie:
Gr.kat.okr.dekanat v Prešove
Fulianka pri Prešove
okr.Prešov

Od 20. apríla 1979 o. Andrej Timkovič začal pôsobiť vo Varhaňovciach. Už v novembri 1979 mu cirkevný tajomník nepredlžil štátny súhlas na vykonávanie duchovenskej činnosti. Prešovský ordinár Ján Hirka to nejako vybavil, že štátny súhlas Timkovič opäť dostal. Takáto situácia sa zopakovala párkrát. Svjaščenik Andrej Timkovič pôsobil takto vo Varhaňovciach od roku 1979 až do roku 1982, keď mu štátny súhlas už predlžený nebol…

nedošlo, a o. Andrej sa znova vrátil domov do Košíc. Opäť k tomu napomohli konflikty s rímskokatolíckymi farármi.

Podľa cirkevného práva, ak bolo miešané manželstvo gréckokatolík-rímskokatolíčka, ich dieťa muselo byť pokrstené a zapísané v matrike ako gréckokatolícke, tj. podľa otca. Podobne sa delilo i vysluhovanie sobáša v miešaných manželstvách. Rímskokatolícki kňazi však s diabolským požehnaním, a to do slova a do písmena, svojho ordinára Štefana Onderka (1916-2006), však nikdy zákon nedodržiavali a všetkých, čo i len «zablúdili» na ich faru, doslovne kradli a zapisovali ich vo svojich matrikách protizákonne ako údajných rímskokatolíkov…

V košickom Dóme sv. Alžbety, podľa očitého svedka a výpovede istého rímskokatolíckeho farára, ktorý tam v sedemdesiatych rokoch 20. storočia pôsobil, zapisovali novopokrstené gréckokatolícke dieťa od oboch gréckokatolíckych rodičov do svojej matriky ako «r. cath» (akože «ruthenus catholicus» v preklade *rusínsky katolík*). V tom istom čase, ak pokrstili rímskokatolícke dieťa od oboch rímskokatolíckych rodičov, zapisovali ho do tej istej matriky pokrstených ako «rom. cath.» (akože «romanus catholicus», v preklade *rímsky katolík*). Takže dnes tam nachádzame všetkých pokrstených zapísaných ako rímskokatolíkov, pretože každý súdny človek vie, že «r. cath.» a «rom. cath.» je jedno a to isté, teda rímskokatolík!

Len ako sa bude dívať na týchto nespravodlivých, cirkevný zákon nezachovávajúcich zapisovateľov a ako ich bude súdiť spravodlivý Sudca na súde Božom?!?

O. Andrej Timkovič slúžieval bohoslužby v staroslovančine. V rusínskych dedinách (Starina, Čirč, Šemetkovce, Ladomirová, Bodružaľ…) kázal po rusínsky a v slovenských (Jasenov, Petrikovce, Malčice, Varhaňovce) slúžil staroslovansky a kázal po slovensky.

Rok 1979 – Andrej «titulárnym dekanom» s diplomom «za odboj proti fašizmu»

V deň jubilejných 60-tych narodenín, 13. decembra 1979, prešovský gréckokatolícky ordinár o. Ján Hirka menoval o. Andreja

Timkoviča (čj. 1475/79) «titulárnym dekanom» Prešovskej gréckokatolíckej eparchie. Toto menovanie Andrej Timkovič obdržal na svoju domácu adresu v Košiciach, i keď vtedy už pastoračne vypomáhal vo Varhaňovciach pri Prešove. Bolo to pre neho milým prekvapením.

GRÉCKOKATOLÍCKY ORDINARIÁT PREŠOV, SLOV. REP. RÁD. Č. 8, TEL. 346-22

Číslo: 1475/79 *Prešov* 13.decembra 1979

Vec: Menovací dekrét.

K číslu:

Veľadôstojný

o.Andrej T I M K O V I Č ,
tit.dekan

K O Š I C E

D E K R É T

Ohodnotil som Vaše šľachetné snahy kňaza Kristovej Cirkvi, Vašu svedomitú dušpastierskú činnosť vo vinici Pána, obetavú prácu na česť a slávu Všemohúceho, vyslovujem Vám svoje uznanie a súčasne Vás menujem

T I T U L Á R N Y M D E K A N O M

prešovskej gréckokatolíckej diecézy.

V ďalšom Vašom živote želám Vám hojnosť Božej milosti, požehnania a trvalého zdravia.

G.-KAT. BISKUPSKÝ ÚRAD PREŠOV

C Mons. Ján H I R K A , ordinár,
pápežský prelát-apošt.adstor

Menovací dekrét o. Andreja Timkoviča za «titulárneho dekana» pri príležitosti jeho jubilejných 60-tych narodenín (13. december 1919 - 13. december 1979)

V tom istom mesiaci a roku si na neho spomenuli aj «socialistickí kolegovia» z frontu. Dostal uznanlivý diplom od Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (pozri str. 128). Diplom bol vyjadrením povďačnosti za odboj proti fašizmu a bol mu udelený pri príležitosti toho istého jubilea – teda 60-tych narodenín. Andrej ho prijal so zadosťučinením. Bolo to pekné, že mu aspoň s odstupom času pri príležitosti životného jubilea poďakovali.

Andrej vtedy pri jednej príležitosti svojim deťom poznamenal:
— Vidíte, na papieri mi teoreticky uznali, že som bojoval proti fašizmu, ale prakticky nie, lebo mi nedali výhody zákona číslo 255/1946 Zb. Tak výhody 255-ky majú tí, ktorí vraj bojovali už ako trojroční a ja, ozajstne riskujúci svoj život v boji ako partizán, či na fronte, ich nemám…

GRÉCKOKATOLÍCKY ORDINARIÁT PREŠOV, SLOV. REP. RÁD. Č. 8, TEL. 346-22

Číslo: 507/80 Prešov 11.apríla 1980

Vec: Odpoveď na sprievodny list zo dňa 9.4.1980

K číslu:

Veľadôstojný
o.Andrej T I M K O V I Č,
K O Š I C E

Potvrdzujeme týmto príjem Vášho dopisu a taktiež odpoveď rím.kat. farského úradu v Kecerovciach v záležitosti medziobradových vzťahoch. Vyjadrujeme Vám podakovanie a súčasne Vám oznamujeme,že robíme všetko,čo je v našich silách pre dobro Cirkvi a odstranení problematiky, ktorá je často svojvolne nanášaná do bežného života.

Prajeme Vám skoré uzdravenie a veľa božích milostí od Vzkrieseného

S pozdravom:
CHRISTOS VOSKRESE!

Mons.Ján H I R K A ,ordinár
pápežský prelát-apošt.adstor

GR. KAT. BISKUPSKÝ ÚRAD
Slov. rep. rád č. 8
080 01 PREŠOV 1

List ordinára o. Jána Hirku adresovaný Timkovičovi, v ktorom ordinariát reaguje na oznámenie o medziobradových konfliktoch (kradnutie gréckokatolíckych veriacich rímskokatolíckym farským úradom v Kecerovciach). V Kecerovciach bol už vtedy farárom o. Bernard Bober, s ktorým mal o. Andrej Timkovič veľké konflikty aj na svojej neskoršej farnosti v Kráľovciach (1982-1984). Kráľovce susedili s Kecerovcami z inej strany.

GR. KAT. BISKUPSKÝ ÚRAD
Slov. rep. rád č. 8
080 01 PREŠOV 1

1298/80 28. okt. 1980

Obsluha Varhaňoviec

Titl.
Okresný národný výbor
Odbor kultúry
P R E Š O V

Farnosť Varhaňovce je z Prešova vzdialená 31 km. Je to okrajová farnosť, ktorá nie je obsadená, ale máme nesmierné ťažkosti s obsluhou tamojších veriacich.

Za určitý čas obsluhoval túto farnosť dp. Andrej Timkovič, invalid z Košíc, a to bezplatne. Je to kňaz, ktorý sa zúčastnil v oslobodzovacích bojoch,ako frontový vojak za druhej svetovej vojny. Okresu nevznikli výdavky na fondoch a veriaci boli spokojní.

Naraz prišiel zákaz ONV, že Timkovič nemôže obsluhovať Varhaňovce. Pýtali sme sa na príčiny, nebola nám povedaná a keby dp. Timkovič aj bol urobil nejakú chybu, mal byť usmernený, napomenutý a mala mu byť daná možnosť, vec vysvetliť a tým možnosť sebaobrany. Okresný národný výbor jednoducho obsluhu nám znemožnil tým, že prehlásil, že kňaz-invalid dp. Štima má obsluhovať Varhaňovce. Ale ten dlhý čas ležal v nemocnici, je skutočne ťažko chorý a my sme radi, že obsluhuje Drienov.

Nechápeme a nikdy nepochopíme v tom smere stanovisko ONV, ktoré nám znemožňuje obsluhovať veriacich vo Varhaňovciach.

Včera tunajší ordinariát navštívili štyria veriaci a tak isto nemôžu pochopiť prečo ich farnosť nemôže obsluhovať bezplatne kňaz-invalid, mimo dp. Štimu, ktorý doslovne len ťahá nohu za sebou a prežil ťažké srdcové zlyhanie.

I keď možno neprávom, ale vtiera sa i nám, i veriacim taká myšlienka, že toto sa robí akoby napriek a priamo krivda. Gr. kat. cirkev v tunajšom okrese, ale i veriaci vo Varhaňovciach si takéto prístupy ničím nezaslúžia, veď i tamojší veriaci si plnia svoje občianské povinnosti.

Najviac túto farnosť veľmi vzdialenú obsluhoval sám okresný dekan dp. Staurovský. Toho času niekoľkokrát obslúžil veriacich dp. Smolnický, tiež chorý z Miklušoviec, ktoré sú ešte viac vzdialené.

Z humánnych, sociálnych i čisto ľudských dôvodov prosíme ONV v Prešove, aby nám v tom smere nerobil nadmerné a nepochopiteľné ťažkosti a aby povolil bezplatne obsluhovať farnosť Varhaňovce z Košíc, lebo asi z Košíc je tam najbližšie a to menovite dp. Andrejom Timkovičom a to i preto, že ide zimné obdobie.

Dúfame, že vyhoviete našej žiadosti a že sa tak rozplynú naše čierne myšlienky v tom smere. Vopred Vám ďakujeme.

Na vedomie: Mk SSR Bratislava
Vsl.KNV Košice

GR. KAT. BISKUPSKÝ ÚRAD
Slov. rep. rád č. 8
080 01 PREŠOV 1

J. Hirka,
ordinár

Opätovná urgencia ordinára o. J. Hirku z roku 1980, aby dali o. A. Timkovičovi aspoň ústny štátny súhlas do Varhaňoviec.

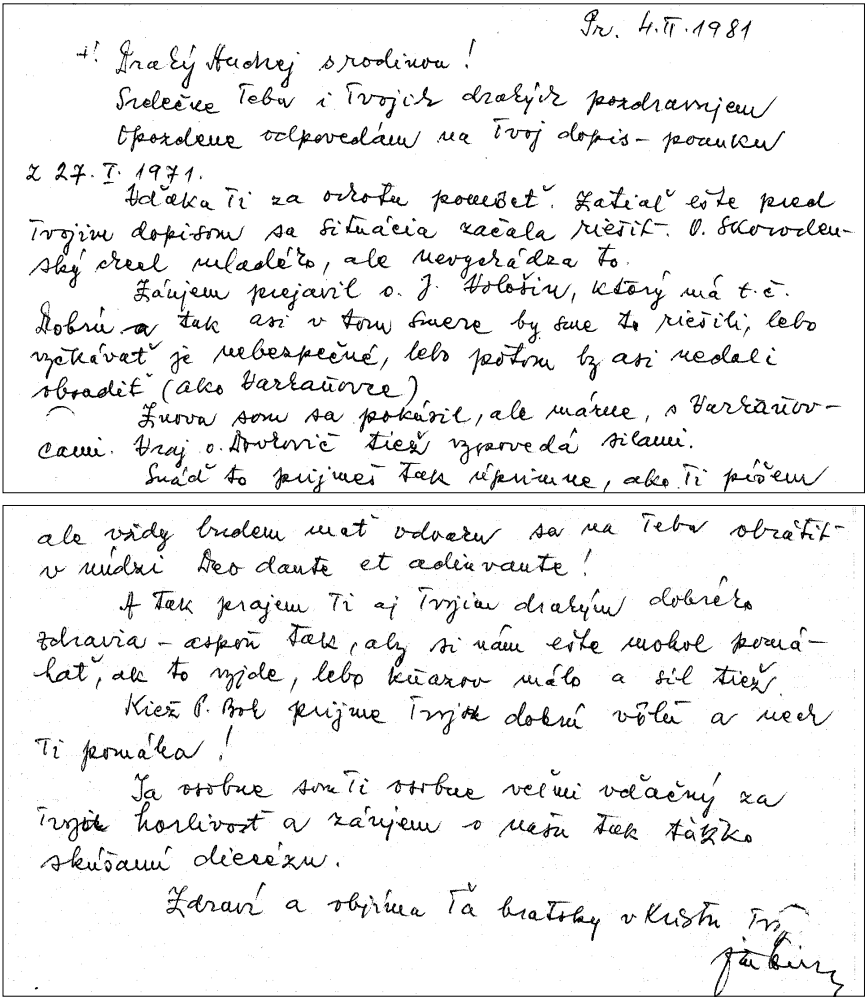

Pr. 4.II.1981

+! Drahý Andrej s rodinou!

Srdečne Teba i Tvojich drahých pozdravujem

Opozdene odpovedám na Tvoj dopis-ponuku z 27.I.1971.

Vďaka Ti za ochotu pomôcť. Zatiaľ ešte pred Tvojim dopisom sa situácia začala riešiť. O. Skorodenský chcel mladého, ale nevychádza to.

Záujem prejavil o. J. Vološin, ktorý má t.č. Dobrú a tak asi v tom smere by sme to riešili, lebo vyčkávať je nebezpečné, lebo potom by asi nedali obsadiť (ako Varhaňovce)

Znova som sa pokúsil, ale márne, s Varhaňovcami. Vraj o. Dovkovič tiež vypovedá silami.

Snáď to prijmeš tak úprimne, ako Ti píšem

ale vždy budem mať odvahu sa na Teba obrátiť v núdzi Deo dante et adiuvante!

A tak prajem Ti aj Tvojim drahým dobrého zdravia - aspoň tak, aby si nám ešte mohol pomáhať, ak to vyjde, lebo kňazov málo a sil tiež.

Kiež P. Bol prijme Tvoju dobrú vôľu a nech Ti pomáha!

Ja osobne som Ti osobne veľmi vďačný za Tvoju horlivosť a záujem o našu tak ťažko skúšanú diecézu.

Zdraví a objíma Ťa bratsky v Kristu Tvoj

Jánkiry

Jeden z veľmi zriedkavých milých osobných listov ordinára o. Jána Hirku adresovaný o. Andrejovi Timkovičovi do Košíc. Je odpoveďou na list-ponuku o. A. Timkoviča spred desiatich (!) rokov. Tvrdý Rusín osadenstvu ordinariátu desať rokov nepasoval. Teraz však nastal čas, keď veľa kňazov zomrelo, alebo zostárlo a ordinár J. Hirka nemal kým obsadiť farnosti. Spomenul si preto na Rusnaka-Timkoviča…

Rodinná oslava promócií dcéry Márie Timkovičovej, ktorá v roku 1980 úspešne ukončila vysokú školu s titulom MVDr.

20. Pôsobenie v gréckokatolíckej farnosti Kráľovce, okr. Košice-vidiek (1982-1984)

Roky 1982-1984 – pastoračné pôsobenie v gréckokatolíckych Kráľovciach pri Košiciach

V rokoch 1982-1984 svjaščenika Andreja ordinár o. Ján Hirka, avšak opäť len na tzv. «paragraf» (§16 vl. nar. č. 219/1949 Zb. v zmysle vl. nar. 70/68 Zb.), poveril obsluhovať uprázdnenú gréckokatolícku farnosť Kráľovce s pätnástimi filiálkami (Vtačkovce, Chrastné, Rozhanovce, Čižatice, Budimír, Beniakovce, Bunetice, Boliarov, Kecerovce, Nová Polhora, Opiná, Ploské, Trsťany, Vajkovce, Ortaše). Filiálok bolo veľa – mnohé z nich boli pôvodne gréckokatolíckymi farnosťami v okolí Košíc, ale už zanikli, tj. pretransformovali sa do latinského živlu.

Cirkevní tajomníci v tom čase kontrolovali akýkoľvek život v Cirkvi. Oni museli schváliť i akékoľvek menovanie kňaza na farnosť (§17). Ak by niekto zaujal farnosť bez dovolenia od cirkevného tajomníka určeného štátnymi socialistickými orgánmi, mohol byť potrestaný nezriedka aj odňatím slobody (uväznením až na 6 mesiacov). Títo cirkevní tajomníci s obľubou udeľovali štátny súhlas len ústne na «neurčitú dobu» duchovenskej činnosti a neustanovovali duchovného za správcu nejakej konkrétnej farnosti, čo sa označovalo «na paragraf (16§)». Takýmto spôsobom štátny súhlas na duchovenskú činnosť dali často ústne a ústne ho mohli kedykoľvek odobrať, alebo jednoducho len nepredĺžiť. V histórii v takomto prípade nezostala nijaká stopa o obmedzovaní náboženskej slobody vo vtedajšom "ideálnom" socialistickom spoločenskom zriadení.

Gréckokatolícku farnosť Kráľovce prevzal od svojho predchodcu o. Vojtecha Dudiča (1910-1982) 9. januára 1982. Kráľovce, ako materská farnosť boli v tom čase už totálne zlatinčené. Všetky bohoslužby boli už po slovensky a gréckokatolícke obyvateľstvo už

spontánne prechádzalo na vraj «lepší» latinský obrad.

Mnohí gréckokatolíci sa v Kráľovciach a vo filiálkach dokonca už hanbili pozdraviť gréckokatolíckym pozdravom «*Slava Isusu Christu*» a zdravili len «*Dobrý deň*» alebo latinským «*Pochválen buď Ježiš Kristus*»… Rímskokatolícki veriaci tu v tom čase pohŕdali nielen gréckokatolíkmi, ale aj gréckokatolíckym kňazom. Napomohol k tomu i fakt, že jeden z predchodcov o. Andreja Timkoviča pravidelne organizoval kartárske stretnutia na gréckokatolíc-

GRÉCKOKATOLÍCKY ORDINARIÁT PREŠOV, SLOV. REP. RÁD. Č. 8, TEL. 346-22

Číslo: 1345/1981 Prešov 28.12.1981

Vec: Dekrét

K číslu:

Veľadôstojný p.

o. Andrej T i m k o v i č

K o š i c e
Gottwaldova 11.

Na základe štát. súhlasu, ktorý udelil Okresný národný výbor odb. kult. K o š i c e - vidiek, podľa §-u 16.vl. nar. č. 219/1949 Zb. v zmysle vl. nar. 70/68 Zb. pod čís. Cirk.10/1981-Bö, ustanovujem Vás za administrátora uvoľnenej farnosti K r á ľ o v c e, okres Košice-vidiek a to s platnosťou od 1.decembra 1981 do 30.júna 198

Sláva Isusu Christu!

Mons. Ján H i r k a,
ordinár-ap.administrátor

Na vedomie:
ONV- odb.kult.
Košice-vidiek
Gr.kat.dek. úrad
Košice

GR. KAT. BISKUPSKÝ ÚRAD
Slov. rep. rád č. 8
080 01 PREŠOV 1

Menovací dekrét z roku 1981 «na paragraf» pre o. Andreja Timkoviča do Kráľoviec

GRÉCKOKATOLÍCKY ORDINARIÁT - PREŠOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY RÁD ČÍSLO 8 — TELEFÓN: 346-22

Čís. j.: 210/1982 Prešov 31. augusta 1982

K čís.: .....

Vec: **Menovací dekrét.**

Veľadôstojný pán

o. Andrej T i m k o v i č

K o š i c e

Dôstojný otče!

Po predchadzajúcom štátnom súhlase, ktorý udelil ~~Okresný~~ Vsl.Kraj. národný výbor odbor kultúry v K o š i c i a c h zo dňa 30.8.1982 čj. 71/82 podľa §-u 17. vl. nar. č. 219/49 Zb. v zmysla vl. nar. č. 70/68 Zb. ustanovujem Vás za správcu fary v K r á ľ o v c i a c h okres Košice-vidiek a to s platnosťou od 1.júla 1982

Na Vaše účinkovanie vyprosujem hojnosť Božieho požehnania.

Mons. Ján H i r k a,
ordinár-ap. adm.

Menovací dekrét z roku 1982 (tentoraz výnimočne podľa §17) pre o. Andreja Timkoviča do gréckokatolíckej farnosti Kráľovce

kej fare, kde sa hralo hazardne o peniaze (i keď o malé sumy)… Aký to bol rozdiel medzi Petríkovcami, kde predchodca bol svätec a Kráľovcami, kde sa na fare hrávali karty…

Niektorí latiníci tu gréckokatolíckemu o. duchovnému na ulici zdravili tvrdošijne «*Pochválen buď…*» v snahe dať mu pocítiť, a-

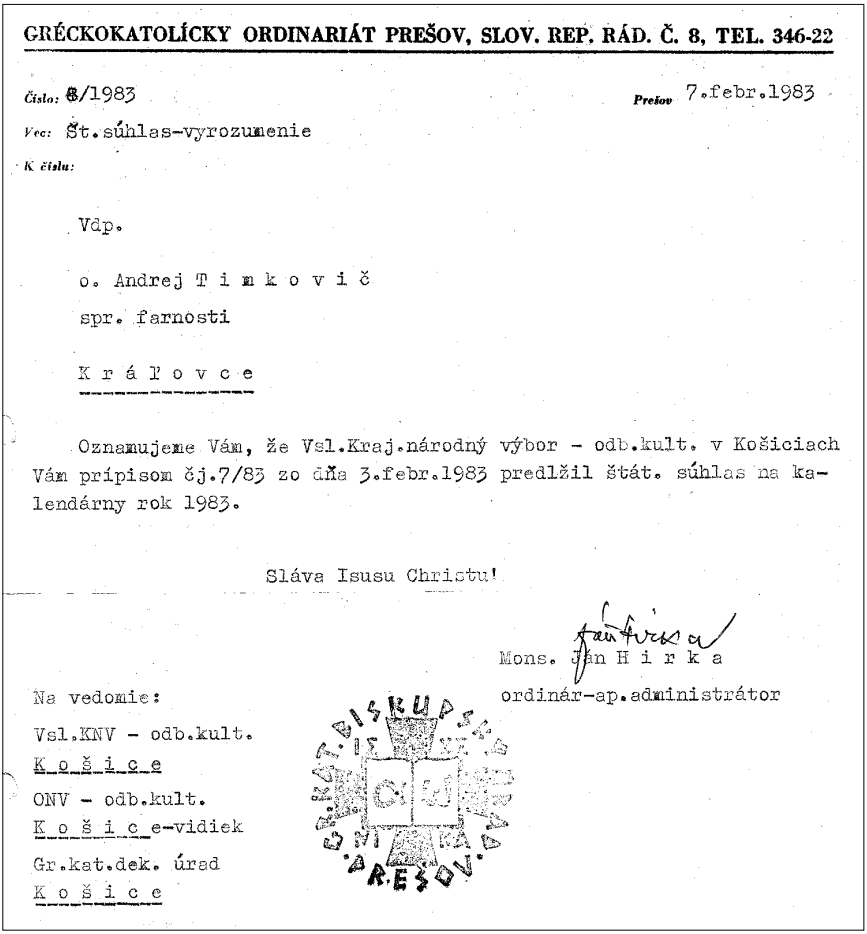

GRÉCKOKATOLÍCKY ORDINARIÁT PREŠOV, SLOV. REP. RÁD. Č. 8, TEL. 346-22

Číslo: 8/1983 *Prešov* 7.febr.1983

Vec: Št.súhlas-vyrozumenie

K číslu:

Vdp.

o. Andrej T i m k o v i č

spr. farnosti

K r á ľ o v c e

Oznamujeme Vám, že Vsl.Kraj.národný výbor - odb.kult. v Košiciach Vám prípisom čj.7/83 zo dňa 3.febr.1983 predlžil štát. súhlas na kalendárny rok 1983.

Sláva Isusu Christu!

Mons. Ján H i r k a
ordinár-ap.administrátor

Na vedomie:
Vsl.KNV - odb.kult.
K o š i c e
ONV - odb.kult.
K o š i c e-vidiek
Gr.kat.dek. úrad
K o š i c e

Predĺženie štátneho súhlasu na pôsobenie v gréckokatolíckej farnosti Kráľovce pre o. Andreja Timkoviča na celý kalendárny rok 1983…

koby oni ako rímskokatolíci boli viac ako gréckokatolícky kňaz… Aby ich o. Andrej odučil od tohto zlozvyku pohŕdať gréckokatolíckym kňazom, ponáhľal sa ľuďom pozdraviť prvý, teda skôr ako oni. Viedol k tomu aj svoje deti a manželku. No aj tak im niektorí z latiníkov žijúcich vo farnosti (priženili sa), povzbudzovaní k tomu svojim plebanom z Kecerovíc, odpovedali po rímskokatolícky «*Na veky. Amen*». Najhoršie bolo, keď takto odpovedali i na pozdrav na Veľkdeň «*Christos voskrese*», alebo v rožestvennom čase «*Christos raždajetsja*», lebo takto z pozdravu a jeho rímskokatolíckej odpovede vznikol dogmatický (vieroučný) nezmysel…

V gréckokatolíckych Kráľovciach a ich filiálkach zaviedli slovenčinu do väčšiny bohoslužieb už predchodcovia o. Andreja Timkoviča. Z lásky k pokoju o. Andrej ľuďom slúžil po slovensky a zachovával «status quo»… a kázal tak isto, lebo sa vtedy už jednalo o slovenské a nie rusínske-ruténske prostredie. Keď ho ordinár o. Ján Hirka (1923) dával do Kráľoviec, dal mu podmienku, že zachová to, čo zaviedli jeho predchodcovia… Ak o. Andrej chcel pôsobiť ako kňaz, musel sa podvoliť a prisľúbiť.

Tvoj otec je farár!!!

Keď o. Andrej Timkovič pôsobil v Kráľovciach ako gréckokatolícky kňaz, jeho najmladší syn Vladimír študoval na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach. Nikto tam však nevedel, že jeho otec je kňaz. Bola to elitná škola, jediná svojho druhu na Slovensku (druhá bola až v Brne). Veľmi ťažko bolo dostať sa na ňu. Je len samozrejmé, že deti o. Timkoviča si nepísali v svojich socialistických životopisoch, že ich otec je «*kňaz*», ale že bol «*invalidným dôchodcom, odbojárom v boji proti fašizmu a členom 1. čsl. armádneho zboru v ZSSR*» (čo bola tiež pravda).

Vladimír cestoval skoro každý víkend (sobotu a nedeľu) autobusom k otcovi na faru do Kráľoviec. Otec ho však už dávnejšie upozornil, že v dedine má istú ženu, ktorej vnučka Beáta S. študuje tiež na veterine, aby bol teda pripravený na všeličo… Vladimír potvrdil, že je to jeho spolužiačka síce nie priamo zo skupiny (študenti po dvadsať), ale z ročníka (okolo 150 študentov). Študenti z ročníka sa stretávali len dvakrát do týždňa na spoločných prednáškach, zo skupín sa stretávali každý deň.

63-ročný svjaščenik o. Andrej Timkovič spolu s kurátormi z gréckokatolíckej farnosti Královce a jej filiálok. Pri ňom dvaja výborní kurátori-pomocníci: po jeho pravici Ján Malučký a po ľavici František Čitbaj. Fotografia z roku 1983.

O pár mesiacov nato, vyššie spomenutá spolukolegyňa z ročníka Beáta S. podišla v škole cez prestávku medzi prednáškami (ktoré mal celý ročník spolu) k Vladimírovi a tajnostkársky na neho medzi štyrmi očami vyhŕkla:
— Tvoj otec je farárom! Mám babku z Kráľoviec…, – povedala a dívala sa mu skúmavo do tváre, aby zistila, aký účinok majú jej slová, potom sa zhlboka nadýchla a neustále pozorujúc tvár svojho kolegu Vladimíra, že ho «dostala», keď jej on v rozpakoch prikývol, hrdinským hlasom dodala:
— Ale nič sa neboj, ja to nikomu nepoviem!

Otočila sa na opätku a už jej nebolo… Také boli časy. Deti kňazov nemohli za socializmu len tak študovať na vysokej škole…, alebo sa tým dokonca chváliť.

40% vodka sa premenila na 100% špiritus

Záhrada patriaca gréckokatolíckej fare v Kráľovciach bola rozdelená na dve časti: menšia sa rozprestierala hneď za farou, potom bol dom na pozemku vyšného suseda a za ním druhá väčšia časť farskej záhrady. V prvej časti choval o. Andrej Timkovič asi 15 kohútov a kúr a druhá časť bola pooraná a tam sa pestovala zelenina, okrem toho tam rástli výborné slivky a to nielen klasické, bežnej tmavofialovej farby, ale aj žlté, ktoré boli sladké ako med.

V zeleninovej záhrade v práci trávil voľný čas nielen otec duchovný, ale aj celá jeho rodina. Andrej bol tak opálený, že vyzeral skoro ako černoch (pozri foto na str. 350). Hneď vedľa záhradky tiekol slabučký jarček, ktorý zvádzal prebytočnú vodu z blízkeho poľa JRD. Tu do jarčoka, hneď naproti bránky do záhrady, o. Andrej zakopal starú kovovú vaničku, v ktorej sa zhromažďovala voda, takže bola neustále naplnená vodou, ktorej v jaročku nebolo príliš veľa a ináč by sa «gergeľov» čerpať nedala. Funkciou najmladších synov Andreja a Vladimíra bolo polievať zeleninu vodou z tohto jarku.

Omylom kúpili na trhu v Košiciach namiesto sadeníc normálnej papriky, sadenice veľmi štipľavých feferónok. Keď feferónky zarodili, mali obrovské množstvo drobunkých sýto červených plodov. Nebolo tej sily, aby sa pojedli, také boli pikantné-štipľavé.

Keď sa tieto ako oheň pálivé plody na jeseň pozbierali, syn Andrej (1959) so súhlasom rodičov odlial zo sedemdecovej fľaše vodky časť

Šťastný 63-ročný svjaščenik o. Andrej Timkovič v Kráľovciach s deťmi po prvom sv. príčastí. Fotografia z roku 1983.

jej obsahu a celú fľašu doplna napchal týmito ohnivo štipľavými feferónkami, takže alkohol vystúpil až po hrdlo. Zmestilo sa ich tam niekoľko desiatok. Takto tam v komore stáli a lúhovali sa niekoľko mesiacov. Potom otec s veľkým smiechom vodku prelial do inej fľaše od vodky. Alkoholová zmes vôbec nezmenila farbu, ale nedala sa vôbec piť, taká bola štipľavá.

— To nič, ponúknem z nej najväčšiemu pijakovi v dedine, ktorý tu sem-tam chodí…, možno sa odnaučí piť, – povedal so šibalským úsmevom.

Zakrátko pijak na faru naozaj znova prišiel. Bol to ináč vážený a dobrosrdečný chlap, ktorý mal však slabosť, že neodišiel dokiaľ fľaša, z ktorej ho ponúkli, nezostala prázdna. Otec duchovný sa ho huncútsky opýtal, či nechce okoštovať špeciálnu pálenku. Pijak, ktorý bol, ako sme spomenuli, ináč veľmi dobrý človek a veľký priateľ s otcom duchovným, ochotne súhlasil. Svjaščenik Andrej ho ešte raz starostlivo upozornil, aby dával pozor, lebo je veľmi pálivá, že takú ešte nepil. Pijak nedočkavo prehĺtajúc slinu mu odriekol:

— Nit takej, žeby me rozkašlela. Nalejce.

A mal pravdu, nerozkašľala ho. Zobral štamperľu «špeciality» a vypil ju odborne, ako to len pijaci vedia, na jeden dúšok… Nadýchnuť sa, vliať do seba obsah a vydýchnuť… Keď obsah maličkého štamperlíka vletel akoby nič do jeho útrob, pijak ustrnul, očervenel, do očí mu vbehli slzy, avšak hrdinsky ich zadržal…, chvíľku nič neprerieknol, len vytrieštal oči a pregľgal sliny naprázdno. Vôbec sa nerozkašľal. Potom uznanlivo prikývol:

— Mocnaaá…, otče, to sce mi naľali špiritus? Keľo ma procenta? Ošemdzešat…, sto…?

Andrej sa smial, v duchu žasol a neodpovedal mu.

— To je špecialita, – poznamenal po chvíli veselo s netajeným obdivom. Hosť, i keď hrdinsky dobre zniesol pohárik, ktorý by ináč zabil aj slona, sa však za chvíľu pratal z fary. Pri dverách ešte poz-

namenal lapajúc dych naširoko otvorenými ústami:
— To bula mocna, mocna jak oheň. Trebalo by ju dajak zredzic, – navrhoval a už ho nebolo…

Rok 1983 – záchrana gréckokatolíckej cerkvi v Čižaticiach pred ukradnutím zo strany rímskokatolíkov

Latiníci vedení svojim kecerovským plebanom o. Bernardom Boberom (neskôr bol v roku 1992 menovaný za košického pomocného biskupa) chceli podobne ako krátko predtým v Malčiciach (filiálka Petríkoviec), odcudziť-prepísať do svojho vlastníctva gréckokatolícku cerkov vybudovanú za vladyku Pavla P. Gojdiča vo filiálnej dedine Čižatice. Rozpútal sa neľútostný boj, ba zo strany latiníkov-uzurpátorov dochádzalo dokonca i k trestnej činnosti.

Choďte a vypustite farárovi všetky duše…

Keďže štátna cesta, ktorá viedla popred čižatickú gréckokatolícku cerkov, bola dosť úzka, ale o to viac frekventovaná, nedalo sa autom na jej krajnici parkovať.

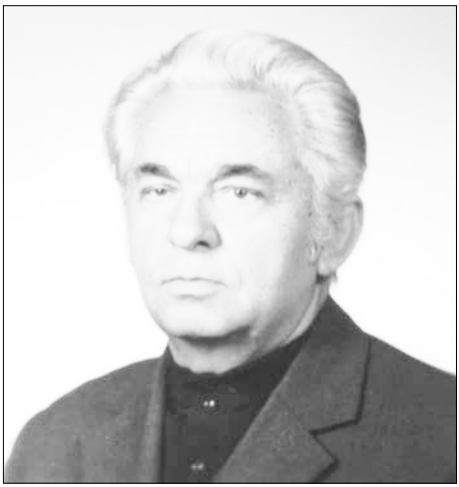

Otec Andrej Timkovič (1919-1987) – krátko pred smrťou vykrvácaním…

Svjaščenik Andrej, ktorý dochádzal do Čižatíc vlastným osobným autom Wartburg, ako do svojej filiálky v nedele, sviatky a v niektoré bežné dni v týždni, vtedy parkoval vo dvore gréckokatolíckeho cerkovníka pána Jána Hrušku bývajúceho priamo naproti cerkvi (na opačnej strane cesty). Podobne tam parkovali i predchodcovia o. Andreja Timkoviča, ktorí pôsobili ako kňazi v Kráľovciach. Latiníci-rímskokato-

líci, nevedno akým duchom vedení, raz počas bohoslužieb poslali dvoch 9-10 ročných chlapcov, aby o. Andrejovi vypustili všetky duše na kolesách auta. Andrej Timkovič bol 63-ročný invalidný dôchodca po mozgovej porážke, a preto vedeli, že toto bude neprekonateľný problém pre neho (nafúkať opäť duše na kolesách…). Takto chceli znepríjemniť a znemožniť jeho pastoračné príchody do Čižatíc a docieliť, aby tam vôbec prestal chodiť a ich dedinu ponechal mladému rímskokatolíckemu farárovi Bernardovi Boberovi (1950) z Kecerovských Pekľan. Takto by si časom úplne prisvojili gréckokatolícku cerkov, o ktorej už verejne vyhlasovali, že je vraj rímskokatolíckym majetkom. A pohltili by aj poslednú tretinu gréckokatolíkov, ktorí by nemali svoje vlastné bohoslužby.

Chlapcov "pri ich náhlivej práci" vyrušil syn o. Andreja, ktorý ako blesk počas Služby Božej vybehol z cerkvi (stál totiž prozreteľne pri dverách v zadnej časti cerkvi) a jedného z nich dokonca lapil zohnutého pri kolese ako sa pokúša odšrubovať kryty na selepoch na kolesách. Očitými svedkami incidentu boli viacerí veriaci, ktorí stáli pri dverách čižatickej cerkvi. Keď totiž 24-ročný syn otca duchovného prudko vybehol z cerkvi, náhle otvorené vstupné dvere nestihol zavrieť a tie udreli o stenu, ich sklá zarinčali a dvere sa s rachotom vrátili samé na svoje pôvodné miesto… Pri dverách stojaci ľudia náhlivo vybehli tiež von a z mierne vyvýšeného miesta, kde stála cerkov, nádherne, ako na dlani, videli všetko, čo sa dolu v Hruškovom dvore deje.

Prilapený chlapec bol tak preľaknutý, že nič nezatajoval a zaliaty slzami strachu sa pred množstvom ľudí priznal ku všetkému a povedal aj, kto ho poslal a načo (aby farárovi Timkovičovi vypustil všetky duše na kolesách auta). Hneď potom bol prepustený domov a ľudia sa vrátili na Službu Božiu. Temer okamžite po skončení Služby Božej pribehol rozzúrený otec chlapca-previnilca v podnapitom stave… Otec Andrej práve vychádzal von z cerkvi a veriaci tiež.

Podnapitý chlap sa osopil na ľudí nevyberajúc si ani slová, ani

adresáta:

— Kto lapal mojho syna?, – chrapľavo vykrikoval a nebezpečne šibrinkoval svojimi boxersky zovretými päsťami popred ich tváre. Ľudí však bolo veľa, on sám…

Vec sa skončila mierovo… Ale o pár dní začali latiníci po Čižaticiach rozširovať chýr, že vraj «*… panovi synove dokopali chlapca kolo avta…*». Bolo však príliš veľa svedkov o pokojnom priebehu udalosti, a preto z nepravdy nebolo nič. Okrem toho bolo každému nad slnko jasné, že otec previnilca by nevykrikoval «*Kto lapal mojho syna…*», ale «*Kto bil mojho syna…*» – ak by totiž došlo k fyzickému násiliu. A tak nebolo ani čo oznamovať na VB (Verejnú Bezpečnosť – vtedajšiu políciu). Nepríjemný incident však otrávil ľuďom na niekoľko dní život a určite aj dušu.

Opálený od slnka o. Andrej Timkovič sobáši v gréckokatolíckej cerkvi v Kráľovciach.

Zákaz parkovania v Hruškovom dvore…

Aby latiníci zamedzili parkovanie auta u cerkovníka pána Jána Hrušku, poštvali spoluvlastníkov jeho dvora, aby oni nedovolili parkovať o. duchovnému na ich dvore. Tak sa aj stalo.

Vtedy synovia o. Andreja vymysleli a aj zrealizovali geniálne jednoduchý plán (všetko jednoduché je obyčajne geniálne). Šikmo pozdĺžne rozrezali dva hrubé drevené hranoly a podkladajúc ich na schodoch pred cerkvou pod kolesami Wartburga: syn Andrej šoféroval a syn Vladimír vyskočil z auta a podkladal pod kolesá klátiky na schodoch…, vyšli autom po schodoch priamo pod gréckokatolícku cerkov. Klátiky potom samozrejme ihneď hodili do kufra auta, aby «nedostali nohy».

Odvtedy počas bohoslužieb takto bezpečne parkovali na vyvýšenom mieste priamo pred cerkvou. Auto doslovne vyšlo po schodoch a bolo to samo o sebe také nezvyčajné a zaujímavé, že keď počas bohoslužieb po úzkej štátnej ceste prechádzali autobusy do Košíc, ľudia sa v nich otáčali a obzerali to čudo: «kaskadérsky» zaparkované «*panovo avto*». O drevených klátikoch väčšina ľudí nevedela, a preto si mysleli, že auto vyšlo po strmých schodoch!

Evanjelik sa nebojí rímskokatolíkov a pomáha svjaščenikovi

Vtedy, a je to naozaj dojímavé, evanjelik (v Čižaticiach bola vtedy jedna tretina evanjelikov, jedna tretina gréckokatolíkov a jedna tretina rímskokatolíkov) – jeden zo susedov, čo mal dom priamo susediaci s cerkvou (pán Nosaľ), prišiel za o. Andrejom a sám sa ponúkol:
— Otče, poďte parkovať do môjho dvora, aby ste nemuseli chodiť autom po schodoch.

Na argument o. Andreja, či sa nebojí latiníkov podporovaných ich plebanom, evanjelik len mávol rukou, že je to banalita… Odvtedy o. Andrej Timkovič v Čižaticiach parkoval priamo vedľa cerkvi v dvore miestneho evanjelického veriaceho. Ako svedčí o. Andrej vo svojich listoch (pozri str. 396), rímskokatolíci sa potom pokú-

šali «*terorizovať*» aj pána Nosaľa.

Inoverci boli ľudskejší, ako vlastní (= katolíci). Podobná situácia bola a aj dodnes je v Poľsku, že gréckokatolíci vysťahovaní v «akcii Visla» do severného Poľska, kde nemajú vlastných cerkví i v súčasnosti, slúžia v evanjelických a iných protestantských chrámoch, lebo rímskokatolícki farári ich nevpustia do svojich kostolov.

Ak na Slovensku niekde gréckokatolíci vpustia na spoločné užívanie rímskokatolíkov do svojej cerkvi, za pár rokov im ju títo naopak zoberú… Dokazuje to aj tu uvedený príklad z Čižatíc. Opačne sa to nedeje nikdy, lebo latinský element je na Slovensku, či v Poľsku agresívnejší.

«… Svoju vyhrážku aj splnil, pretože na ďalšiu nedeľu, tj. dňa 17. 7. 1983 boli obidva FAB zámky na Gr. kat. chráme v Čižaticiach zatlčené a zdeformované tak, že sa dvere vôbec nedali odomknúť. A naviac, na vonkajšiu bránu (z cesty) dal p. Sekeľ železnú trojmetrovú reťaz s visiacim zámkom, takže sa teraz vôbec nedá vojsť ani do areálu Gr. kat. chrámu v Čižaticiach…».
Pozri dokumenty na strane 391-392 a 407-408. Foto z roku 1983.

Zatĺkanie zámkov na cerkvi rímskokatolíkmi

Keď latiníci videli, že o. Andrej našiel pohodlné parkovisko pre svoje auto u evanjelika, začali zatĺkať dvere na cerkvi, najprv len zápalkami a neskôr, keď sa gréckokatolíkom niekoľkokrát podarilo drevené triesky zo zámkov vybrať, zatĺkali FAB zámky aj železom. Dokonca na hlavnú bránu čižatickej gréckokatolíckej cerkvi dali rímskokatolíci umiestniť obrovskú tri – či až päťmetrovú reťaz na voly (!), ktorú uzamkli veľkou kladkou (pozri str. 352, 354, 391-392, 407-408).

Vďaka takýmto záškodníckym akciám sa niekoľko týždňov v čižatickej cerkvi vôbec neslúžilo (pozri autentické dokumenty ďalej).

Víťazstvo – avšak zaplatené ľudskou krvou…

Otec Andrej Timkovič aj v tejto kauze s pomocou Božou zaúradoval ako geniálny diplomat, právnik a advokát a nedovolil odcudzenie gréckokatolíckeho majetku latiníkmi vedenými miestnym rímskokatolíckym farárom. Použil pritom všetky cirkevné i svetské zákony.

Vďaka o. Andrejovi dodnes gréckokatolícka cerkov v Čižaticiach patrí gréckokatolíkom. Dokonca dnes už existuje ako samostatná gréckokatolícka farnosť – ale žiaľ len s tridsiatimi reálnymi veriacimi v dedine (ostatní gréckokatolíci sú "zastrašení", či "zlomení")… Bola ustanovená 1. augusta 2006 a konečne gréckokatolícky kňaz žije so svojimi veriacimi priamo v Čižaticiach (od 15. augusta 2006). S rímskokatolíckym kňazom majú podpísanú zmluvu o spoločnom užívaní gréckokatolíckej cerkvi. Latinský farár z Keceroviec dnes chodí slúžiť do Čižatíc raz do týždňa a každú nedeľu…

Za tento posledný nerovný, i keď víťazný boj však o. Andrej Timkovič zaplatil krutú daň, obnovilo sa mu staré vnútorné krvácanie. Vďaka intrigám mu bol o pár mesiacov nato opäť odobratý štátny súhlas a ako obyčajne dopomohol k tomu aj bojazlivý a voči rímskokatolíkom vo všetkom ustupujúci gréckokatolícky ordinár o. Ján Hirka v Prešove. Tento gréckokatolícky ordinár opäť dovolil spoločné užívanie gréckokatolíckej cerkvi v Čižaticiach spolu s rímskokatolíkmi a vydal príkaz už na Vianoce 1983, aby bolo o. Ber-

nardovi Boberovi dovolené opäť slúžiť v čižatickej cerkvi. Vtedy, ako to zdokumentoval o. Andrej, na kázni o. Bernard Bober (1950) schválil činy a chovanie sa svojich veriacich, akoby to boli bohumilé skutky – povedal svojim veriacim:

«*'Môžeme ďakovať malému Ježiškovi, že sme znovu v tomto chráme'. – a to urobil namiesto toho, aby svojich rím. kat. veriacich usmernil, aby prestali s vyčíňaním, a páchaním trestných činov a neľudským jednaním s našimi veriacimi (na čo som ho písomne viackrát upozornil). Inými slovami, schválil ich činy a chovanie ako bohumilé skutky*» (pozri dokument na str. 418).

Intrigári zaúradovali aj v Prešove. O pár mesiacov nato, ordi-

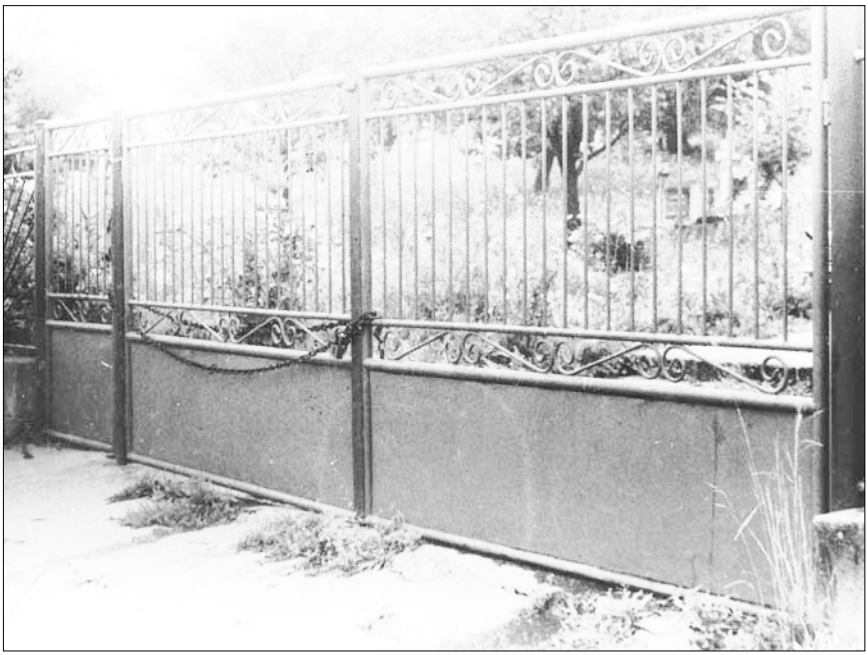

Rímskokatolíci v Čižaticiach uzamkli vstupnú bránu do areálu gréckokatolíckej cerkvi 5-metrovou reťazou «na kravy», aby gréckokatolíci nemohli mať bohoslužby. Tento stav trval niekoľko týždňov… Fotografia z 10. augusta 1983.

nár o. Ján Hirka (1923) odvolal o. Andreja Timkoviča z gréckokatolíckej farnosti Kráľovce. Vtedy, 4. apríla 1984 Andrejovi napísal okrem iného veľmi "diplomaticky" toto:

*«Za Vaše účinkovanie v Kráľovciach Vám ďakujeme **i za utrpené bolesti zo strany veriacich zvlášť v Čižaticiach** a veríme, že ste i osobne prispeli ku pravde a spravodlivosti v medziľudských i medzicirkevných vzťahoch. Veríme, že pochopíte cirkev i v tomto a ukážete svoju disciplinovanosť»* (porov. dokument na str. 419).

List od "Pontského Piláta"

Krajský cirkevný tajomník Michal Sičák videl, že o. Andrej je v práve, a že je nevinný, avšak podobne ako pred 2000 rokmi Pontský Pilát «podržal» rozhodnutie "synedrionu" – ordinára a o. Andrejovi Timkovičovi dňa 9. apríla 1984 okrem iného napísal toto:

«Oceňujem a vážim si Vašich zásluh v odboji proti fašizmu a oslobodzovaní našej vlasti hrdinskou Sovietskou armádou a tiež to, že od r. 1959 do r. 1973 ste obetavou prácou v civilnom zamestnaní sa angažoval za náš úspešný socialistický dnešok.

*Sme toho názoru, že vzhľadom na Váš vážny zdravotný stav by nebolo vhodné, ak by ste i v roku 1984 zotrval na náročnom poste správcu gréckokatolíckeho farského úradu v Kráľovciach, **kde sa v r. 1983 vyhrotili veľmi vážne rozpory medzi rímskokatolíkmi a gréckokatolíkmi a priviedli zrejme i podstatné zhoršenie Vášho zdravotného stavu v dôsledku čoho ste musel byť na sklonku r. 1983 hospitalizovaný a ústavne liečený**.*

*Rozpory medzi veriacimi Čižatíc **prerástli rámec cirkví**, majú vážny dopad na občianske spolunažívanie obyvateľov a odvádzajú ľudí od svedomitej budovateľskej práce v dedine i na pracoviskách. V rozpore so záujmami štátu a zrejme aj so záujmami cirkvi sa množia delegované protesty na rôznych stupňoch štátnych orgánov, čo ich odvádza od riešenia vážnejších problémov.*

Som presvedčený, že tak, ako v minulosti, i v súčasnosti máte zá-

ujem na našom úspešnom a nerušenom socialistickom napredovaní, dobrej občianskej atmosfére i pokojnom spolunažívaní veriacich.

Verím, že v tom zmysle pochopíte i naše stanovisko i stanovisko gréckokatolíckeho biskupského úradu v Prešove vyjadrené v liste zo dňa 4. 4. 1984» (porov. dokument na str. 420-421).

Pre o. Andreja tento list od samého krajského cirkevného tajomníka Michala Sičáka bol milý (veď z neho dýchalo uznanie) avšak i trpký zároveň.

Poctený bol už len tým, že mu osobne napísal najvyšší cirkevný tajomník vo Východoslovenskom kraji, čo sa nedialo "každý deň" (Slovensko bolo vtedy rozdelené len na tri kraje). Potešiteľné bolo, že mu otvorene priznal zásluhy pri oslobodzovaní Československa počas II. svetovej vojny, čo mu štátne orgány nikdy oficiálne nechceli uznať…

Gréckokatolícka fara v Kráľovciach v roku 1983. Vľavo gréckokatolícka cerkov.

Trpkým mu tento list bol preto, že i keď, cirkevné i štátne zákony hovorili jasne v jeho prospech, diala sa tu krivda, lebo on (zachovávajúci zákony Božie i štátne) musel opustiť Kráľovce a rímskokatolícky kňaz o. Bernard Bober zostal pokojne pôsobiť na starom mieste v Kecerovciach… V Kecerovciach spokojne pôsobil v rokoch 1978-1990. Ešte šťastie, že sa o. Andrej Timkovič (+1987) nedožil toho dňa, keď ten istý rímskokatolícky kňaz bol 28. 12. 1992 za odmenu menovaný za pomocného rímskokatolíckeho biskupa do Košíc…

Pozoruhodná je dobrá informovanosť krajského cirkevného tajomníka, ktorý vo svojom liste výslovne uvádza, že zhoršenie zdravotného stavu o. Andreja Timkoviča treba pripísať na vrub vyvádzaniu rímskokatolíkov v Čižaticiach, o čom Hirka "diplomaticky" vo svojich listoch pomlčal.

Svjaščenik Andrej Timkovič v Kráľovciach prestal pôsobiť 8. apríla 1984. Farnosť oficiálne odovzdal svojmu nástupcovi o. Jánovi Smolnickému (1938) dňa 1. mája 1984. To bola posledná farnosť v jeho živote, ktorú viedol.

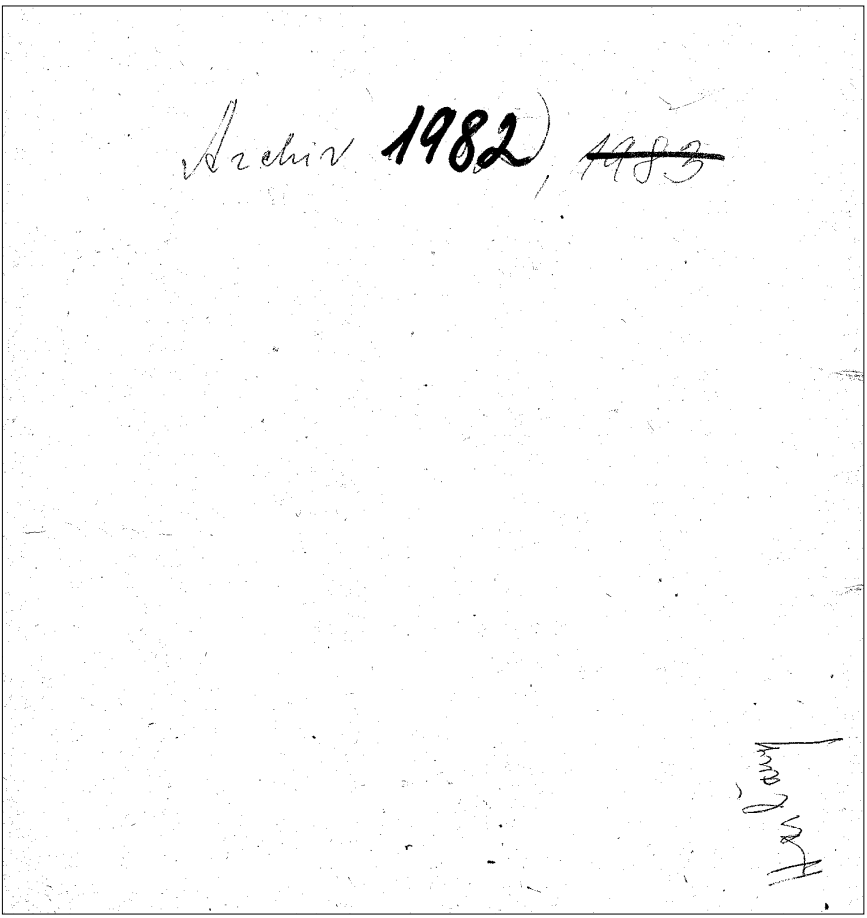

Vrchná časť farského archívu v Kráľovciach. Fascikel pôvodne obsahoval dokumenty z rokov 1982-1983. Všetky dokumenty týkajúce sa incidentu s o. Bernardom Boberom zmizli – zostal teda len rok 1982, a aj ten neúplný. Čiasi ruka, pravdepodobne človeka, ktorý "čistil" archív, preškrtla aj rok 1983 a fixkou zvýraznila rok 1982. Takéto "čistenie" archívov sa robí už 1000 rokov (od cyrilometodejských časov – od boja s latinským Vichingom), a teraz: «Historici, píšte dejiny…, ak viete…!». Svätá latinská Cirkev!
Áno, je svätá, ale Judášov v nej bolo a je príliš veľa! Našťastie o. Andrej Timkovič si z čižatickej kauzy odkladal kópie svojich listov aj v domácom archíve… Robil to pre prípad, keby ho «ťahali» štátne orgány, aby im mohol dokázať, že ako zodpovedný nezanedbal svoje zo zákona plynúce povinnosti. A tak sa z nich časť zachovala a je tu aj publikovaná (pozri ďalej).

PODPREDSEDA
OKRESNÉHO NÁRODNÉHO VÝBORU
KOŠICE-VIDIEK

V Košiciach, dňa 17. novembra 1981

V š e t k ý m
farským úradom
v okrese K o š i c e - v i d i e k

Dovoľujem si Vám oznámiť, že dňom 1. októbra 1981 bol do funkcie tajomníka pre cirkevné veci tunajšieho Okresného národného výboru Košice - vidiek ustanovený súdruh Viliam B ö t t c h e r . 2375

Žiadam Vás, aby ste cirkevné záležitosti vybavované osobne riešili výlučne cestou cirkevného tajomníka. Všetku písomnú agendu zasielajte v zalepenej obálke na adresu:

Jozef A d a m e c
podpredseda ONV

Nám. maratónu mieru č. 1
040 01 K o š i c e

Týmto opatrením chceme skvalitniť a zoperatívniť vybavovanie Vašich záležitostí.

Ďakujem za pochopenie

Jozef A d a m e c

Došlo: 16. jan. 1982
prevzal a kapitulárom
Čj.: 2/1982

Ukážka, ako bol menovaný nový «miestodržiteľ» – «pán života a smrti» poverený štátom obmedzovať všetko dianie v Cirkvi

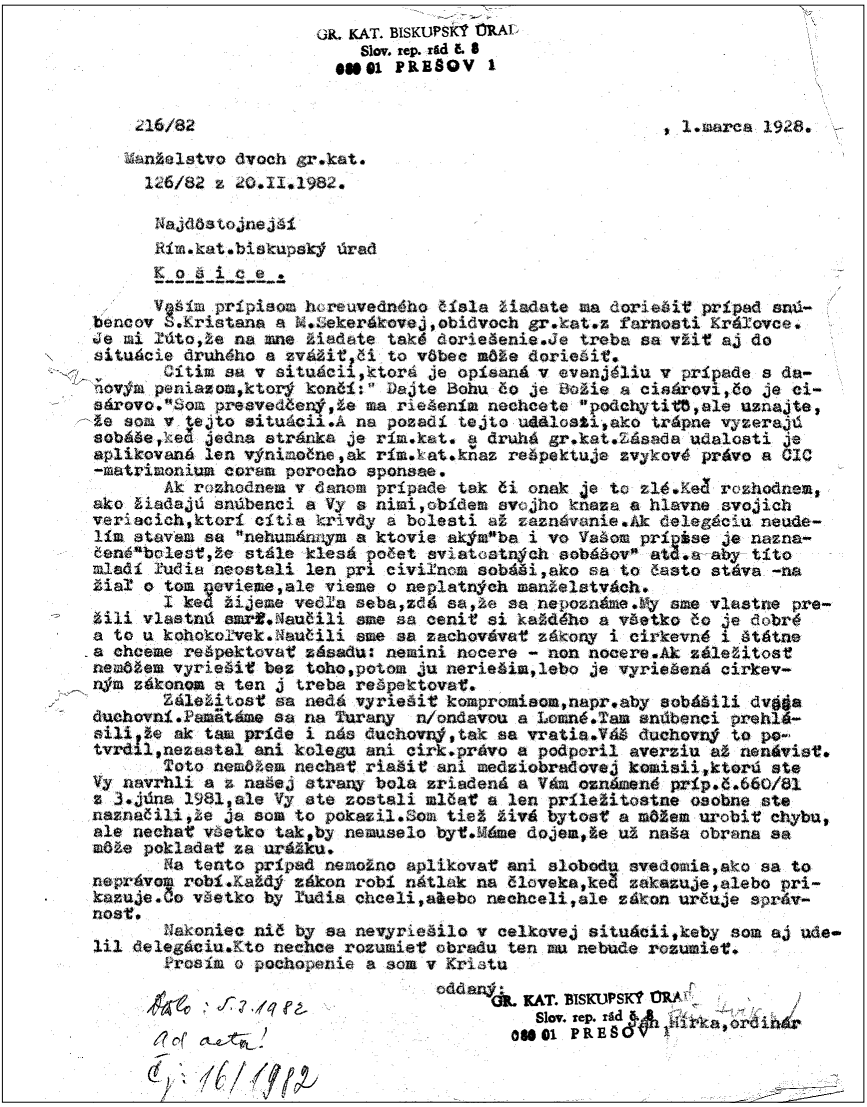

GR. KAT. BISKUPSKÝ ÚRAD
Slov. rep. rád č. 8
080 01 PREŠOV 1

216/82 , 1.marca 1928.

Manželstvo dvoch gr.kat.
126/82 z 20.II.1982.

Najdôstojnejší
Rím.kat.biskupský úrad
K o š i c e :

Vaším prípisom horeuvedného čísla žiadate ma doriešiť prípad snúbencov Š.Kristana a M.Sekerákovej,obidvoch gr.kat.z farnosti Kráľovce. Je mi ľúto,že na mne žiadate také doriešenie.Je treba sa vžiť aj do situácie druhého a zvážiť,či to vôbec môže doriešiť.

Cítim sa v situácii,ktorá je opísaná v evanjéliu v prípade s daňovým peniazom,ktorý končí:" Dajte Bohu čo je Božie a cisárovi,čo je cisárovo."Som presvedčený,že ma riešením nechcete "podchytiť",ale uznajte, že som v tejto situácii.A na pozadí tejto udalosti,ako trápne vyzerajú sobáše,keď jedna stránka je rím.kat. a druhá gr.kat.Zásada udalosti je aplikovaná len výnimočne,ak rím.kat.kňaz rešpektuje zvykové právo a CIC -matrimonium coram parocho sponsae.

Ak rozhodnem v danom prípade tak či onak je to zlé.Keď rozhodnem, ako žiadajú snúbenci a Vy s nimi,obídem svojho kňaza a hlavne svojich veriacich,ktorí cítia krivdy a bolesti až zaznávanie.Ak delegáciu neudelím stavom sa "nehumánnym a ktovie akým"ba i vo Vašom prípise je naznačené"bolesť,že stále klesá počet sviatostných sobášov" atď.a aby títo mladí ľudia neostali len pri civilnom sobáši,ako sa to často stáva -na žiaľ o tom nevieme,ale vieme o neplatných manželstvách.

I keď žijeme vedľa seba,zdá sa,že sa nepoznáme.My sme vlastne prežili vlastnú smrť.Naučili sme sa ceniť si každého a všetko čo je dobré a to u kohokoľvek.Naučili sme sa zachovávať zákony i cirkevné i štátne a chceme rešpektovať zásadu: nemini nocere - non nocere.Ak záležitosť nemôžem vyriešiť bez toho,potom ju neriešim,lebo je vyriešená cirkevným zákonom a ten j treba rešpektovať.

Záležitosť sa nedá vyriešiť kompromisom,napr.aby sobášili dvaja duchovní.Pamätáme sa na Turany n/ondavou a Lomné.Tam snúbenci prehlásili,že ak tam príde i nás duchovný,tak sa vratia.Váš duchovný to potvrdil,nezastal ani kolegu ani cirk.právo a podporil averziu až nenávisť.

Toto nemôžem nechať riešiť ani medziobradovej komisii,ktorú ste Vy navrhli a z našej strany bola zriadená a Vám oznámené príp.č.660/81 z 3.júna 1981,ale Vy ste zostali mlčať a len príležitostne osobne ste naznačili,že ja som to pokazil.Som tiež živá bytosť a môžem urobiť chybu, ale nechať všetko tak,by nemuselo byť.Máme dojem,že už naša obrana sa môže pokladať za urážku.

Na tento prípad nemožno aplikovať ani slobodu svedomia,ako sa to neprávom robí.Každý zákon robí nátlak na človeka,keď zakazuje,alebo prikazuje.Čo všetko by ľudia chceli,alebo nechceli,ale zákon určuje správnosť.

Nakoniec nič by sa nevyriešilo v celkovej situácii,keby som aj udelil delegáciu.Kto nechce rozumieť obradu ten mu nebude rozumieť.

Prosím o pochopenie a som v Kristu

oddaný:
GR. KAT. BISKUPSKÝ ÚRAD
Slov. rep. rád č. 8
080 01 PREŠOV
Ján Hirka, ordinár

Došlo: 5.3.1982
Ad acta!
Čj: 16/1982

List je chybne datovaný rokom 1928 – má byť 1982. Rímskokatolícky biskupský úrad v Košiciach robil psychologický nátlak na gréckokatolíckeho ordinára Jána Hirku, aby dovolil (proti ustanoveniam cirkevného práva) zosobášiť dvoch gréckokatolíkov-snúbencov rímskokatolíckym farárom.
Tu je odpoveď: «nemastná, ani nesľaná».

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:20/1982 Kráľovce 27.4.1982.

Christos voskres!

Nájdšt.
Gr.kat.biskupský úrad
ul.Sloven.rep.rad č.8
P r e š o v

Vec:Overená fotokopia-"Kúpno-odpredajnej zmluvy"pozemku na ktorom je vybudovaný gr.kat.chram v Čižaticiach okr.Košice-vidiek.

Gr.kat.farsky úrad v Kráľovciach v prílohe zasiela do Gr.kat.biskupského archivu v Prešove overenu fotokópiu "Kúpno-odpredajnej zmluvy" pozemku na ktorom bol vybudovaný v Čižaticiach okr.Košice-vidiek gr.kat.chram.

Pri tejto príležitosti prosím o zaslanie šekov na vyslanie peňaz z účelových zbierok na fond bohoslovcov,fond ordinar.,charitu.

Ďakujem. V Kristu Vám oddaný:

Christos voskres!

správca gr.kat.farnosti:

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Latiníci tvrdili, že gréckokatolícka cerkov v Čižaticiach je ich kostolom. Svjaščenik o. Andrej Timkovič túto lož parádne zo základov vyvrátil nájdenými autentickými dokumentami, ktorých kópie okamžite zasielal na episkopský úrad do Prešova… Preto gréckokatolícka cerkov v Čižaticiach zostala dodnes gréckokatolícka.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:22/1982 Kráľovce dňa 3.mája 1982

Okresný národný výbor
Odbor kultúry CO
K o š i c e -vidiek

Vec: Žiadosť o udelenie štát.súhlasu pre dp.Vojtecha Bohačа gr.kat.duch.z Košíc do Kráľovíc na tradičný chrám.odpust dňa 30.mája 1982.

Gr.kat.farský úrad v Kráľovciach okr.Košice-vidiek, touto cestou oznamuje Vám,že dňa 30.mája 1982 o 10,oo hod.bude sa konať tradičný turičný chrámový sviatok-"odpust".

Podľa tunajších zvyklosti na tento deň,miestný správca farnosti povoláva aj cudzieho kňaza.Preto touto cestou prosím ONV Odbor kultúry CO Košice-vidiek o udelenie štát.súhlasu dp.Vojtechovi Bohačovi gr.kat.duchovnému v Košiciach,aby sa mohol aktívne zúčastniť tejto miestnej tradičnej,turičnej cirkevnej slavnosti.

Odpustová cirkevná slavnosť prevedie sa s k r o m n e bez prejavov,podľa liturgických predpisov za prítomnosti veriacich z farnosti.Za poriadok ručím.Za kladné vybavenie žiadosti ďakujem.

Zostávam s pozdravom:

"Spoločne za svetový mier!"

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE-VIDIEK

Andrej Timkovič
gr.kat.spr.farnosti
Kráľovce okr.Košice-vidiek

Ukážka, že bez súhlasu cirkevného tajomníka, tj. štátu, nebolo možné za socializmu robiť absolútne nič.

OKRESNÝ NÁRODNÝ VÝBOR KOŠICE - VIDIEK

PSČ 042 11 Košice

Odbor - k u l t ú r y -

Číslo 308/82

V Košiciach dňa 10.mája 1982

V odpovedi uveďte naše číslo!
V každej veci píšte osobitne!

Gr.-kat. farský úrad

K r á ľ o v c e

Na základe Vašej žiadosti č. 22/1982 zo dňa 3.mája 1982

s ú h l a s í m

s účasťou dp. Vojtecha B o h a č a , gr. kat. duchovného v Košiciach na tradičnej turičnej cirkevnej slávnosti vo Vašej obci.

S pozdravom a úctou

JUDr. Ján K a r a p
vedúci odboru
OKRESNÝ NÁRODNÝ VÝBOR
odbor kultúry
042 11 KOŠICE-VIDIEK

Košice 20.5.1982
Č.j.: 30/82

VTK 2/82138-79

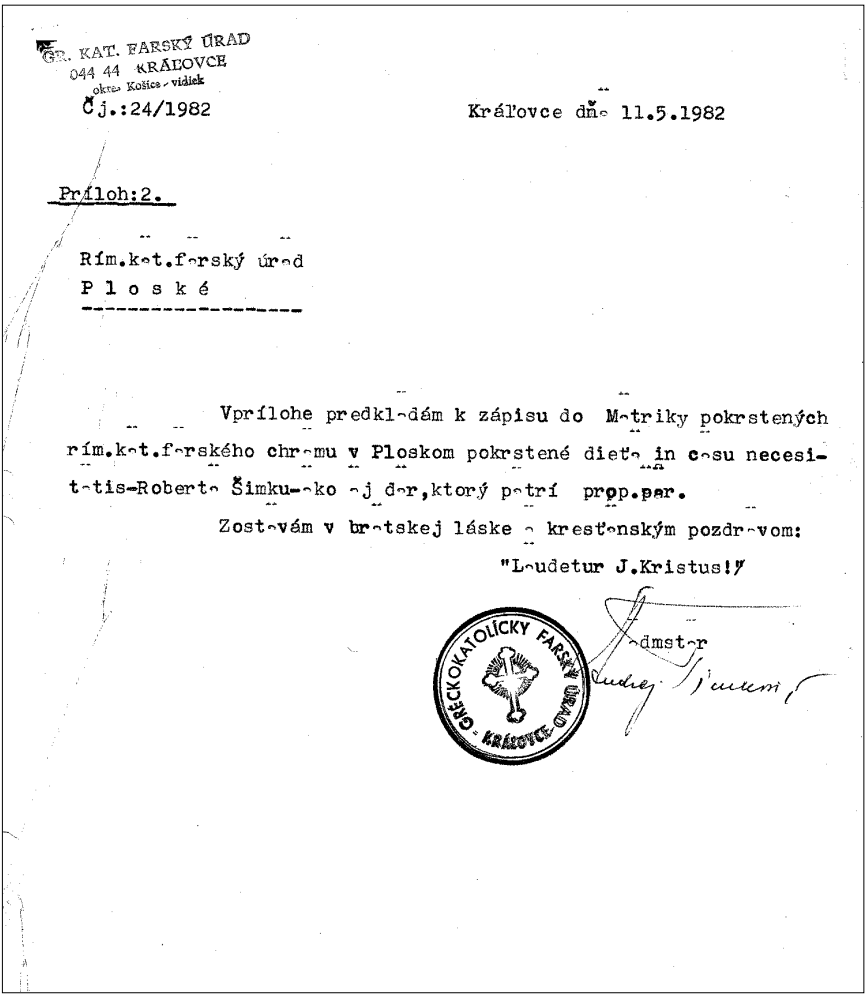

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:24/1982 Kráľovce dňa 11.5.1982

Príloh:2.

Rím.kat.farský úrad
P l o s k é

V prílohe predkladám k zápisu do Matriky pokrstených rím.kat.farského chramu v Ploskom pokrstené dieťa in casu necesitatis-Roberta Šimku-ako aj dar,ktorý patrí prop.par.

Zostavám v bratskej láske a kresťanským pozdravom:

"Laudetur J.Kristus!"

Administrátor

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Svjaščenik o. Andrej Timkovič bol vzorom čestnosti a spravodlivosti. V prípade «nebezpečenstva smrti» pokrstil rímskokatolícke dieťa, nezapísal ho však do svojej gréckokatolíckej matriky pokrstených ako gréckokatolíka, ale nechal ho zapísať do rímskokatolíckej matriky ako rímskokatolíka a odovzdal tamojšiemu plebanovi dokonca aj finančný dar, ktorý za krst obdržal. To však latinskí kňazi nerobili nikdy (porov. str. 367, 373-374). Naopak, protiprávne krstili všetky gréckokatolícke deti gréckokatolíckych rodičov, ktorí čo i len "zablúdili" na ich rímskokatolícku faru – a čo je horšie, zapisovali ich v protive s Božou i ľudskou morálkou a kánonmi sv. Cirkvi, ako rímskokatolíkov.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:29/1982 Kráľovce dňa 15.5.1982.

Okresný národný výbor
Odbor kultúry CO
K o š i c e -vidiek

Vec: Chrámový odpust v Kráľovciach-zmena-cudzieho kňaza.

Gr.kat.farský úrad v Kráľovciach okr.Košice vidiek svojim prípisom Okresnému národnému výboru v Košiciach -Košice vidiek pod čj.:22/1982 zo dňa 3.mája 1982 požiadal o súhlas pre dp.Vojtecha Bohača duch.z Košíc,aby sa mohol zúčastniť na chrámovom odpuste v Kráľovciach dňa 30.júna 1982.

Vzhľadom k tomu,že dp.V.Bohač sa prisľubil na iné miesto touto cestou prosím o súhlas pre dp.Vladimíra Petrašku duch. z Košického Klečenova.

Ďakujem,zostávam s pozdravom:

"Spoločne za svietový mier!"

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE-VIDIEK

Andrej Timkovič
gr.kat.spr.farnosti
Kráľovce ok.Košice-vidiek

Znova žiadosť a znova odpoveď… a tak kol-dokola ako medzi otrokom a otrokárom… Otrok nemôže sám od seba nič robiť, na všetko musí mať dovolenie. To bol vtedajší socializmus.

OKRESNÝ NÁRODNÝ VÝBOR KOŠICE - VIDIEK

PSČ 042 11 Košice

Odbor - k u l t ú r y -

Číslo 365/82 Kult. V Košiciach dňa 31.mája 1982

Pri odpovedi uveďte naše číslo!
V každej veci píšte osobitne!

Grécko-kat.farský úrad
K r á ľ o v c e

Na základe Vašej žiadosti č. 29/82 zo dňa 15.mája 1982 s ú h l a s í m s účasťou dp. Vladimíra Petrašku duch. Košického Klečenova na chrámovom odpuste v Kráľovciach.

S pozdravom a úctou

JUDr. Ján K a s a p
vedúci odboru

doručené dňa 7.6.82
Čj: 39/82

VTK 2 82138-79 Ad acta !

Porov. dokument na str. 382, kde sa o. V. Petraško (1912-1999) spomína, ako ho z jeho filiálky v Herľanoch odohnal rímskokatolícky farár od oltára.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.: 32/1982 Kráľovce dňa 1.júna 1982

Sláva Isusu Christu!

Veľadôstojný Otče!

Obraciam na Vás s prosbou.Blíži sa obdobie prihlášok na náboženstvo na školský rok 1982-83 a to od 15.júna do 25.júna 1982.Mnohí veriaci-gréckokatolíci chodia na nedelné bohoslužby do Vášho kostola.Buďte láskavý až budete upozorňovať na túto okolnosť rímsko-katolíkov,aby prihlásili deti na náboženstvo u p o z o r n i ť aj gréckokatolíkov,že majú možnosť aj oni prihlásiť svoje deti na grécko-katolícke náboženstvo.Ak sa prihlási čo len jedno dieťa aj toto budem chodiť učiť.

Nevyslovné Pán Boh zaplať za ochotu.V duchu Ťa objímam a zostávam v bratskej láske:

Sláva Isusu Christu!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Andrej Timkovič
gr.kat.spr.farnosti
044 44 Kráľovce

Odoslano:
Rím.kat.far.úrad Ploské čj:32/82
Rím.kat.far.úrad Budimír čj 33/82
Rím.kat.far.úrad Košic.Olšany čj:34/82
Rím.kat.far.úrad Družstevna pri Hornade-M.Vieska čj: 35/82

Svjaščenik o. Andrej Timkovič si naivne myslel, že to jeho oltárni "bratia" latiníci budú akceptovať. Ani jeden však nič nevyhlásil. Porov. list ordinárovi o. Jánovi Hirkovi z 13. septembra 1982 na str. 373-374.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:36/1982 Kráľovce 1.júna 1982

Sláva Isusu Christu!

Rím.kat.farský úrad

K e c e r o v c e

0 4 4 47

Vec:Michal SIKORA nar.11.dec.1980-zapísať do poznámky-mat.pokrstených, že bol birmovaný dňa 16.5.1982 v Kráľovciach a taktiež zapísaný do matriky pokrstených gr.kat.cirkvi v Kráľovciach.

Veľadôstojný Otče!

Michal SIKORA nar.11.decembra 1980,bol u vás pokrstený dňá 27.decembra 1980.Ide o dieťa Mariana SIKORU gr.kat. a Terezie Tomovej tak tiež gr.kat. bytom Kecerovce čd 170-zapísal ste do matriky pokrstených rím.kat.cirkvi v Kecerovciach-neoznámil ste aby mohlo dieťa byť zapísané do matriky podľa svojho obradu keď šlo*in casu necessitatis-" Prosím Vás touto cestou,zapište do poznámky vo vášej matrike pokrst. ako je uvedené horé-aby sa nestalo-ak dieťa vyrastie,aby nemohlo dvakrát uzavrieť sv.manželstva pred cirkvou.Raz na základe krst.listu z vášej matriky a druhý ráz na základe krst.listu z našej matriky. Ďakujem za porozomenie,v duchu Ťa objímam a zostávam v Kristovej láske.

Sláva Isusu Christu!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Andrej Timkovič
gr.kat.spr.farnosti
044 44 Kráľovce

Ďalšia naivita o. Andreja Timkoviča. Ešte stále dúfal, že latiníci to s gréckokatolíckou Cirkvou myslia vážne. Ale oni naopak, kradli naďalej gréckokatolícke deti, kde len mohli a zapisovali ich do svojich latinských matrík ako rímskokatolíkov.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:37/1982 Kráľovce 1.júna 1982

Sláva Isusu Christu!

Najdôstojnejší Otče

O r d i n á r !

1./Viem,že ste prácou zavalení-opovažujem sa Vás upozorniť,že mám štátny súhlas iba do 30.júna 1982 a to na § 16.Bolo by dobre tu 16-ku predĺžiť,ak mi KNV neudelí § 17.

2./Naši veriaci,ktorí do teraz nechávali si krstiť detí u rím.katolíkov najnovšie novonarodené detí nesú ku mne s požiadavkou,aby som aj tie staršie dva tri ročné pobirmoval. Jedno dieťa,ktoré pripravujem k prvému sv.prijímaniu 9 roč.chlapec má päť ročnú sestričku a dvojročného bratčeka z Kráľoviec všetci boli pokrstení v rím.kat. Došla ich matka a požiadala má,že by chceli,aby som deti pobirmoval.Povedal som,že sámozrejmě len staršieho chlapca po prvom sv.prijímaní pripravím aj na birmovku.Už ho aj pripravujem a v deň prvého sv.prijímania by som ich aj pobirmoval.Neviem či mám prosiť fakultu na birmovanie starších pre každý prípad zvlášť,alebo mohol by som dostať prípadne na celý rok.Tie ~~staršie~~ deti nesú v našej matrike ani zapísané iba otec detí bol u nás pokrstený,preto nemôžem organizovať spoločnú birmovku detí-snáď by sa minulo cieľu.A tak po sv. službe božej verejne pobirmujem jednej rodiny detí a o mesiac dostane chúť ďalšia rodina a dá si deti do poriadku.

3./Prosím o fak.binandi vždy v stredu.V stredu chodím vždy do Čižatíc a mám sv.lit.veriac.V Kráľovciach mám denne k sv. prijímaniu od 25 do 45 veriacich v stredu sú bez sv.lit.

Za kladné vybavenie vyššie uvedeného vopred ďakujem a zostávam Vám v Kristu oddaný_:

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD

§16 – bolo dovolenie na «akúsi» duchovenskú činnosť, §17 – bolo dovolenie menovať správcu farnosti

GRÉCKOKATOLÍCKY ORDINARIÁT PREŠOV, SLOV. REP. RÁD. Č. 8, TEL. 346-22

Číslo: 561/ 82 *Prešov,* 3.6.1982

Vec: Fakulta birmovať, fakulta binácie - u d e l e n i e .

K číslu:

VId.
Gréckokatolícky farský úrad
K r á ľ o v c e

Potvrdujeme príjem Vášho listu č.37/82 zo dňa 1.6.1982.
Odpovedáme:

1. Predlženie štátneho súhlasu budeme viesť v patrnosti.
2. Z Vami uvedených dôvodov udeľujem Vám fakultu pobirmovať deti gréckokatolíckych otcov - staršie ako jeden rok, ktoré boli pokrstené západným obradom a to zatiaľ na 10 prípadov. Po vyčerpaní môžete znova žiadať.
3. Pre duchovné dobro veriacich v Kráľovciach i vo fil.obci Čižatice udeľujem Vám fakultu binácie na stredu, alebo raz v týždni.

Prajeme Vám k Vašej práci veľa darov Ducha Svätého a ostávame s pozdravom:

Sláva Isusu Christu!

Mons. Ján Hirka, ordinár
prešt.apošt.administrátor

T. BISKUPSKÝ ÚRAD PREŠOV

Došlo dňa: 7.6.82
Čj: 40/82

Ordinár o. Ján Hirka už zavádzal latinské spôsoby – gréckokatolícki svjaščenici nesmeli bez jeho «dovolenia» myropomazovať (birmovať) deti staršie ako jeden rok, a to i napriek tomu, že Isus Christos dal každému gréckokatolíckemu kňazovi právo myropomazovať rovnako ako aj krstiť (rímskokatolícki plebani dodnes nemajú dovolené birmovať).

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:65/1982 Kráľovce 30.júla 1982

Sláva Isusu Christu!

Rím.kat.farský úrad
k rukám: spr.far.o.B.Bobera
K e c e r o v c e

Vec: Pozvanie na odpustovú slávnosť do, Čižatíc.

Duchovný správca Gr.kat.farského úradu v Kráľovciach, týmto Vám oznamuje, že gréckokatolícka odpustová slávnosť v filiálnom gréckokatolíckom chráme v Čižaticiach bude dňa 15.aug. 1982 t.j.v nedeľu o 10,oo hod.

Pri tejto príležitosti, pozývam Vás na túto slávnosť ako k a z a t e ľ a.Ak by ste sa tejto odp.slávnosti nemôhol zúčastniť, prosím mi včás oznámiť.Ďakujem.Zostávam v bratskej láske veleb.c Pána:

Sláva Isusu Christu!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE-OKRES

Andrej Timkovič
spr.gr.kat.farnosti
K r á ľ o v c e
044 44

Svjaščenik o. Andrej Timkovič chcel s o. Bernardom Boberom ešte stále dobre vychádzať. Ale ako ukazujú nasledujúce dokumenty, bolo to rovnako bezvýsledné ako snaha jahňata dobre vychádzať s vlkom v bájke od Krylova.

Rím.-kat. farský úrad 044 47 KECEROVCE, okr. Košice - vidiek

Číslo: 93/82 dňa 2.augusta 1982

Ďakujem za pozvanie na odpustovú slávnost do Čižatíc, a tiež Vám dávam na vedomie, že úlohu kazateľa marianskeho odpustu tam tiež s úctou beriam.

S bratským pozdravom

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁBOVCE
okr. Košice, vidiek

Dolo dňa 4. 8. 82
Cj: 67/82

RÍM. KAT. FARSKÝ ÚRAD - OFFICIUM R. C. PAROCHIAE - KECEROVCE

Bernard Bober, adm.

Toto je dôkaz, že o. Bernard Bober vedel písať a mal aj pečiatku farského úradu, lebo na skoro žiadny «SOS» list gréckokatolíckeho svjaščenika o. Andreja Timkoviča vôbec nereagoval.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:73/1982 Kráľovce 13.9.1982.

Slava Isusu Christu!

Najdôstosnejší
Otče Ordinar!

Gréckokatolícky farský úrad v Kráľovciach, touto cestou prosí Najdôst. Otca Ordinara o udelenie za a/fak. birmovať ďalších 10 detí st. ŕších ako jeden rok pokrštené v záp. obrade, za b/udelenie fak. binácie na dekret. a odporučané sviatky a prvé piatky v Čižaticiach, za c/o zaslanie slov. modlitebných kníh: "Modlitby a piesne".

Z d o v o d n e n i e:

Ad a/Váším prípisom p.č. 561/82 zo dňa 3.6.1982 bolo mi udelená fak. pobirmovať 10 detí a že po vyčerpaní môžem žiadať znova. Vyčerpal som 7 prípadov a do teraz sa mi prihlasilo ďalších 11, ktoré by som mal pobirmovať 19.9.1982.

Ad b/Môj predchodca v Čižaticiach v našom chráme služil mesačne dve sv. Služby Božie a to v prvú a druhu nedeľu v mesaci prípadne piatu a každu stredu./Tretiu a štvrtú nedeľu služil mesačne rím. kat. kňaz z Kecerovieč i každý štvrtok/. Veriaci nemali a nemajú sv. Služby Božie v sviatky dekretálné a odporučané ani v prvé piatky. Svedomie mi hovorí, že by som mal im umožniť, aby nie len vedeli, že je sviatok, ale aby sa mohli zúčastniť aj sv. Služby Božej. Nie každý má auto a dôležité je aby preživali cirkevný rok v duchu nášho obradu.

Ad c/Pripravil som cez prázdniny 15 roč. chlapca k prvému sv. prijímaniu. Jeho otec bol kuratorom u nezjednotených za Novú Polhoru do 69 roku. Potom nechodil nikde. Ponukol som mu titul kuratora za N. Polhoru. Chodí k nám on i celá jeho rodina. Nemajú modlitebné knihy, nevedia sledovať sv. Službu Božiu, necítia sa u nás doma. Z Vajkoviec pripravujem 15 a polročné dievča nezjednotených k prvému sv. prijímaniu, opäť chybajú nám modlitebné knižky. Na náboženstvo sa mi ník neprihlásil, ale k prvému sv. prijímaniu sa doteraz hlási 12 detí z rôznych filialných dedin a zdá sa, že ich bude viac. Aj pre tých sú potrebné modlitebné knihy. Je dosť veriacích, ktorí po slovenský spievať nevedia ani slov. modlit. knihy nemajú. K nezjednoteným isť nechcú preto zostavajú doma.

Zneužívajú to rím. kat. bratia. V Ploskom máme pol dediny gréckokatolíkov a za posledných 10 rokov u nás z Ploského bolo pokrsteňých 10 detí. Rím. kat. kňaz dp Majcher nenahlasil ani jedno dieťa, aby bolo zapísané do našej matriky. Z Rozhanoviec a Budimíra je nahlasené asi každé štvrté dieťa. Vysledok - v prílohe predkladám list rodičov - oboch gréckokatolíkov z Rozhanoviec. /Tam máme asi 250 duší/Náš starý kurator z Rozhanoviec Lengyel mi hovorí: "Viete nás učil náboženstvo rím. kat. kňaz po dohode s gr. kat. kňazom. Bolo nás asi 30 detí gr. kat. Gr. kat. kňaz učil rím. kat. detí aj gr. kat. detí vo Vajkovciach/dedina z 4/5 kalvínská/ a rím. kat. kňaz z Koš. Olšan učil nás s rím. kat. detmi v Rozhanovciach. Terajší rím. kat. kňaz z Koš. Olšan mi povedal, že na tento šk. rok má prihlasených na náboženstvo 190 detí v Rozhanovciach. Zaiste sú tam aj gr. kat. detí čo dosvedčuje priložený list. Pôžiadal som písomne všetkých okolitých rím. kat. kňazov, aby vyhlasili, že gr. kat. rodičia má žu prihlasiť svoje detí na gr. kat. náboženstvo a že keď bude prihlasené jedno dieťa ajto budem chodiť do školy vyučovať náboženstvo. Ník detí na náboženstvo neprihlásil. Aby naši veriaci ma-

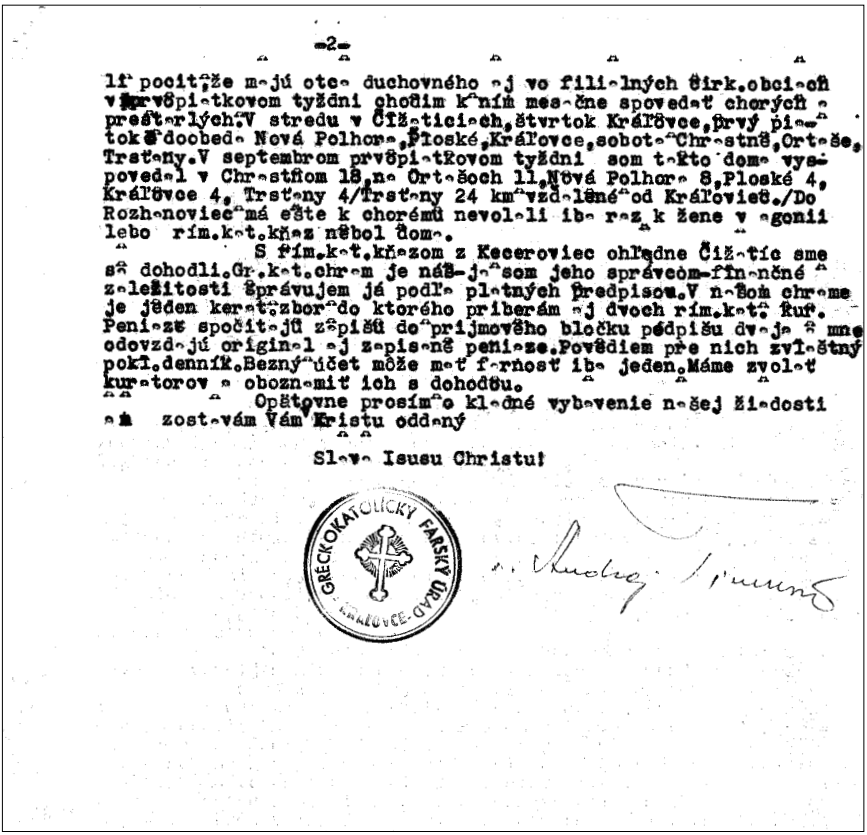

-2-

li pocit, že majú otca duchovného aj vo filialných cirk. obciach v prvopiatkovom tyždni chodim k ním mesačne spovedať chorých a prestarlých. V stredu v Čižaticiach, štvrtok Kráľovce, prvý piatok doobeda Nová Polhora, Ploské, Kráľovce, sobota Chrastně, Ortaše, Trsťany. V septembrom prvopiatkovom tyždni som takto doma vyspovedal v Chrastňom 18, na Ortašoch 11, Nová Polhora 8, Ploské 4, Kráľovce 4, Trsťany 4/Trsťany 24 km vzdalené od Kráľoviec./Do Rozhanoviec má ešte k chorému nevolali ibaraz k žene v agonii lebo rím. kat. kňaz nebol doma.

S rím. kat. kňazom z Kecerovic ohľadne Čižatic sme sa dohodli. Gr. kat. chram je náš-ja som jeho správcom-finančné záležitosti zprávujem já podľa platných predpisov. V našom chrame je jeden kerat. zbor do ktorého priberám aj dvoch rím. kat. kur. Peniaze spočitajú zapišú do prijmového bločku podpišu dvaja a mne odovzdajú original aj zapisaně peniaze. Povědiem pre nich zvlaštný pokl. denník. Bezný účet môže mať farnosť iba jeden. Máme zvolať kuratorov a oboznamiť ich s dohodou.

Opätovne prosím o kladné vybavenie našej žiadosti a zostavám Vám v Kristu oddaný

Slava Isusu Christu!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

o. Andrej Timkovič

List dokumentuje vysokú aktivitu gréckokatolíckeho kňaza o. Andreja Timkoviča a naopak macošské sa správanie latinskej Cirkvi reprezentovanej rímskokatolíckymi kňazmi. Latinská Cirkev sa nechovala katolícky (všeobecne) ako dobrá Matka milujúca všetky deti všetkých obradov rovnako, ale ako macocha, ktorá uprednostňuje vo všetkom len svoje rímskokatolícke deti. Svjaščenik o. Andrej Timkovič žiadal od o. ordinára **slovenské** *modlitebné knižky, lebo staroslovanské vraj už nemali. V skutočnosti však proslovensky orientovaný ordinár Hirka staroslovanské modlitebné knihy mal, ale nechcel ich posielať do Kráľoviec, aby tam staroslovanský živel úplne zahynul. Andrej Timkovič však robil tak, že keď obdržal slovenské knihy, vymenil ich s inými gréckokatolíckymi kňazmi (z čisto slovenských farností) za staroslovanské, ktoré tamtí nepotrebovali. Ordinár na čisto slovenské gréckokatolícke farnosti ochotne poslal pár kusov staroslovanských modlitebných kníh, veď tam "poškodiť slovakizácii a následnej latinizácii" už nemohli. Svjaščenik o. Andrej vymieňal tieto staroslovanské knihy za slovenské…*

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:74/1982 Kráľovce dňa 17.9.1982.

Gr.kat.dekánský úrad
Šrobárová ul.55
K o š i c e

Vec:Príhláška na duchovné cvičenia na jes.turnus.

Andrej Timkovič,duch.spr.gr.kat.far.v Kráľovciach touto cestou sa hlásim na duch.cvičenia pre kňazov na druhý jesenný turnus v obd.od 25.X-30.X.1982.

Prosím o pripojenie poznámky,že prosím o samostatnú izbičku zo zdravotných dôvodou-rušil by som spolubývajúceho som po mozgovej príhrážke,bolestí,častomočenie až5-7x za noc.

Ďakujem. Sláva Ježišu Kristu!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Andrej Timkovič

Pozoruhodný opis zdravotných ťažkostí o. Andreja Timkoviča v posledných rokoch jeho života

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Kadice - vidiek

Súhlas udelený ústne 16.10.1982

Čj.:76/1982 Kráľovce 22.9.1982

Sláva Isusu Christu!

Najdôstojnejší

O t č e Ordinar!

Vec:Žiadosť o udelenie dvakrát do mesáca fak.tinacie.

Dostavili sa nezjednotení z Ortašoch a požiadali má,aby som im služil sv.Službu Božiu po staroslovienskу místo nezjednoteného.Zdôvodnili to tým,že im svedomie vyčítá aj po finánčnej stránke.Povedal som im,že s nezjednotenými máme dohodu a tu porušiť za žiadnú cenu nechcem.Dobu vyhradenú pre slovenské bohoslužby porušiť taktiež nechcem./Mám totiž niektorých gr.kat.veriacích,ktorí sú alergickí na staroslovienčinu./ Môžem im urobiť iba toľko,že po staroslovienskу im odslužím sv.Službu Božiu v nedeľu poobede v dobe pre nich,keď majú dobre autobusové spojenie do Kráľoviec a späť./Vetu v zátvorke vyšeuvedenú som im nepovedal/.Slubu Božiu po staroslovienky by som služil pod tým titulom,že-ich služím pre tých,čo nevedia spievať po slovenský.Z Kráľoviec sú udajne 4 ženy,z Novej Polhory 1.Z Ortašoch chodí 7 ľudí z Rozhanoviec 1. Tieto chodia každu nedeľu k nezjednoteným.Platia za cestu nezjednotenému po 100.-Kčs a nám najomné. Na veľkú noc ich bolo asi trikrát toľko. Z Ortašoch,kde máme asi 40 rodin k nám chodia asi polovica,ostatni nechodia nikde.Prípadne sa vyspovedajú na Ortašoch pred Vianocami a Veľkou nocou,keď tám spovedam chorých. V nedeľu maju autobusový spoj z Otrašoch,Novej Polhory a Ploského na pol druhej a späť na polštvrtúj.

Prosím Vás Otče Ordinar,pouvažujte,poraďte ako využiť túto situaciu.Ak budú chodiť k nám poobede na sv.Službu

-2-

Božiu pre tých"gr.kat.čo nevedia spievať po slovensky" nezjednotení budú mať prázdno,ník nezjednoteného neprivezie aj pre nich podľa dohody čas zostane prázdný.Po čase nech je tak ako to Pán Boh zariadí.Kto vie a pozná Božie cesty.V slabosti ľudskej prejavuje sa moc Božia.

V prípise pod našich číslom 73/1982,zo dňa 13.9.82 prosil som o fak.binandi v Čižaticiach vo sviatky dekret.a odporučané ako aj v prvé piatky.V danom prípade išlo by o binaciu v každú nedeľu a v nedeľu keď mám sv.Službu Božiu v Čižaticiach potrebovaľ by som fak.trinan.V Čižaticiach naši gr.kat.rodiny, ktorí chodili za 18 rokov k rím.kat.držia sa za rím.kat. a domahajú sa aby boli vysluhované rím.kat,kňazom.Nepoznájú svoje ani obrad ani bohoslužby.Idú za tým čo poznajú,tam sa lepšie citia a je to "panský" obrad. Mne ostavá iba učiť. Počul ste rečí mojho kuratora,ktorý pravdu namlčoval,na mňa špinú hadzal vkladal do mojich ust to čo som nepovedal,vo funkcii som ho ponechal xxx,aby som ho nestratil a lepšieho nemám.

Na birmovku mal som 15 detí inač aj týchto bol by pobirmoval Osv.p.Onderko./Fak.ste mi udelil Váším prípisom p.č.561/82 zo dňa 3.6.82 o ďalšiu som požiadal naším pripisom p.č.73/82 zo dňa 13.9.82./

Na náboženstvo sa mi prihlasilo jedno dieťa.Budem ho vyučovať 1.hod.mesačne./Uradne v škole/ Bol som za riaditeľkou tvrdila,že ník sa neprihlasil a keď som povedal,že rpdičia mi povedali,že dieťa prihlasili-našla prihlášku.

Ak mate na slkade zo pár slov.modlitebných knižok"Modlitby a piesne" prosil by som o nich.Zdôvdnenie som uviedol v našom prip.p.č.73/1982 zo dňa 13.9.1982.Opätogne prosím zvažiť moju prosbu a moj návrh,prípadne mňa povolať,aby som osobne vysvetlil nejasnosti.Zostavam Vám v Kristu oddaný,velebiac Pána:

Slava Isusu Christu!

GRÉCKOKATOLÍCKA FARNOSTI KRÁĽOVCE-DOD.

Ako z listu vyplýva, na stranu gréckokatolíkov sa pridávali čoraz viacej už aj pravoslávni. Mocnejúca gréckokatolícka Cirkev v Kráľovciach bola tŕňom v oku latiníkom sídliacim na okolitých rímskokatolíckych farách.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:99/1982 Kráľovce dňa 29.decembra 1982.

Doporučene Kráľovce 31.XII.82
Jed.č. 93

Vdp.
a.Bernard Bober
rím.kat.farár
K e c e r o v c e.

Vec:Poverenie slúžiť sv.Sl.Božie/sv.omše/ pre veriacich oboch obradov v Čižaticiach.

Pri poslednom našom stretnutí na Rím.kat.farskom úrade v Kecerovciach som Vám povedal,že Gr.kat.Chrám v Čižaticiach je postavený nie preto,aby stal prázdny,ale máme záujem,aby sa v ňom ľud boží modlil.

Poverujem Vás preto,aby ste v každú 3.a4.nedeľu v mesiaci/pomaly na tieto nepripadnú výročné sviatky,ako Veľkonoce, Zoslanie Ducha sv.,Vianoce,Odpustová slávnosť/odslúžil sv.Sl.božiu /sv.omšu/pre veriacich oboch obradov,ako aj každý štvrtok,ak na tento nepripadne gr.kat.sviatok/ako tomu bude 6.jan.1983 Bohozjavenie Pána,12.mája Nanebovstúpenie Pana,2.júna Božie telo atď./

Pre každý iný prípad mimo horeuvedených máte si vždy vyžiadať odo mňa súhlas.Nech sa neopakuje prípad z roku 1982,keď Mons Ján Hirka,pápež.prelát,gr.kat.ordinár prešovskej dieceze došiel zosobášiť svoju neter pri sv.omši,ktorú sme koncelebrovali a Vy na tento deň ste vyhlásili sv.omšu ako anticip.na miesto nedele.

Ak v nedeľu Vám stanovenú nemôžete sv.omšu slúžiť, je Vašou povinnosťou mi oznámiť a ja veriacich obslúžim.Nech sa neopakuje prípad,že keď ste mali odpustovú slávnosť v Kecerovciach,veriaci v Čižaticiach zostali v nedeľu bez sv.omše.To isté platí v prípade Vašej nemoci,dovolenky,alebo iného prac,voľna.

Bol som upozornený na finančnú disciplínu o hospodárení s finančnými prostriedkami podľa platných zák.predpisov. /Gr.kat.biskupský úrad v Prešove p.čj.:314/1982. /Kuratorské zbory boli štát.orgánmi zrušené,sú iba dobrovoľní pomocníci spr.farnosti. Peniaze zozbierané od veriacich pri bohoslužbách majú byť spočítané dvoma členmi cirkevnej obce a zapísané do príjmového bločku/SRVT 30 901 9 /.Zápis do príjmového bločku prevádza duchovný,ktorý sv. omšu konal.Podpíšu ho aj člen.cirk.obce,ktorí peniaze spočítavali.

./.

-2-

Peniaze prevezmete a za obe nedele v mesiaci mi doručíte poštou, /Gr.kat.farskému úradu v Kráľovciach/ alebo odovzdáte peniaze zverenej osobe-prípadne p.Majorskej.Správca farnosti v príjmovom bločku svojim podpisom potvrdí príjem zozbieraných peňazí a postupuje s nimi podľa fin.disciplíny uloženej zákonom a platnými predpismi.Originál prij.bločku si vezme ako uč.doklad pre denník príjmov a výd.kopia zostane v chráme,aby si veriaci mohli skontrolovať výšku príjmov.

Ak pri bohoslužbách v nedeľu v Čižaticiach platíte organistu - Gr.kat.farský úrad v Kráľovciach-mzdu organistu-Rím. kat.farskému úradu v Kecerovciach r e f u n d u j e, z peňazí cirkevnej obce v Čižaticiach,alebo uzavre s organistom prac.zmluvu podľa platných predpisov a bude mu mzdu vyplácať.

Gr.kat.farský úrad v Kráľovciach Vám za služobné cesty Vašim vlastným autom na filialku do Čižatíc a späť za dve nedele v mesiaci uhradí z peňazí cirk.obce v Čižaticiach v zmysle vyhlášky 16/1982 Zb.z. Fed.minist.práce a soc.vecí zo dňa 29.1.1982 s platnosťou od 1.2.1982.príloha č.1. z ktorej citujem:Osobný automobil v obsahu valcov v ccm 900-1200 za 1.kmjazdy...1,55Kčs,1200--1500ccm za 1.km jazdy...1,75 Kčs,1500-2000 ccm za 1.km jazdy 1,95 a nad 2000 ccm za 1.km jazdy 2,30 Kčs. T.j.za 10 km 19,50 Kčs.

Služobné cesty vykážete najneskôr do 14 dní po uskutočnení cesty na tlačive:"O prevádzke vozidla osobnej dopravy" ŠBVT 30605 9. Výdavky na hostie a omšové víno refundujeme.

Gr.kat.farský úrad v Kráľovciach pre filialnu cirkevnú obec v Čižaticiach vedie zvláštny pokladničný denník/Denník príjmov a výdavkov ZT-1 19-1-71 /MT-1,50-58 C-1380/ Čtvrtročne bude veriacich informovať o príjmoch a výdavkoch cirkevnej obce.

Týmto nastolíme dodržovanie finančnej disciplíny o hospodarení s finančnými prostriedkami vo filialnej cirkvi v Čižaticiach.

Bez súhlasu správcu Gr.kat.farského úradu v Kráľovciach sa do chrámu v Čižaticiach nesmie prinášať,odnášať a vymeňať žiadny inventár.

Zostávam s náčim gr.kat.pozdravom:

Sláva Isusu Christu!

správca gr.kat.far.:

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Rímskokatolícky farár z Kecerovíc o. Bernard Bober aj tak chodil do Čižatíc a robil si v gréckokatolíckej cerkvi, čo sa mu zachcelo na základe neplatnej dohody z 1. 5. 1979 o spoluužívaní (pozri str. 412) – preto tento «poverujúci» list správcu gréckokatolíckej cerkvi v Čižaticiach o. Andreja, ktorý mal nastoliť poriadok.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:6/1983 Kráľovce dňa 17.1.1983

Odoslané doporučene z Pošt. úradu Kráľovce p.č. 21/83 zo dňa 20.1.1983.

Vdp.
o.Bernard Bober
rím.kat.farár
K e c e r o v c e.

Vec
Zamietnutie požiadavky.

Potvrdzujem príjem prípisu pod Vašímčíslom 7/83 zo dňa 11.1.83, ktorý má nádych "imperializmu" v Kristovej cirkvi. "Mocnejší" rozkazuje - v cudzom dome.

Vašou povinnosťou bolo a je poučiť tých "rozhorčených" kuratorov /ktorých zbor už dávno štátna správa rozpustila/ o cirkevnej a štátnej disciplíne, o siedmom božom prikázaní, že cudzí majetok ani chrám boží nik nemá právo si privlastňovať zo žiadneho titulu, ani v tom prípade, že tomu v núdzi - nie z lásky - vypomohol.

Pred Pánom Bohom sa previní aj ten, kto nezabráni privlastňovaniu cudzieho majetku, prípadne napomáha. Je viazaný reštituciou. O vlastníctve hovorí archív a kúpna zmluva. /Podľa "Uznesenia" Gr. kat. cirkevnej obce v Čižaticiach zo dňa 24. aug. 1936 medzi všetkými darcami figuruje a meno Juraj Sékeľ - daroval 50./päťdesiat Kčs/ Pri posviacke zákl. kameňa v r.1938 Juraj Sékeľ daroval 120.-/jednostodvadsať Kčs/ a Anna Korečková ~~35.-/tridsaťpäť Kčs/~~ =145.- Kčs (jednosti štyridsaťpäť) /. Varchíve máme menoslov všetkých darcov. Tieto dve mená som uviedol, lebo mi povedali, že oni vybudovali gr. kat. chrám a ich mená sa viac v zozname darcov nenachádzajú/.

O týchto Vašich "rozhorčených" kuratoroch som Vás informoval ústne koncom augusta 1982, keď som začal uplatňovať "finančnú disciplínu v hospodárení s finančnými prostriedkami". Žiadal som Vás o pomoc nastoliť poriadok. Pravda bezvýsledne.

To, že môj predchodca zo zdravotných dôvodov nebol schopný vyslúžiť farnosť, dodržať cirkevno-štátnu finančnú disciplínu, s jeho odchodom sa všetko skončilo.

V žiadnom prípade to neznamená, že v chybách predchodcu musí pokračovať aj jeho nástupca. Dočasná dohoda je v rozpore s cirkevnou disciplínou a štátnymi zákonmi. Aj štátny trestný zákonník pamätá na finančnocirkevnú disciplínu o hospodárení s finančnými prostriedkami. Duchovný je povinný usmerniť a nedopustiť porušenie tejto.

.-.
./.

-2-

Môj prípis zo dňa 29.12.1982 pč.:99/82 hovorí zrozumiteľnou rečou. Vy, ako človek, cirkevnú disciplínu znajúci - mu rozumiete. Cirkevná a štátna disciplína odpovedá na Váš celý prípis. Váš prípis, však, Vás usvedčuje, že ju nepoznáte alebo ju úmyselne ignorujete!

Z cirkevnej disciplíny aj pre mňa plynú povinnosti, ktorými ma poveril Ndp. o.Ordinár a štátne orgány.

Navštívil som Vás dňa 12.jan.1983, lebo za mnou s plačom došla rím. kat. veriaca, ktorej meno som spomenul v prípise pre Vašu osobu a Vy ste ho zverejnil.

Povedala mi, prečo som ju napísal do Vášho prípisu a teraz nemá pokoja, lebo podľa Vás, tí "rozhorčení" kuratori a ich manželky na verejných miestach v obchode a na ulici vykrikujú na nu, že ona rím. kat. a chodí na grécko-ka-tolícke bohoslužby, že je zradkyňa, potajomky nadržiava gréckokatolíkom atd.

Požiadal som Vás, aby ste usmernil "rozhorčených" kuratorov, ktorí chcú svoju vôľu vnútiť iným, lebo im nevyhovuje cirk.-štátna disciplína mnou zavedená a terorizujú spoluveriacich a spoluobčanov. To, či už z Vášho tichého pokynu, ktorý dýcha z Vášho listu a Vašej reči alebo svojvoľne v očakávaní, že dostane sa im od Vás pochvaly, inak by neterorizovali svojich spoluobčanov s takou huževnatosťou. Od augusta 1982 neurobil ste ani krôčik, aby ste "rozhorčených kuratorov" usmernil.

Vaša požiadavka, aby som v gréckokatolícky sviatok, ktorý pripadne na štvrtok neslúžil gréckokatolíckú sv. Službu Božiu/Sv. Omšu/ je v rozpore s cirk. disciplínou. Pokiaľ by tá požiadavka prúdila z túžby po sv.Omši, chápal by som Vás, lenže veriaci sv. Omšu majú v našom obrade. Pokiaľ Vy a "rozhorčení Vaši kuratori" pokladáte našu sv. Službu Božiu za menejcennú ako svoju západnú alebo ju máte za nič a preto sa nechcú na nej zúčastniť, Vaša požiadavka je zavrhnutiahodná a ju zavrhujem ! Kto Vám dal právo obmedzovať vlastníkov v ich chráme?

Napriek všetkému, z lásky k veriacim oboch obradov a z lásky k ich dušiam i tých "rozhorčených", s predpokladom, že cirkevná disciplína nebude porušovaná a terorizovanie sa ukončí, môj prípis p.č.99/1982 zo dňa 29.12.1982, zostáva v plnom rozsahu v platnosti.

./.

-3-

Zostávam s nádejou, že po prečítaní tohto listu Vám osobne písanom, využijete svoju pastoračnú schopnosť a usmerníte "rozhorčených" /nie ako tomu bolo doposiaľ od augusta 1982, že nalejete olej na oheň/ a vysvetlíte im, že cirkevná a štátna disciplína je taká a že sme ju povinní dodržiavať. Dôrazne ich upozornite, aby neterorizovali spolubratov a spoluobčanov a nestrpčovali im život, neobmedzovali ich slobodné konanie. Láska má aj svoje hranice.

Vrúcam sa do Vašich modlitieb a zostávam velebiac Pána.

Sláva Isusu Christu!

PS: Ďakujem za udelenie honosného titulu "gazda". To je prejav vďaky od Vás i "rozhorčených kuratorov", že nepostupujem, ako Váš predchodca v Herľanoch, že nášho kňaza Vladimíra Petrašku z Vášho filialného chrámu v Herľanoch vyhnal od o l t á r a s tým, že nepotrebuje kaplána i keď predtým vo Vašom chráme mával sv.Omšu každú druhu nedeľu. Pre Vášho predchodcu bolo to "Bohumilou čnosťou", lebo to vykonal "rím. kat. kňaz". Ani Vy ste sa ne-pokúsil jeho "chybu" napraviť, aj keď Vás dp. Vladimír Petraško, gr. kat. farár z Koš. Klečenova, o/to prosil. Odpoveď od Vás nedostal. Čo by ste asi urobil Vy na mojom mieste?!

"Miluj blížneho svojho ako seba samého."

./.

Na tejto i na nasledujúcich stranách sú uverejnené autentické dokumenty podrobne opisujúce medziobradové vzťahy medzi «latiníkmi» a «gréckokatolíkmi» v Čižaticiach (okres Košice-vidiek) v roku 1983. Sú to svedectvá «z pera» hlavného hrdinu tejto knihy o. Andreja Timkoviča (1919-1987). Keďže latiníci naďalej porušovali a obmedzovali vlastnícke práva gréckokatolíkov v ich vlastnej cerkvi v Čižaticiach, za ktorú bol zodpovedný gréckokatolícky svjaščenik o. Andrej, tento vymenil na dverách cerkvi zámky. Tentoraz zo strany latiníkov začal boj o kľúče, čo dokazujú nasledovné dokumenty.

Zápisnica,

spísaná 1. apr. 1983 za prítomnosti Jana Hrušku, gr. kat. kostolníka v Čižaticiach, Andreja Timkoviča, gr. kat. spr. far. v Kráľovciach, Anny Lechmanovej, Jolany Tkáčovej, Márii Chovanovej a p. Lechmanovej st.

Ján Hruška gr. kat. kostol. v Čižaticiach pred horeuvedenými svedkami prehlásil, že dňa 31. marca 1983, keď sa autobusom v poobedňajších hodinách vrátil z práce do Čižatíc, p. Korečko a p. ~~[illegible]~~ Milanová – rím. kat. veriaci z Čižatíc – sa s krikom naňho osopili a násilne žiadali od neho kľúče od gr. kat. chrámu v Čižaticiach. Keď p. Ján Hruška kľúče odmietol vydať, p. Korečko sa s krikom na neho osopil so slovami: „Rozbijem Ti pysky, ak nedáš kľúče!“ A s hrozbou bezprostredného násilia a vyhrážkami ublíženia na zdraví násilne mu kľúče zobral. Po rím. kat. sv. službe Božej p. Korečko Janovi Hruškovi síce vrátil kľúč od hlavného vchodu do gr. kat. chrámu, ale kľúč od nedliajšieho vchodu ~~do~~ do gr. kat. chrámu si ponechal.

Zápisnica horeuvedenými občanmi prečítaná a vlastnoručne podpísaná. Datum ako na hore.

Tkáčová

Lechmanová

Lechmanová

Hruška Ján

Vlastnoručne napísaná «zápisnica» o. Andrejom Timkovičom na mieste spáchaného trestného činu v Čižaticiach dňa 1. apríla 1983…

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:30/1983 Kráľovce, 24.apr.1983

Expres - doporučene. Košice 2 p.č. 19106 zo dňa 24.4.1983

Vážený pán
Jozef A d a m e c
podpredseda ONV - Košice vidiek

Nám. Maratóna mieru č. 1
Košice
040 01

Vec
Predloženie korešpodencie s dp.B. Boberom za účelom objektívneho posúdenia celej záležitosti v obci Čižatice.

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach Vám týmto predkladá kópie prípisov odoslaných dp. B. Boberovi, v ktorých žiada dp. Bobera o usmernenie rím. kat. veriacich, najmä p. Korečka a p. Sejkeľa s manželkami, aby neterorizovali svojich spoluveriacich oboch obradov.

Príčina nepokojov, ktoré sa začali koncom augusta 1982 je podrobne rozobraná v našom prípise pod čj. 21/1983 zo dňa 8.4.83, ktorý je v prílohe.

P. Korečko a p. Sejkeľ od 1979 roku neoprávnene a protizákonne zbierali milodary /do zvončeka a ofery/ v Gr. kat. chráme v Čižaticiach pri bohoslužbách oboch obradov. Keď som menovaných požiadal /po svojom nástupe do funkcie správcu farnosti/, aby mi predložili ku kontróle finančné prostriedky, tj. účty príjmov a výdajov, títo mi ich odmietli ukázať so slovami,že mi neukážu ani príjmy ani výdavky ani peniaze. Od toho dňa začali podnikať všetko, aby ma dostali z farnosti preč.

O všetkej ich činnosti /aj finančnej/ vedel a ju schvaľoval dp. Bober. /Viď jeho prípis, ktorý poslal na ONV Košice-vidiek pod čj. 42/83 zo dňa 13.4.83, kde uvádza na 2. str., citujem: "...finančné prostriedky... zatiaľ v držbe nikto nemá."/ Prečo mi potom odmietli ukázať príjmy a výdavky a hotovosť, ak nič nemali ?!

Štátno-cirkevnú disciplínu s finančnými prostriedkami som nastolil mojim prípisom pod čj. 99/1982, ktorý som Vám poslal doporučene na vedomie.

Od toho času začali ešte húževnatejšie terorizovať svojich spoluobčanov oboch obradov, aby nechodili na gr. kat. bohoslužby, začali šíriť nepokoj a strpčovať nám spoluužívanie v našom chráme /viď prípisy pod čj. 15/1983 zo dňa 9.3.83, 22/1983 zo dňa 10.4.83, ktoré sú v prílohe./

./.

Zmiznutie nástenného kríža zo sakrestie nášho chrámu, vyhodenie plaštenice z nášho oltáru, násilné zmocnenie sa kľúčov od chrámu - a to všetko s vedomím dp. Bobera ma prinútilo zrušiť svoje povolenie, ktoré som mu dal slúžiť sv. Sl. Božie v našom chráme v určené dni.

V utorok, 12. apríla 1983 dp. Bober ma v poobedňajších hodinách navštívil v Kráľovciach a žiadal ma, aby som mu povolil aspoň jedenkrát slúžiť sv. Sl. Božiu v našom Gr. kat. chráme v Čižaticiach Povedal som mu, že som mu už dal písomné povolenie na 23. a 30. apríla /dva sobáše rím. kat. veriacich pri sv. Sl. Božích/. Medzi iným mi povedal, že ani on ani my nebudeme užívať náš Gr. kat. chrám v Čižaticiach. Čo predpovedal, to aj vykonal.

Dňa 23. apríla 1983 zorganizoval svojich rím. kat. veriacich, aby mi po jeho sv. Sl. Božej /so sobášom/ nedovolili uzamknúť náš Gr. kat. chrám v Čižaticiach, ktorého som správcom a za inventár ktorého som zodpovedný. Rím. kat. veriaci sa riadili jeho pokynmi a mne povedali, že niet lepšieho kňaza pod slnkom ako je dp. Bober. /Z toho vidieť, že jeho slová majú u jeho veriacich veľkú silu a autoritu!/

Ocelej záležitosti som okamžite informoval VB. Doporučili mi, aby som požiadal dp. Bobera, aby šiel so mnou a nastolil pokoj, aby som mohol uzamknúť náš gr. kat. chrám. Dp. Bober odmietol so mnou ísť, preto som opäť zavolal VB a informoval ich o tom, odovzdal som slúchadlo aj dp. Boberovi, aby s ním prehovorila bezpečnosť. Bezpečnosti povedal, že nepôjde. Schválne preťahoval čas a keď už predpokladal, že zámok bude vymenený, súhlasil, že pôjde so mnou do Čižatíc.

V Čižaticiach sme zistili, že zámok je vylomený, vložka zahodená pred chrámovými dvermi a dvere chrámu sú uzamknuté s novou vložkou. Požiadal som dp. Bobera, aby to prejednal so svojími veriacimi a odovzdal mi kľúč od nášho chrámu. Neprejavil žiadnu ochotu.

Deň predtým /22. apríla 1983/ ma na fare v Kráľovciach navštívil cirkevný tajomník pán Böttcher s tým, že ste ho ku mne poslal Vy. Informoval som ho s obsahom prípisu /ktorý si prečítal/ Gr. kat. bisk. úradu v Prešove čj. 451/83 zo dňa 21. apríla 1983, v ktorom gr. kat. ordinár Mons. oboznámil gr. kat. farské úrady v svojej diecéze so zásadami pre uzatváranie zmlúv pre spoločné užívanie cirkevných objektov. Tieto zásady boli dohodnuté a prijaté medzi Rím. kat. bisk. úradom v Košiciach, pravoslávnou cirkvou a Gr. kat. biskupským úradom v Prešove. Všetky dohody bez schválenia príslušných biskupských úradov sú neplatné! S pánom Böttcherom sme sa dohodli, že týmito zásadami vyriešime aj spoluužívanie Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Na záver Vás prosím, vážený pán Podpredseda ONV, aby mne ako správcovi Gr. kat. chrámu v Čižaticiach boli vrátené kľúče od tohto chrámu, lebo som zaň zodpovedný. Kto má kľúče, to sa vie, lebo v Čižaticiach teraz zvonia trikrát denne čerstvo zomrelému a za tým účelom musia chrám vždy otvoriť.

Ďalej Vás prosím, aby bola uzavretá platná dohoda o spoluužívaní Gr. kat. chrámu v Čižaticiach na základe zásad, ktoré schválil jak Mdp. Ján Hirka - ordinár Gr. kat. biskupského úradu v Prešove, tak aj Onderko - vikár Rím. kat. bisk. úradu v Košiciach.

./.

-3-

Ďalej Vás prosím, aby dp. B. Bober zaručil, že v budúcnosti sa nebudú opakovať provokácie a obmedzovanie osobnej slobody občanov a nebudú sa uplatňovať zákony džungle pri obsadzovaní chrámu.

Všetky prípisy aj ústne jednania s dp. Boberom mali za cieľ nastoliť štátno-cirkevnú finančnú disciplínu a upevniť socialistické spolužitie medzi občanmi. Doposiaľ však dp. Bober neurobil k tomu ani krok a na moje prípisy vôbec neodpovedal, čím uznal ich objektívnosť. Pretože o porušovaní štátno-cirkevnej disciplíny vedel a k tomu aj nepomáhal, stal som sa mu teraz nepohodlným. Robí všetky kroky k tomu, aby vzbudil dojem, že nepokoj prišiel do obce Čižatice so mnou a že ja som jeho príčinou. Ktomu využíva aj všetky svoje známosti a známosti svojich veriacich. Pokiaľ by som bol aj ja po finančnej stránke mal dozor štátu nad cirkvou, bol by som im dobrý - dali by mi aj kvety aj obálku.

Za kladné vybavenie ďakujem a zostávam s pozdravom.

Spoločne za mier!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD · KRÁĽOVCE ·

Andrej Timkovič

spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

Prílohy:4
/Čj.:21/1983, 22/1983, 15/1983, 6/1983 /

Na vedomie:
Gr. kat. biskupský úrad v Prešove
Gr. kat. dekanský úrad v Košiciach

Ako vyplýva z listu, o. Andrej Timkovič medzičasom písomne zrušil svoje dovolenie (poverenie zo dňa 29. 12. 1982), ktoré dal o. Bernardovi Boberovi na slúženie rímskokatolíckych omší v gréckokatolíckej cerkvi v Čižaticiach. Ako vyplýva z listu, latinský farár o. Bernard Bober organizoval na oplátku nepokoje po dedine. V tom čase, ak kňaz nemal v poriadku finančné prostriedky v «cirkevnej kase» a inventár cerkvi, mohol byť štátnymi orgánmi prísne potrestaný nevynímajúc ani uväznenie «za marenie dozoru štátu nad cirkvami». Preto o. Andrej Timkovič tak úzkostlivo bojoval o to, aby mal pod kontrolou cirkevnú pokladňu aj vo filiálke Čižatice, za ktorú bol zodpovedný a napísal tento list na ONV. Tento list bol v podstate zabezpečením o. Timkoviča v prípade, ak by prišla štátna kontrola… a on nemá dokonca ani kľúče od chrámu, za ktorý je zodpovedný!!!

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:33/1983

Kráľovce dňa 9.5.1983

Doporučene
R č. 2884 zo dňa 9.5.1983
Košice 04002

Vdp.
o. Bernard Bober
rím. kat. farár

K e c e r o v c e

Vec
Žiadosť o vydanie kľúčov od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Na 23. apríla 1983 som Vám udelil súhlas zosobášiť mladomanželov pri sv. Sl. Božej. O všetkom, čo sa po sobáši odohralo toho dňa ste dobre informovaný. /Vaši veriaci mi nedovolili uzamknúť Gr. kat. chrám v Čižaticiach, ktorého som správcom a po mojom odchode vylomili zámok na dverách a uzamkli chrám s novou vložkou./

Ústne som Vás požiadal, aby ste celú záležitosť prejednali so svojimi veriacimi a odovzdali mi kľúče od nášho Gr. kat. chrámu v Čižaticiach. Do dnešného dňa sa tak nestalo!

Touto cestou Vás opätovne žiadam, aby ste mi odovzdali kľúče od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach, aby sa predišlo nežiaducim následkom ~~nerozmyslene~~ vykonaného trestného činu, ktoré z toho plynú pre Vás a pre Vašich veriacich.

To by bolo po stránke právnej. Po stránke morálnej ste zodpovedný pred Pánom Bohom za to, že gr. kat. veriaci v Čižaticiach tri nedele za sebou nemali možnosť zúčastniť sa sv. Sl. Božej a tiež nemali možnosť si odbaviť prvopiatkové pobožnosti.

Pán Boh všetko vidí a všetko vie!

Zostávam s bratskou láskou velebiac Pána:

Christos voskres!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

spr. gr. kat. far.
v Kráľovciach

Jedna z mnohých bezvýsledných urgencií, na ktoré o. Bernard Bober zostal «hluchý a slepý» a nijako nereagoval. Vďaka tomu, že rímskokatolícky farár Bernard Bober nezasiahol u svojich veriacich, ktorí vymenili, ako vyplýva z predchádzajúceho listu zámky na gréckokatolíckej cerkvi v Čižaticiach, gréckokatolíci boli niekoľko týždňov bez bohoslužieb! Latiníci evidentne sledovali jediný cieľ: úplne si privlastniť gréckokatolícku cerkov.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.: 34/1983 Kráľovce 9.5.1983

Poštový úrad

K e c e r o v c e

044 47

Vec
Žiadosť o poukázanie preplatku za el. prúd priloženým šekom na bežný účet.

Gr. kat farský úrad v Kráľovciach kopiou prípisu, ktorý bol adresovaný Východosl. energetickým závodom, koncernový podnik Košice - pod naším čj. 100/1982 zo dňa 30. 12.1982, Vám dal na vedomie, že zberné faktúry za el. prúd Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach prepláca Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach. /Vyžaduje to štátno cirkevná finančná disciplína platná pre všetky cirkvi v ČSSR./

Zálohu 300 Kčs na el. prúd za január 1983 vyplatil Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach cestou Márie Chovanovej z Čižatíc a zároveň požiadal Východosl. energetické závody v Košiciach, aby vyberanie záloh bolo zrušené. Východosl. energetické závody v Košiciach žiadosti vyhoveli.

Vaša doručovateľka povedala Márii Chovanovej, že Gr. kat. cirkev v Čižaticiach za posledné obdobie má preplatok za el. prúd. Preto Vás žiadame, aby ste preplatok zbernej faktúry za posledné obdobie poukázali na bežný účet Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach priloženým šekom. Zberné faktúry nám poukážte na našu adresu do Kráľoviec.

Za kladné vybavenie ďakujeme.

Prílohy: 1 /šek na BÚ č. 1147-549/

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

Rímskokatolíci si protizákonne i protimorálne privlastňovali aj peniaze gréckokatolíckej Cirkvi…

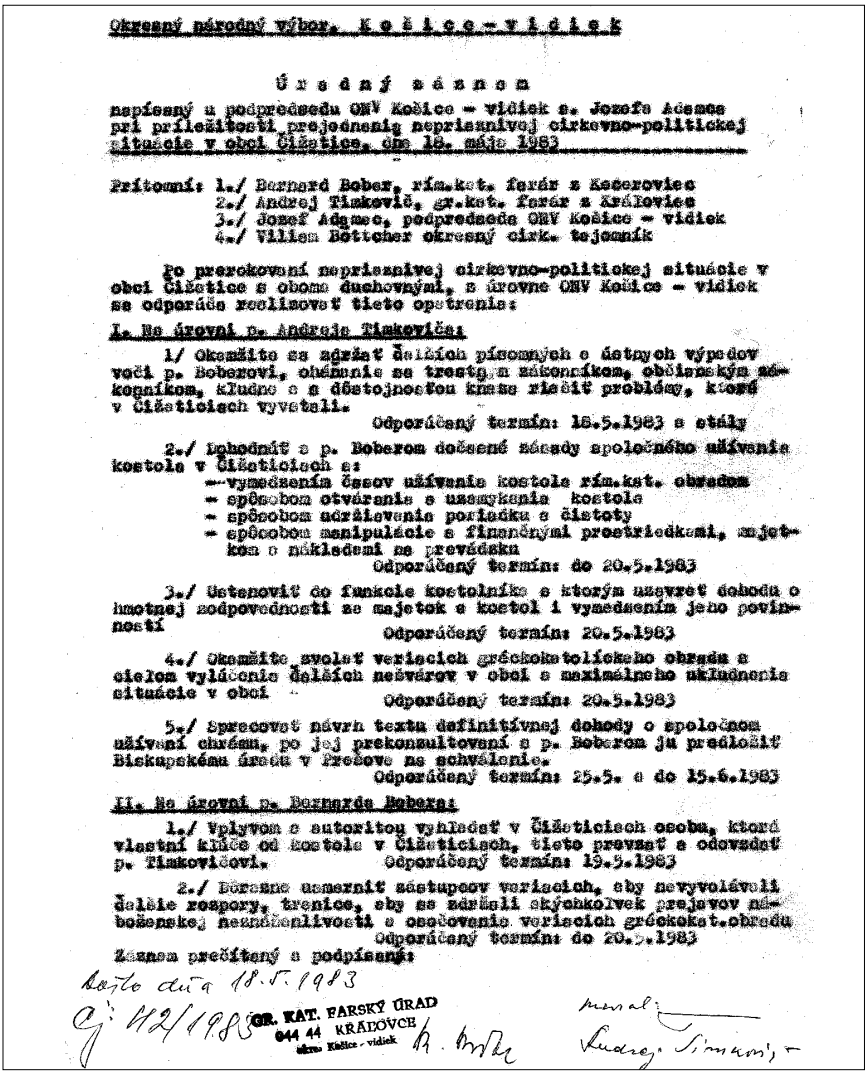

Okresný národný výbor, K o š i c e - v i d i e k

Ú r a d n ý z á z n a m

napísaný u podpredsedu ONV Košice - vidiek s. Jozefa Adamca pri príležitosti prejednania nepriaznivej cirkevno-politickej situácie v obci Čižatice, dne 18. mája 1983

Prítomní: 1./ Bernard Bober, rím.kat. farár z Kecerovic
2./ Andrej Timkovič, gr.kat. farár z Kráľovic
3./ Jozef Adamec, podpredseda ONV Košice - vidiek
4./ Viliam Böttcher okresný cirk. tajomník

Po prerokovaní nepriaznivej cirkevno-politickej situácie v obci Čižatice s oboma duchovnými, s úrovne ONV Košice - vidiek sa odporúča realizovať tieto opatrenia:

I. Na úrovni p. Andreja Timkoviča:

1/ Okamžite sa zdržať ďalších písomných a ústnych výpadov voči p. Boberovi, oháňania sa trestným zákonníkom, občianským zákonníkom, kľudne a s dôstojnosťou kňaza riešiť problémy, ktoré v Čižaticiach vyvstali.
Odporúčaný termín: 18.5.1983 a stály

2./ Dohodnúť s p. Boberom dočasné zásady spoločného užívania kostola v Čižaticiach a:
- vymedzením časov užívania kostola rím.kat. obradom
- spôsobom otvárania a uzamykania kostola
- spôsobom udržiavania poriadku a čistoty
- spôsobom manipulácie s finančnými prostriedkami, majetkom a nákladami na prevádzku
Odporúčaný termín: do 20.5.1983

3./ Ustanoviť do funkcie kostolníka s ktorým uzavrieť dohodu o hmotnej zodpovednosti za majetok a kostol i vymedzením jeho povinností
Odporúčaný termín: 20.5.1983

4./ Okamžite zvolať veriacich gréckokatolíckeho obradu s cieľom vylúčenia ďalších nešvárov v obci a maximálneho uklúdnenia situácie v obci
Odporúčaný termín: 20.5.1983

5./ Spracovať návrh textu definitívnej dohody o spoločnom užívaní chrámu, po jej prekonzultovaní s p. Boberom ju predložiť Biskupskému úradu v Prešove na schválenie.
Odporúčaný termín: 25.5. a do 15.6.1983

II. Na úrovni p. Bernarda Bobera:

1./ Vplyvom a autoritou vyhľadať v Čižaticiach osobu, ktorá vlastní kľúče od kostola v Čižaticiach, tieto prevzať a odovzdať p. Timkovičovi. Odporúčaný termín: 19.5.1983

2./ Dôrazne usmerniť zástupcov veriacich, aby nevyvolávali ďalšie rozpory, trenice, aby sa zdržali akýchkoľvek prejavov náboženskej neznášanlivosti a osočovania veriacich gréckokat.obradu
Odporúčaný termín: do 20.5.1983

Záznam prečítaný a podpísaný:

Košice dňa 18.5.1983

Cj: 42/1983

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

B. Bober

navrat:
Andrej Timkovič

ONV "rozsúdilo" gréckokatolíckeho a rímskokatolíckeho farára v Čižaticiach… Latinský farár Bernard Bober mal zabezpečiť návrat kľúčov od gréckokatolíckej cerkvi o. Andrejovi Timkovičovi… Už z rozdielneho počtu bodov pre jedného i druhého vidieť, že ONV nadŕžalo B. Boberovi. Skutočný ochránca zákona by po spáchaných trestných činoch nenapísal «… okamžite sa zdržať… výpadov voči p. Boberovi, ***oháňania sa trestným zákoníkom****…».*

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:44/1983 Kráľovce dňa 20.5.1983

Vážený pán
Ján Hruška

Čižatice
044 47

Vec
Hmotná spoluzodpovednosť za majetok Gr. kat cirkvi v Čižaticiach.

Gr. kat farský úrad v Kráľovciach Vás ústne ustanovil do funkcie kostolníka v Čižaticiach dňa 1. augusta 1970 a to na základe rozhodnutia Gr. kat. cirkevnej obce v Čižaticiach, ktorá Vás do tejto funkcie zvolila.

Ako kostolník Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach ste toho istého dňa podpísali aj inventárny zoznam kostolných a bohoslužobných potrieb a tým ste prevzali aj hmotnú spoluzodpovednosť za tieto veci.

Podľa platných predpisov ste teda hmotne spoluzodpovedný za majetok a inventár Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach.

Vašim podpisom tejto listiny túto spoluzodpovednosť za majetok Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach znovu potvrdzujete.

Svoje povinnosti si riadne plníte , preto Vaše ustanovenie do funkcie kostolníka Gr. kat. chrámu v Čižaticiach zo dňa 1. augusta 19870 týmto znova potvrdzujem a ponechávam v platnosti.

Sláva Isusu Christu!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

Potvrdzujem svojim podpisom, že som túto listinu prečítal, s jej obsahom súhlasím a som si vedomý svojej spoluzodpovednosti za majetok a inventár Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach.

Dňa 20.5.1983

.....
vlastnoručný podpis
Ján Hruška

Zápisnica

spísaná dňa 21. mája 1983 v Čičaroviciach pri otvorení gr. kat. chrámu v Čičaroviciach.

Prítomní: Správca gr. kat. far. v Kráľovciach Andrej Timkovič, Ján Hruška gr. kat. kurátor v Čičaroviciach a Ján Koleman gr. kat. veriaci v Čičaroviciach.

Dňa 20. mája 1983 o 14.10 hod. Vdp. K. Becker, rím. kat. farár z Kecerovec doniesol na gr. kat. far. úrad v Kráľov-ciach kľúče od gr. kat. chrámu v Čičaroviciach a odovzdal ich (dva rovnaké kusy „Fab" kľúčov) Andrejovi Timkovičovi, gr. kat. spr. far. v Kráľovciach.

Týmito kľúčmi sme dňa 21. mája 1983 otvorili hlavný vchod do chrámu v Čičaroviciach za účelom kontroly inventáru v tomto gr. kat. chráme, lebo 23. apr. 1983 rím. kat. veriaci nedovolili po rím. kat. omši s ... (ktorú slúžil Vdp. Becker s povolením gr. kat. spr. A. Timkoviča) po jeho odchode (Vdp. Beckera) uzamknúť gr. kat. chrám. Najskôr vylomili pôvodný zámok na hl. vchode do chrámu a vložili dvere novým zámkom, s ktorého 2 kusy „Fab" kľúčov doniesol Vdp. Becker ako je to už vyššie uvedené.

Kompletnú kontrolu inventáru sme previesť nemohli, nakoľko rím. kat. veriaci všetky plachty, obrusy a prestieradla okrem tých, ktoré už boli na oltároch uzamkli v skrini pod kľúčom a kľúč si ponechali.

Konštatovali sme, že do „Fab" zámku vedľajšieho vchodu do chrámu Božieho cez (sakristia) rím. kat. veriaci zatĺkli drievka z oboch strán, aby sa dvere nedali odomknúť.

Ďalej sme konštatovali, že rím. kat. veriaci v Čičaroviciach odkázali (ako súhlasiaci uviazovali kravy v svojich chlievoch) na visiaci zámok uzamkli bránu

/.

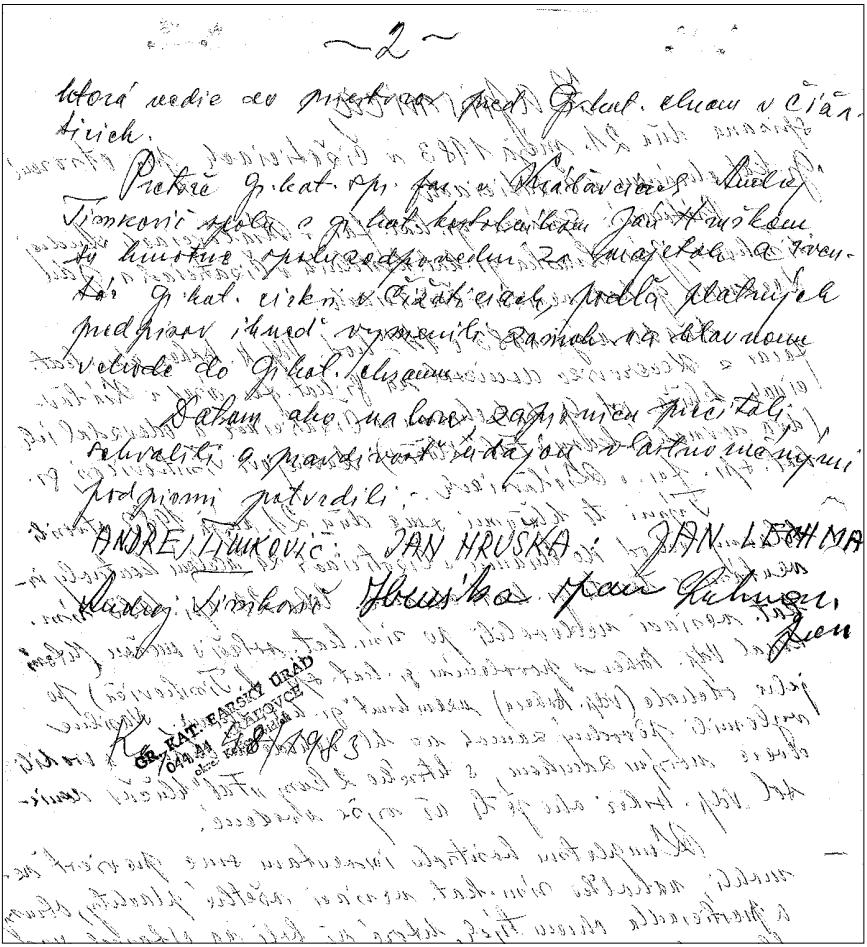

Rímskokatolícky farár o. Bernard Bober (neskôr sa stal pomocným košickým biskupom) vrátil kľúče od gréckokatolíckej cerkvi v Čižaticiach jej vlastníkovi – gréckokatolíkom v osobe o. Andreja Timkoviča 20. mája 1983. Táto zápisnica je napísaná vlastnou rukou o. Andreja Timkoviča v cerkvi v Čižaticiach pri kontrole inventára 21. mája 1983. Do toho času – skoro mesiac boli gréckokatolíci bez svojej cerkvi (od 23. apríla do 20. mája 1983). Rímskokatolíci, za ktorých bol zodpovedný o. B. Bober však svojvoľne uzamkli všetky gréckokatolícke oltárne plachty v skrini a kľúče od skrine neodovzdali. Okrem toho FAB zámok od bočných dverí od sakristie zatlkli drievkami z oboch strán, aby sa nedali odomknúť a vstupnú bránu do areálu uzamkli reťazou na kravy, aby tam nemohol o. Timkovič parkovať svoje auto.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okr. Košice - vidiek

Čj.: 48/1983 Kráľovce dňa 24.5.1983

Expres doporučene. Kráľovce pod.č. R 167 zo dňa 25.5.1983

Vážený pán
Jozef A d a m e c
podpredseda ONV - Košice vidiek

Nám. Maratónu mieru č.1
Košice
040 01

Vec
Oznámenie o plnení opatrení uložených úradným záznamom ONV Košice - vidiek, zo dňa 18.5.1983

Spr. Gr. kat. farského úradu v Kráľovciach - Andrej Timkovič týmto oznamuje:

ad II.1, Vdp. Bober dňa 20.5.1983 o 14^{10} osobne doniesol na Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach dva kusy rovnakých FAB kľúčov od zámku hl. vchodu Gr. kat. chrámu v Čižaticiach, ktorý dňa 23. apr. 1983 jeho rím. kat. veriaci /po jeho bohoslužbe so sobášom/ násilne vylomili a dvere osadili svojim novým zámkom. Z tohto vdp. Bober priniesol ako je uvedené vyššie, dva rovnaké FAB kľúče a odovzdal ich A. Timkovičáví ako správcovi Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Toho istého dňa sme sa dohodli, že sa opäť stretneme v utorok 24.5.1983 a dohodneme sa na ďalšom postupe.

Dňa 21.5.1983 v prítomnosti dvoch svedkov a to Jána Hrušku, gr. kat. kostolníka a Jána Lechmana, gr. kat. veriaceho, som otvoril Gr. kat. chrám v Čižaticiach za účelom kontroly inventáru.

Kompletnú inventúru sme previesť nemohli nakoľko rím. kat. veriaci všetky plachty, obrusy a prestieradlá okrem tých, ktoré boli na oltároch uzamkli v skrini pod korušom a kľúč si ponechali.

Konštatovali sme, že do FAB zámku vedľajšieho vchodu do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach /cez sakrestiu/ rím. kat. veriaci zatĺkli drievka z oboch strán, aby sa dvere nedali odomknúť.

Ďalej sme konštatovali, že rím. kat. veriaci v Čižaticiach reťazou /akou súkromníci uväzovali dobytok v svojich stajniach/ na visiaci zámok uzamkli bránu, ktorá vedie do priestorov pred Gr. kat. chrám v Čižaticiach.

Pretože gr. kat. správca farnosti v Kráľovciach-A. Timkovič spolu s gr. kat. kostolníkom J. Hruškom sú hmotne spoluzodpovední za majetok a inventár Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach, podľa platných predpisov ihneď vymenili zámok na hl. vchode do gr. kat. chrámu.

Dňa 24.5.1983 o 9^{15} prišiel vdp. Bober opäť na Gr. kat. far. úrad v Kráľovciach ako sme sa 20.5.83 dohodli. Informoval som ho o vyššie uvedených skutočnostiach. Sľúbil, že všetko toto obmedzovanie vlastníckeho práva odstráni, pošle ľudí, ktorí vložku /FAB/ s drievkami vyvŕtajú a ja nasadím svoju novú vložku, taktiež

./.

-2-

odstránia reťaz a visiaci zámok z brány, tiež dajú kľúč od skrine pod korušom.

Upozornil som ho, na skutočnosť, že jeho veriaci p. J.Sekeľ z Čižatíc v rozpore so zákonom prevzal preplatok za el. prúd Gr. kat. chrámu v Čižaticiach za posledné obd., ako aj zberné faktúry a tým mi znemožnil tieto zaúčtovať do pokladničného denníka. Žiadal som ho aby aj v tomto smere zjednal nápravu.

Nechal som mu prečítať prípis Gr. kat bisk. úradu v Prešove pod čj. 451/83, ktorý pojednáva o zásadách schválených Rím. kat. bisk. úradom v Košiciach a Gr. kat. bisk. úradom v Prešove, ktoré stanovujú presný postup pri uzavieraní dohôd o spoločnom užívaní cirkevných objektov. Gr. kat. bisk. úrad v Prešove v tomto prípise výslovne zdôrazňuje, že pokiaľ nebude predom uzavretá platná dohoda, nie je možné spoločne užívať žiadny cirkevný objekt. S vdp. Boberom sme sa dohodli, že sa budeme v ďalšom riadiť pokynmi, ktoré sú v tomto prípise a ktoré boli schválené aj oboma bisk. úradmi.

Vdp. Bober ma informoval,že už pred dvoma týždňami postúpil svoju žiadosť o spoločné užívanie Gr. kat. chrámu v Čižaticiach svojmu biskupskému úradu.

Vdp. Bobera som požiadal, aby považoval, prípadne sa poradil so svojimi nadriadenými a predložil mi písomne svoj návrh na spoluužívanie, aby sme sa pripravili, ak nás poverie biskupské úrady uzavrieť platnú dohodu o spoločnom užívaní Gr. kat. chrámu v Čižaticiach. Vdp. Bober so všetkým súhlasil!

Týmto je vyriešený aj odstavec I.2, I.3. vyššie spomínaného úradného záznamu ONV Košice - vidiek.

K bodu I.1. úradného záznamu ONV Košice - vidiek oznamujem: Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach dňa 1. aug. 1970 ustne ustanovil do funkcie kostolníka Gr. kat. chrámu v Čižaticiach pána Jána Hrušku a to na základe rozhodnutia Gr. kat. cirkevnej obce v Čižaticiach, ktorá ho do tejto funkcie zvolila.

J. Hruška toho istého dňa podpísal aj inventárny zoznam kostolných a bohoslužobných potrieb a tým prevzal hmotnú spoluzodpovednosť za tieto veci. Svoje povinnosti kostolníka plní príkladne. Dňa 20.5.83 Ján Hruška svojim podpisom opäť potvrdil svoju hmotnú spoluzodpovednosť za majetok a inventár Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach.

K bodu I.4. oznamujem: Už dňa 25. apríla 1983 /po násilnom vlámaní sa rím. katolíkov do nášho chrámu/ na pokyn okresného dekana arc. dek. V. Skorodenského, som navštívil gr. kat. veriacich v Čižaticiach a vyzval som ich, aby zachovali pokoj a rozvahu. Povedal som im,že všetké problémy sa spravodlivo doriešia. Výraz v úrednom zázname, cit.:" ... s cieľom vyľúčenia ďalších nesvárov v obci.", sa nevzťahuje na gr. katolíkov, ale rím. katolíkov, lebo nie gr. kat. , ale rím. katolíci sa vlámali do cudzieho majetku a tiež predtým vyvoláveli nesváry.

Dňa 22.5.1983 v nedeľu po bohoslužbe opätovne som vyzval gr, kat. veriacich k pokoju.

Týmto som splnil všetky doporučenie, ktoré mi boli uložené úradným záznamom ONV Košice vidiek zo dňa 18.5.1983.

Zostávam s pozdravom

Spoločne za svätovladimírsky

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Andrej Timkovič

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:52/1983 Kráľovce dňa 29.5.1983

Expres doporučene. Kráľovce R.č. 197 zo dňa 30.5.83

Vážený pán
Jozef A d a m e c
podpredseda ONV - Košice vidiek

Nám. Mieru č.1
Košice
040 01

Vec
Oznámenie o plnení opatrení uložených úradným záznamom ONV Košice - vidiek zo dňa 18. 5.1983

Správca Gr. kat. farského úradu v Kráľovciach - A. Timkovič, Vám týmto oznamuje, že napriek usmerneniam, ktoré ste dňa 27.5.1983 v jeho prítomnosti ústne dal vdp. Boberovi /rím. kat. farárovi/ a jeho veriacim p. Korečkovi a p. I.Lechmanovi a napriek opatreniam, ktoré ste odporúčali splniť úradným záznamom ONV Košice - vidiek zo dňa 18ž. 5.83 a to v odstavci II.2., k žiadnej náprave nedochádza.

Naopak, dňa 28.5.1983, v sobotu po sobáši v Gr. kat. chráme v Čižaticiach, rím. kat. veriaci Štefan Hudák, bytom Čižatice, násilne zobral kľúče od nášho gr. kat. kostolníka - Jána Hrušku, a to v okamihu, keď tento zamykal gr. kat. chrám. Vo večerných hodinách priniesol p. Hruškovi na jeho byt iný FAB kľúč, ktorým sa nedá gr. kat. chrám otvoriť a povedal: "Keby niečo, kľúč od chrámu Božieho mám ja."

Je to už tretí tresný čin násilného zmocnenia sa kľúčov od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach rím. kat. veriacimi!

Prvýkrát - dňa 31. marca 1983 p. Korečko - rím. kat.veriaci obce Čižatice s hrozbou bezprostredného násilia zobral J. Hruškovi - gr. kat. kostolníkovi kľúče od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach. O% tom som Vám podal správu v prípise pod čj. 30/83 z 24. apríla 83, ako aj v jeho prílohách.

Po druhykrát: V tom istom prípise som Vás informoval o tom, že rím. kat. veriaci dňa 23. apríla 1983 vylomili zámok na hl. vchode do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach a osadili dvere svojim novým zámkom.

Opatreniami v úradnom zázname ONV Košice - vidiek zo dňa 18.5.1983 v odst. II.1. bolo doporučené vdp. Boberovi, aby mi odovzdal kľúče od nového zámku do gr. kat. chrámu. Čo aj urobil dňa 20.5.1983. Napriek tomu rím. kat. veriaci, konkrétne Štefan Hudák z Čižatíc sa dňa 28.5.1983, ako som už vyššie uviedol, znova násilne zmocnil kľúčov.

Ľudia z Čižatíc hovoria, že p. Š. Hudák je najlepším priateľom rím. kat. farára vdp. Bobera a vdp. Bober k nemu často chodieva na "hostinky".

./.

-2-

Do dnešného dňa neboli odstránené drevené triesky, ktoré rím. kat. veriaci dňa 23. apríla 1983 napchali do FAB zámku na vedľajšom vchode do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Tiež neodovzdali kľúč od skrine pod kobrušom, v ktorej sú cirkevné veci, aby sa mohla dokončiť inventúra.

Neboli vrátené zberné faktúry a peniaze - preplatok za el. prúd Gr. kat. chrámu v Čižaticiach, ktoré protizákonne prevzal rím. kat. veriaci p. Juraj Sekeľ z Čižatíc. /Čím mi menovaný ~~brzdí~~ znemožnil výkon účtovnej evidencie./

Naďalej trvá terorizovanie spoluobčanov zo strany rím. kat. veriacich. Konkrétne p. Nosaľa a p. Nosaľovej z Čižatíc - evanjelických veriacich, ktorí mi dovolili, aby som parkoval svoje osobné auto v ich dvore - v susedstve gr. kat. chrámu počas gr. kat. bohoslužieb.

Touto cestou Vás prosím o nápravu, aby sa neopakovalo násilné sa zmocňovanie kľúčov od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach zo strany rím. kat. veriacich, aby do FAB zámkov nezatĺkali drevené triesky a aby neporušovali socialistické spolužitie a socialistickú zákonnosť v obci Čižatice.
Zostávam s pozdravom.

Spoločne za mier!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD - KRÁĽOVCE

Andrej Timkovič

spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

Na vedomie:

1/ Gr. kat. biskupský úrad v Prešove
2/ Gr. kat. dekanský úrad v Košiciach

Rímskokatolíci sa opäť (už tretíkrát) 27. mája 1983 protizákonne trestuhodným spôsobom zmocnili kľúčov od gréckokatolíckej cerkvi v Čižaticiach.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:56/1983 Kráľovce dňa 5.6.1983

Doporučene

Vážený pán
Jozef Ademec
podpredseda ONV - Košice vidiek

Nám. Maratóna mieru č. 1
KOŠICE
040 01

Vec
Opätovné porušenie občianskoprávnych vzťahov zo strany rím. kat. veriacich obce Čižatice.

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach Vám dňa 29.5.83 pod svojim čj.:52/83 dpporučeným listom oznámil, že dňa 28.5.1983 občan Štefan Hudák - rím. kat. veriaci z Čižatíc, s hrozbou bezprostredného násilia zobral j. Hruškovi, gr. kat. kostolníkovi kľúče od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Podľa platných predpisov som bol nútený vložku do FAB zámku vymeniť, aby do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach nemala prístup nepovolená osoba.

Na sviatok Najsvätejšej Eucharistie /dňa 2.6.1983/ som slúžil sv. Sl. Božiu v Gr. kat. chráme v Čižaticiach. Na prvý piatok, dňa 3.6.1983 som sa už do chrámu Božieho nemohol dostať, lebo pravdepodobne Štefan Hudák alebo p. Korečko, obaja z Čižatíc, napchali drevené trieskv do FAB zámku. Predtým sa už dvakrát násilne zmocnili kľúčov od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach, čo som Vám vždy okamžite písomne oznámil.

V zmysle úradného záznamu ONV Košice - vidiek zo dňa 18.5.83 odst. II.2. som telefonickym požiadal vdp. Bobere - rím. kat. farára z Kecerovíec, aby zariadil odstránenie trieskov z FAB zámku nášho chrámu, tak aby som tam v nedeľu /5.6.83/ mohol slúžiť sv. Sl. Božiu. Povedal, že "dobre".

V nedeľu, dňa 5.6.83 som sa pred ôsmou hodinou dostavil do Čižatíc, aby som tam vykonal nedeľné bohoslužby pre veriacich obce Čižatice. Do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach som sa nemohol dostať, lebo trieskv z FAB zámku neboli odstránené. Pretože vdp. Bober svoj sľub nedodržal, som nútený opäť sa obrátiť na Vás. Upokojil som gr. kat. veriacich, aby trpezlivo vyčkali, kým národný výbor zariadi nápravu.

V zhľadom k tomu, že trieskv z FAB zámku z vedľ. vchodu do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach, ktoré tam tiež napchali rím. kat. veriaci a to dňa 23.Apr. 83, ešte do dnes neboli odstránené /e mali byť odstránené podľa úradného záznamu ONV KE-vidiek do 20.5.83/, v zmysle platných predpisov požiadame Kovoslužbu n.p. Košice, aby zámky vymenile na náklady vinníkov.

Rím. kat. veriaci v Čižaticiach verejne hovoria po dedine, že ONV im nič neurobí a že oni môžu s gr. kat. chrámom nakladať ako sa im páči.

Touto cestou Vás prosím o zariadenie nápravy.
Zostávam s pozdravom.

Spoločne za mier!

Keďže gréckokatolíci FAB zámok na svojej cerkvi vyvŕtali a nahradili novým, rímskokatolíci im ho zatĺkli drevenými trieskami, aby sa títo nemohli modliť vo svojej vlastnej cerkvi «… ONV im nič neurobí…» – je tu náznak o tom, že na ONV mali latiníci protekciu. Ako vidno, celý boj sa koncentruje okolo gréckokatolíckej cerkvi, ktorú si chceli rímskokatolíci privlastniť a potom polatinčiť celé Čižatice (lebo gréckokatolíci by tam už nemohli mať nijaké gréckokatolícke bohoslužby a časom by podobne ako aj inde, zanikli – splynuli s latiníkmi).

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj:63/1983 Kráľovce 20.6.1983

Najdôst.
Gr. kat. biskupský úrad

P R E Š O V

Vec
Porušenie platných zákonných predpisov o finančnom hospodárení v Gr. kat. filiálnej obci Čižatice.

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach Vás žiada, aby ste cestou ONV KE - vidiek zariadili nápravu vo finančnom hospodárení v Gr. kat. filiálnej obci v Čižaticiach.

V zmysle obežníka Gr. kat. biskupského úradu v Prešove pod čj. 314/82 zo dňa 22.3.82 správca Gr. kat. farnosti v Kráľovciach - A. Timkovič, chcel previesť kontrólu príjmov , výdavkov a hotovosti filiálnej obce Čižatice a tiež v zmysle platných predpisov prevziať celé cirk. hospodárenie tejto obce.

Na tvári miesta sa dozvedel, že pokladňu Gr. kat. cirk. obce v Čižaticiach majú už od 1. mája 1979 neoprávnene v rukách rím. kat. veriaci p. Korečko a p. Sekeľ, obaja z Čižatíc. Táto skutočnosť bola pred ním do tohto dňa utajovaná. Pán Korečko a p. Sekeľ prehlásili správcovi Gr. kat. farnosti v Kráľovciach, že mu pokladňu neukážu, ani doklady príjmov a výdavkov nepredložia. Spr. farnosti v Kráľovciach požiadal vdp. Bobera - rím. kat. farára v Kecerovciach, aby zariadil nápravu. Do dnešného dňa k náprave nedošlo, ba naopak v apríli 1983 p. Sékeľ a p. Korečko protizákonne prevzali faktúry a preplatok za el. prúd Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Týmto znemožnili a znemožňujú vyhotovenie štvrťročného účtovného výkazu o hospodárení farností a úmyselne porušujú cirkevnoštátnu finančnú disciplínu.

Opätovne Vás žiadam, aby ste cestou ONV KE - vidiek zariadili nápravu, lebo farské úrady nie sú oprávnené jednať v majetko-právnych záležitostiach.

Sláva Isusu Christu! V Kristu oddaný:

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD - KRÁĽOVCE

Andrej Timkovič
spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek
Čj:63/1983 Kráľovce 20.6.1983

Najdôst.
Gr. kat, biskupský úrad

P R E Š O V

Vec
Obmedzovanie vlastníckého práva a trestné činy páchané rím. kat. veriacimi v Čižaticiach.

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach Vás žiada, aby ste podali oznámenie ONV KE - vidiek o tresných činoch páchaných rím. kat. veriacimi v Čižaticiach a o obmedzovaní vlastníckého práva gr.kat. veriacich.

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach svojim prípisom pod čj. 99/1982 zo dňa 29.dec.1982, ktorý bol adresovaný vdp. Boberovi, rím. kat. farárovi v Kecerovciach na str.2 v posl. odst. upozornil vdp. Bobera, že: citujem :"Bez súhlasu správcu Gr. kat. farského úradu v Kráľovciach sa do chrámu v Čižaticiach nesmie prinášať, odnášať a vymieňať žiadný inventár."

1/ Napriek tomu pred "Krestupoklonnou" nedeľou zmizol nástenný kríž zo sakrestie Gr. kat. chrámu v Čižaticiach, ktorý sa vykladal k uctievaniu. Kríž, už poškodený bol znovu vrátený do chrámu a to v noci z utorka na stredu /z 15.na16. marec 1983/. Tresný čin odcudzenie spáchal p. Korečko. Pán Korečko si nechel tajne vyhotoviť FAB kľúč od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach, pomocou čoho aj odcudzenie previedol.

2/ Ďalší tresný čin bol spáchaný dňa 31.marca 1983, keď p.Korečko a p. ~~Dulinová~~, obaja rím. kat. veriaci z Čižatíc sa s krikom osopili na gr. kat. kostolníka J. Hrušku a s vyhrážkami bezprostredného násilia a ublíženia na zdraví mu násilne zobrali kľúče od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

3/ Dňa 23.apríla 1983 rím. kat. veriaci z Čižatíc po rím. kat. sobáši s Omšou /na kt. mal povolenie vdp. Bober-rím.kat.farár z Kecerovíc/ nedovolili správcovi Gr. kat. farnosti v Kráľovciach uzamknúť Gr. kat. chrám v Čižaticiach. Rím. kat. veriaci násilne vylomili zámok na hl. vchode do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach a osadili dvere svojim novým FAB zámkom. V dôsledku toho gr.kat.veriaci obce Čižatice nemali bohoslužby až do 22.mája 1983. Vinníkov, ktorí spáchali tento tresný čin pozná vdp. Bober, lebo od nich doniesol na príkaz ONV KE - vidiek kľúče, ktoré odovzdal na Gr. kat. farskom úrade v Kráľovciach a to dňa 20.mája 1983.

4/ Ďalší tresný čin spáchali dňa 28.5.83 p. Dulinová a pštefan Hudák, obaja z Čižatíc. Po gr. kat. sobáši v Gr. kat. chráme v Čižaticiach pani Dulinová uchopila J. Hrušku-gr. kat. kostolníka pod krk a to v okamihu, keď tento chcel zamknúť gr. kat. chrám a Š. Hudák mu násilne vytrhol kľúče z rúk.

5/ Po opätovnej výmene zámku na hl. vchode do chrámu v zmysle platných predpisov pravdepodobne Š.Hudák a p.Korečko v noci z 2.na 3.6.83 napchali do FAB zámku Gr. kat. chrámu v Čižaticiach opäť drevené triesky. Tým opäť znemožnili vykonávenie gr.kat.bohoslužieb v Gr. kat.chráme v Čižaticiach. Tento stav trvá po dnešný deň. Ak sa

./.

-2-

vymenie zámky na chráme Božom, okamžite v noci rím. kat. veriaci nepchajú triesky do FAB zámkov.

Tresné činy sa množia ako "huby po daždi" a obmedzovanie vlastníského práva neprestáva.

Je potrebné, aby Ndôst. Gr. kat. biskupský úrad v Prešove požiadal ONV KE - vidiek o nápravu v zmysle platných zákonov, lebo farské úrady nie sú oprávnené jednať v majetko-právnych záležitostiach.

Sláva Isusu Christu! V Kristu Vám oddaný:

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Andrej Timkovič

spr. Gr. kat. farnost
v Kráľovciach

Obmedzovať vlastníka v jeho vlastníckych právach, krádeže cirkevného inventára, násilné odoberanie kľúčov od cudzieho majetku…, to všetko sú trestné činy, tj. činy hodné trestu podľa morálky Cirkvi i štátu…, a predsa sa netrestalo.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:67/1983 Kráľovce 28.6.1983

Doporučene č. 49/1983 Kráľovce 28.6.83

Poštový úrad
K e c e r o v c e
k rukám p. Kohutovej

Vec
Potvrdenie o príjme zberných faktúr za el. prúd č.8637 a č.8638.

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach týmto potvrdzuje príjem doporučenej zásielky pod č.108 Kecerovce zo dňa 27.6.83, v ktorej boli dve zberné faktúry za elektrinu Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach č. 8637 a č.8638.

K zásielke nebolo priložené potvrdenie o poukázaní preplatku 706,50 Kčs na BÚ adresáte - Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach č.1147--549. Pokiaľ potvrdenie potrebujete pre Vašu potrebu, SŠS MP Jurník II. KOŠICE nám oznámi pripísanie preplatku 706,50 Kčs na BÚ Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach.

Pokiaľ ste poštovú poukážku, ktorú sme Vám zaslali pod. č. 47/1983 zo dňa 24.5.83, stratili, v prílohe Vám zasielame náhradnú.

Opätovne Vás žiadame, aby ste preplatok 706,50 Kčs za elektrinu Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach doručili a d r e s á t o v i na jeho bežný účet.

Zostávame s pozdravom.
Sláva Isusu Christu!

Prílohy: 1 - poštová poukážka na BÚ

spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Pod tlakom platných zákonov pre doručovanie poštových zásielok latiníci museli odovzdať gréckokatolíkom zberné faktúry, ale peniaze, tj. preplatok za elektrický prúd odovzdať nechceli. PS. – neskôr však aj to museli urobiť.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek
Čj.:68/1983 Kráľovce 29.6.1983

Najdôst.
Gr. kat. biskupský úrad

P R E Š O V

Vec
Opätovné hrubé porušenie občiansko-právnych vzťahov v obci Čižatice zo strany rím. kat. veriacich. /Zabránenie vstupu do gr. kat. chrámu/

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach Vám oznamuje, že dňa 24. júna 1983 bola požiadaná Kovoslužba v Košiciach, aby otvorila Gr. kat. chrám v Čižaticiach, nakoľko rím. kat. veriaci zatĺkli FAB zámky chrámu drevom. Po dvojhodinovej práci pracovník kovoslužby otvoril gr. kat. chrám a vymenil vložky, lebo staré boli nepoužiteľné.

V nedeľu dňa 26. Júna 83 bola v Čižaticiach gr. kat. sv. Sl. Božia ráno v 8[00] hod. Po sv. Sl. Božej gr. kat. správca farnosti oznámil veriacim, že v stredu je sviatok Petra a Pavla a že sv. Sl. Božia v Čižaticiach bude večer o 20[00] hod. a že pri tejto príležitosti bude aj prvopiatková spoveď.

V stredu dňa 29.júna 83, na sviatok Petra a Pavla o 19[30] hod. dostavil sa gr. kat. správca farnosti do Čižatíc, že bude spovedať. Pred Gr. kat. chrámom v Čižaticiach čakali veriaci na spoveď. Rím. kat. veriaci však gr. kat. správcovi farnosti z a b r á n i l i vstúpiť do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach. Gr. kat. spr. farnosti v Kráľovciach dal pokyn gr. kat. veriacim, aby sa pokojne rozišli domov. Rím. kat. veriaci však naďalej zostali pred gr. kat. chrámom.

Je to ďalší tresný čin zo strany rím. kat. veriacich obce Čižatice, hrubé zasahovanie do vlastníckeho práva a hrubé porušenie občiansko-právnych vzťahov v obci Čižatice.

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach Vás oboznámil s porušovením platných zákonných predpisov o finančnom hospodárení v Gr. kat. filiálnej obci v Čižaticiach pod našim čj. 62/83 zo dňa 20.6.83 a tiež s obmedzovaním vlastníckeho práva a tresnými činmi páchanými rím. kat. veriacimi v Čižaticiach pod našim čj. 63/83 zo dňa 20.6.83

Touto cestou Vás prosíme, aby ste o tom podali oznámenie na ONV KE - vidiek a požiadali o nápravu v zmysle platných zákonov.

Sláva Isusu Christu! V kráľovskom meste Vám oddaný:

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

PS: Prosíme láskavo opraviť v našom prípise pod č. 63/83 z 20.6.83 v 4. odstavci pod srabskou dvojkou - škrtnúť "p. Dulinová" a napísať "p. Milanová". Ďakujeme.

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE okres Košice - vidiek

Rímskokatolíci fyzicky zabránili a nedovolili, aby sa gréckokatolíci mohli spovedať a zúčastniť svojich bohoslužieb na prikázaný sviatok Petra a Pavla vo svojej vlastnej gréckokatolíckej cerkvi 29. júna roku 1983.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:69/1983 Kráľovce 29.6.1983

Doporučene

ONV Košice - vidiek
odbor kultúry

Nám. mestóne mieru č.1
K O Š I C E
040 01

Vec
Opätovné hrubé porušenie občiansko-právnych vzťahov v obci Čižatice zo strany rím. kat. veriacich. /Zabránenie vstupu do gr. kat. chrámu!/

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach Vám oznamuje, že dňa 24. júna 1983 bola požiadaná Kovoslužba v Košiciach, aby otvorila Gr. kat. chrám v Čižaticiach, nakoľko rím. kat. veriaci opätovne zatĺkli FAB zámky chrámu drevom. Po dvojhodinovej práci pracovník kovoslužby otvoril gr. kat. chrám a vymenil vložky, lebo staré boli nepoužiteľné.

V nedeľu dňa 26.júna 83 bola v Čižaticiach gr. kat. sv. Sl. Božia ráno v 8^{00}hod. Po sv. Sl. Božej gr. kat. správca farnosti oznámil veriacim, že v stredu je sviatok Petra a Pavla a že sv. Sl. Božia v Čižaticiach bude večer o 20^{00}hod. a že pri tejto príležitosti bude aj prvopiatková spoveď.

V stredu dňa 29. júna 83, na sviatok Petra a Pavla o 19^{30}hod. dostavil sa gr. kat. správca farnosti do Čižatíc, že bude spovedať. Rím. kat. Pred Gr.kat.chrámom v Čižaticiach čakali veriaci na spoveď. Rím.kat. veriaci však gr. kat. správcovi farnosti Z e b r á n i l i vstúpiť do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach. Gr. kat. spr. farnosti v Kráľovciach dal pokyn gr. kat. veriacim, aby sa pokojne rozišli domov. Rím. kat. veriaci však naďalej zostali pred gr. kat. chrámom. Viď mena viníkov na 3 str.

Je to ďalší trestný čin zo strany rím. kat. veriacich obce Čižatice, hrubé zasahovanie do vlastníckého práva a hrubé porušenie občiansko-právnych vzťahov v obci Čižatice.

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach svojím prípisom pod čj. 99/1982 zo dňa 29.dec.1982, ktorý bol adresovaný vdp. Boberovi, rím. kat. farárovi v Kecerovciach na str.2 v posl. odst. upozornil vdp. Bobera, že: citujem:"Bez súhlasu správcu Gr. kat. farského úradu v Kráľovciach sa do chrámu v Čižaticiach nesmie prinášať, odnášať a vymieňať žiadny inventár."

1/ Napriek tomu pred "Krestupoklonnou" nedeľou zmizol nástenný kríž zo sakrestie Gr. kat. chrámu v Čižaticiach, ktorý sa vykladal k uctievaniu. Kríž, už poškodený bol znovu vrátený do chrámu a to v noci z utorka na stredu /z 15.na16.marec 1983/. Trestný čin odcudzenie spáchal p. Korečko. Pán Korečko si bez vedomia správcu Gr. kat. farnosti v Kráľovciach zadovážil FAB kľúč od chrámu v Čižaticiach, pomocou ktorého aj odcudzenie previedol.
./.

-2-

2/ Ďalší tresný čin bol spáchaný dňa 31.marca 1983, keď p. Korečko a p. Malinová, obaja rím. kat. veriaci z Čižatíc sa s krikom osopili na gr. kat. kostolníka J.Hrušku a s vyhrážkami bezprostredného násilia a ublíženia na zdraví mu násilne zobrali kľúče od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

3/ Dňa 23.apríla 1983 rím. kat. veriaci z Čižatíc po rím. kat. sobáši s Omšou /na ktorú mal povolenie vdp. Bober-rím. kat. farár z Kecerovíc/ nedovolili správcovi Gr. kat. farnosti v Kráľovciach uzamknúť Gr. kat. chrám v Čižaticiach. Rím. kat. veriaci násilne vylomili zámok na hl. vchode do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach a osadili dvere svojim novým FAB zámkom. V dôsledku toho gr. kat. veriaci obce Čižatice nemali bohoslužby až do 22.mája 1983. Vinníkov, ktorí spáchali tento tresný čin pozná vdp. Bober, lebo od nich doniesol na príkaz ONV KE - vidiek kľúče, ktoré odovzdal na Gr. kat. farskom úrade v Kráľovciach a to dňa 20. mája 1983.

4/ Ďalší tresný čin spácheli dňa 28.5.83 p. Dulinová a pán Štefan Hudák, obaja z Čižatíc. Po gr. kat. sobáši v Gr. kat chráme v Čižaticiach pani Dulinová uchopila J.Hrušku - gr. kat. kostolníka pod krk a to v okamihu, keď tento chcel zamknúť gr. kat. chrám a Š. Hudák mu násilne vytrhol kľúče z rúk.

5/ Po opätovnej výmene zámku na hl. vchode do chrámu v zmysle platných predpisov prevdepodobne Š.Hudák a p. Korečko v noci z 2. na 3.6.83 napchali do FAB zámku Gr. kat. chrámu v Čižaticiach opäť drevené triesky. Tým opäť znemožnili vykonávanie gr. kat. bohoslužieb v Gr. kat. chráme v Čižaticiach. Tento stav trvá až do 26. júna 1983. Ak sa vymenia zámky na z chráme Božom, okamžite v noci rím. kat. veriaci napchajú triesky do FAB zámkov.

Tresné činy sa množia ako "huby po daždi" a obmedzovanie vlastníckého práva neprestáva.

O všetkých tresných činoch som Vás vždy okamžite informoval doporučenými listami v zmysle nariadenia podpredsedu ONV KE - vidiek zo dňa 17. nov. 1981 na osobnú adresu súdr. podpredsedu.

Gr. kat. farský úrad Vás taktiež informoval o porušovaní platných zákonných predpisov o finančnom hospodárení v Gr. kat. filiálnej obci Čižatice. Kde od 1.mája 1979 rím. kat. veriaci p. Korečko a p. Sékeľ protizákonne hospodárili s pokladňou Gr. kat. cirkvi v Čižaticiach. Táto skutočnosť bola pred správcom farnosti v Kráľovciach utajovaná až do dňa, keď v zmysle obežníka Gr. kat. biskupského úradu v Prešove pod čj.314/82 zo dňa 22.3.82 správca Gr. kat. farnosti v Kráľovciach chcel previesť kontrolu príjmov a výdavkov a hotovosti filiálnej obce Čižatice a tiež v zmysle platných predpisov prevziať celé cirkevné hospodárenie tejto obce.

Pán Korečko a p. Sékeľ prehlásili správcovi Gr. kat. far. v Kráľovciach, že mu pokladňu neukážu, ani doklady príjmov a výdavkov nepredložia. Správca farnosti v Kráľovciach požiadal vdp. Bobera - rím. kat. farára z Kecerovíc, aby zariadil nápravu. Do dnešného dňa k náprave nedošlo, ba naopak v apríli 1983 p. Sékeľ a p. Korečko protizákonne prevzali faktúry a preplatok za el. prúd Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Týmto znemožnili a znemožňujú vyhotovenie štvrťročného účtovného výkazu o hospodárení farností a úmyselne porušujú cirkevno-štátnu finančnú disciplínu.

./.

-3-

V zmysle úradného záznamu ONV KE - vidiek zo dňa 18. mája 83 spísaného u súdruha podpredsedu ONV, v odstavci II.2. bolo uložené vdp. Boberovi - rím. kat. farárovi z Kecerovic, že má /citujem/:"Dôrazne usmerniť zástupcov veriacich, aby nevyvolávali ďalšie rozpory, trenice, aby sa zdržovali akýchkoľvek prejavov náboženskej neznášanlivosti a osočovania veriacich gréckokat. obradu. - Odporúčaný termín do 20.5.1983 " Tento bod úradného záznamu sa vôbec neplnil, ani sa dodnes neplní.

Opätovne Vás prosíme o nápravu podľa platných zákonov a predpisov. Zostávame s pozdravom.

Spoločne za mier!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Andrej Timkovič

spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

Mena vinukov (aktivistov), ktorí zabránili vstup do gr. kat. chrámu: p. Dlorečková, p. Séhelová, p. Hudaková, p. Dulinová a p. Milanová všetci z Čižatíc a to dňa 29.6.1983

Rímskokatolíci fyzicky nedovolili, aby sa gréckokatolíci mohli vyspovedať a zúčastniť bohoslužieb na prikázaný sviatok Petra a Pavla vo svojej cerkvi 29. júna roku 1983.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:71/1983 Kráľovce 3.7.1983

Doporučene

Najdôst.
Gr. kat. biskupský úrad
P R E Š O V

Vec
Oznámenie o ďalšom terorizovaní gréckokatolíkov zo strany rím. kat. veriacich obce Čižatice.

Gr. kat. farský úrad Vám oznámil, že dňa 29.6.1983 rím. kat. veriaci, menovite: p.Korečková, p.Sekeľová, p.Hudáková, p. Dulinová, p.Milenová, zabránili gr. kat. kňazovi vstúpiť do Gr. kat. chrámu v Čižaticiach, aby mohol pre gr. kat. veriacich vykonať bohoslužby na sviatok Petra a Pavla /o 20^{00}hodine/.

Po jeho odchode železom zatĺkli obidve FAB zámky na Gr. kat. chráme v Čižaticiach, pričom úplne zdeformovali vložky zámkov, takže dňa 3.7.1983 ráno o 8^{00}hod. sa dvere nedali odomknúť a teda v Gr. kat. chráme v Čižaticiach nemohli byť bohoslužby pre gr. kat. veriacich.

Sláva Ježišu Christu! V Kristu Vám oddaný:

Na vedomie:
ONV Košice - vidiek, odbor kultúry
Gr. kat. dekanský úrad, Košice

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

Vďaka tomu, že na sviatok Petra a Pavla, dňa 29. júna 1983 rímskokatolíci zatĺkli železom obe FAB zámky na gréckokatolíckej cerkvi v Čižaticiach, gréckokatolíci nemali bohoslužby ani v nedeľu 3. júla 1983. Ako vidieť už zatĺkali FAB zámky železnými pilinami, pretože sa niekedy gréckokatolíkom podarilo drevené zápalky zo zámkov vytiahnuť a svoj chrám odomknúť.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:75/1983 Kráľovce 20.7.1983

Doporučene

Najdôst.
Gr. kat. biskupský úrad

P R E Š O V

Vec
Oznámenie o ďalšom hrubom porušení občianskoprávnych vzťahov zo strany rím. kat. veriacich v obci Čižatice.

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach Vám týmto oznamuje, že v piatok, dňa 8.7.83 pracovník Kovoslužby z Košíc opäť vymenil FAB vložky na Gr. kat. chráme v Čižaticiach, pretože do pôvodných FAB vložiek rím. kat. veriaci /ako Vám už bolo oznámené pod čj.: 71/83/ zatĺkli železné predmety.

Pri odchode pracovníka kovoslužby rím. kat. veriaca Margita Dulinová /Čižatice č.d.11/ sa verejne vyhrážala pracovníkovi, že ak ešte raz príde otvárať zámky na chráme Božom, tak mu rozbije hlavu.

V nedeľu, dňa 10.7.1983 zámky boli neporušené a v Gr. kat. chráme v Čižaticiach boli gréckokatolícke bohoslužby. Avšak po ukončení bohoslužieb pred gr. kat. chrámom zastalo osobné auto, z ktorého p. Sekeľ s hnevom na plné hrdlo kričal, že ešte dnes zabije dvere /zámky/ gr. kat. chrámu, aby v ňom nemohli byť gr. kat. bohoslužby.

Svoju vyhrážku aj splnil, pretože na ďalšiu nedeľu tj. dňa 17.7.83. boli obidve FAB zámky na Gr. kat. chráme v Čižaticiach zatĺčené a zdeformované tak, že sa dvere vôbec nedali odomknúť. A naviac na vonkajšiu bránu /z cesty/ dal p. Sékeľ železnú trojmetrovú reťaz s visiacim zámkom, takže sa teraz vôbec nedá vôjsť ani do areálu Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Je to hrubé porušenie vlastníckeho práva, obmedzovanie osobnej slobody a poškodzovanie spoločenského vlastníctva.

Sláva Isusu Christu! V Kristu Vám oddaný:

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE-OVD

spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

Na vedomie:
ONV Košice - vidiek, Odbor kultúry

Doporučene
Kráľovce pošta R č 29
zo dňa 21.7.83

Rímskokatolíci sa vyhrážali pracovníkovi Kovoslužby z Košíc, ktorý úradne otváral-vymieňal zámky do gréckokatolíckej cerkvi, že mu «rozbijú hlavu, ak ešte raz príde». Rímskokatolíci následne opäť zatlkli FAB zámky na cerkvi a na hlavnú bránu znova dali mnohometrovú reťaz s visiacim zámkom (podobne, ako to urobili už v máji 1983), aby gréckokatolíci nemohli vstúpiť ani do areálu vlastnej cerkvi. Bohoslužby v nedeľu opäť neboli.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:79/1983

Doporučene!

Vdp.

Kráľovce dňa 18.8.1983

o. Bernard Bober
rím. kat. farár

ONV-KE vidiek odbor kultúry
dopor. p.č. R 46 Kráľovce 18.8.1983

Vdp. Bober Kecerovce
R p.č. 45/Kráľovce 18.8.1983

K e c e r o v c e

Prílohy: 3

Vec
Žiadosť o odstránenie visiaceho zámku z brán Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach Vás týmto žiada, aby ste v zmysle úradného záznamu ONV Košice - vidiek zo dňa 18.5.83 zariadili okamžité odstránenie päť metrovej reťaze s visiacim zámkom z brán, ktoré sú vstupom do areálu Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Túto reťaz s visiacim zámkom opäť umiestnili na bráne Vaši rím. kat. veriaci /p. Sekeľ/.

Požiadali ste o uzavretie platnej dohody o spoluužívaní Gr. kat. chrámu v Čižaticiach, ale prakticky ste ju odmietli uzavrieť, lebo ste nevyčkali na rozhodnutie biskupských úradov a robíte si majetkoprávny nárok na majetok gr. kat. cirkvi.

Svojvolne a protizákonne obmedzujete vlastnícke práva majiteľa objektu a znemožňujete vykonávanie gr. kat. bohoslužieb v Gr. kat. chráme v Čižaticiach.

S láve Isusu Christu!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

Na vedomie:
1/ ONV Košice - vidiek, Odbor kultúry
2/ Gr.kat. biskupský úrad v Košiciach
3/ Gr.kat. dekanský úrad v Košiciach

Žiadosť z 18. augusta 1983 adresovaná latinskému farárovi o. Bernardovi Boberovi, aby odstránil 5 metrov dlhú reťaz zo vstupnej brány do areálu gréckokatolíckej cerkvi v Čižaticiach…

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.: 90/1983 Kráľovce 3. 10. 1983

Doporučene

Najdôst.
Gr. kat. biskupský úrad
P R E Š O V

Vec
Násilné vlámenie sa do gr. kat. chrámu rím. kat. veriacimi v Čižeticiach /František Košč/ dňa 24. 9. 1983

Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach prípisom číslo 75/1983 zo dňa 20. 7. 1983 oznámil Nd. Gr. kat. biskupskému úradu v Prešove, že rím. kat. veriaci/Juraj Sekeľ so synom, Čižatice č.d. 12/ zatĺkli obidve FAB vložky v dverách tak, že sa dvere vôbec nedali otvoriť. Naviac reťazou a visiacim zámkom uzavreli brány, aby sa nedalo vstúpiť ani do areálu k gr. kat. chrámu.
/Oznámenie dostal na vedomie doporučeným listom aj ONV-KE vidiek-odbor kultúry/

Takýto stav trval do dňe 24. 9. 1983 i napriek tomu, že som dvakrát písomne žiadal Rím. kat. správcu farnosti Bobere, aby zjednal nápravu, aby sme mohli vstúpiť do nášho chrámu. /Čj.79/1983 zo dňe 18. 8. 1983 a čj.85/1983 zo dňa 10. 9. 1983/

V sobotu dňa 24. 9. 1983 Vdp. arcidekan Viktor Skorodenský mi volal, že jeho volal vedúci odboru kultúry ONV-KE vidiek Dr. Karep, aby som otvoril Gr. kat. chrám v Čižeticiach, lebo zomrel rím. kat. veriaci Juraj Dulina a nemôžu mu zvoniť.

Odvolal som sa na hore uvedenú skutočnosť, že od 10. 7. 1983 nemáme v Gr. kat. chráme v Čižeticiach bohoslužby, lebo sa nevieme do gr. kat. chrámu dostať. Avšak je požiadam Kovoslužbu v Košiciach, aby opäť gr. kat. chrám otvorili. V Kovoslužbe špeciálny pracovník, ktorý takéto zámky otvára /jeden pre celý kraj/ však už bol mimo pracoviska. V pondelok 26. 9. 1983 som opäť volal Kovoslužbu. Pracovník Kovoslužby mi povedal, že pride kostol otvoriť podľa poradia objednávok, ale iba za asistencie príslušníka VB, lebo si nenechá rozbiť hlavu.

Gr. kat. kostolník v Čižeticiach, Ján Hruška, dňa 29. 9. 1983 mi oznámil, že František Košč, rím. kat. veriaci z Čižatíc, vnuk zomrelého dňa 24. 9. 1983 rozpílil visiaci zámok na bráne, lebo bol zhrdzavetý a nedal sa kľúčikom otvoriť. Vrtačkou vyvŕtal FAB vložku na dverách do gr. kat. chrámu. Dal novú FAB vložku a jeden kľúčik od Gr. kat. chrámu dal Jánovi Hruškovi, gr. kat. kostolníkovi, aby zvonil za zomrelým. František Košč Hruškovi povedal, že má písomné povolenie od "tajomníka" - čo je nepravdepodobné aby ochrance zákona nariadil zákon porušovať - násilne vlamať sa do cudzieho majetku.

Po pohrebe došli rím. kat. veriaci za gr. kat. kostolníkom Hruškom a prosili od neho kľúč, že chcú prevetrať rím. kat. kostol. On im kľúč dal. Vetranie previedla Mária Milanová a Alžbeta Rošková. Kľúč však gr. kat. kostolníkovi už nevrátili. Takto rím. kat. veriaci sa opäť vlámali do gr. kat. chrámu.

Podotýkam, že dňa 8. júla 1983, keď nám Kovoslužba Košice otvorila Gr. kat. chrám v Čižeticiach, jeden kľúč som dal gr. kat. kostolníkovi Hruškovi aby mal u seba. Druhý kľúčik som dal gr. kat. veriacej vdove Márii Lechmanovejč. č. 10, aby mohla kostol otvoriť v prípade neprítomnosti kostolníka, ak by ženy chceli kostol upra-

- 2 -

tovať. Keďže v dobe od 10. 7. 1983 do 17. 7. 1983 rím. kat. veriaci /Juraj Sekeľ so synom, Čižatice č. d. 12/zatľkli zámky, viď náš horecitovaný prípis, nemohli sme kľúče použiť.

Čiže od 10. júla 1983 rím. kat. veriaci nám zabránili vykonávať gr. kat. bohoslužby po dnešnýdeň, v našom Gr. kat. chráme a údajne"tajomník" dal povolenie násilne vlámať sa do nášho Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Slava Isusu Christu! V Kristu vydaný Vám

Andrej Timkovič
gr.kat.spr.farnosti
044 44 Kráľovce

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Na vedomie:

ONV KE-vidiek,Odbor kultúry p.Dr Karap
Gr.kat.dekanský úrad Košice

R 21 Kráľovce 4.10.83

Oficiálny pracovník Kovoslužby sa bál ísť vykonať svoju profesionálnu prácu na žiadosť vlastníka cerkvi do Čižatíc, aby mu rímskokatolíci nerozbili hlavu… Žiadal si asistenciu polície…

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.92/1983

v Kráľovciach
dňa 8. 10. 1983

Doporučene! p.č. 15217 Košice 2 z 9.10.83

Vdp.
o. Bernard Bober
rím. kat. farár
KECEROVCE

Vec
Odpoveď na prípis Rím. kat. far. úradu čj.128/1983 zo dňa 28.9.1983

Pošte nám doručile Váš prípis dňa 3. 10. 1983.

1./ Náš prípis zo dňa 10. 9. 1983 čj. 85/1983 odst. 2 a ďalšie oznámil cestou Vás rím. kat. veriacim v Čižaticiach, že sme im ochotní vrátiť peniaze, ktoré oferovali na opravu gr. kat. chrámu, ako odpoveď asi trom ženám, ktoré dňa 28. 5. 1983 nahlas vyjadrili svoju žiadosť slovami:"Nech nám vráti peniaze, čo sme dali na opravu", iné rím. kat. ženy ticho prikyvovali.

a/ Rím. kat. veriaci do 1. okt. 1983 vrátenie peňazí nežiadali.

b/ Správca Gr. kat. chrámu v Čižaticiach Vdp. Vojtech Dudits roku 1978 pokladal za potrebné len vybieliť gr. kat. chrám z vnútra a z vonkajšej časti v hodnote asi 5.000.-Kčs

c/ ONV-KE vidiek Odbor kultúry čj. 4264/78 zo dňa 10. 8. 1978 udelil súhlas k vykoneniu týchto prác a to do výšky 5.000.-Kčs s zákazom organizovať podomové zbierky.

d/ Veriaci miesto obielenia vonkajšej časti kostola - bez vedomia správcu, svojpomocne dali na kostol brizolitovú omietku, natreli plech atď. Maľba z vnútra bola uhradená z vkladnej knižky, na ktorej bolo asi 7.000.- Kčs.

e/ Rím. kat. far. úrad v Kecerovciach nie je a nikdy nebol správcom Gr. kat. chrámu v Čižaticiach. Nik mu nepomkol úhradu za vykonané svojpomocné práce veriacich na gr. kat. chráme, ani ju u veriacich neobjednal - robili to svojvoľne, dobrovoľne a svojpomocne.

f/ V prílohe prípisu 128/1983 Vami predložené papiere nemajú ani charakter, ani zákonom predpísané náležitosti súdneho znaleckého posudku, ktoré nikto nemôže akceptovať. Je to zdrap popísaného papiera.

g/ Uvedený počet rím. kat. rodín v Čižaticiach je nepravdivý a úmyselne skreslený.

h/ Požiadavka Rím. kat. far. úradu v Kecerovciach na poukázanie 149.328.-Kčs na jeho BÚ nie je oprávnená.

ch/ Majetko-právne záležitosti diecézy spravuje biskupský úrad.

2./ Ohľadne spoluužívania Gr. kat. chrámu v Čižaticiach:

a/ Vdp. Štefan Šimko, gr. kat. spr. v Kráľovciach požiadal Nd. Rím. kat. bisk. Ordinariát v Košiciach prípisom zo dňa 26. 9. 1968 čj.71/1968 S o povolenie odbavovať gr. kat. bohoslužby v Rím. kat. kostole v Rozhanovciach raz mesačne. V zámenu za tých istých podmienok ponúkol, aby raz mesačne rím. kat. spr. v Kecerovciach odbavoval rím. kat. bohoslužby v Gr. kat. chráme v Čižaticiach."

b/ Spr. rím. kat. far. v Kecerovciach ihneď začal raz mesačne odbavovať rím. kat. bohoslužby v Čižaticiach, ale rím. kat. spr. far. v Koš. Olšanoch nedovolil Vdp. Št. Šimkovi odbavovať gr. kat. bohoslužby v Rím. kat. kostole v Rozhanovciach, kým Rím. kat. biskupský úrad v Košiciach nedá písomný súhlas.

c/ Rím. kat. biskupský úrad v Košiciach do dnešného dňa nedal písomný súhlas, aby v Rím. kat. kostole v Rozhanovciach mohli sa odbavovať gr. kat. bohoslužby v tom istom rozsahu a zo tých istých podmienok ako mali rím. kat. veriaci v Čižaticiach.

d/ Dňa 1. mája 1979 bola napísaná neplatná "dočasná dohoda" medzi mojim predchodcom a Vami. Táto dohoda bola v rozpore s cirkevno-štátnymi predpismi a v zmysle OZ §49 som od nej odstúpil.

e/ Z lásky k veriacim oboch obradov do som Vás poveril prípisom /Vašu osobu/ čj. 99/1982 vykonávať každú tretiu a štvrtú nedeľu mesačne a každý štvrtok, ak na tieto dni nepripadne gr. kat. sviatok, rím. kat. bohoslužby pre veriacich oboch obradov.

3./

a/ Navrhol som, aby rím. kat. kurátori boli aj mojimi kurátormi s podmienkou, že jeden z nich vždy bude na gr. kat. bohoslužbe, aby spoločne s gr. kat. kurátorom spočítali zvonček /oferu/ na gr. kat. chrám. Bohoslužby konajúci kňaz má darovanú čiastku zapísať do príjmového bločku a kurátori oboch obradov správnosť zápisu potvrdiť svojimi podpismi.

b/ Starí rím. kat. kurátori odmietli sa zúčastniť gr. kat. bohoslužieb. Vy ste pre upevnenie j e d n o t y nových, ochotných spolupracovať, kurátorov nemenovel.

c/ Starí rím. kat. kurátori, ktorí odmietli spoluprácu, bez vedomia gr. kat. správcu, po dobu asi troch rokov, svojvoľne hospodárili s peniazmi gr. kat. chrámu, tj. od 1. 5. 1979 a odmietli predložiť pokladničný denník a doklady o príjmoch a výdajoch pri kontrole gr. kat. správcovi. Týmto merili cirkevno-štátne predpisy o hospodárení s finančnými prostriedkami a merili aj štátny dozor nad cirkvami. Žiadal som Vás o pomoc - sľúbili ste - do dnes ste však nič nevykonal.

d/ Z Vášho prípisu je vidieť, že ste zabudol na obsah mojich prípisov čj. 6/83 zo dňa 17. 1. 1983, 15/83 zo dňa 9. 3. 1983 ktorými som Vás žiadal o pomoc a nastolenie pokoja. Nepokoj vyvolávali rím. kat. kurátori, lebo už v roku 1983 nehospodárili s novými peniazmi gr. kat. chrámu.

E/ Koncom februára 1983 v dobe rím. kat. bohoslužieb v Či-

- 3 -

Čižaticiach zmizol nástenný kríž so sakrestie. Na môj ústny a písomný zásah po dvoch týždňoch z utorka na stredu bol kríž poškodený, ale vrátený do sakrestie. Dospel som k názoru, že nepovolaná osoba má od gr. kat. chrámu kľúč, preto som na gr. kat. chráme vymenil zámky.

f/ Kľúče od nových zámkov som dal gr. kat. kostolníkovi Jánovi Hrušákovi. Tento je však zamestnaný a dochádza za práce domov autobusom o 16^{00} hod. Vy ste však začínali sv. omšu vo štvrtok o 16^{00} hod. Z lásky k Vám - nepožiadal som Vás, aby ste sa prispôsobili so začiatkom sv. omše nám a začínal ju o 16^{30} hod. /keď už bude gr. kat. kostolník doma/. Ale dal som kľúč od hlavného vchodu do gr. kat. chrámu aj rím. kat. veriacej p. Majorskej, aby ona včas otvorila, prípadne zatvorila gr. kat. chrám pre veriacich. Povedal som jej však, aby kľúč nikomu z rúk nedala

g/ V štvrtok dňa 31. marca 1983 p. Majorská Vám gr. kat. chrám otvorila a Vy ste začal sv. omšu. Keď došiel gr. kat. kostolník z práce a vystúpil z autobusu, rím. kat. kurátor František Korečko a p. Milanová sa na neho osopili a násilne žiadali kľúče od gr. kat. chrámu. Kostolník kľúče odmietol vydať. Rím. kat. kurátor s krikom "rozbijem ti pysky, ak nedáš kľúče", s hrozbou bezprostredného násilia si od neho kľúče vymohol.

h/ Nič mi neostalo, iba FAB vložky na kostolných dverách znova vymeniť. Korunou všetkého bolo vyhodenie "plášteníce" z nášho oltára.

ch/ O horeuvedených skutočnostiach v svojom prípise mlčíte a vôbec ich neoplekávate! Mohol som Vám preukázať viac bratskej lásky, ako som Vám preukázal? Vám nešlo a nejde o spoluužívanie ale o zmocnenie sa a osvojenie si, i nečestným spôsobom nášho gr. kat. chrámu. Bol som nutený zrušiť moje povolenie - udelené Vám prípisom 99/1982, vykonávať rím. kat. bohoslužby v našom chráme.

4./

a/ Dňa 27. 4. 1983 požiadali ste cestou Nd. Rím. kat. biskupského úradu v Košiciach o spoluužívanie gr. kat. chrámu v Čižaticiach. Pred svojim nadriadeným Osv. Ordinárom ThDr. Štefanom Onderkom ste však zamlčali v svojej žiadosti horeuvedené skutočnosti, preče som bol donútený zrušiť povolenie, ktoré som Vám udelil. Nie je pravdou ani to, že som zakázal rímskokatolíkom chodiť do Gr. kat. chrámu, ako to uvádzate v žiadosti o spoluužívanie.

b/ Nevyčkali ste kým sa biskupské úrady dohodnú o spoluužívaní, ale už v apríli ste násilne vymenili zámky na gr. kat. chráme a tak zmocnili se kľúčov a cudzieho majetku. Keď som došiel s Vami na miesto trestného činu tesne po jeho vykonaní, nevyvinuli ste úsilie vrátiť kľúče správcovi ale urobil ste tak až po zásahu ONV-KE vidiek. ONV-KE vidiek Vám nariadil nastoliť poriadok a usmerniť Vám zverených. Neurobil ste to. Vaši veriaci dvakrát násilne zobrali kľúče násilne od kostolníka, dvakrát násilne otvorili gr. kat. chrám. FAB vložky na dveroch chrámu zatĺkali drevom, potom železom. Kovoslužba z Košíc nám

«… Vám nešlo a nejde o spoluužívanie (rímskokatolíkov s gréckokatolíkmi), *ale o zmocnenie sa a osvojenie si, i nečestným spôsobom, nášho gréckokatolíckeho chrámu…» – týmito slovami je na tejto strane vyjadrená podstata imperialistickej politiky rímskokatolíckeho farára B. Bobera a celej latinskej Cirkvi.*

- 4 -

nestačile otvárať gr. kat. chrám. Vstup do areálu gr. kat. chrámu ste znemožnili päť metrov dlhou reťazou s visiacim zámkom, upevnenou na bránach. Vaši veriaci sa vyhrážali pracovníkovi Kovoslužby Košice, že mu rozbijú hlavu, ak ešte raz príde otvoriť gr. kat. chrám. Mne Vašiveriaci zabránili vstup do gr. kat. chrámu, aby som vykonával gr. kat. bohoslužby. Len čo boli zámky na chrámových dverách otvorené v zápätí ich rím. katolíci zatĺkli, aby sa už otvoriť nedali. Tieto skutočnosti v svojom prípise zamlčujete.

c/ Váš pripis čj. 128/1983 zo dňa 28. 9. 1983 je preplnený frázami - robíte sa svätým, ukrivdeným, nevinným, tak ako židovská vládnuca trieda v dobe Kristovej, ktorá Krista obliekla do rúcha "lotra" a medzi lotrov ho ukrižovala. Aj mňa obliekate do Vašich činov. Vyháňate nás z nášho ako vyhnal latinský biskup Viching učeníkov Cyrila a Metoda /gr. kat. kňazov/ z Veľkej Moravy.

d/ V prípise tvrdíte, že sme jedna cirkev so spoločným Svätým otcom, lenže to ste nespomenul nikdy ani slovkom pred svojimi veriacimi. Tak sa mi sťažovali moji veriaci. Chovate sa nadľudsky, neuznávate nás za ľudí, ani naše práva. Jednáte ako trieda, ktorej je všetko dovolené.

e/ Presvedčte svojich veriacich, aby žili a jednali ako žijú a jednajú gréckokatolíci. Nastoli sa pokoj a úcta človeka k človeku. Neviem či ste neschopný usmerniť svojich veriacich, alebo ich nechcete usmerniť.

f/ Nie je pravdivý výraz vo Vašom prípise citujem:"...ak medzi nami vládne nenávisť...". Z mojej strany k Vašej osobe, tobôž k rímskokatolíkom niet ani stopy nenávisti - iba láska. Láska k človeku, láska k spravodlivosti, láska k Bohu. Aj Boh je Láska a nespravodlivých, ktorí sa nechcú napraviť nevovedie do večnej radosti. Pokiaľ by "láska k spravodlivosti" bola pokladaná za "nenávisť" bolo by to pomýlenie pojmov.

g/ Píšete, že Vaše dvere na fare sú otvorené pre mňa aj pre gréckokatolíkov. Prekročil som ich štyri krát, vždy som žiadal, aby ste urobil kroky, aby bol nastolený pokoj. Pri sľuboch to zostalo. Vy ste prekročil môj prah jedenkrát, aj vtedy ste mi povedal, že náš chrám nebudem užívať ani ja, ani Vy. Plnenie predpovede je uvedene vyššie v odstavci 4.b/, nápravo je uvedená vyššie vodstavci 4.e/.

Záverom: stretnutie bratov je vždy osožné.
Ostávam v opravdivej bratskej láske velebiac Pána
Sláva Ježišu Christái

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE-OKRES

Andrej Timkovič
gr. kat. farár v Kráľovciach

Na vedomie:
Gr. kat. biskupský úrad Prešov
Rím. kat. biskupský úrad Košice R č.j. 15218 z 9.10.1983
Gr. kat. dek. úrad Košice
Rím. kat. dek. úrad Košice R 15218 z dňa 9.10.83
ONV-KE vidiek Odbor kultúry s. Dr. Kerep R 15220 zo dňa 9.10.83.

Výčitky latinskému farárovi Bernardovi Boberovi: «… Vyháňate nás (gréckokatolíkov) *z nášeho* (gréckokatolíckeho chrámu) *ako vyhnal latinský biskup Viching učeníkov Cyrila a Metoda (gr. kat. kňazov) z Veľkej Moravy… chováte sa nadľudsky, neuznávate nás za ľudí…».*

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:94/1983 Kráľovce dňa 12.10.1983

Vdp.
Bernard B o b e r
rím.kat.farár
K e c e r o v c e

Vec:
Žiadosť o odovzdanie všetkých kľúčov od gr.kat.chramu v Čižaticiach kostolníkovi Jánovi Hruškovi alebo gr.kat.správcovi.

Dňa 24.9.1983 p.František Košč rím.kat.veriaci bytom Čižatice čd 94,el.vrtačkou vyvŕtal FAB vložku vo dverách gr.kat.chramu.FAB vložku zatlkol,aby sa nedal zamok otvoriť rím. kat.kurátor Juraj Sekeľ so synom bytom Čižatice čd 12 ešte v júli 1983.František Košč dal novú vložku/FAB vložku/.Jeden kľúč dal gr.kat.kostolníkovi Jánovi Hruškovi a dva kľúče ponechal sebe.

Od Jána Hrušku pýtali kľúč rím.kat.veriaci,že chcú prevetrať rím.kat.rucho.Vetranie previedli rím.kat.veriaci Mária Milanová Čižatice čd 47 a Alžbeta Rošková čd 48 avšak kľúč od gr.kat. chramu kostolníkovi nevrátili.

Obraciam sa na Vás,Vd.Otče,s prosbou urobte kroky a presvedčte jednotlivcov Vám zverených v Čižaticiach,aby prestali nás terorizovať a zužovať svojimi trestnými činmi,ušetria nás,ušetria štátné orgány-tie majú dôležitejšie úlohy,ušetria s e b a od neprijemnosti a umožnia aj nd.biskupským úradom doriešiť Vašu žiadosť z 27.4.1983 podľa cirkevných predpisov a ich spravodlivého úsudku.

Všetké tri kľúče od nášho gr.kat.chramu nech dajú nášmu kostolníkovi Jánovi Hruškovi/on odovzdá mne/,aby som mohol vykonávať bohoslužby.

Veriacb oboch obradov-do doriešenia nd.biskupskými úradmi vášej žiadosti po dňa 27.4.1983-m á ž u zúčastniť sa bohoslužieb v našom obrade v Čižaticiach,ini majú možnosť zúčastniť sa bohoslužieb v západnom obrade,ako to robia teraz v Kecerovciach.

Sám tvrdíte,že sme jedna viera,máme jedného Svätého otca-žijme v láske.Verím,že činmi potvrdíte svoje slová a dobré úmysly.Zostávam v bratskej láske:

Sláva Ježišu Christu!

Andrej Timkovič
gr.kat.spr.v Kráľovciach

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Na vedomie:

Gr.kat.biskupský úrad v Prešove,
Rím.kat.biskupský úrad v Košiciach,
Gr.kat.dekanský úrad v Košiciach,
ONV-KE vidiek,Odbor kultúry s.Dr.Kerep

KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Č.j. 95/1983

Kráľovce 20.11.1983

Vážený pán

Ján H R U Š K A - gr. kat. kostolník

Č i ž a t i c e

Vec
Kľúče od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach.

Prípisom z 12.okt.1983 pod č.j. 94/1983 som písomne požiadal rím. kat. farára z Kecerovíec - Vdp. B.Bobera, aby zariadil odovzdanie kľúčov od Gr. kat. chrámu v Čižaticiach do Vašich rúk.

Ak Vám kľúče odovzdali, buďte tak láskavý a oznámte mi to na Gr. kat. farský úrad v Kráľovciach. Kľúče Vám mali odovzdať František Košč /Čižatice č.d.94/ a tí, ktorým ste požičal kľúč od nášho chrámu za účelom prevetrania rím. kat. cirkevného rúcha /Mária Milanová Čižatice č.d.47, Alžbeta Rošková Čižatice č.d.48/

Za podanie správy Vám vopred ďakujem.
Sláva Isusu Christu!

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD - KRÁĽOVCE

Ľudovít Timkovič
spr. Gr. kat. farnosti
v Kráľovciach

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Č.j. 100/1983

Kráľovce 22.11.1983

Najdôst.
Gr.kat. biskupský úrad

P R E Š O V

Vec
Oznámenie o nástupe do pastorácie.

Podpísaný, Andrej Timkovič, gr. kat. správca farnosti v Kráľovciach, Vám týmto oznamujem, že v súlade s menovacím dekrétom pod Vašim č.j. 210/1982 zo dňa 31.aug.1982 /na základe udeleného štátneho súhlasu vsl. KNV - Odbor kultúry v Košiciach zo dňa 30.8.1982 pod č.j. 71/82, podľa §17 Vládného nariadenia č.219/49 Zb. zák. s v zmysle Vládneho nariadenia 70/68 Zb. zák./ po ústavnej liečbe od 17.10.83 opäť nastupujem do pastorácie.

Podľa platných zákonov a predpisov nemám nárok na nemocenské dávky.

Zostávam v Kristu Vám oddaný s pozdravom:

Sláva Isusu Christu!

spr.Gr. kat.farnosti
v Kráľovciach

Na vedomie:
ONV Košice - vidiek, Odbor kultúry, CO Košice
Gr. kat. dekanský úrad Košice

R č.1 Kráľovce pošta
v dňa 24. nov. 1983

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Pastorácia o. Andreja Timkoviča bola pre práceneschopnosť viackrát prerušená – začalo totiž vnútorné krvácanie, na následky ktorého – 8. III. 1987 zomrel. Porov. str. 420, kde sám krajský cirkevný tajomník Michal Sičák dáva do súvislosti túto hospitalizáciu s problémami v Čižaticiach. A vdp. Bernard Bober? – ten sa stal roku 1992 za odmenu biskupom…

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 41 KRÁĽOVCE
okr. Košice - vidiek

Čj: 708/83

Kráľovce 25.12.1983

Najdôstojnejší
Gr. kat. biskupský úrad

P R E Š O V

Vec
Oznámenie.

Najdôstojnejší Otec Ordinár!

Dňa 23.dec.83 pred obedom mi telefonicky oznámil cirkevný tajomník ONV Košice-vidiek, odb. kultúry, s.V.Böttcher, že ste povolil, aby rím.kat.kňaz B.Bober mohol odslúžiť sv.Sl.Božiu v Gr.kat.chráme v Čižaticiach a to dňa 24.12.83 o 22^{00} hod. Pýtal som sa ho prečo ste mi to neoznámil sám. Odpovedal mi, že Vy ste ho poveril, aby mi to oznámil a žiadal ma, aby som ešte dnes, tj. v piatok 23.12.83, zaistil otvorenie Gr.kat.chrámu v Čižaticiach v horeuvedenú dobu.

Povedal som mu, že jedine nôdst. Otec Ordinár má právomoc takéto povolenie udeľovať /čo písomne oznámil všetkým gr.kat.farským úradom v diecéze pod čj.451/83 zo dňa 21.apr. 83./ a je teda nemám proti jeho rozhodnutiu námietok. Ďalej som mu povedal, že do Čižatíc v piatok nepôjdem, ale otvorenie chrámu a jeho výzdobu zaistím v sobotu 24.dec.83 doobeda.

V sobotu 24.dec.83 som Gr.kat.chrám v Čižaticiach ozdobil a kostolníkovi J.Hruškovi som nariadil, aby o 21^{30} hod. chrám otvoril, zazvonil a zakúril, aby o 22^{00} hod. mohol vdp.Bober nerušene odkončiť rím.kat.bohoslužby.

V nedeľu dňa 25.12.83 - v deň Narodenie Pána nášeho Ježiša Krista, keď som vstúpil do nášho chrámu, ozdoby chrámu neboli vtakom stave v akom som ich zanechal, ale boli "upravené" na spôsob latinský. Nazdávam sa, že ak niekto dostane povolenie použiť náš chrám, nebude sa chovať ako majiteľ, ale ako hosť a zanechá všetko v pôvodnom stave. Ako ma v ten deň informovali moji veriaci, vdp. Bober vyhlásil v Čižaticiach na kázni: "Môžeme ďakovať mlému Ježiškovi, že sme znovu v tomto chráme." - ato urobil namiesto toho, aby svojich rím.kat. veriecich usmernil, aby prestali s vyčíňaním, s páchením tresných činov a neľudským jednaním s našimi veriacimi / na čo som ho písomne viackrát upozornil/. Inými slovami, schválil ich činy a chovanie ako bohumilé skutky.

Dozvedám sa, že už v stredu 21.12.83 došli rím.kat. veriaci za našim kostolníkom a povedali mu, aby otvoril náš chrám, že majú "povolenie" odbavovať svoje bohoslužby v našom chráme. Šli, upratovali chrám a našim veriecim sa vyhrážali, že ak budú chodiť na naše gr.kat. bohoslužby, poolievajú ich. To isté vykrikovali v autobuse z Čižatíc do Košíc.

ONV Košice - vidiek, odb. kultúry ešte v máji 1983 v úradnom zázname, napísanom u podpredsedu ONV Košice - vidiek, nariadil, aby mi rím.kat. farár vdp.Bober odovzdal všetky kľúče. Dodnes však mi kľúč od skrine pod korušom neodovzdal a tým mi dodnes znemožňuje previesť kontrolu inventáru. Tiektiež, tým nám znemožňuje používať naše plachty a ostatný obsah tejto skrine podľa predpisov nášho obradu. O tom a o ďalších situáciách v Čižaticiach som viackrát písomne informoval ONV Košice - vidiek, odb. kultúry cestou podpredsedu ONV KE vidiek, s.r. Adamca.
Christos raždajetsja! V Kristu Pán oddaný:

Na vedomie: ONV Košice - vidiek, odb. kultúry
Gr. kat. dekanálny úrad Košice

R č. 4550 Košice 2
dňa 26. 12. 1983

GRÉCKOKATOLÍCKY ORDINARIÁT PREŠOV, SLOV. REP. RÁD. Č. 8, TEL. 346-22

Číslo: 279/84 Prešov ,4.apríľa 1984

Vec: Neudelenie štátneho súhlasu.

K číslu:

Vdp.
o.Andrej Timkovič,
inv.dôchodca

K r á ľ o v c e .

Oznamujeme Vám,že 2.I.1984 pod číslom 4/84 sme požiadali Vsl.KN o predĺženie št.súhlasu pre Vaše učinkovanie v duchovenskej činnosti v Kráľovciach.Krajským cirkevným tajomníkom bolo nám sdelené,že súhlas Vám nebude predĺžený.Toto stanovisko sme Vám taktiež ústne oznámili na tunajšom Ordinariáte.

Na základe tejto skutočnosti ste podal námietky na Vsl.KNV a to 10.3.1984 a žiadal ste sám predĺžiť št.súhlas.

Je faktom,že dosiaľ sme obdržali št.súhlasy pre všetkých dôchodcov,pre ktorých sme žiadali a keď ani na Vašu osobnú intervenciu do dnes št.súhlas nedošiel považujeme za potrebné Vás upozorniť a poprosiť,aby ste s duchovenskou činnosťou vo farnosti Kráľovce prestali a ďalšie učinkovanie,aby ste najpozdejšie v nedeľu 8.4.1984 prerušili.

Ide o to,že žiadny kňaz nemôže v žiadnej farnosti učinkovať bez štátneho súhlasu,ide tiež o dobro cirkvi a dobro spomenutej farnosti,ktorú treba doriešiť a zaistiť pastoračnými službami.

Máme za to,že ak Vám zdravie dovolí a ak prestanete t.č. učinkovať v Kráľovciach,že štátne orgány by Vám udelili št.súhlas na učinkovania v inom okrese,podľa dohovoru.

Za Vaše učinkovanie v Kráľovciach Vám ďakujeme i za utrpené bolesti zo strany veriacich zvlášť v Čižaticiach a veríme,že ste i osobne prispel ku pravde a spravodlivosti v medziľudských i medzicirkevných vzťahoch.Veríme,že pochopíte cirkev i v tomto a ukážete svoju disciplinovanosť.

So želaním stáleho zdravia a v bratskom spoločenstve kňazstva Vás pozdravuje

GRÉCKOKATOLÍCKY BISKUPSKÝ ÚRAD PREŠOV

Ján Hirka,ordinár

Na Vedomie:Vsl.KNV Košice
ONV Košice
Okr.dekan

Opatrný list gréckokatolíckeho ordinára o. Jána Hirku, v ktorom o. Andrejovi Timkovičovi oznamuje, že už nemôže pôsobiť v Kráľovciach… Rímskokatolícky farár o. Bernard Bober však na svojom mieste v Kecerovciach zostal naďalej až do roku 1990, keď bol povýšený na dekana a neskôr roku 1992 na biskupa…

VÝCHODOSLOVENSKÝ KRAJSKÝ NÁRODNÝ VÝBOR V KOŠICIACH

Č: 146/84 Košice 9. 4. 1984

Andrej T i m k o v i č , duchovný gr.kat.cirkvi
invalidný dôchodca
Gottwaldova ulica číslo 11

K o š i c e

Vec: Dožiadanie vo veci predĺženia štátneho súhlasu - odpoveď

Pozorne som preštudoval Vaše podanie zo dňa 10. 3. 1984 s prílohou i obsiahly spisový materiál odboru kultúry ONV Košice-vidiek adresovaný v prevažnej väčšine podpredsedovi ONV Košice-vidiek s.Jozefovi Adamcovi a tajomníkovi pre veci cirkevné s.Viliamivo Böttcherovi.

Oceňujem a vážim si Vašich zásluh v odboji proti fašizmu a oslobodzovaní našej vlasti hrdinskou Sovietskou armádou a tiež to, že od r.1959 do r.1973 ste obetavou prácou v civilnom zamestnaní sa angažoval za náš úspešný socialistický dnešok.

Sme toho názoru, že vzhľadom na Váš vážny zdravotný stav by nebolo vhodné, ak by ste i v roku 1984 zotrval na náročnom poste správcu gréckokatolíckeho farského úradu v Kráľovciach, kde sa v r.1983 vyhrotili veľmi vážne rozpory medzi rímskokatokíkmi a gréckokatolíkmi a priviedli zrejme i podstatné zhoršenie Vášho zdravotného stavu v dôsledku čoho ste musel byť na sklonku r.1983 hospitalizovaný a ústavne liečený.

Rozpory medzi veriacimi Čižatíc prerástli rámec cirkví, majú vážny dopad na občianske spolunažívanie obyvateľov a odvádzajú ľudí od svedomitej budovateľskej práce v dedine i na pracoviskách. V rozpore so záujmami štátu a zrejme i so záujmami cirkvi sa množia delegované protesty na rôznych stupňoch štátnych orgánov, čo ich odvádza od riešenia vážnejších problémov.

«… Rozpory medzi veriacimi Čižatíc prerástli rámec cirkví»

Som presvedčený, že tak, ako v minulosti, i v súčasnosti máte záujem na našom úspešnom a nerušenom socialistickom napredovaní, dobrej občianskej atmosfére i pokojnom spolunažívaní veriacich.

Verím, že v tom zmysle pochopíte i naše stanovisko i stanovisko gréckokatolíckeho biskupského úradu v Prešove vyjadrené v liste zo dňa 4. 4. 1984.

VÝCHODOSLOVENSKÝ KRAJSKÝ NÁRODNÝ VÝBOR v KOŠICIACH odbor kultúry

Michal S i č á k
tajomník pre veci cirkevné

Veľmi milý a uznanlivý (i keď negatívny) list zo strany krajského cirkevného tajomníka, ktorý prevádzal štátny dohľad nad Cirkvou.

GR. KAT. FARSKÝ ÚRAD
044 44 KRÁĽOVCE
okres Košice - vidiek

Čj.:20/1984 Kráľovce dňa 1.mája 1984.

Z á p i s n i c a o odovzdaní
a prevzatí Gr.kat.farnosti
v K r á ľ o v c i a c h

Z príležitosti odchodu správcu farnosti v Kráľovciach o.Andreja Timkoviča inv.dôchodcu,odovzdáva tento farnosť,svojmu nástupcovi Jánovi S m o l n i c k é m u na základe menovácieho dekretu Gr.kat.biskupského úradu v Prešove a to dňom 1.mája 1984:

I./Dva pokladníčné denníky/-jeden pre cirkevnú obec Kráľovce, druhý pre fil.Čižatice.

II/ BÚ za celú farnosť činí:10.796,50 Kčs slovom desiaťtisíc-sedemstodeväťdesiatšesť Kčs 50 hcal. /BÚ č.:1147-549/

Z toho Kráľovce:9.844.-Kčs,Čižatice:952,50 Kčs

III/ Hotovosť:Kráľovce:339,70 Kčs-Čižatice:120,90 Kčs splu: 460,60 Kčs slovom /štaristošesťdesiat Kčs 60 hal./

IV/Knižnica-zatiaľ bez zoznámu spolu 209 kníh mimo brožur a neviazaných časopisov.Kompl.St.N.zákon,St.N.zákon v obrazoch.

V/ Jednací protokol od roku 1969

VI/Archiv od roku 1968 do 1984, okeš. gr.kat.bisk.úradu od 1971

VII/Kompletné účtové doklady od 1968 roku

VIII/Inventar-podľa inventarnej knihy,ktorá má 40/štyridsať stran/

a/Inventar Gr.kat.far.budovy v Kráľovciach na str.1-3 spolu 39 polož.

b/Gr.kat.chrám v Kráľovciach str.4-11 spolu 111 pol.

c/Gr.kat.chrám v Čižaticiach str.21-26 spolu 88 pol.

Nehnuteľnosti:

Poschodová farská budova v Kráľovciach s ústredným kurením.
Gr.kat.chram v Kráľovciach a Gr.kat.chram v Čižaticiach.

Podpisy:

GRÉCKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD KRÁĽOVCE

Odovzdal: Andrej Timkovič Prevzal: S Molnický

Zápisnica z odovzdania Kráľoviec novému gréckokatolíckemu kňazovi z 1. 5. 1984

21. Definitívna likvidácia samostatnej farskej pastorácie a smrť (1984-1987)

Roky 1984-1987 – spovedanie v gréckokatolíckej cerkvi v Košiciach

Posledné tri roky svojho života (od roku 1984) bol o. Andrej Timkovič často do nemocnice odvážaný sanitkami pre vnútorné krvácania a veľkú stratu krvi. Viackrát sa toto krvácanie podarilo zastaviť pomocou prasličkového bylinkového čaju. Lekári si však naivne mysleli, že krvácanie bolo zastavené pomocou sond balónikov, ktoré mu v nemocnici zasunuli na postihnuté miesto pažeráka tesne pred vstupom do žalúdka…

Vždy, keď sa z krvácania ako-tak pozbieral, s elánom 18-ročného mladíka vypomáhal v Gréckokatolíckej cerkvi na Moyzesovej ulici v Košiciach spovedať. V tom čase to bola jediná gréckokatolícka cerkov v dvestotisícovom meste. Pomáhal práve tým, že tam pravidelne každý deň spovedal veriacich, a to ráno i večer. Spovedal pred, počas i po bohoslužbách. Niekedy, keď už naozaj nevládal, odviezol ho i priviezol naspäť na aute značky Wartburg jeho syn Andrej (neskorší gréckokatolícky kňaz a mních o. Gorazd).

K spovedajúcim sa ľuďom bol ako nový spovedník mimoriadne súcitný a srdečný. Nikto od neho neodchádzal bez útechy. Láskavým slovom a modlitbou spojenou s kňazským blahoslovením pomáhal znášať ťarchy a melanchólie trpiacich.

Ľudia si na nového a často jediného spovedníka rýchlo zvykli a boli veľmi radi, že sa u neho môžu kedykoľvek bez dlhého čakania spovedať, pretože predtým, veľmi často v košickej cerkvi vôbec nikto nespovedal. Bol vždy k dispozícii. Hlavne deti si ho veľmi pochvaľovali, lebo, ako žartovne hovorievali, «dával malé pokuty».

Svjaščenik Andrej Timkovič bol šťastný, že je ešte stále užitočný, a že môže ľuďom spríjemniť tajomstvo pokánia a sprostredkovávať odpustenie hriechov od Hospoda nášho Isusa Christa. Svoj život vďaka tomu videl naplnený a cítil, že je potrebný. Všetku pastoračnú činnosť v gréckokatolíckej Cirkvi od roku 1968 až do svojej smrti robil úplne zadarmo, nepoberajúc od štátu nijaké peniaze. Mal len svoj invalidný dôchodok. Vidiac jeho horlivosť, sa čoskoro k nemu pridružili aj iní gréckokatolícki svjaščenici-penzisti – jeho kolegovia žijúci na odpočinku v Košiciach a začali tiež spontánne vždy viac a viac prichádzať a vo voľnom čase spovedať v cerkvi, čo prispelo k nemalému obnoveniu duchovného života gréckokatolíckych veriacich v Košiciach. Keď o. Andrej v roku 1987 zomrel, niektorí z nich uisťovali veriacich, že budú naďalej chodiť spovedať každý deň, a to tak, aby aj o. Andreja Timkoviča nahradili. Dobrý príklad priťahuje nasledovníkov.

«Karate ti zmenilo charakter…»

Keď najmladší Andrejov syn Vladimír (1964) študoval v rokoch 1982-1987 na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, aktívne športoval v karatistickom oddiele Slávia VŠV Košice. Dokonca v rokoch 1984-1986 úspešne reprezentoval vysokú školu v krajskej lige v zápase-kumite (Východoslovenský kraj). Dosiahol stupeň kvalifikácie 3. kyu školy *Godžu-Rju* (modrý opasok), ale v roku 1986 si pri jednom oficiálnom zápase krajskej ligy s Červenou Hviezdou Košice (boli to policajti) pri vykrývaní bočného kopu *mawashi-geri*, zlomil ľavú ruku v lakťovej kosti.

Po tomto úraze s aktívnym karate musel na určitý čas prestať. Vtedy mu jeho otec – o. Andrej povedal:

— Nie že prestaneš s karate, pokračuj ďalej…

— Prečo?, – vyvalil naň Vladimír oči.

— Odkedy cvičíš karate, zmenil si svoje držanie tela, chôdzu i charakter…, k lepšiemu…, – v otcovom hlase bolo cítiť uznanie.

Karate vtedy v Ceskoslovensku ešte len začínalo a nemalo nič spoločné s východnými pohanskými náboženstvami ako dnes. Preto tak pozitívne hodnotenie o. Andreja na vtedajšie karate ako šport.

Láska medzi manželmi v starobe gradovala…

Morálka učí, že v každom ideálnom manželstve sa má láska medzi manželmi neustále zväčšovať a v starobe dokonca stúpať a nie klesať. Samozrejme, myslí sa tu na lásku zrelú – lásku medzi osobami. Preto sa nezriedka starí manželia vyznávajú pred televíznymi obrazovkami, že sa vo svojej starobe majú omnoho radšej, ako keď sa brali. Takto to bolo i v rodine o. Andreja.

Keď v sedemdesiatych rokoch 20. storočia o. Andrej Timkovič dostal mozgovú porážku a neskôr sa k nej od veľkého množstva liekov a stresu pridružila aj cirhóza pečene, od osemdesiatych rokov 20. storočia začal trpieť i veľmi nebezpečnými vnútornými krvácaniami z pažerákových žíl a tepien (ako dôsledok komplikácii cirhózy pečene).

Gizela Timkovičová, rod. Havrilová (1927-2000). Fotografia z roku 1987.

Vtedy mal od lekárov prísne zakázané fyzicky pracovať a mal predpísanú diétu bez soli a masti. V tom čase jeho o osem rokov mladšia manželka pre celú rodinu varila bez užívania soli. Na diétnu stravu si zvykli po čase (i keď s občasným počiatočným ohŕňaním nosa) aj všetky deti. Svojmu manželovi o. Andrejovi dokonca pripravovala aj desiatu a olovrant, ktoré mu niesla často doslovne do «postele», kde tento počúval «štva-

vú» – rozhlasovú stanicu Slobodná Európa. Jednalo sa o rozličné mleté či nastrúhané čerstvé ovocie, mrkev a pod. Tiež sa s ním «hádala», a bránila mu, keď niečo manuálne robil okolo domu, či na dvore…

Pri jednej takejto príležitosti sa o. Andrej žartovne zdôveril svojmu synovi Vladimírovi, ktorý bol už vtedy vysokoškolákom:
— Vidíš? Ako okolo mňa tvoja mama chodí? Ako okolo mňa obskakuje? Jak ma má rada? Ale predtým to tak nebulo! Ani za mlada me tak neľubila jak teraz…

Vladimír sa spýtavo pozrel na mamu, čo ona nato… Matka najprv nič nehovorila a tvárila sa, že nič nepočuje. Na dobiedzanie syna sa otočila k manželovi a vyčítavo mu s poloúsmevom povedala:
— Cicho, cicho buc… Nehvar take pred dzecmi…

Otec sa zháčil a prestal o téme rozprávať. Syn však bol neodbytný – opäť sa jej priamo dotieravo opýtal:
— Je to pravda, že ho teraz ľubice vecej jak predtym za mladi?

Matka vážne odvetila:
— Je to pravda. Teraz ho ľubim vecej jak predtym… Vtedy som bula mlada i glupa. Teraz už mam rozum, – a nechcela viac debatovať na túto tému.

Príprava na smrť…

O. Andrej bol celý svoj život horlivým gréckokatolíckym kňazom. Nikdy nestratil optimizmus a elán, a to i napriek všetkým prenasledovaniam "od vlastných", lebo jeho viera bola živá. Počas svojho života často pripravoval svojich veriacich na odchod z tohto sveta na druhý svet k Stvoriteľovi. Svoju vlastnú smrť tiež nepodceňoval. Stále sa modlil za šťastlivú hodinu smrti. Pár mesiacov pred odchodom do večnosti sám rozpriadol debatu o svojom pohrebe a poučoval svoju manželku i deti, čo robiť v prípade jeho odchodu…

Skoro o desať rokov po jeho smrti bol v baziliánskom časopise

Blahovistnik uverejnený článok, kde Vladimír spomína na smrť svojho otca:

«*Keď otec zomieral, poučoval nás, ako ho máme obliecť v truhle do kňazských šiat. A nakoniec dodal:*
— Keď sa pohreb skončí…, asi ma pochová náš ordinár, Ján Hirka…, ešte predtým, ako ma prikryjú vekom rakvy, ty (Vladimír) *i Andrej vezmete ten vozduch, ktorým normálne kňaz na Liturgii prikrýva čašu a diskos, a sa bude nachádzať na mojej hrudi a prikryjete mi moju tvár.*
— Ako? - hovorím mu nechápavo…
— Tak, že jeden z jednej strany truhly a druhý z druhej, vezmete ho každý za svoj koniec a prikryjete mi tvár…

Zomrel o štyri roky pozdejšie ako o. Nikodém Krett, OSBM, 8. marca roku 1987.

Ešte i vtedy, keď sme mu prikrývali tvár, kňazom som byť nechcel. Udalosti však začali nadobúdať rýchly spád, volanie Božie sa ozvalo, spočiatku tichúčko, potom silnejšie a silnejšie. Dnes sme obaja kňazmi, mníchmi toho istého Rádu, ktorého členmi boli blahej pamäti Vladyka Pavol Gojdič, OSBM i o. Nikodém Krett, OSBM.

Keď sa mi fotografia, ktorá nás oboch bratov zachytáva pri zakrývaní tváre vlastného otca v truhle, dostala po siedmich rokoch náhodne do rúk (pozri foto na str. 434)*, prvýkrát som sa vážne zamyslel nad Božou Prozreteľnosťou: čo vlastne má toto všetko znamenať? A ešte dodnes mi prebiehavajú po chrbte zimomriavky bázne a obdivu voči nášmu Bohu a Stvoriteľovi…*»[1]

Rok 1987 – vyslyšaná modlitba a prísny pôst

Posledné obdobie života o. Andreja bolo poznamenané nepretržitým utrpením, ktoré mu spôsoboval zhoršujúci sa zdravotný stav. Jeho telo spelo k zániku, ale duchovná aktivita nie.

Bolo to začiatkom marca roku 1987. Syn Vladimír, ktorý práve

končil posledný ročník päťročného štúdia na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, sa pre obdržanie zápočtu zo skúšky «pôrodnictvo» musel niekoľkokrát zúčastniť cisárskeho rezu pri pôrode u kráv. Cisárske rezy sa prevádzali na veterine v nemocnici a boli vždy nečakané a okamžite – obyčajne v noci prevedené. Bolo to nevyhnutné pre záchranu života teliatka i kravy. Preto študenti-medici mali dohodnuté s asistentmi na katedre pôrodníctva, že títo im v noci ihneď telefonicky oznámia, ak im bude privezená problematicky rodiaca krava.

Pre tento dôvod Vladimír posledné týždne spával hneď vedľa izby svojho chorého otca, bol tam totiž telefón. V nočnom tichu takto videl a počul, ako sa otec trápi, ako vzdychá, ako v bolestiach vstáva z postele, ide na WC a potom sa opäť vracia… Pre mladého

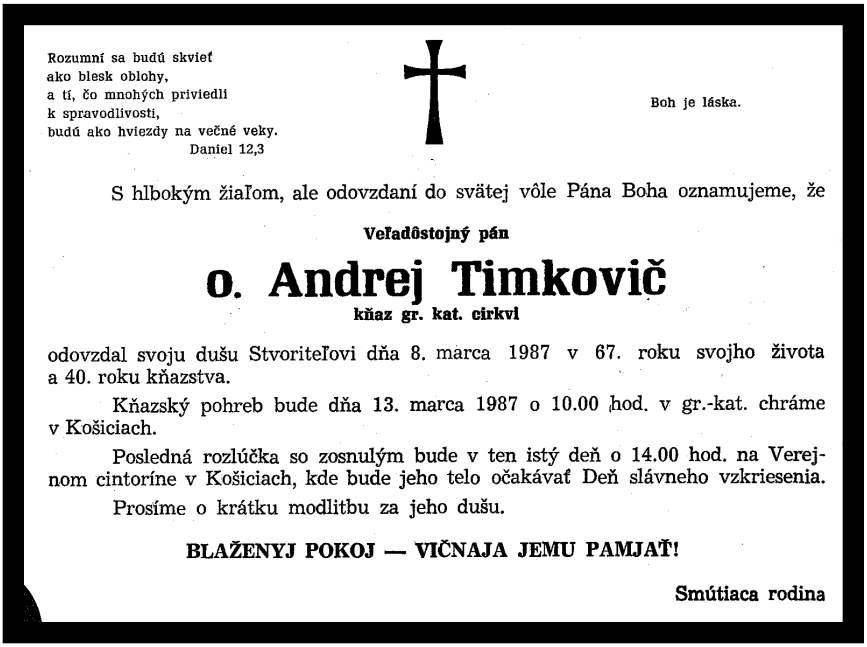

Rozumní sa budú skvieť
ako blesk oblohy,
a tí, čo mnohých priviedli
k spravodlivosti,
budú ako hviezdy na večné veky.
Daniel 12,3

Boh je láska.

S hlbokým žiaľom, ale odovzdaní do svätej vôle Pána Boha oznamujeme, že

Veľadôstojný pán

o. Andrej Timkovič

kňaz gr. kat. cirkvi

odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi dňa 8. marca 1987 v 67. roku svojho života a 40. roku kňazstva.

Kňazský pohreb bude dňa 13. marca 1987 o 10.00 hod. v gr.-kat. chráme v Košiciach.

Posledná rozlúčka so zosnulým bude v ten istý deň o 14.00 hod. na Verejnom cintoríne v Košiciach, kde bude jeho telo očakávať Deň slávneho vzkriesenia.

Prosíme o krátku modlitbu za jeho dušu.

BLAŽENYJ POKOJ — VIČNAJA JEMU PAMJAŤ!

Smútiaca rodina

Oficiálne oznámenie o úmrtí o. Andreja Timkoviča vytlačené jeho rodinou a rozposlané poštou všetkým známym a príbuzným…

študenta to bolo prekvapujúce zistenie, pretože otec sa nikdy nikomu nezvykol ponosovať na svoje bolesti. Veľmi mu bolo ľúto trpiaceho otca, a preto si predsavzal, že sa bude prísne postiť a všetko obetuje za neho. Rozhodol sa, že nebude jesť a ani piť tri dni. Postiť sa mu bolo o to ľahšie, že v škole v prvé dni týždňa boli «od mrku do mrku»… – vtedy ľahšie zabudol na hlad a smäd. Potom vo štvrtok a piatok mali voľno. Piataci si totiž už všetky predmety v rozvrhu vedeli s asistentmi tak poprehadzovať, aby cezpoľní študenti, ktorí dochádzali z celého Slovenska, mali predĺžený víkend.

Takto sa Vladimír postil v onen pondelok, utorok… a ľutoval a zároveň i obdivoval trpezlivosť trápiaceho sa otca. Prosil Hospoda Boha, aby mu otca alebo uzdravil, alebo, ak je to Jeho vôľa, aby si ho zobral k sebe. Keď sa prísne postil a nič nejedol a nepil už tretí deň, tj. v stredu, prišlo sa nato, že otec Andrej znova vnútorne krváca. Zvracal totiž krv. Bolo však už neskoro. V tie dni totiž, na radu kohosi pil veľa surovej šťavy z cvikly, čo malo údajne pomôcť v chorobe, a tak v stolici nespozoroval krv, o ktorej si myslel, že je farbou cvikly.

Pre nezvyčajnú slabosť z veľkej straty krvi v ten deň už nevládal dokončiť ani obyčajnú raňajšiu Službu Božiu. Božiu Eucharistiu po Službe Božej už musel skonzumovať jeho syn Andrej (i keď ešte vtedy nebol kňazom). Hneď zavolali sanitku… Všetky okná v miestnosti museli byť dokorán otvorené, lebo sa z nedostatku červených krviniek v krvi dusil.

V ten deň ani nevypil pripravenú šálku studeného prasličkového čaju, čo ináč robieval vždy pri všetkých predošlých prípadoch akútneho vnútorného krvácania, a čo mu tak úspešne krvácanie zastavovalo. V rodine Timkovičovcov totiž až hodne neskôr po jeho smrti prišli nato, že to bola práve prasličkа a čaj z nej, ktorá mu zlepšovala v kritických chvíľach krvnú zrážanlivosť.

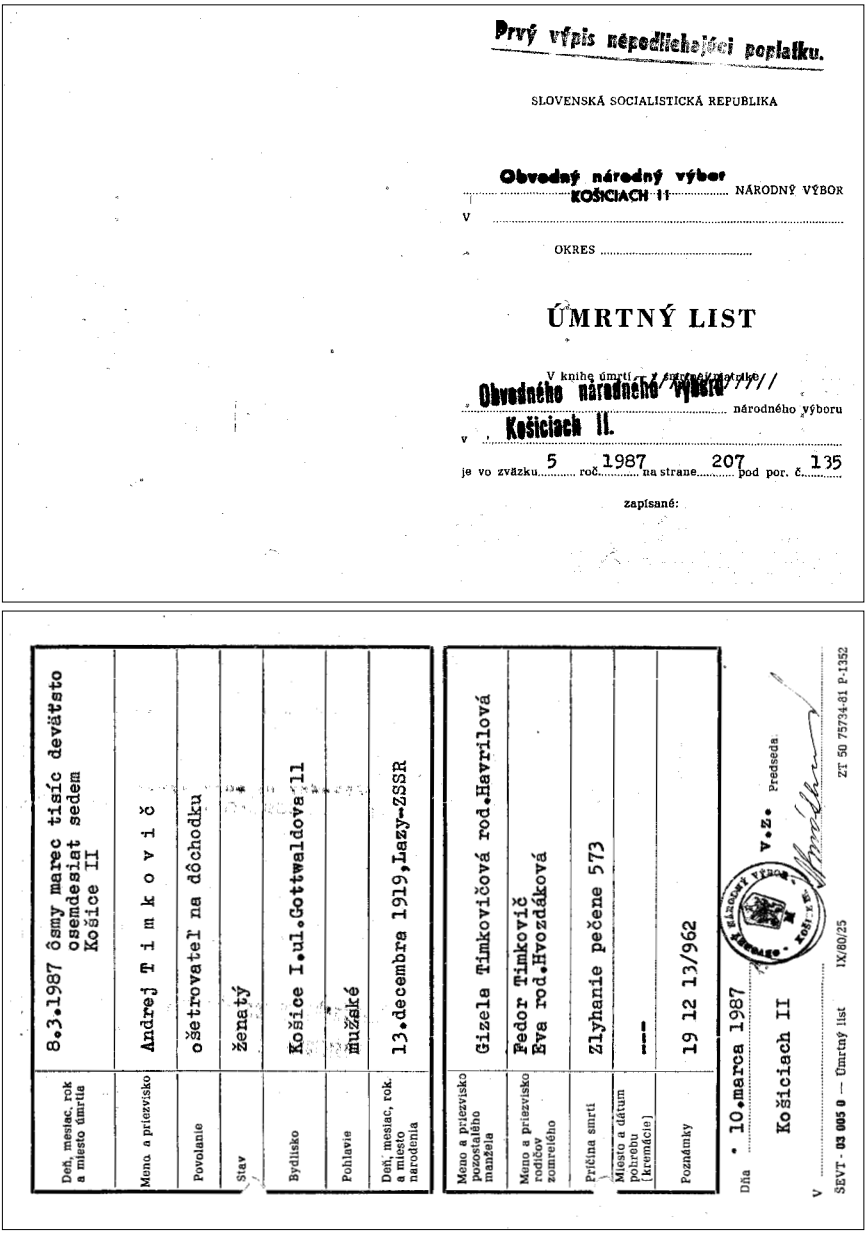

Prvý výpis nepodliehajúci poplatku.

SLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

Obvodný národný výbor KOŠICIACH II NÁRODNÝ VÝBOR

v .....

OKRES .....

ÚMRTNÝ LIST

V knihe úmrtí ~~v matrike narodení~~ //

Obvodného národného výboru národného výboru

v Košiciach II.

je vo zväzku 5 roč. 1987 na strane 207 pod por. č. 135

zapísané:

Deň, mesiac, rok a miesto úmrtia	8.3.1987 ôsmy marec tisíc deväťsto osemdesiat sedem Košice II
Meno a priezvisko	Andrej T i m k o v i č
Povolanie	ošetrovateľ na dôchodku
Stav	ženatý
Bydlisko	Košice I.ul.Gottwaldova 11
Pohlavie	mužské
Deň, mesiac, rok a miesto narodenia	13.decembra 1919,Lazy-ZSSR
Meno a priezvisko pozostalého manžela	Gizela Timkovičová rod.Havrilová
Meno a priezvisko rodičov zomrelého	Pedor Timkovič Eva rod.Hvozdáková
Príčina smrti	Zlyhanie pečene 573
Miesto a dátum pohrebu (kremácie)	---
Poznámky	19 12 13/962

Dňa 10.marca 1987 v.z. Predseda

v Košiciach II

ŠEVT - 03 005 0 — Úmrtný list IX/80/25 ZT 50 75734-81 P-1352

Koniec pozemského života…

Otca bez meškania odviezli do nemocnice sanitkou. Dom Timkovičovcov naplnila bolesť a obavy. Vladimír sediaci pri šoférovi sanitky mu dal 20 Kčs, aby zapol húkačku a letel do nemocnice rýchlejšie. Je tiež zaujímavým riadením Božej Prozreteľnosti, že i keď o. Andrej mnohokrát vo svojom živote vnútorne krvácal, nikdy si nikto z jeho okolia nespomenul zavolať k nemu kňaza, aby mu dal pomazanie chorých (tajnu jeleopomazania). A teraz, štyri dni pred jeho smrťou áno.

Hneď v prvý deň príchodu do nemocnice bol o. Andrej zaopatrený tajomstvami sv. spovede, jeleopomazania i Božej Eucharistie. Zaopatril ho na čierno (socialistický režim to nedovoľoval kňazovi bez štátneho súhlasu) jeho kolega, gréckokatolícky rusínsky-ruténsky kňaz o. Michal Ihnát (1914-1995). Jeho privolanie zabezpečila, akoby priamo na vnuknutie zhora, Andrejova manželka Gizela. A bol to naozaj už najvyšší čas.

Na druhý deň o. Andrej upadol z nedostatku krvi do bezvedomia, z ktorého sa už nikdy viac neprebral. Po štyroch dňoch pobytu v košickej nemocnici zomrel v nedeľu, dňa 8. marca 1987 o 9.15 ráno. Jeho smrť bola podobná ako jeho život, teda hrdinská. Zomrel vo veľkých bolestiach, absolútne odovzdaný do vôle Božej. Primár z oddelenia odoslal telegram o úmrtí na meno manželky zomrelého. Každý, kto by poznal skutočnú situáciu, žasol by a plakal od súcitu. Príčinou smrti bolo zlyhanie pečene a vnútorné vykrvácanie.

Pohreb v Košiciach

Kňazský pohreb o. Andreja Timkoviča sa uskutočnil v piatok 13. marca 1987 o 10.00 hod. v gréckokatolíckej cerkvi Roždestva Presvjatoj Bohorodici v Košiciach (dnešná katedrála Košického apoštolského exarchátu). Pohrebné obrady viedol gréckokatolícky ordinár o. Ján Hirka (1923). Zúčastnili sa na nich okrem príbuzných, veriacich a sedemdesiatich (!) kňazov aj jeho štyri rodné sestry zo Za-

karpatskej oblasti Ukrajiny, Sovietskeho zväzu: Anna Fedorovna Berkovič (1925-2001), Mária Fedorovna Lomaga (1926-2004), Kalina Fedorovna Ivaško (1929) a Eva Fedorovna Bruncvik (1932). Jeho telesné pozostatky boli potom uložené do hrobu na Verejnom cintoríne v Košiciach, tvárou bol pochovaný-orientovaný na západ – tak sa totižto pochovávajú posvätené osoby: kňazi a episkopi.

Kameninový pomník (ten najlacnejší a najskromnejší) uhradil otcovi jeho najmladší syn Vladimír (1964) – študent zo svojich vlastných študentských úspor z prospechového a sociálneho štipendia. Urobil to po dohode s mamou a súrodencami. Vybral najjednoduchší a najlacnejší pomník, aký v tom čase bol k dispozícii. Išlo o to, aby otec bol čím skôr «pochovaný ako človek» a nezo-

Svjaščenik o. Andrej Timkovič v truhle dňa 13. marca 1987. Na hrudi má poskladaný liturgický «vozduch» – plátno, ktorým prikrýval sv. Dary počas každodenných Služieb Božích. Týmto «vozduchom» mu prikryli jeho synovia tvár (pozri str. 434). Bude prikrytá až do Velikodňa – Veľkého dňa všeobecného vzkriesenia zmŕtvych.

stal dlhé mesiace, či dokonca roky bez pomníka. Stál 5000 korún.

Na pomník dal Vladimír vyryť okrem trojramenného cyrilometodejského gréckokatolíckeho kríža aj slová Sv. Písma, ktoré jeho otec ako kňaz vštepoval všetkým do sŕdc a mimoriadne často v posledné roky svojho života opakoval: «*Boh je láska*» (1Jn 4,8; 4,16). Keď ležal posledné tri dni v kóme v nemocnici a na nijaké vonkajšie podnety nereagoval, bolo nanajvýš udivujúce, že pri pošeptaní slov «*Boh je láska*» do ucha, bolo vidieť v jeho pootvorených očiach radostné vzrušenie.

Prešovský ordinár Mons. o. Ján Hirka leje na záver kňazského pohrebu v košickej cerkvi (na Moyzesovej ul.) na hlavu zomrelého o. Andreja Timkoviča posvätený olej. V pozadí stoja v prvom rade (zľava): dcéra MVDr. Marie Timkovičová (v okuliaroch), vdova Gizela Timkovičová (v strede) a nevesta Mária Timkovičová (rod. Zajacová). Fotografia z 13. marca 1987.

Duchovní pokračovatelia o. Andreja Timkoviča

Hospoď Boh vyslyšal obety-pôst najmladšieho syna Vladimíra a potvrdil mu veľmi jasne nielen svoju vlastnú existenciu, tj. utvrdil ho vo viere, ale dozrelo v ňom i rozhodnutie stať sa kňazom. Rozhodnutie, ktorému sa tak dlho vzpieral, doplnila obeta a osobné orodovanie jeho otca – *vyznávača viery* priamo pred Božím majestátom.

Pre vieru a jej neohrozené vyznávanie bol o. Andrej od roku 1950 do roku 1959 v neustálom úteku, či exile a od roku 1959 do roku 1968 «vo výrobe». Pre vieru a obranu spravodlivosti i vykrvácal.

Ešte toho istého roka (v júli 1987) Vladimír emigroval na Zá-

Synovia o. Andreja Timkoviča: Andrej (vľavo) a Vladimír (vpravo) podľa poslednej vôle otca, tesne po pohrebnom obrade mu v truhle prikrývajú tvár liturgickým vozduchom. Úplne vľavo zvedavo pozerajú vnuci Andrejko (1979) a za ním jeho bratček Jurko (1981). V pozadí o. Juraj Danko (1956) a ikonostas gréckokatolíckej, dnes už katedrálnej cerkvi v Košiciach.

64-ročná vdova Gizela Timkovičová, rod. Havrilová pri pomníku svojho manžela o. Andreja. Foto z roku 1991.

Gréckokatolícke biskupstvo v Prešove

udeľuje pamätnú medailu „**in memoriam**"

Vdp. Timkovičovi Andrejovi,

administrátorovi

pri príležitosti

180. výročia svojho zriadenia,
30. výročia obnovenia činnosti gréckokatolíckej cirkvi
a 110. výročia narodenia služobníka božieho Petra Pavla Gojdiča, OSBM

ako prejav vďačnosti za vernosť gréckokatolíckej cirkvi v dobe jej likvidácie
a za statočné svedectvo viery a starostlivosť o nesmrteľné duše.

Pán života a smrti nech odmení jeho dušu večnou blaženosťou.

V Prešove 22. augusta 1998

+ Ján Hirka

Mons. Ján Hirka
prešovský biskup

V auguste 1998 prešovský sídelný episkop Ján Hirka udelil o. Andrejovi Timkovicovi (jedenásťrokov po smrti) pamätnú medailu «in memoriam». Obdržala ju vdova Gizela Timkovičová, rod. Havrilová. V diplome "zabudli" uviesť titul: «titulárny dekan», ktorý o. Andrej Timkovič dostal od Hirku pri príležitosti svojej šesťdesiatky v roku 1979 (porov. str. 334). Náhoda? Ordinár Hirka, udelenie tohto titulu o. A. Timkovičovi totiž nedal vôbec do evidencie biskupského archívu.

pad do Ríma, úplne zanechajúc ukončenú (!) Vysokú školu veterinársku, štátnice, zrieknúc sa diplomu a už na jeseň 1987 začal po taliansky študovať v Ríme za kňaza za kanadskú slovenskú gréckokatolícku eparchiu sv. Cyrila a Metoda so sídlom v Toronte (episkop Michal Rusnák).

«*Veru, veru hovorím vám: Ak pšeničné zrno nepadne do zeme a neodumrie, ostane samo. Ale ak odumrie, prinesie veľkú úrodu*», (Jn 12,24). Hospoď Boh čakal na zavŕšenie životnej obety – Golgoty vyznávača viery o. Andreja Timkoviča (1919-1987), aby z nej vyklíčili dve nové kňazské a mníšske povolania jeho najmladších synov o. Andreja-Gorazda (1959) a o. Vladimíra-Jozafáta (1964). Stali sa gréckokatolíckymi kňazmi a mníchmi najstaršieho rádu na svete — baziliánmi a vrátili nespravodlivej rímskokatolíckej hierarchii na Slovensku aj s úrokmi toto, čo ich otec nestihol. Žiaci tu prevýšili svojho učiteľa – čo je rovnaký kompliment pre žiakov ako i pre učiteľa.

Jeromonach svjaščenik Gorazd Andrej Timkovič, OSBM (1959) vo svojich vedeckých článkoch, ktoré vyšli v roku 2003 aj samostatne ako kniha pod názvom «*Cyril a Metod boli gréckokatolíkmi*», úplne vyvrátil novodobý latinský blud a cieľavedome šírenú úmyselnú lož, že vraj sv. solúnski bratia z 9. storočia boli rímskokatolíkmi! Inými slovami povedané, o. Gorazd Andrej Timkovič dokázal, že v 9. storočí Čechy, Morava, Slovensko, Poľsko a Maďarsko boli byzantského gréckokatolíckeho obradu. Jeho kniha bola vydaná temer v päťtisícovom náklade a zadarmo rozposlaná po temer všetkých gréckokatolíckych, rímskokatolíckych, pravoslávnych, evanjelických, kalvínskych a iných farských úradoch a kňazoch na Slovensku ako i po svetových knižniciach.

Najmladší syn jereomonach Jozafát Vladimír Timkovič, OSBM (1964) doplnil a rozšíril dielo svojho staršieho brata. Vo svojej takmer 1000 stranovej odbornej publikácii «*Dejiny gréckokatolíkov Podkarpatska, 9.-18. storočie*», ktorú vydal v roku 2004 pod pseudonymom VladimiRus de juxta Hornad, dokázal, že práve v období 9. až 18. storočia boli vyššie spomenuté krajiny násilím a intrigami (podobnými tým v Čižaticiach, porov. str. 358-422) zlatinizované do súčasného stavu.

Vďaka týmto dvom knihám latiníci (nemôžuc sa spamätať z úžasu) rozpútali zbesilé, intrigami a úskokmi popreplетané prenasledovanie pokračovateľov-synov o. Andreja Timkoviča, ktoré trvá dodnes. Ale o tom možno až neskôr – v nasledujúcej knihe…

Vičnaja jemu pamjať!

---

[1] Jeden z baziliánov [J.V. Timkovič], «Spomienka na jeromonacha Nikodéma M. Kretta, OSBM», *Blahovistnik*, Prešov, 10 (1996) str. 269.

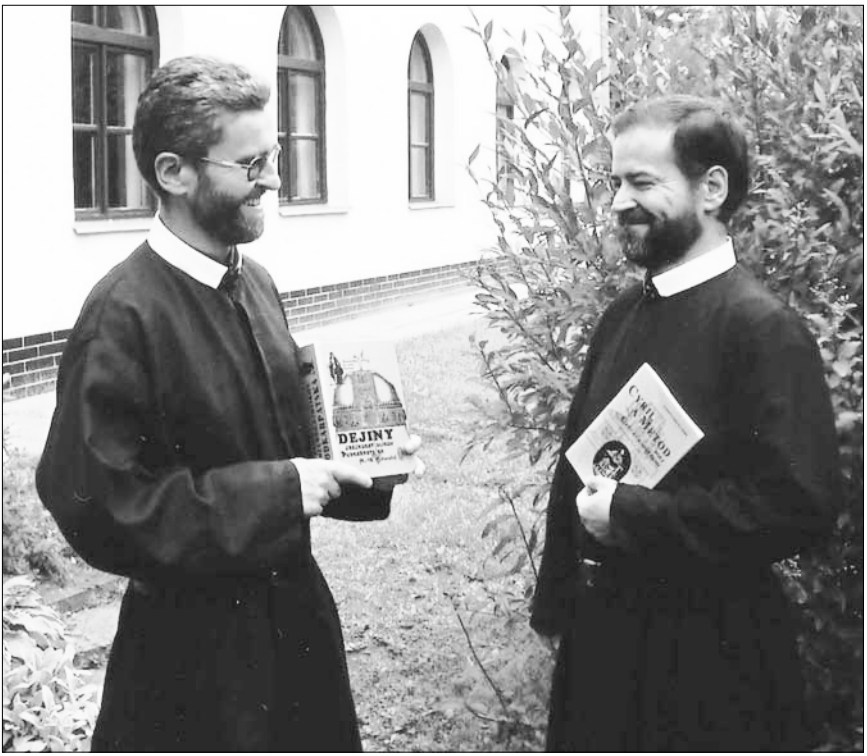

Synovia nebohého o. Andreja Timkoviča, baziliáni: o. Jozafát-Vladimír (vľavo) a o. Gorazd-Andrej so svojimi publikáciami, v ktorých odhaľujú tisícročnú nekatolicitu latinskej Cirkvi a obhajujú dejiny gréckokatolíkov a ich právo žiť a rozvíjať sa na Slovensku ako i na celom svete. V pozadí Prešovský soborný baziliánsky monastyr. Fotografia z augusta 2006.

22. Chronológia života o. Andreja Timkoviča

1919 ➞ narodenie sa v Lazoch pod Makytou, Podkarpatská Rus, Československo;
1933-1938 ➞ študent na Štátnom reálnom gymnáziu v Užhorode;
1938/39 ➞ študent na Štátnom reálnom gymnáziu vo Svaľave,
1939-1941 ➞ študent na Štátnom reálnom gymnáziu v Mukačeve, prvá maturita;
1941-1944 ➞ bohoslovec v Užhorodskom gréckokatolíckom seminári-akadémii;
1944 ➞ základná vojenská služba v maďarskej armáde;
1944-1945 ➞ partizán a neskôr príslušník 1. čsl. armádneho zboru;
1945-1946 ➞ bohoslovec v Prešovskom gréckokatolíckom seminári-akadémii;
1946 ➞ manželstvo s Gizelou Havrilovou (1927-2000), vysviacka na gréckokatolíckeho kňaza, pastorácia v Krajnej Bystrej;
1946-1949 ➞ farár v Starine, okr. Snina; štúdium na Karlovej univerzite v Prahe;
1949-1950 ➞ farár v Jesenove, okr. Michalovce;
1950 ➞ likvidácia gréckokatolíckej Cirkvi, násilná pravoslavizácia v tzv. akcii «P»;
1950-1952 ➞ útek a skrývanie sa pred políciou;
1951 ➞ narodenie sa prvého syna Jozefa;
1952-1959 ➞ exil v Děčíně na pohraničí Českej republiky;
1954 ➞ narodenie sa dcéry Márie;
1957 ➞ neúspešný pokus o návrat z vyhnanstva na Slovensko;

1959 ➞ návrat do Košíc na Slovensko,
narodenie sa tretieho dieťaťa Andreja;
1959-1973 ➞ zamestnanec Fakultnej nemocnice v Košiciach;
1961 ➞ druhá maturita na Strednej zdravotníckej škole
nadstavbovej v Košiciach;
1964 ➞ narodenie sa štvrtého dieťaťa Vladimíra;
1968-1971 ➞ obnova gréckokatolíckej Cirkvi
a správca farnosti Jasenov (Jesenov);
1971 ➞ mozgová porážka;
1973 ➞ odchod do trvalej invalidity;
1977-1978 ➞ správca gréckokatolíckej farnosti Petríkovce,
okr. Michalovce;
1979-1982 ➞ správca gréckokatolíckej farnosti Varhaňovce,
okr. Prešov;
1982-1984 ➞ správca gréckokatolíckej farnosti Kráľovce,
okr. Košice-vidiek;
1983 ➞ vnútorné krvácanie a hospitalizácia;
1984-1987 ➞ každodenný spovedník v gréckokatolíckej cerkvi
v Košiciach;
1987 ➞ odchod do večnosti a pohreb na Verejnom cintoríne
v Košiciach, Slovensko.

***«Rozumní sa budú skvieť ako blesk oblohy, a tí, čo mnohých priviedli k spravodlivosti, budú ako hviezdy na večné veky»* (Dan 12,3).**

Bibliografia (publikované články)
o. Andreja Timkoviča:

rok 1974:

● o. A.T. [Andrej Timkovič], «Boj proti alkoholizmu v dejinách ľudstva», článok na pokračovanie v *Slovo*, Bratislava, č. 6 (1974) str. 13; č. 7 (1974) str. 13; č. 8 (1974) str. 12;

● o. Andrej Timkovič, «Alkoholom nezabíjaj ani seba, ani svoje deti!», článok na pokračovanie v *Slovo*, Bratislava, č. 9 (1974) str. 13; č. 10 (1974) str. 13; č. 11 (1974) str. 13; č. 12 (1974) str. 13;

● o. A.T. [Andrej Timkovič], «Christos raždajetsja!», *Slovo*, Bratislava, č. 12 (1974) str. 2;

● o. A.T. [Andrej Timkovič], «Z minulosti a prítomnosti našich farností – 'Jasenov'», *Slovo*, Bratislava, č. 12 (1974) str. 14-16.

rok 1975:

● o. A. Timkovič, «Aby znova získali pokoj a šťastie (o liečení alkoholikov)», *Slovo*, Bratislava, č. 1 (1975) str. 6-7;

● o. A.T. [Andrej Timkovič], «Pôst a zdravie človeka», *Slovo*, Bratislava, č. 2 (1975) str. 5-6;

● o. A.T. [Andrej Timkovič], «Prečo pôst a prečo práve v piatok?», *Slovo*, Bratislava, č. 2 (1975) str. 11.

rok 1979:

● Andrej Timkovič – dlhodobý pracovník protialkoholických zariadení, «Alkohol je jed», *Gréckokatolícky kalendár 1980*, Bratislava, 1979, str. 87-90.

rok 1980:

● Gizela Timkovičová [Andrej Timkovič], «Dobrá rada pre každého…», *Gréckokatolícky kalendár 1981*, Bratislava, 1980, str. 141-142.

Použitá literatúra

● Поп И., *Энциклопедия Подкарпатской Руси*, Ужгород, 2001;

● Babjak J., *Zostali verní*, 5. diel, Košice, 1999;
● jeden z baziliánov [Timkovič J.V.], «Spomienka na jeromonacha Nikodéma M. Kretta, OSBM», *Blahovistnik*, Prešov, X (1996) str. 267-269;
● Magocsi P.R., Pop I., *Encyclopedia of Rusyn History and Culture*, Revised and Expanded Edition, Toronto-Buffalo-London, 2005;
● Nekrológ: «Naši hroby», *Blahovistnik*, Bratislava, 6 (1987) str. 15;
● Nekrológ: «Kňazský hrob», *Mária*, Toronto, 6 (1987) str. 24;
● Nekrológ: «Naše hroby», *Slovo*, Bratislava, 5 (1987) str. 15;
● Nekrológ: «Úmrtie», *Obežník gréckokatolíckeho biskupského úradu v Prešove*, Prešov, 1 (1987) str. 4.

Analytický index

A

Adamec J. 359, 384, 389, 393, 395, 397, 420.
Akcia «P» 185, 193, 220, 275, 439.
Akcia «Visla» 193, 352.
Akčný výbor gréckokatolíckej Cirkvi, Jasenov 265.
Akčný výbor gréckokatolíckej Cirkvi, Košice 263, 265-273, 275, 277-278.
Akčný výbor gréckokatolíckej Cirkvi, Ruskovce 266, 267.
Akčný výbor gréckokatolíckej Cirkvi, Vyšná Rybnica 270.
Akčný výbor gréckokatolíckej Cirkvi Vyšné Remety 269.
Aksakov 91, 93, 117, 120, 133.
Andrejco J. 265.
Anďal Jozef 118, 313, 315.
Annuario Pontificio 280-282.
Arvaj V. 177.
Asmolov 93, 117.

B

Babjak J. 193, 325, 327.
Bača M. 262.
Bača P. 262.
Bačinský I. 314.
Bačová M. 262.
Bačová R. 262.
Bačová V. 262.
Baľak J. 265.
Bankov 307.
Baranij V. 66, 70.
Basanda J. 266.
Basanda P. 266, 267.
Bela pri Snine 118.
Benátky 283.
Beniakovce 339.
Berč A. 118, 119, 121-122.
Berlín 103.
Berkovič Anna F. (rod. Timkovič) 22, 432.
Birkovič A.M. 252.
Birkovič I. 85, 86.
Blahovistnik (časopis) 150, 177, 179, 311, 316, 317, 427, 438.
Blažková Blanka 209-211.
Blažov 137.
Blicha 264.
Blicha A. 262.
Blicha E. 262.
Blicha J. 262.
Blicha-Varga Ján 265.
Blicha-Varga Juraj 265.
Blichová A. 262.
Bober B. 335, 348-349, 354, 357-358, 371-372, 378-382, 384-387, 389, 391-395, 397-399, 403-405, 407, 409, 411, 414-419.
Bodružaľ 311, 333.
Boháč V. 362, 363, 365.
Boliarov 339.

Bolinič J. 269.
Boncuľak A. 269.
Boncuľak J. 269.
Böttcher V. 359, 385, 389, 418, 420.
Bradatschová rod. 208.
Bratislava 13, 72, 119, 157, 172, 177, 183.
Breško-Breškovskaja J. 43, 167.
Brno 343.
Bruncvik Eva F. (rod. Timkovič) 33, 227, 432.
Bruncvik I.M. 252.
Budapešť 75, 76, 81, 291.
Budimír 339, 367, 373.
Bujňák Juraj (Ďurko) 136-137, 139, 144, 148-149, 187, 193, 201, 214, 231, 257, 275-279, 281.
Bujňáková Mária ml. (Marica) 147, 214, 231, 275.
Bujňáková Mária st. (Rija) 201, 214, 231, 240, 245, 279.
Bujňáková Tatiana (Táňa) 214, 231.
Bukovce 323.
Bunetice 339.
Bunganič I. 41, 42.
Burjanková rod. 208.
Buzuluk 97.

C

Cmuk J. 144.
Copak M. 266-267.
Cyril a Metod sv. 414.
Cyril a Metod boli gréckokatolíkmi 437.

Č

Čermeľ 307.
Červená Hviezda Košice 424.
Československé státní silnice Ústí nad Labem 217, 221-222, 234.
Čirč 311, 333.
Čitbaj F. 344.
Čižatice 339, 348-355, 357, 361, 369-374, 377-421, 437.
ČSD Praha 197, 199, 201, 234.
ČSD Žst Děčín 201, 221.

D

Danko J. 434.
Dargov 140.
Darwin Ch. 163.
Davidov 144, 148-150, 187.
Dejiny gréckokatolíkov Podkarpatska 437.
Děčín 65, 86, 130, 188, 194, 195-227, 234, 240, 296, 439.
Diana Severočeská čokoládovňa v Děčíně 210-211.
Dlužanský J. 262.
Dlužanský M. 262.
Dohovič E. 208, 337.
Dóm sv. Alžbety 333.
Drienov 336.
Družstevná pri Hornáde 367.
Dubová 121, 122.
Duda J. 314.
Dudáš M. 88.
Dudič V. 339, 411.
Dugas L. 104.
Dukla 104.
Dulina J. 409.
Dulinová 399, 402, 404-406.
Dulinová M. 407.

DZ

Dzúr M. 89.
Dzvoník J. 266-267.
Dzvoník M. 266-267.
Dzvoník P. 266.

DŽ

Džuba Š. 262, 265.
Džubová M. 262.

F

Fodor Š. 38.
Fulianka pri Prešove 332.

G

Gašpar M. 251.
Gebej P. 28, 30.
Gojdič P.P. sv. 96, 135-136, 139, 147, 148, 153, 158, 167-168, 170-171, 173, 175, 177, 179, 182, 184, 281-282, 348, 427, 436.
Gladiš N. 147.
Grekokatoličeska bohoslovska akademija, Užhorod 78-80.
Gréckokatolícky biskupský úrad dočasne v Košiciach 272.
Grouliková 219.

H

Hamorský J. 269.
Haščák J. 245, 251.
Havrila Igor 150, 316.
Havrila Juraj (Bandy) 138, 141, 150, 231, 237.
Havrila Juraj (Džurbala) 136, 138, 140, 141, 144-145, 230-233, 235, 237, 239-240, 255.
Havrila Konštantín 235.
Havril(l)a Mikuláš (Mikloš) 136, 138-139, 141, 146, 231, 237.
Havril(l)a Štefan (Pišta) 94, 136, 138-139, 141, 149, 209, 231, 233, 237, 242, 249, 285.
Havrillová Karolína (Rolika) 231.
Havrilová Daniela 150, 316.
Havrilová Gizela ml. (Babija) 134-135, 137-138, 141, 143-147, 169, 171, 174, 231, 237, 240, 245, 425, 430, 435-436, 439.
Havrilová Gizela st. (Aňuka) 138-141, 144, 146, 231, 233, 235, 255, 285.
Havrilová Klára 316.
Havril(l)ová Mária (Rija) 137-138, 141, 201, 214, 237, 240, 279.
Hecht 139-141.
Herkeľ Š. 255.
Herľany 358, 366, 382.
Hirka J. 279, 281, 319-320, 324, 329, 331-337, 339-343, 353, 355, 357, 360, 367, 369-370, 373-374, 376, 378, 381, 385, 419, 427, 431, 433, 436.
Hitler A. 64.
Hladkyj K. 39.
Hlebaško L. 147.
Hlivak M. 269.
Hollywood 189.
Hopko V. sv. 144-147, 263, 265-266, 270, 273, 275-282, 287, 289-292, 312, 314, 317, 324.
Hopková A. 145, 146.
Horák J. 237.
Horďak J. 266.
Hornád 237, 239, 254, 257, 437.
Horňák M. 315.

Horthy 91.
Hricov N. 147.
Hruška J. 348-349, 351, 383, 390-395, 397, 399, 404, 409, 413, 415-416, 418.
Hudák Š. 395, 397, 399, 404.
Hudáková 405-406.
Humenné 99, 118, 121, 122.
Hunkovce 311.
Hvozdak Katarina V. 21.

CH

Chira A. 78, 80.
Chovanová M. 383, 388.
Chrastné 339, 374.
Chust 97-99, 117-118, 121-123.

I

Ihnát J. 262, 265.
Ihnát M. 431.
Ihnátová A. 262.
Insbruck 283.
Ivano-Frankivsk 282.
Ivaško Vasiľ F. 227, 252.
Ivaško Kalina F. (rod. Timkovič) 30, 227, 310, 432.
Ivaško Maria V. 227.

J

Janovčík M. 265.
Jasenov (Jesenov) 120, 179, 181-186, 191, 221, 262-263, 264-266, 268, 270-275, 282, 285, 287-289, 295, 297, 302, 333, 439-440.
Ján Pavol II. (pápež) 145, 147, 173, 291.
Juhás 318.
Jurko J. 315.

K

Kaca J. 266.
Kačur J. 266.
Kačur M. 266.
Kačur Š. 78, 80.
Karackaj G. 262.
Karackaj J. 262.
Karackaj M. 262.
Karackaj P. 262.
Karackajová A. 262.
Karap J. 363, 366, 409-410, 414-415.
Karel J. 144.
Karpaty 15, 159, 179, 226-228.
Karlova univerzita v Prahe 149-151, 221, 439.
Kecerovce (Kecerovské Pekľany) 335, 339, 349, 353, 357, 368, 371-374, 378-380, 387-389, 397-399, 403-405, 407, 411, 412, 415-416, 419.
Kohútová 401.
Kica P. 269.
Kleg 108, 116, 121.
Klimčák M. 175.
Kliment A. 177.
Kľučár M. 299, 301-303.
Kochman J. 269.
Kojšov 311.
Kolomya 282.
Koloseum 284.
Kongregácia pre východné Cirkvi 284.
Kongregácia Propaganda Fide 281.
Kopčay Ladislav 144, 145, 150.
Kopčayová Klára 150, 316.
Kopt K. 237.
Korečko 383-384, 395, 397-399, 403-404.

Korečko F. 413.
Korečková 405, 406.
Korečková A. 380.
Košč F. 409, 415-416.
Košice 51, 65, 120-122, 124, 126, 128, 136, 139, 144, 175, 177, 215, 217-219, 230-231, 233, 235-237, 240-241, 243-244, 249-251, 257, 263, 271-275, 277-278, 281-283, 285-287, 289-290, 293, 296-299, 303, 305-307, 311, 313, 315-316, 318, 320-321, 325, 329, 333-336, 339-340, 343, 345, 351, 357, 359-360, 362-363, 375, 384, 395, 403, 406-408, 412-413, 418, 420, 423-424, 428, 430-431, 439-440.
Košické Olšany 367, 373, 412.
Košické rímskokatolícke biskupstvo 360, 385, 412-415.
Košický gréckokatolícky apoštolský exarchát 431.
Košický Klečenov 365, 382.
Košický verejný cintorín 231, 255.
Koškovská H. 262.
Koškovská M. 262.
Koškovská R. 262.
Koškovský J. 262, 265.
Koškovský M. 262.
Kourová rod. 208.
Kovoslužba n.p. Košice 397, 402-403, 407, 409-410, 413-414.
Krajná Bystrá 153, 155, 311, 439.
Krajná Poľana 311.
Krajský národný výbor, Košice 265-269, 273, 336, 341-342, 369, 417, 419-421.
Krajský národný výbor, Prešov, cirkevné oddelenie 183, 184.
Krajský ústav národného zdravia Fakultná nemocnica Košice 233, 236, 246, 250.
Král 150.
Kráľovce 335, 339-422, 440.
Krett N.N. 311, 312, 313, 317, 427, 438.
Kristan Š. 360.
Krylov 371.
Kuchár E. 260.
Kuročka M. 266, 267.
Kužma A. 262.
Kužma J. 262.
Kužma M. 262.
Kužma O. ml. 265.
Kužmová A. 262.
Kužmová B. 262.

L

Labač J. 266.
Lacko M. 280, 283, 324.
Ladomirová 311, 333.
Latorica firma 61, 81, 85, 86.
Lazor 101.
Lazur M. 269.
Lazy pod Makytou (Timsor) 13-15, 19, 21-23, 25-28, 30, 32-33, 35, 38-42, 45, 53-54, 58-60, 62-65, 70, 76, 78-79, 81, 85-86, 93-96, 98, 102, 107, 108, 112, 114, 121-122, 132, 134-135, 137, 149, 159, 167, 169, 174, 191, 203, 221, 226-229, 252-253, 310, 430, 439.
Ledvinková rod. 208.
Lechman I. 395.
Lechman J. 266, 391-393.

Lechmanová A. 383.
Lechmanová M. 409.
Lengyel 373.
Lešo J. 245-246, 249, 283, 285.
Levoča 99, 118, 122-123, 294.
Lidový soud v Děčíně 213.
Lichvar 178.
Limarev A. 86.
Lipany 140.
Lipt. Mikuláš 103, 118, 121-123, 221.
Litoměřice 210.
Lomaga Maria F. (rod. Timkovič) 25, 432.
Lomné 360.
Lorenc V. 219.
Lovosice 209.
Lučina 31, 65.
Lurdy 283.
Lviv 282.

M

Macik M. 262, 265.
Maciková M. 262.
Mackulin M. 269.
Majcher 373.
Majorská 379, 413.
Majovský M. 319, 321, 323.
Malá Fatra 109.
Malčice 319, 325, 328, 333, 348.
Malinič M.M. 24.
Maľučký J. 344.
Mankovič J. 70.
Martin 103, 118, 121-122, 123.
Masaryk T.G. 60.
Matlach M. 75-76, 81.
Mazúrová rod. 208.
Mária-Pócs 313, 315.
Medzilaborce 115, 178.
Medveďová 306.
Mestský národný výbor, Košice 306.
Miestny národný výbor v Jasenove 186, 264.
Michalovce 177, 179, 181, 262, 274, 319, 320.
Miklušovce 336.
Mikula A. 186, 262.
Mikula J. 121, 262.
Mikulová A. 262.
Mikulová M. 262.
Mikulová V. 262.
Milanová 383, 399, 402, 404-406, 413.
Milanová M. 409, 415-416.
Miláno 283.
Ministerstvo dopravy 203.
Ministerstvo kultúry SR 336.
Ministerstvo národnej armády 117.
Ministerstvo národní obrany, Kancelář legií 108, 116, 118-119, 122-123.
Ministerstvo národní obrany, Kancelář odboje 124-127.
Ministerstvo školství a kultury, odbor církevní 219, 220.
Ministerstvo vnitra 112, 134.
Ministerstvo železnic, Žst. Děčín 210.
Miňa L. 80.
Miňová V. 262.
Mirda J. 262, 265.
Mirdová H. 262.
Mirdová M. 262.
Miroľa 311.
Miškolc 89, 132.
Mníchov 283.
Moskva 111.
Motole 111.

Mukačevo 37, 43, 52-54, 66-69, 99, 110, 123, 282, 291, 316, 439.
Mukačevská gréckokatolícka eparchia 81, 95-96, 135.
Mukačevské uhroruské gymnázium 69-70, 73, 79, 221, 439.
Murín J. 263, 271-273.

N

Nad jazerom 315, 321.
Naď (Nagy) Vincent 313, 315.
Neapol 283.
Neumann 139, 141.
Neuvirth J. 208.
Nosaľ 351, 352, 396.
Nosaľová 396.
Nová Polhora 339, 373-374, 376.
Novák Š. 291.
Nižne Verecke (Vorota) 14-15, 21, 55, 64, 67.
Novosad 122.

O

Občiansky zákoník 412.
Obežník Prešovskej gréckokatolíckej eparchie 325, 327, 398, 404.
Oblastní bytový komunální podnik města Děčína 200.
Obručné 311.
Obvodný národný výbor, Košice II. 430.
Okresný národný výbor, Košice 220.
Okresný národný výbor, Košice-vidiek 340, 359, 362-363, 365-366, 384-386, 389, 393-395, 397-400, 402-411, 413-415, 417-420.
Okresný národný výbor, Michalovce 265-267, 272, 320, 323.
Okresný národný výbor, Prešov 332, 336.
Okresní ústav národního zdraví v Děčíně 216.
Onderko Š. 325, 333, 377, 385, 413.
Opiná 339.
Ortaše 339, 374, 376.
Osek 278.

P

Pajtáš J. 192.
Papp Štefan 313, 315-316, 321.
Parák O. 216.
Paríž 283.
Parma 282.
Parnahaj J. 315.
Passaic 282.
Patrylo I. 277.
Pavol VI. pápež 277, 279-280.
Perlík J. 237, 238, 239.
Petraško V. 365-366, 382.
Petrašovič N. 195.
Petrik J. 187.
Petríkovce 299, 319-328, 333, 348, 440.
Petro Š. 102.
Philadelphia 282.
Pichonský G. 262.
Pittsburgh 282.
Pius XII. (pápež) 224-226.
Ploské 339, 364, 367, 373-374, 376.
Podhajecky M. 142, 311.
Polom 103, 109, 118, 121-123.
Popovič V. 66, 70.
Poprad 136.
Poruba pod Vihorlatom 289.
Poštový úrad Kecerovce 388, 401.
Potáš M.J. 175, 278.

Poverenníctvo školstva a osvety v Bratislave 157.
Povereníctvo školstva a osvety - Referát ukrajinského školstva v Bratislave 72, 172, 177.
Praha 13, 54, 56, 59, 62, 75, 110-111, 113-120, 122-123, 134, 149-151, 219, 439.
Pravda 291.
Pražská jar (1968) 275, 296-297.
Prešov 136-137, 142, 144, 147-149, 158, 175, 183-184, 221, 278, 282, 285, 290-291, 317, 320, 325, 329, 332, 334, 336, 340-342, 353-354, 356, 370, 385, 398-399, 402, 406-409, 438.
Prešovská gréckokatolícka eparchia 136, 148, 157, 168, 175, 182, 275, 279-282, 317, 319-320, 329, 332, 334-336, 340-342, 356, 360-361, 370, 378, 385-386, 396, 398-399, 402, 406-409, 414-415, 417-419, 421.
Prešovský baziliánsky monastyr 139, 175, 177, 325, 438.
Prešovský gréckokatolícky seminár-akadémia 135, 142, 439.
Prišľak T. 153.
Príkra 311.
Procházková J. 208.
Przemyśl 282.

R

Rada KNV v Ústí nad Labem 220.
Rada okresního národního výboru (ONV) v Děčíně 210, 218-220.
Rím 175, 279, 283-285, 324, 437.
Romža T. 80, 135-136, 149.
Rosvigovo 43.
Rošková A. 409, 415-416.
Roudnici nad Labem 219-220.
Rozhanovce 339, 373-374, 376, 412.
Rudyj A. 56.
Ruská Voľa 311.
Ruské (Pillar) Pekľany 281.
Ruskovce 266-268, 273-274, 289.
Rusnák M. 437.
Ružek 213.
Ružomberok 170.

S

Sambir-Drohobych 282.
Sečovce 134, 136-137, 139-140, 143-144, 147, 150-151, 153, 174, 185, 189, 194, 233.
Sedlák I. 142.
Sekeľ 407-408.
Sekeľ J. 380, 384, 394, 396, 398, 404, 409-410, 415.
Sekeľová 405-406.
Sekeráková M. 360.
Serejová A. 181, 186.
Sevľuš 121, 122.
Schwarz 101, 118, 122, 123.
Sičák M. 355-356, 417, 421.
Sikora M. 368.
Simko Š. 412.
Skorodenský V. 337, 394, 409.
Slávia VŠV Košice 424.
Slobodná Európa 426.
Slovenské národné povstanie 127,
Slovenský úrad pre veci cirkevné v Bratislave 183, 194.

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov 128, 335.
Slovo (časopis) 316.
Služebnice 324.
Smolnický J. 336, 357, 422.
Snina 118, 153.
Sobrance 186, 290.
Socialistický zväz mládeže (SZM) 307.
Spolek posluchačů filosofie, Praha 152.
Stankaninec-Parkányi M. 70.
Stará Ľubovňa 311.
Starina 27, 116, 150-151, 153-160, 162, 164, 166-169, 171-173, 176-181, 221, 333, 439.
Staurovský 336.
Stav 118.
Stojka O. 76-77, 87.
Stredná všeobecnovzdelávacia škola (SVŠ) v Košiciach 260, 287.
Stredná zdravotnícka škola nadstavbová, Košice 246-248, 440.
Stropkov 323.
Sv. Peter 118.
Svaľava 15, 25, 31-37, 41-43, 54, 62-63, 99, 439.
Svaz vysokoškolského studentstva v Praze 152.
Svoboda L. 123, 126.
Sysel 220.
Szabó L. 251, 257.
Szalassi 91, 221.
Székely M. 147.

Š

Šaľa nad Váhom 104, 118-120, 135.
Šášik M. 291.
Šemetkovce 311, 333.
Šimeček 218.
Šimek J. 40.
Šimko R. 364.
Šimová 311.
Školnaja pomošč 43, 45, 48-49, 52-53, 55, 57.
Škoviera A. 249.
Šoltýs (Šoltes) J. 167-168, 315.
Štátna banka československá, Bratislava 194.
Štátna Bezpečnosť (ŠtB) 181, 185, 253, 276.
Štátna oblastná klinická nemocnica v Košiciach 190-192.
Štátny úrad pre veci cirkevné, Praha 193, 221.
Štilicha S. 147.
Štima 336.
Šuchta J. 262.
Šuchtová A. 262.

T

Teplice 217, 222, 234.
Timko 124.
Timkovič Andrej (Andrejko) 434.
Timkovič (Berkovič) Anna F. 22, 432.
Timkovič (Matola) Anna I. 229, 252.
Timkovič Anna V. (rod. Isevič) 229, 252.
Timkovič (Bruncvik) Eva F. 33, 227, 252, 432.
Timkovič Eva M. 13, 15, 27, 31, 59, 61, 64-65, 85-86, 95, 107, 144, 191, 213, 226-230, 316, 338, 430.
Timkovič Fedor F. 15, 25.
Timkovič Fedor L. 13, 15-16, 22, 29-31, 55-59, 62, 85-86, 115, 144,

191, 241, 430.
Timkovič Gorazd A. 175, 177, 230, 245, 254-256, 286, 288, 305, 307, 309, 316-317, 330, 345, 349, 351, 434, 437-438, 440.
Timkovič (Iľjaševič) Hafija I. 229, 252.
Timkovič Ivan F. 15, 21, 54-55, 57-58, 229, 252.
Timkovič Jozafát V. 51, 53, 169, 175, 230, 253-255, 257-260, 286, 288, 298-304, 305, 307, 309, 311-313, 316-317, 319, 321, 330, 343, 345, 351, 424, 426-429, 431-434, 437-438, 440.
Timkovič Jozef (Jožo) 155, 187-188, 195-196, 198, 214, 256, 259-261, 287-288, 439.
Timkovič Juraj (Jurko) 434.
Timkovič (Ivaško) Kalina F. 30, 227, 310, 432.
Timkovič (Derbaľ) Maria I. 229, 252.
Timkovič (Lomaga) Maria F. 25, 432.
Timkovič Michajlo I. 229.
Timkovič Vasiľ F. 31, 33.
Timkovičová Gizela (Babija) 154-156, 162, 166, 169, 171-177, 185-186, 188-189, 196, 198, 202, 208-209, 214, 217, 230-231, 233, 240, 242, 245, 253-254, 256, 275, 288, 297, 302-303, 304, 317, 321, 330, 338, 425-426, 430-431, 433, 435-436.
Timkovičová Marie (Marika) 175, 188, 209-211, 214, 223, 225, 254, 256, 288, 309, 338, 433, 439.
Timkovičová Mária (rod. Zajacová) 433.
Timočko J. 269.
Tkáčová J. 383.
Toidze I. 67.
Tomko J. 281.
Tomková T. 368.
Toronto 282, 437.
Trebišov 174.
Trnávka 136.
Trsťany 339, 374.
Turany nad Ondavou 360.
Turja Pasika 93, 117.
Turja Rakovo 93, 117.
Turja Remety 93, 117.
Turjanska dolina 93, 117, 120-122, 133.
Turkiňák B. 171.

U

Ujhelyi Š. 263, 271-273.
Ural 97.
Užhorod 37-40, 43-46, 50-54, 57, 59-62, 76, 78-79, 81, 95-96, 99, 135-136, 221, 316, 439.
Užhorodský gréckokatolícky seminár-akadémia 67, 78-85, 142, 439.

Ú

Úbrež 295.
Ústí nad Labem 201, 204, 217.

V

Vajkovce 339, 373.
Van Nuys 282.
Varga J. 265.
Varhaňovce 329, 331-337, 440.
Vataha M. 269.

Vatikán 224-226, 276-277, 279-282, 284, 291.
Vatikánsky koncil II. 291.
Váh 109.
Veliteľstvo 1. čsl. armádneho sboru 102.
Veliteľstvo 4. divízie 1. čsl. armádneho zboru 104, 119.
Veľká komerčná ČSD nadstavbová Ústí nad Labem 201, 203-204.
Vendelín M. 102.
Verejná Bezpečnosť(VB) 241-242, 249, 294, 350, 385, 409.
Verejné služby mesta Košice 218.
Verejný cintorín Košice 428, 432, 435, 440.
Viedeň 75, 283, 285.
Viching 358, 414.
VladimiRus de juxta Hornad 437.
Vladimír Veľký sv. 254.
Vlasov 110.
Vojenská kancelář presidenta republiky 126.
Vološin J. 337.
Volovec 15, 253.
Vorobec 25, 35, 167.
Vranov 149.
Vrútky 122, 123.
Vsetín 101, 103, 118, 122-123, 221.
Všeobecná zdravotná poisťovna 249.
Vtačkovce 339.
Vysoká škola elektrotechnická, Košice 307.
Vysoká škola veterinárska, Košice 305-306, 343, 424, 428, 437.
Vyšná Rybnica 269-270, 272-273, 287, 289, 297.
Vyšné Nemecké 45.
Vyšné Remety 269-270, 273, 289.
Východoslovenské energetické závody, Košice 388.

W

Weber 101, 118, 122-123.

Z

Zádielská dolina 309.
Záchytka, Psychiatrická klinika Fakultnej nemocnice v Košiciach 249-250, 263, 283, 285, 293, 296-297, 305, 440.
Zboriv 282.
Zemědelský kovostavebný závod n.p. Děčín III Pod Chlumem 211, 215, 218, 221.
Zemplín 319.
Zuber J. 147.

Ž

Žilina 103, 118, 122-123, 221.
Žofčák J. 262.
Žofčák M. 262.
Žofčáková A. 262.
Žofčáková M. 262.

Publikácie

z pera otcov baziliánov Timkovičovcov:

knihy:

☑ J.V. Timkovič, OSBM, *Letopis Krásnobrodského monastiera alebo kúsok zo slávnych dejín gréckokatolíkov na Slovensku*, Prešov, 1995 (rozsah: 132 strán) – ešte si možno objednať;

☑ G.A. Timkovič, OSBM, *Cyril a Metod boli Gréckokatolíkmi*, extractus z *Krásnobrodský zborník*, Prešov, I/1-2 (1996) (rozsah: 88 strán), prevydané v roku 2003 – ešte si možno objednať;

☑ J.V. Timkovič, OSBM, *Letopis Bukovského monastyra (Bukovej Hory) a historické zmienky o iných baziliánskych monastyroch na východnom Slovensku*, Prešov, 2004 (rozsah: 312 strán) – ešte si možno objednať;

☑ J.V. Timkovič, OSBM, *Zlatoústy – najväčší kazateľ v dejinách Cirkvi (životopis)*, Prešov, 2004 (rozsah: 48 strán) – ešte si možno objednať;

☑ G.A. Timkovič, OSBM, *Ikonostas a jeho Teológia*, Prešov, 2004 (rozsah: 74 strán) – ešte si možno objednať;

☑ VladimiRus de juxta Hornad [J.V. Timkovič, OSBM], *Dejiny gréckokatolíkov Podkarpatska (9.-18. storočie)*, Košice, 2004 (rozsah: 956 strán) – ešte si možno objednať.

✶ ✸ ✶

zborníky *(teologicko-historické)**:***

☒ *Krásnobrodský zborník*, Prešov, I/1-2 (1996)
(rozsah: 148 strán) – vyčerpané;

☒ *Krásnobrodský zborník*, Prešov, II/1 (1997)
(rozsah: 152 strán) – vyčerpané;

☑ *Krásnobrodský zborník*, Prešov, II/2 (1997)
(rozsah: 87 strán) – ešte si možno objednať;

☑ *Krásnobrodský zborník*, Prešov, III/1-2 (1998)
(rozsah: 224 strán) – ešte si možno objednať.

Z obsahu Krásnobrodských zborníkov vydaných v rokoch 1996-1998:

***Krásnobrodský zborník* I/1-2 (1996):**
odborné články
— Modlitba «Otče náš» z pohľadu patrológie a Katechizmu katolíckej Cirkvi;
— Duchovné čítanie;
— Pomazanie chorých;
— Svätý Cyril (+869) bol katánskym episkopom;
— Sv. Cyril a Metod priniesli a šírili na Veľkej Morave byzantskú liturgiu sv. Jána Zlatoústeho;
— Základné podmienky pre platnosť manželstva podľa CCEO.

***Krásnobrodský zborník* II/1 (1997):**
odborné články
— Kríž;
— Postriženie;
— Čistota;
— Sestry služobnice;
— Pôvod «Cigánov»;
— Documenta inedita.

***Krásnobrodský zborník* II/2 (1997):**
odborné články
— O dobrom skutku;
— Pokora;
— Myropomazanie;
— Viera Cirkvi vyjadrená v byzantskej Liturgii;
— Rusínska a slovenská Cirkev *sui iuris*;
— Documenta inedita.

***Krásnobrodský zborník* III/1-2 (1998):**
odborné články
— Cyrilika je staršia ako glagolika;
— Hnev.

Autor: Gorazd A. Timkovič, OSBM

Názov publikácie: Timkovič Andrej (1919-1987) – príbeh zvyčajného ženatého farára

Grafická úprava: Jozafát V. Timkovič, OSBM

Vydané vlastným nákladom v Prešove v roku 2007.

ISBN 978-80-969643-8-3

Tvár o. Andreja Timkoviča (1919-1987) v premenách času